@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

AYT

ÖĞRENME TEMELLİ

SORU BANKASI

COĞRAFYA

Salih BİLGİN

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Genel Yayın Koordinatörü
Gökhan CURKA

Kapak Tasarımı
Ephesus Grafik-Tasarım Ofisi

Dizgi ve Grafik
Ephesus Dizgi Ofisi

ISBN
978-625-93963-0-9

Yayınevi Sertifika No
77234

Her hakkı saklıdır ve Ephesus Akademi Eğitim AŞ'ye aittir.
İçindeki yazı, şekil, grafik ve tablolar yayınevinin izni olmadan alınamaz;
fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka hiçbir şekilde çoğaltılamaz,
basılamaz ve yayımlanamaz.

Baskı

Aykut Basım
Firuzköy Mah. Mezarlık Üstü Cad.
No: 24-26 Avcılar / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 428 52 74
Matbaa Sertifika No: 45732

Yayımlayan

Ephesus Akademi Eğitim A.Ş.

Ephesus Plaza
Gültepe Mah. Şahinler Sokak No.:1/2
Küçükçekmece / İstanbul

Tel: 444 0 454

www.ephesusakademi.com
bilgi@ephesusakademi.com

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı!
Düşün, altında binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, ilahi şudur ancak emeli;
Değmesin mabedimin göğsüne na-mahrem eli!
Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder varsa taşım;
Her cerihamdan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal!
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal!

Mehmet Âkif Ersoy

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖĞRENME
TEMELLİ

Tüm branşlar için hazırladığımız kitaplarımızda; öğrenmenin sürdürülebilir zevkli bir uğraş olması amacıyla kolaydan zora 4 basamaklı test modeli sistemi uygulandı.

“Bu basamakların amaçları ve uygulama stili nedir?, Bana ne katkısı olacak?” dediğini duyar gibiyim.

Senin için
Öğrenme Temelli Sistemi’mizi
açıklamama izin ver.

KONUYA ADIM ADIM basamağında, müfredat çerçevesinde tanımlamaları, konu ile ilgili bilgileri öğreneceksin.

ÖĞRENME TEMELLİ SORULAR basamağında, konuların tamamını özel bilgi ve formüller ile öğreneceksin.

BİLGİ TEMELLİ SORULAR basamağında, sadece soru çözmekle kalmayıp sorular hakkında analiz yapmaya başlayacaksın.

ÖSYM TEMELLİ SORULAR basamağında, ÖSYM sınav mantığına uygun sorularla kendini sınayacaksın.

Öğrenme Temelli Sistemi ile konuları başarıyla tamamlayacağından hiç şüphemiz yok. Sen yaparsın!

Ephesus Akademi ile Öğrenmek Artık Çok Kolay! Vee Kalıcı!

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM EKOSİSTEM VE MADDE DÖNGÜLERİ 7
2. BÖLÜM EKSTREM DOĞA OLAYLARI VE ETKİLERİ 33
3. BÖLÜM NÜFUS POLİTİKALARI 47
4. BÖLÜM ŞEHİR VE KIR YERLEŞMELERİNİN ÖZELLİKLERİ 63
5. BÖLÜM EKONOMİ VE DOĞAL KAYNAKLAR 75
6. BÖLÜM EKONOMİ, ŞEHİRLEŞME VE GÖÇ 89
7. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN EKONOMİ POLİTİKALARI VE EKONOMİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI 99
8. BÖLÜM TARIM VE HAYVANCILIK 105
9. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN MADENLERİ VE ENERJİ KAYNAKLARI 127
10. BÖLÜM TÜRKİYE'DE SANAYİ 139
11. BÖLÜM HİZMET SEKTÖRÜNÜN EKONOMİDEKİ YERİ - ULAŞIM 151
12. BÖLÜM TİCARET 165
13. BÖLÜM TÜRKİYE'DE TURİZM 177
14. BÖLÜM İŞLEVSEL BÖLGELER VE KALKINMA PROJELERİ 189
15. BÖLÜM KÜLTÜREL COĞRAFYA 199
16. BÖLÜM KÜRESELLEŞEN DÜNYA 213
17. BÖLÜM JEOPOLİTİK KONUM 227
18. BÖLÜM ÜLKELER ARASI ETKİLEŞİM 241
19. BÖLÜM ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜMÜ 253
TÜRKİYE VE DÜNYA HARİTALARI 275

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

EKOSİSTEM
VE MADDE DÖNGÜLERİ

Terimler ve Kavramlar

- Biyom
- Ekosistem
- Paleocoğrafya
- Ekolojik Döngü
- Fotosentez
- Longoz

Neler Öğreneceksiniz?

- Biyoçeşitliliği
- Biyomları (Yaşam kuşaklarını)
- Ekosistemin işleyişini
- Ekolojik döngüleri

1. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Biyocoğrafya

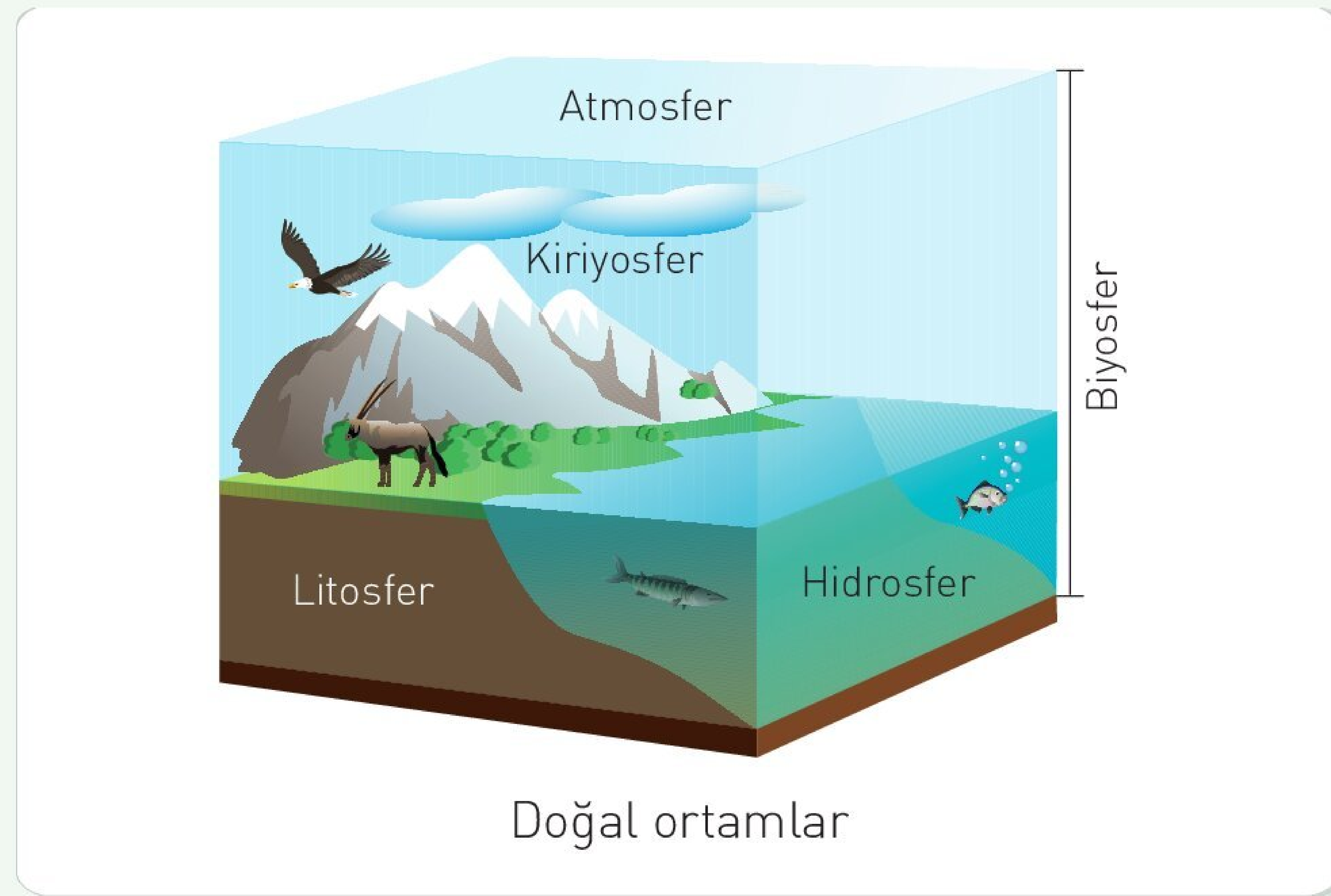
Coğrafyanın inceleme alanı olan doğal ortamlar;

- Litosfer (taş küre)
- Atmosfer (hava küre)
- Hidrosfer (su küre)
- Kriyosfer (buzul küre)
- Biyosfer'den (canlılar küresi) oluşmaktadır.

Tüm canlıları içeren canlılar küresi olan **biyosfer**; hayvanların, bitkilerin ve mikroorganizmaların yaşadığı her yeri kapsar.

Coğrafyanın biyosferi konu alan dalı **biyocoğrafya**dır. Biyocoğrafya; canlıların mekânsal dağılışını, doğal ortam ile etkileşimini, yeryüzündeki canlı çeşitliliği, ekosistemlerin işleyişini, biyomları, habitatları, insan faaliyetlerinin canlılar üzerindeki etkilerini araştırır.

Biyoloji, jeoloji, klimatoloji, ekoloji ve ekonomi biyocoğrafyanın araştırmalarına katkıda bulunan başlıca bilim dallarıdır.

Doğal ortamlar

Biyoçeşitlilik

Biyoçeşitlilik: Yeryüzündeki yaşamın çeşitliliğidir. Bu çeşitlilik; tür, genetik ve ekosistem çeşitliliğini kapsar.

Tür Çeşitliliği: Tür çeşitliliği, büyük bir canlı olan filden mikroskopla görülebilen tek hücrelilere kadar her canlıyı içerir.

Genetik Çeşitlilik: Bir tür içindeki genetik farklılıklardır. Kıl, tiftik, dağ gibi farklı keçi cinsleri genetik çeşitliliğe örnektir.

Ekosistem Çeşitliliği: Canlıların yaşamını sürdürebilecekleri ortam şartlarının ve ekolojik olayların çeşitliliğidir.

Ephesus Akademi

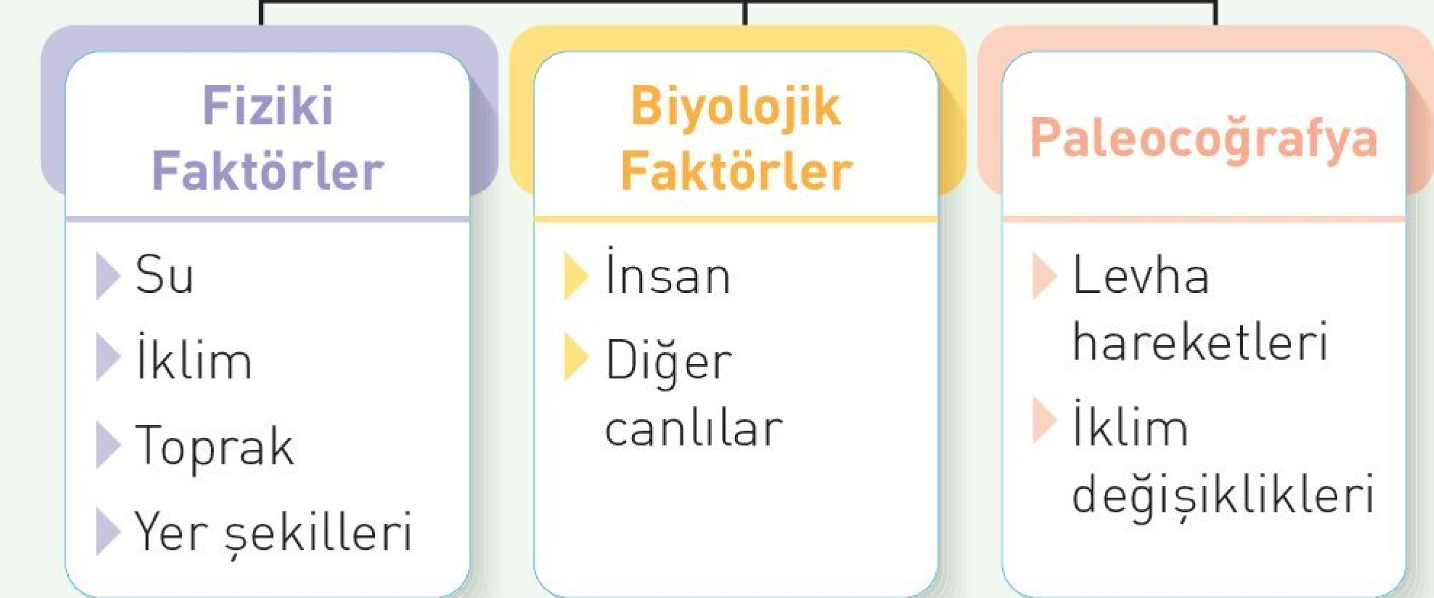
Canlıların Çeşitliliğini ve Dağılışını Etkileyen Faktörler

Yeryüzünde görülen çevresel farklılıklar, canlıların çeşitliliğini ve yeryüzündeki dağılışını belirler.

Canlılar yaşamak ve neslini devam ettirmek için yaşadıkları ortama uyum sağlamak zorundadır. Bir canlının canlı ve cansız çevresinin oluşturduğu ortamda yaşamını devam ettirebilmek için geliştirdiği özellik ve yeteneklerin tamamına **adaptasyon** denir.

Bir canlı türünün uyum sağladığı doğal yaşam ortamına **habitat** denir.

Canlıların Çeşitliliği ve Dağılışını Etkileyen Faktörler

1. Fiziki Faktörler

a) İklim: İklim ile canlıların dağılışı arasında sıkı bir ilişki vardır. Sıcaklık, yağış, nem, basınç ve rüzgâr gibi iklim elemanları canlı türlerini ve dağılışını etkiler.

Güneş ışığı, bitkilerin fotosentez yapması için gereklidir. Bitkilerde çimlenme, çiçek açma, yaprak dökme; hayvanlarda ise üreme, kış uykusuna yatma dönemleri mevsimsel sıcaklık değişimlerine göre başlar.

Enlem, mevsimler, gece gündüz oluşumu ve yükselti gibi faktörler sıcaklık dağılışını etkiler. Enlemin sıcaklık üzerindeki etkisine bağlı olarak canlı türleri de değişir.

Sıcaklığın ve yağışın fazla olması nedeniyle biyoçeşitliliğin en fazla olduğu yer Ekvator çevresinde yer alan tropikal yağmur ormanlarıdır. Kutuplarda ise sıcaklık yıl boyunca 0 °C'un altında olduğu için bitki örtüsü yoktur. Bu nedenle biyoçeşitlilik azdır.

Yağışlarda biyoçeşitliliği etkiler. Kaktüsler yıllık 200 mm'nin altında yağış alan yerlerde yaşayabilirken yağmur ormanlarındaki bitkiler 2.000 mm'den fazla yağış alan yerlerde yaşarlar.

Rüzgârlar, tohum ve polenleri taşıyarak bitkilerin yetişme alanını genişletir.

1. **Aşağıdakilerden hangisi biyosfer içinde yer alan doğal ortamlardan biri değildir?**

A) Kriyosfer B) Hidrosfer C) Astenosfer D) Litosfer E) Atmosfer

2. Soğuk çöller canlı yaşamına uygun olmayan iklim özellikleri nedeniyle biyolojik çeşitliliğin az olduğu yerlerdir.

Buna göre aşağıdaki kıtalardan hangisinde canlı türleri diğerlerine göre daha azdır?

A) Asya B) Avrupa C) Afrika D) Avustralya E) Antarktika

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b) Su: Her canlının temel ihtiyacı olan su, canlı türü ve dağılışını etkiler. Okyanus, deniz ve göl gibi su ortamı içinde çok sayıda canlı yaşar. Karada yaşayan canlılar ihtiyacı olan suyu yağışlardan, su buharından, yer altı sularından veya yüzey sularından elde eder. Su kaynaklarının fazla olduğu alanlarda biyoçeşitlilik de fazladır.

c) Yer Şekilleri: Yükselti, dağların uzanışı, bakı ve eğim faktörü iklim özellikleri üzerinde etkili olduğu için canlıların tür ve dağılışı üzerinde de etkilidir.

Bakı ve Eğim: Bir yamacın güneşe ve hâkim hava akımlarına dönük olmasına **bakı** denir.

Dağların güneşe dönük olan yamaçlarında:

- Ortalama sıcaklıklar diğer yamaçtan yüksektir.
- Orman yetişme sınırı (orman üst sınırı) daha yüksektir.
- Sıcaklık ve güneş ışığı isteği daha fazla olan bitki türleri yetişir.

Eğim; güneş ışığının düşme açısını, toprak oluşumunu, toprağın su tutma kapasitesini ve erozyonu etkilediğinden canlı dağılışında rol oynar.

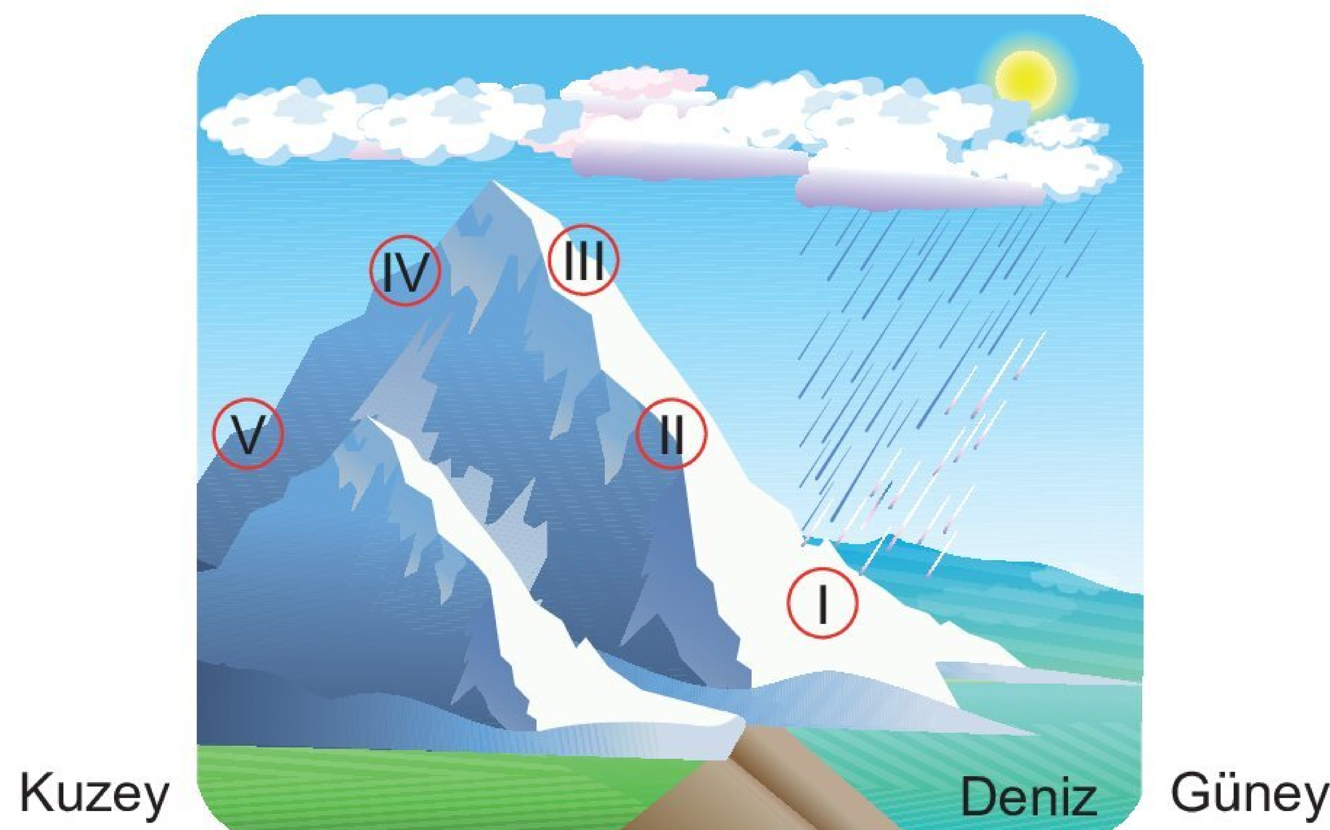
Yükselti: Genel olarak yükselti arttıkça sıcaklık azaldığı için bir dağ yamacı boyunca dikey yönde iklim koşulları değişir ve buna bağlı olarak farklı yaşam kuşakları ortaya çıkar.

Dağların Uzanışı: Dağların kıyıya paralel uzanması, kıyı ile iç kesimler arasında belirgin bir iklim farkının oluşmasına neden olur. Dağların uzanışı, bazı canlı türlerinin yayılma alanları üzerinde engel oluşturur.

Toprak: Toprakların özellikleri ve dokusu bitkilerin ve hayvanların yaşam alanları üzerinde belirleyicidir.

Toprak, bitkiler için su ve besin deposudur. Bazı toprak türleri bitki yaşamı için elverişli değildir. Örneğin; tuzlu toprakların bulunduğu yerlerde az sayıda bitki türü yaşar.

3. Sıcaklığın düşük ve yağışın az olduğu yerlerde canlı türü çeşitliliği azdır.

Buna göre Kuzey Yarım Küre'de orta kuşakta bulunan yukarıdaki dağın yamaçlarında numaralandırılan noktalardan hangisinde canlı çeşitliliğinin daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

2. Biyolojik Faktörler

a) İnsan: İnsan faaliyetleri biyoçeşitlilik ve canlıların dağılışını olumlu veya olumsuz etkiler.

Aşırı avlanma, tarım, orman tahribi, sanayi faaliyetlerinin oluşturduğu çevre kirliliği, plansız kentleşme ve madencilik biyoçeşitliliği olumsuz etkilerken ekolojik alanlar için koruma bölgeleri oluşturulması, ağaçlandırma, hayvanların korunması ve bakımı olumlu yönde etkiler.

b) Diğer Canlılar: Canlılar arasında beslenme, rekabet ve ortak yaşam gibi bir etkileşim olduğundan bir tür, başka bir türün yaşam alanını ve yeryüzündeki dağılışını etkileyebilir.

3. Paleocoğrafya

a) Levha Hareketleri: Yer kabuğu, levha adı verilen farklı büyüklükteki parçalardan oluşur. Levhalar, magma üzerinde yavaş yavaş hareket eder. Bu hareket, kıtaların Dünya üzerindeki konumlarının değişmesine neden olur. Ekvator'a göre konumu değişen kıtaların iklim koşullarındaki değişim, yaşamı da etkilemiştir.

Bazı fosillerin bulunduğu yerler

Ayrıca denizlerin yer hareketleri ile kapanması veya yükselerek kara haline gelmesi canlıların yaşam alanlarında değişimlere neden olmuştur.

Kıtalar, günümüzden 300 milyon yıl önce tek bir parça iken levha hareketleriyle birbirinden kopmuş ve yer değiştirmiştir. Farklı kıtalarda aynı canlı türlerine ait fosillerin bulunması da bu durumu kanıtlar.

b) İklim Değişiklikleri: Tortul kayaçlar, fosiller, buzul incelemeleri, ağaç halkaları ve yer şekillerine ait gözlemler geçmişte yaşanan iklim değişikliklerine kanıtlamaktadır.

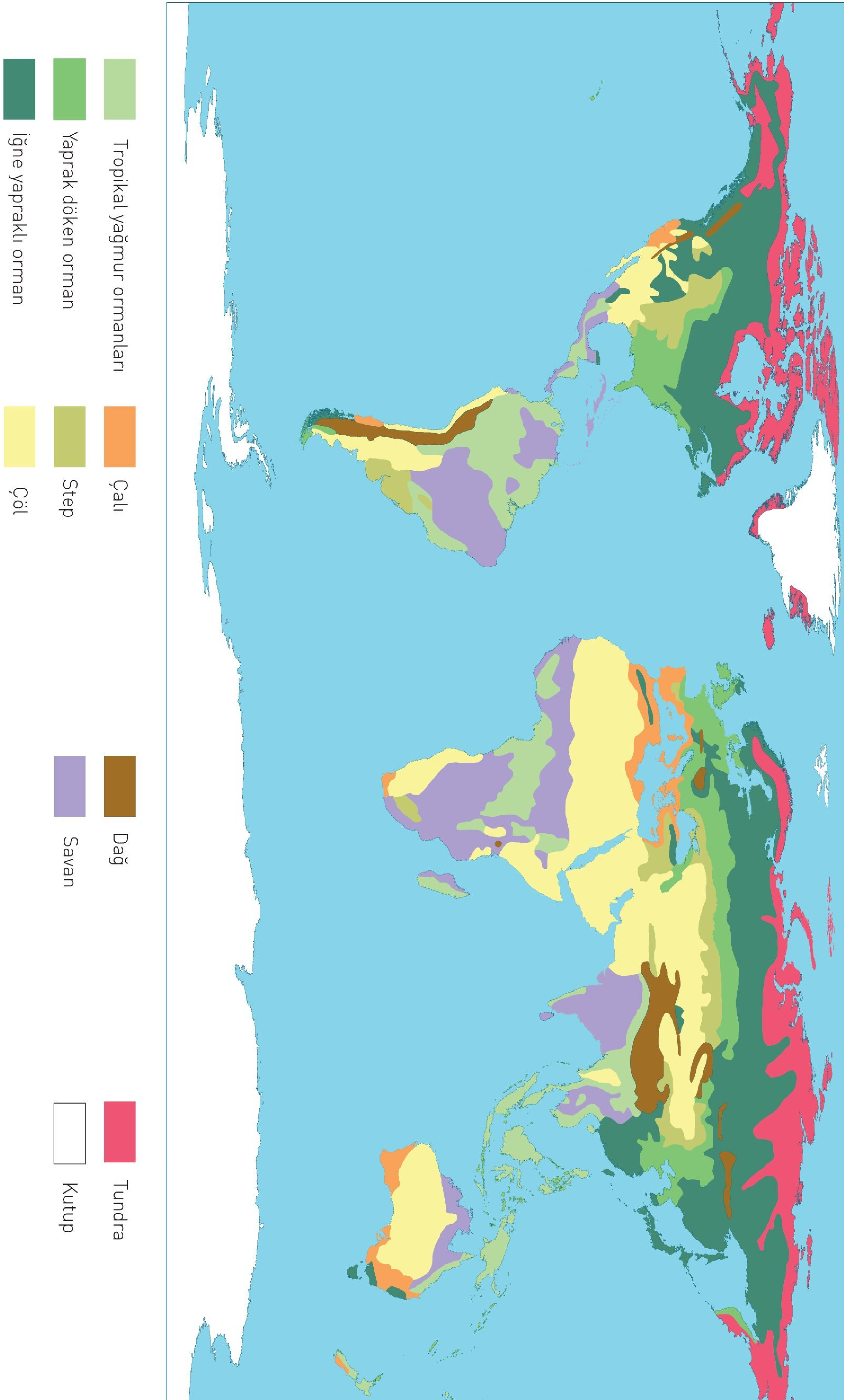
Son jeolojik zamanda (kuvaterner) görülen buzullaşma deniz seviyesinin değişmesi, sıcaklık ve yağış şartlarındaki farklılıklar canlıların yeni koşullara uyum sağlamasına veya bazı türlerin yok olmasına neden olmuştur.

4. Toros Dağları'nda balık fosillerine rastlanılması canlıların yeryüzüne dağılışını belirleyen etkenlerden hangisi ile ilgilidir?

A) Yer şekillleri B) Paleocoğrafya C) Su

D) Biyolojik faktörler E) Toprak yapısı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Dünya Biyom Dağılışı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Biyomlar: Yaşam Kuşakları

Benzer yetişme şartlarına sahip bitki ve hayvan topluluklarını içinde barındıran bölgelere **biyom** denir.

Biyomların sınırlarını büyük ölçüde iklim belirler.

Tropikal Yağmur Ormanları Biyomu

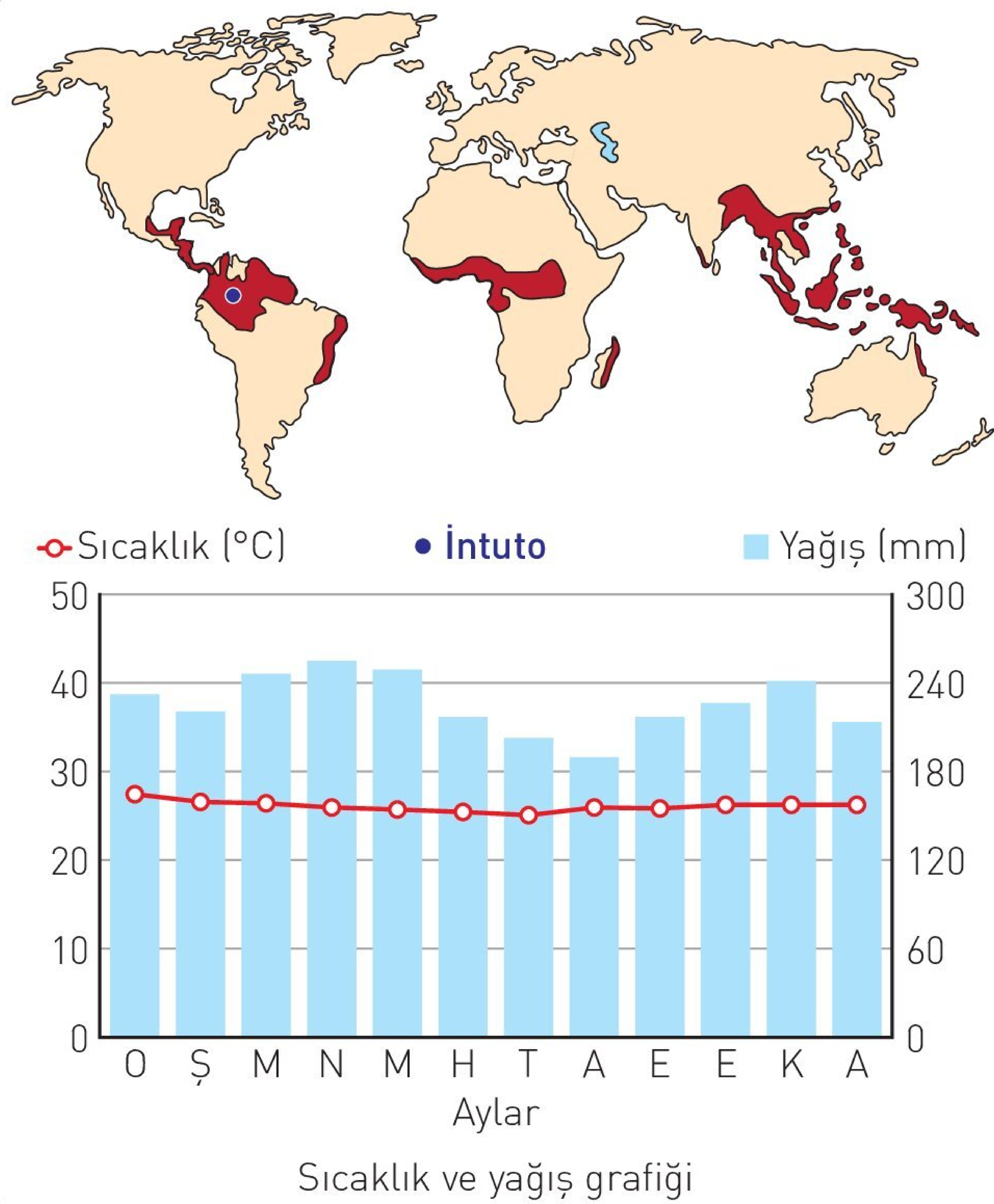

Görüldüğü yerler: Kongo ve Amazon Havzası, Orta Amerika'nın doğu kıyıları, Hindistan'ın batısı, Güneydoğu Asya, Avustralya'nın kuzeydoğu kıyıları ile Endonezya'dır.

İklimi: Her mevsim yağışlı tropikal (Ekvatoral) iklimdir. Sıcaklık ortalamaları yıl boyunca yüksek, yıllık yağış miktarı 2.000 mm'nin üzerindedir.

Bitki örtüsü: Yıl boyunca yeşil kalan, çok gür ve uzun boylu ağaçlardan oluşan tropikal yağmur ormanlarıdır. Orman altı bitki örtüsü zengindir.

Hayvan türleri: Orangutan, goril, şempanze, jaguar, kaplan, leopar, yılan, kertenkele, kuş ve böcek türleri.

Sıcaklık ve yağış grafiği

Savan Biyomu

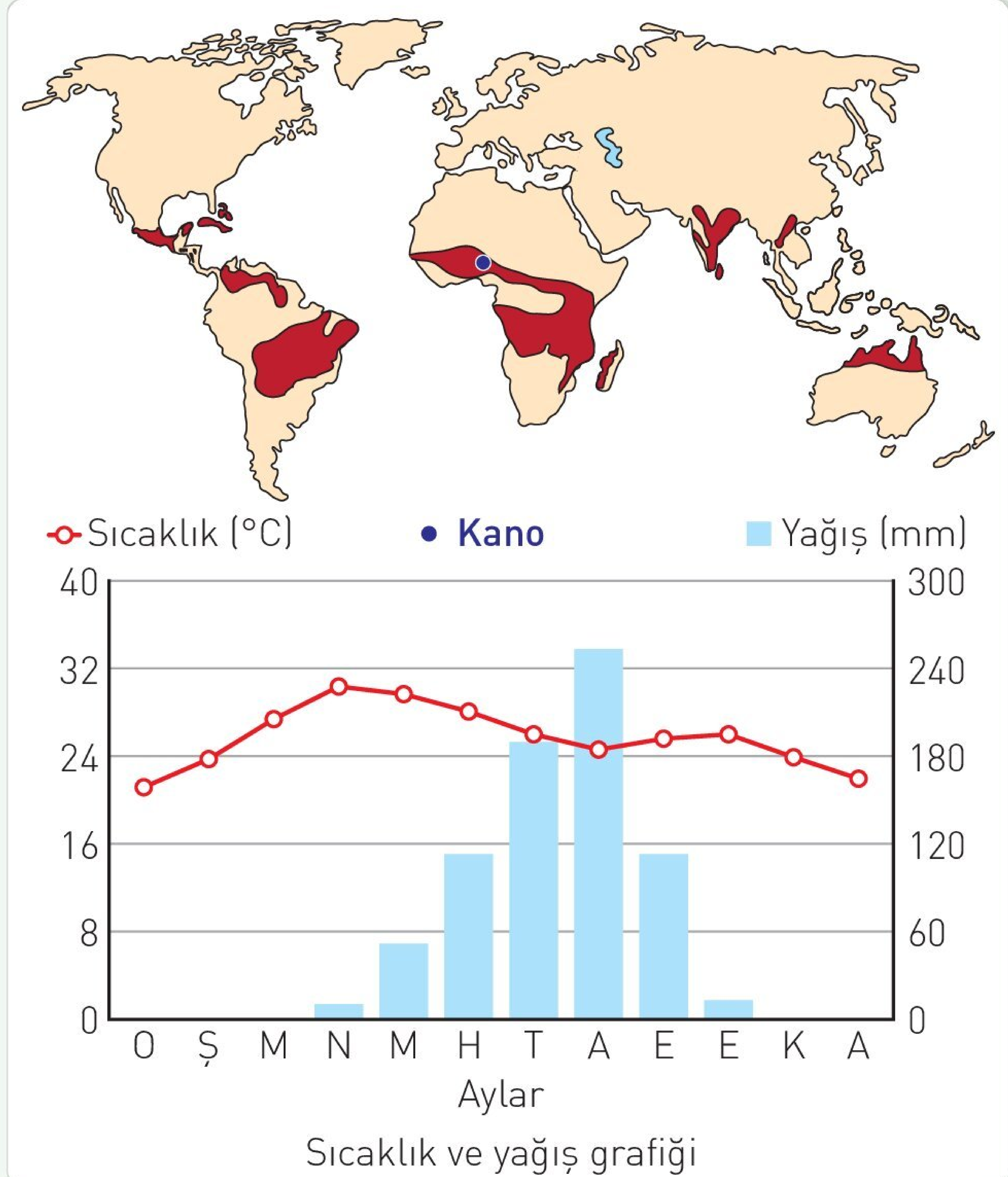

İklimi: Yıl boyunca sıcaklık ortalamalarının yüksek olduğu, yıl içerisinde bol yağışlı ve kurak geçen iki farklı dönemin yaşandığı savan iklimidir.

Bitki örtüsü: Yağışlı dönemde yeşeren, kurak dönemde kuruyup sararan uzun boylu ve gür otlardan oluşan savandır. Savanların arasında seyrek dağılmış ağaç ve çalı toplulukları vardır.

Hayvan türleri: Zürafa, fil, zebra, aslan, leopar, babun, timsah, çita, antilop, yılan, kuş ve böcek türleridir.

Görüldüğü yerler: Afrika'da, Asya'da ve Güney Amerika'da tropikal yağmur ormanları çevresidir.

Sıcaklık ve yağış grafiği

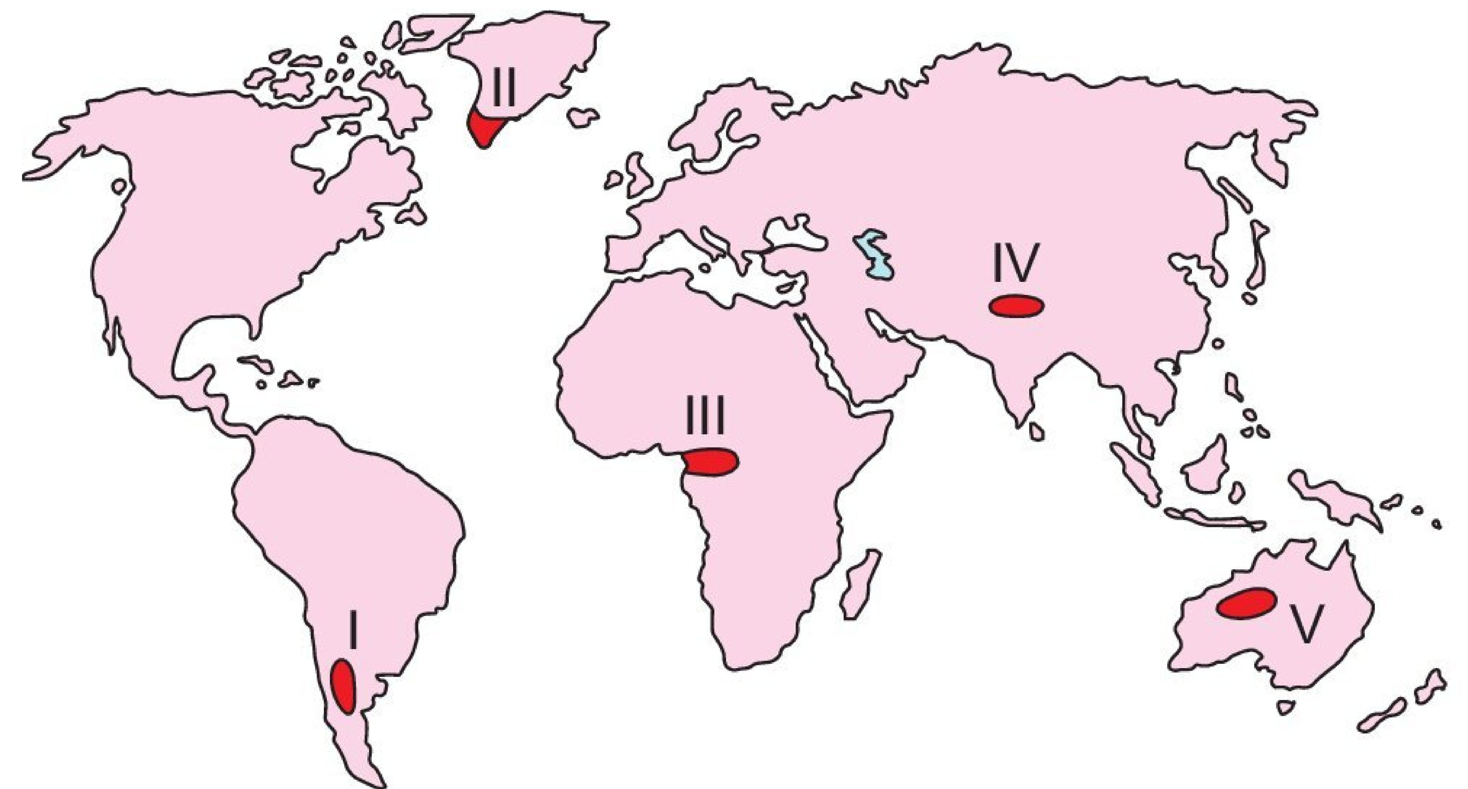
Ephesus Akademi

5. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinde tropikal yağmur ormanları biyomu görülmez?**

A) Pakistan B) Brezilya C) Kongo

D) Endonezya E) Malezya

6.

Haritadaki numaralı alanlardan hangisinde biyolojik çeşitlilik diğerlerine göre daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Çöl Biyomu

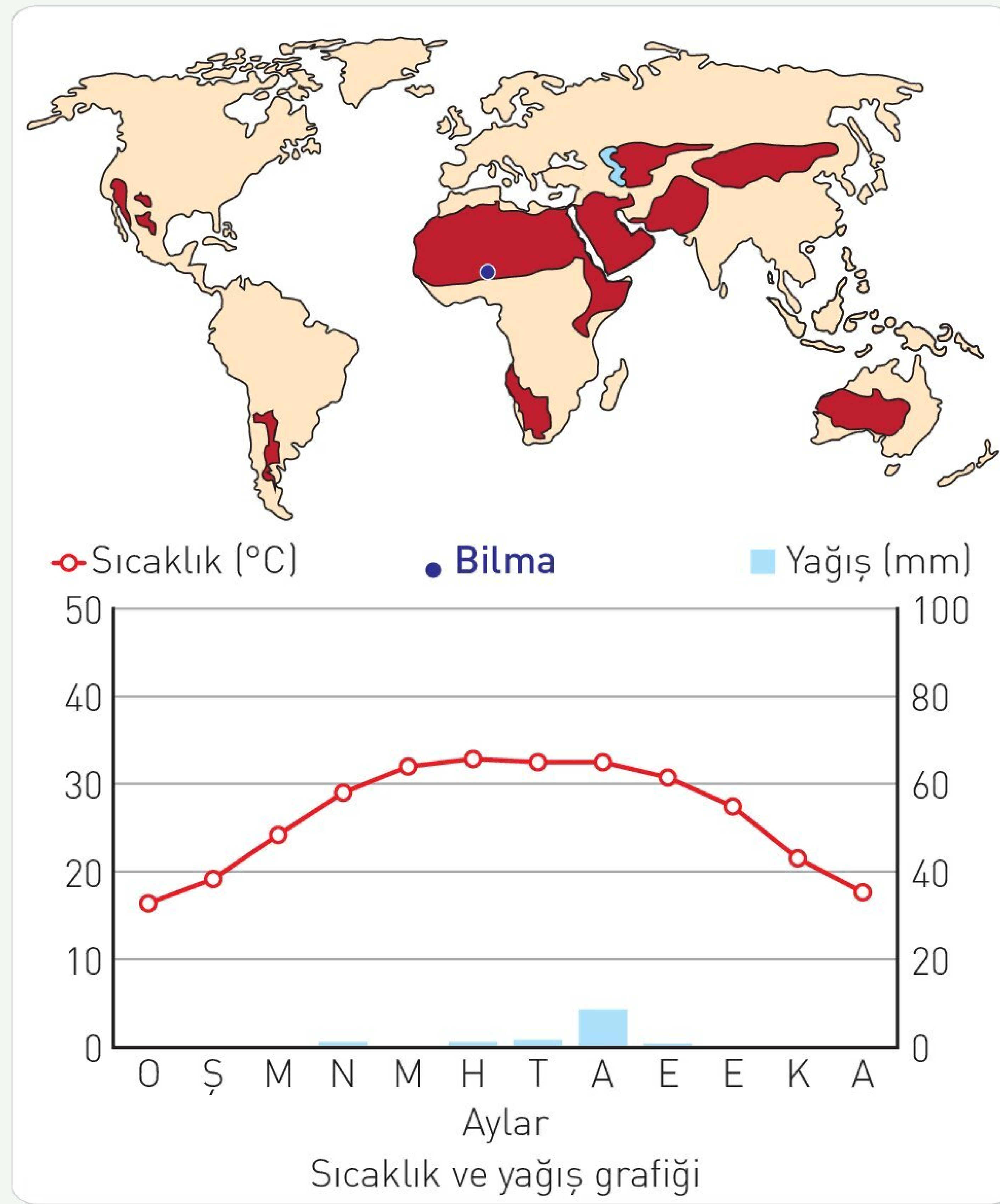
İklimi: Nem ve yağış miktarının az (yıllık 200 mm'nin altında), günlük sıcaklık farkının fazla olduğu çöl iklimidir.

Orta kuşaktaki çöllerin tropikal çöllerden farkı kış mevsiminin yaşanmasıdır.

Bitki örtüsü: Dikenli yapıya sahip, kısa zamanda çiçek ve meyve verebilen, kuraklığa uyum sağlamış, su tutabilen bitkilerdir (kaktüs, deve dikeni ve katır tırnağı).

Hayvan türleri: Deve, kertenkele, çöl tilkisi, yılan, çöl faresi, çöl kaplumbağası ve bazı böcek türleridir.

Görüldüğü yerler: Afrika (Sahra, Kalahari ve Namib), Avustralya (Büyük Kum), Asya (Arabistan, Karakum, Kızılkum, Gobi, Taklamakan ve Tar), Güney Amerika (Atakama) ve ABD'dir (Arizona).

Sıcaklık ve yağış grafiği

Step Biyomu

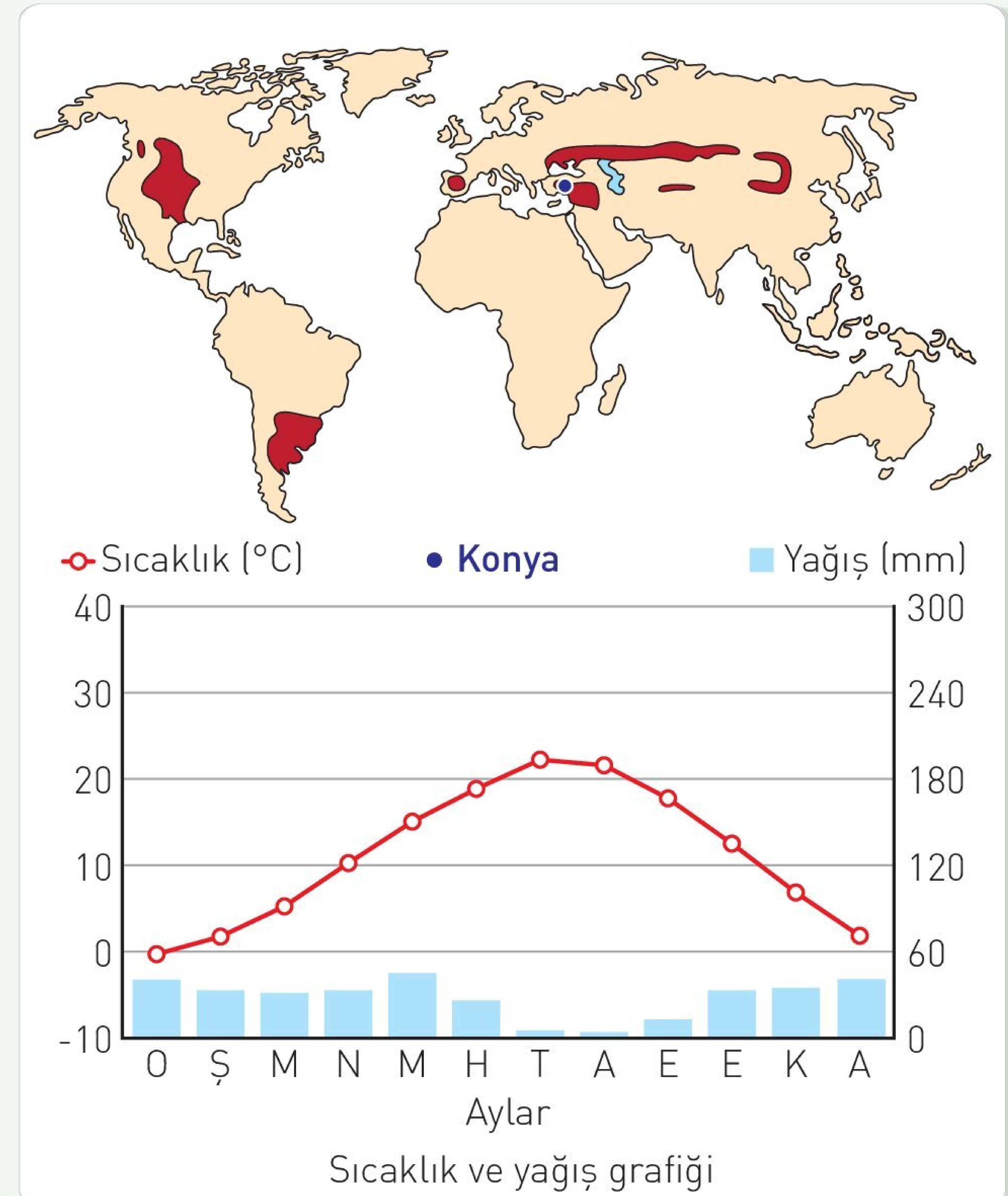

İklimi: Yıllık yağış miktarının az (250-500 mm) ve düzensiz, sıcaklık farkının fazla olduğu step iklimidir. Kış mevsimi kar yağışlı ve soğuk, yaz mevsimi sıcak ve kuraktır.

Bitki örtüsü: Yetişme devresi kısa, yazın kuruyan otlardan oluşan steplerdir. Step Kuzey Amerika'da preri; Güney Amerika'da pampa; Asya'da ise bozkır adını alır.

Hayvan türleri: Preri köpeği, sırtlan, yılan, antilop, bizon, Avrasya vaşağı, kır kurdu, step tilkisi ve çekirgedir.

Görüldüğü yerler: 30°-50° enlemleri arası ve kıtaların deniz etkisinden uzak iç kesimleridir.

Sıcaklık ve yağış grafiği

Ephesus Akademi

7. **Atmosferin sera etkisinin artmasına bağlı olarak ortaya çıkan küresel ısınmanın gelecekte**

I. tropikal yağmur ormanları,

II. kutup,

III. çöl

biyomlardan hangilerinin etki alanını artırması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

8.

Haritadaki taralı alanda aşağıdaki biyomlardan hangisine <u>rastlanmaz</u>?

A) Step B) Dağ C) Çalı

D) Çöl E) Yaprak döken orman

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Yaprak Döken Orman Biyomu

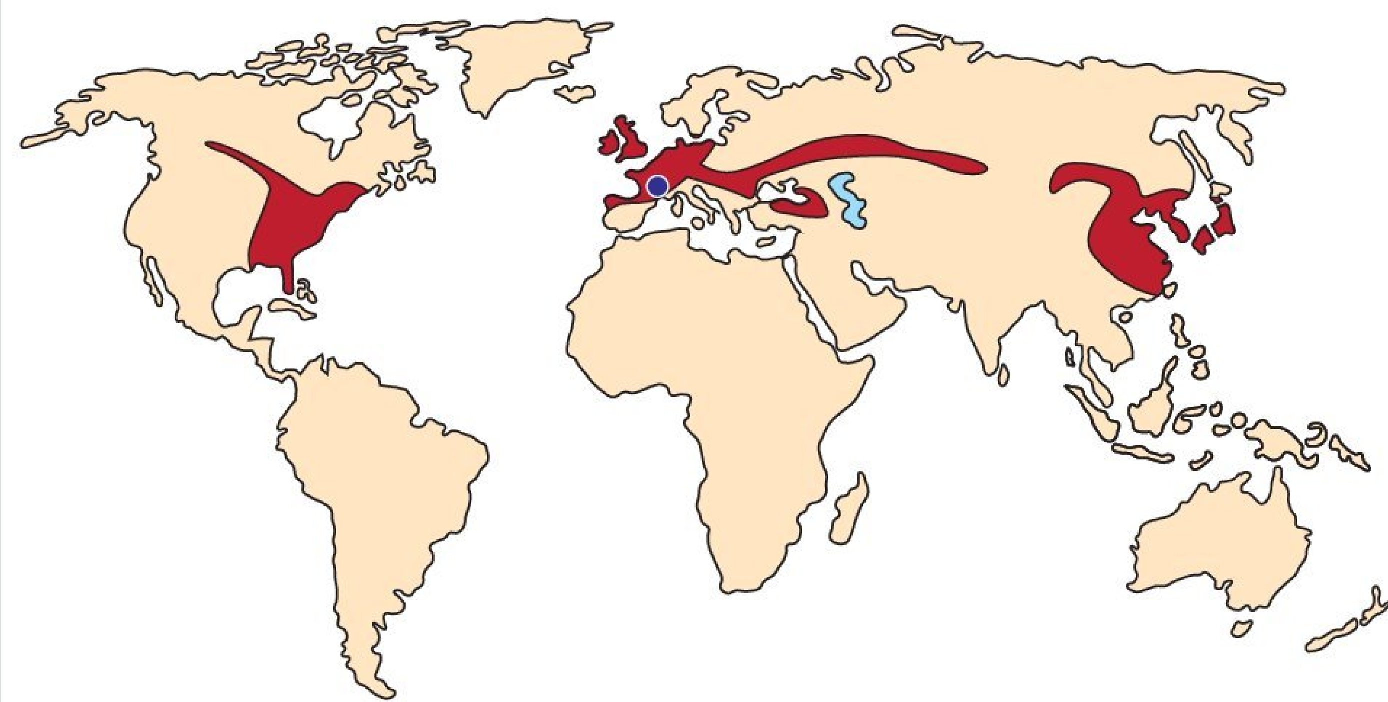

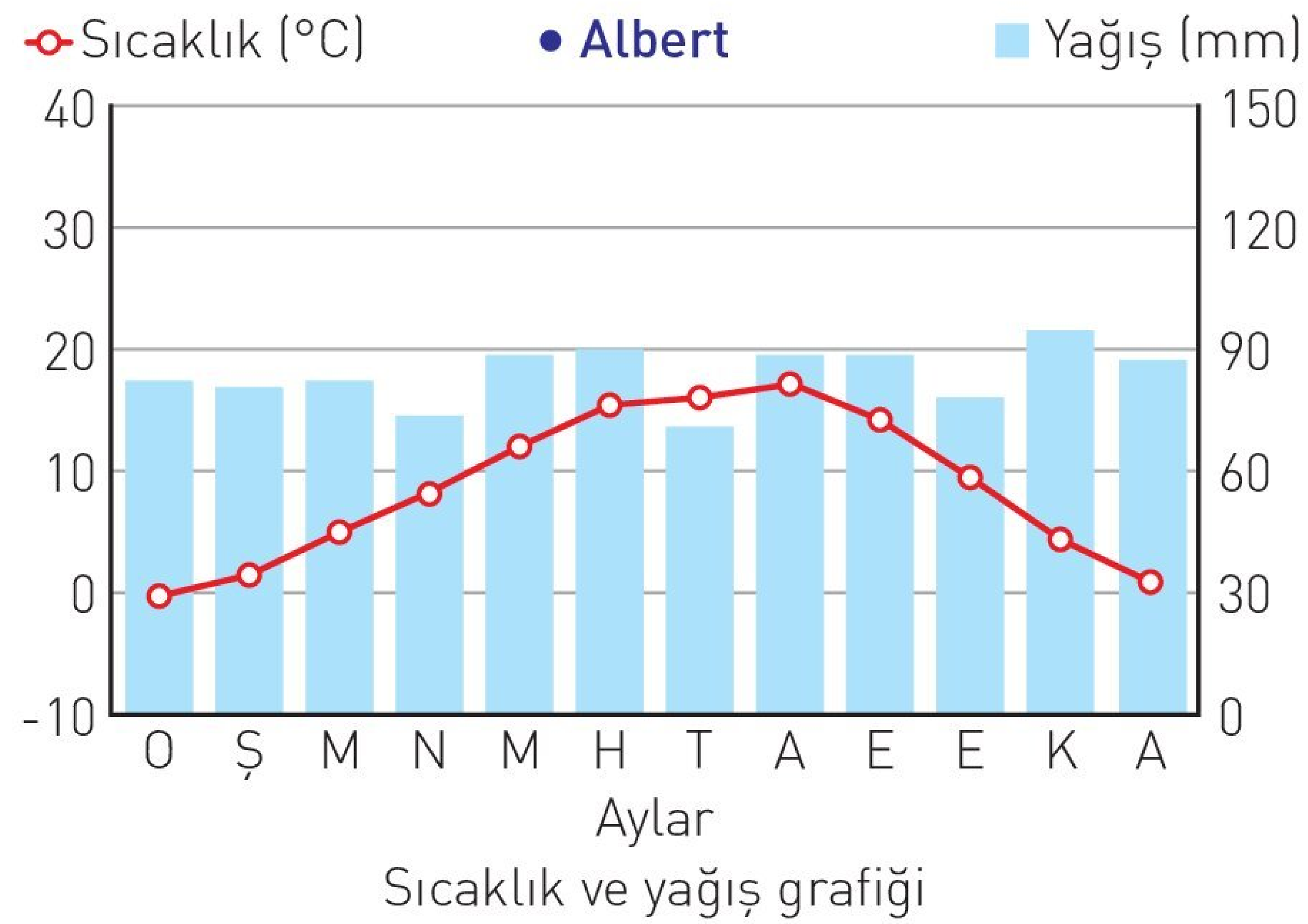
İklimi: Kışları ılık, yazları serin ve her mevsimi yağışlı geçen ılıman okyanusal iklimidir.

Bitki örtüsü: Kayın, ıhlamur, meşe, gürgen ve kestane gibi geniş yapraklı ağaç türleridir. Bu biyomdaki ağaçların yaprakları, sıcaklıkların azaldığı sonbahar aylarında sararıp kış aylarında dökülür.

Hayvan türleri: Sincap, geyik, siyah ayı, rakun, tilki, vaşak, gelincik, çeşitli kuş ve böcek türleridir.

Görüldüğü yerler: Kuzey Amerika'nın doğu kıyıları, Orta ve Kuzeybatı Avrupa, Karadeniz kıyıları ve Doğu Asya'dır.

Sıcaklık ve yağış grafiği

Çalı Biyomu

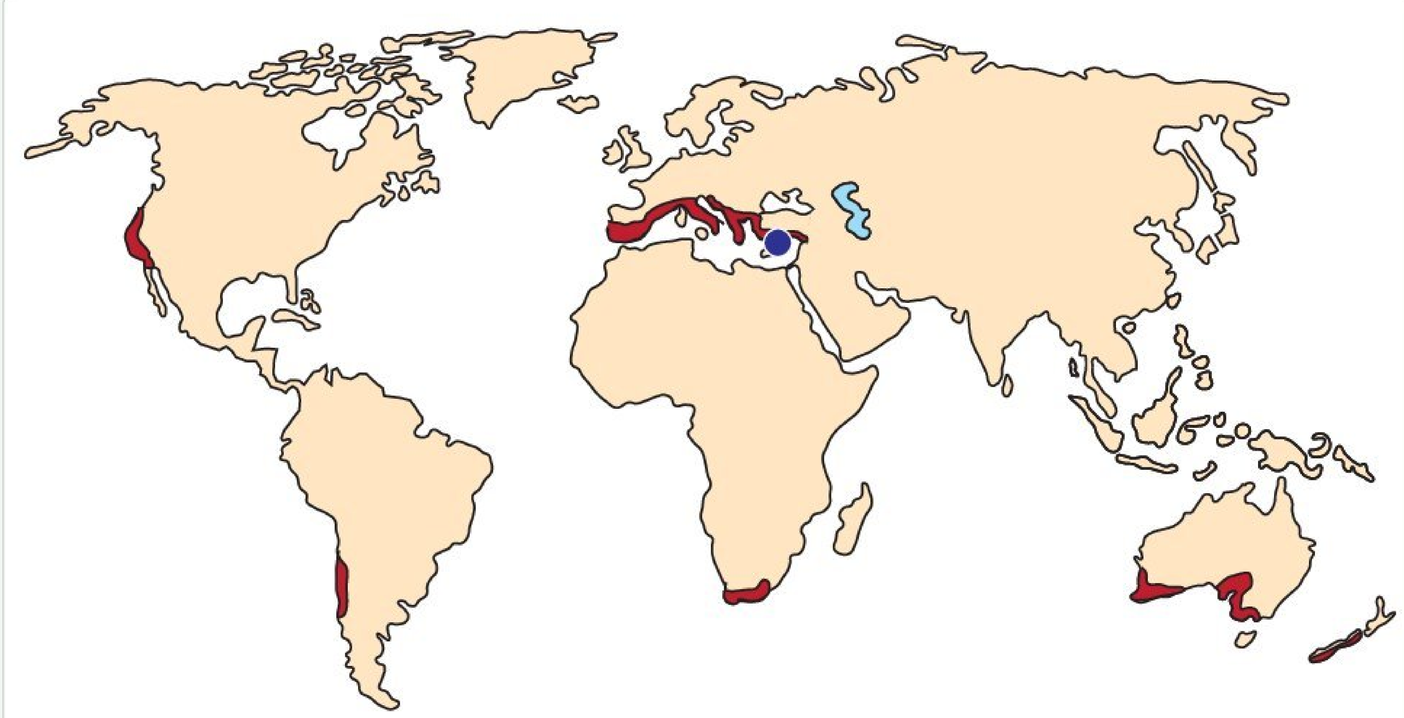

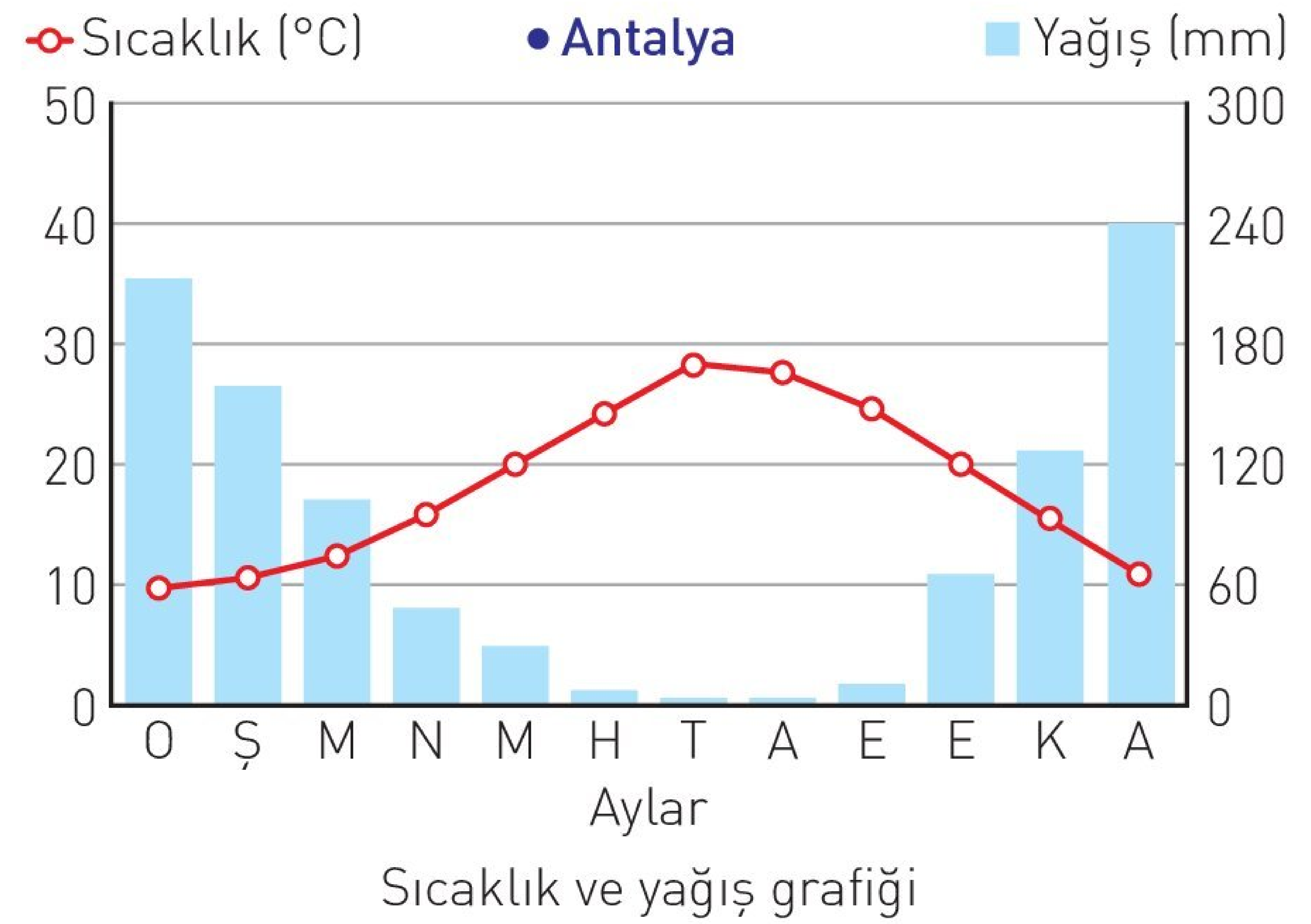
İklimi: Yazların sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı geçtiği Akdeniz iklimidir.

Bitki örtüsü: Şiddetli yaz kuraklığına uyum sağlamış kısa boylu ağaçlar, çalı ve fundalıklardan oluşan makilerdir. Delice, zakkum, keçiboynuzu, yabani zeytin, menengiç, defne ve sakız ağacı maki türlerine örnektir.

Hayvan türleri: Kurt, çakal, yabani koyun, keçi, tavşan, tilki, keklik, çeşitli böcek ve kuş türleridir.

Görüldüğü yerler: Akdeniz çevresi, ABD'de Kaliforniya, Güney Afrika'da Kap Bölgesi, Orta Şili, Avustralya'nın güneyi ile güneybatı kıyılarıdır.

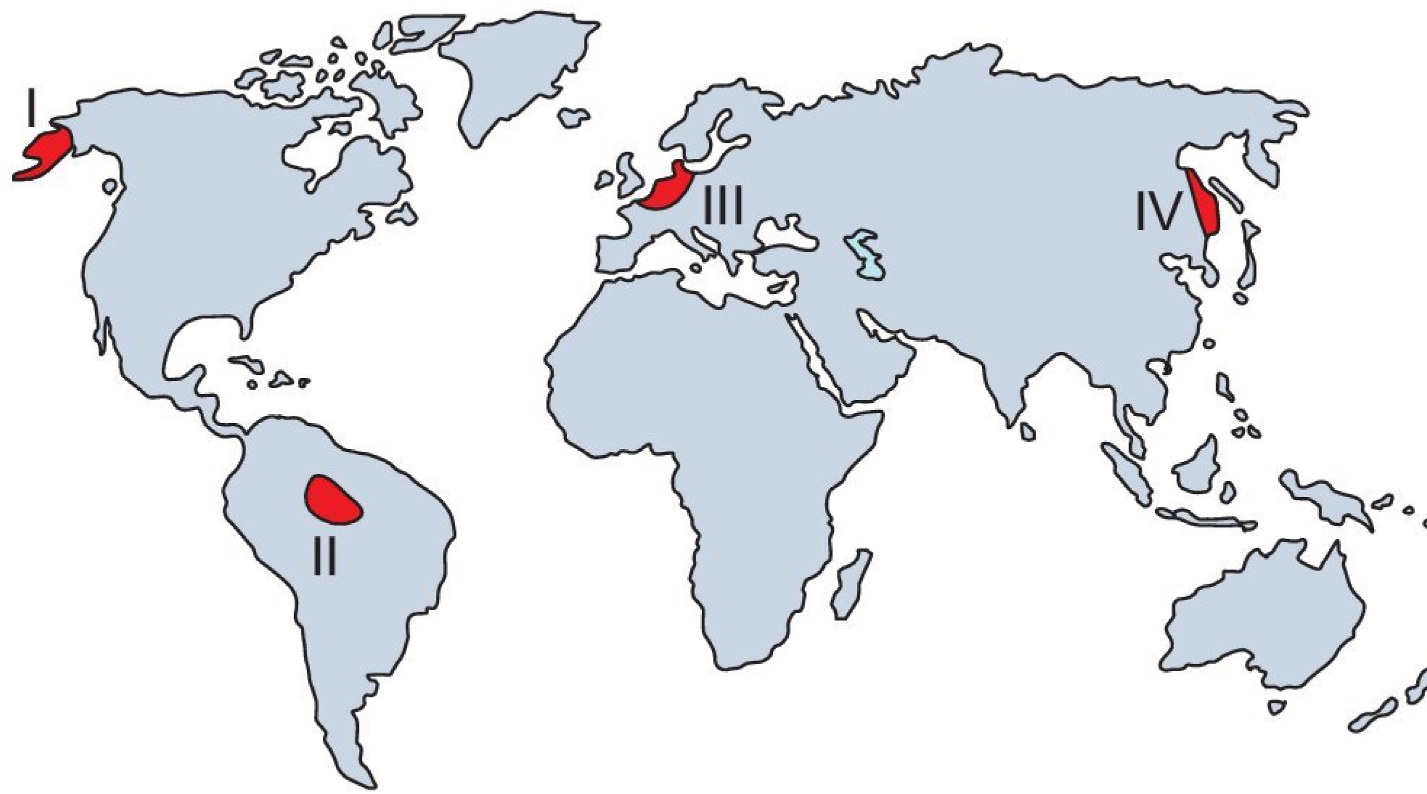

Sıcaklık ve yağış grafiği

Ephesus Akademi

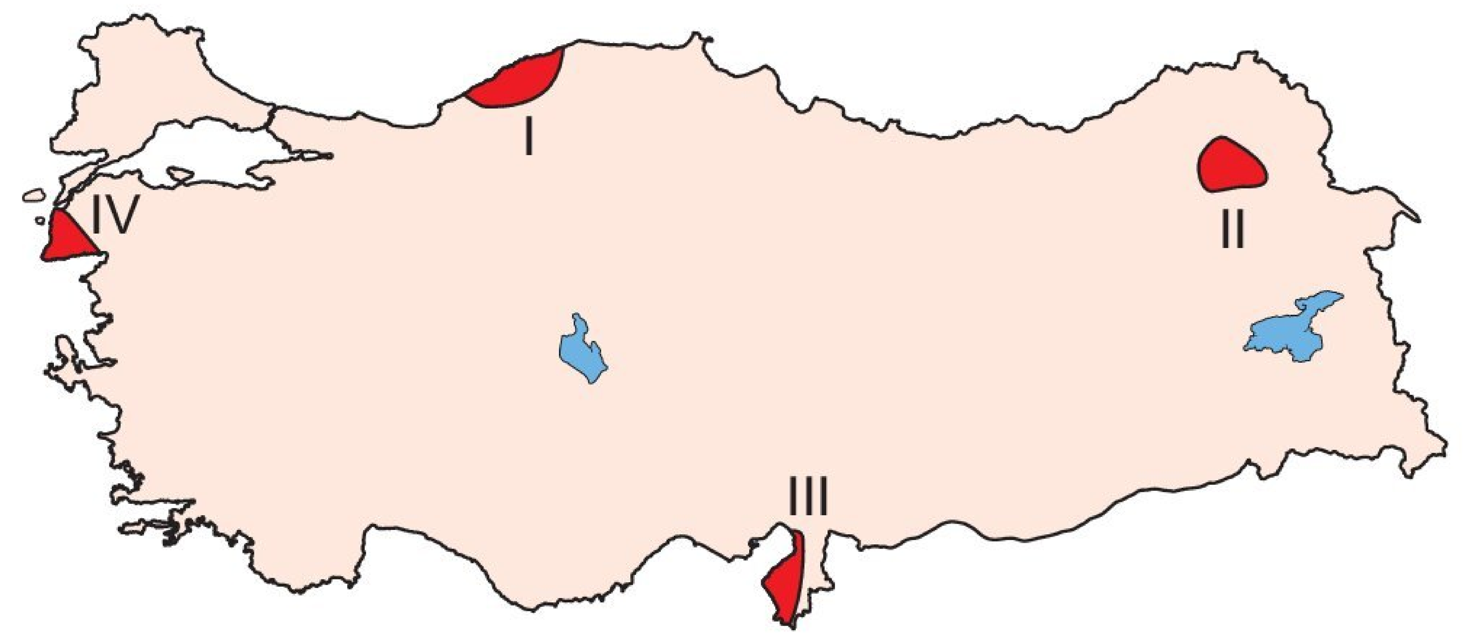
9.

Haritadaki numaralı bölgelerden hangilerinde yaprak döken orman biyomu bulunmaktadır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

10. Haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlardan hangilerindeki biyomların hakim bitki örtüsü çalılardan <u>oluşmaz</u>?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

9-E 10-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Dağ Biyomu

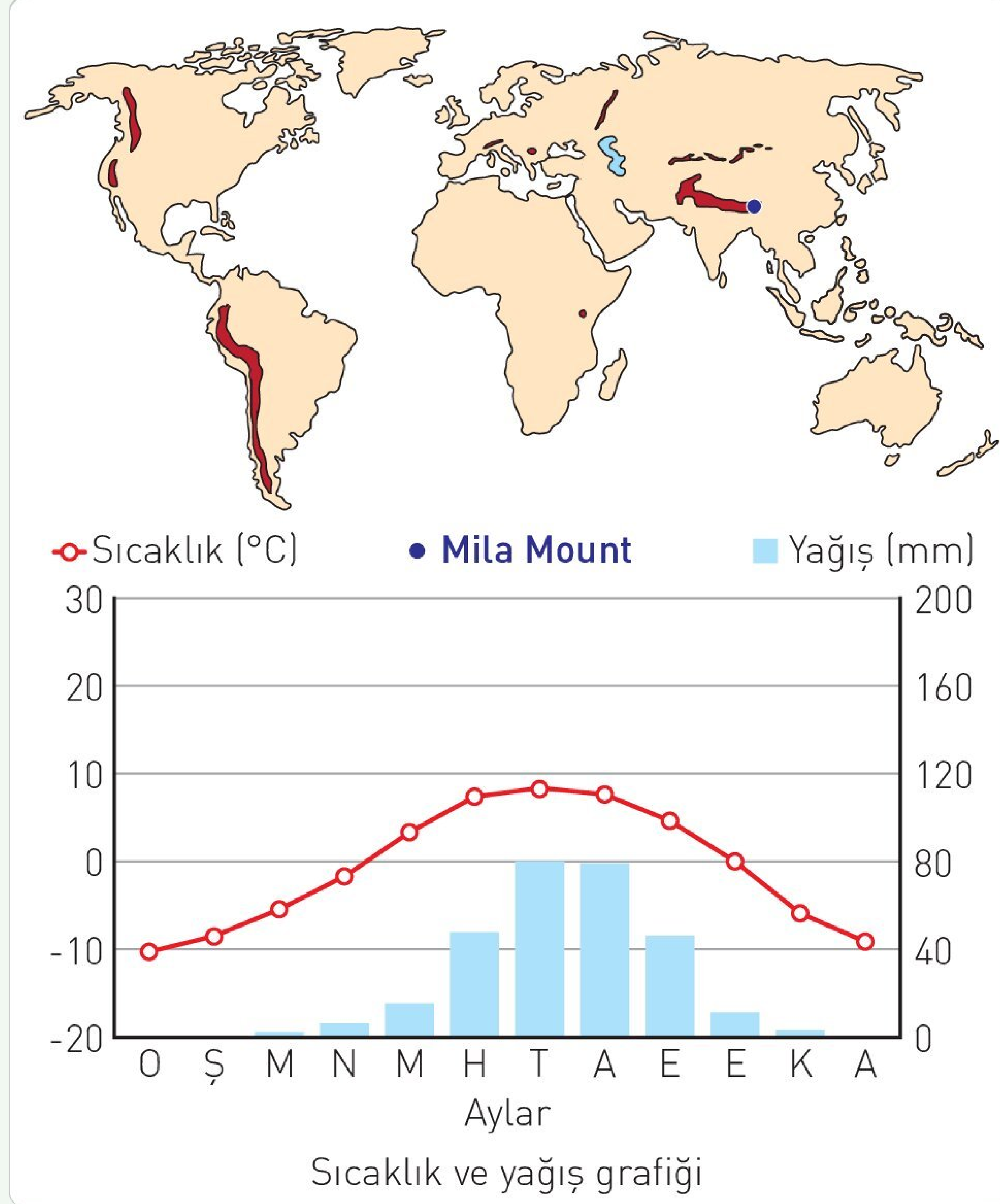

İklimi: Yazları serin, kışları soğuk dağ iklimidir.

Bitki Örtüsü: Alpin çayırları (çimen ve çiçekli otlar) .

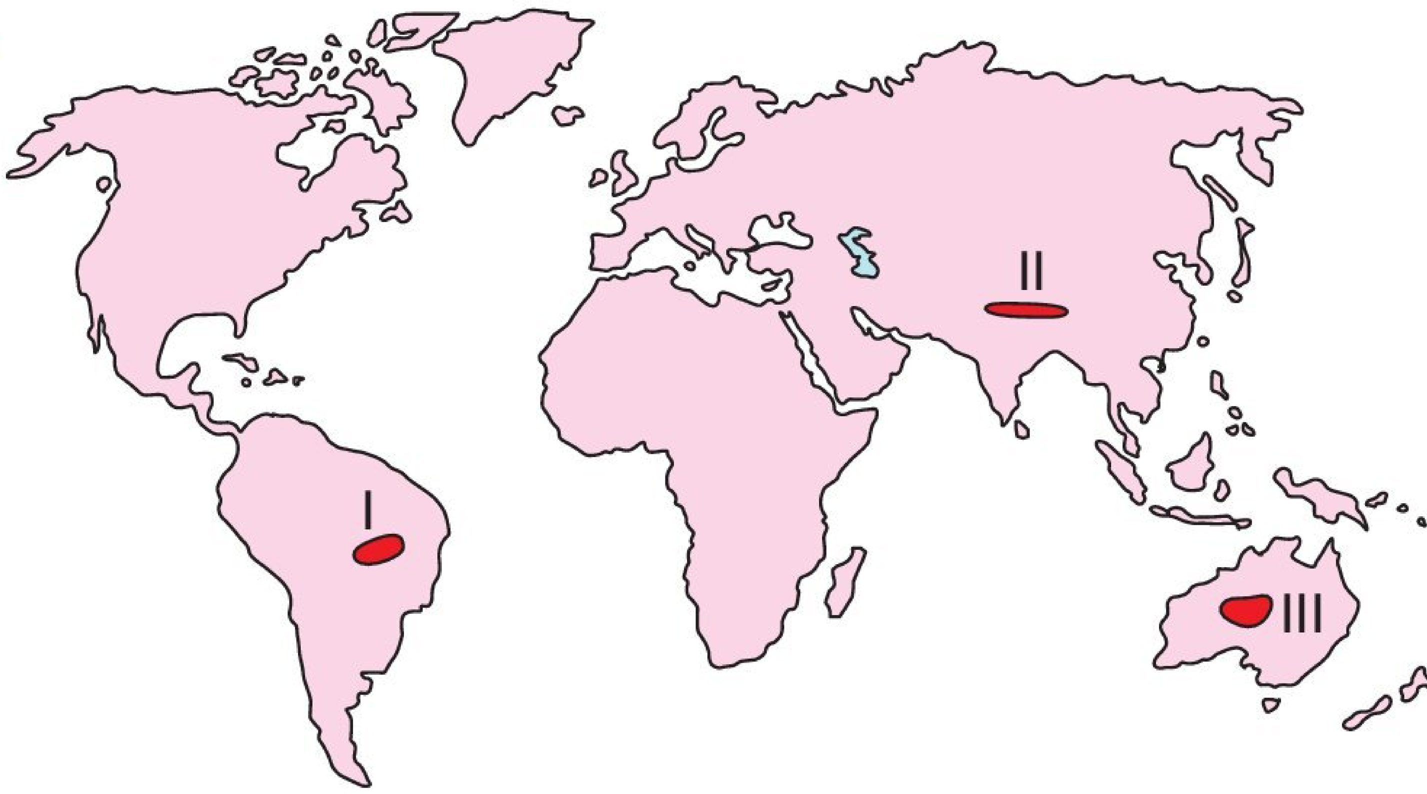
Hayvan Türleri: Dağ keçisi, Tibet öküzü (yak), kar leoparı, kar tavşanı, lama ve bazı yırtıcı kuş türleridir.

Görüldüğü Yerler: Kayalık, And, Kilimanjaro, Alp, Himalaya, Toros ve Kuzey Anadolu gibi dağların yüksek kesimleridir.

Sıcaklık ve yağış grafiği

11.

Haritadaki numaralı alanlarda hangi biyomlar görülür?

	I	II	III
A)	Step	Çalı	Dağ
B)	Çöl	Savan	Çalı
C)	Savan	Dağ	Çöl
D)	Dağ	Çöl	Savan
E)	Çalı	Step	Savan

İğne Yapraklı Orman Biyomu

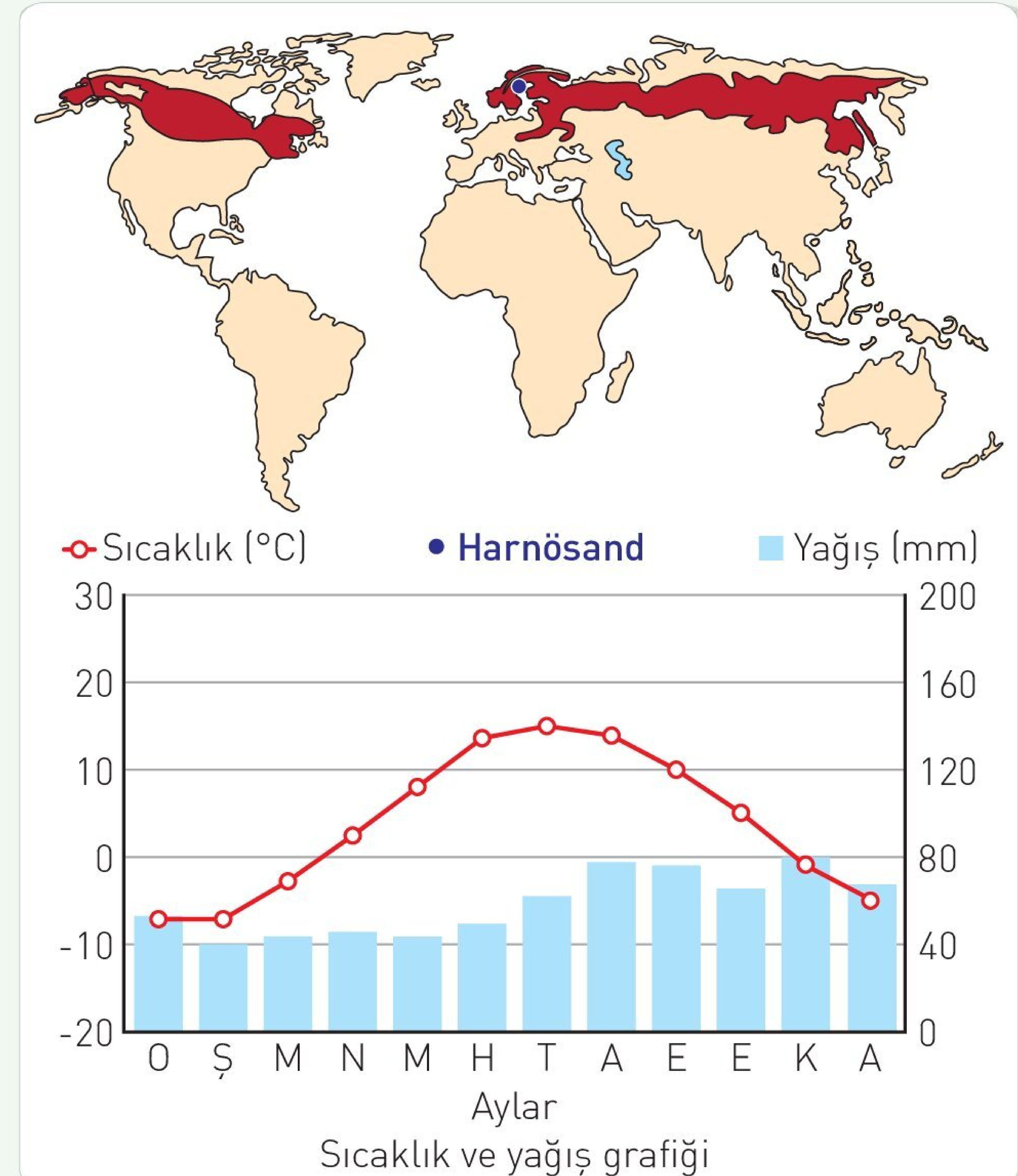

İklimi: Kış mevsiminin uzun ve soğuk geçtiği, yıllık yağış miktarının 300-1000 mm arasında değişen karasal iklimdir.

Bitki Örtüsü: Şiddetli kış soğuklarına dayanıklı iğne yapraklı ağaçlardan oluşan tayga (boreal) ormanlarıdır. Taygaları oluşturan ağaçlardan bazıları; ladin, köknar ve sarıçamdır.

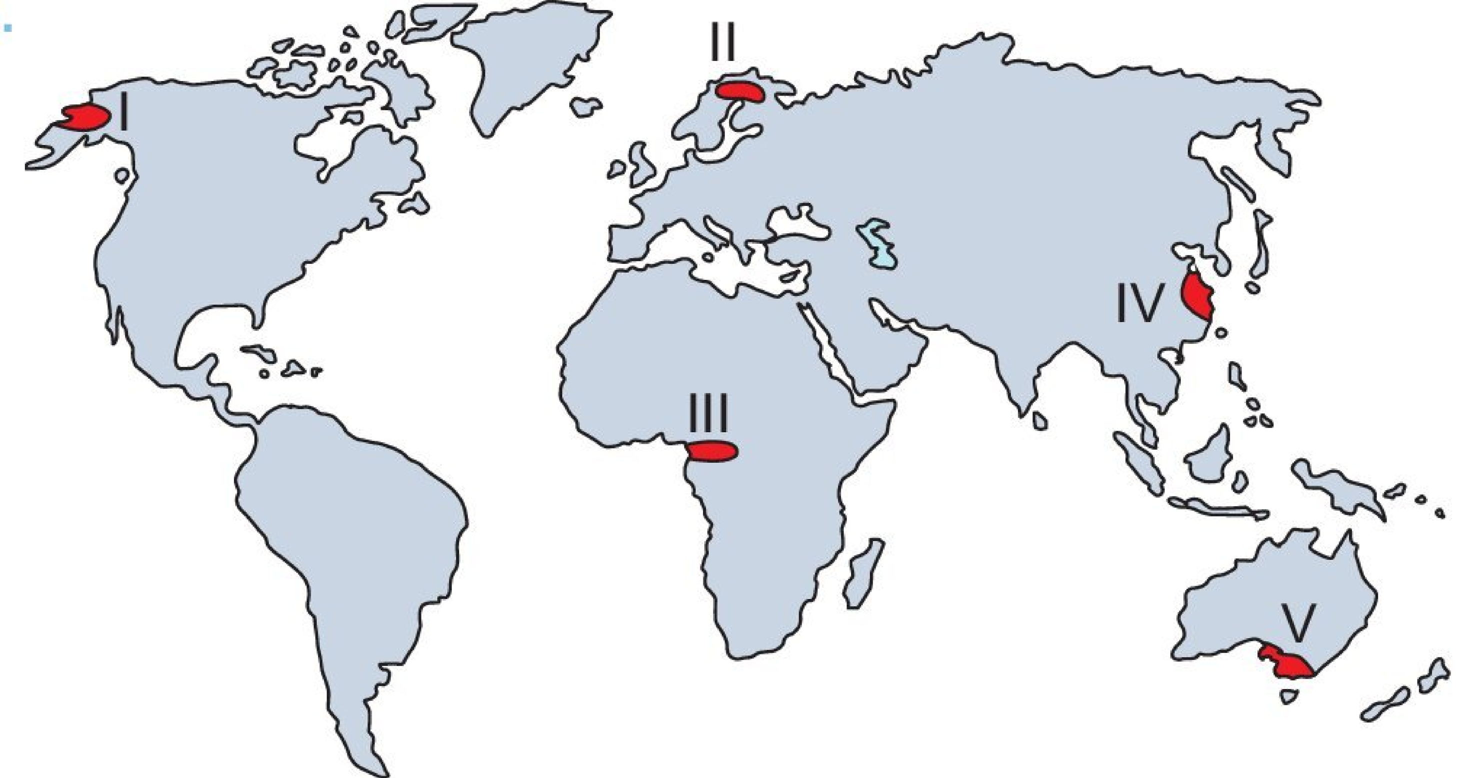
Hayvan Türleri: Siyah ayı, kurt, ren geyiği (karibu), baykuş, kutup porsuğu, tavşan, vaşak, su samuru ve sincaptır.

Görüldüğü Yerler: Kanada ve Rusya'nın iç kesimleri, Avrupa'nın kuzeyi ve orta kuşağın dağlık alanlarıdır.

Sıcaklık ve yağış grafiği

12.

Haritadaki numaralı alanlardaki biyomlardan hangisinin bitki örtüsü orman <u>değildir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Tundra Biyomu

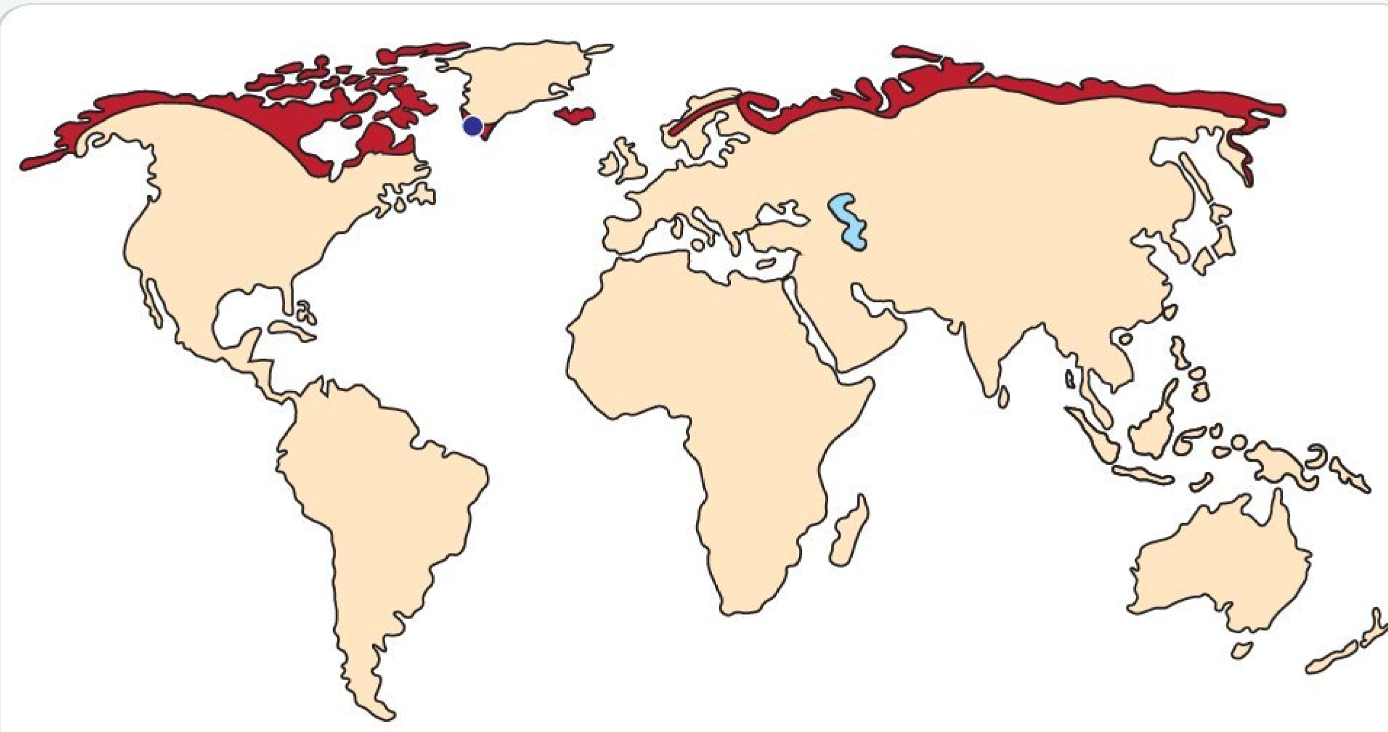

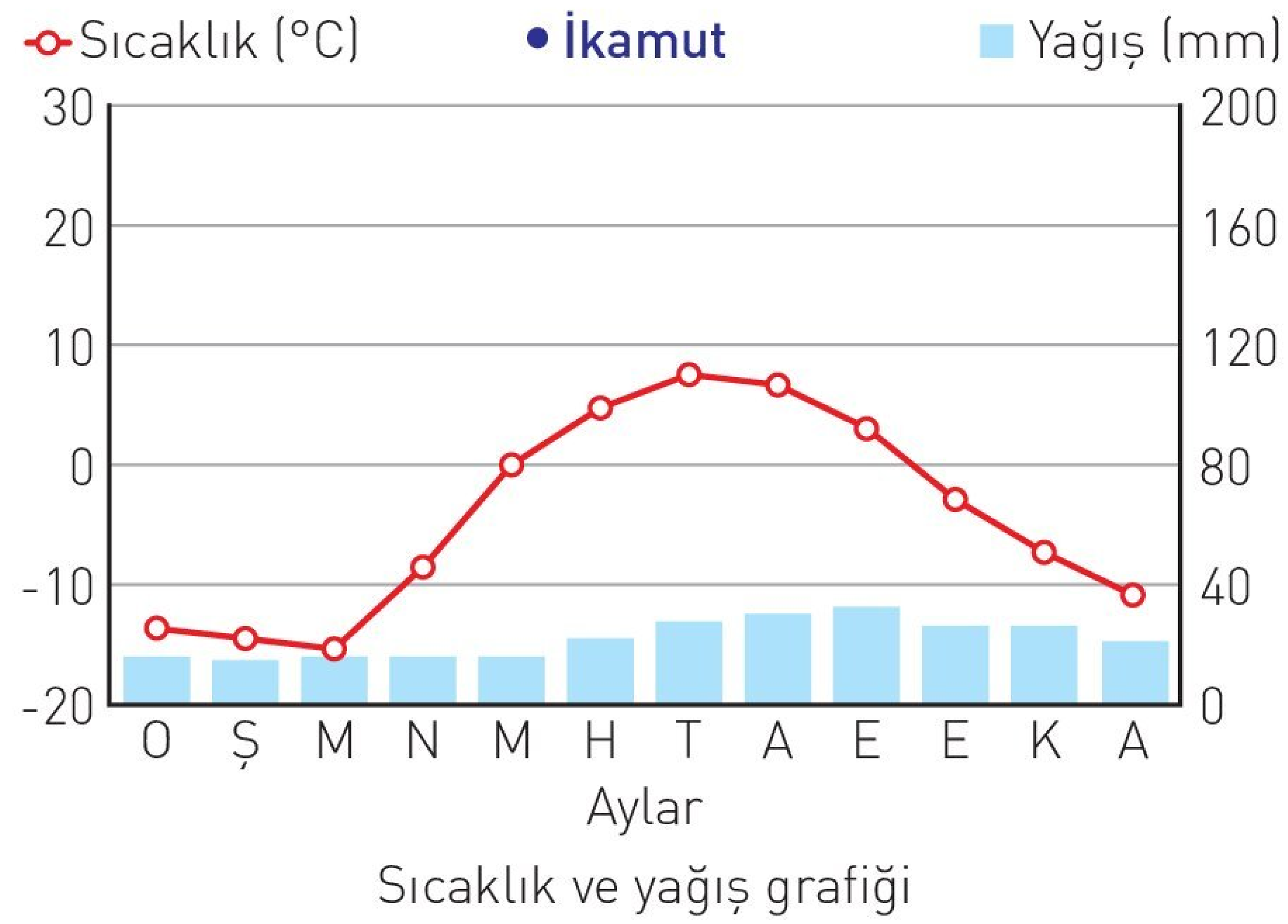
İklimi: Sıcaklığın yıl içerisinde sadece 3-4 ay 0 °C'un üzerine çıktığı tundra iklimidir.

Bitki Örtüsü: Uzun süre donmuş haldeki toprağın yüzeyinde sıcaklığın 0 °C üzerine çıktığı dönemlerde gelişen bazı ot türleri, cüce çalılar, yosun ve likenlerden oluşan tundra bitki örtüsüdür.

Hayvan Türleri: Ren geyiği, misk öküzü, bozayı, kutup ayısı, kutup tilkisi, palyaço ördek, kar baykuşu, halkalı kutup foku, gelincik ve göçmen kuşlardır.

Görüldüğü Yerler: İskandinavya Yarımadası, Asya ve Kanada'nın kuzeyi, Grönland kıyıları ve Alaska'dır.

Sıcaklık ve yağış grafiği

Kutup Biyomu

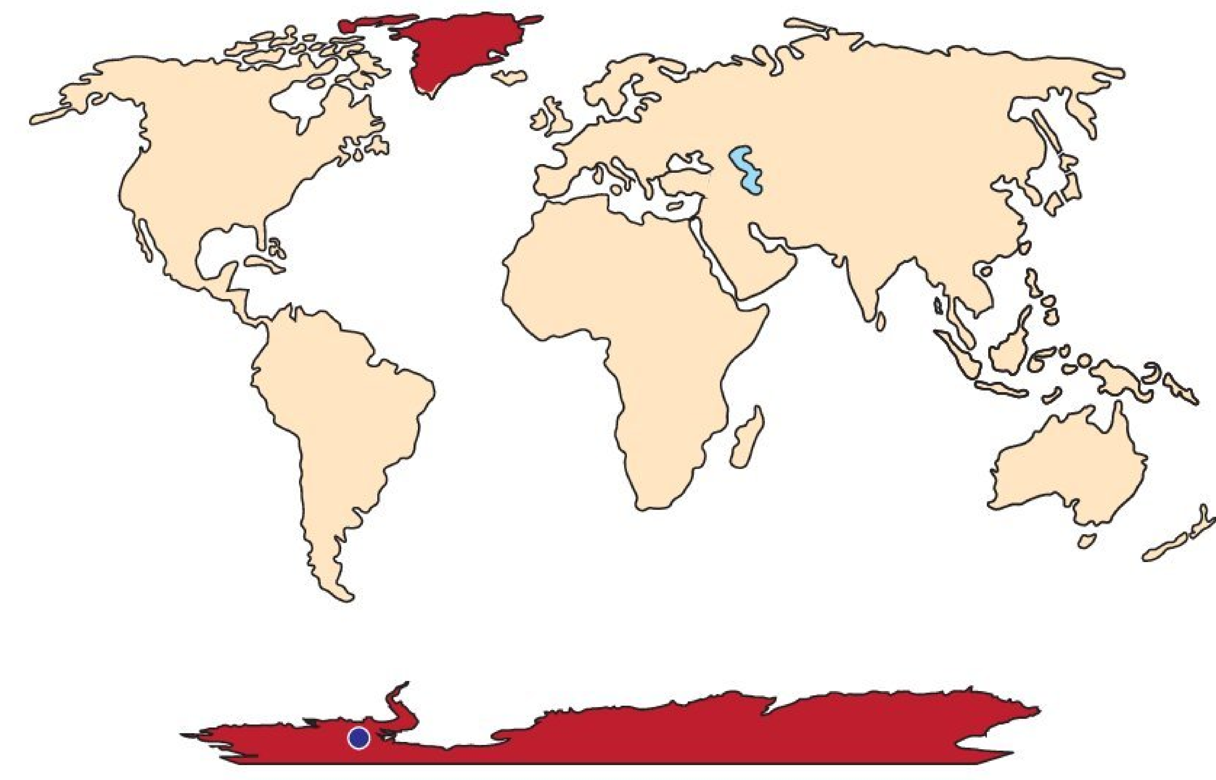

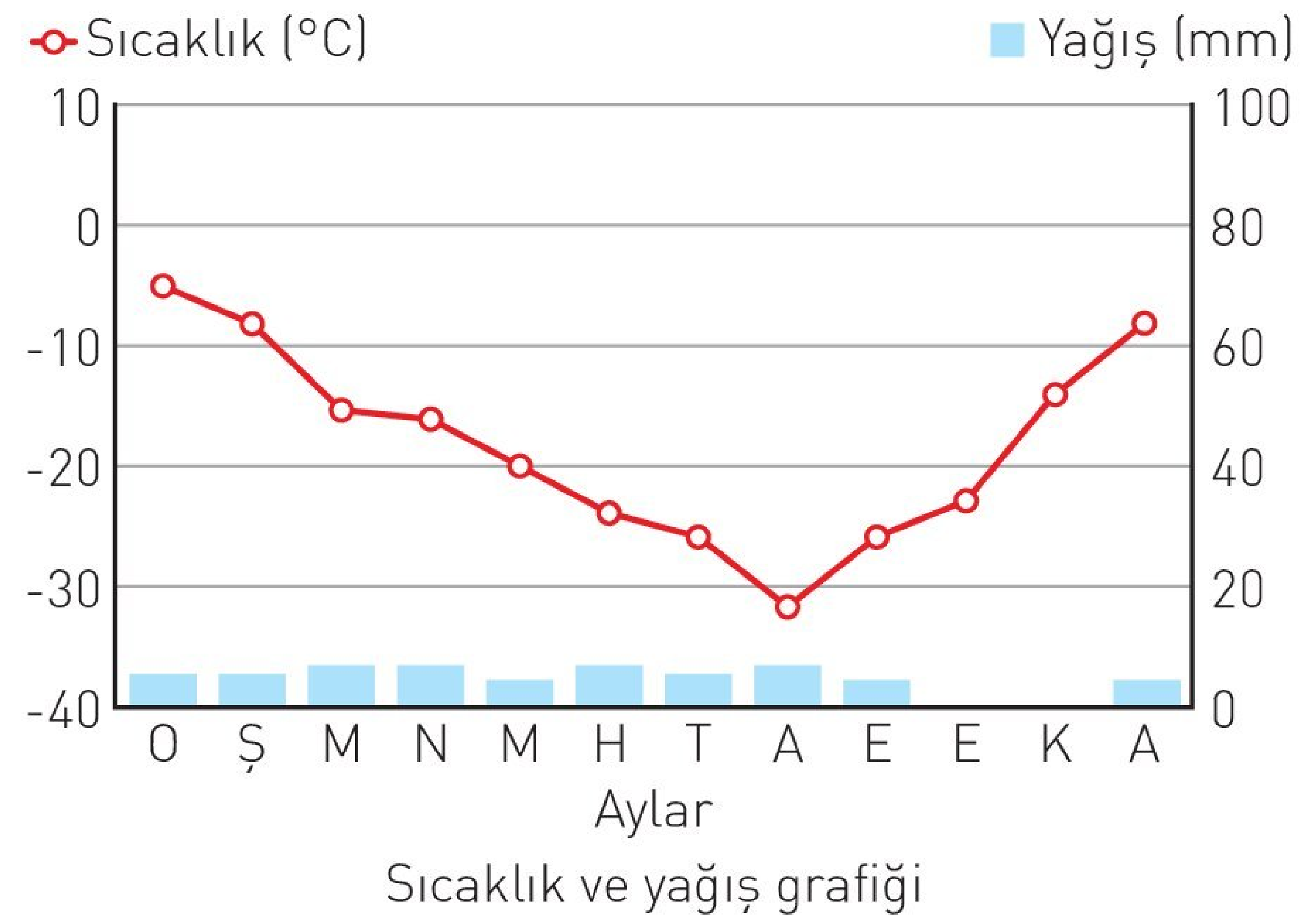
İklimi: Sıcaklık değerlerinin yıl boyunca 0 °C'un altında olduğu kutup iklimidir.

Bitki Örtüsü: Toprak, sürekli buz veya kar örtüsüyle kaplı olduğundan bitki örtüsünden yoksundur.

Hayvan Türleri: Penguen, fok, kutup ayısı ve kutup tilkisidir.

Görüldüğü Yerler: Antarktika Kıtası, Kuzey Kutbu ve Grönland Adası'dır.

Sıcaklık ve yağış grafiği

Ephesus Akademi

13. **Aşağıdakilerden hangisi tundra biyomuna ait özelliklerden biri değildir?**

A) Toprak yaklaşık sekiz ay donmuş haldedir.

B) Kışları soğuk, yazları serin ve her mevsimi yağışlıdır.

C) Kaya yosunu, likenler, otlar ve küçük çalılardan oluşan bitki örtüsü görülür.

D) İskandinavya Yarımadası, Asya ve Kanada'nın kuzeyi, Grönland kıyıları ve Alaska görüldüğü yerlerdir.

E) Ren geyiği, misk öküzü, boz ayı, kutup ayısı, bazı kuş ve böcek türleri görülür.

14.
- Sıcaklık değerleri yıl boyunca 0°C'un altındadır.
- Toprak, sürekli buz veya kar örtüsüyle kaplıdır.
- Bitki örtüsü yoktur.

Bazı özellikleri verilen biyom aşağıdaki yerlerden hangisinde görülür?

A) Alaska ve Sibirya

B) Orta Asya ve Kafkaslar

C) Grönland ve Antarktika

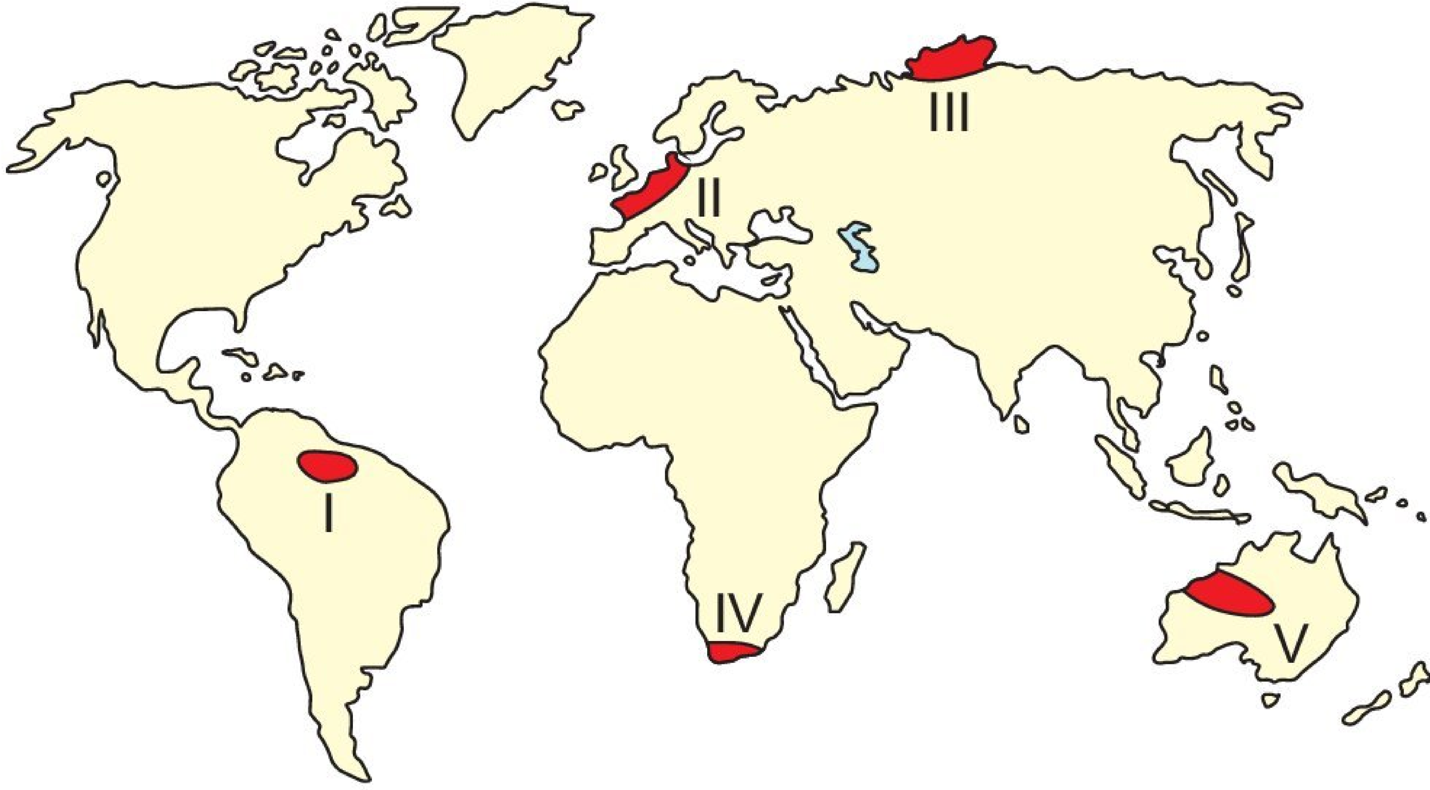
D) Himalayalar ve And Dağları

E) Amazon ve Kongo Havzaları

13-B 14-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

15. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlarda görülen biyomlarla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I numaralı alan gür ve uzun boylu ağaçlardan oluşan ormanlar ile zengin orman altı örtüsünden oluşan bitki örtüsüne sahiptir.

B) II numaralı alanda kışları ılık, yazları serin ve her mevsimi yağışlı geçen ılıman okyanusal iklim görülür.

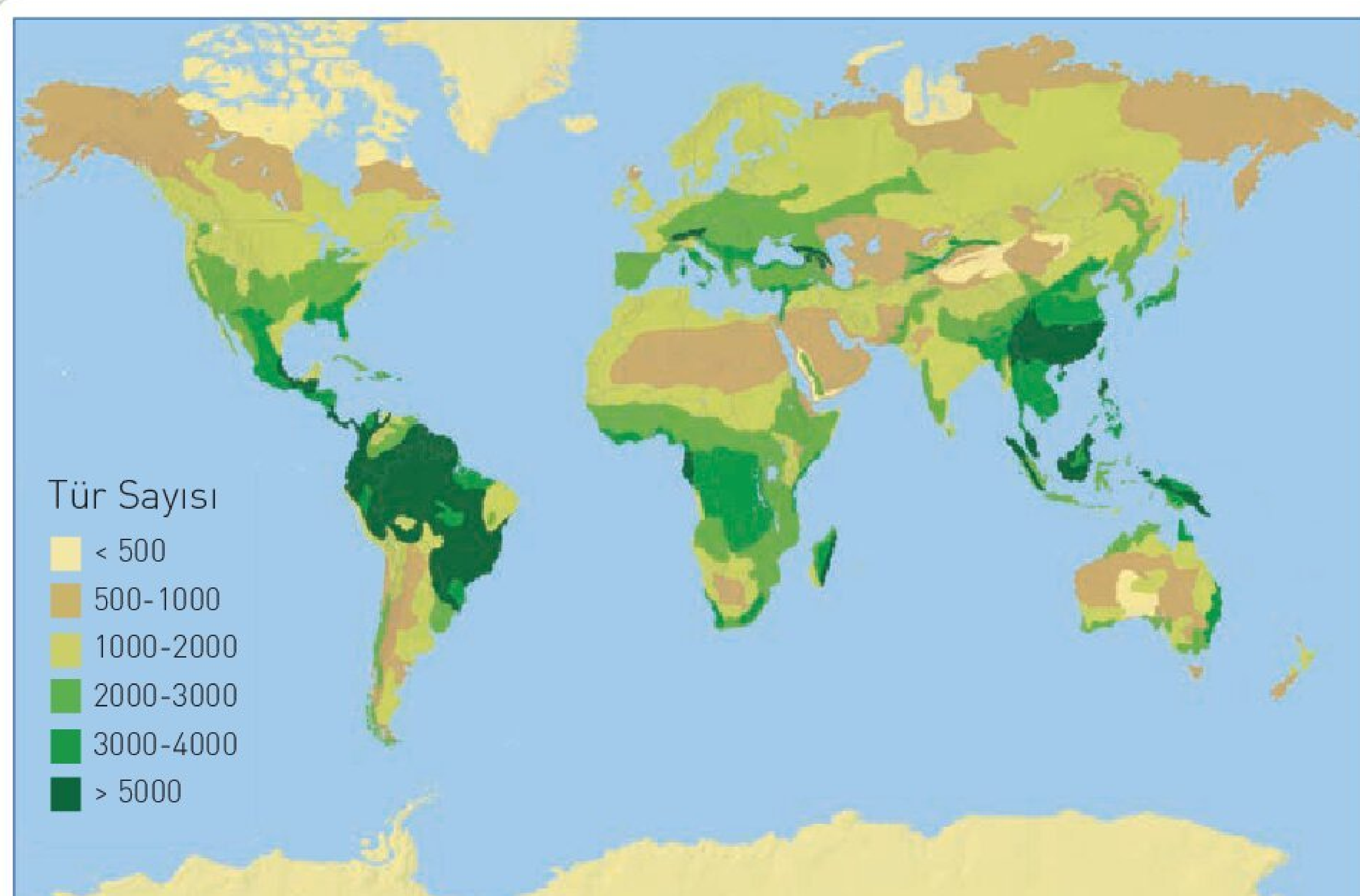
C) III numaralı alanda sıcaklıklar yıl içinde 3-4 ay 0 °C üzerine çıkar.

D) IV numaralı alanda şiddetli yaz kuraklığına uyum sağlamış kısa boylu ağaç ve çalılardan oluşan bitki örtüsü görülür.

E) V numaralı alanda günlük sıcaklık farkının az olduğu nemli bir iklim vardır.

Ekolojik Kriz: Biyoçeşitlilik Tehlikede

Dünyanın jeolojik geçmişinde pek çok kez kitlesel canlı yok oluşu meydana gelmiştir. Meteor düşmesi, büyük volkanik patlamalar, buzullaşma gibi olaylar geniş alanlarda ekolojik dengeyi bozarak çoğu canlı türünün ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Dünya'da biyoçeşitliliğin dağılışı

İnsanların beşerî ve ekonomik faaliyetleri giderek artan bir hızla canlı türlerinin kaybolmasına neden olmaktadır.

Biyoçeşitliliğin azalmasına neden olan insan kaynaklı bazı tehditler şunlardır:

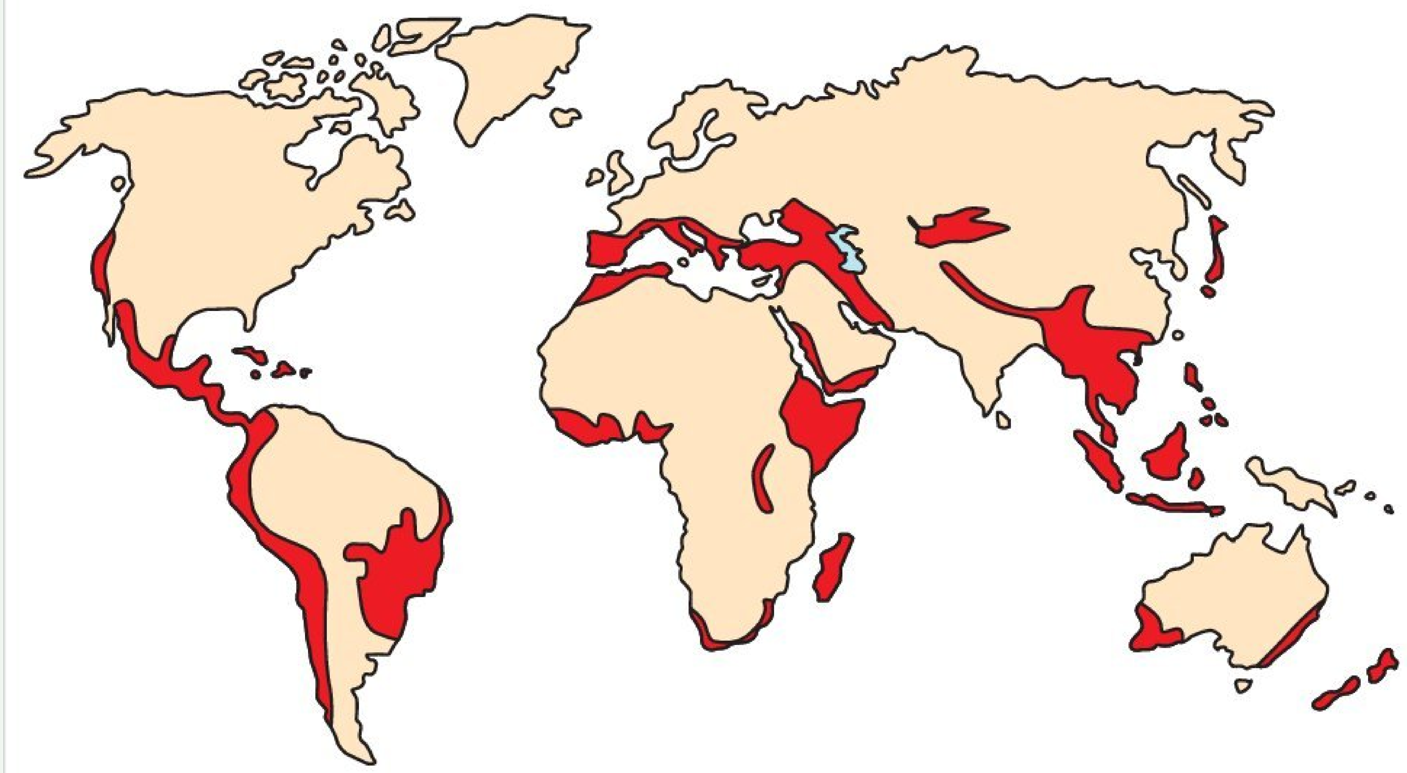
- Çevre kirliliği
- Ormansızlaşma
- Küresel iklim değişikliği
- Sulak alanların kurutulması
- Doğal kaynakların aşırı tüketimi
- Beşerî faaliyetlerin canlıların yaşam alanlarını daraltması

Biyoçeşitliliğin Sıcak Noktaları

Canlıların yaşam alanlarındaki kaybın en çok olduğu bölgeler biyoçeşitliliğin sıcak noktaları olarak adlandırılır. Bu alanlar, kalabalık nüfusun ve şehirleşmenin baskısı altındadır.

Biyoçeşitliliğin sıcak noktalarındaki başlıca tehditler:

- Yerleşme
- Ormansızlaşma
- Plantasyon tarım
- Tarım ve hayvancılık
- Yaban hayatı ticareti
- Kaçak ve aşırı avlanma

Biyoçeşitliliğin sıcak noktaları

16. Haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlardan hangisi biyoçeşitliliğin sıcak noktaları olarak adlandırılan, canlı çeşitliliği ve canlıların yaşam alanlarındaki kaybın en çok olduğu bölgeler arasında yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ekosistem

Bir bölgedeki canlı ve cansız varlıkların karşılıklı ilişkileri ile oluşan bütüne **ekosistem** denir.

Ekosistemin Unsurları

a) Canlı Ögeler: Canlılar ekolojik görevlerine göre üçe ayrılır.

Üreticiler: Yeşil bitkiler, algler ve bazı bakteriler fotosentez yaparak güneş enerjisini canlıların kullanabileceği besine dönüştürür. Fotosentez yapan canlılar, besin üretebildikleri için üreticiler olarak adlandırılır.

Tüketiciler: Besinlerini kendileri üretemeyen, besin ihtiyacını diğer canlılarla beslenerek sağlayan organizmalardır. İnsanlar ve hayvanlar tüketiciler grubuna girer.

Ayrıştırıcılar: Bakteri ve mantarlardan oluşan ayrıştırıcılar, enerji ihtiyaçlarını ölmüş bitki ve hayvanların dokularını parçalayarak elde eder. Ayrıştırıcılar canlı artıklarını inorganik maddelere çevirip ortama kazandırarak üreticilerin kullanımına elverişli hâle getirir.

b) Cansız Ögeler: Ekosistemin işleyişini sağlayan cansız etmenleri kimyasal ve fiziksel ögeler oluşturur.

Ekosistemi oluşturan **kimyasal ögeler**; su, oksijen, karbon, azot gibi inorganik maddeler ile karbonhidrat, protein, yağ, vitamin gibi organik bileşiklerdir.

Ekosistemi oluşturan **fiziksel ögeler**; ise ışık, sıcaklık, nem, yağış ve rüzgârdır.

Tüm Dünya bir ekosistem olarak görülebileceği gibi çöller, ormanlar hatta bir çalı ekosistem olarak değerlendirilebilir. Ekosistemler birbirinden tamamen bağımsız değildir. Örneğin Kuzey Afrika'daki Sahra Çölü'nden havalanan fosfor açısından zengin tozlar Güney Amerika'daki Amazon ormanlarına taşınarak toprağı gübrelemektedir.

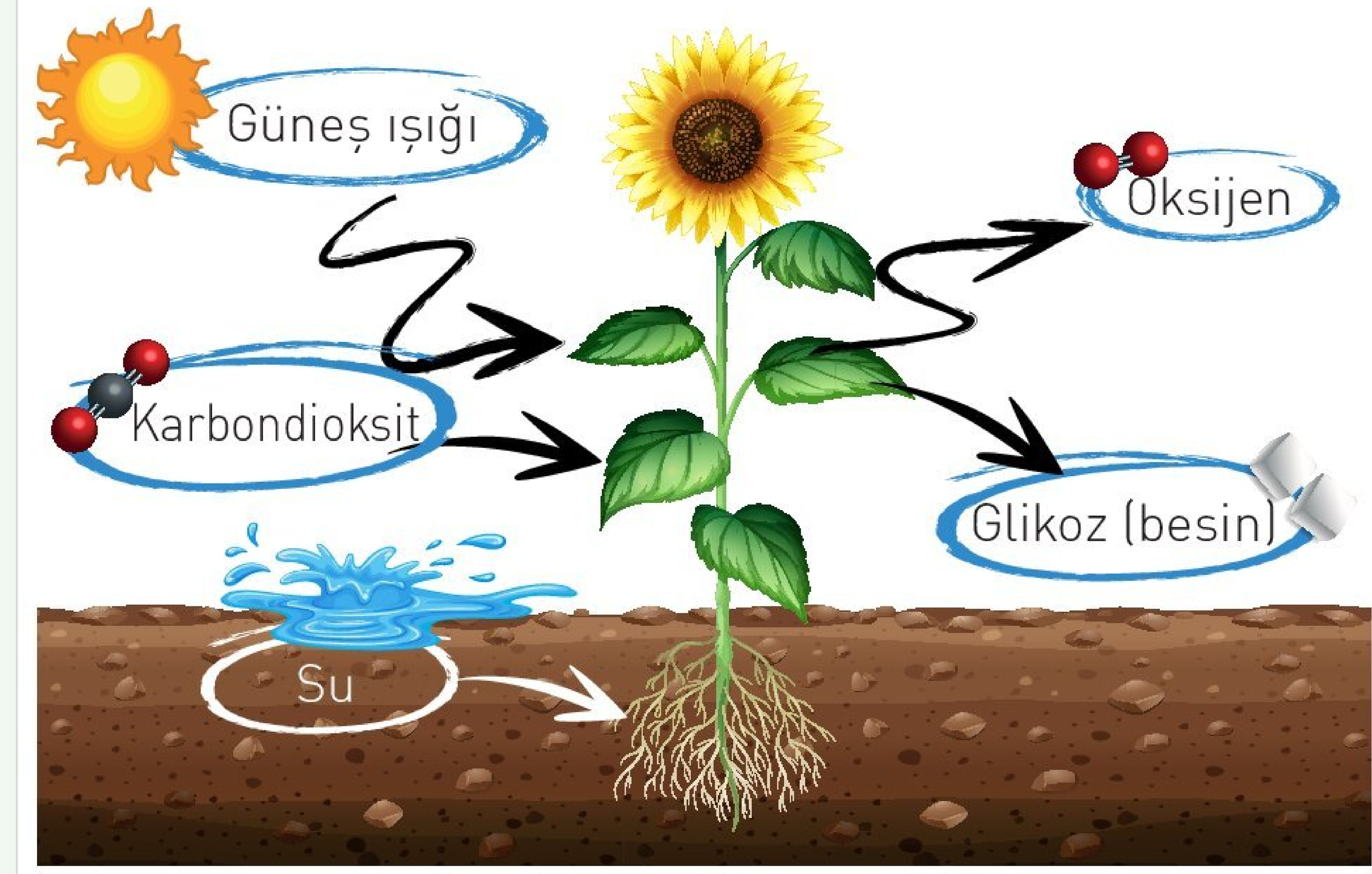
Ekosistemin işleyişi yani tüm canlıların yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması enerji akışı ve ekolojik döngüler ile sağlanır.

Ephesus Akademi

Ekosistemin İşleyişi ve Ekolojik Döngüler

Besin Zinciri

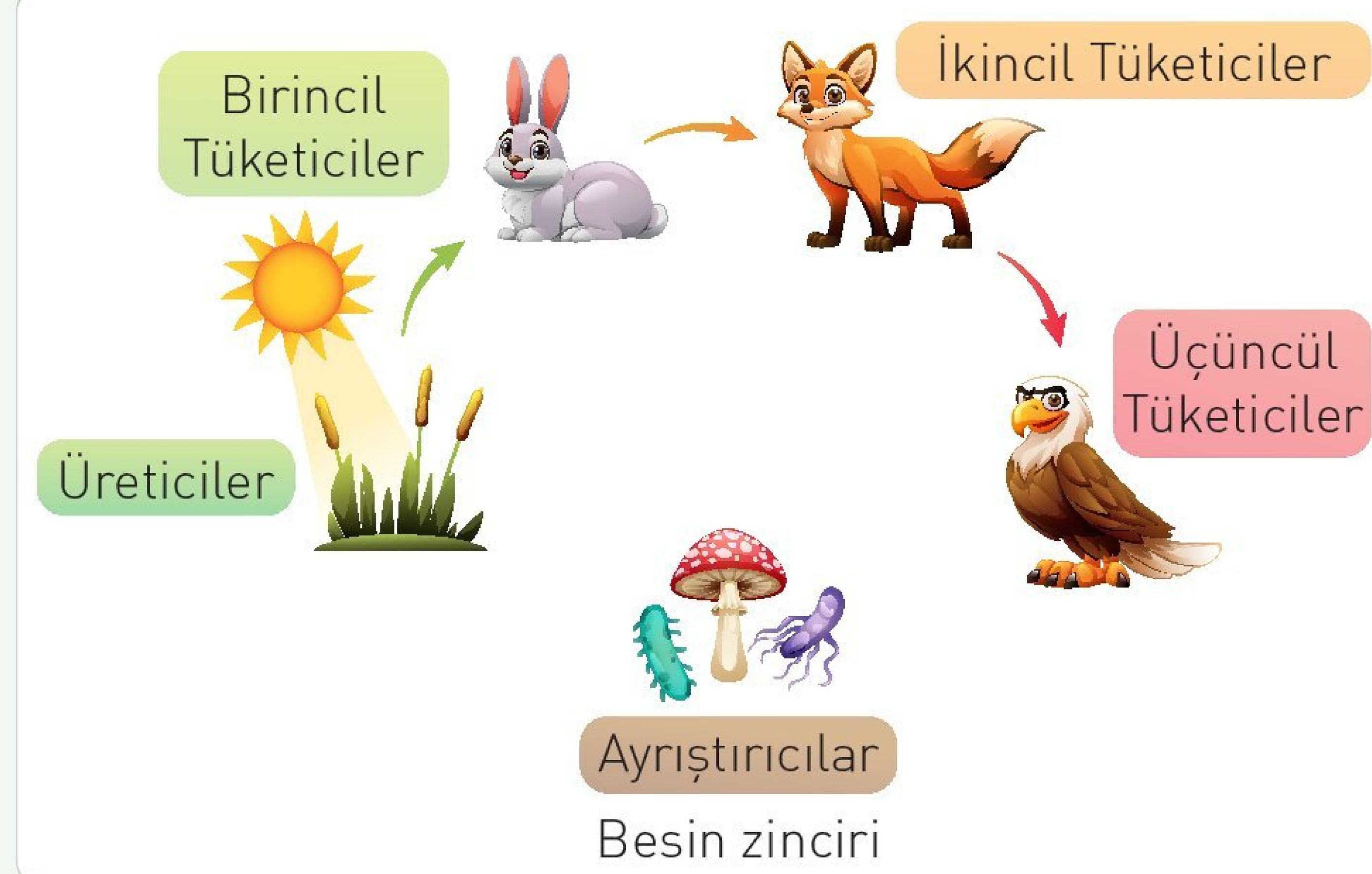
Güneşten gelen enerjinin fotosentez sürecinde kullanılmasıyla besin zinciri başlar. Üretici adı verilen canlılar, fotosentez yoluyla besin üreterek yaşamın devamı için gerekli enerjiyi sağlarlar.

Fotosentez Süreci

Besin zincirinin ilk halkası olan üreticiler; bitkiler, algler ve bazı bakterilerden oluşur. Üreticilerde besin olarak depolanan enerji bütün canlılara aktarılır.

Üreticilerle beslenen canlılara **birincil tüketiciler**, bunlarla beslenenlere de **ikincil tüketiciler** denir. Tüketicilerle beslenen diğer bir grup ise **üçüncül tüketiciler** adını alır.

Besin zinciri

17. I. Bitki veya hayvanları yiyerek beslenir.
II. Canlı kalıntılarını inorganik maddelere dönüştürür.
III. Fotosentez yoluyla inorganik maddeleri organik maddelere dönüştürür.

Yukarıda besin zincirindeki görevleri verilen üç farklı canlı aşağıdakilerden hangisidir?

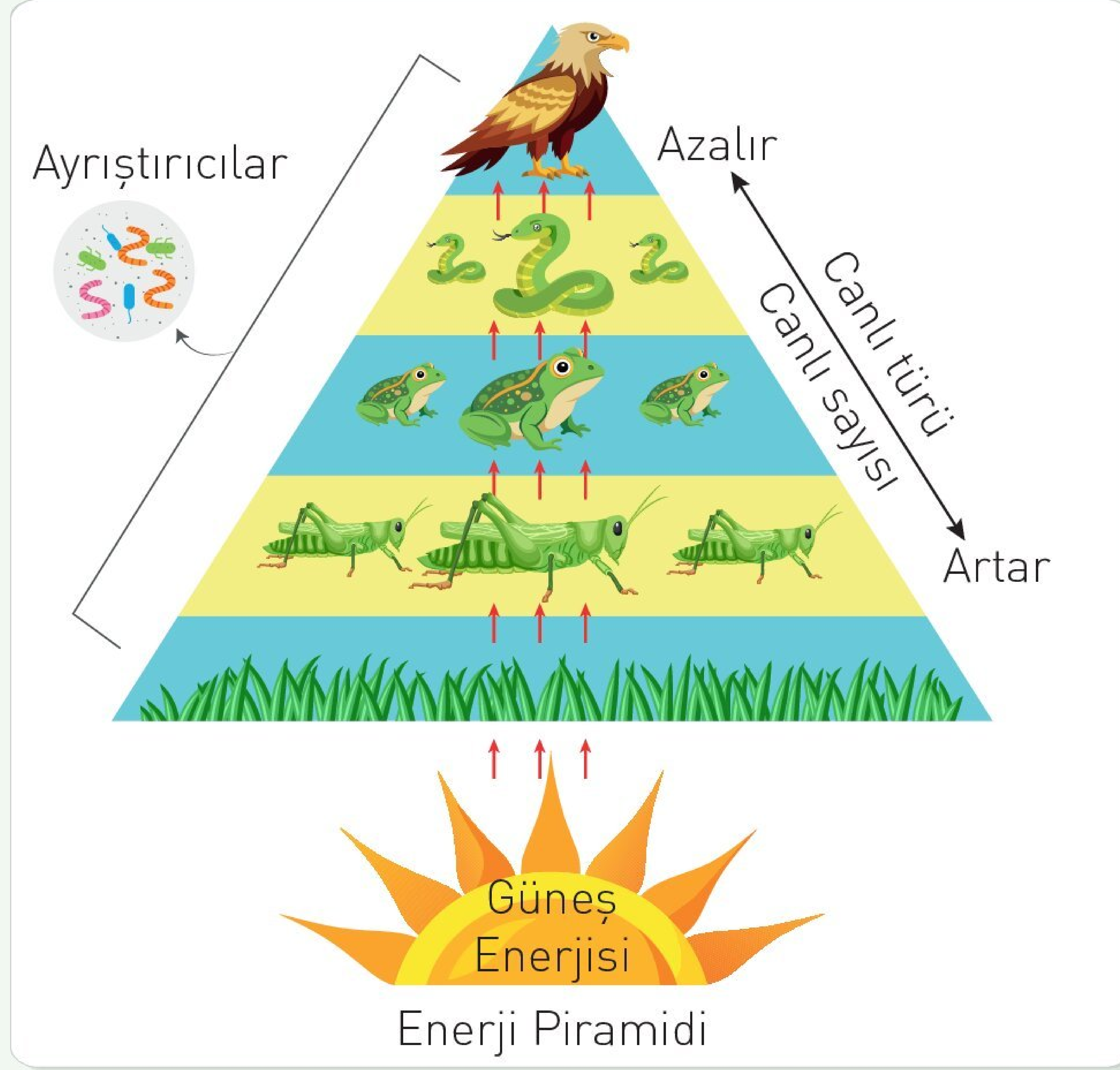
	I	II	III
A)	Ayrıştırıcı	Tüketici	Ayrıştırıcı
B)	Tüketici	Üretici	Tüketici
C)	Üretici	Ayrıştırıcı	Üretici
D)	Üretici	Tüketici	Ayrıştırıcı
E)	Tüketici	Ayrıştırıcı	Üretici

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Enerji Akışı

Güneşten aldığı enerjiyi besine dönüştüren bitkiler, bu enerjinin bir kısmını solunum gibi metabolik faaliyetlerinde kullanırken kalan kısmını besin olarak depolar.

Besin maddeleri ve enerjinin üreticilerden otçullara, oradan da etçillere doğru aktarılmasına **besin zinciri** denir.

Enerji Piramidi

Güneş enerjisinin beslenme zinciri aracılığıyla eko sistemlerdeki tek yönlü dolaşımına **enerji akışı** denir.

Güneşten alınan enerjinin büyük kısmı canlıların metabolik faaliyetlerinde kullanılır. Bu nedenle üreticilerden ayrıştırıcılara gelene kadar güneşten alınan enerjinin çok az bir miktarı aktarılır.

Besin zincirinin her basamağındaki canlıların toplam sayısını, ağırlığını ve enerji durumunu gösteren şekillere **ekolojik piramit** denir.

Ekolojik piramitlerde aşağıdan yukarıya doğru canlı türü, canlı sayısı, besin ve enerji miktarı azalırken biyolojik birikim (artık madde, kimyasal zehir ve radyoaktivite) artar.

18. Bazı canlılar ekosistemlerin tek enerji kaynağı olan güneş enerjisini kimyasal enerjiye dönüştürerek hem kendileri hem de diğer canlılar için gerekli besinleri üretir.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi güneş enerjisini kullanarak besin üretir?

A) Hayvanlar

B) Mantarlar

C) Bakteriler

D) Bitkiler

E) Balıklar

Oksijen Döngüsü

Atmosferi oluşturan gazların %21'i oksijendir. Oksijen, organik kökenli moleküllerin çoğunun yapı taşı olduğu için canlılardaki atomların önemli bir kısmını oluşturur.

Oksijen, canlıların solunumu için gereklidir ve besinlerin enerjiye dönüştürülmesinde kullanılır.

Oksijen, atmosferde atomik oksijen (O), moleküler oksijen (O_2) ve ozon (O_3) olarak üç şekilde bulunur.

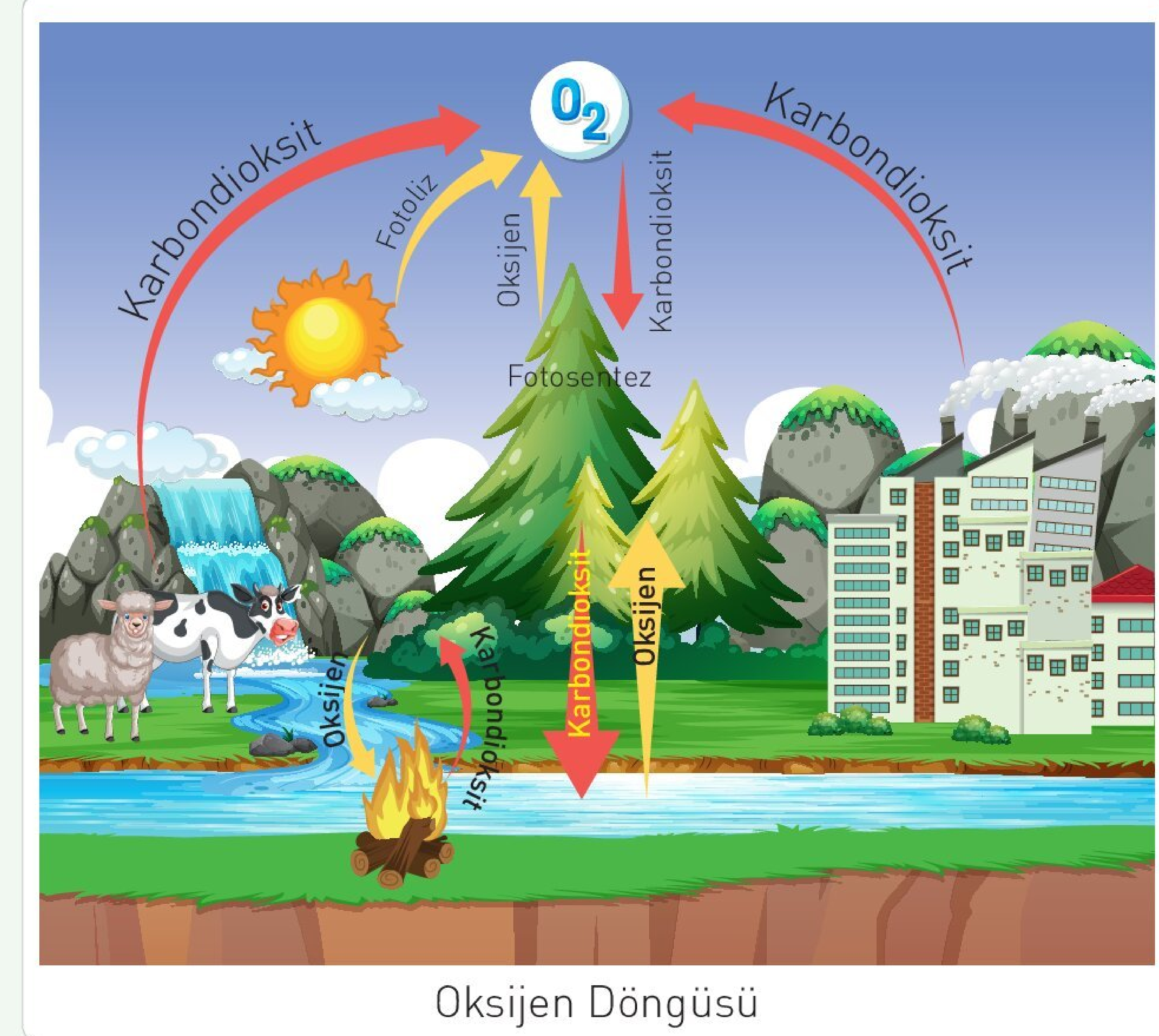
Üç oksijen atomunun birleşmesiyle oluşan ozon (O_3) güneşten gelen zararlı ışınları süzer.

Oksijen; organik maddelerin çürümesi, yanma, canlıların solunumu, kayaç ve metallerin oksitlenmesi sırasında tüketilir.

Fotosentez sonucunda oksijen açığa çıkar. Atmosferin belli bir yüksekliğinde **suyun fotolizi** (güneş ışınlarının su buharını oksijen ve hidrojen atomlarına ayrıştırması) ile oksijen üretilir. Ayrıca sularda çözünmüş hâlde oksijen bulunur.

Atmosferdeki oksijenin bir kısmı buharlaşma veya terlemeyle oluşan gaz hâlindeki su moleküllerinde bulunur. Karbondioksit, fotosentez aracılığıyla atmosfere oksijen olarak geri döner. Bu sürece **oksijen döngüsü** denir.

Solunum, fosil yakıtların kullanımı, orman tahribi ve yangınlar vb. oksijen döngüsüne olan insan etkileridir.

Oksijen Döngüsü

19. Aşağıdakilerden hangisi oksijenin kullanıldığı alanlardan biri <u>değildir</u>?

A) Yanma

B) Solunum

C) Organik maddelerin çürümesi

D) Kayaç ve metallerin oksitlenmesi

E) Havadaki karbondioksitin tutulması

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Su Döngüsü

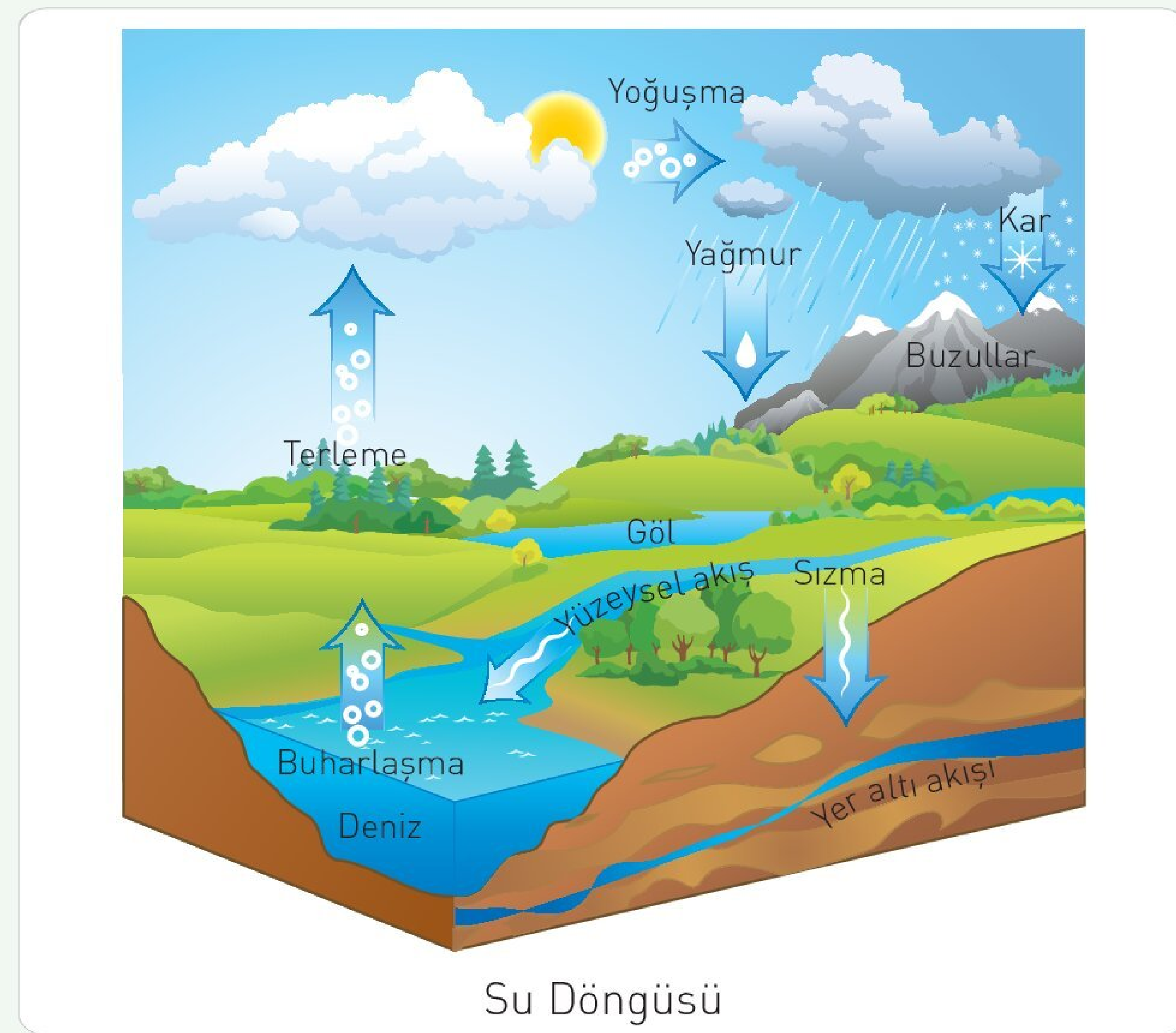
Doğadaki sular, güneş enerjisi sayesinde sürekli hareket hâlindedir. Yeryüzündeki sular; hidrosfer (su küre), kriyosfer (buz küre), litosfer (taş küre), atmosfer (hava küre) ve biyosfer (canlı küre) arasında sürekli yer değiştirir. Suyun sıvı, katı ve gaz hâlde yeryüzü ile atmosfer arasında sürekli yer değiştirmesine **hidrolojik döngü** ya da **su döngüsü** denir.

Su, güneş tarafından ısıtılarak okyanus, göl ve nehir gibi kaynaklardan atmosfere buhar olarak çıkar. Bitkiler de topraktan aldıkları suyun bir kısmını terleme yoluyla su döngüsüne katar.

Atmosferde biriken su buharı çeşitli yağış şekilleriyle yeryüzünde denizlere, okyanuslara, göllere ve toprağa döner. Toprağa dönen suyun bir kısmı bitkiler tarafından metabolik faaliyetlerde kullanılırken büyük bir kısmı yer altı ve yer üstü sularına karışır. Yer üstü suları akarsu, göl, deniz ve okyanuslarda toplanır. Su, bu şekilde başladığı noktaya geri döner. Bu süreç su döngüsü olarak adlandırılır.

Organizmalar; suyu, besinleri enerjiye çevirmek, büyümek ve hücrelerini yenilemek için kullanır.

Deniz, okyanus, akarsu, göl, bataklık, yer altı suları, buzullar ve atmosfer başlıca su kaynaklarıdır.

Su Döngüsü

İnsan Faaliyetlerinin Su Döngüsüne Etkileri

- Sulak alanların kurutulması
- Bitki örtüsünün tahrip edilmesi
- Yer altı suyunun aşırı kullanımı
- Sanayi faaliyetlerinde su kullanımı
- Baraj yapımı ve kanal açma faaliyetleri
- Atık suların arıtılmadan su kaynaklarına bırakılması
- Tarımsal faaliyetlerde suyun aşırı ve bilinçsiz kullanımı
- Kentleşme ve betonlaşma ile suyun yer altına sızmasının engellenmesi

Ephesus Akademi

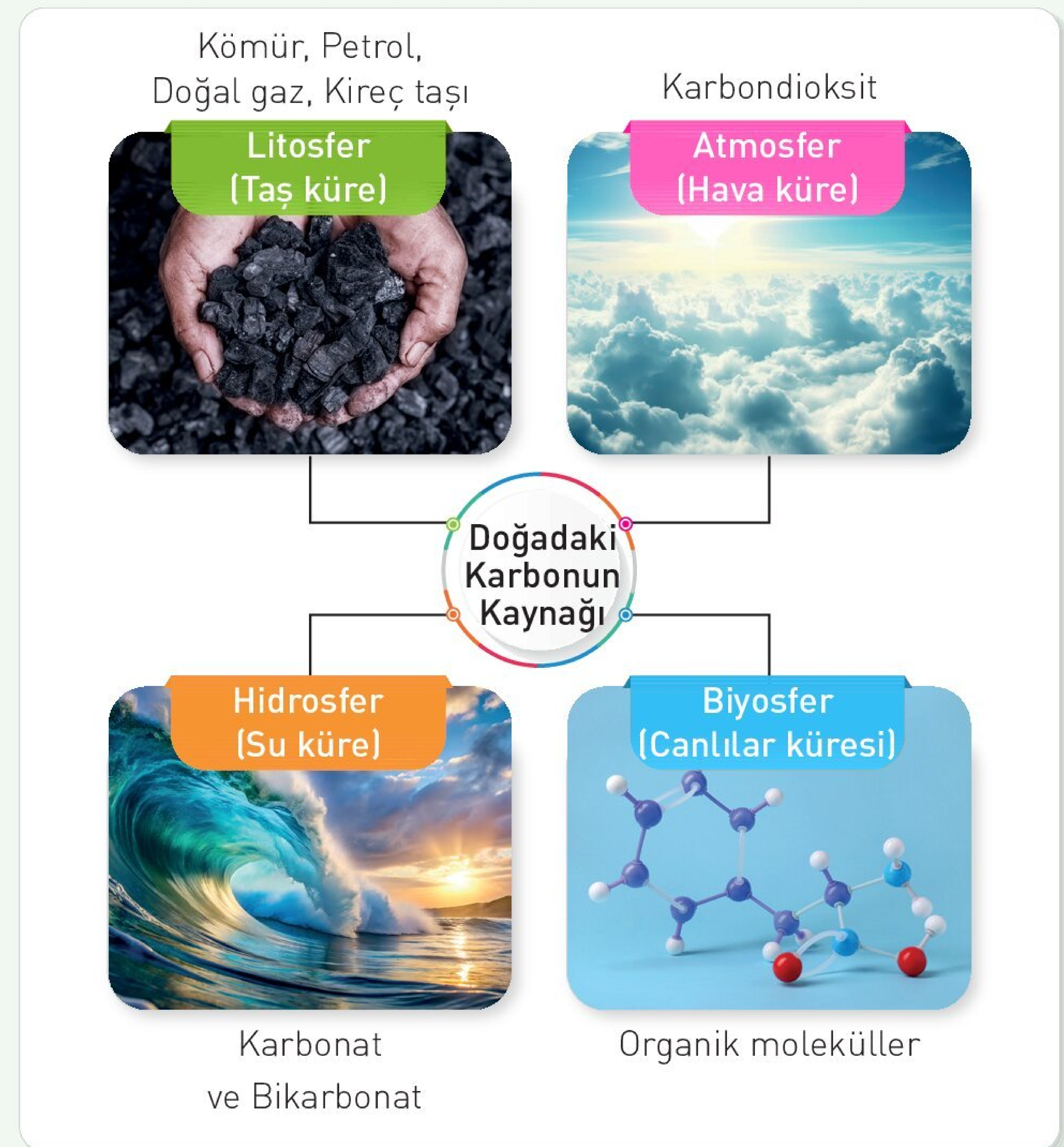
20. **Aşağıdaki kavramlardan hangisi hidrolojik döngü içinde yer almaz?**

A) Terleme B) Fotoliz C) Sızma
D) Buharlaşma E) Yoğuşma

Karbon Döngüsü

Canlı yaşamı için önemli maddelerden biri de karbondur. Üreticiler, fotosentez esnasında karbondioksiti (CO_2) kullanarak karbonu tüketicilerin ihtiyaç duyduğu organik forma dönüştürür.

Karbon, atmosferde oksijenle birleşmiş olarak karbondioksit hâlinde; hidrosferde okyanus, deniz, göl, akarsu ve bataklık gibi ortamlarda karbondioksitin çözünebilen bir şekli olan karbonat ve bikarbonat hâlinde; litosferde kömür, petrol, doğal gaz ve kireç taşının içerisinde; biyosferde canlıların bünyesinde bulunur.

Atmosferdeki karbondioksit, döngüye fotosentez ve difüzyon aracılığıyla girer.

Deniz, okyanus yüzeyi ile atmosfer arasında da bir karbon dengesi vardır. Bu denge karbondioksitin çok yoğun olduğu ortamdan az yoğun olduğu ortama geçişi şeklinde gerçekleşir ve bu olaya **difüzyon** adı verilir.

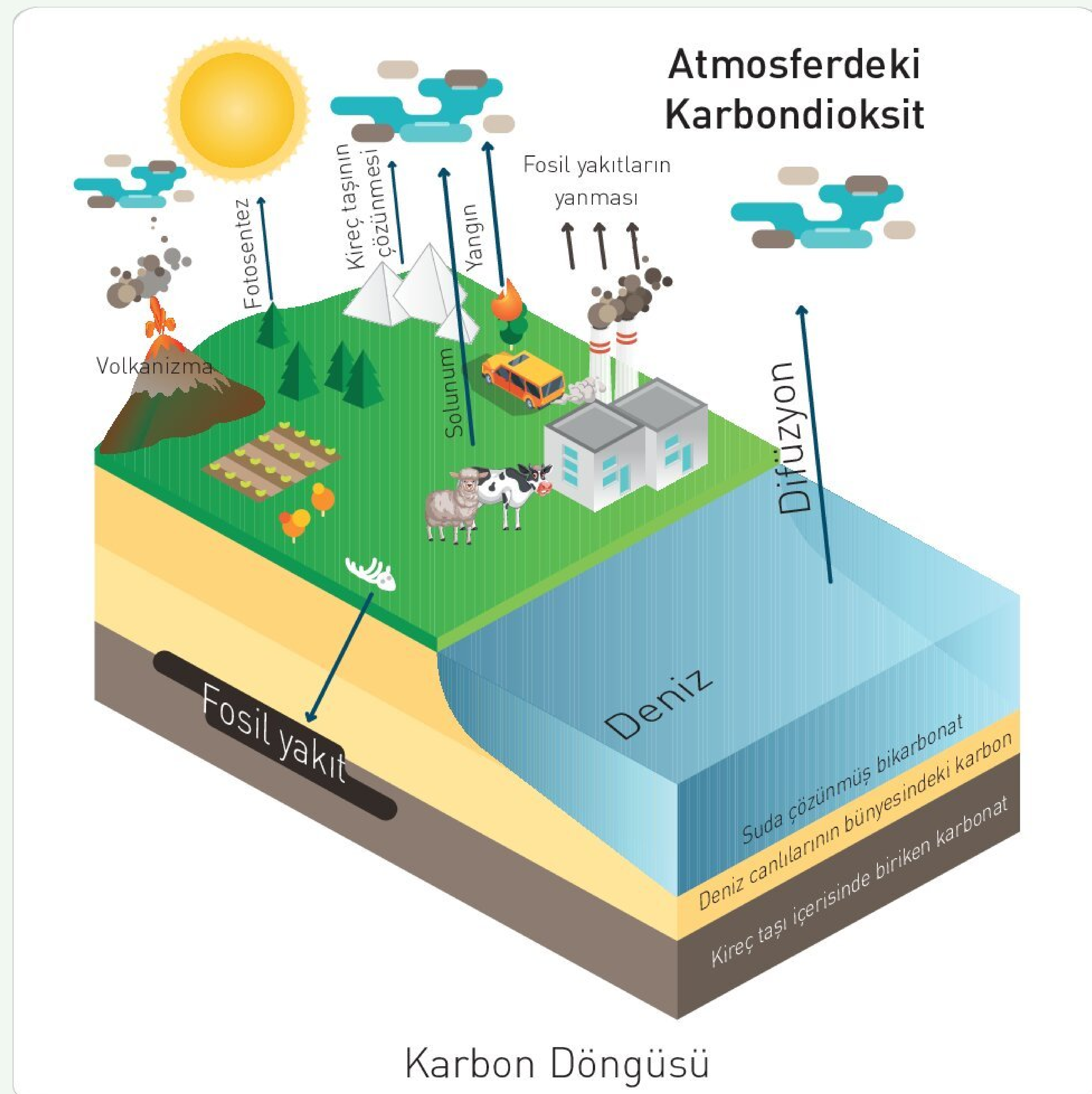
Bitkiler tarafından alınan karbonun bir kısmı solunum yoluyla atmosfere geri dönerken kalan kısmı bitkilerin bünyelerinde tutulur.

Daha sonra otçulların bitkileri yemesiyle besin zincirinde ilerlerken bir kısmı da bitkilerin çürüme sürecinde ayrıştırıcılara geçer.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Canlılar ve ayrıştırıcılar karbonu solunum yoluyla karbondioksit olarak atmosfere gönderir.

İçerisinde karbon bulunan hayvansal ve bitkisel materyallerin tortullaşmasıyla kömür, petrol gibi fosil yakıtlar ve kireç taşı oluşur. Bu şekildeki jeolojik karbon, kalker kayaçlarının aşınması, çözünmesi ve fosil yakıtların yanmasıyla atmosfere ve sulardaki deposuna döner.

Karbon Döngüsü

Sonuç olarak karbon başlangıçta bulunduğu havaya veya suya karbondioksit olarak geri döner ve bu süreç **karbon döngüsü** olarak adlandırılır.

Doğada Karbon Üretimini Sağlayan Olaylar	Doğada Karbon Tüketimini Sağlayan Olaylar
Hayvanların ve insanların solunumları	Yeşil bitkilerin ve bazı alglerin fotosentez yapması
Ölen canlıların çürümesi	Deniz hayvanlarının kabuk oluşturması
Orman yangınları ve volkanik aktiviteler	Canlıların ölümü sonucu fosil yakıtların bünyesinde tutulması
Toprak oluşumu sırasında kireçli kayaçların ayrışması	Tortulanma sonucu kireçli kayaçların bünyesinde birikmesi
Fosil yakıtların yakılması	

Karbondioksit dengesi insanların bazı faaliyetleri sonucunda bozulur. Kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtların çıkarılması ve kullanılması sonucunda atmosferdeki karbondioksit oranı giderek artar.

Atmosferdeki karbondioksit oranının insan faaliyetleri sonucunda artması atmosferin sera etkisini artırarak iklim şartlarını değiştirmektedir.

21. I. Suyun hava ile temas etmesi

II. Karbonatlı kayaçların oluşması

III. Kara ve deniz bitkilerinin fotosentez yapması

Yukarıdaki olaylardan hangileri sonucunda doğaya karbon salınımı gerçekleşir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

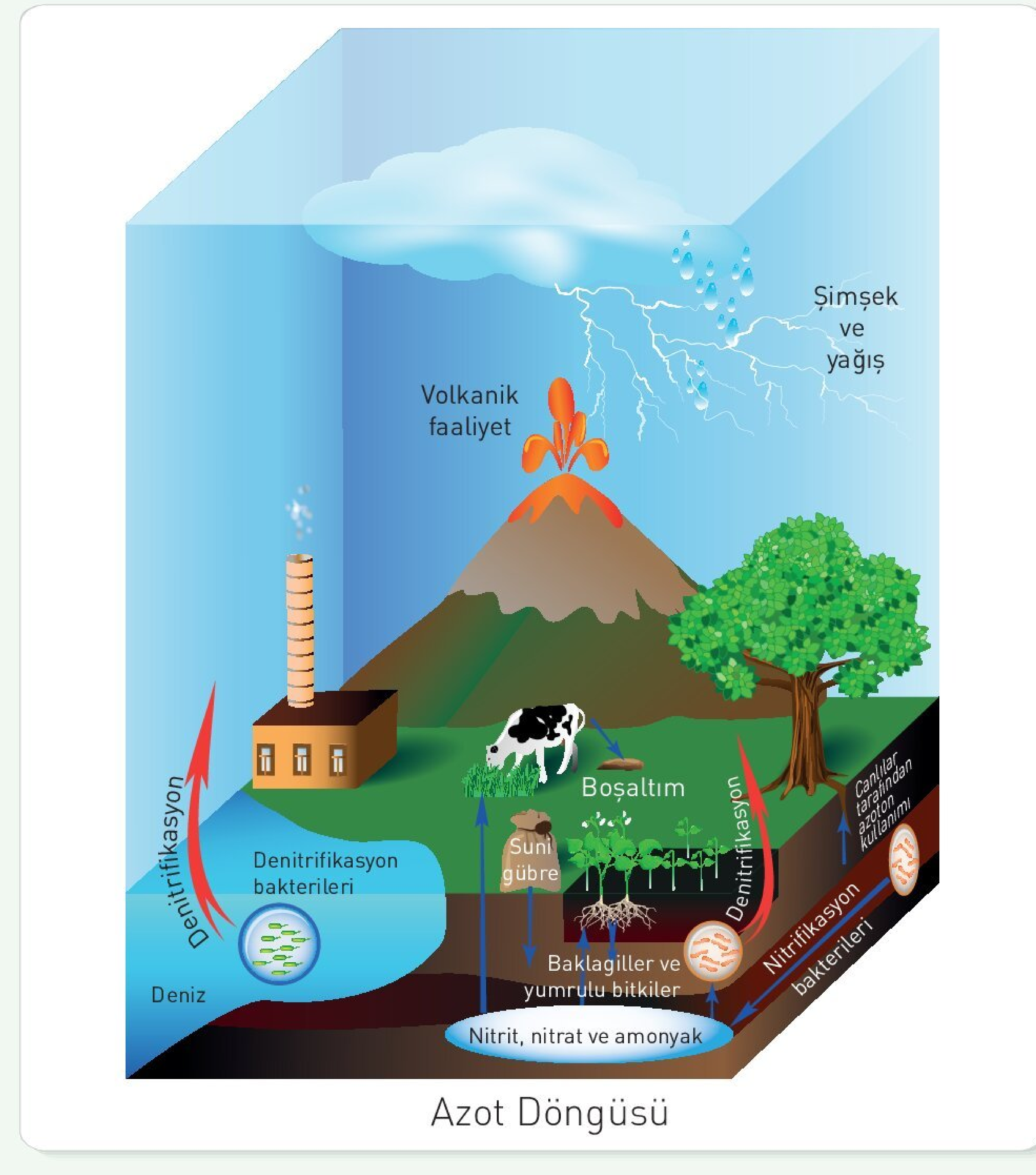
Azot Döngüsü

Azotun başlıca kaynağı yaklaşık olarak %78 oranında serbest azot gazı (N_2) içeren atmosferdir. Topraklar, nehirler, göller, okyanuslardaki çukur alanlar, yer altı suları ve canlıların bünyeleri diğer azot kaynaklarıdır.

Canlılar protein üretmek için azota ihtiyaç duyar. Ayrıca azot DNA'nın önemli bir bileşenidir.

Azot canlılar tarafından gaz biçiminde kullanılamaz. Bazı mikroorganizmalar; azotu, nitrat ve amonyum tuzlarına dönüştürür ve bitkilerin kullanabileceği hâle getirir. Bu olaya **nitrifikasyon** denir. Su ve topraktaki azotların atmosfere geri dönmesine **denitrifikasyon** denir.

Birincil tüketiciler bitkileri yiyerek azot gereksinimlerini gidermiş olur. Böylece azot besin zincirine dâhil olur.

Azot Döngüsü

22. **Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin yetiştirilmesi toprağın azot miktarını artırır?**

A) Tahıllar B) Turunçgiller C) Baklagiller

D) Yağ bitkileri E) Sebzeler

Ephesus Akademi

21-A 22-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Azot Döngüsü Gerçekleşme Aşamaları

Azot, volkanlardan gaz hâlinde çıkarak atmosfere karışır. Havada serbest hâlde bulunan azot, şimşek ve yıldırım tarafından azotdioksite dönüştürülür.

Nitrik asit olarak yağmurla yeryüzüne iner. Karasal ekosistemde, toprakta ya da bazı bitki gruplarının köklerindeki yumrularda yaşayan bakteriler azot gazını amonyağa dönüştürür. Fazla amonyak toprağa salınır ve bura da nitrifikasyon bakterileri tarafından önce nitrite sonra da nitrata dönüştürülür.

Nitrat, bitkiler tarafından emilir ve protein gibi önemli moleküllerin üretiminde kullanılır. Böylece azot besin zincirine girer.

Bitkilerle beslenen hayvanlar da azotu gerek vücutlarında büyüme ve onarım faaliyetlerinde gerekse enerji üretmek amacıyla kullanır.

Azot, bitki ve hayvanlar atık ürettiklerinde ya da öldüklerinde ayrışma işlemi ile amonyak formunda tekrar toprağa döner.

Toprakta bulunan denitrifikasyon bakterileri de nitrit ya da nitratı tekrar azot gazına dönüştürür. Böylece azotun atmosfere karışarak başladığı yere geri döndüğü bu sürece **azot döngüsü** denir.

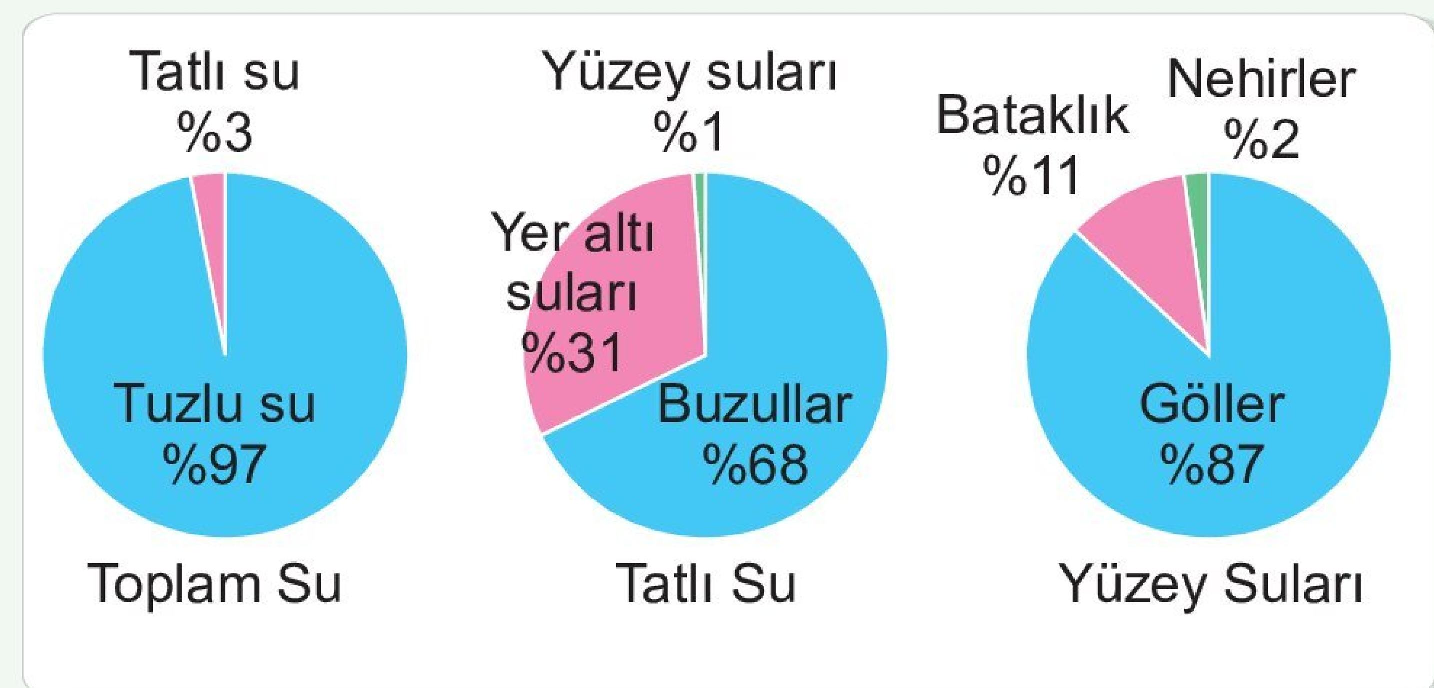
İnsan faaliyetlerinin azot döngüsüne olan başlıca etkileri şunlardır; Fosil yakıtların yanması atmosferdeki azot içeren bileşikleri artırır. Azot ve fosfor içeren suni gübreler yüzey akışı ile göl, nehir ve denizlere karışır. Gübre akışı, tuzlu ve tatlı sularda besin maddelerinin büyük oranda artması sonucu yosunların veya diğer mikroorganizmaların aşırı büyümesine ve çoğalmasına (**ötrifikasyon**) neden olur.

23. **Aşağıdaki coğrafi olaylardan hangisinin azot döngüsüne etkisi yoktur?**

A) Yıldırım B) Akıntılar C) Yağmur
D) Volkanizma E) Şimşek

Su Ekosistemleri

Doğada çeşitli şekillerde dağılmış olan suyun en önemli kaynağını deniz ve okyanuslar oluşturur (%97). Atmosfer, göller, nehirler, yer altı suları, bataklıklar ve buzullar suyun bulunduğu diğer alanlardır.

Okyanus akıntıları, yeryüzündeki sıcaklığın dağılışı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Okyanus ve denizlerde meydana gelen dalgaların etkisiyle oluşan ve havada asılı kalan tuz bakımından zengin **aerosol** adı verilen tuz kristalleri bulut oluşumunun kolaylaşmasını ve aynı zamanda yağışlarla yeryüzüne inerek toprağın gerekli mineralleri almasını sağlar. Aerosoller, bulutların oluşumunu ve yoğuşmayı hızlandırarak bazı iklim olaylarının gerçekleşmesini sağlar.

Akarsular aşındırma ve biriktirme yaparak yeryüzünü şekillendirir. Su, kayaçları fiziksel ve kimyasal olarak ayrıştırarak toprak oluşumunu hızlandırır.

Canlıların vücudunda en fazla orana sahip madde sudur.

Su fotosentez sürecinde kullanılır.

Işık, sıcaklık, derinlik, erimiş madde miktarı, çözünmüş oksijen oranı ve gelgit su ekosistemleri için önemli çevresel faktörlerdir.

Su ekosistemlerinin üreticileri olan bitkisel planktonlar, fotosentez işlemini gerçekleşirken güneş ışığı alabilmek için yüzeye yakın yerlerde bulunurlar. Dünyadaki oksijenin %70'ini planktonlar üretir. Hayvansal planktonlar bitkisel planktonlar ile beslenir, balıklarda planktonlarla beslenir. Sulardaki besin zinciri bu şekilde devam eder.

24. **Havada asılı kalan ve tuz bakımından zengin olan aerosollerin etkileri arasında**

I. su buharı ile birleşerek yağış olarak düştüğüne tarım alanlarının çölleşmesine neden olması,

II. yoğuşma ve bulut oluşumunu hızlandırarak yağış oluşumuna neden olması

III. yağışlarla yeryüzüne inerek toprağın gerekli mineralleri almasını sağlaması

olaylarından hangileri bulunmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

a) Denizel Su Ekosistemleri

Denizel su ekosistemleri deniz ve okyanuslardan oluşur. Denizel ekosistemlerde canlı türlerinin dağılımında etkili olan faktörler derinlik, ışık, sıcaklık ve basınçtır.

Denizel ekosistemlerde 200 metre derinliğe kadar olan ortam canlı çeşitliliğinin en zengin bulunduğu bölgedir.

Deniz ve okyanus kıyılarında kayalık, kumluk veya bataklık alanlar ile denizden ayrılmış alanlara **lagün** denir. Tuzlu su ekosisteminin önemli parçası olan bu alanlar, dalgaların ve gelgit olayının etkisiyle bazen su içinde bazen de su dışında kalır. Bu nedenle lagünlerde bu değişime uyum sağlayabilen sucul canlılar yaşar.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Tropikal bölgelerde sıcak, temiz ve sığ sularda **mercan resifleri** yer alır. Mercan resifleri mercan denilen hayvanların öldükten sonra kireçli iskeletlerinin üst üste birikmesiyle meydana gelir. Mercanların yaşadıkları bölgelerde yıllık ortalama deniz suyu sıcaklığı 23-25 °C'dur.

Mercan resifleri, deniz canlıları için hem beslenme hem de barınma alanıdır. Deniz altında adeta bir çalılığa benzeyen mercan resifleri, tropikal bölgelerin vahaları olarak adlandırılır.

Tropikal bölgelerde gelgit olayının sık yaşandığı okyanus kıyılarında karanın ve denizin âdeta birbirine karıştığı, canlı çeşitliliğin fazla olduğu **mangrov ormanları** yer alır.

Mangrov ormanlarındaki ağaçlar gelgit olayına karşı ayakta durabilmek için oldukça gelişmiş kök sistemine sahiptir.

Mangrov Ormanları

25. Su ekosistemleri; denizel ve karasal su ekosistemleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Buna göre

I. mangrov ormanları,

II. mercan resifi,

III. lagün

alanlarından hangileri denizel su ekosistemleri içinde yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

b) Karasal Su Ekosistemleri

Karasal su ekosistemleri; göller, akarsular ve sulak alanlardan oluşur.

Akarsular

Akarsu ekosistemleri nehir, ırmak, çay ve derelerden oluşur. Akarsuların akış hızı, fiziksel ve kimyasal özellikleri biyoçeşitliliği etkiler.

Akarsuyun doğduğu yere **yukarı çığır**, denize döküldüğü yere **aşağı çığır** ve ikisi arasındaki kısma **orta çığır** denir. Yukarı çığırdan aşağı çığıra doğru canlı çeşitliliği genellikle artar. Akarsuların denize döküldüğü ağız kısımlarında tatlı ve tuzlu suların birbirine karıştığı bölgeler biyoçeşitlilik bakımından oldukça zengin alanlardır.

Göller

Göllerin kıyıları canlı yaşamı açısından zengindir. Gölün üst tabakasında yaşayan planktonik organizmalar gölde yaşayan diğer canlıların besinleridir. Gölün derin kısımlarında ışık ve oksijen oranı az olduğundan yaşam sınırlıdır. Göllerin tabanında organik maddeler ayrışır.

Sulak Alanlar

Doğal oluşumlu ya da yapay, derinliği 6 metreyi geçmeyen, suları tatlı, acı veya tuzlu, devamlı veya geçici, durgun veya akıntılı sular, bataklıklar, sazlıklar, ıslak çayırlar, turbalıklar ve deltalar sulak alanlardır.

Ekosistemin işleyişi, biyoçeşitlilik ve insanların bazı ekonomik faaliyetleri açısından önemli olan sulak alanların başlıca işlevleri şunlardır:

- Zengin biyoçeşitliliğe sahip olan sulak alanlar Dünya'daki tüm türlerin %40'ını barındırır.
- Sulak alanlar; yer altı sularını besleyerek taban suyunu dengeler ve taşkınların etkisini azaltır.
- Kıyılarda tuzlu deniz suyunun taban suyuna karışmasını önleyerek bulundukları bölgenin su rejimini düzenler.
- Sulak alanlar dünyadaki karbonun bir bölümünü turbalık ve ormanlık alanlarda muhafaza eder. Bu olay iklim değişikliğinin önlenmesi açısından önemlidir.
- Sulak alanlar tortulların ve besinin biriktiği alanlardır.
- Sulak alanlar azot ve fosforu arıtır, sudaki kimyasalları süzer ve doğal arıtım sağlar.
- Sulak alanlar; balıkçılık, sazcılık, hayvancılık, tuz üretimi, ekoturizm olanaklarıyla bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlar.

26. I. Sel ve taşkın riskini azaltır.

II. Yer altı sularının dengesini sağlar.

III. İçinde bulunan mercan resifleri sayesinde karbon depolar.

Yukarıdakilerden hangileri bataklık ekosistemlerinin faydaları arasında gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Sulak Alanları

Türkiye iklim ve yer şekillerindeki çeşitlilikten dolayı farklı özellikte sulak alanlara sahiptir. Türkiye'de 250 civarında sulak alan bulunur ve bunların 135'i uluslararası öneme sahiptir.

Ekolojik özellikleri bakımından birbirinden farklı olan Türkiye'deki sulak alanlarda çok sayıda canlı yaşam olanağı bulur. Farklı türdeki su bitkileri, böcekler, balıklar, sürüngenler, kurbağalar ve kuşlar sulak alanlarda yaşar.

Sulak alanlarda çok sayıda endemik türler yaşar. Ayrıca göçmen kuşlar geçici olarak sulak alanlarda konaklar.

İğneada Longoz Ormanları Millî Parkı (Subasar Ormanı)

Denize doğru akan derelerin getirdiği kumların birikerek kıyıda set oluşturması ve dere ağzını kapatması sonucu akarsuyun biriktirdiği yerde oluşan özel ekosisteme **longoz** denir.

İğneada longozu ve sulak alanı, Kırklareli'nde Istranca (Yıldız) Dağları'nın Karadeniz kıyısında yer alır.

İğneada longoz ormanları Avrupa'nın en büyük subasar ormanıdır. Bu alan; subasar ormanı, tatlı su gölleri, dereler, kıyı kumulları, sazlık ve bataklıklar ile önemli bir ekosistemdir.

İğneada Longoz Ormanları Millî Parkı

İklim ve yer şekilleri özelliklerinin ortaya çıkardığı bu kıyı ekosisteminde çok sayıda bitki ve hayvan türü barınır.

Ayrıca çok sayıda göçmen kuşun uğrak yerlerindendir. Ekolojik değeri yüksek olan İğneada longoz ormanı millî parktır ve ekoturizm faaliyetleriyle değerlendirilmektedir.

27. I. Longoz ormanları
II. Muson ormanları
III. Mangrov ormanları
IV. Tropikal yağmur ormanları

Yukarıda verilen ormanlardan hangileri su ekosistemleri içerisinde yetişirler?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

Ramsar Sözleşmesi

Ramsar Sözleşmesi, sulak alanların korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını sağlamayı amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir.

Sözleşme, adını 1971 yılında imzalandığı İran'ın Ramsar şehrinden almıştır. Ramsar Sözleşmesi'ne göre bir sulak alanın koruma altına alınması için Ramsar kriterlerinden en az birine sahip olması gerekir.

Bu kriterler şunlardır:

- Nadir bulunan ve tehlike altındaki türleri bulundurması
- En az bir kuş türünün %1'inden fazlasını barındırması
- Endemik bitki ve hayvan türlerine sahip olması
- Balıklar için yumurtlama ortamı sağlaması
- 20.000 su kuşuna ev sahipliği yapması

Türkiye, 1994 yılında sözleşmeye taraf olmuştur. Ramsar Sözleşmesi kriterlerine göre ülkemizde 135 bölge "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan" olarak belirlenmiş, bunlardan 14 tanesi "Ramsar alanı" olarak koruma altına alınmıştır.

Bu alanlar barındırdığı su kuşları ve balık türleri açısından uluslararası öneme sahiptir.

Türkiye'deki Ramsar Alanları

- Göksu Deltası (Mersin)
- Manyas Gölü (Balıkesir)
- Burdur Gölü (Burdur)
- Seyfe Gölü (Kırşehir)
- Sultan Sazlığı (Kayseri)
- Ulubat Gölü (Bursa)
- Gediz Deltası (İzmir)
- Kızılırmak Deltası (Samsun)
- Akyatan Lagünü (Adana)
- Yumurtalık Lagünü (Adana)
- Meke Maar Gölü ve Kızören Obruğu (Konya)
- Kuyucuk Gölü (Kars)
- Nemrut Kalderası (Bitlis)

Manyas Gölü

28. Aşağıdaki göllerden hangisi Türkiye'deki Ramsar alanlarından biri <u>değildir</u>?

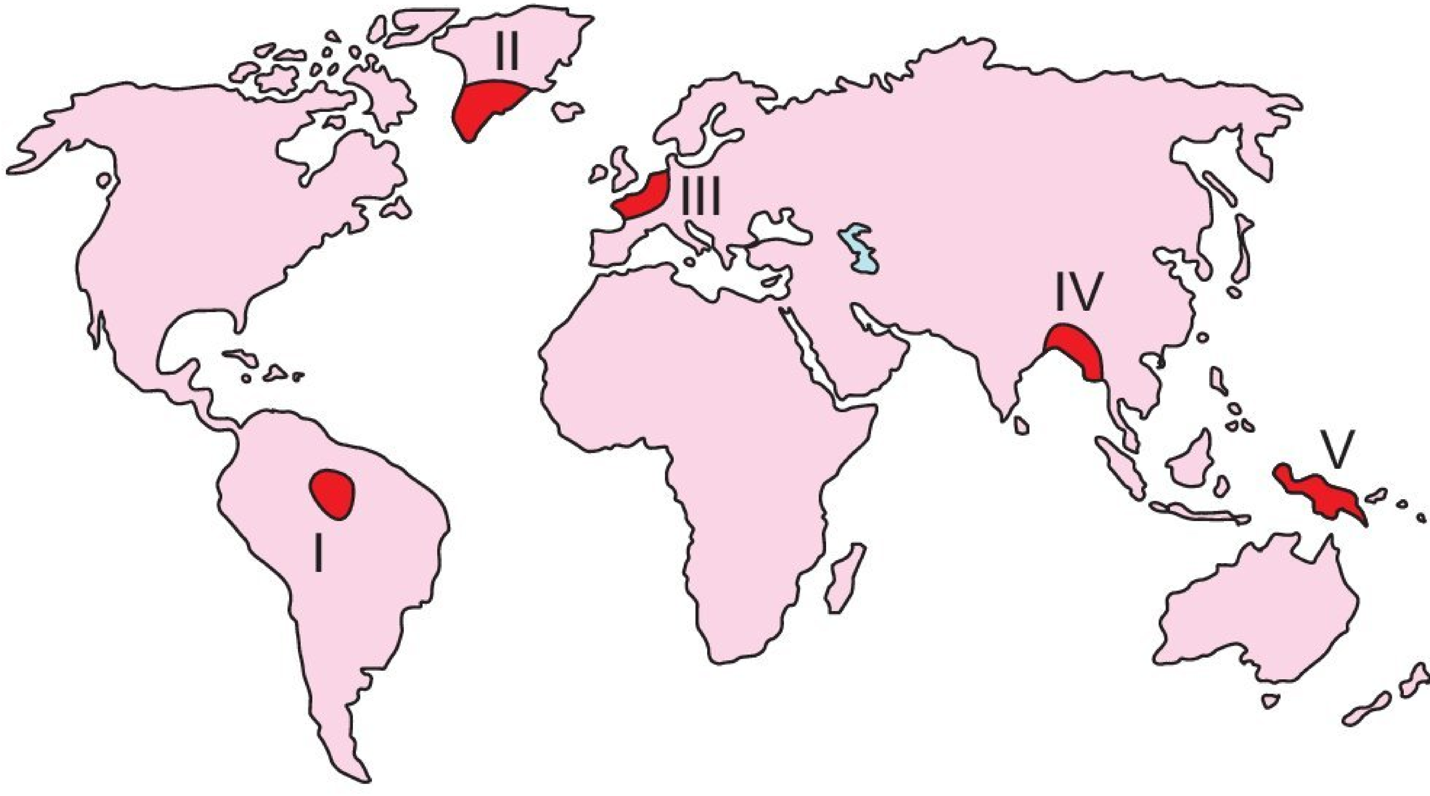
A) Ulubat B) Seyfe C) Tuz
D) Burdur E) Meke

27-B 28-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sıcaklık ve yağış şartlarının yeterli olduğu yerlerde biyolojik çeşitlilik daha fazladır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde biyoçeşitlilik diğerlerine göre daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Biyoçeşitliliğin yeryüzündeki dağılışını biyolojik, paleocoğrafya ve fiziki faktörler etkiler.

Buna göre

I. iklim değişiklikleri,

II. levha hareketleri,

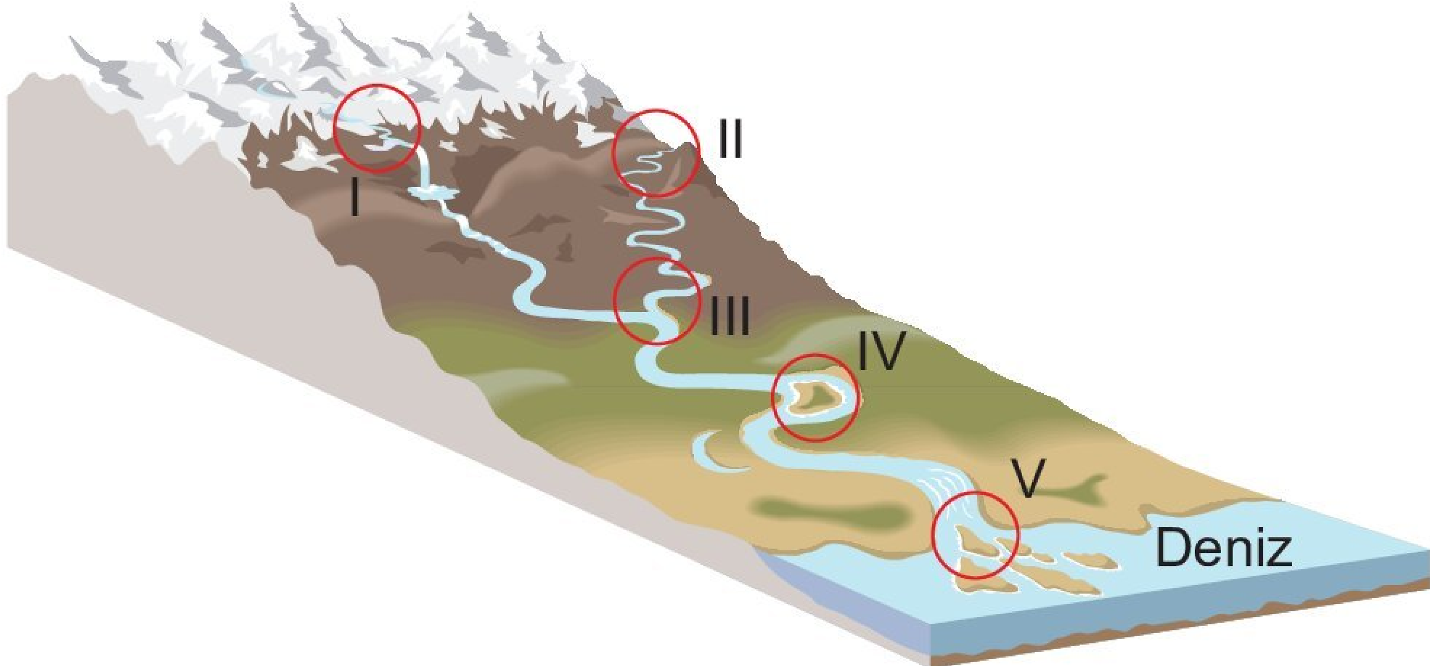
III. yer şekilleri,

IV. toprak

faktörlerinden hangileri biyoçeşitliliği etkileyen paleocoğrafya unsurları arasında yer almaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Akarsuların akış hızı, fiziksel ve kimyasal özellikleri biyoçeşitliliği üzerinde etkilidir.

Buna göre yukarıdaki şekilde verilen numaralı alanlardan hangisinde biyoçeşitlilik daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4.
- Sıcaklık yıl içerisinde 3-4 ay 0 °C'un üzerine çıkar.
- Uzun süre kar ve buzlarla kaplanan toprağın yüzeyinde sıcaklığın 0 °C üzerine çıktığı dönemlerde gelişen bazı ot türleri, yosun ve likenlerden oluşan bir bitki örtüsü vardır.
- Ren geyiği, misk öküzü, bozayı, kutup ayısı, kutup tilkisi, kar baykuşu ve göçmen kuşlar bazı hayvan türleridir.

Bazı özellikleri verilen biyom aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dağ B) Tundra C) Çöl D) Savan E) Kutup

5. Canlılar yaşamak ve neslini devam ettirmek için yaşadıkları ortama uyum sağlamak zorundadır.

Bir canlı türünün uyum sağladığı doğal yaşam ortamı aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır?

A) Habitat B) Biyom C) Biyosfer D) Ekosistem E) Nitrifikasyon

Ephesus Akademi

6. Bir yamacın güneşe ve hâkim hava akımlarına dönük olma durumu bakı olarak adlandırılır.

Dağların güneşe dönük yamaçlarının biyoçeşitliliğe olan etkileri arasında

I. güneş ışığı ve sıcaklık isteği daha fazla olan bitki türlerinin yaşaması,

II. orman yetişme sınırının (orman üst sınırı) diğer yamaca göre daha yüksek olması,

III. diğer yamaca göre daha fazla yağış almasından dolayı canlı çeşitliliğinin daha fazla olması

unsurlarından hangileri yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

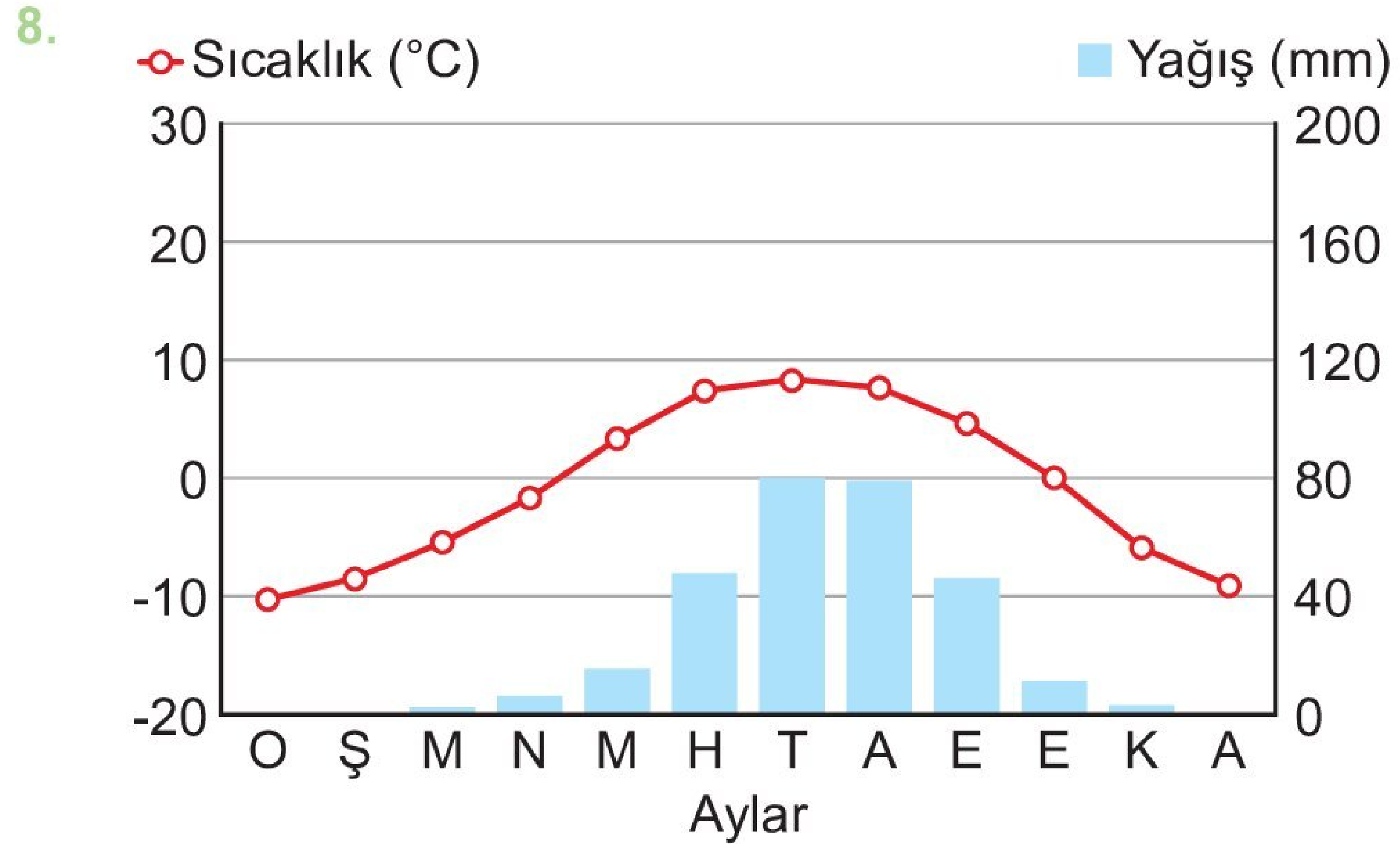
7. **Sadece canlı türlerindeki sayısal çokluk anlamına gelmeyen, tür içindeki genetik farkları da içeren biyoçeşitliliği etkileyen en önemli faktör aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yer şekilleri B) Toprak yapısı C) Su kaynakları D) İklim koşulları E) İnsan faaliyetleri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8.

Aşağıdakilerden hangisi verilen iklim grafiğine sahip olan bölgede görülen biyomun özelliklerinden biridir?

A) Yağış isteği fazla olan bitkiler bulunur.

B) Ilıman okyanusal iklim etkilidir.

C) Çeşitli ağaç türleri yaşar.

D) Orta kuşakta görülür.

E) Biyoçeşitlilik azdır.

9. **Aşağıdakilerden hangisi, canlıların yeryüzündeki dağılışını etkileyen fiziki faktörlerden değildir?**

A) Akarsuların yukarı çığırlarındaki canlı yoğunluğunun denize döküldüğü ağız kısmına göre daha az olması

B) Dağların denize dönük yamaçlarında biyoçeşitliliğin diğer yamaçlarına göre daha fazla olması

C) Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Kızıldeniz ve Akdeniz arasında canlı türleri geçişlerinin yaşanması

D) Sıcaklık ve su koşullarının elverişli olduğu yerlerde biyoçeşitliliğin fazla olması

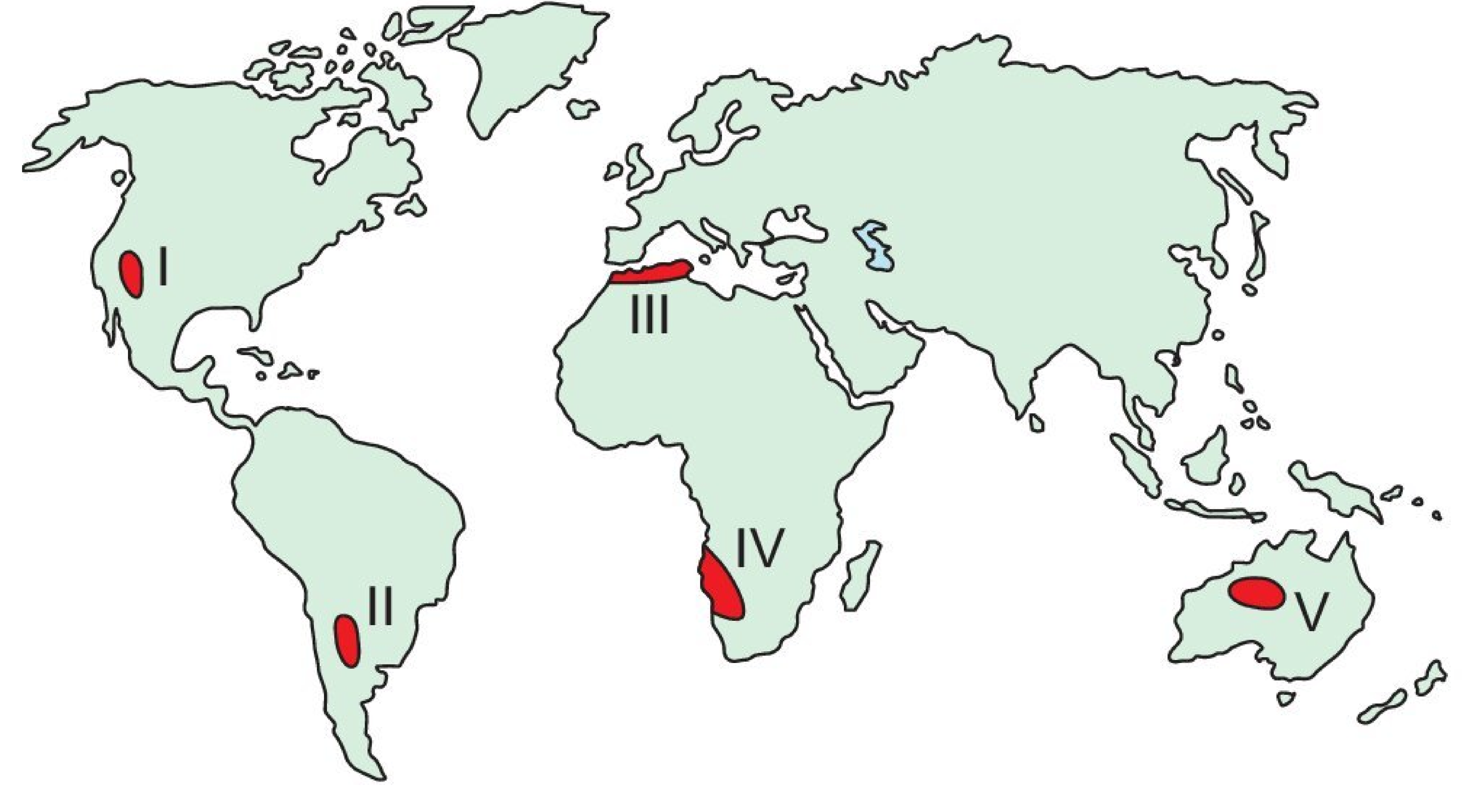
E) Denizlerin karalarda yaşayan canlılar için yayılmaya engel olması

10.
- İklimi; yazları serin, kışları soğuktur.
- Bitki örtüsü; alpin çayırlar ile yastık ve keçe şeklinde çalı türleridir.
- Hayvan türleri; dağ keçisi, kar leoparı, kar tavşanı, lama ve bazı yırtıcı kuş türleridir.

Bazı özellikleri verilen bu biyom türüne aşağıdaki ülkelerden hangisinde rastlanmaz?

A) Şili B) Nepal C) İsviçre D) Mısır E) ABD

11.
- Bitki örtüsü dikenli yapıya sahip, kuraklığa uyum sağlamış, su tutabilen; kaktüs, deve dikeni ve katır tırnağı gibi bitkilerdir.
- Hayvan türleri; deve, kertenkele, yılan, bazı böcek türleridir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen biyom haritadaki numaralı alanlardan hangisinde görülmez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

12. **Biyocoğrafya ile ilgili**

I. Biyosfer; tüm canlıları içeren canlılar küresidir.

II. Biyocoğrafya; canlıların mekânsal dağılışını, doğal ortam ile etkileşimini, yeryüzündeki canlı çeşitliliği, ekosistemlerin işleyişini, biyomları, habitatları ve insan faaliyetlerinin canlılar üzerindeki etkilerini araştıran bilim dalıdır.

III. Adaptasyon; bir canlının canlı ve cansız çevresinin oluşturduğu ortamda yaşamını devam ettirebilmek için geliştirdiği özellik ve yeteneklerin tamamıdır.

IV. Biyom; bir canlı türünün uyum sağladığı doğal yaşam ortamıdır.

V. Habitat; benzer yetişme şartlarına sahip bitki ve hayvan topluluklarını içinde barındıran bölgelerdir.

kavramlardan hangilerinin tanımı yanlış yapılmıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) III ve IV E) IV ve V

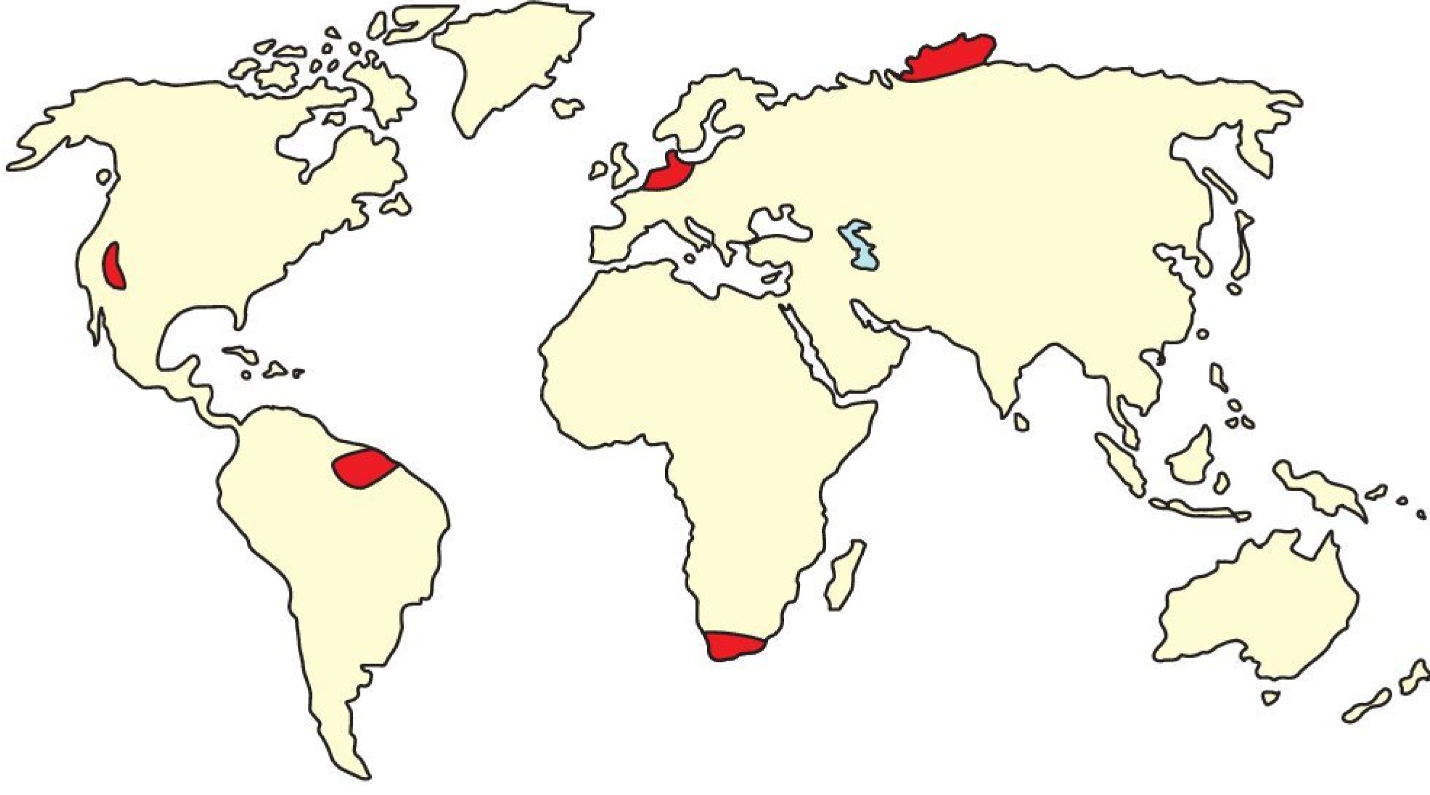
13. **Aşağıdakilerden hangisi ekosistemin fiziki ortam şartlarından biri değildir?**

A) Su B) İklim C) Toprak D) Levha hareketleri E) Yer şekilleri

1-B 2-E 3-E 4-B 5-A 6-C 7-D 8-E 9-C 10-D 11-C 12-E 13-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki haritada bazı alanlar renklendirilerek gösterilmiştir.

Bu alanlarda görülen biyomlarda aşağıdaki bitki türlerinden herhangi birinin yetiştiği <u>söylenemez</u>?

A) Şiddetli kış soğuklarına dayanıklı iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar.

B) Şiddetli yaz kuraklığına uyum sağlamış kısa boylu ağaçlar, çalı ve fundalıklar.

C) Yaprakları sıcaklıkların azaldığı sonbaharda sararıp kışın dökülen ağaçlardan oluşan ormanlar.

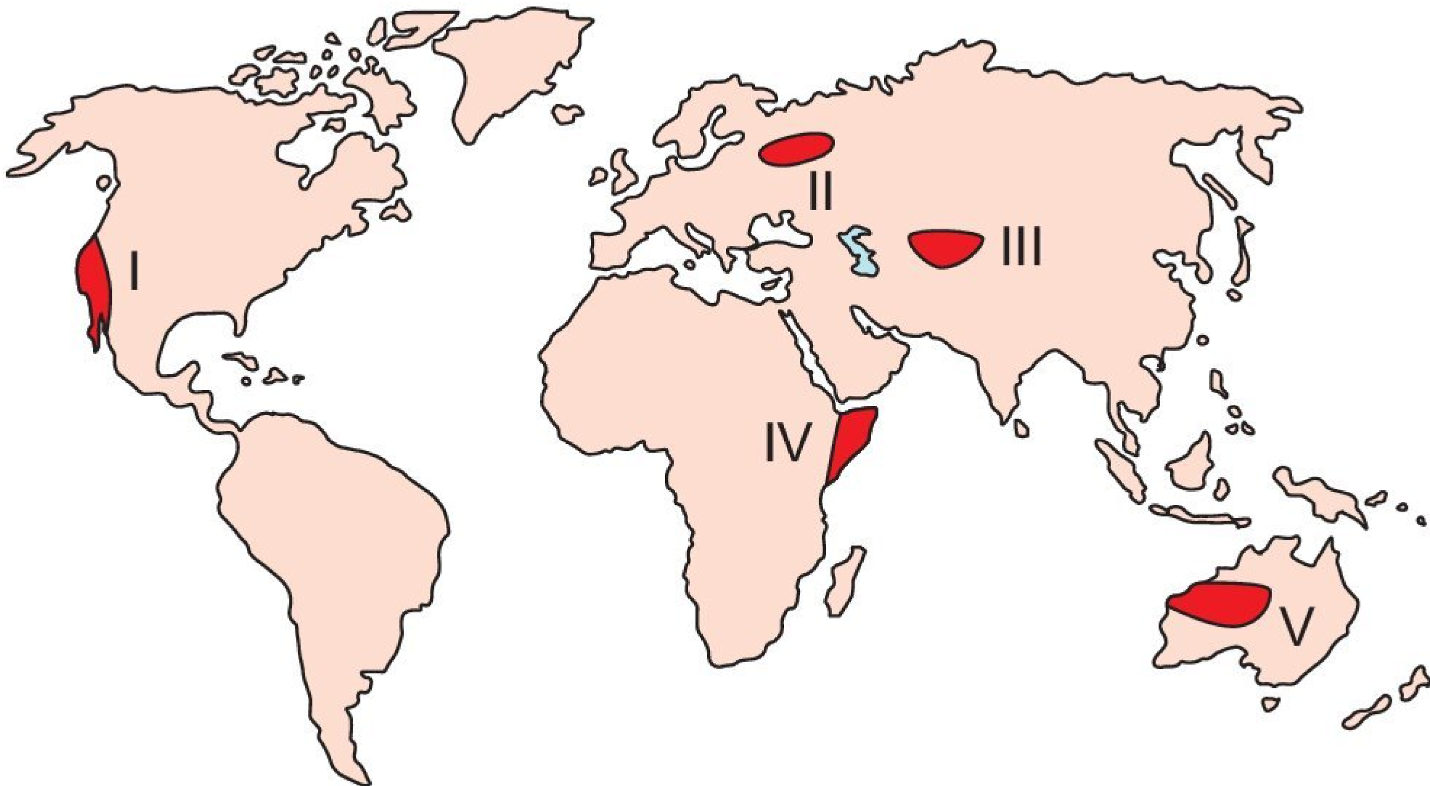
D) Dikenli yapıya sahip, kuraklığa uyum sağlamış, su tutabilen bitkiler.

E) Yıl boyunca yeşil kalan, çok gür ve uzun boylu ağaçlardan oluşan ormanlar.

2. **Aşağıda verilen faaliyetlerden hangisi karbon ve azot döngülerinin her ikisiyle doğrudan ilişkilidir?**

A) Nitrifikasyon B) Fotosentez C) Beslenme D) Difüzyon E) Yanma

3. Haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardaki biyomların hangisine ait hakîm bitki örtüsünün çalı veya kurakçıl otlardan oluştuğu <u>söylenemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki haritada bir biyomun yeryüzündeki dağılışı gösterilmiştir.

Bu biyomla ilgili

I. Sıcaklık değerlerinin yıl boyunca 0 °C'un altındadır.

II. Toprak, sürekli buz veya kar örtüsüyle kaplı olduğundan bitki örtüsünden yoksundur.

III. Ren geyiği (karibu), bozayı, kutup ayısı ve kutup tilkisi bu biyomda yaşayan bazı hayvan türleridir.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

5. **Aşağıdakilerden hangisi biyoçeşitliliğin korunması için yapılması gereken uygulamalardan biri <u>değildir</u>?**

A) Su kaynaklarının temiz tutulması

B) Nesli tehlike altındaki türler için av yasağı uygulanması

C) İnsanların biyoçeşitliliğin önemi hakkında bilinçlendirilmesi

D) Nadir bulunan canlı türlerin sadece iç ticaretinin yapılması

E) Biyoçeşitliliğin tehlike altında olduğu alanların millî park ilan edilmesi

6. **Aşağıdakilerden hangisi canlıların yeryüzündeki dağılışını etkileyen fiziki faktörler arasında <u>gösterilemez</u>?**

A) Dağ yamaçlarının bakı yönü

B) Bir yerin denizlere göre konumu

C) İklimin yağış ve sıcaklık özellikleri

D) Tatlı ve tuzlu su kaynaklarının yeryüzündeki dağılımı

E) Tektonik hareketlere bağlı olarak deniz tabanlarının kara haline gelmesi

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. I. Bitkisel ve hayvansal materyallerin tortullaşmasıyla kömür, petrol gibi fosil yakıtların oluşması.
   II. Tropikal yağmur ormanlarındaki bazı alanların tarım arazisine çevrilmesi.
   III. Bazı alanların milli park ilan edilmesi.

Yukarıda verilenlerden hangileri canlı çeşitliliği ve dağılışını etkileyen beşerî faktörler arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

8. **Ekosistemin işleyişinde önemli bir yeri olan besin zinciriyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Bitkilerle beslenen canlılara birincil tüketiciler, bunlarla beslenenlere de ikincil tüketiciler, tüketicilerle beslenen gruba ise üçüncül tüketiciler denir.

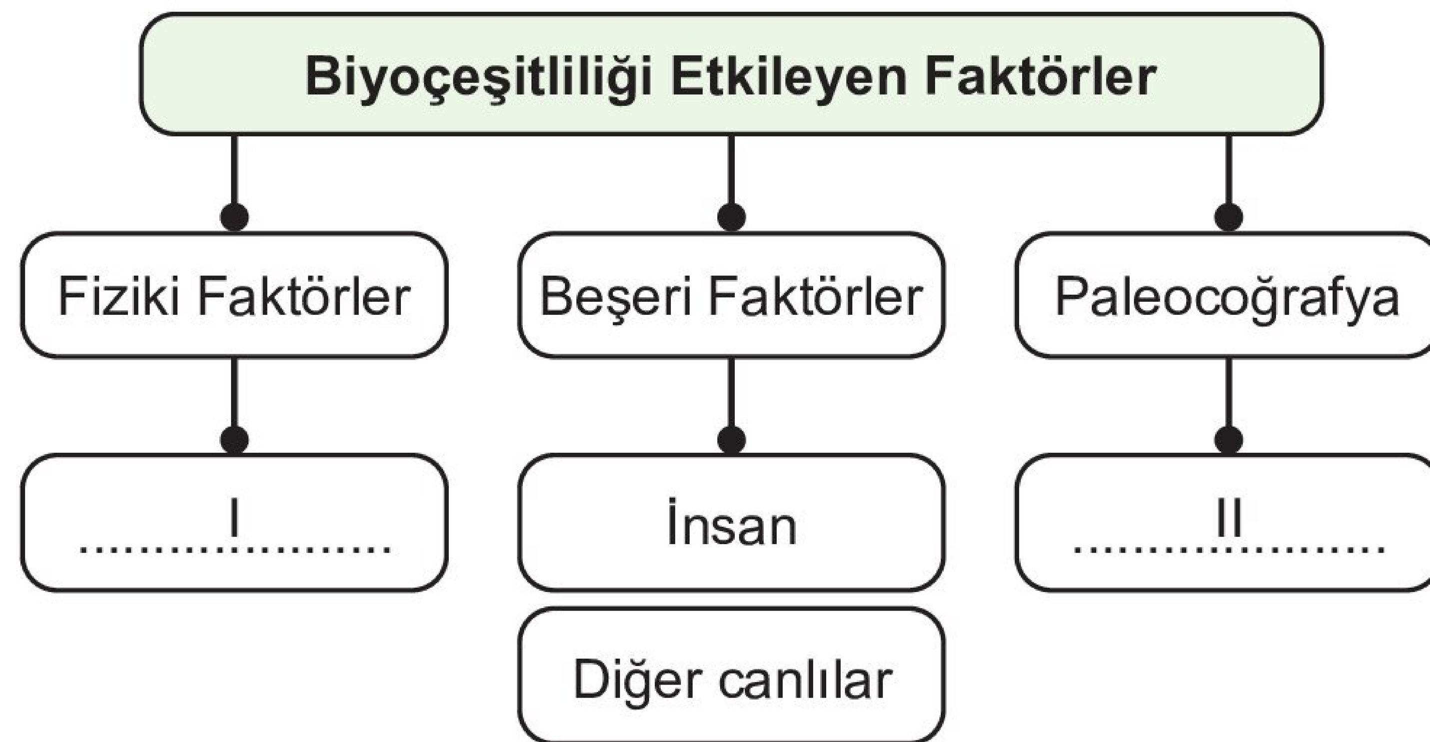
B) Ayrıştırıcı adı verilen bakteriler, mantarlar ve böcekler; bitkisel ve hayvansal kalıntıları topraktaki humus ve minerallere dönüştürür.

C) Besin zinciri, canlılar için temel enerji kaynağı olan güneşten gelen enerjinin fotosentez sürecinde kullanılmasıyla başlar.

D) Üretici adı verilen canlılar, fotosentez yoluyla besin üreterek yaşamın devamı için gerekli enerjiyi sağlarlar.

E) Bitkiler güneşten aldığı enerjiyi fotosentez ile besine dönüştürür ve tamamını depolar.

9.

Grafikte numaralı yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II
A)	Levha hareketleri	İklim değişiklikleri
B)	İklim	Su
C)	Yer şekilleri	Levha hareketleri
D)	İklim değişiklikleri	Toprak
E)	Toprak	Yer şekilleri

10. Aşağıdaki haritada bir biyomun yeryüzündeki dağılışı gösterilmiştir.

Bu biyom aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çöl B) Çalı
C) İğne yapraklı orman D) Yaprak döken orman
E) Tropikal yağmur ormanları

Ephesus Akademi

11. **Oksijen döngüsüyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Fotosentez ve fotoliz sonucunda oksijen oluşur.

B) Karbondioksit, fotosentez aracılığıyla atmosfere oksijen olarak geri döner.

C) Oksijen; yanma, organik maddelerin çürümesi, kayaç ve metallerin oksitlenmesi ile canlıların solunumu sırasında kullanılır.

D) Toprakta bulunan denitrifikasyon bakterileri nitrit ve nitratı oksijene dönüştürür.

E) Oksijen, canlıların solunumu için gereklidir ve besinlerin enerjiye dönüştürülmesinde kullanılır.

12. Kıtalar, günümüzden yaklaşık 300 milyon yıl önce tek bir parçaydı. Zamanla levha hareketleriyle birbirinden kopan kıtalar, farklı doğrultularda yer değiştirmiş ve günümüzdeki halini almıştır. Farklı kıtalarda aynı canlı türlerine ait fosillerin bulunması bu durumun kanıtlarındandır. Uzun süren bu jeolojik zaman aralığında kıtaların konum, iklim ve yer şekilleri özellikleri de değişmiştir. Coğrafi şartlardaki değişimler, bazen canlı neslinin tükenmesine bazen de yeni canlı türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yukarıdaki paragrafta biyoçeşitliliği etkileyen faktörlerden hangisi anlatılmıştır?

A) İklim B) Yer şekilleri C) Toprak
D) Paleocoğrafya E) Su

1-A 2-C 3-B 4-B 5-D 6-E 7-E 8-E 9-C 10-B 11-D 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İnsan faaliyetlerinin biyoçeşitlilik ve canlıların dağılışı üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri vardır.

Haritadaki numaralı alanlardan hangilerinde insan faaliyetlerinin biyoçeşitliliğe olan olumsuz etkilerinin <u>daha fazla</u> olması beklenir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

2. Tropikal yağmur ormanları, bitki ve hayvan çeşitliliği bakımından Dünya'nın en zengin alanlarıdır.

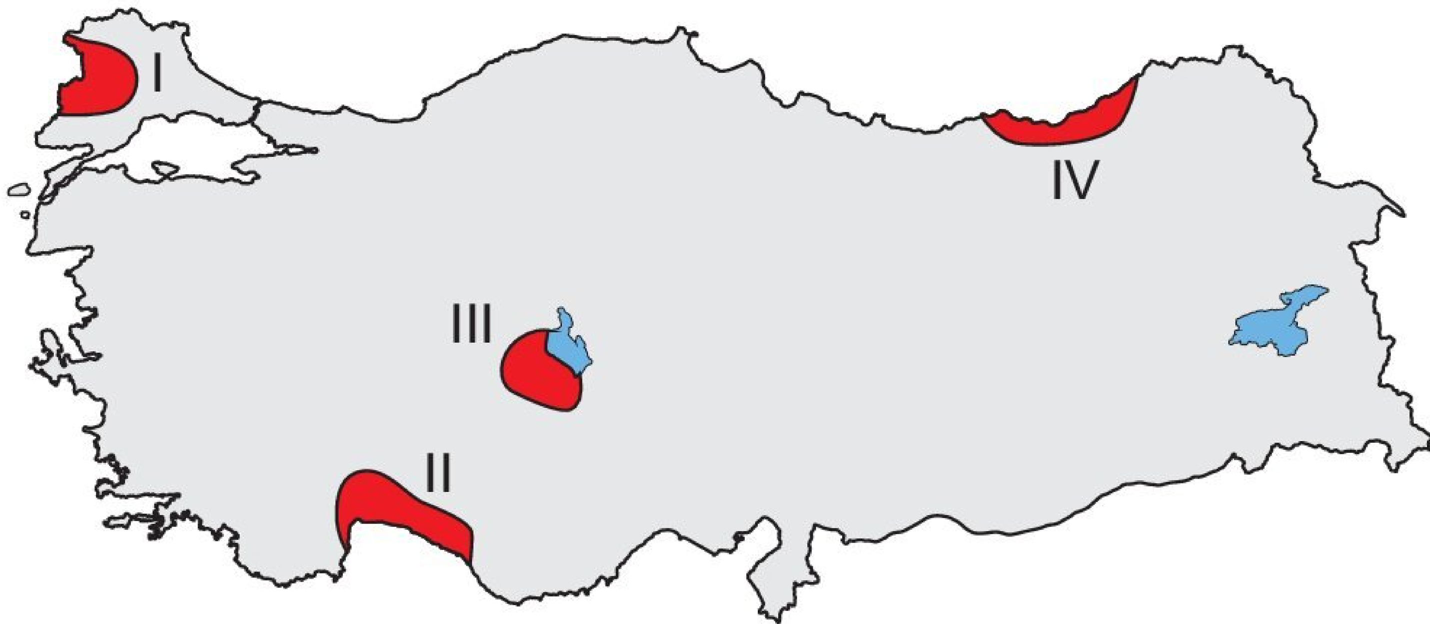
Bu alanlarda canlı çeşitliliğinin zengin olmasında

I. mutlak konumu,
II. su kaynaklarının bolluğu,
III. bitki örtüsünün gür olması

unsurlarından hangilerinin etkisi <u>bulunmaz</u>?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

3. Genellikle engebenin fazla olduğu alanlarda sıcaklık, nem ve yağış gibi iklim elemanları kısa mesafelerde daha fazla değişiklik gösterdiği için bu alanlarda yer şekillerinin sade olduğu alanlara göre biyoçeşitliliğin daha zengin olması beklenir.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu nedene bağlı olarak biyoçeşitlilik <u>daha fakirdir</u>?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

4. Su ekosistemlerinde; suyun fiziksel ve kimyasal özellikleri, sıcaklığı, durgun veya hareketli olması, derinliği, ışık ve besin maddesi miktarı biyoçeşitlilik üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

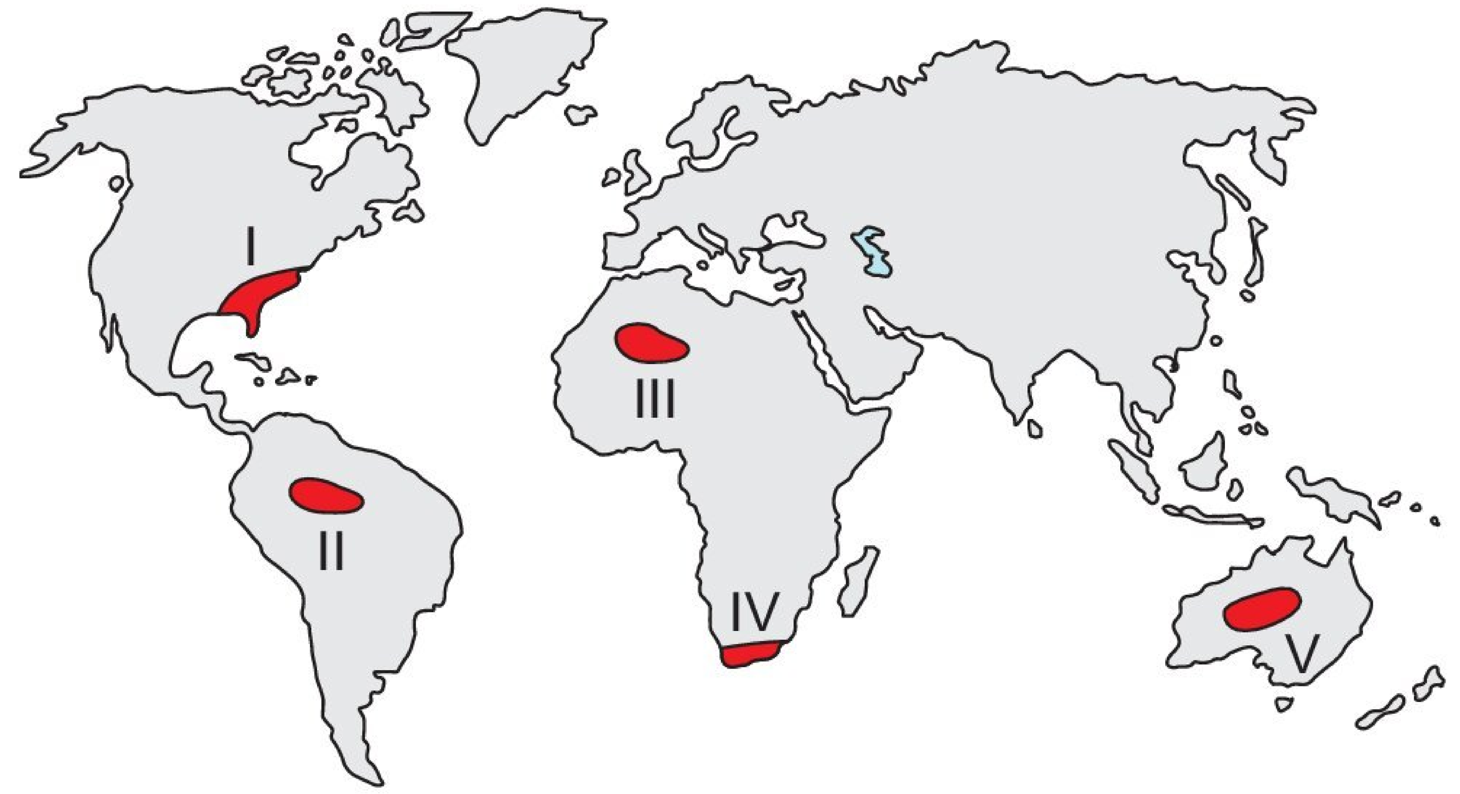
Bu ekosistemlerdeki biyoçeşitlilikle ilgili

I. Kapalı havzalardaki göllerin su sıcaklığının ve seviyesinin mevsimden mevsime değişmesi biyoçeşitliliği artırır.
II. Akarsuların yukarı çığırlarında akış hızının yüksek ve suların soğuk olması biyoçeşitliliği artırır.
III. Kıyılarda karalardan taşınan besin maddelerinin açık denizlerden daha fazla olması canlı çeşitliliğini artırır.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

5. Nem miktarının az ve yıllık ortalama yağışın 200 mm'nin altında olduğu alanlarda pek çok bitki yaşayamaz.

Buna göre haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bitki yaşamı <u>daha sınırlıdır</u>?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

6. Ekosistemlerde canlıların yaşamı için gerekli olan karbon döngüsünde atmosfer, su ve yer kabuğu gibi çeşitli ortamlardaki karbon farklı olaylar sonucunda bir ortamdan diğerine geçebilmektedir.

Bu döngü sırasında

I. bitkilerin fotosentez yapması,
II. kireç taşlarının ayrışması,
III. fosil yakıtların yanması

olaylarından hangileri sonucunda karbon açığa çıkar?

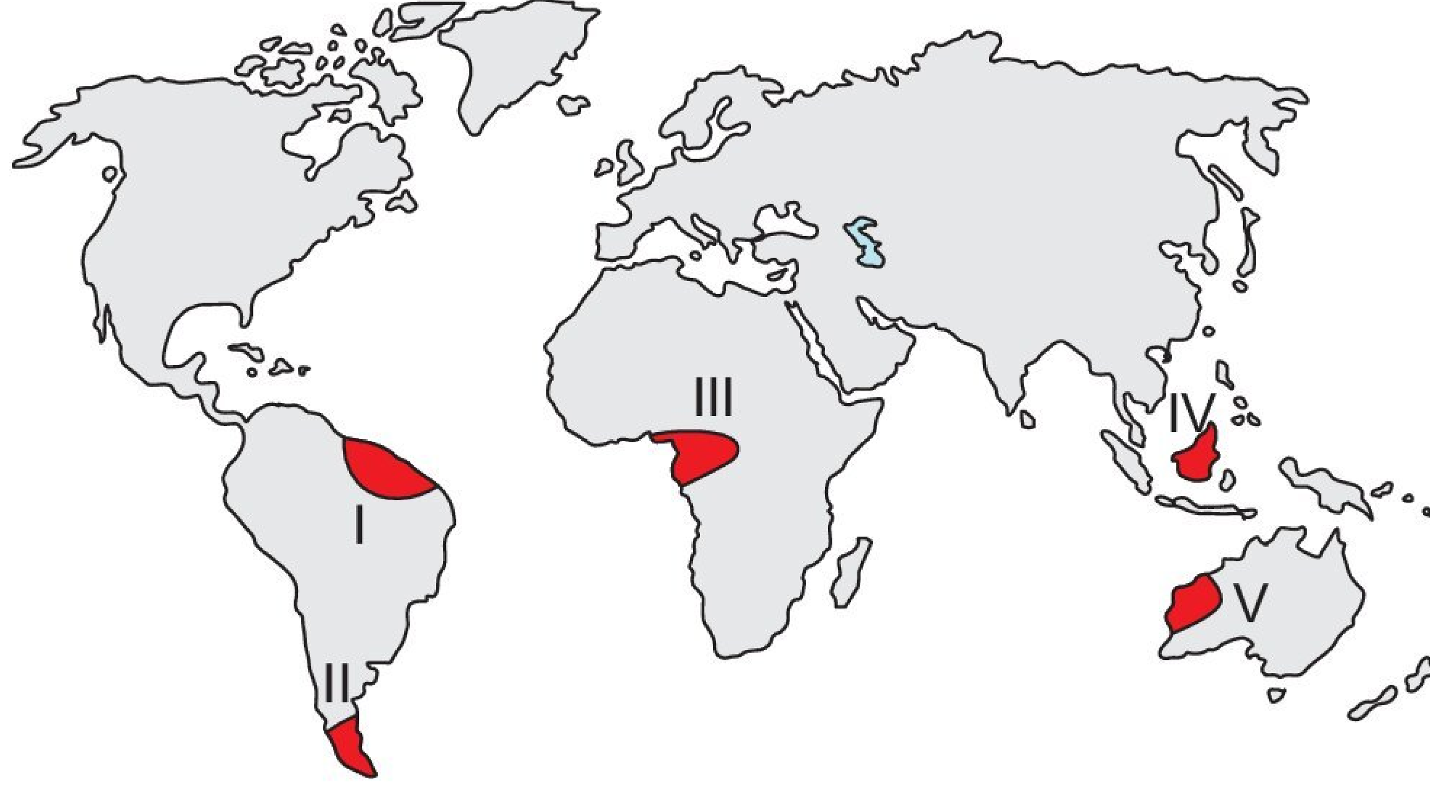
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Yeryüzünde, sıcak ve nemli iklim koşullarına sahip alanlarda biyoçeşitlilik fazladır.

Buna göre haritada numaralandırılan alanların hangilerinde biyoçeşitlilik daha azdır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve V
E) III ve IV

8. Ekosistemlerde üretilen karbondioksit; atmosfer, karalar ve sular arasında dolaşmaktadır. Ancak bazı durumlarda bu döngü kesintiye uğramaktadır.

Buna göre

I. bataklıkların kurutulması,

II. kireçli kayaçların ayrışması,

III. bitki kalıntılarının kömürleşmesi

olaylarından hangileri bu döngüyü kesintiye uğratır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

9. Üreticilerin bir kısmını oluşturan bitkilerle beslenen canlılara birincil tüketiciler denir.

Numaralı alanlardan hangilerinde üreticilerin az olması nedeniyle birincil tüketicilerinde az olması beklenir?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve V

Ephesus Akademi

10. **Aşağıdakilerden hangisi dünya üzerindeki ekosistemlerde yer alan madde döngülerinden değildir?**

A) Kayaç
B) Azot
C) Oksijen
D) Karbon
E) Su

11. Yeryüzündeki sulak alanların çeşitli nedenlerle kurutulması bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunlara örnek gösterilemez?

A) Karbon döngüsünün zarar görmesi

B) Biyoçeşitlilikteki tür zenginliğinin azalması

C) Kurutulan alanlarda tektonik depremlerin artması

D) Kurutulan alanlardaki taban suyu seviyesinin azalması

E) Göl tabanındaki tuzların etkisiyle çoraklaşmanın oluşması

12. Karbondioksitin doğada gerçekleşen çeşitli olaylar sonucunda atmosfere oksijen olarak geri dönmesi sürecine oksijen döngüsü denir.

Buna göre

I. fotoliz,

II. nitrifikasyon,

III. fotosentez,

olaylarından hangileri sonucunda oksijen oluşur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

13. Ekosistemlerin işleyişi; enerji akışı ve madde döngüleri olmak üzere iki süreci kapsar.

Bu süreçlerde gerçekleşen aşağıdaki olaylardan hangisiyle ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) Güneşten aldığı enerjiyi besine dönüştüren bitkiler, bu enerjinin bir kısmını solunum gibi metabolik faaliyetlerinde kullanırken kalan kısmını besin olarak depolar.

B) Besin piramitlerinde aşağıdan yukarıya doğru her katta canlı türü, canlı sayısı, besin ve enerji miktarı artar.

C) Enerji akışında güneşten gelen enerji beslenme zinciri aracılığıyla ekosistemlerde tek yönlü dolaşır.

D) Bitkileri besin olarak tüketen birincil tüketicilere bu enerjinin sadece besin olarak depolanan kısmı geçer.

E) Besin piramitlerinde yukarıdan aşağıya doğru biyolojik birikim (artık madde, kimyasal zehir ve radyoaktivite) azalır.

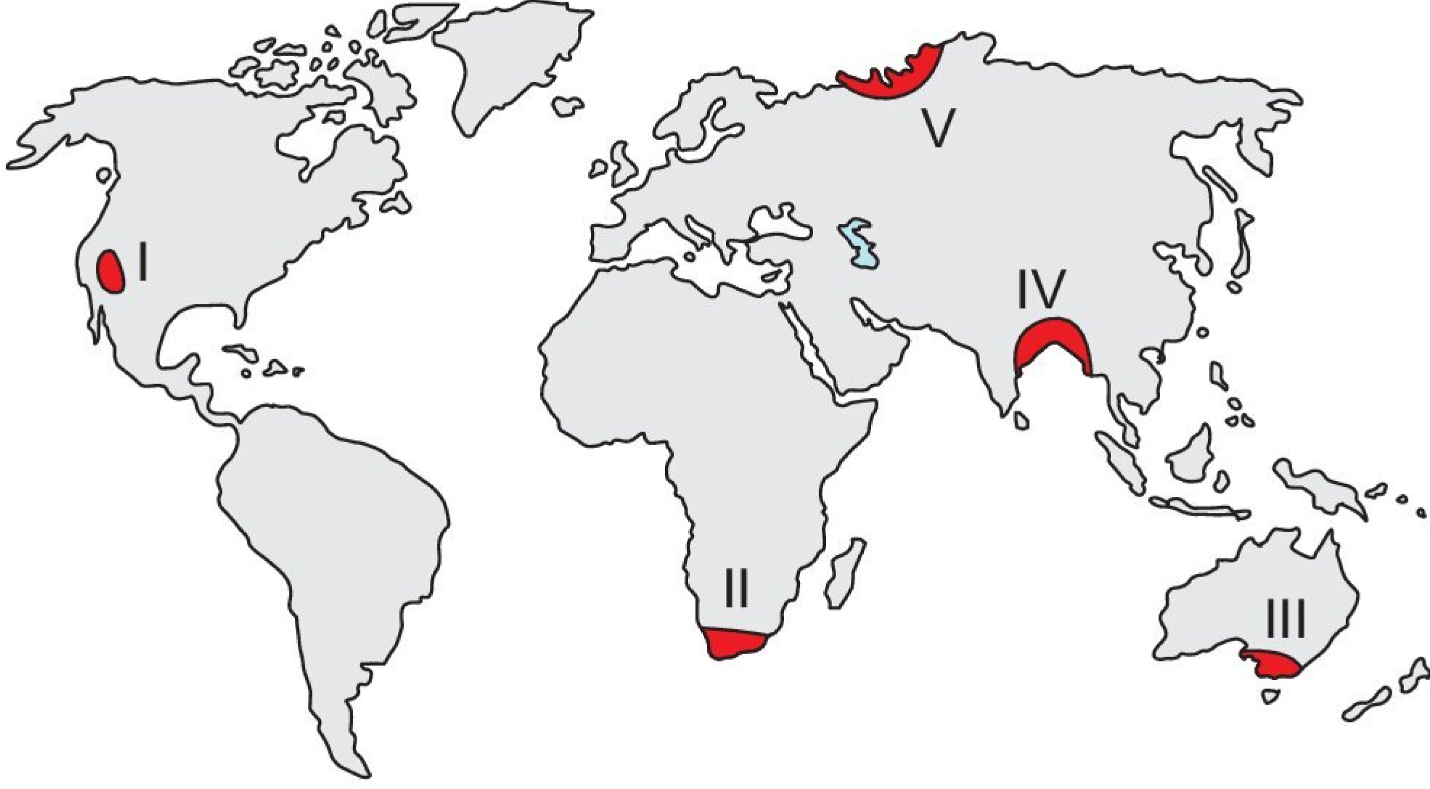
1-C 2-A 3-B 4-C 5-D 6-E 7-D 8-A 9-E 10-A 11-C 12-D 13-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Benzer yetişme şartlarına sahip bitki ve hayvan topluluklarını içinde barındıran bölgelere biyom denir.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangilerinde benzer biyomlar görülür?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) IV ve V

2. Volkanik faaliyetlerin doğadaki bazı döngülerin devamlılığında etkisi bulunmaktadır.

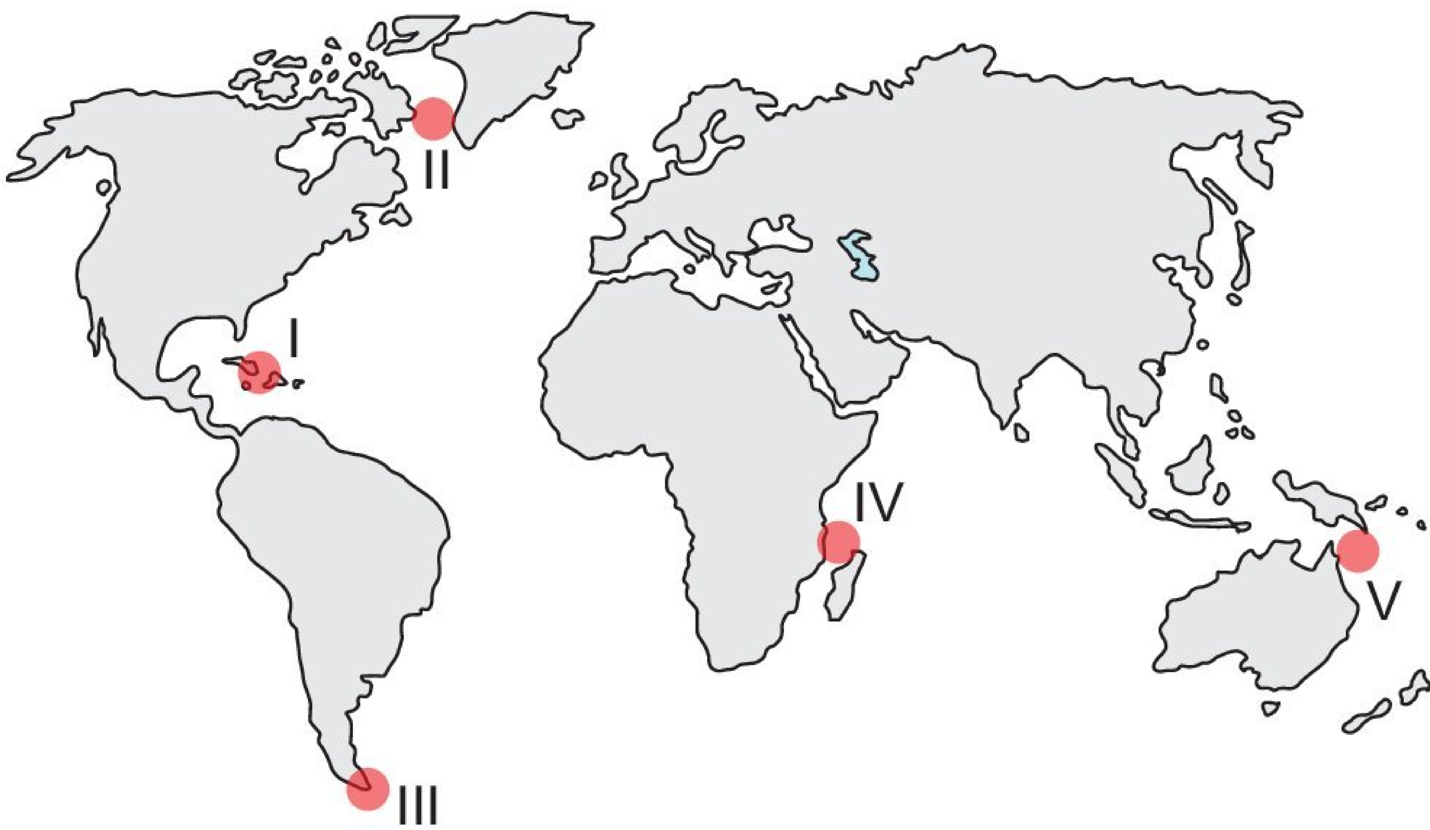
Buna göre

I. su,
II. azot,
III. karbon

döngülerinden hangilerinde bu faaliyetlerin direk olarak ortaya çıkan bir etkisi yoktur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

3. Sıcak, temiz ve sığ sularda yaşayan mercanlar yıllık sıcaklığın 18 °C'un altına düştüğü yerlerde yaşayamaz. Mercan resifleri mercan denilen hayvanların öldükten sonra kireçli iskeletlerinin üst üste birikmesiyle oluşur.

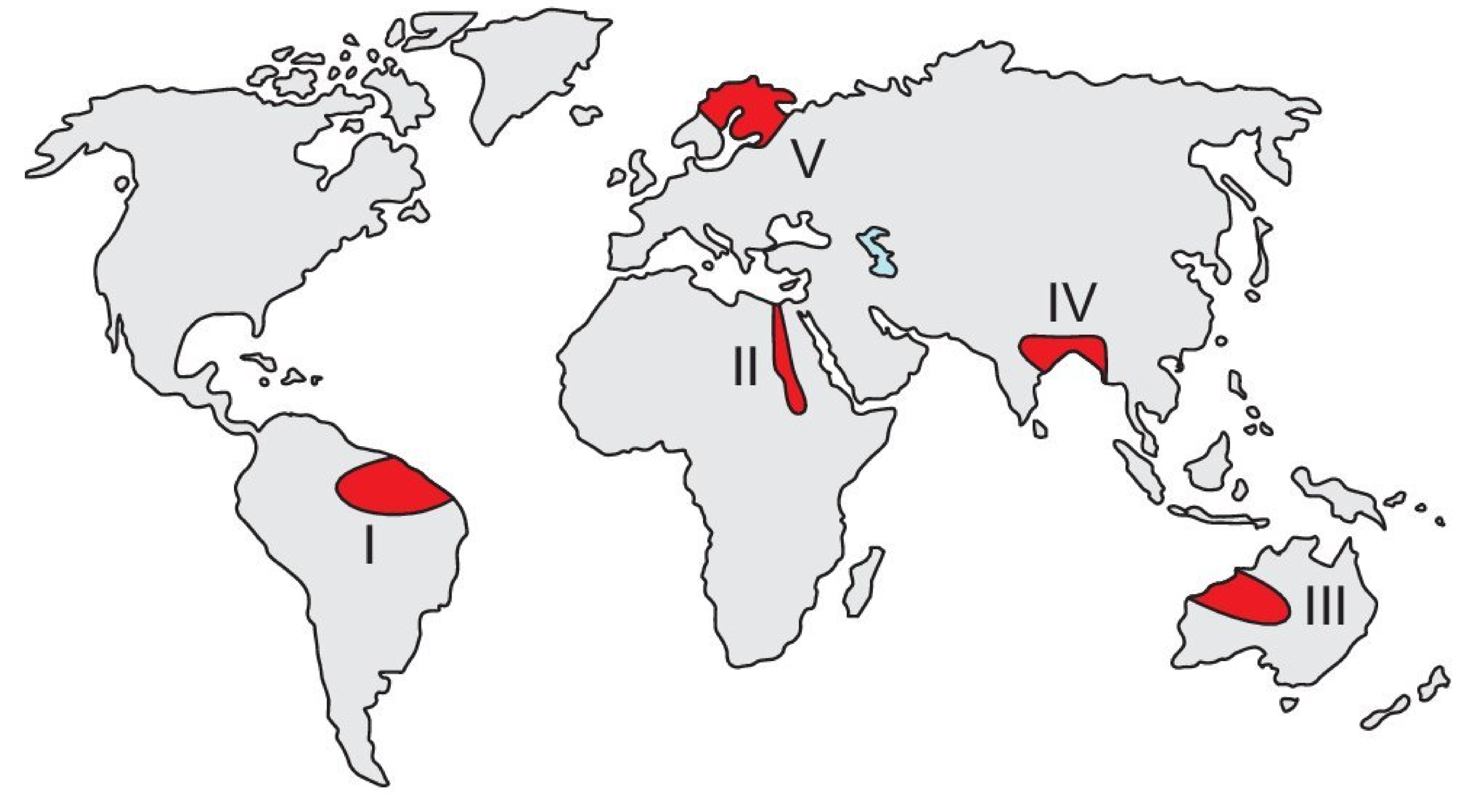

Buna göre numaralı alanlardan hangilerinde mercan resifleri daha az görülür?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV
E) IV ve V

Ephesus Akademi

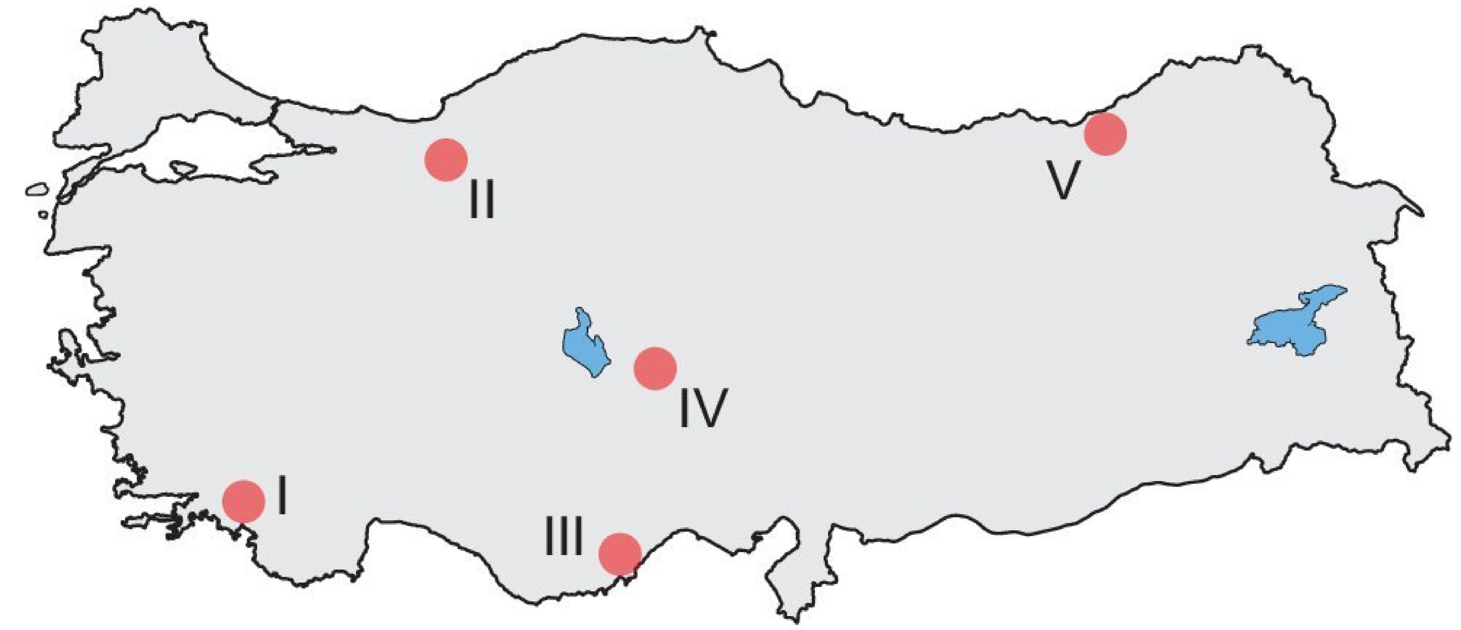
4. Karasal su ekosistemleri; göller, akarsular ve sulak alanlar olmak üzere üçe ayrılır.

Numaralı alanlardan hangisinin karasal su ekosistemleri bakımından fakir olduğu söylenebilir?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

5. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangisinde biyoçeşitliliğin daha az olması beklenir?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

6. Sanayileşme ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda insanların su ekosistemlerine verdiği zarar daha fazladır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde insanların su ekosistemlerine verdiği zarar daha azdır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Bazı olaylar ekosistemin devamlılığı için düzenli olarak gerçekleşmek zorundadır. Bu olaylar canlılığın devamı için gerekli maddelerin döngüsünü sağlamaktadır.

Buna göre aşağıdaki olaylar ve eşleştirildiği ifadelerden hangisi arasında böyle bir bağlantı yoktur?

A) Terleme - Su döngüsü

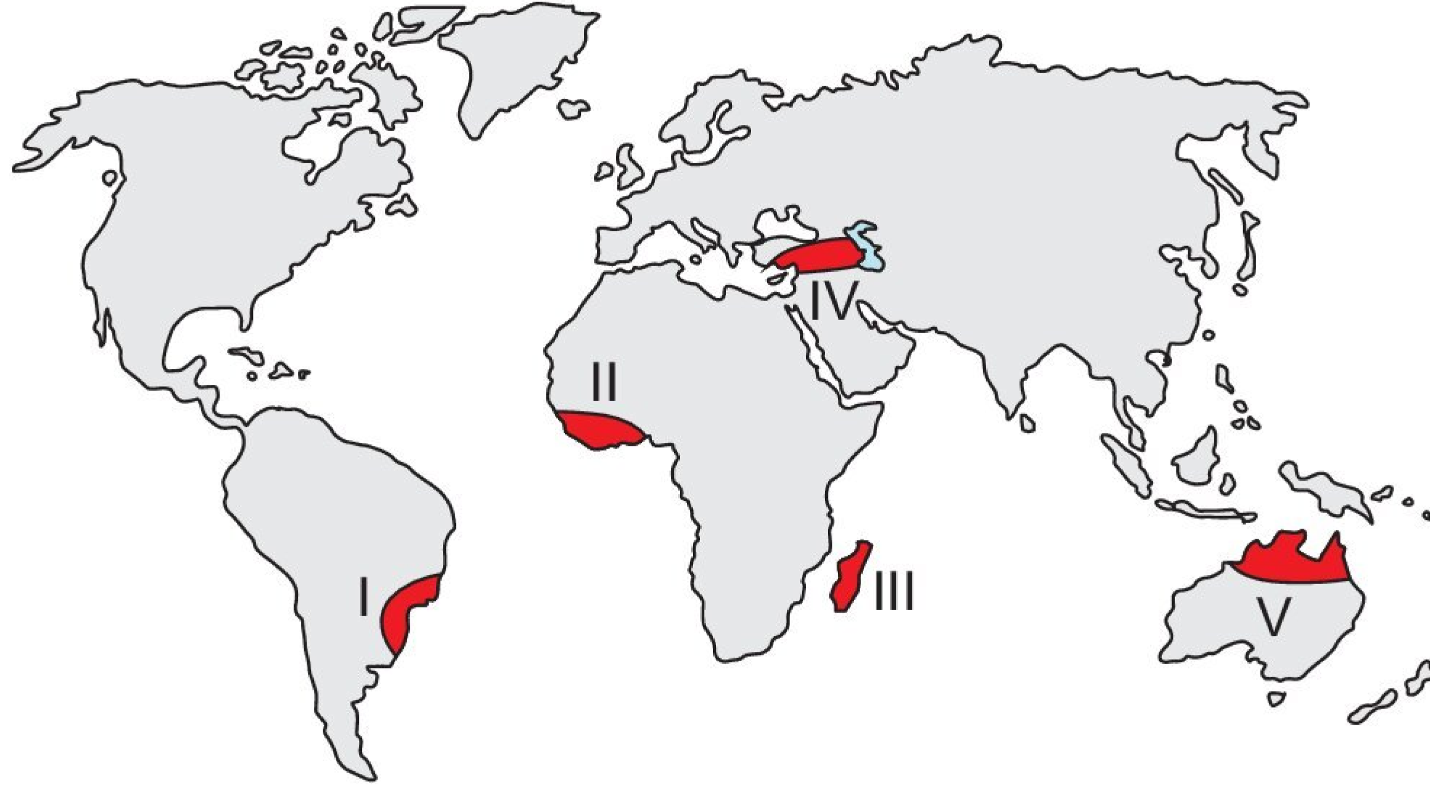
B) Beslenme - Enerji akışı

C) Solunum - Karbon döngüsü

D) Yıldırım düşmesi - Su döngüsü

E) Fotosentez - Oksijen ve karbon döngüsü

8. Biyoçeşitliliğin ve canlıların yaşam alanlarındaki kaybın en çok olduğu bölgeler biyoçeşitliliğin sıcak noktaları olarak adlandırılmaktadır.

Buna göre numaralı alanlardan hangisi biyoçeşitliliğin sıcak noktalarından biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Sulak alanlar; ekosistemin işleyişi, biyoçeşitlilik ve insanların bazı ekonomik faaliyetleri üzerinde önemli işlevlere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi sulak alanların bu işlevlerinden biri değildir?

A) Dünya'daki karbonun büyük bir bölümünü muhafaza eder.

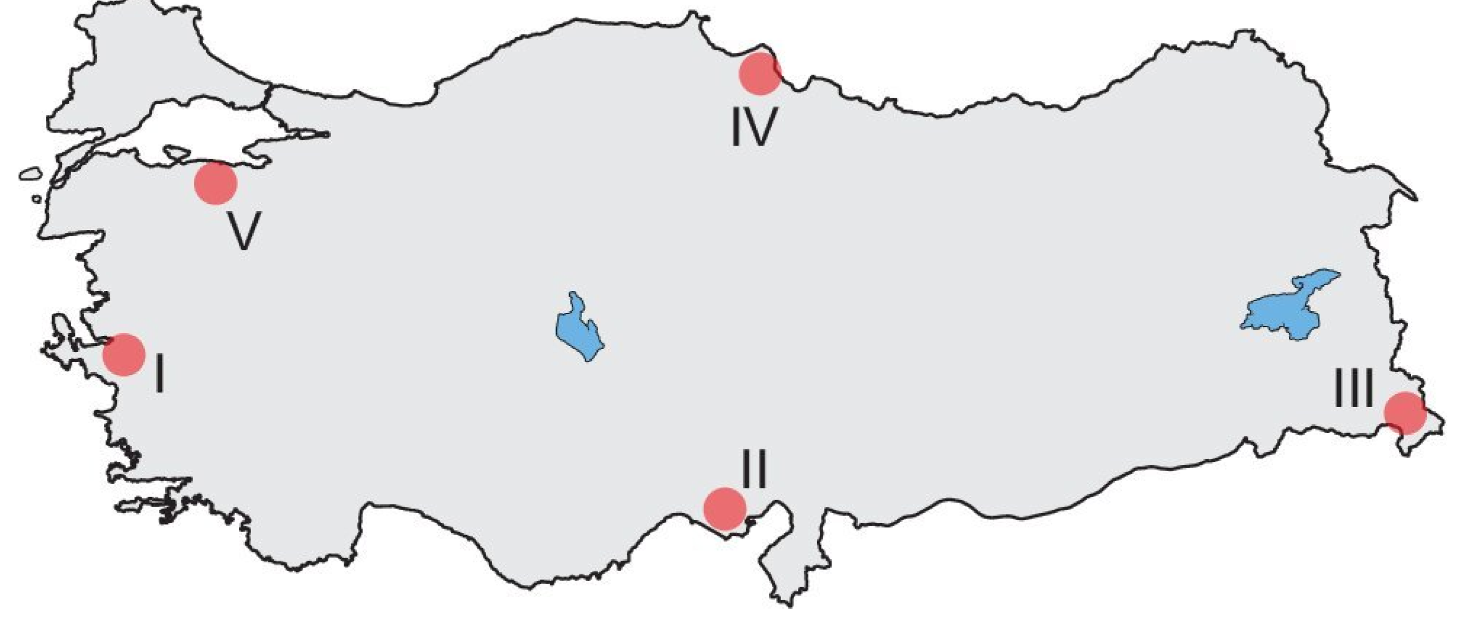
B) Endemik ve tehdit altındaki birçok bitki ve hayvan türü bu alanlarda yaşamaktadır.

C) Sulak alanlar azot ve fosforu arıtır, sudaki kimyasalları süzer ve doğal arıtım sağlar.

D) Balıkçılık, sazcılık, hayvancılık, tuz üretimi, ekoturizm olanaklarıyla bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlar.

E) Bulundukları bölgenin su rejimini düzenler.

10. Ramsar Sözleşmesi, sulak alanların korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını sağlamayı amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir.

Haritadaki numaralı yerlerden hangisinde Türkiye'de Ramsar alanı ilan edilen bir sulak alan yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Aşağıdakilerden hangisinin doğada karbon tüketimi sağlayan olaylar arasında yer aldığı söylenemez?**

A) Deniz hayvanlarının kabuk oluşturması

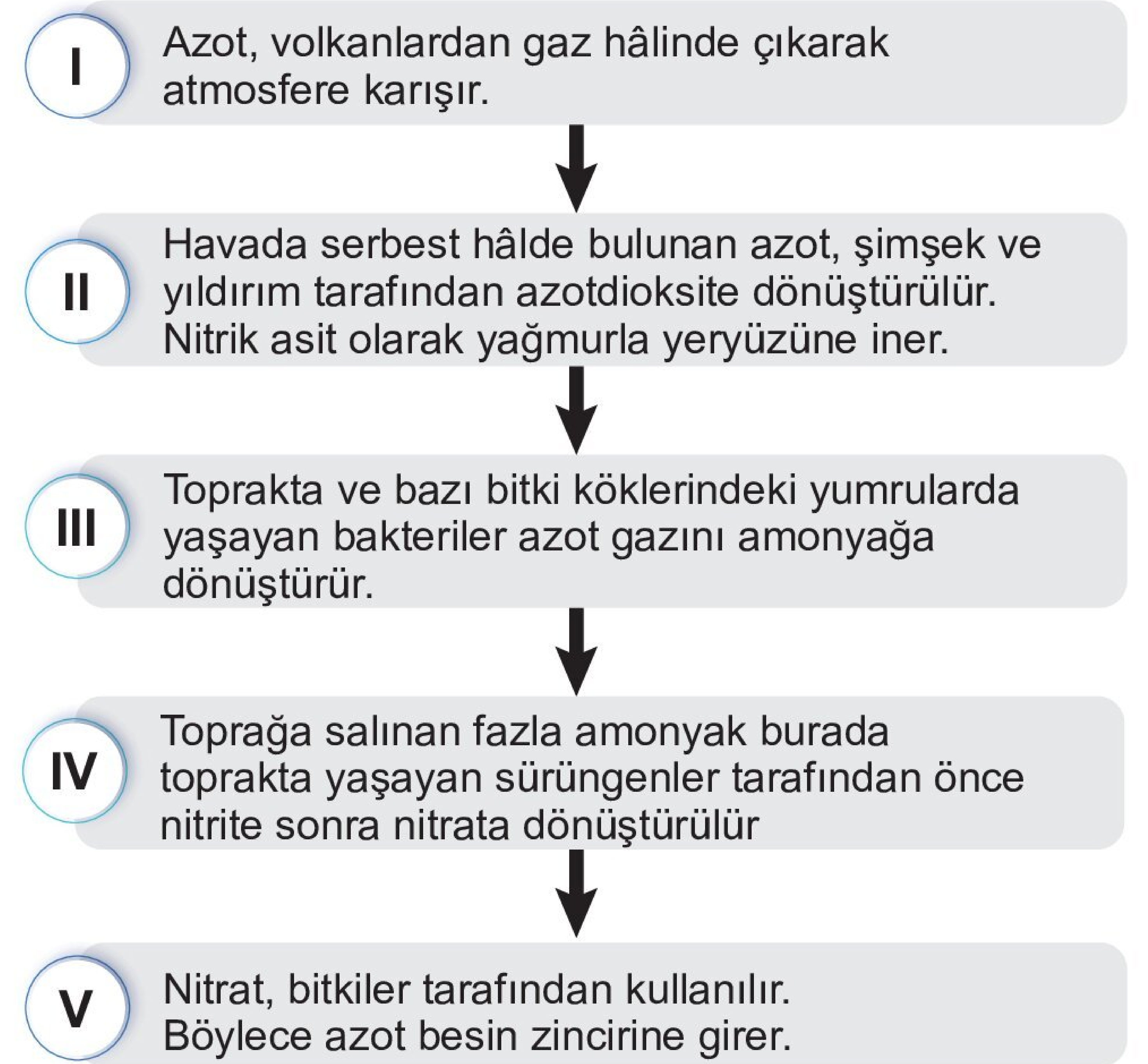
B) Hayvanların ve insanların solunum yapması

C) Yeşil bitkilerin ve bazı alglerin fotosentez yapması

D) Tortulanma sonucu kireçli kayaçların bünyesinde birikmesi

E) Canlıların ölümü sonucu fosil yakıtların bünyesinde tutulması

12. Aşağıda azot döngüsü aşamaları bir şema ile gösterilmiştir.

Bu şemadaki kaç numaralı bilgi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C 2-A 3-C 4-C 5-D 6-E 7-D 8-E 9-A 10-C 11-B 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

EKSTREM DOĞA OLAYLARI VE ETKİLERİ

Terimler ve Kavramlar

- Ekstrem Doğa Olayı
- Küresel İklim Değişikliği
- Çölleşme
- Kuraklık
- Tsunami
- Kasırga

Neler Öğreneceksiniz?

- Ekstrem doğa olaylarını ve etkilerini
- Gelecekte doğal sistemlerde yaşanabilecek değişimleri ve bu değişimlerin etkilerini

2. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Alışılmışın dışında olan ve nadiren görülen sıra dışı doğa olaylarına **ekstrem doğa olayları (uç değerler)** denir.

Ekstrem doğa olayları, oluşumlarına göre jeolojik- jeomorfolojik ve meteorolojik-hidrometeorolojik kökenli doğa olayları şeklinde sınıflandırılır.

Jeolojik-Jeomorfolojik Kökenli Ekstrem Doğa Olayları

Depremler

Yer kabuğunu oluşturan levhalarda meydana gelen kırılmalar veya mevcut kırıkların hareketi neticesinde aniden ortaya çıkan titreşimlerin geçtikleri ortamları ve yer yüzeyini sarsmasına **deprem** denir.

Depremin oluşumunda; tektonizma (yer kabuğu hareketi), volkanizma, yer göçmesi ve meteor düşmesi etkilidir. Tektonik depremlerin şiddeti genellikle volkanizma ve yer göçmesi gibi nedenlerle oluşan depremlere göre daha fazladır. Depremler genellikle tektonik kökenlidir.

Tehlikeler	Etkiler
Birincil Tehlike ▸ Yer sarsıntısı **İkincil Tehlike** ▸ Zeminin sıvılaşması ▸ Çökme ▸ Tsunami ▸ Kütle hareketleri ▸ Enkaz hâli ve çamur akıntısı	▸ Can ve mal kayıpları ▸ Altyapı hizmetlerinin (su, kanalizasyon, elektrik, ulaşım vb.) aksaması ▸ Baraj çökmesi nedeniyle sel meydana gelmesi ▸ Tehlikeli maddelerin doğaya karışması ▸ Yangın ▸ Salgın hastalık

1. Depremler, ani ve kısa sürede gerçekleşmesi yönüyle diğer ekstrem doğa olaylarından ayrılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bir bölgede yaşanan depremin oluşturabileceği etkiler ve tehlikeler arasında <u>yer almaz</u>?

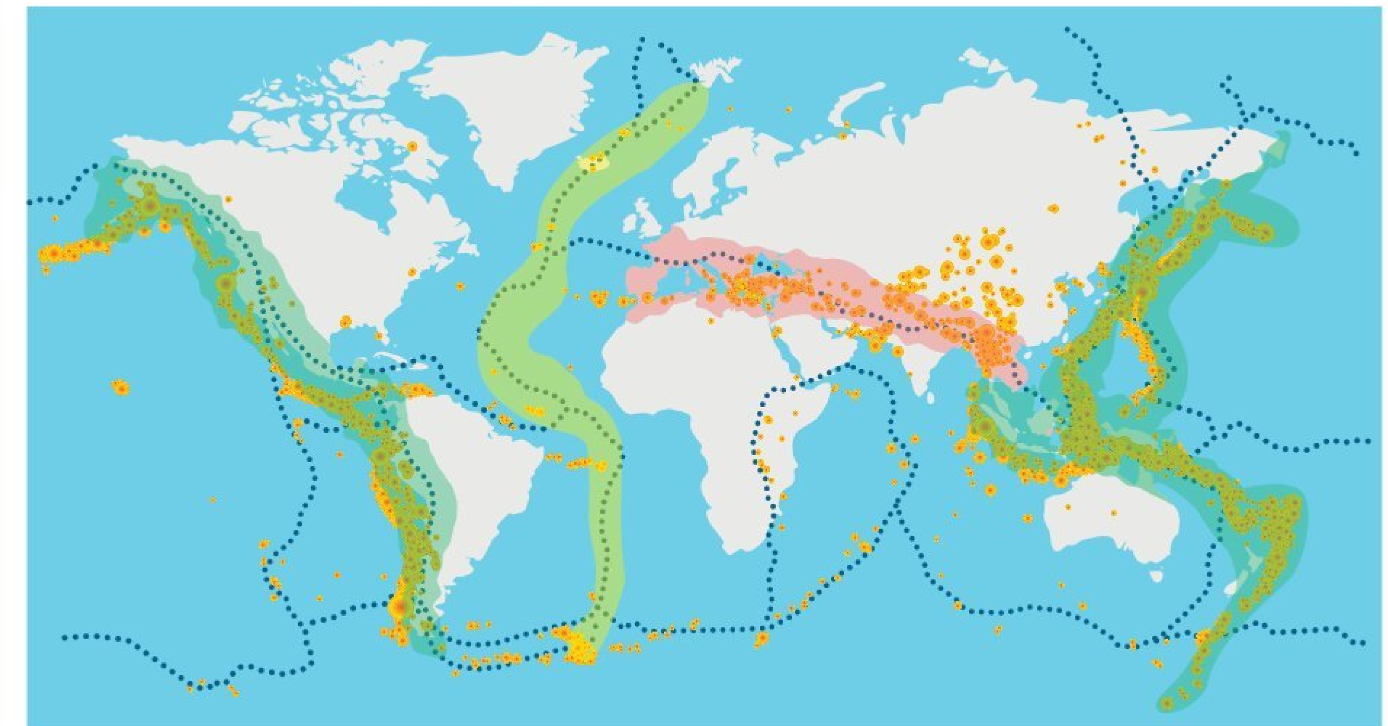
A) Heyelan B) Tsunami C) Erozyon

D) Çamur akıntısı E) Salgın hastalıklar

Deprem sırasında açığa çıkan enerji depremin büyüklüğü; yapılar, doğa ve insan üzerindeki etkileri ise depremin şiddetidir.

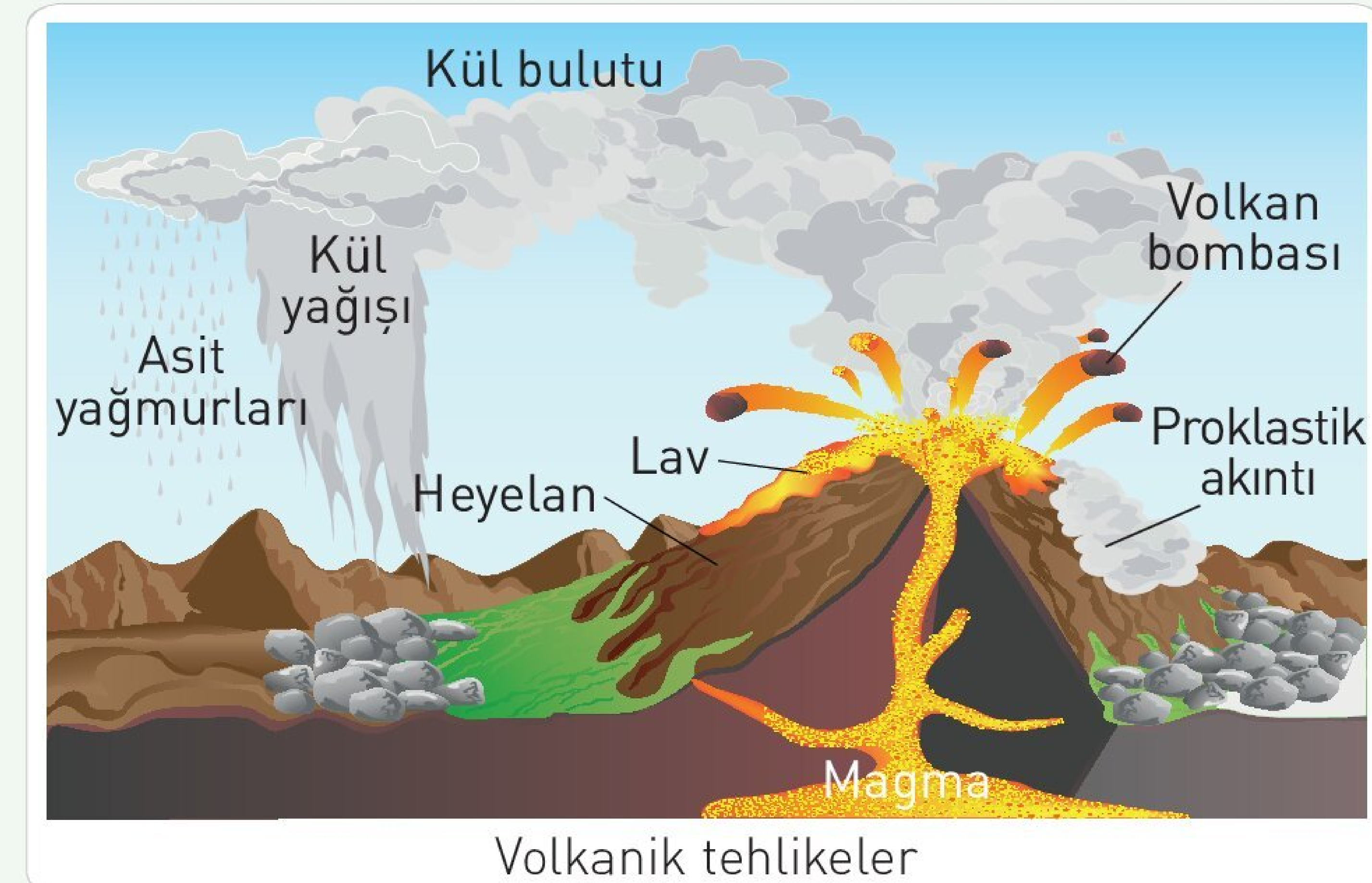
Yeryüzünde depremlerin yoğun olarak görüldüğü alanlar üç ana kuşak oluşturur. Bunlar; **Pasifik Deprem Kuşağı, Atlantik Deprem Kuşağı** ve **Akdeniz-Himalaya Deprem Kuşağı**'dır.

Deprem kuşakları ve yeryüzünde meydana gelen büyük depremler

Volkanik Faaliyetler

Magmanın yeryüzüne doğru yükselmesine **volkanizma** denir.

Volkanik tehlikeler

Volkanik faaliyetler, doğrudan veya dolaylı olarak çevreyi ve insanı etkileyen bir doğa olayıdır.

Volkanik patlamalar sırasında;

- gazlar,
- lav akıntıları,
- volkan bombası,
- volkan külü (tüf),
- proklastik akıntı,
- lahar (volkanik çamur) oluşur.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

NOT!

Deniz tabanında meydana gelen volkanik patlamalar tsunami oluşumuna neden olabilir.

Aktif volkanlar daha çok Büyük Okyanus çevresinde bulunur. Bu alana **ateş çemberi** denir.

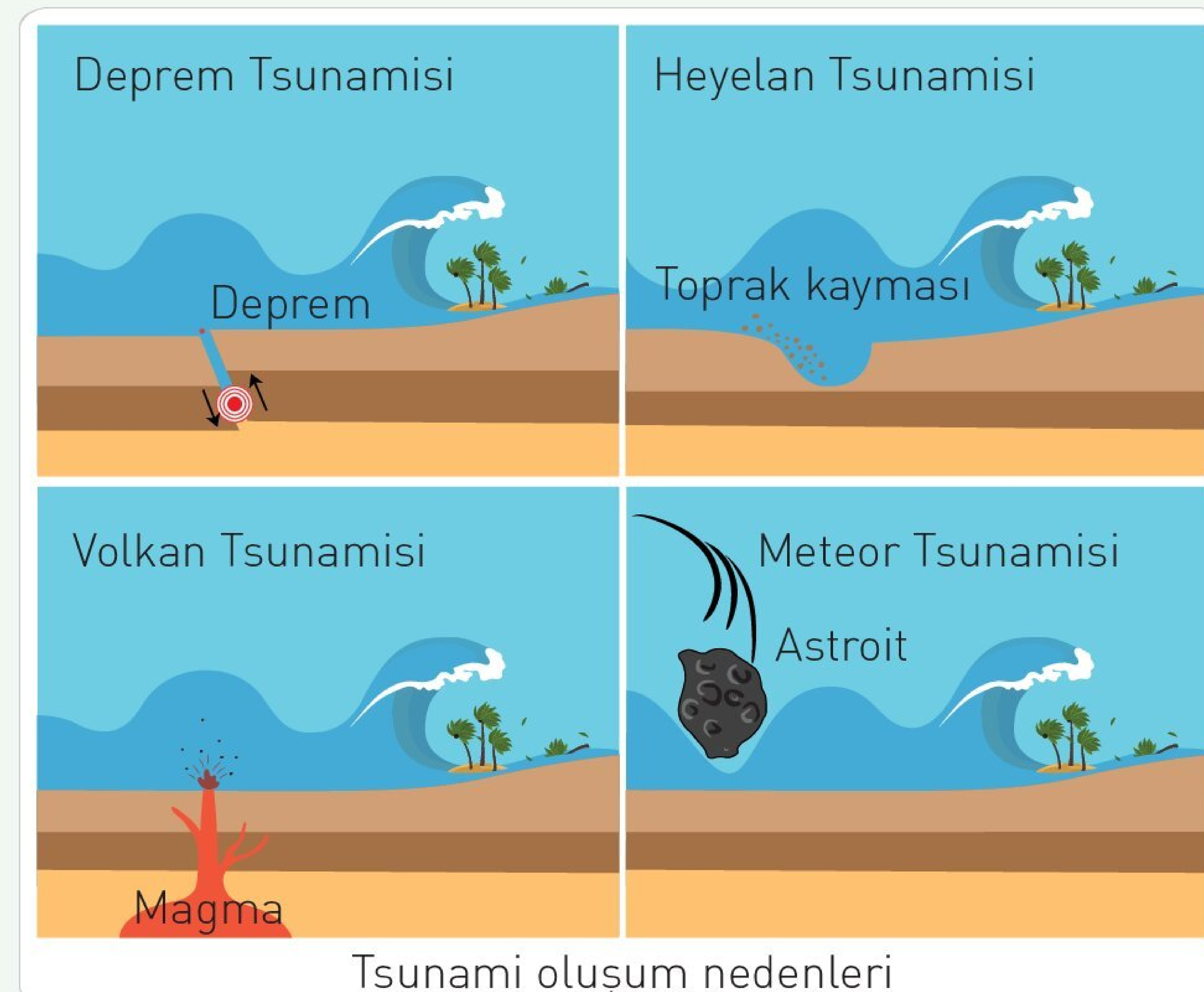
Ateş çemberi

2. **Volkanik patlamalara bağlı olarak aşağıdakilerden hangisi görülmez?**

A) Meteor düşmesi
B) Orman yangını
C) Heyelan
D) Tsunami
E) Asit yağışı

Tsunami

Tsunami, Japonca "liman dalgası" anlamına gelen bir kelimedir.

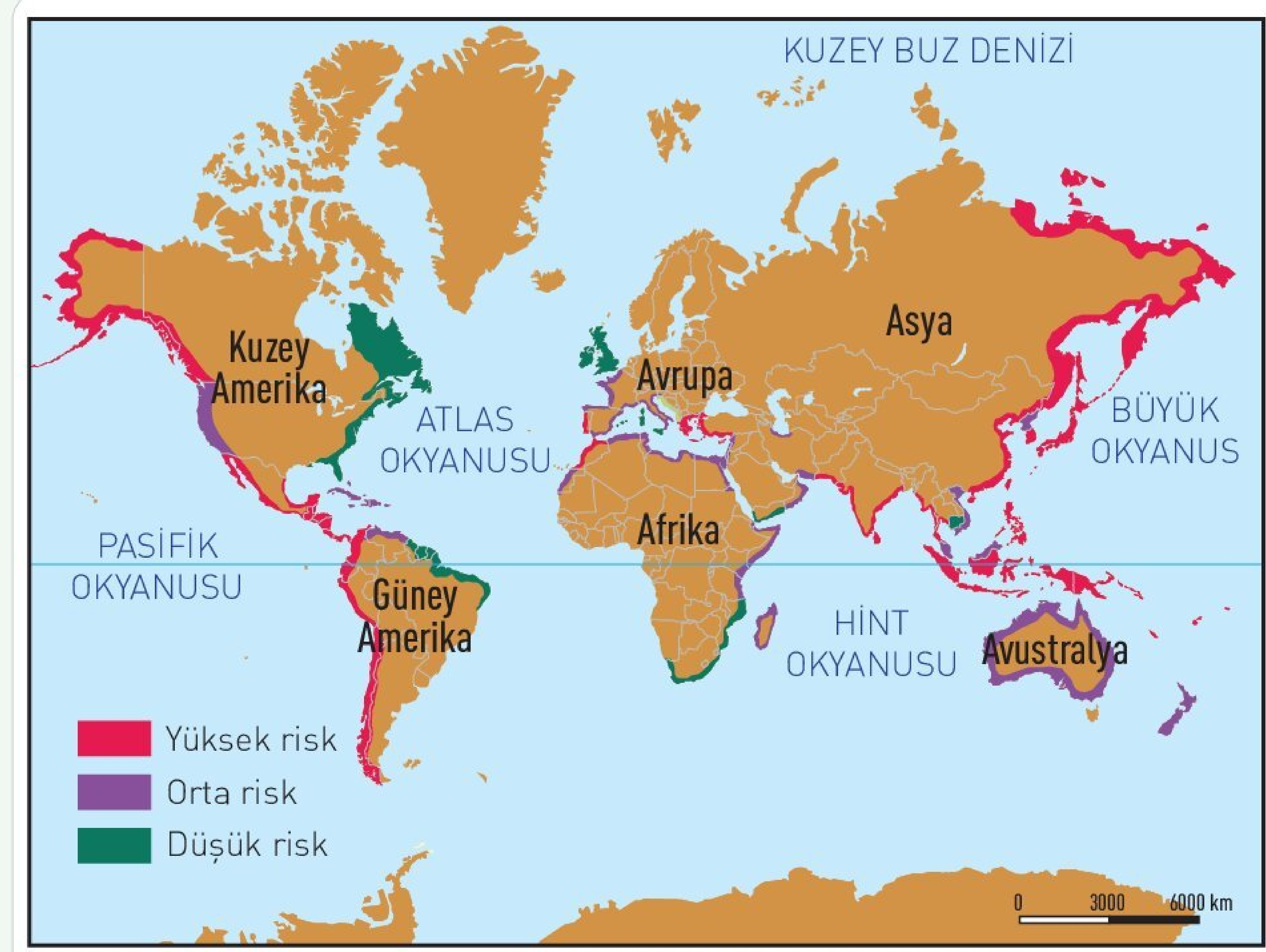

Tsunami oluşum nedenleri

Çoğunlukla açık denizde veya kıyıya yakın alanlarda gerçekleşen depremler, volkanik faaliyetler, heyelanlar veya meteor çarpmaları nedeniyle oluşan yüksek dalgalardır.

Tsunamilerin en yaygın görülen türü deprem kaynaklı olanıdır.

Hareket hızı su kütlesinin derinliğine göre değişen tsunamiler kıyıya yaklaştığında dev dalgalar oluşturur. Tsunami dalgaları genellikle birkaç saat devam eder.

Dünya Tsunami Risk Haritası

2004 yılında Endonezya'nın Hint Okyanusu'na bakan kıyılarında gerçekleşen 9,1 büyüklüğündeki deprem büyük bir tsunamiye neden olmuştur.

Çok hızlı ilerleyen ve Endonezya başta olmak üzere Malezya, Tayland, Myanmar, Bangladeş, Hindistan, Yemen, Somali, Kenya ve Tanzanya'da etkili olan tsunami bu ülkelerde erken uyarı sisteminin bulunmaması nedeniyle kayıpların fazla olmasına neden olmuştur.

3. Kıyılarda oluşan ekstrem doğa olaylarından biri de tsunamilerdir. Tsunami dalgaları okyanus kıyılarında daha fazla etkili olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi tsunamilerin oluşmasında etkili olan unsurlardan biri değildir?

A) Volkanik faaliyetler
B) Heyelanlar
C) Okyanus akıntıları
D) Depremler
E) Meteor düşmesi

Kütle Hareketleri

Kaya, toprak zemin, moloz gibi malzemelerin yamaç boyunca hareket etmesi veya bulunduğu yerde çökmesi kütle hareketleri olarak adlandırılır.

Kütle hareketleri; aşırı yağış, volkanik veya beşerî faaliyetler, yer çekimi, deprem vb. faktörlerin etkisi ile meydana gelir.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Başlıca kütle hareketleri şunlardır:

- Heyelan
- Kaya düşmesi
- Toprak kayması
- Çamur akıntıları

Kütle hareketlerinin neden olduğu başlıca olaylar şunlardır:

- Tsunami
- Toprak kaybı
- Set gölü oluşumu
- Bitki örtüsü tahribatı
- Akarsu yatağının değişmesi
- Doğal hayatın kesintiye uğraması

Kütle hareketlerinden olan heyelanlar, doğal faktörlerin yanı sıra yol yapımı, taş ocaklarında patlayıcı kullanımı vb. beşerî faaliyetlere bağlı olarak da meydana gelebilir.

Meteorolojik-Hidrometeorolojik Kökenli Ekstrem Doğa Olayları

Aşırı Yağışlar, Sel ve Taşkın

Genel olarak ani ve şiddetli yağmurlar ile ani kar erimeleri sonucu aniden oluşan büyük su kütlelerine **sel**, bu su kütlesinin yatağının dışına çıkmasına ise **taşkın** denir.

Selin oluşumu ve büyüklüğünü etkileyen faktörler:

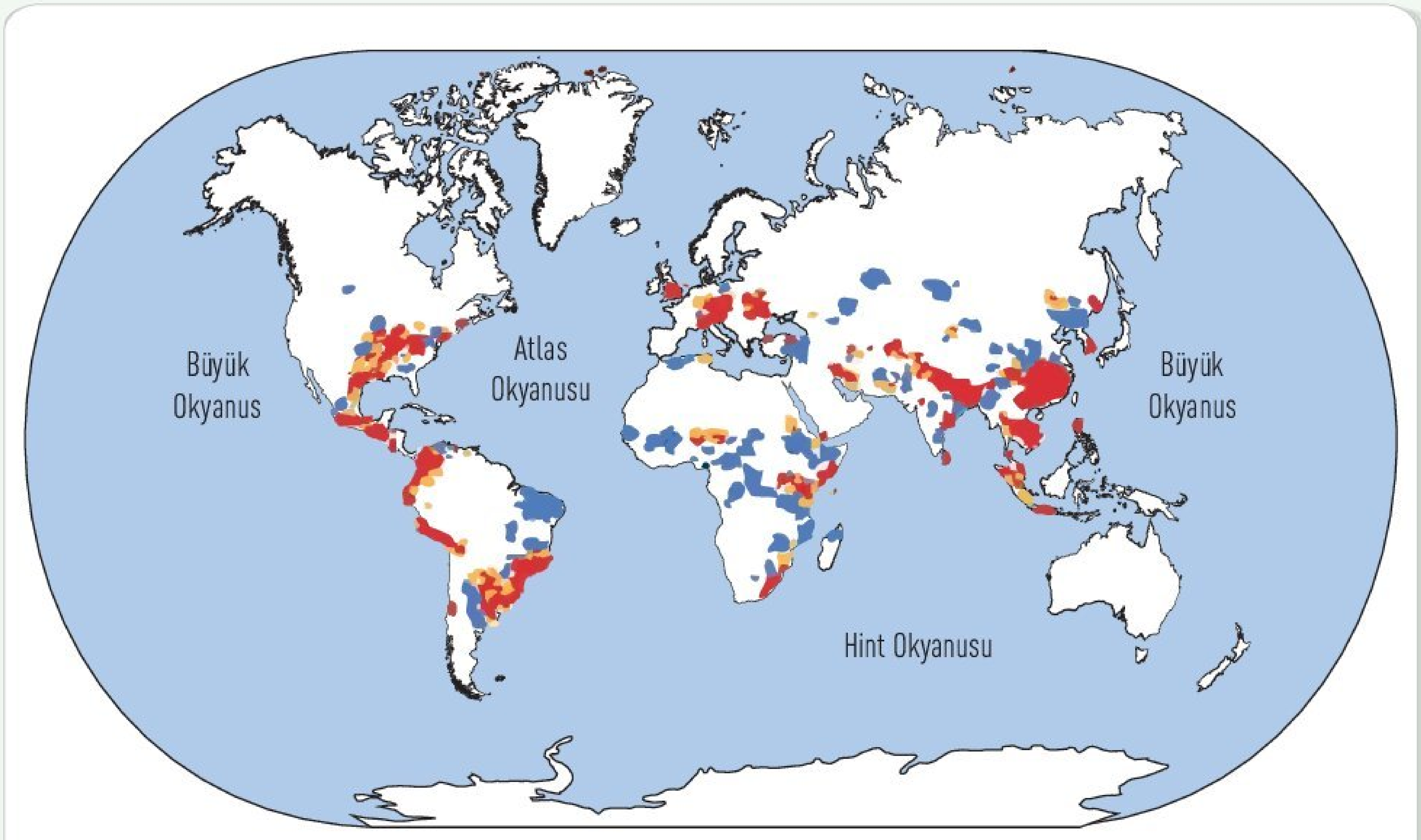
- İklim
- Bitki örtüsü
- Toprak yapısı
- Yüzey şekilleri
- İnsan faktörü (bitki örtüsünün tahrip edilmesi, dere yataklarının doldurulması veya yerleşime açılması)

Son yıllarda meydana gelen sel ve taşkınların artmasında küresel iklim değişikliğinin etkisi fazladır.

Sel ve taşkınlar, can kaybına ve yaralanmalara; binaların, altyapının, tarım ürünlerinin zarar görmesine ve içme suyuna karışarak salgın hastalıklara yol açar. Tüm bu olumsuzlukların yanında verimli alüvyonları sürükleyen taşkınların tarımsal verimi artıran olumlu bir yönünden de söz edilebilir.

Tropikal fırtınalar özellikle okyanus kıyılarında kıyı sellerine neden olur.

Sel ve taşkın risk durumu

4. **Aşağıda verilen ekstrem doğa olaylarından hangisi dünya genelinde daha sık yaşanır?**

A) Kuraklık C) Deprem C) Tsunami

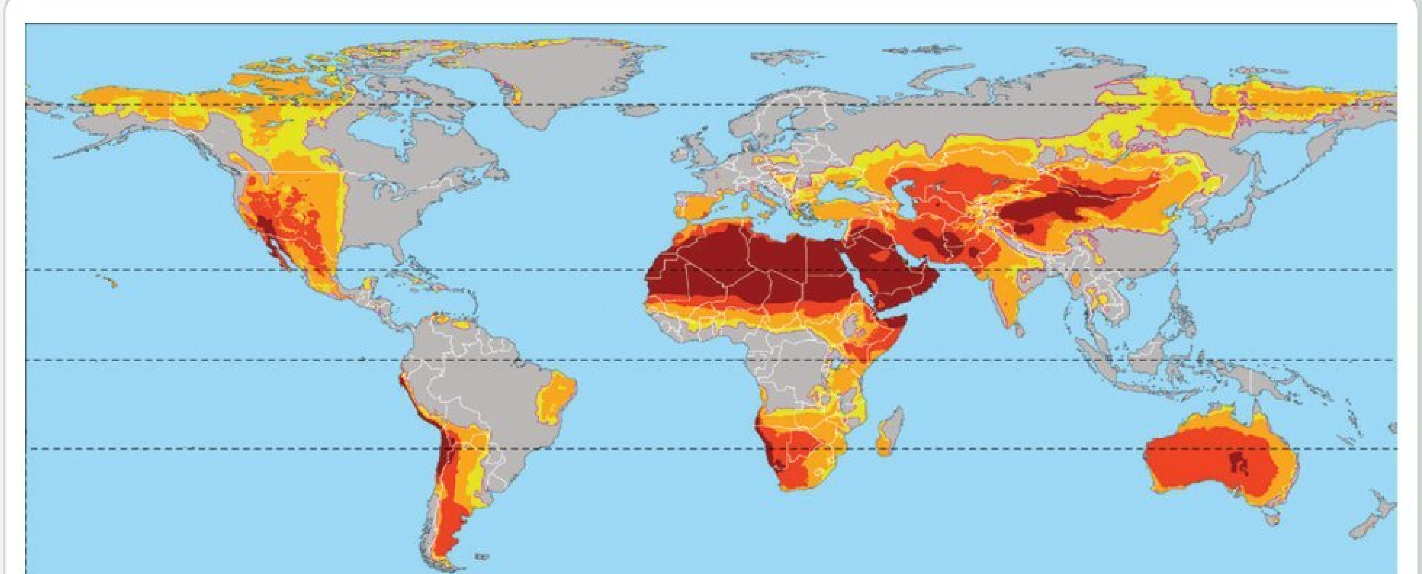
D) Sel ve taşkınlar E) Volkanik patlamalar

Kuraklık

Kuraklık; uzun bir süre yağışın olmaması ve buharlaşmanın yağıştan fazla olması sonucu ortaya çıkar.

Kuraklığın İnsana ve Çevreye Yönelik Etkileri

- Salgın hastalıklarda artış görülür.
- Sanayi faaliyetlerinde gerileme olur.
- Sosyoekonomik sorunlar ortaya çıkar.
- Büyük orman yangınları meydana gelir.
- Doğal bitki örtüsü ve hayvan varlığı azalır.
- Su kaynakları azalır, tarımsal üretim düşer.
- Hidroelektrik enerji üretiminde azalma olur.
- Devletler arasında suyun paylaşımı ile ilgili önemli sorunlar yaşanır.
- Kıtlık, yetersiz beslenme ve açlık sonucu hastalık ve ölümlerde artışlar yaşanır.
- Doğadaki dengenin bozulmasından dolayı ekolojik sorunlar ve çevre tahribatı ortaya çıkar.

Yeryüzündeki Kuraklık Seviyesi

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Kuraklık uzun bir süre yağışın olmaması ve buharlaşmanın yağıştan fazla olması sonucu ortaya çıkan beşerî, ekonomik ve ekolojik etkileri olan ekstrem doğa olayıdır.

Buna göre

I. erozyonun artması,

II. tarımda verimin düşmesi,

III. hidroelektrik üretimin azalması,

IV. ekosistemlerde tür kayıplarının yaşanması

olaylarından hangileri kuraklığın ekonomiye olan doğrudan etkileri arasında yer alır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

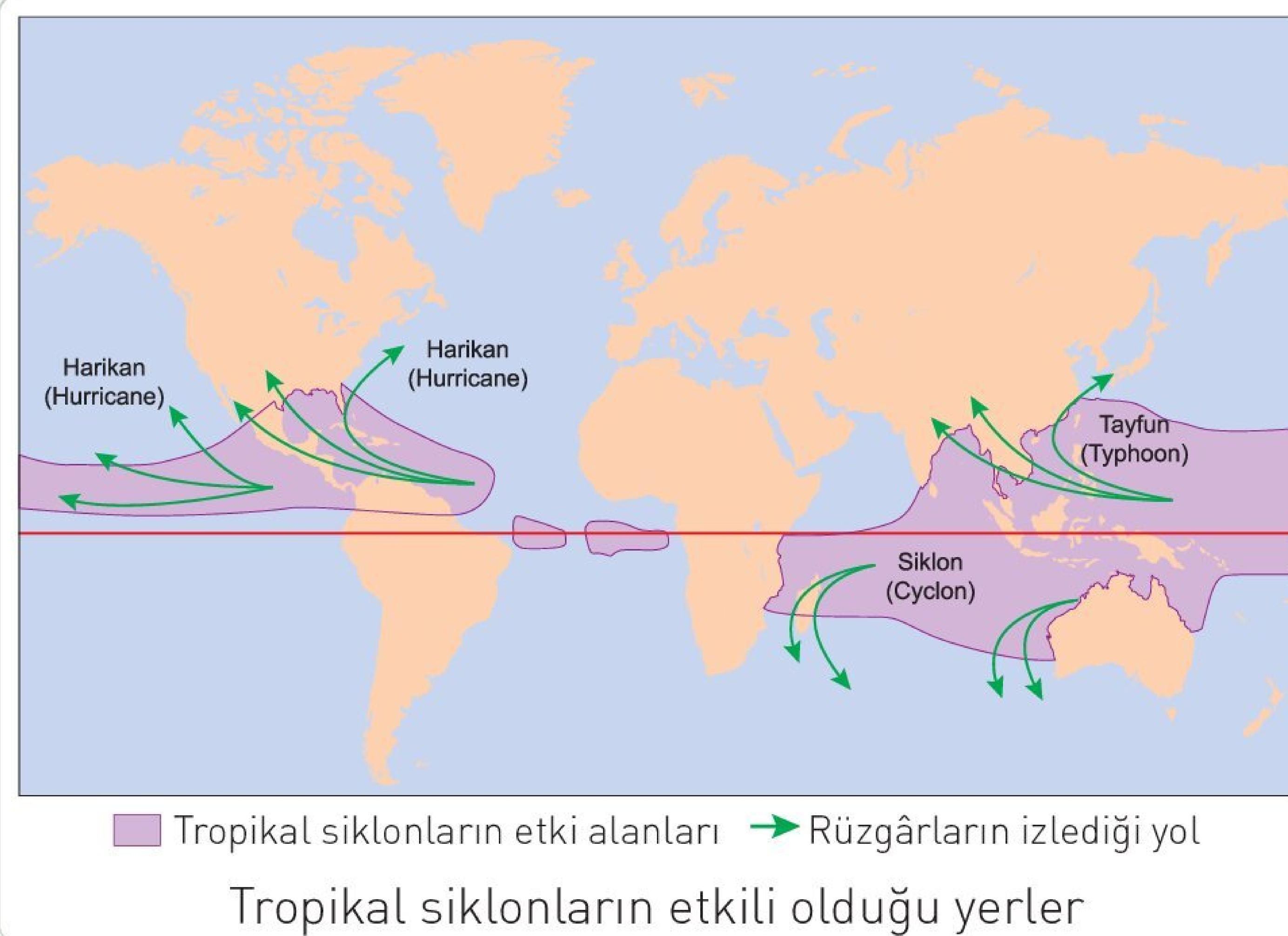
D) II ve IV E) III ve IV

Şiddetli Rüzgârlar

Şiddetli rüzgârlara **fırtına** denir.

Fırtınalar, bazen başka afetlerin oluşumuna neden olabilir. Fırtınalar; şiddetli yağışlar sonucu deniz kabarması, sel ve taşkın, yıldırım düşmesi, orman yangınları, deniz kazaları, ağaçların kökünden sökülmesi gibi olaylara neden olur.

Fırtınaların en hızlı gelişen ve en yıkıcı etkiye sahip olan türüne ise **kasırga** adı verilir. Kasırgalar, çoğunlukla tropikal bölgelerde oluşur. Coriolis (koriyolis) kuvveti nedeniyle kendi etrafında dönerek ilerleyen siklonlardır.

Tropikal siklonların etkili olduğu yerler

6. **Aşağıdaki ülkelerin coğrafi konumları göz önünde bulundurulduğunda hangisinde tropikal siklonların etkili olması <u>beklenmez</u>?**

A) ABD B) Endonezya C) Avustralya

D) Meksika E) Norveç

Sıcak ve Soğuk Hava Dalgası

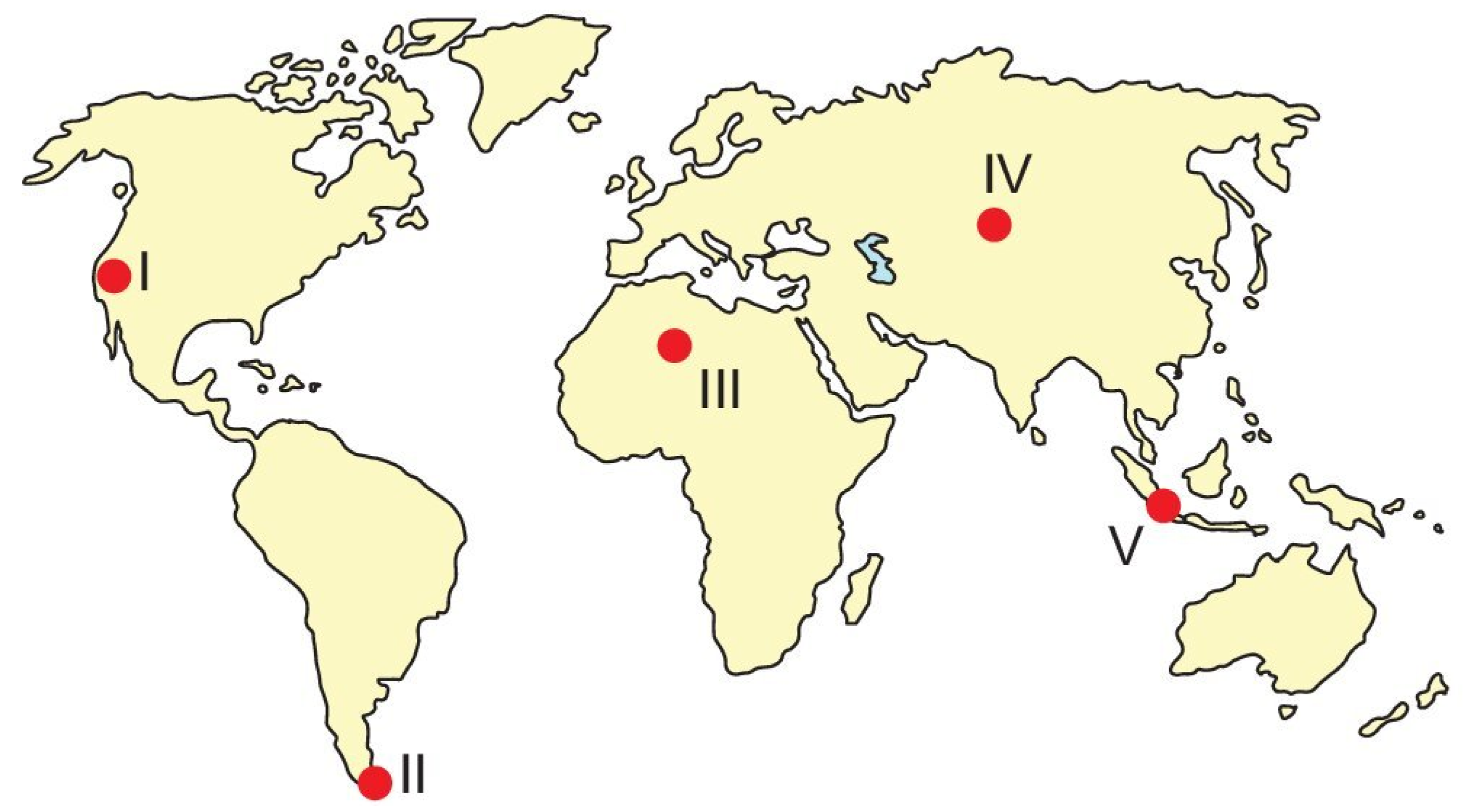
Sıcak ve soğuk hava dalgası; anormal derecede yüksek veya düşük sıcaklıklara sahip hava olayıdır. Bu hava olayı; hava kalitesini, insan sağlığını, ekonomiyi, hizmetleri ve ekosistemi etkiler.

Rüzgârın kuru veya nemli havayla birlikte esmesi, sıcak ve soğuk hava dalgasının etkilerini artırabilir. Son yıllarda bu hava olayının daha sık yaşanmasında küresel iklim değişikliğinin de etkisi vardır.

Türkiye'de tropikal rüzgârların görülmemesi orta kuşakta yer alması (mutlak konum) ve okyanusa kıyısı olmamasından (göreceli konum) kaynaklanır.

7.

Haritadaki numaralı alanlardan hangisinde temmuz ayında 30°C sıcaklığa sahip hava dalgasının etkili olması ekstrem doğa olayı olarak nitelendirilebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Doğa Olaylarının Geleceği

Doğal süreçlerde değişim ve süreklilik vardır. Doğal süreçlerde meydana gelen değişiklikler, doğal yaşamı ve beşerî sistemleri de etkilemektedir.

Süper kıtanın oluşumuna bağlı olarak; iklimlerde, yeryüzü şekillerinde, su alanlarında ve canlı yaşamı gibi birçok unsurda değişim meydana gelecektir.

Jeolojik devirlerde meydana gelen olaylar da bu değişimleri kanıtlar. Himalayaların oluşumu, buzul çağları, endemik ve relikt bitkilerin varlığı, Tethys (Tetis) Denizi'nin yok olması, Anadolu'nun deniz üzerine çıkması vb. süreçler bu duruma örnek gösterilebilir. Süper kıta oluşumu oldukça uzun bir zaman diliminde ve çok yavaş gerçekleştiği için etkileri hissedilmemektedir.

Ephesus Akademi

5-C 6-E 7-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

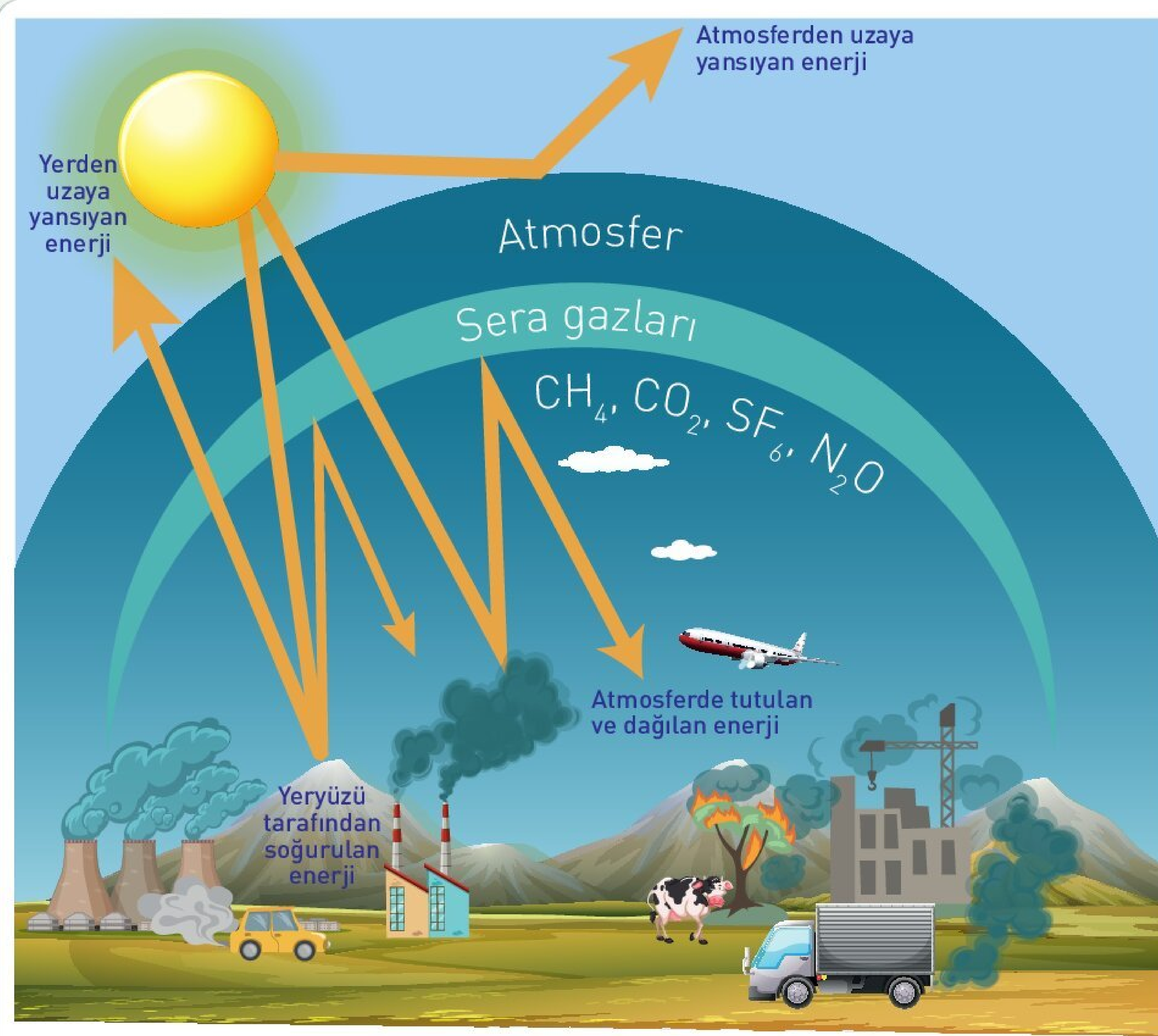

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Küresel iklim değişimi; doğal faktörler (Güneş'ten gelen enerjinin değişmesi, volkanik faaliyetler vb.) veya insan faaliyetleri nedeniyle atmosferin gaz bileşiminde ve buna bağlı olarak iklimde gözlenen değişimlerdir.

Beşerî kaynaklı iklim değişikliğinin temelinde kullanımı sürekli artan fosil yakıtlar, aerosol (evrısol) emisyonlarının artması ve arazi kullanımındaki plansızlıklar vardır.

Sera Etkisi

Atmosferdeki su buharı, karbondioksit, metan, azot, oksit gibi gazlar ısı enerjisini soğurarak atmosferi normalden fazla ısıtır. Bu olaya **sera etkisi** adı verilir.

İklim sistemindeki değişiklikler

- Buzul erimesi
- Küresel yeşillenme
- Okyanus asitlenmesi
- Su döngüsünün değişmesi
- Okyanus sularının ısınması
- Deniz seviyesinin yükselmesi
- İklimsel ekstrem olayların artması
- Okyanus akıntılarının yön değiştirmesi
- Yeryüzünde ve atmosferde sıcaklık artışı

İklim değişikliğinin etkileri

- Su rezervlerinin azalması
- Gıda arzı sıkıntısı
- Çatışma ve göçler
- Altyapı hasarları
- Sıcaklık stresi
- Sel ve taşkınlar
- Kıyılarda taşkınlar
- Biyoçeşitlilik kaybı
- Habitatlarda böcek istilası
- Balık rezervlerinin azalması
- Orman yangını riskinin artması
- Mevsim özelliklerinin değişmesi
- Deniz ekosisteminde bozulmalar

8. I. Sel ve taşkınlar
II. Orman yangınları
III. Buzulların erimesi
IV. Deniz seviyesinin yükselmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri hem küresel ısınma sonucunda ortaya çıkan hem de küresel ısınmayı tetikleyen olaylardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

İklim sisteminde meydana gelen değişiklikler doğal ve beşerî çevre üzerinde; artan sıcaklıklar, su döngüsündeki bozulmalar, deniz seviyesinin yükselmesi, ekstrem doğa olaylarının artması, su rezervlerinin azalması ve biyoçeşitlilik kaybı gibi olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Buzullar, artan sıcaklıklar nedeniyle her geçen gün daha fazla erimekte ve meydana gelen erime yeryüzünde

- deniz seviyesinin yükselmesi,
- kutuplardaki canlıların yaşam alanlarının daralması,
- buzullardan yansıyan güneş ışınlarının (albedo) azalması,

gibi olumsuzluklara neden olmaktadır.

Deniz seviyelerindeki yükselmenin olumsuz etkilerinden bazıları; kıyı bölgelerinde nüfusun yer değiştirmesi, tarım arazilerindeki kayıplar, kıyılarda klimatik-hidrolojik afet riskinin artması ve kıyı akiferlerinin bozulmasıdır.

Aşırı yağışların tropikal siklonların etkisiyle gelecekte daha da artacağı ve kuraklığın da etki alanını genişleteceği tahmin edilmektedir. Birbirine zıt bu iki durumun nedeni küresel sıcaklık artışına bağlı olarak buharlaşma ve terlemenin artmasıdır.

Sıcaklık ve kuraklık artışı, orman yangınlarının daha geniş alanlarda görüleceği anlamına gelmektedir.

Bazı bitki ve hayvan türlerinde sıcaklık artışına bağlı olarak kutuplara doğru alansal değişiklik yaşanacaktır. Biyomlardaki biyoçeşitlilik değişecektir.

Denizlerin seviyesi ve sıcaklığında meydana gelen değişim; mercan resiflerinde beyazlaşma, mangrov ormanlarının kıyıya doğru çekilmesi, istilacı balık türlerinin artması ve besin zincirinin bozulması nedeniyle balık rezervlerinin azalması gibi sorunlara neden olacaktır.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği akarsu, göl ve yer altı sularına ait rezervlerin azalmasına neden olur.

İklim değişikliğinin insan sağlığı üzerinde kalp ve solunum rahatsızlıkları gibi bazı etkileri vardır.

İklimsel değişimlerin gıda üretimine doğrudan, ekonomik büyüme ve gelir dağılımına ise dolaylı etkisi söz konusudur.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İklim değişikliği, kitlesel göçü tetikleyerek ilerde ülkeler için çevresel, sosyal, güvenlik ve ekonomik sorunlara neden olabilir.

Kurak, yarı kurak ve yarı nemli iklim bölgelerinde iklim değişikliği, insan faaliyetleri vb. nedenlerle oluşan arazi tahribatına **çölleşme** denir.

Çölleşmenin nedenleri

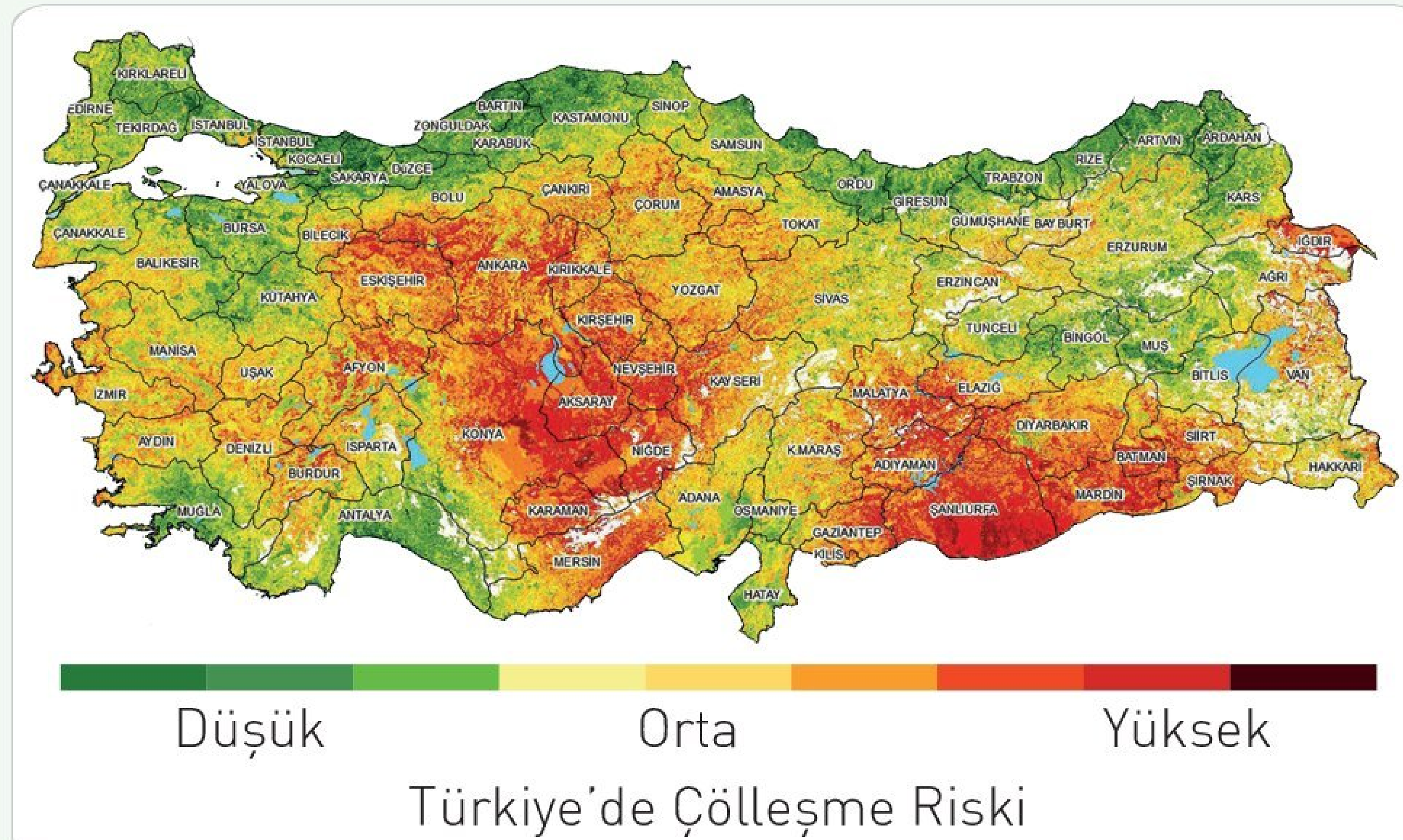
- Aşırı otlatma
- Bitki örtüsünün tahrip edilmesi
- Yanlış tarım ve sulama uygulamaları
- İklim değişikliği sonucu yaşanan kuraklık
- Nüfus artışı ve su kaynaklarının fazla tüketimi

Çölleşmenin sonuçları

- Su kaynaklarının kuruması
- Bitki örtüsünün tahrip olması
- Erozyonun artması
- Biyoçeşitliliğin azalması
- Doğal ortamın bozulması
- Yaşam kalitesinin düşmesi
- Kıtlık ve göç

Çölleşme; biyoçeşitlilik, yoksulluk, gıda temini, sosyoekonomik istikrar, sürdürülebilir kalkınma gibi konuları etkileyen küresel bir sorundur.

Orta Doğu, Afrika, Avustralya, Güneybatı Çin ve Güney Amerika'nın batısında çölleşmenin etki alanı genişlemektedir. Türkiye'nin iç kesimleri de çölleşme tehdidi altındadır.

Türkiye'de Çölleşme Riski

Çölleşmeyle mücadelede ön plana çıkan unsurlar;

- Doğal ekosistemlerin korunması
- Çok disiplinli stratejilerin geliştirilmesi
- Kuraklık ve çölleşme süreçlerinin izlenmesi
- Küresel ısınmaya neden olan faktörlerin sınırlandırılması
- Toprağı, suyu ve ormanları koruma faaliyetlerinin desteklenmesi
- Halkın desteğini almayı amaçlayan eylem ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi
- Doğal çevrenin, arazi ve su kaynaklarının korunmasına yönelik önlemlerin hayata geçirilmesi

9. Küresel ısınma sonucunda görülen olumsuzluklardan biri de çölleşme ve çöl alanlarının genişlemesine

I. su kaynaklarının kuruması,

II. deniz seviyesinin yükselmesi,

III. meralarda aşırı otlatma yapılması,

IV. tarım arazilerinde yanlış sulama uygulamaları yapılması

olaylarından hangilerinin neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) II ve IV

Küresel İklim Değişikliği ile Uluslararası Mücadele

Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü

Ozon tabakasını seyrelten maddelerin azaltılması ve ozon tabakasının korunmasına dair 1985 yılında "Viyana Sözleşmesi" imzalanmıştır. Bu sözleşmeyi takiben ozon tabakasını seyrelten maddelerin üretimi ve kullanımını kontrol altına almak üzere 1987 yılında "Montreal Protokolü" kabul edilmiştir.

BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

21 Mart 1994'te yürürlüğe giren Sözleşme'ye, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 196 ülke ve Avrupa Birliği (AB) taraftır. Sözleşme; taraf ülkeleri sera gazı emisyonlarını azaltma, sera gazı yutaklarını (ormanlar, okyanuslar, göller vb.) koruma, araştırma ve teknoloji üzerinde iş birliği yapma konularında teşvik etmektedir.

Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli

Panelin amacı; iklim değişikliği konusunda mevcut bilimsel, teknik ve sosyoekonomik bilgi ve çalışmaları değerlendirmek, iklim değişikliğiyle mücadele etmektedir.

Kyoto Protokolü

Sera gazı salınımları ve iklimsel değişim sorunlarının çözümüne yönelik taraf ülkeler arasında 1997'de Kyoto Protokolü imzalanmıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren protokole Türkiye 2009 yılında taraf olmuştur. 2020 yılından sonra Paris Anlaşması devreye girdiği için Kyoto Protokolü, işlevini yitirmiştir.

Paris Anlaşması

Hedef, 2020 sonrası süreçte iklim değişikliği tehlikesine karşı küresel sosyoekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesi ve sıcaklık artışının Sanayi Devrimi öncesinde olduğu gibi 2°C'un altında tutulmasıdır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Ekstrem doğa olayları, genel olarak oluşumlarına göre jeolojik-jeomorfolojik ve meteorolojik-hidrometeorolojik kökenli doğa olayları şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Aşağıdaki ekstrem doğa olaylarından hangisi bu iki sınıflandırmanın dışında kalır?

A) Depremler
B) Tsunami
C) Meteor düşmesi
D) Kuraklık
E) Kütle hareketleri

2. **Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan aşağıdaki olaylardan hangisinde bir doğal afetin başka bir doğal afeti tetiklediği sonucuna <u>varılamaz</u>?**

A) Çin'in Wenchuan Bölgesi'nde 2008 yılında meydana gelen depremden sonra oluşan heyelanlarda çok sayıda kişi hayatını kaybetmiştir.

B) Endonezya'nın Hint Okyanusu'na bakan kıyılarında 2004 yılında gerçekleşen 9,1 büyüklüğündeki deprem ve akabinde oluşan tsunami sonucu yüz binlerce kişi hayatını kaybetmiştir.

C) Hindistan'da 2021 yılında buzul parçasının kırılarak Nehre düşmesinin ardından meydana gelen sel çok sayıda yerleşim yerine zarar vermiş ve yaklaşık 170 kişi kaybolmuştur.

D) ABD'nin Meksika Körfezi kıyılarında 2005 yılında meydana gelen Katrina Kasırgası ve neden olduğu sel sonucunda birçok insan yaşamını yitirmiştir.

E) Türkiye'nin kuzeyinde heyelanların sık yaşanması çok sayıda göl oluşumuna neden olmuştur.

3. Doğa olaylarının, herhangi bir yerde normal seyrinin dışına çıkarak o güne kadar görülmeyen ya da çok seyrek görülen olaylar şeklinde gerçekleşmesine ekstrem olay denir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğadaki ekstrem durumların oluşumuna neden <u>olmaz</u>?

A) Meteorların yeryüzüne düşmesi

B) Tropikal bölgelerde kasırgaların oluşması

C) Ilıman kuşakta yüksek sıcaklıkların görülmesi

D) Okyanus tabanlarındaki depremler sonucunda tsunamilerin meydana gelmesi

E) Antarktika kıtasında bazı yerlere yıllarca yağış düşmemesi

Ephesus Akademi

4. Kuraklık, uzun süre devam etmesi ve geniş alanları etkileyebilmesi bakımından diğer ekstrem doğa olaylarından ayrılır. Kuraklığa bağlı olarak meydana gelen erozyon; toprağın verimsizleşmesine, tarımsal üretimin düşmesine, kıtlık ve kitlesel göçe neden olabilmektedir.

Yukarıda kuraklığın

I. politik,
II. çevresel,
III. ekonomik

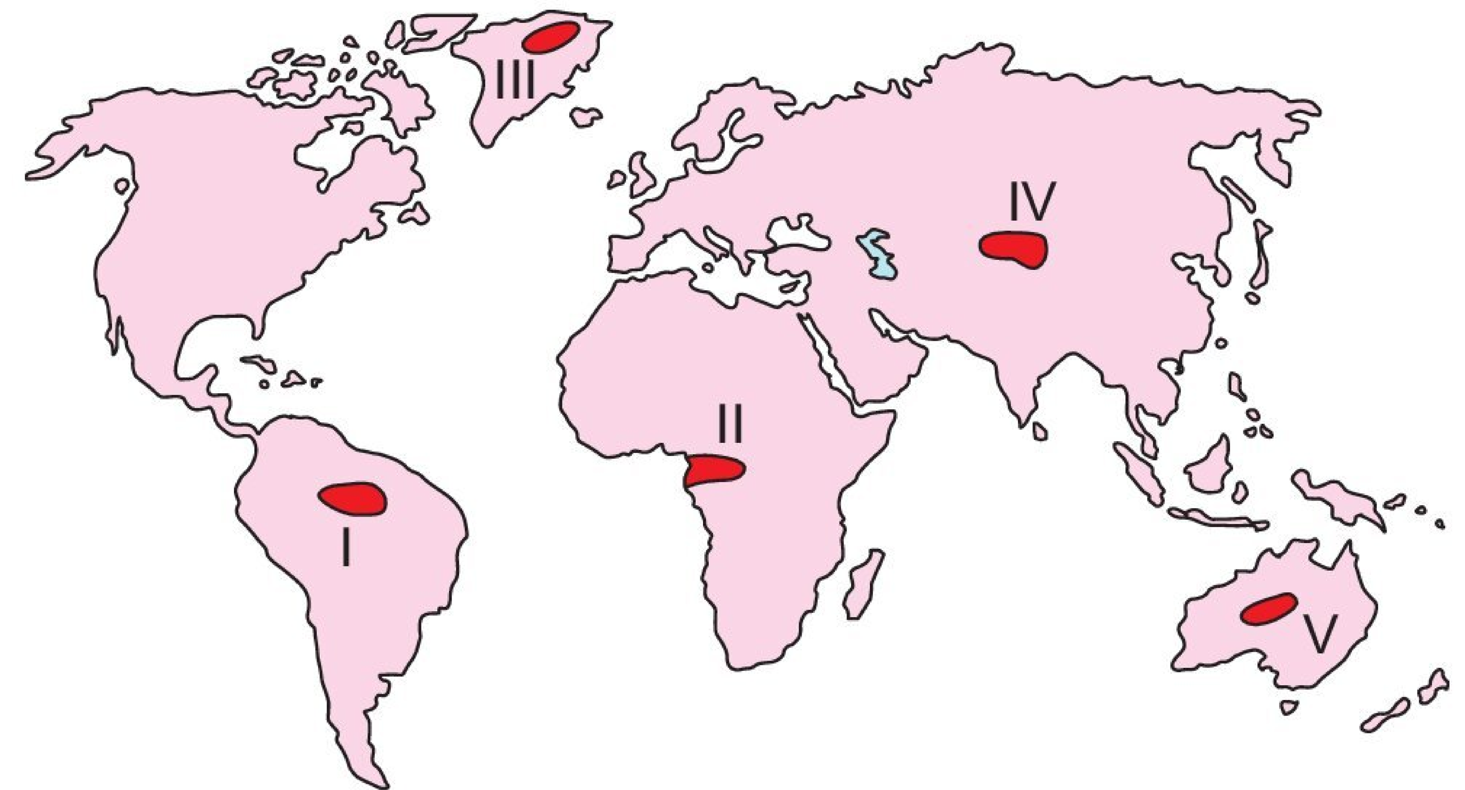
etkilerinden hangilerine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

5. **Liman dalgası anlamına gelen Japonca bir kelime olan tsunami çoğunlukla açık denizde veya kıyıya yakın alanlarda gerçekleşen depremler, volkanik faaliyetler, heyelanlar veya meteor çarpmaları nedeniyle oluştuğuna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisinde tsunami meydana gelmesi <u>beklenemez</u>?**

A) Hindistan
B) Nepal
C) Bangladeş
D) Japonya
E) Endonezya

6. Aynı doğa olayı dünyanın bir bölgesinde sıradan bir olay iken başka bir bölgesinde ekstrem doğa olayıdır. Örneğin bazı bölgelerde aylarca süren kurak dönem sıradan bir doğa olayı olarak kabul edilirken bazı bölgelerde birkaç ayın yağışsız olması ekstrem doğa olayı olarak kabul edilmektedir.

Bu olay, haritadaki işaretli alanların hangilerinde ekstrem bir doğa olayı olarak kabul edilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) IV ve V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıda verilen doğa olayları ile bu doğa olaylarının neden olabileceği sorunlardan hangisi yanlış eşleştirilmiştir?

A) Heyelan-Altyapının zarar görmesi

B) Deprem-Salgın hastalıkların yayılması

C) Aşırı sıcaklar-Jeotermal suların oluşması

D) Volkanik faaliyetler-İklim şartlarının değişmesi

E) Kasırgalar-Tarım alanlarının sular altında kalması

8. Yakın tarihin en büyük volkanik patlaması olarak kabul edilen Tambora Volkanı'nın (Endonezya) 1815 yılındaki faaliyeti, çok sayıda can kaybının yanı sıra küresel ölçekte sıcaklık değişimlerine de neden olmuştur. Ayrıca patlama sonrası "volkanik kış" olarak adlandırılan bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde Kuzey Amerika'nın çoğu bölgesi ile Batı Avrupa ve Asya'nın bazı alanlarında tarımsal üretimde düşüş ve kıtlık meydana gelmiştir. Volkanizma kaynaklı kül bulutları nedeniyle ilerleyen süreçte yaşanan volkanik kış, kıtlığa neden olarak yaklaşık 100 bin insanı yaşamdan koparmıştır.

Bu olay dikkate alındığında

I. volkanik faaliyetlerin iklim şartlarını etkilediği,

II. bir doğa olayının bir başkasının oluşumunu tetiklediği,

III. volkanik olayların tarım faaliyetlerini etkileyen en önemli faktör olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

9. Aşağıda verilen dünyanın değişik yerlerinde yaşanan doğa olaylarından hangisi ekstrem durumlara örnek olarak gösterilemez?

A) 2023 yılında İspanya'nın doğusunda meydana gelen son yılların en yağışlı döneminde oluşan seller nedeniyle yüzlerce evin yıkılması

B) ABD'nin batı kıyılarında son 50 yılın en sıcak ve kurak günlerinin çok sayıda orman yangınına neden olması

C) Hollanda'da son yılların en bulutlu günlerinin yaşanması nedeniyle güneşlenme süresinin yüzyılın en düşük seviyesinde olması

D) Japonya'da 2011 yılında tarihin en şiddetli depremlerinden birinin yaşanması nedeniyle oluşan tsunami sonucunda binlerce kişinin yaşamını yitirmesi

E) Efes eskiden deniz kenarında bir liman kentiyken akarsuların getirdiği alüvyonların birikmesiyle günümüzde deniz kıyısından yaklaşık 10 km içeride kalması

Ephesus Akademi

10. Bir bölgenin özellikleri arasında

- killi toprak,
- fazla yağış,
- eğimli yeryüzü

unsurları bulunuyorsa o bölgede, aşağıdaki ekstrem doğa olaylarından hangisinin yaşanma olasılığı daha fazladır?

A) Heyelan B) Deprem C) Erozyon D) Kasırga E) Sel

11. Küresel ısınmaya bağlı olarak gelecekte

I. sel ve taşkınların artması,

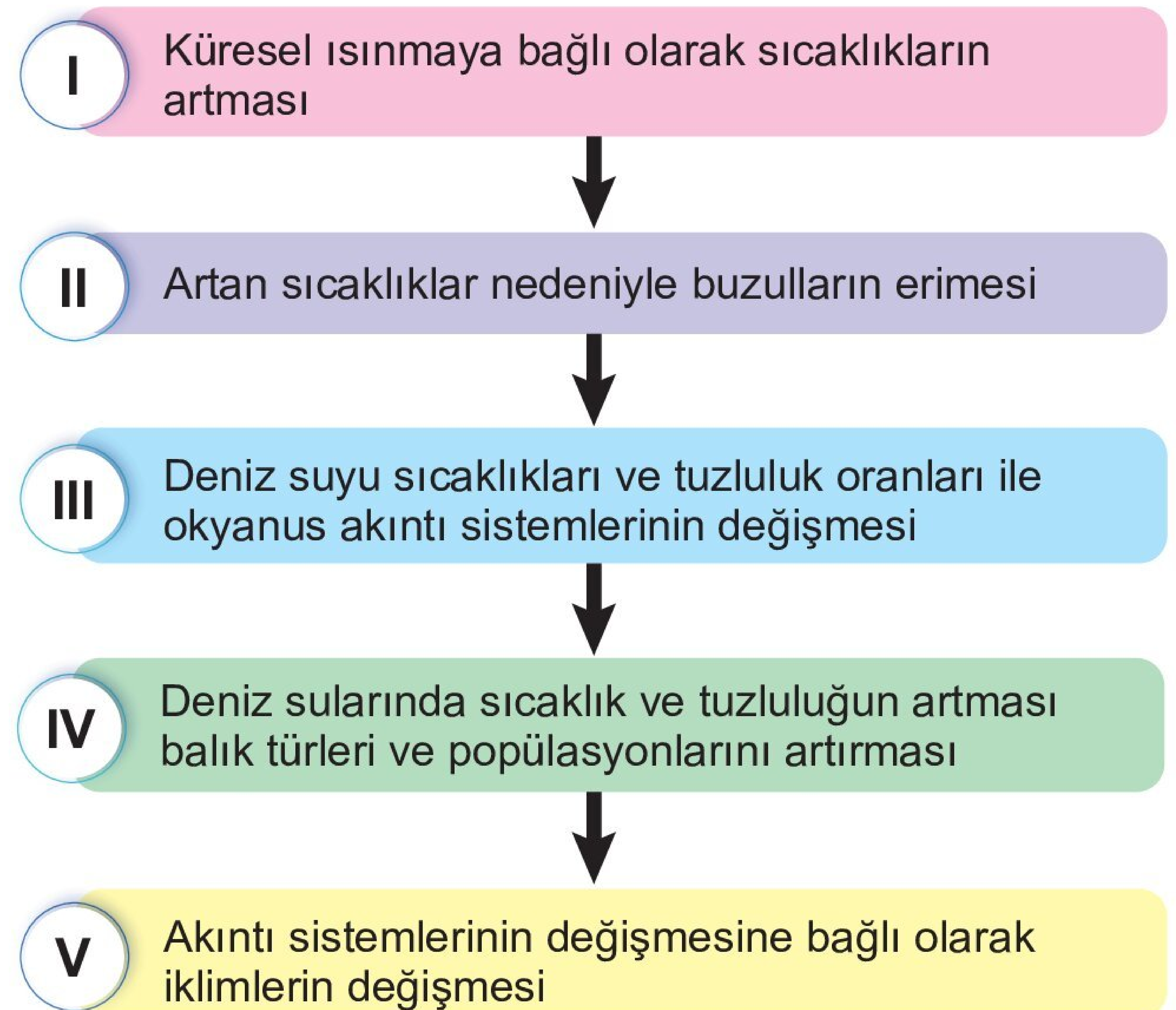
II. volkanik faaliyetlerin artması,

III. kuraklık ve çölleşmenin artması

sorunlarından hangilerinin gerçekleşeceği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

12. Küresel ısınma nedeniyle iklim sisteminde meydana gelen değişiklikler doğal ve beşerî çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. Gelecekte çok daha fazla artacağı düşünülen bu etkilerin neden olduğu değişim, birbirine bağlı birçok olayı ortaya çıkaracaktır.

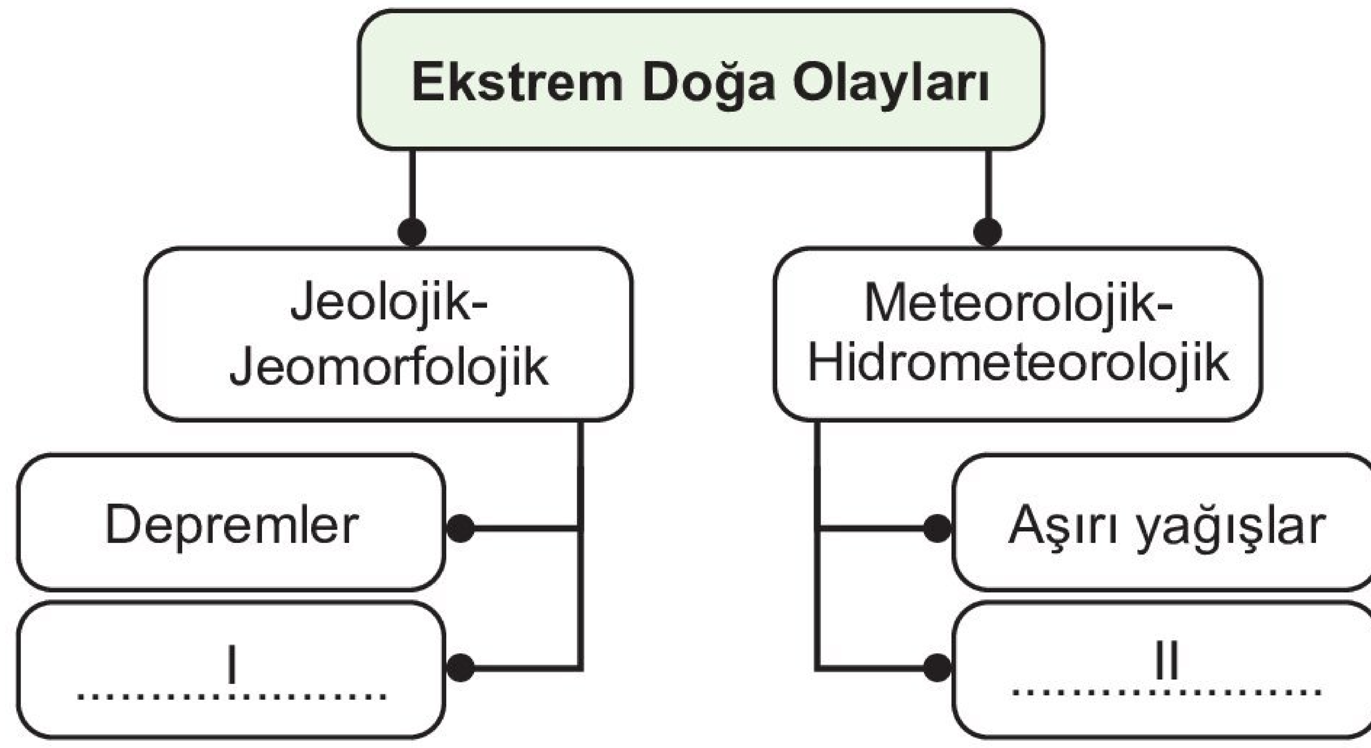
Buna göre yukarıda verilen ve ok yönünde gösterilen birbirinin oluşumuna neden olan numaralı durumlardan hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C 2-E 3-E 4-A 5-B 6-A 7-C 8-D 9-E 10-A 11-B 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki tabloda ekstrem doğa olayları gösterilmiştir.

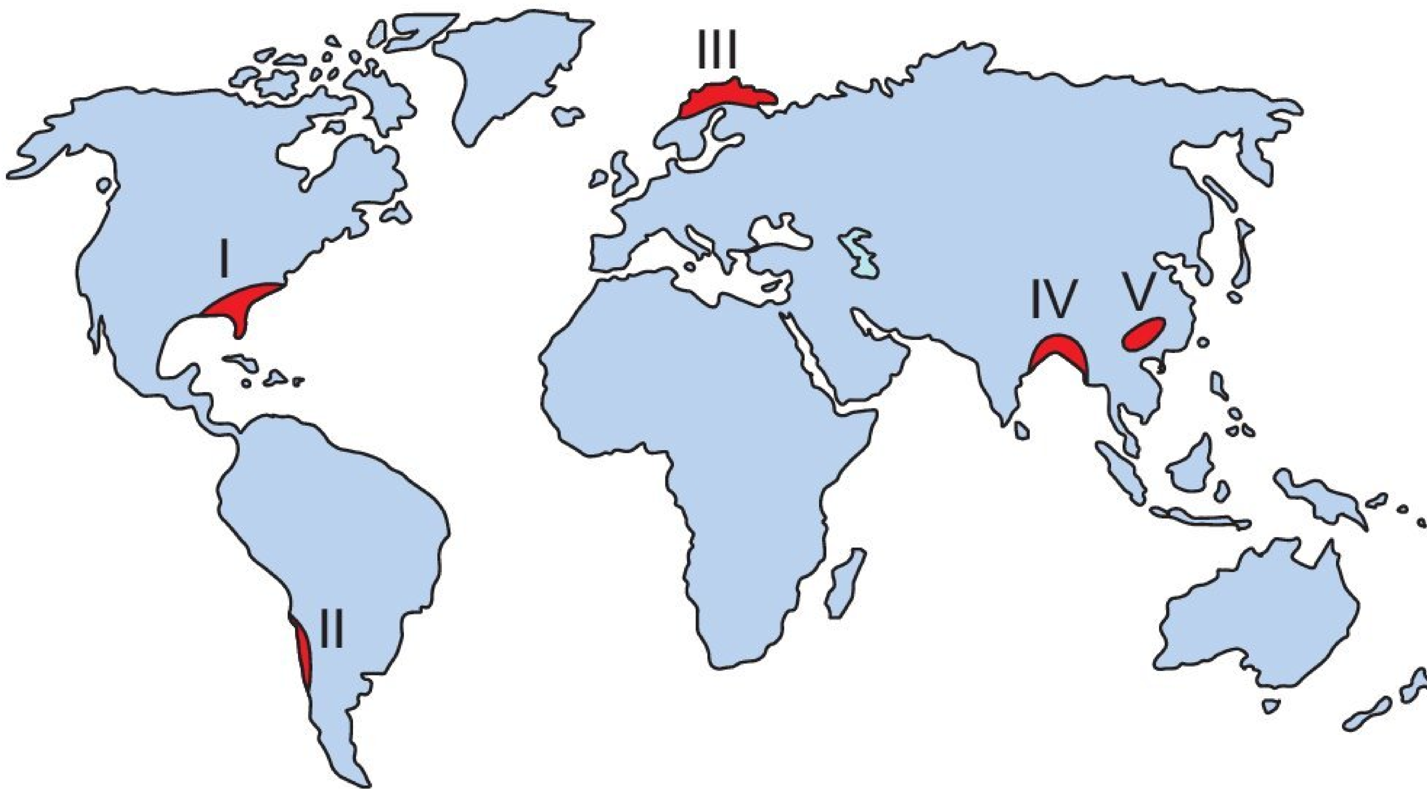
Grafikteki numaralı yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Sel ve taşkınlar	Tsunami
B)	Şiddetli rüzgârlar	Kütle hareketleri
C)	Volkanik faaliyetler	Kuraklık
D)	Soğuk hava dalgası	Tsunami
E)	Sıcak hava dalgası	Volkanik faaliyetler

2. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Büyük Okyanus çevresinde bulunan ve ateş çemberi olarak adlandırılan alanda toprakları bulunmaz?**

A) ABD B) İzlanda C) Japonya
D) Şili E) Meksika

3. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılmıştır.

Numaralı alanların coğrafi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinde aşağıda eşleştirildiği ekstrem doğa olayının yaşanması beklenemez?

A) I – Kasırga
B) II – Tsunami
C) III – Deprem
D) IV – Sel ve taşkın
E) V – Heyelan

4. Yeryüzündeki sular; su döngüsüne bağlı olarak litosfer, hidrosfer, atmosfer ve biyosfer arasında sürekli yer değiştirir. Bu döngü içinde zaman zaman sel ve taşkınlar meydana gelmektedir.

Buna göre aşağıdaki doğa olaylarından hangisi sel ve taşkınlara neden olmaz?

A) Tsunami B) Aşırı yağışlar C) Kasırgalar
D) Volkanik faaliyetler E) Soğuk hava dalgası

5. Bazı doğa olaylarının oluşumunda beşerî faktörlerin doğrudan veya dolaylı etkisi olmaktadır.

Buna göre aşağıdaki olaylardan hangisinin ortaya çıkmasında böyle bir etkiden söz edilemez?

A) Heyelan B) Erozyon C) Çığ
D) Tsunami E) Kuraklık

6. Sıcak ve soğuk hava dalgası; anormal derecede yüksek ve düşük sıcaklıklarla karakterize edilen hava olayıdır. Bu hava dalgaları ekstrem hava olayı olarak kabul edilir ve pek çok doğal, beşerî ve ekonomik etkiye neden olur.

Bu ekstrem hava olayının neden olduğu etkiler arasında;

I. bitki ve canlı türlerinin yok olması,
II. enerji tüketiminde düşüş yaşanması,
III. üretim faaliyetlerinde aksamalar meydana gelmesi

durumlarından hangileri yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Aşağıdaki haritada belli bir alan taranarak gösterilmiştir.

Coğrafi özellikleri dikkate alındığında taralı alanda aşağıdaki ekstrem doğa olaylarından hangisi görülmez?

A) Kuraklık B) Deprem C) Kasırga
D) Tsunami E) Sel ve taşkınlar

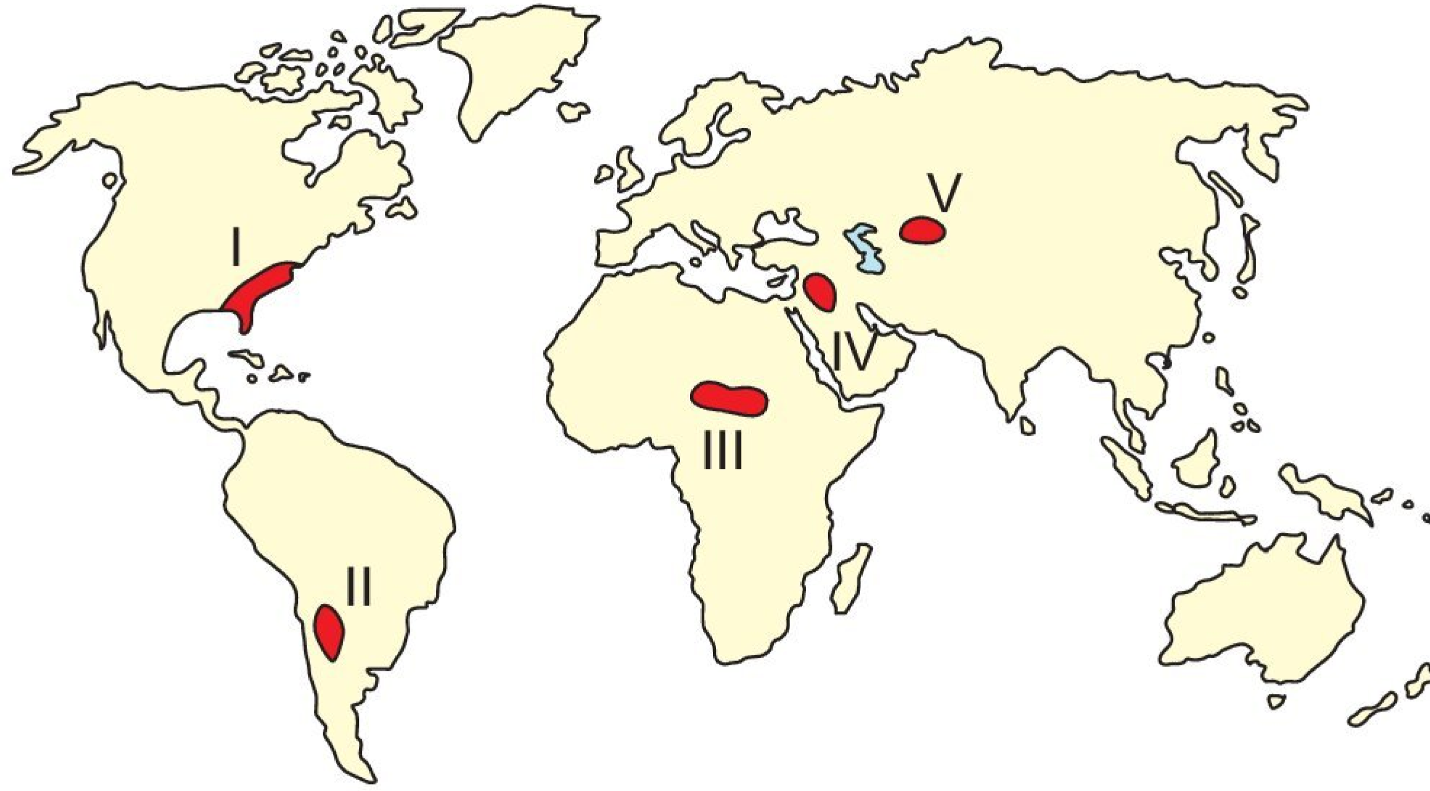
Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlardan hangisinde iklim değişikliği ve insan faaliyetleri gibi nedenlerle oluşan çölleşmeye rastlanmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Atmosferdeki sera gazları ile aerosol emisyonlarının artması ve arazi kullanımındaki değişiklikler küresel ısınmaya, küresel ısınma da iklim sisteminde değişime neden olmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi küresel iklim değişimine neden olan unsurlardan biri değildir?

A) Atıkların yakılmasıyla sera gazlarının açığa çıkması

B) Ormanların tahrip edilmesiyle karbon döngüsünün bozulması

C) Hayvancılık faaliyetleriyle atmosfere karışan metan miktarının artması

D) Fosil yakıt kullanımına bağlı olarak atmosferde sera gazlarının oranının artması

E) Deniz seviyesinin yükselmesine bağlı olarak kıyılardaki bazı tarım alanlarının sular altında kalması

10. I. Enerji verimliliğinin artırılması
II. Meraların tarım alanına dönüştürülmesi
III. Geri dönüşümün ülke genelinde yaygınlaştırılması
IV. Termik santrallerde doğal gaz yerine linyit kullanılması

Yukarıdakilerden hangileri küresel iklim değişimi ve etkilerinin azaltılması için yapılması gereken uygulamalar arasında yer almaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

11. **Aşağıdakilerden hangisi küresel ısınmanın denizlerde ve deniz ekosistemlerinde ortaya çıkması öngörülen etkileri arasında yer almaz?**

A) Okyanus sularının asitlenmesi

B) Deniz sularındaki tuz oranının değişmesi

C) Okyanus akıntılarında değişim yaşanması

D) İstilacı balık türlerinin azalması nedeniyle balık rezervlerinin artması

E) Mercan resiflerinin beyazlaşması ve mangrov ormanlarının kıyıya doğru çekilmesi

12. **Aşağıdakilerden hangisi meteorolojik-hidrometeorolojik kökenli ekstrem doğa olayları arasında yer almaz?**

A) Kuraklık B) Tsunami

C) Şiddetli rüzgârlar D) Sel ve taşkınlar

E) Sıcak hava dalgası

Ephesus Akademi

13. **Aşağıdaki ülkelerden hangisi dünya üzerinde büyük depremlerin meydana geldiği deprem kuşakları üzerinde yer almaz?**

A) Şili B) İran C) Norveç

D) ABD E) Filipinler

14. **Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkileri**

I. temiz su kaynakları,
II. ulaşım sistemleri,
III. sanayi tesisleri,
IV. tarım arazileri

unsurlarından hangileri üzerinde daha fazla görülmektedir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

15. **Küresel ısınma ve kuraklık bir bölgede bulunan aşağıdaki enerji santrallerinden hangisinin enerji üretiminde azalmalara neden olur?**

A) Termik santral B) Rüzgâr santrali

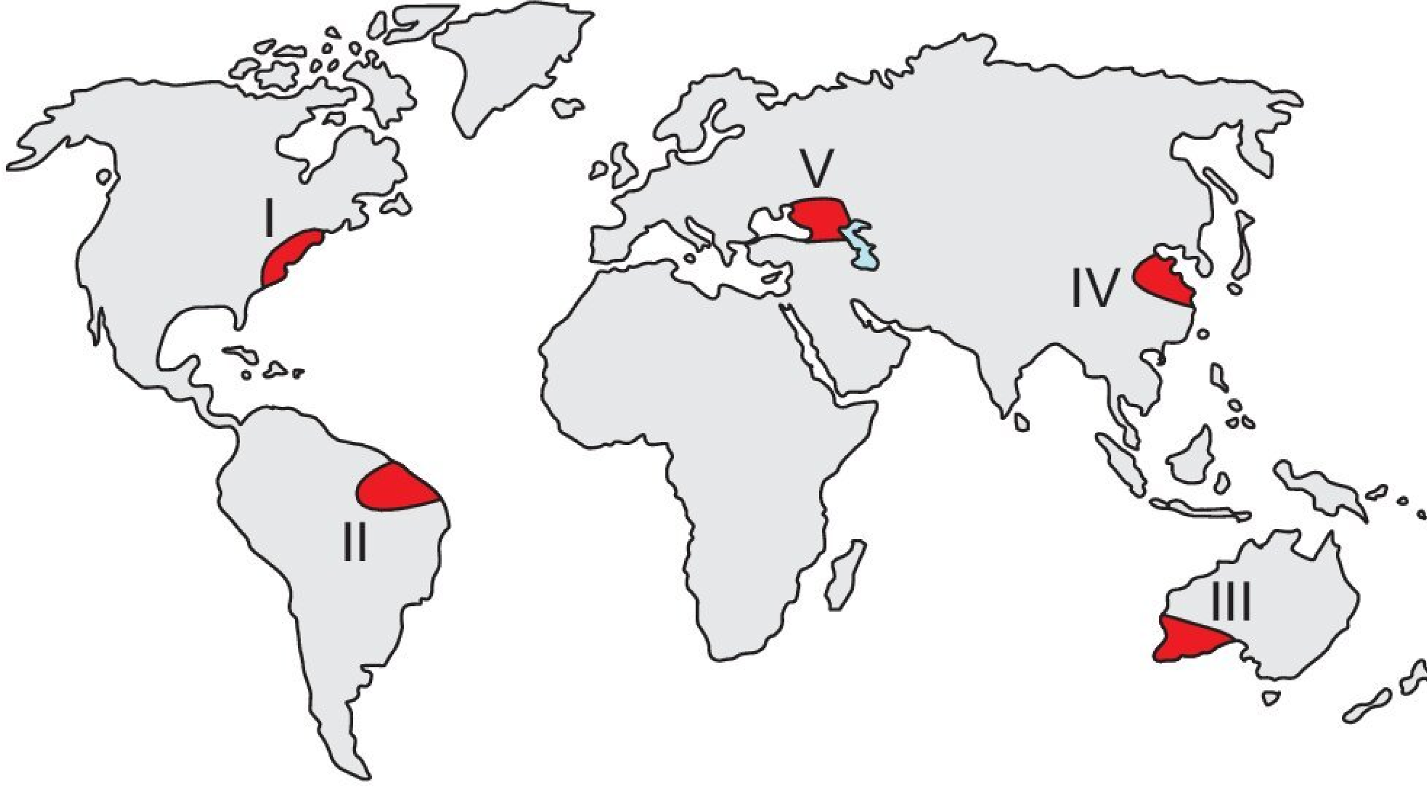
C) Nükleer santral D) Hidroelektrik santral

E) Güneş enerjisi santrali

1-C 2-B 3-C 4-E 5-D 6-B 7-A 8-A 9-E 10-D 11-D 12-B 13-C 14-B 15-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılmıştır.

Bu alanların hangilerinde ocak ayı sıcaklığının 0ºC'un altına düşmesi ekstrem bir durum olarak nitelendirilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

2. Beşerî faaliyetler ve doğal süreçler sonucunda; atmosferdeki metan, karbondioksit ve kloroflorokarbon gibi gazların oranının artması sera etkisine neden olmaktadır. Sera etkisi ise Dünya'nın daha fazla ısınmasıyla birlikte küresel iklim değişikliğine neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu değişikliğin sonuçlarından biri değildir?

A) Buzulların hızla erimesi
B) Tatlı su kaynaklarının artması
C) Orman yangıları riskinin artması
D) İklimsel ekstrem olayların artması
E) Tarımsal üretim ve verimliliğin azalması

3. Tropikal kuşaktaki okyanuslarda kendi etrafında dönerek çok şiddetli esen rüzgârlar tropikal siklon olarak adlandırılır.

Buna göre haritadaki numaralı alanların hangisinde tropikal siklonların etkili olması beklenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Magmanın yeryüzüne doğru yükselme sürecine genel olarak volkanizma adı verilir. Bu süreçte meydana gelen volkanik faaliyetler, doğrudan veya dolaylı olarak çevreyi ve insanı etkileyen doğa olaylarına dönüşür. Bu doğa olayı pek çok doğal, beşerî ve ekonomik etkiye neden olur.

Aşağıdakilerden hangisi bu ekstrem jeolojik doğa olayının neden olduğu olaylar arasında yer almaz?

A) Sıcaklıkların azalması
B) Sellerin meydana gelmesi
C) Hava ulaşımının aksaması
D) Tarımsal üretimde artış yaşanması
E) Deprem, kütle hareketleri ve tsunami gibi doğal afetleri tetiklemesi

5. Meteorolojik ve hidrometeorolojik kökenli ekstrem doğa olayları ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle doğal ve beşerî süreçlerin işleyişini önemli oranda etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu türdeki ekstrem olaylar ve sonuçlarından biridir?

A) Depremlerin yerleşim alanlarını tahrip etmesi
B) Kütle hareketlerinin kara yolu ulaşımını aksatması
C) Volkanlarla püsküren küllerin sıcaklıkları düşürmesi
D) Tsunamilerin çok sayıda can ve mal kaybına neden olması
E) Kasırgaların kıyı bölgelerindeki yerleri sular altında bırakması

6. Son yıllarda Türkiye'de de görülmeye başlanan küresel iklim değişikliğine bağlı olarak bazı alanlarda çölleşme riskinin artması beklenmektedir.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu risk daha fazladır?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Herhangi bir yerde yüksek sıcaklıkların mevsim normallerinin üzerinde belirli bir süre yaşanması sonucu oluşan sıcak hava dalgaları tüm canlıları etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun neden olduğu olumsuzluklardan biri değildir?

A) Nadas alanlarının azalması

B) Barajların su seviyesinin düşmesi

C) Orman yangınlarında artış yaşanması

D) Konutlardaki enerji tüketiminin artması

E) Tarımsal üretim ve verimliliğin azalması

8. Volkanik faaliyetler; dar bir alanda etkili olabileceği gibi dünyanın tamamını etkileyebilecek boyutta da olabilir. Doğal ve beşerî yaşamda doğrudan veya dolaylı önemli değişimler meydana getirebilir.

Buna göre

I. sellerin yaşanması,

II. heyelanların oluşması,

III. tsunamilerin oluşması,

IV. tropikal siklonların oluşması,

V. depremlerin meydana gelmesi

olaylarından hangisinde volkanik faaliyetler etkili değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralandırılan alanlardan hangisi dünya üzerinde depremler ve volkanik faaliyetlerin fazla yaşandığı alanlar arasında gösterilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Son yıllarda dünyada;**

- deniz seviyelerinin yükselmesi,
- bataklık ve göl alanlarının daralması,
- göçmen kuşların göç dönemlerinin değişmesi,
- mevsimlerin başlangıç ve bitiş sürelerinin değişmesi

gibi çevre sorunlarının daha sık yaşanmaya başlamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dünya nüfusunun hızla artması

B) Tarım ilacı kullanımının yaygınlaşması

C) Çok sayıda nükleer santralin kurulması

D) Atmosferde sera etkisi yapan gazların artması

E) Ormanlık alanlarda maden ve taş ocağı yataklarının işletmeye açılması

11. Kurak ve yarı kurak bölgelerdeki arazilerde, iklim değişiklikleri ve insan faaliyetlerinin etkisiyle toprakta ve ekolojik şartlarda oluşan bozulmaların son aşaması çölleşme olarak adlandırılır.

Aşağıdaki uygulamalardan hangisi bu alanlarda çölleşmeye karşı alınacak önlemler arasında gösterilemez?

A) Bataklık alanların kurutulması

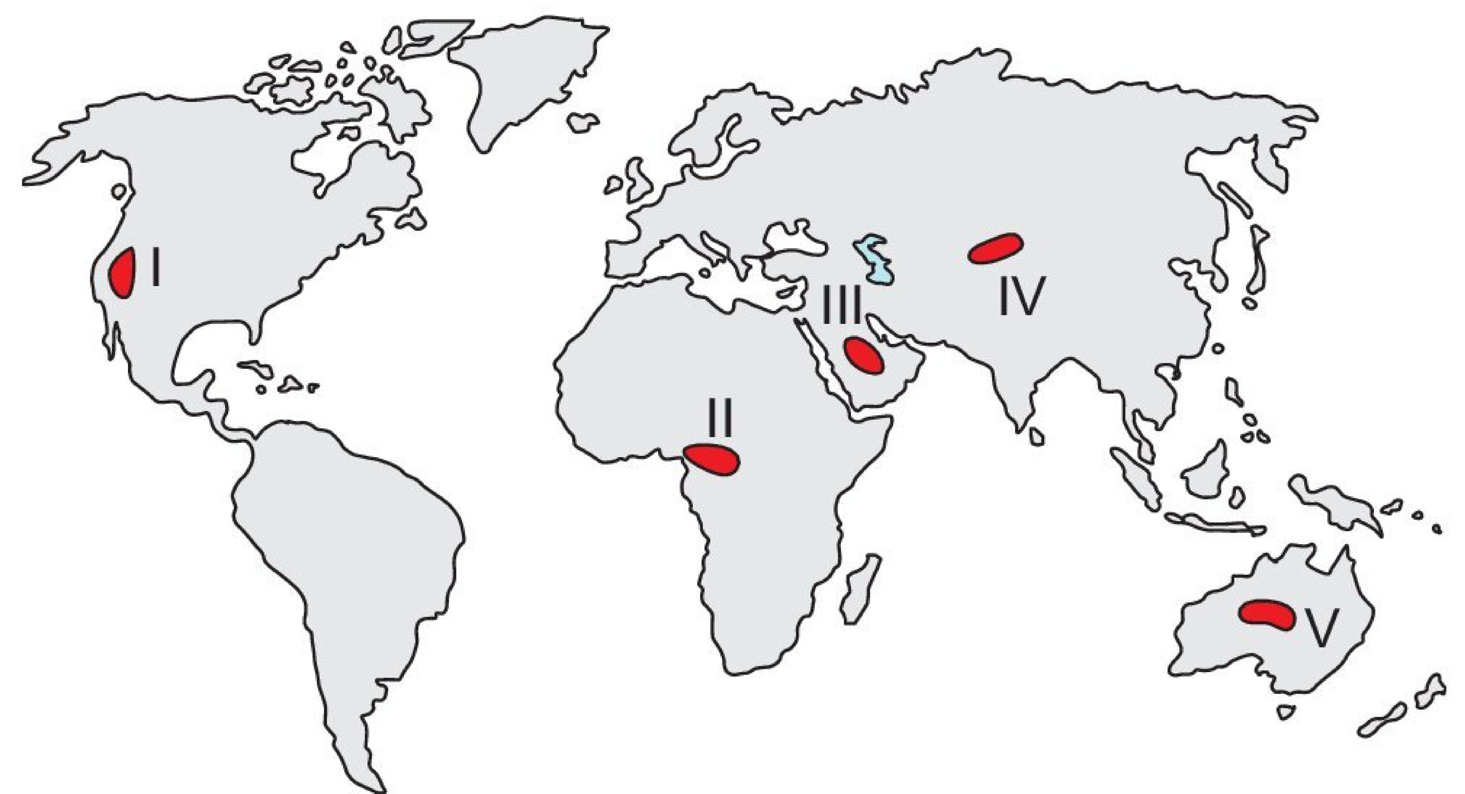
B) Mera ve çayırların ıslah edilmesi

C) Yer altı sularının kontrollü biçimde kullanılması

D) Bölge iklimine uygun tarım ürünlerinin yetiştirilmesi

E) Ormanların korunması ve ağaçlandırma yapılması

12. Yağışın yetersiz olduğu dönemler genellikle yüksek sıcaklıklarla birleşir ve su açığı oluşur. Yaşanan bu durum kuraklığı beraberinde getirir.

Haritadaki numaralı alanların hangilerinde kuraklık, ekstrem bir doğa olayı olarak değerlendirilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

1-C 2-B 3-B 4-D 5-E 6-E 7-A 8-D 9-C 10-D 11-A 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

NÜFUS POLİTİKALARI

Terimler ve Kavramlar

- Nüfus Politikası
- Nüfus Artış Hızı ve Oranı
- Nüfus Projeksiyonu
- Demografik Yatırım

Neler Öğreneceksiniz?

- Nüfus politikalarını
- Farklı ülkelerde uygulanan nüfus politikalarını
- Türkiye'de uygulanan nüfus politikalarını
- Türkiye'nin nüfus projeksiyonu

3. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

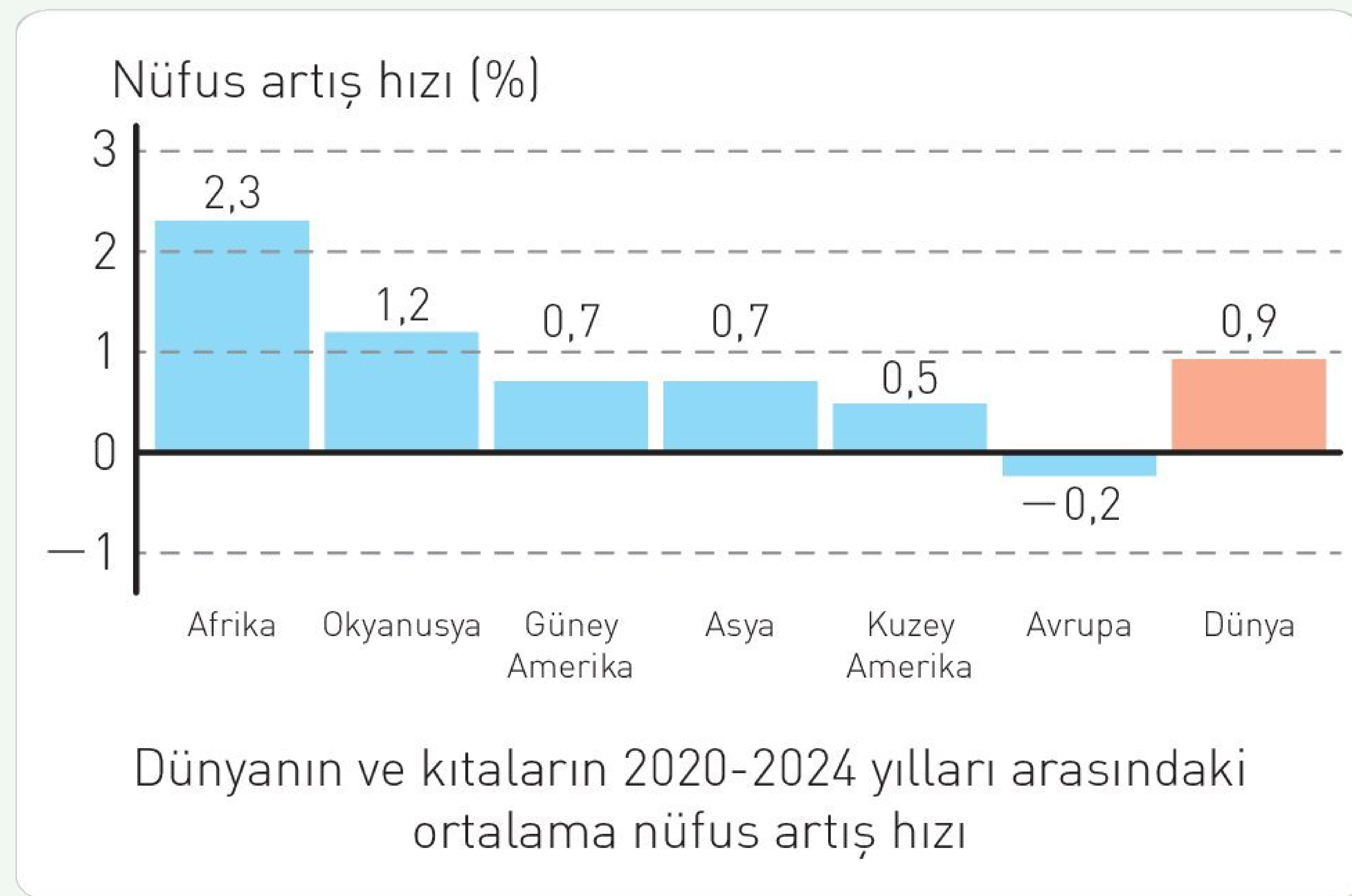
Nüfus Politikaları

Sınırları belirli bir yerde, belirli bir zaman dilimi içinde yaşayan insan sayısına **nüfus** denir.

Ülkelerin nüfusun yapısına, dağılışına, nitelik ve niceliğine yönelik aldığı karar ve uygulamalara **nüfus politikası** denir.

Ülkeler, nüfusun potansiyelinden yararlanmak için nüfus ile ilgili politikalar geliştirir.

Nüfus artış hızı kalkınmada rol oynayan önemli faktörlerden biridir. Nüfus artış hızının düşük veya yüksek olması çeşitli sorunlara yol açabilir.

Dünyanın ve kıtaların 2020-2024 yılları arasındaki ortalama nüfus artış hızı

Bir ülkede kalkınmanın sürdürülebilir olması doğru bir nüfus politikasına bağlıdır.

Nüfus politikalarının belirlenmesinde etkili olan faktörler;

- Göçler
- İnançlar
- Savaşlar
- Kentleşme
- Eğitim düzeyi
- Salgın hastalıklar
- Doğum ve ölüm oranları
- Nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı
- Ekonomik faaliyetlerde insan gücüne duyulan ihtiyaç

Nüfus özelliklerindeki değişimlere bağlı olarak zaman içinde nüfus politikaları değişebilir. Ülkelerin nüfus özellikleri birbirinden farklı olduğu için ülkelerde farklı nüfus politikaları uygulanır. Nüfus politikaları üçe ayrılır.

Nüfus politikaları	
	Nüfus Artış Hızını Artırma
	Nüfus Artış Hızını Azaltma
	Nüfusun Nitelik ve Niceliğini Geliştirme

1. Bir ülkenin uyguladığı nüfus politikası

I. doğal nüfus artış hızı,

II. nüfusun cinsiyet yapısı,

III. nüfusun ikiye katlanma süresi

unsurlarından hangileri üzerinde etkili olmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

Nüfus Artış Hızını Azaltmaya Yönelik Nüfus Politikaları

Gelişmekte olan ülkelerde doğum oranlarının yüksek olması eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlerin yetersiz kalmasına neden olur.

Nüfus artış hızının çok yüksek olması demografik yatırımların yetersiz kalmasına, kişi başına düşen millî gelirin ve ekonomik kalkınma hızının düşmesine neden olur.

Nüfus artış hızının fazla olması;

- işsizlik,
- konut açığı,
- çevre sorunları,
- çarpık kentleşme,
- beslenme sorunu,
- doğal kaynakların aşırı tüketimi gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olur.

Ortaya çıkan bu sorunların çözülebilmesi için nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar uygulanır. Nijerya, Nijer, Malezya, Somali, Afganistan, Etiyopya ve Hindistan gibi ülkelerde nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikaya ihtiyaç vardır.

Bu politikanın hayata geçirilmesi için yapılan başlıca uygulamalar:

- Evlenme yaşının yükseltilmesi
- Doğum kontrolü ve planlaması
- Emeklilik güvencesinin sağlanması
- Kadınların eğitim seviyesinin artırılması
- Tek çocuk siyaseti (Çin'de uygulanmıştır.)
- Doğum oranını azaltmaya yönelik halkın bilinçlendirilmesi
- Teşvik uygulamaları (vergi indirimi, ekonomik destek gibi)

2. Aşağıda verilen ülkelerin nüfus miktarları, nüfus artış hızları ve ekonomileri göz önünde bulundurulduğunda hangisinin nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politika uyguladığı söylenebilir?

A) Almanya B) İngiltere C) Malezya D) Japonya E) İsveç

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Nüfus Artış Hızını Artırmaya Yönelik Nüfus Politikaları

Gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesinin, kentleşme oranlarının ve kadınların iş hayatına katılımının yüksek olması doğum oranlarının azalmasına neden olmaktadır.

Nüfus artış hızının düşük olduğu bu ülkelerde; genç nüfus oranı azalmakta, yaşlı nüfus oranı artmakta, çalışma çağındaki nüfus giderek azalmaktadır.

Yaşlı nüfus oranının artması iş gücü açığına neden olduğu için ülke ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir. Almanya, Fransa, İngiltere, Norveç, İsveç ve Japonya gibi bazı gelişmiş ülkeler nüfusu artırmaya yönelik politika uygulamaktadır.

Bu politikanın hayata geçirilmesi için yapılan başlıca uygulamalar:

- Evlilik yaşının düşürülmesi
- Doğum izni sürelerinin artırılması ve erkeklere doğum izni verilmesi
- Teşvik uygulamaları (vergi indirimi, çocuk başına para yardımı, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi)
- Nüfus artışına yönelik halkı bilinçlendirme (eğitim, duyuru, kamu spotu çalışmaları) Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfus oranının fazla olması, ülke dinamizmini düşürmekte ve sosyal güvenlik masraflarını artırmaktadır.

3. I. Evlenme yaşının düşürülmesi
II. Babalara doğum izni verilmesi
III. Doğum kontrolü ve planlaması yapılması
IV. Çok çocuklu ailelerden alınan vergilerin artırılması

Yukarıdakilerden hangileri nüfus artış hızını yükseltmek isteyen ülkelerin uygulaması gereken politikalar arasında yer almaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Nüfusun Nicelik ve Niteliğini Geliştirmeye Yönelik Nüfus Politikaları

Gelişmekte olan ülkeler doğal kaynak potansiyellerini kullanabilmek ve ekonomilerini geliştirmek için mevcut nüfusun eğitim, sağlık ve istihdam özelliklerini daha iyi hâle getirmeye yönelik politikalar uygulamaları gerekir.

Hızlı nüfus artışı yaşayan ülkeler, doğum oranlarını ve nüfus artış hızını düşürmeyi başardığında nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmeye yönelik nüfus politikasını uygulamaya başlar.

Bu politika ile geliştirilmek istenen özellikler; sağlık hizmetleri, eğitim seviyesi ve istihdamdır. Bu nüfus politikasıyla sanayi ve hizmet sektöründe çalışan kişi sayısının artırılması da hedeflenir.

Meksika, Endonezya ve Bangladeş gibi ülkelerde nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmeye yönelik politikalar uygulanır.

Bu politikanın hayata geçirilmesi için yapılan başlıca uygulamalar:

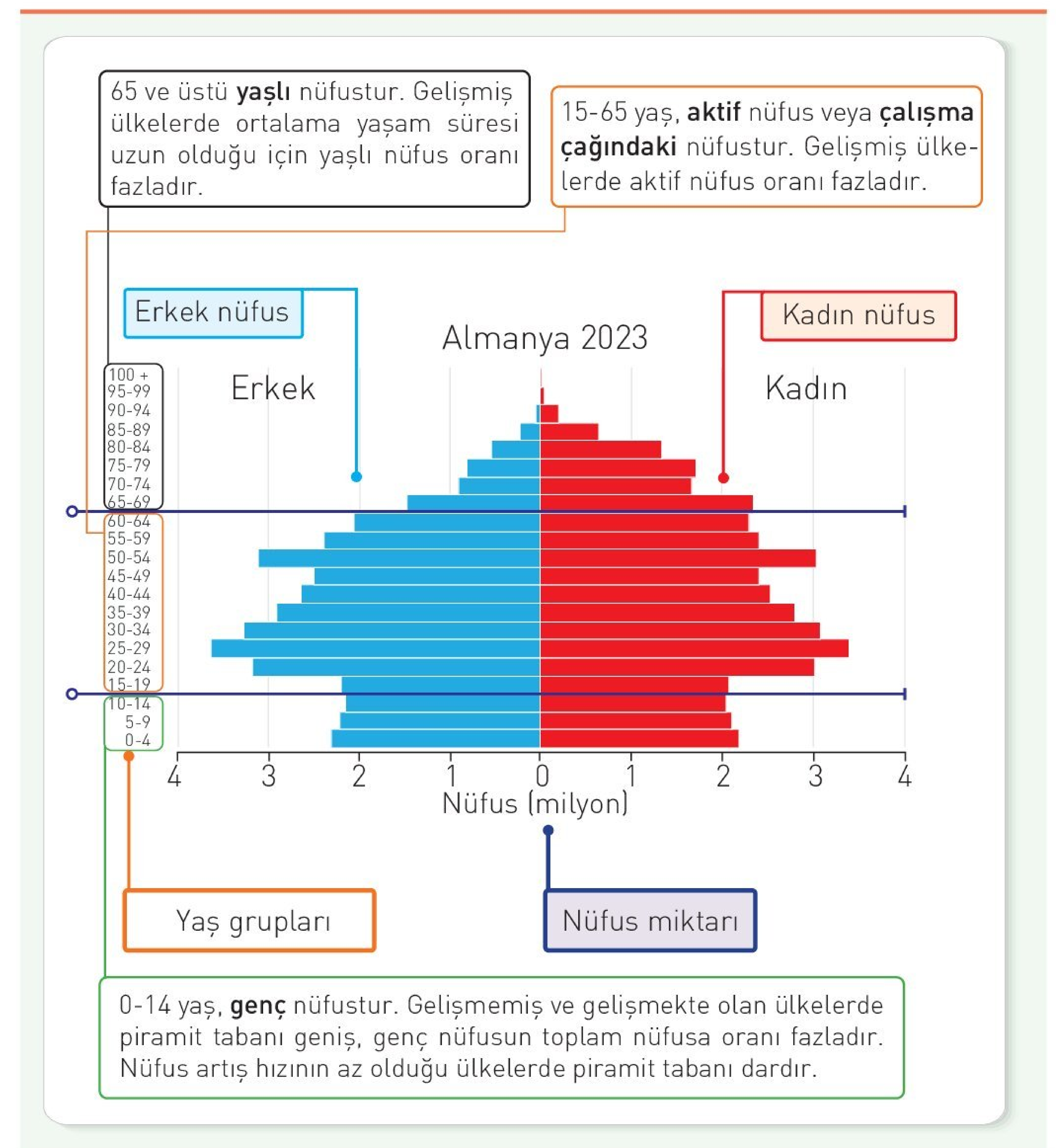
- İşsizliği önleme
- Kentsel nüfusu artırma
- Okuma yazma oranını artırma
- Sağlık ve eğitim olanaklarını geliştirme
- Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfusu artırma

4. Bir ülkenin nüfusla ilgili

I. evlilik yaşının yükseltilmesi,
II. zorunlu eğitim süresinin uzatılması,
III. çok çocuklu ailelerden daha az vergi alınması

uygulamalarından hangileri nüfusun niteliğinin iyileştirmesine yönelik yapılan çalışmalar arasında yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

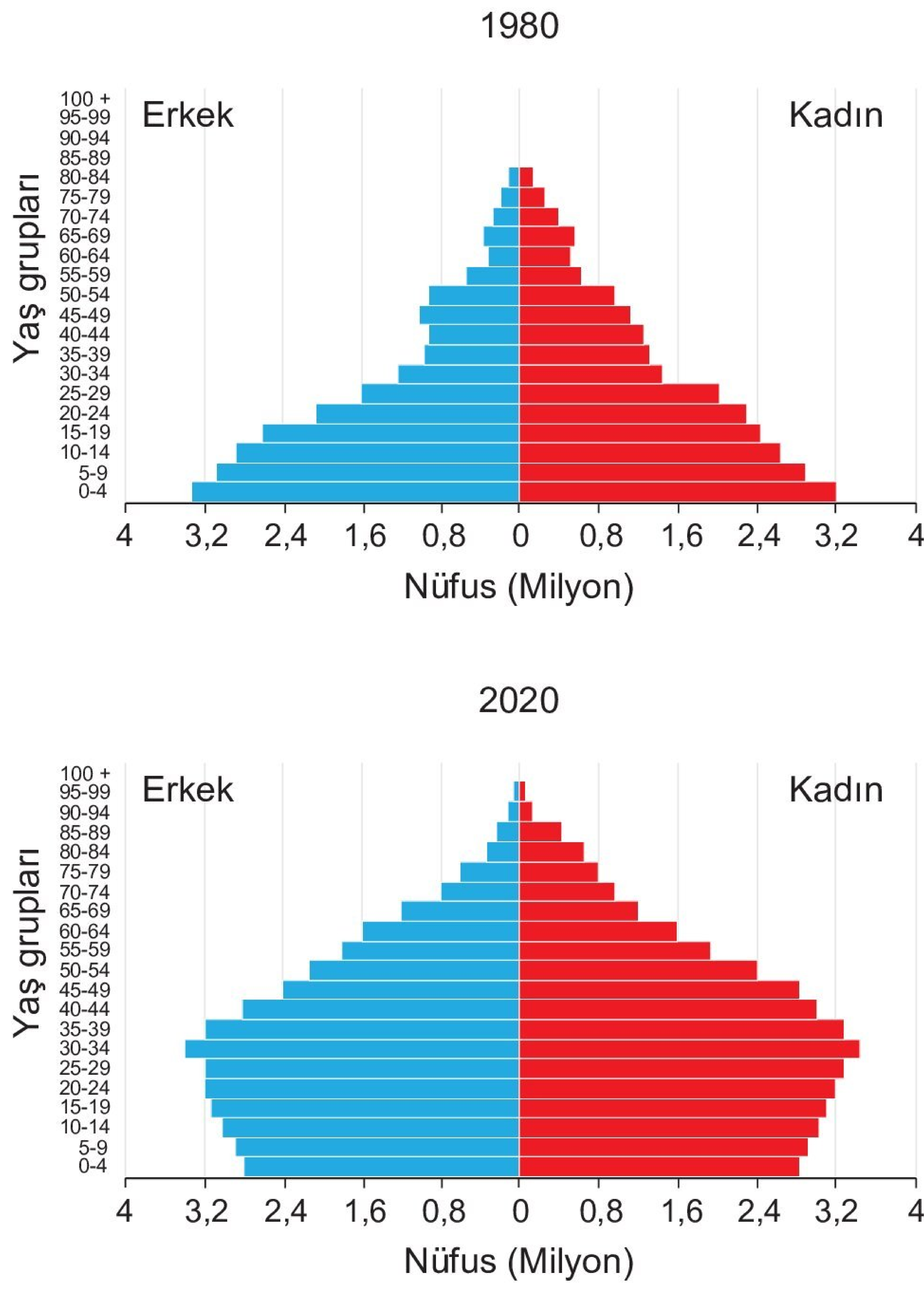

Ephesus Akademi

3-E 4-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5.

Yukarıda bir ülkenin 1980 ve 2020 yıllarına ait nüfus piramitleri verilmiştir.

Piramitlerdeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda

I. Toplam nüfus azalmıştır.

II. Nüfus artış hızı yükselmiştir.

III. Olgun nüfus oranı artmıştır.

IV. Çalışan nüfus miktarı artmıştır.

V. Ortalama yaşam süresi artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) III ve V E) IV ve V

Demografik yatırım; nüfusun yapısına bağlı olarak yapılan okul, hastane vb. yatırımlardır.

Demografik yatırımların artması nüfus artışının olumsuz sonuçları arasında yer alır.

İş gücünün ucuzlaması nüfus artışının olumlu sonuçları arasında yer alır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Nüfus Politikaları

Çin, 1,4 milyarın üzerindeki nüfusuyla dünyanın en kalabalık ikinci ülkesidir.

Son yıllarda ülke ekonomisinin gelişmesinde uygulanan nüfus politikaları ve ülkenin nüfus potansiyelini iyi değerlendirmesi önemli rol oynamıştır.

Ülkede zaman içinde farklı nüfus politikaları uygulanmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti

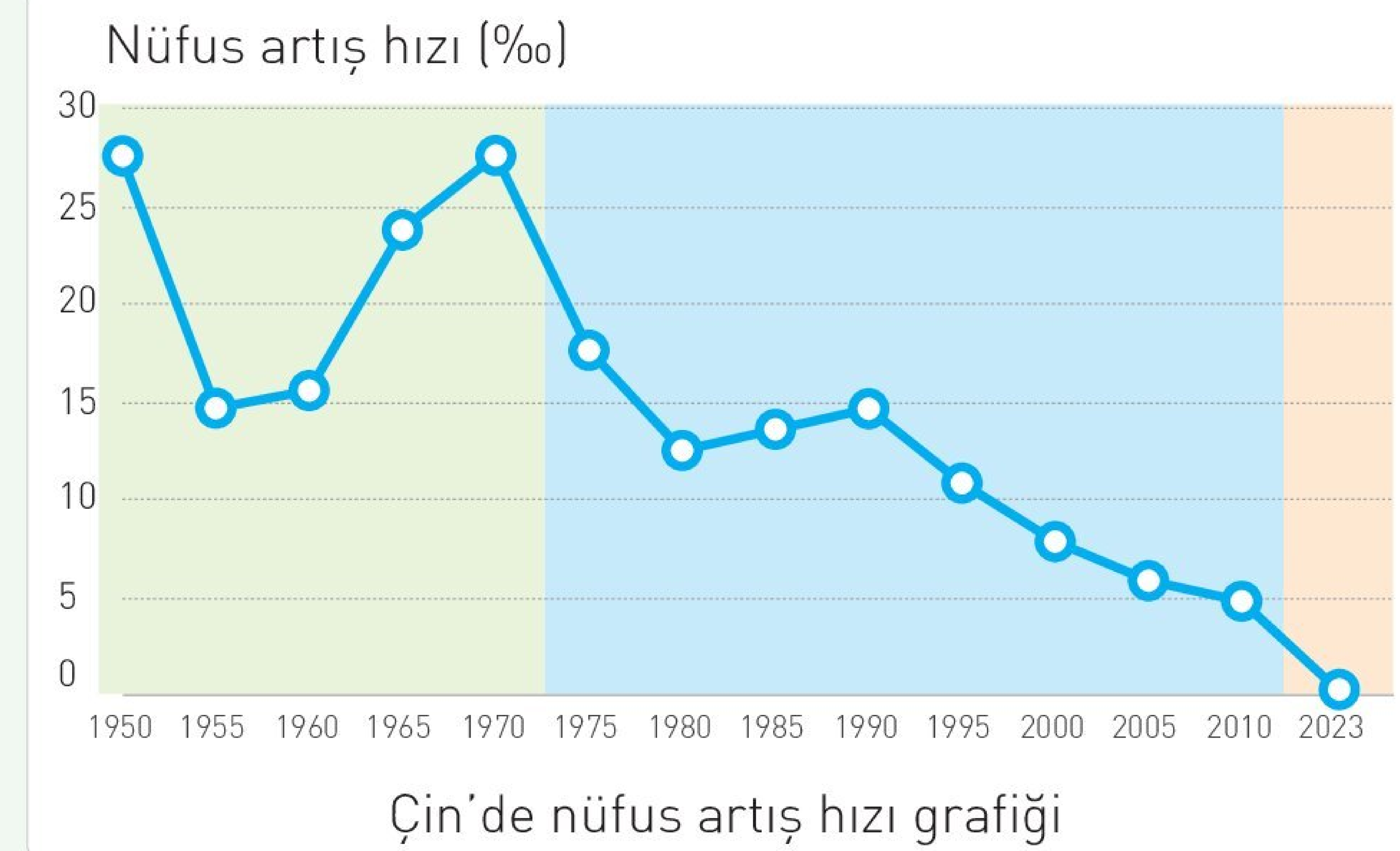
Nüfus
1.425.671.352

Nüfus Artış Hızı
‰ 0,01

Doğum Oranı
‰ 7,4

Ölüm Oranı
‰ 7,5

Kadın Başına Doğum
1,5

Çin'de nüfus artış hızı grafiği

Çin'de 1950 yılından günümüze kadar nüfus artış hızındaki değişimlerle ilişkili olarak uygulanan nüfus politikaları üç döneme ayrılabilir.

1. Nüfusu Artırma Politikası

Çin yönetimi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politika izlemiştir.

Asker sayısını ve tarımdaki iş gücünü artırmak amacıyla insanlar çok çocuk yapmaya teşvik edilmiştir. Bu dönemde nüfus artış hızı ‰30 gibi yüksek bir seviyeye yaklaşmış ve nüfusun ikiye katlanma süresi 24 yıla inmiştir.

2. Nüfus Artış Hızını Düşürme ve Tek Çocuk Politikası

Ülke nüfusundaki aşırı artış gıda yetersizliği, kıtlık, çevre kirliliği ve işsizlik gibi sorunlara neden olmuştur.

1970'li yılların başında Çin yönetimi, hızlı nüfus artışının kontrol altına alınması yönünde karar almıştır.

Nüfus artış hızını düşürme politikası izleyen ülkede evlenme yaşı erkeklerde 20, kadınlarda 22'ye yükseltilmiş ve aileleri bilinçlendirmeye yönelik kampanyalar yapılmıştır.

İstenen sonucun alınamaması üzerine 1979 yılında tek çocuk politikasına geçilmiş ve bu amaçla aylıkla ödüllendirme, konut önceliği, ek tatil gibi teşvikler uygulanmıştır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

3. Nüfus Artışını Sağlamak

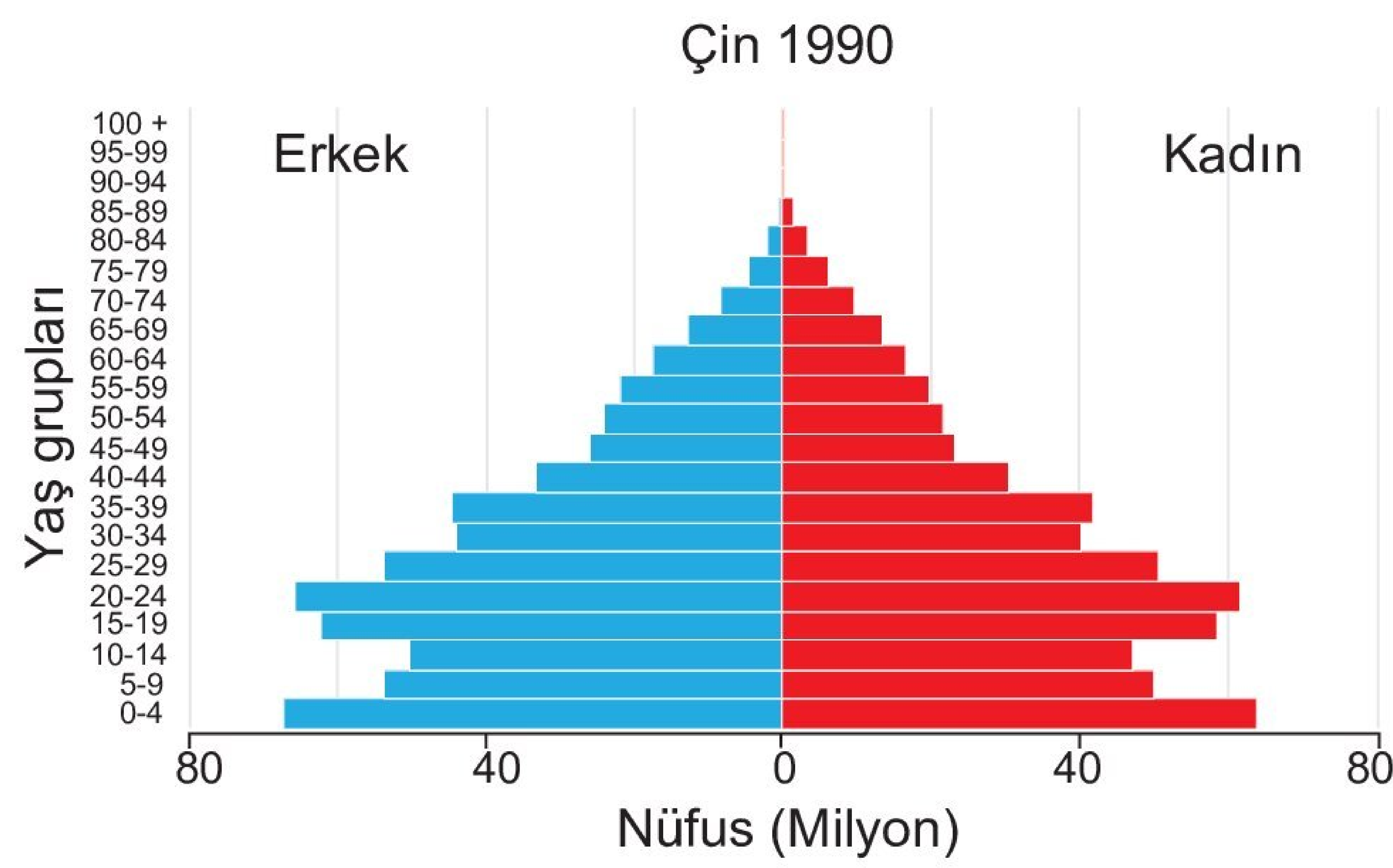
Çin'de uygulanan politikalar sonucunda nüfus artış hızı düşmüş ve 1990 yılında ‰14 olan nüfus artış hızı, 2023'te ‰0,01 olarak gerçekleşmiştir.

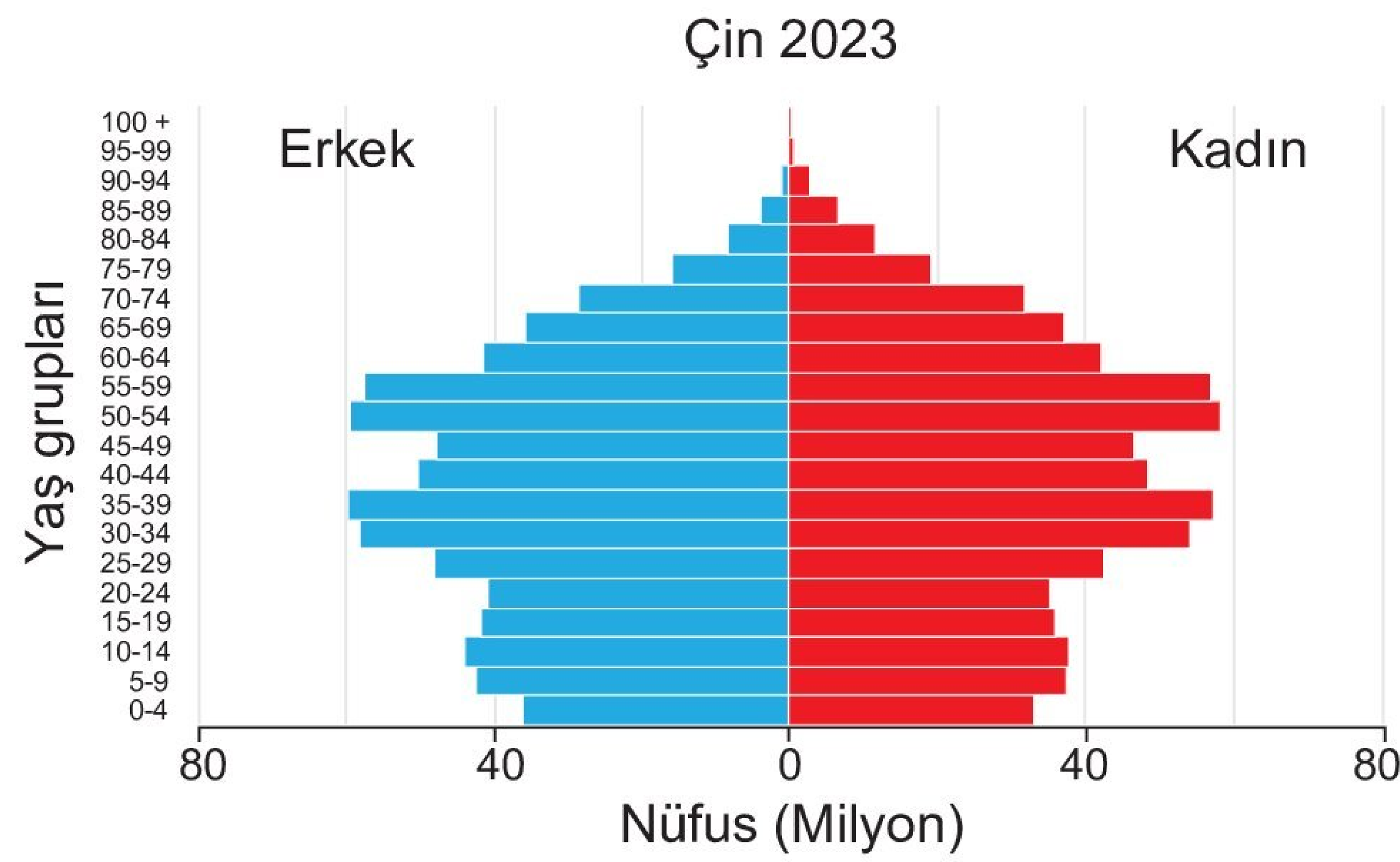
Günümüzde genç nüfus oranında düşüş ve yaşlı nüfus oranında artış yaşanmaktadır.

Nüfus artış hızının azalması, yakın gelecekte ekonomik büyümenin durağanlaşmasına yol açacağından Çin hükûmeti 2016 yılında ikinci çocuğu serbest bırakarak nüfus politikasını tekrar değiştirmiştir.

Çin'de günümüzde uygulanan nüfus politikasında şehir nüfusunu artırılmasına öncelik verilmiştir. Bunun nedeni sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus oranını yükseltmektir.

6.

Yukarıda verilen Çin'in 1990 ve 2023 yıllarına ait nüfus piramitlerindeki değişimlere bakılarak

I. Nüfusu artırıcı politikalar uygulanmıştır.

II. Nüfus artış hızını azaltıcı politikalar uygulanmıştır.

III. Yaşlı nüfus miktarı artarken genç nüfus miktarı azalmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Ephesus Akademi

Farklı Ülkelerde Uygulanan Nüfus Politikaları

Nüfus Artış Hızını Artırmak: Almanya'nın Nüfus Politikası

Almanya'da doğal nüfus artış hızı düşüktür.

Almanya'da doğum oranlarının düşük olması nüfus artışının azalmasında neden olmuştur. Kentleşme, kadınların eğitim ve çalışma hayatı içinde daha fazla yer alması ile evlenme oranlarının düşmesi gibi nedenler doğum oranlarının azalmasına neden olmaktadır.

Almanya

Nüfus
84.607.016

Nüfus Artış Hızı
‰ -1

Doğum Oranı
‰ 9

Ölüm Oranı
‰ 11

Kadın Başına Doğum
1,5

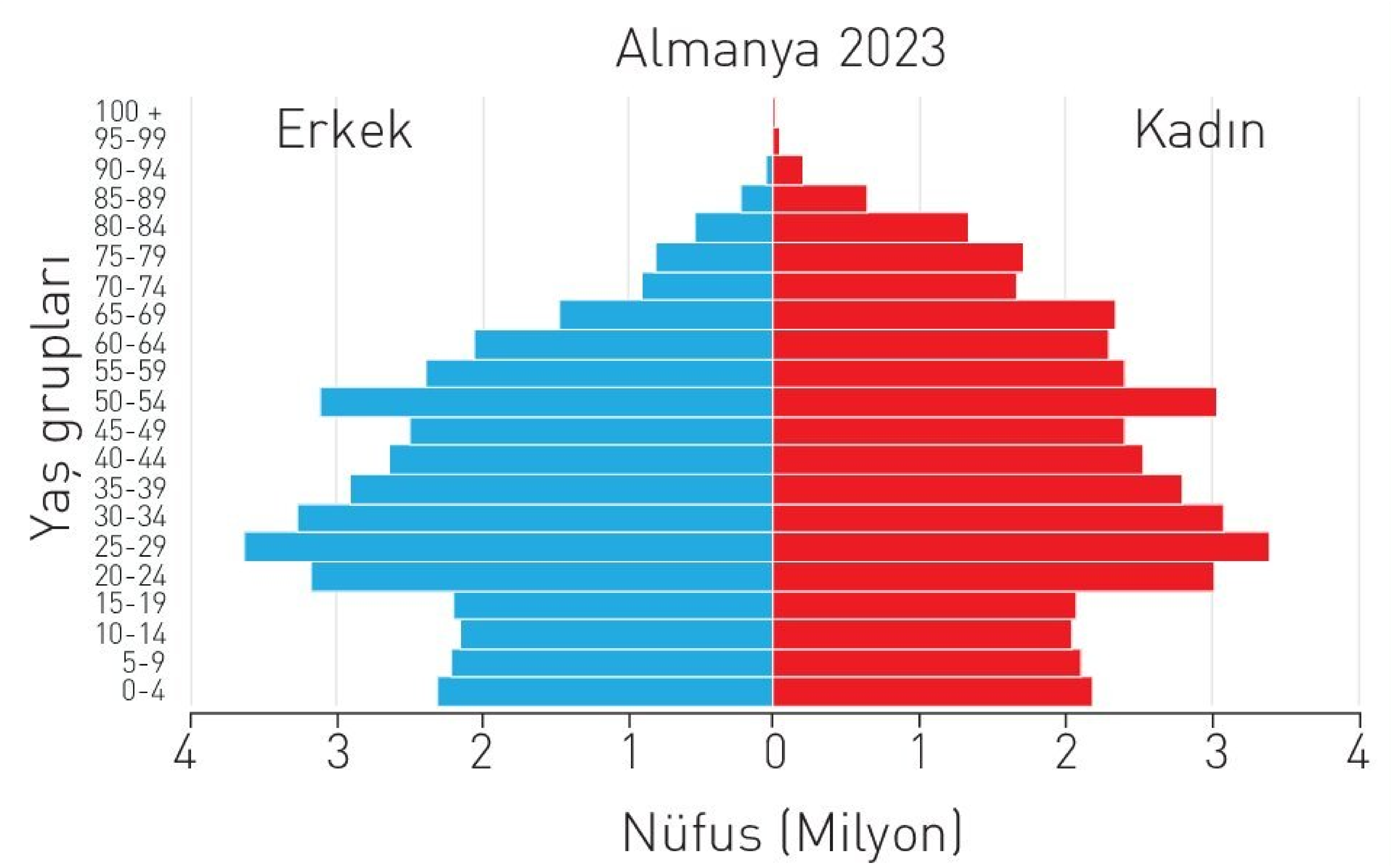
Almanya'da doğum oranın düşük, ortalama yaşam süresinin uzun olması yaşlı nüfus oranını artırmaktadır.

Genç nüfusla yenilenmeme, ülkenin ekonomik geleceğini olumsuz etkileyecek bir durumdur. Çalışma çağındaki nüfusun azalmaya başlaması, iş gücü açığı gibi ekonomik sorunları beraberinde getirir.

Ayrıca yaşlı nüfus oranının fazla olması ödenecek emekli maaşlarının fazla olmasına neden olarak emeklilik sistemini olumsuz etkilemektedir.

Almanya, çocuk başına para yardımı yaparak nüfus artış hızını artırmayı amaçlamış fakat bu uygulama ile nüfus artışında istenilen seviyeye ulaşılamamıştır.

Nüfustaki azalmanın ortaya çıkardığı iş gücü açığının kapatılması için yurt dışından işçi alınmıştır. Nüfus artış hızı düşen Almanya'da nüfusun bazı yıllarda artmasında ülkenin aldığı dış göçler etkili olmuştur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Almanya'da doğal nüfus artış hızının düşük olması nedeniyle nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politikalar uygulanmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin Almanya'nın nüfus artış hızının azalmasında etkisi yoktur?

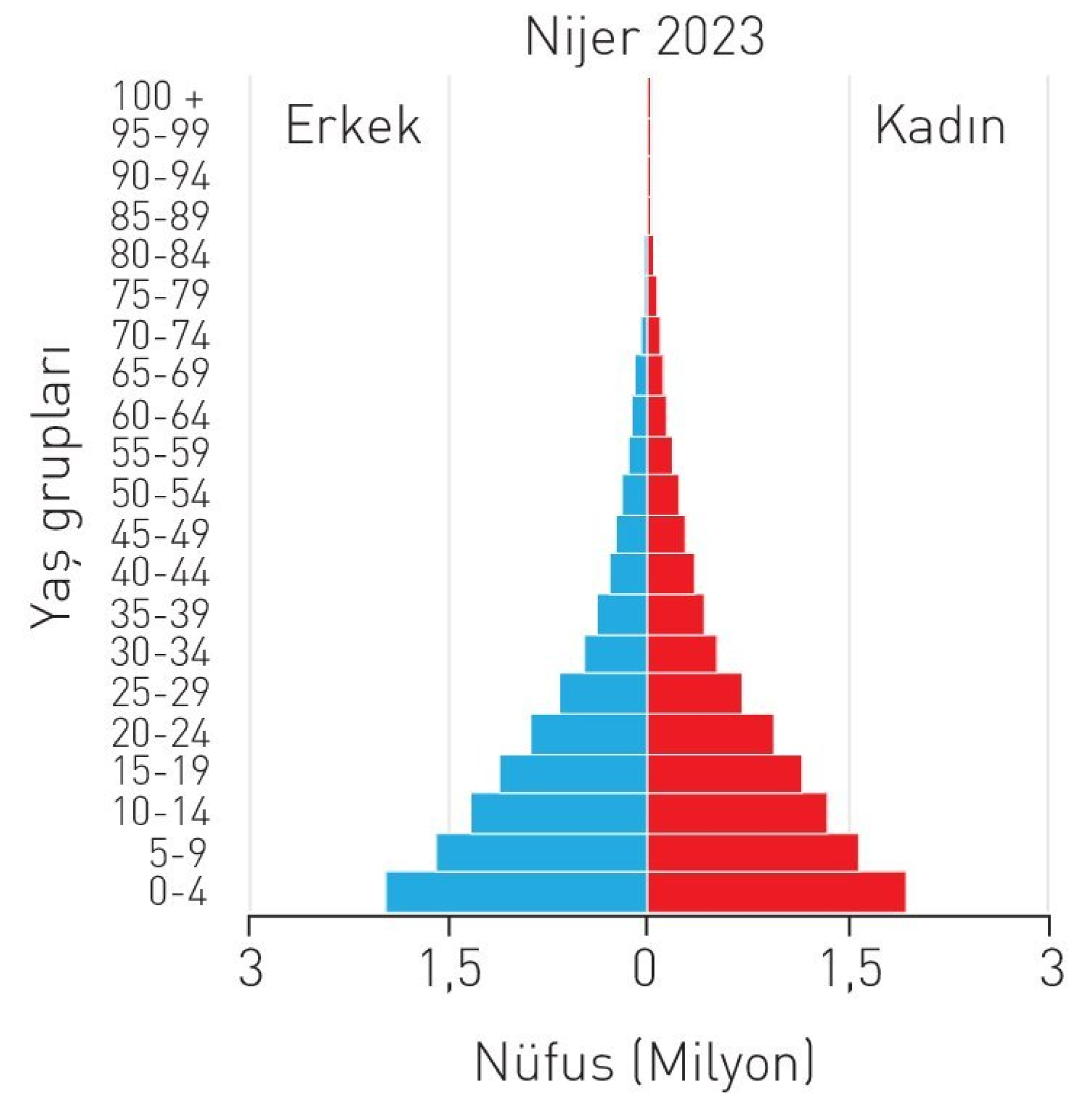
A) Evlenme oranlarının düşmesi

B) Yurt dışından işçi göçü alması

C) Kentleşme oranının yüksek olması

D) Eğitim seviyesinin ve süresinin artması

E) Kadınların çalışma hayatı içinde daha fazla yer alması

8. **Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politika takip eden bir ülke için**

I. Doğum oranı düşüktür.

II. Eğitim seviyesi düşüktür.

III. Genç nüfus oranı fazladır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Nüfus Artış Hızını Azaltmak: Nijer'in Nüfus Politikası

Nijer' de doğurganlık ve nüfus artış hızı yüksektir. Genç nüfus oranı ülkede yaklaşık %50 dir.

Nijer

Nüfus
27.202.843

Nüfus Artış Hızı
‰ 38

Doğum Oranı
‰ 44

Ölüm Oranı
‰ 7

Kadın Başına Doğum
6,6

Eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu ülkede işsizlik ve konut açığı gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Ayrıca kuraklığın ve çölleşmenin neden olduğu tarımsal üretimdeki düşüş, beslenme sorunlarına yol açmaktadır.

Nijer'de nüfus artış hızının kalkınma hızından yüksek olması, ülkenin gelişmesini olumsuz olarak etkilemektedir.

Ülkede yaşanan demografik sorunlar nedeniyle nüfus artış hızını azaltma politikasının uygulanması zorunlu hâle gelmiştir.

Bu amaçla Nijer'de nüfus artış hızını düşürmek amacıyla;

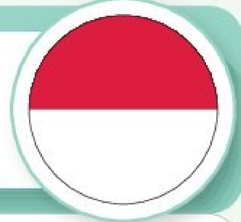
- halkın bilinçlendirmesi için aile planlamasını destekleyen radyo ve televizyon programlarının yayınlanması,
- sağlık personelleri tarafından doğum kontrolüne yönelik çalışmalar yapılması,
- kadınların eğitim görmesinin sağlanması,
- evlilik yaşının yükseltilmesi

gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Tüm bu uygulamalara rağmen Nijer; siyasi, ekonomik ve kültürel nedenlerle nüfus artış hızını düşürmede zorlanmaktadır.

Nüfus Özelliklerini Geliştirmek: Endonezya'nın Nüfus Politikası

Endonezya nüfus artış hızını düşürme politikasını başarıyla uygulayan ülkelerdendir.

Endonezya

Nüfus
277.534.123

Nüfus Artış Hızı
‰ 8

Doğum Oranı
‰ 16

Ölüm Oranı
‰ 7

Kadın Başına Doğum
1,9

Endonezya; aile planlaması, doğum kontrolü ve evlilik yaşının yükseltilmesi gibi çalışmaları başarılı bir şekilde uygulamıştır.

1976 yılında kadın başına 5,6 olan doğum oranı, 2023 yılı itibarıyla 1,9 oranına düşmüştür.

Endonezya hükûmeti, günümüzde nüfus artış hızını kontrol etmenin yanında nüfusun nitelik ve niceliğini geliştirme politikasına da ağırlık vermektedir. Bu amaçla ülkede zorunlu eğitim 9 yıla çıkarılarak daha fazla kadının eğitim görmesi ve iş gücüne katılması sağlanmıştır.

Ephesus Akademi

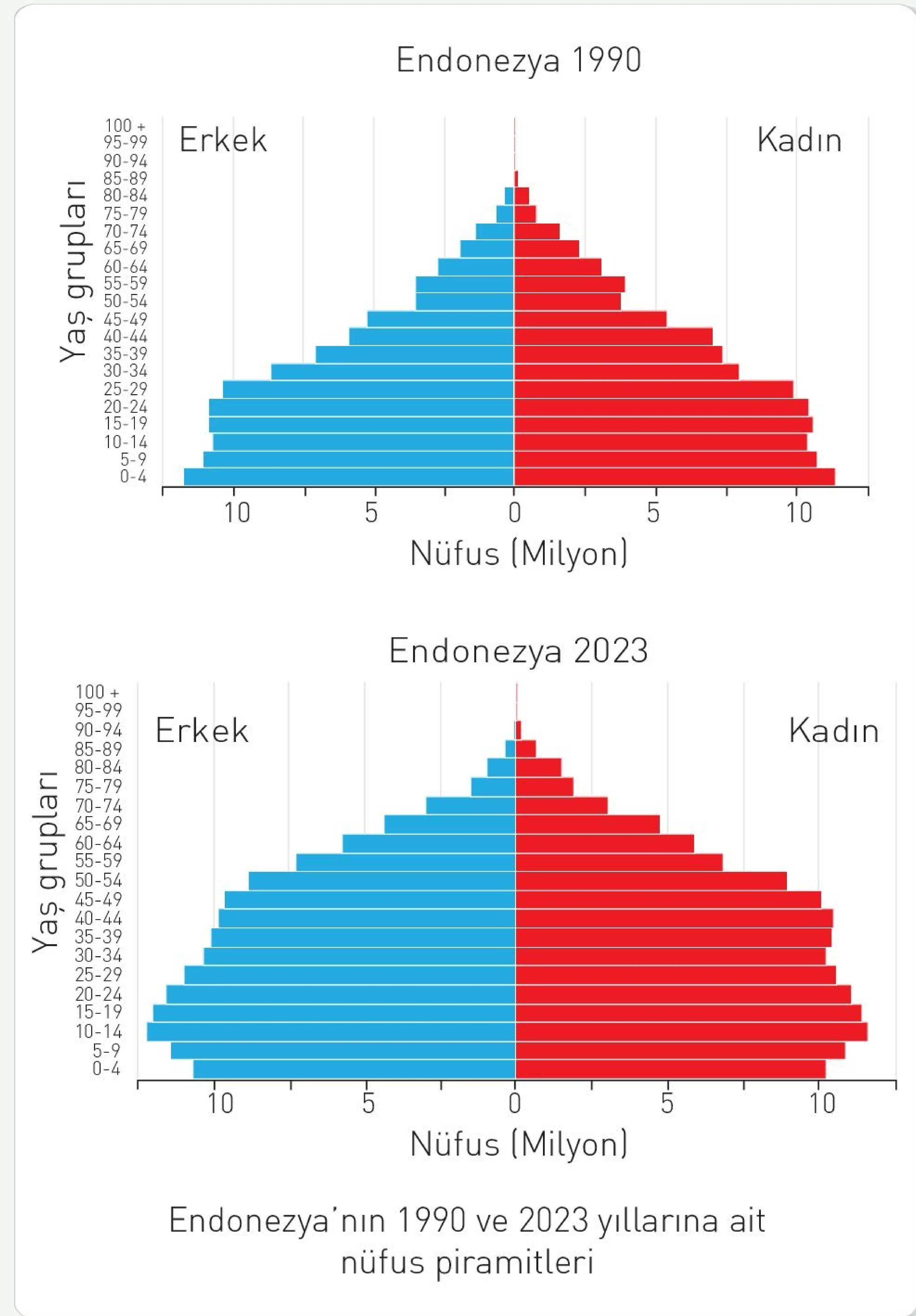
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Endonezya'da ortalama yaşam süresinin yükseltilmesi için;

- aşı kampanyaları,
- bulaşıcı hastalıkların kontrolü,
- sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi,
- bebek ölüm oranlarının düşürülmesine

yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Endonezya'nın 1990 ve 2023 yıllarına ait nüfus piramitleri

Ülkedeki nüfus politikası uygulamalarından biri de yeniden yerleştirme programıdır. 2023 yılı itibarıyla 277 milyon dolayındaki Endonezya nüfusunun yaklaşık %60'ı, ülke yüz ölçümünün %7'si kadar olan alan da yaşamaktadır. Yaklaşık 6,5 milyon insan seyrek nüfuslu alanlara yerleştirilmişse de nüfusun ülkedeki dengesiz dağılışı önlenememiştir.

9. Aşağıdaki ülkelerin nüfus miktarı, nüfus artış oranı ve ekonomik yapıları göz önünde bulundurulduğunda hangisinin nüfus artış hızını azaltıcı politika uyguladığı <u>söylenemez</u>?

A) Etiyopya B) Nijer C) Nijerya

D) Hollanda E) Malezya

Türkiye'de Uygulanan Nüfus Politikaları

Nüfus potansiyeli kalkınmanın en önemli unsurlarından biridir.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar olan dönemde hükümetler nüfus politikalarını siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerden etkilenen doğum oranları ve nüfus artışına göre belirlemiştir.

Türkiye'de nüfus artış hızı sürekli değişmiş ve nüfus politikalarının belirlemesinde etkili olmuştur.

Türkiye

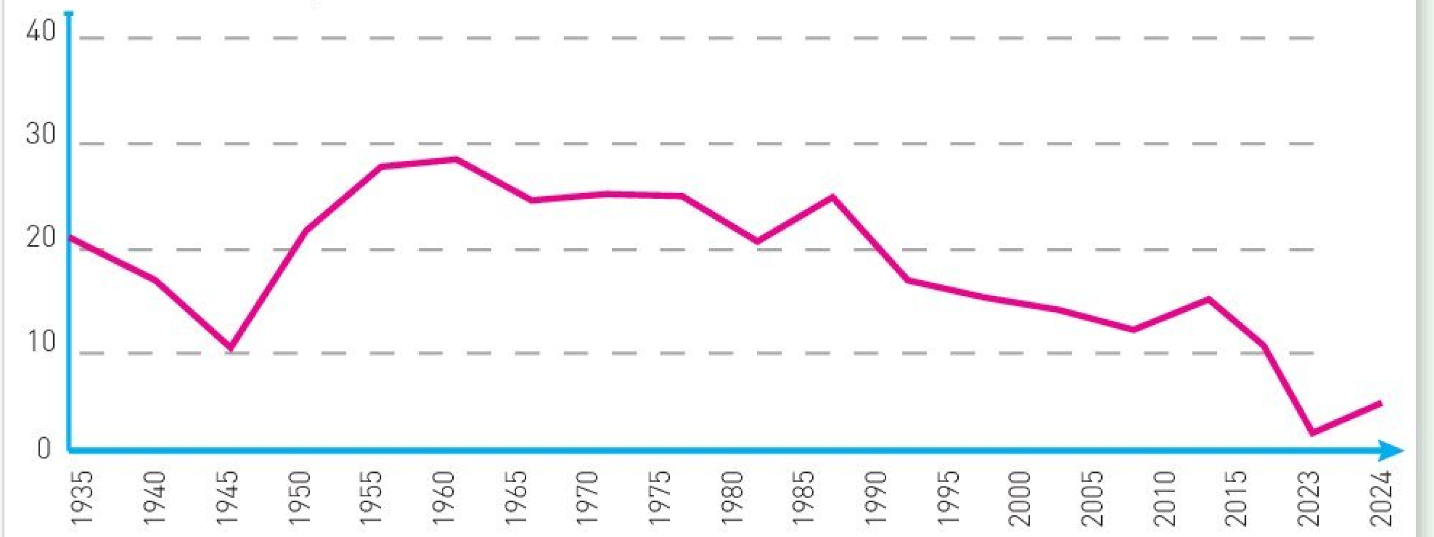
Nüfus
85.372.377

Nüfus Artış Hızı
‰ 1,1

Doğum Oranı
‰ 12,2

Ölüm Oranı
‰ 5,9

Kadın Başına Doğum
1,6

Türkiye nüfus artış hızı grafiği

Belirlenen nüfus politikaları ile Türkiye'nin kalkınması, refah seviyesinin artırılmasını, nüfusun nitelik ve niceliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

1923-1963 Nüfus Artış Hızını Artırma Politikası

Bu dönemde Cumhuriyet tarihindeki en yüksek nüfus artış hızına ulaşılmıştır.

Politikanın Gerekçeleri:

- Türkiye'de 1940-1945 yılları arasında savaşlar ve seferberlik nedeniyle azalan doğum oranını artırmak.
- İş gücü sağlayarak ekonomik kalkınmayı sağlamak.
- Askerî ve siyasi güç kazanmak.

Politikanın Hayata Geçmesi İçin Yapılan Uygulamalar:

- Salgın hastalıklarla mücadele edilerek bebek ölüm oranları azaltılmaya, ortalama yaşam süresi uzatılmaya çalışılmıştır.
- 5 ve daha fazla çocuğu olan aileler yol vergisinden muaf tutulmuştur.
- 6 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlara madalya verilmiştir.
- Evlenme yaşı; kadınlarda 15'e, erkeklerde ise 17'ye, düşürülmüştür.
- İsteyerek çocuk düşürmek yasalarla suç sayılmış, gebeliği önleyici bilgi yaymak yasaklanmıştır.
- Doğum evleri kurularak anne ve çocuk sağlığı korunmuştur.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1963-2008 Nüfus Artış Hızını Azaltma Politikası

Politikanın Gerekçeleri:

Hızlı nüfus artışı;

- sosyal ve ekonomik gelişmeyi olumsuz etkilemesi,
- kişi başına düşen gelirin düşmesi,
- ekonomik yatırımlar yerine demografik yatırımlara daha fazla pay ayrılması,
- eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz kalması,
- işsizlik,
- iç göç,
- konut açığı,
- gecekondulaşma

gibi sorunların artmasına neden olduğu için bu dönemde aile planlaması ile nüfus artış hızı kontrol altına alınmak istenmiştir.

Politikanın Hayata Geçmesi İçin Yapılan Uygulamalar:

- Doğum kontrolü ile aile planlamasının önündeki yasal engeller kaldırılmıştır.
- Gebeliğin sonlandırılma süresi ilk 10 haftaya kadar serbest bırakılmıştır.
- Evlenme yaşı 18'e yükseltilmiştir.
- Zorunlu eğitim süresi uzatılmış ve kızların eğitim görmesini destekleyecek kampanyalar yapılmıştır.

1990 yılından sonra nüfus artış hızını azaltma politikasının yanında nüfusun niteliğini geliştirmeye önem verilmiştir. Nüfusun eğitim ve sağlık yönünden iyileştirilmesine ve refah seviyesinin yükseltilmesine yönelik politikalar geliştirilmiştir.

10. Türkiye'de 1963 yılında daha önce uygulanan nüfus artış hızını artırma politikası terk edilerek nüfus artış hızını azaltma politikası benimsenmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de 1963 yılı öncesi nüfus politikası uygulamalarından biri değildir?

A) Evlenme yaşının erkeklerde 17'ye, kadınlarda ise 15'e düşürülmesi

B) 6 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlara madalya verilmesi

C) Gebeliği önleyici bilgi yaymanın yasaklanması

D) 5 çocuktan fazla çocuğa sahip ailelerin yol vergisinden muaf tutulması

E) Gebeliğin sonlandırılma süresinin ilk 10 haftaya kadar serbest bırakılması

Ephesus Akademi

2008 ve Sonrası Nüfus Artış Hızını Artırma Politikası

Politikanın Gerekçeleri:

- genç nüfus oranının azalması, yaşlı nüfus oranının artması,
- kentleşme, kadınların eğitim ve çalışma hayatında daha fazla yer alması nedeniyle doğum oranlarının azalması,
- tedbir alınmaması hâlinde gelecekte çalışma çağındaki nüfusun azalacağı, emeklilik sisteminde sıkıntı yaşanacağı ve kalkınma hızının düşeceğinin öngörülmesi.

Bu dönemde nüfusun nitelik ve niceliğini geliştirme politikası benimsenmiştir.

Günümüzde Türkiye'nin Nüfus Politikasında;

- aile kurumunun güçlendirilmesi,
- sağlıklı ve dinamik nüfus yapısının korunması,
- yaşlanan nüfusun sağlık düzeyinin ve yaşam kalitelisinin yükseltilmesi,
- yaşlıların kaliteli bakım ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi amaçlanmıştır.

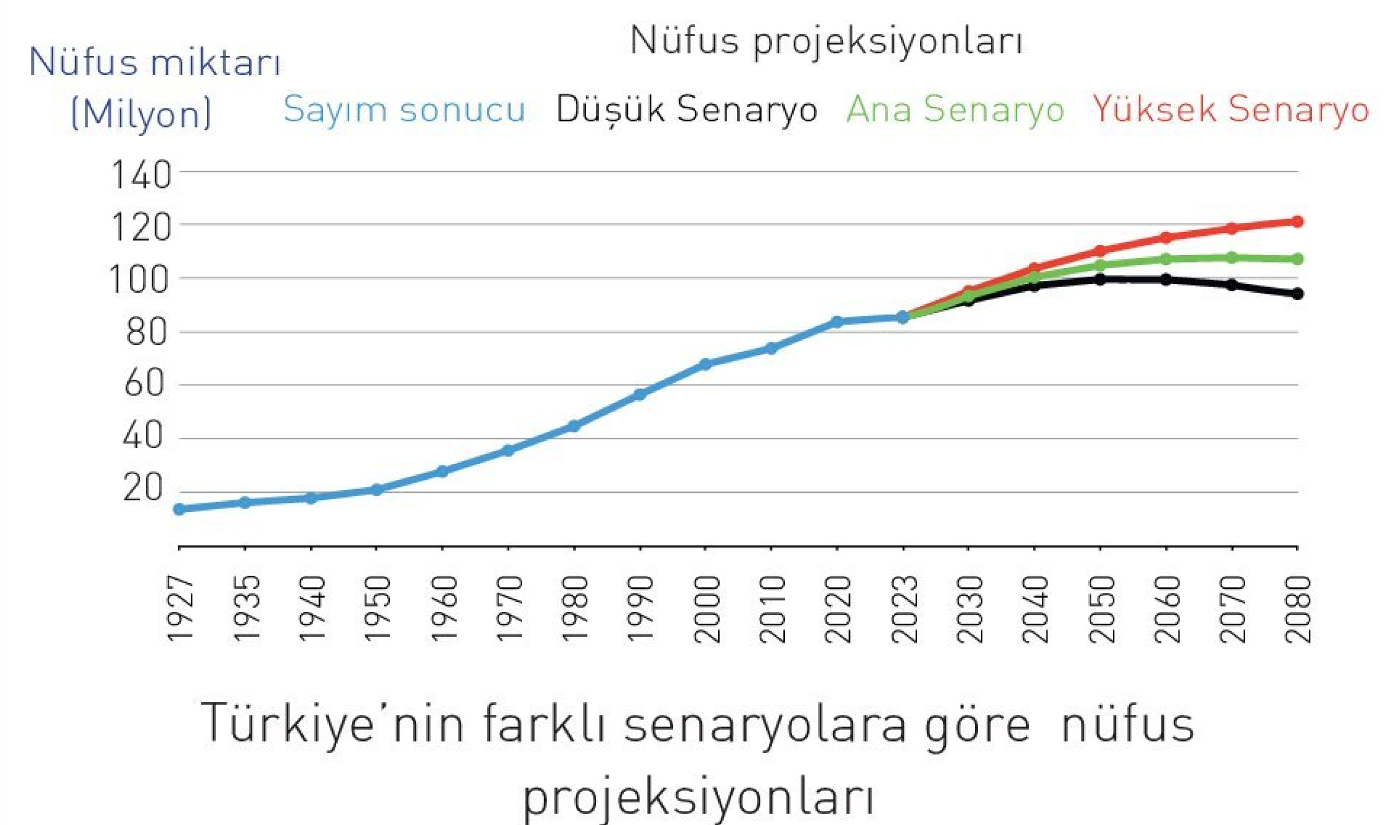
Türkiye'nin Nüfus Projeksiyonları

Dünyanın veya bir ülkenin nüfus miktarına ve nüfusun yapısal özelliklerine göre geleceğe yönelik yapılan tahminlere **nüfus projeksiyonu** denir.

Eğitim, sağlık vb. demografik yatırımların planlanması, ekonomik planlamaların doğru yapılabilmesi ve uygulanacak nüfus politikalarının belirlenmesi için nüfusun geleceği ile ilgili bilgilere ihtiyaç vardır.

Nüfus projeksiyonlarının genel özellikleri şunlardır:

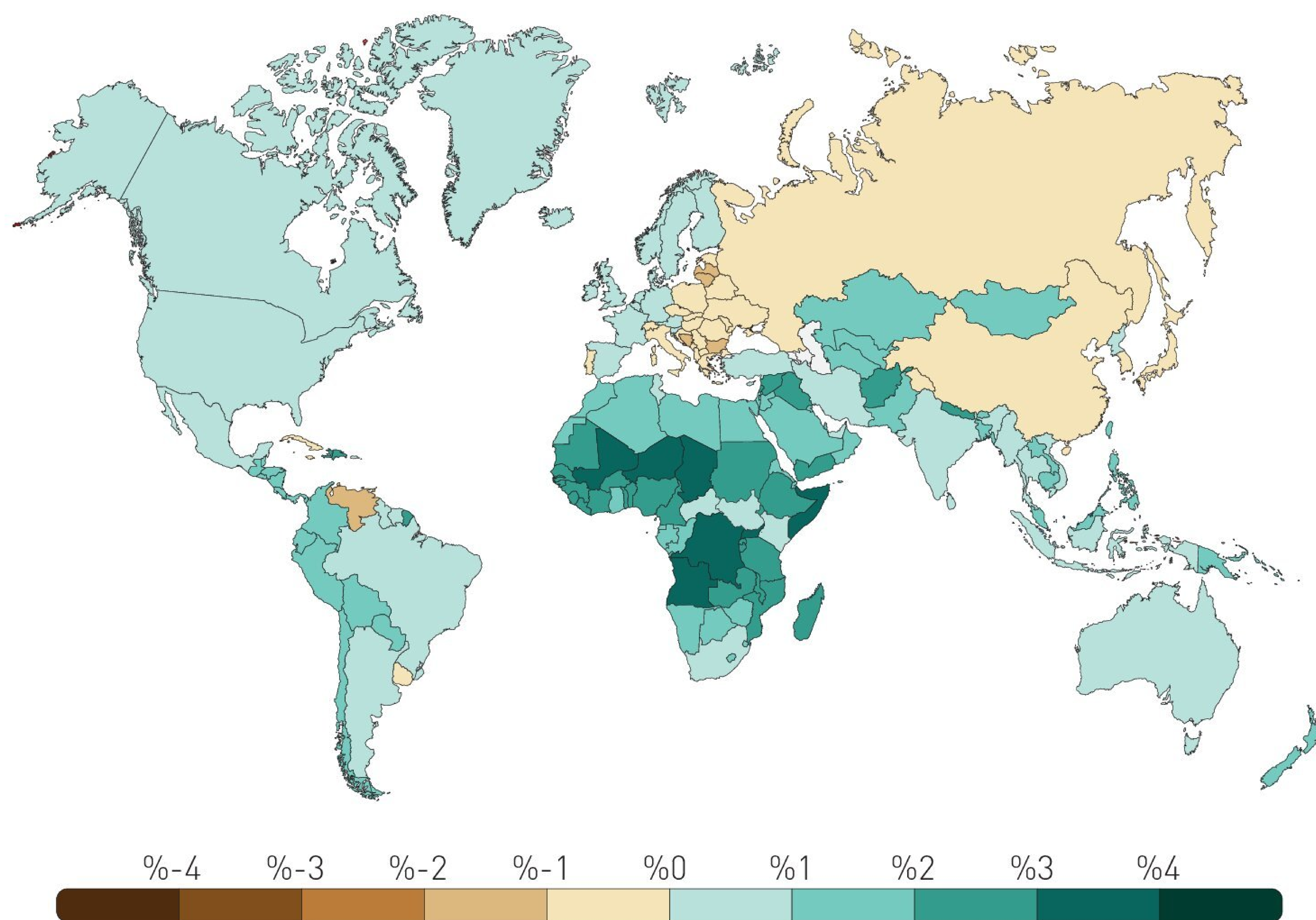
- Yakın dönemdeki doğum ve ölüm oranları, göç hızı gibi nüfus verilerinden yararlanılarak tahminler yapılır.
- Savaş, afet ve büyük göçler gibi beklenmedik faktörler nüfus projeksiyonlarında yanılmalara neden olabilir.
- Yakın gelecekle ilgili tahminler gerçeğe daha yakın sonuçlar verir.
- Nüfus projeksiyonlarında farklı senaryolar oluşturularak gerçekleşebilecek durumlara hazırlıklı olunması sağlanır.

Türkiye'nin farklı senaryolara göre nüfus projeksiyonları

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

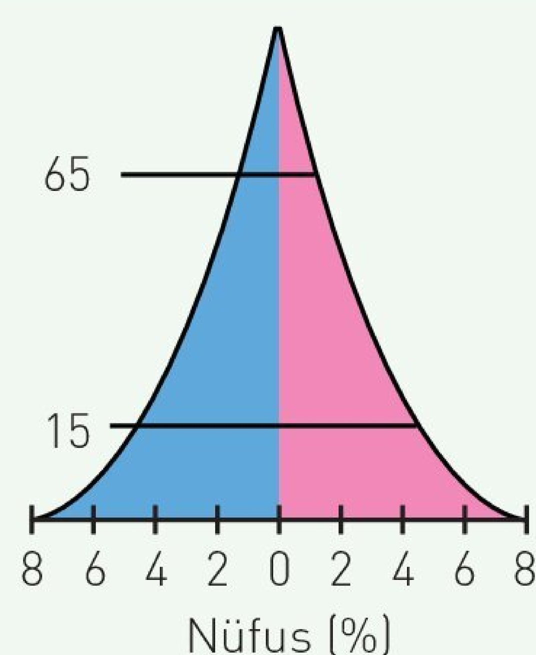

Ülkelere göre dünya nüfus artış hızı

Nüfus Piramitleri

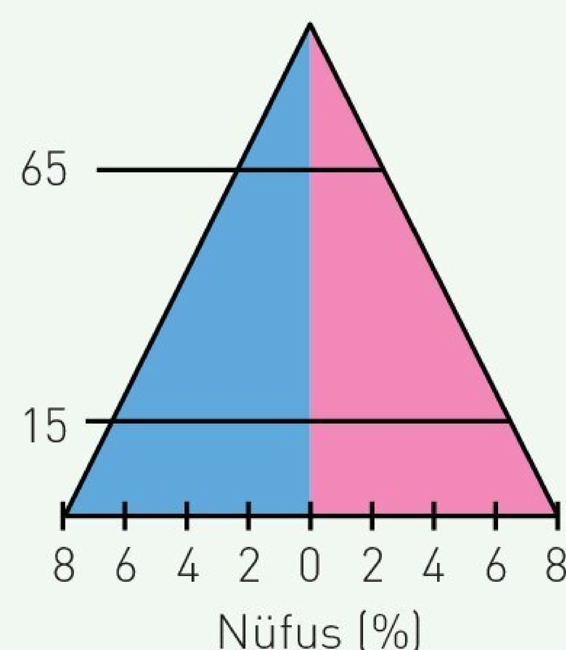
1. İç Bükey Kenarlı Üçgen Piramit

- Sanayileşme öncesi ülkelerde görülür. Doğum ve ölüm oranı yüksektir. Genç nüfus oranı fazla, yaşlı nüfus oranı düşüktür.
- Afganistan, Uganda, Çad, Tanzanya, Kamerun, Angola, Nijer vb. ülkelerde görülür.

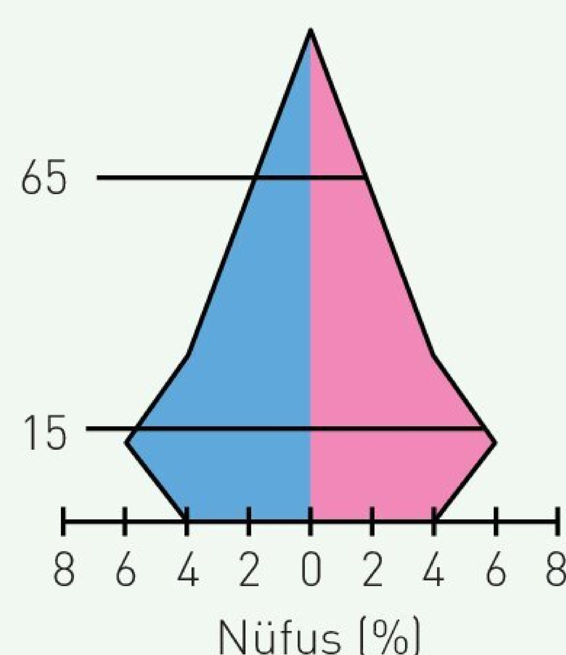
2. Düzgün Üçgen Piramit

- Sanayileşme sürecindeki ülkelerde görülür. Doğum oranı fazla, sağlık koşulları iyileşiyor bebek ölümleri azalıyor. Genç nüfus ve nüfus artışı oranı fazla, ortanca yaş oranı düşüktür.
- Gana, Gabon, Ürdün vb. ülkelerde görülür.

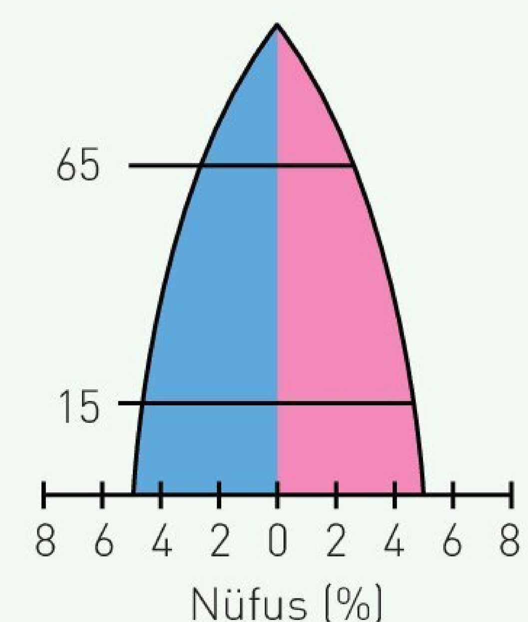
3. Asimetrik Piramit

- Sanayileşme sürecinde doğum ve nüfus artış oranının azaldığı ülkelerde görülür.
- Özbekistan, El Salvador, Honduras, Bangladeş vb. ülkelerde görülür.

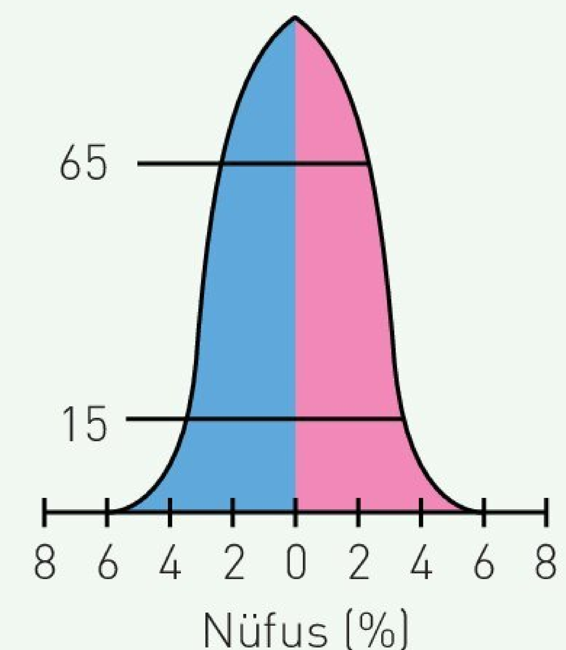
4. Arı Kovanı Şeklinde Piramit

- Gelişmiş ülkelerde görülür. Doğum, genç nüfus, nüfus artış oranı düşüktür. Ortalama ömür uzun, yaşlı nüfus oranı ve ortanca yaş yüksektir.
- ABD, İngiltere, İtalya, Almanya, İsveç vb. ülkelerde görülür.

5. Çan Şeklinde Piramit

- Uzun yıllar düşük olan doğum oranı sonradan artan Rusya ve İrlanda gibi ülkelerde görülür.

Nüfus piramitlerinde nüfus ile ilgili verilerde farklılık olabilir. Bazı nüfus piramitlerinde değerler yüzde (%) ile ifade edilirken bazılarında sayı (bin veya milyon) ile ifade edilir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Nüfus politikaları; ülkelerin nüfus özelliklerine, siyasal, sosyal ve ekonomik durumlarına göre belirlenir.

Buna göre gelişmiş, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler genel olarak aşağıdaki nüfus politikalarından hangilerini izler?

	Gelişmiş	Az gelişmiş	Gelişmemiş
A)	Azaltma	Niteliğini geliştirme	Artırma
B)	Artırma	Niteliğini geliştirme	Azaltma
C)	Niteliğini geliştirme	Azaltma	Artırma
D)	Artırma	Azaltma	Niteliğini geliştirme
E)	Niteliğini geliştirme	Artırma	Azaltma

2. Ülkeler nüfus özelliklerine, siyasal, sosyal ve ekonomik durumlarına göre farklı nüfus politikaları belirler ve uygular.

Aşağıdakilerden hangisi ülkelerin uyguladıkları nüfus politikalarının amaçları arasında yer almaz?

A) İşçilik ücretlerini düşürmek

B) Halkın refah seviyesini yükseltmek

C) Nüfus potansiyelinden yararlanmak

D) Kişi başına düşen milli geliri artırmak

E) Eğitim, sağlık ve istihdam özelliklerini daha iyi hâle getirmek

3. Nijerya, Nijer ve Somali gibi ülkelerde nüfus artış hızının yüksek olmasının ortaya çıkardığı sorunların çözülebilmesi için nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar uygulanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu politikaların hayata geçirilmesi için yapılan başlıca uygulamalardan biri değildir?

A) Evlenme yaşının yükseltilmesi

B) Emeklilik güvencesinin sağlanması

C) Kadınların eğitim seviyesinin artırılması

D) Doğum kontrolü ve planlaması yapılması

E) Doğum izni sürelerinin artırılması ve erkeklere doğum izni verilmesi

Ephesus Akademi

4. **Gelişmiş ülkelerin nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politikalar izlemesinde**

I. yaşlı nüfus oranının sosyal güvenlik masraflarını artırması,

II. çalışma çağındaki nüfusun giderek artması,

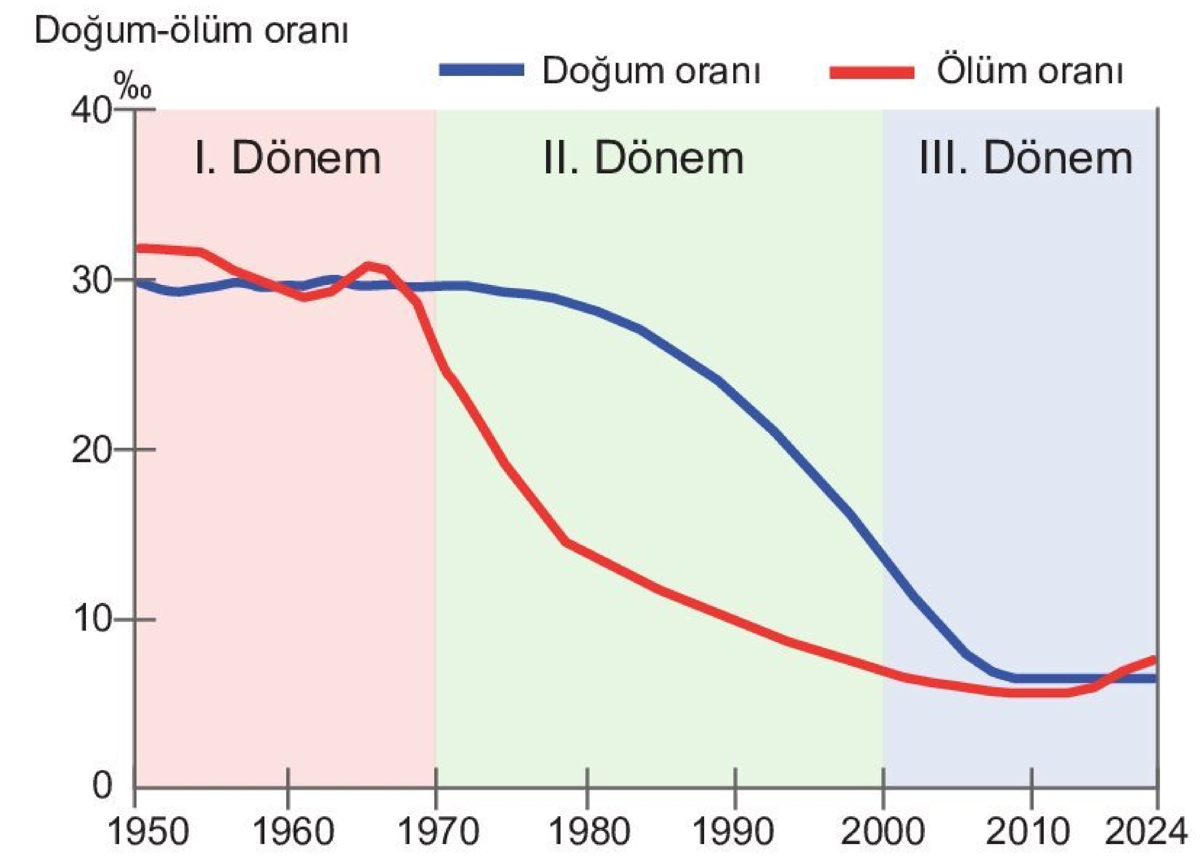
III. iş gücü açığının artması

unsurlarından hangileri etkili olmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

5. Aşağıda bir ülkenin 1950-2024 yıllarına ait doğum ve ölüm oranları grafiği verilmiştir.

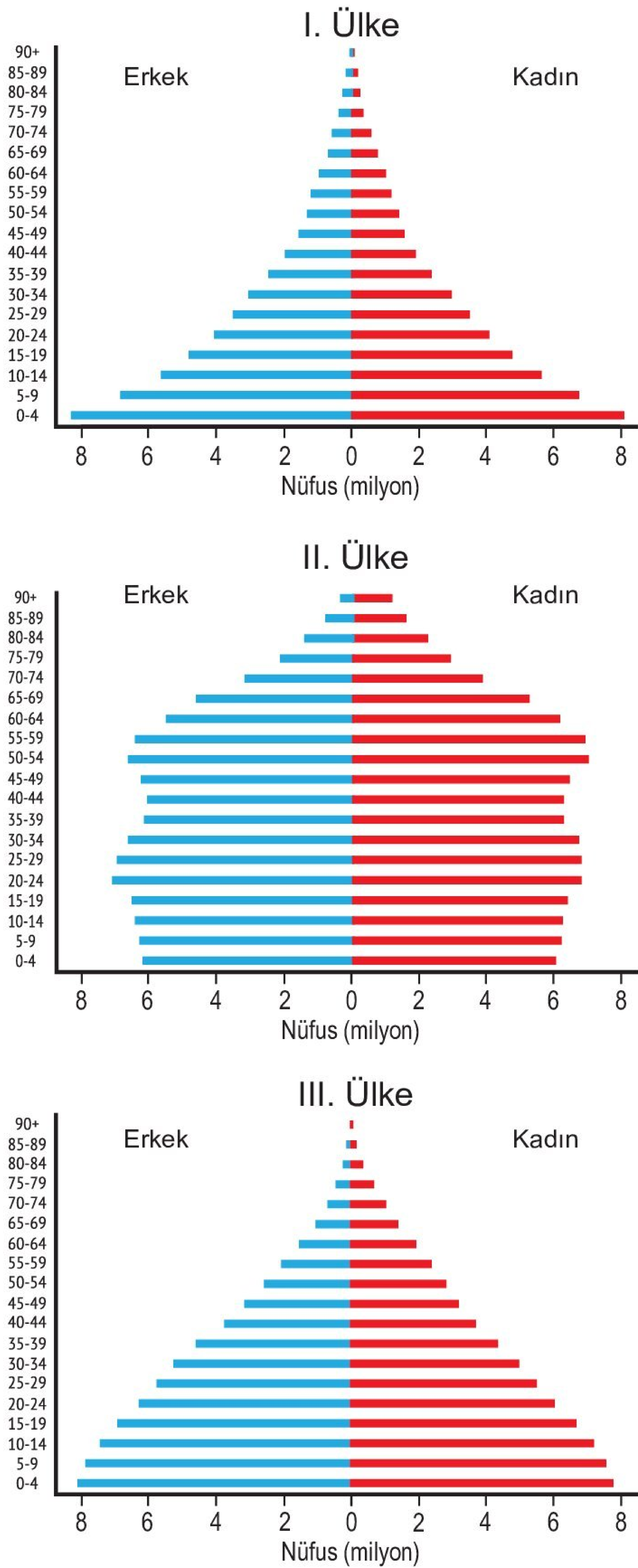
Grafikteki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bu üç dönem için hangi nüfus politikasının uygulanması gerekir?

	I. dönem	II. dönem	III. dönem
A)	Nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmek	Nüfus artış hızını artırmak	Nüfus artış hızını azaltmak
B)	Nüfus artış hızını artırmak	Nüfus artış hızını azaltmak	Nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmek
C)	Nüfus artış hızını azaltmak	Nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmek	Nüfus artış hızını artırmak
D)	Nüfus artış hızını artırmak	Nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmek	Nüfus artış hızını azaltmak
E)	Nüfusun nicelik ve niteliğini geliştirmek	Nüfus artış hızını azaltmak	Nüfus artış hızını artırmak

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

Ülkelerin nüfus özellikleri birbirinden farklı olduğu için farklı nüfus politikaları uygulanır.

Buna göre yukarıda nüfus piramitleri verilen numaralı ülkelerden hangisinde nüfus artış hızını artırmaya yönelik bir nüfus politikası uygulanır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

7. I. Vergi gelirlerinin artması

II. İşçilik ücretlerinin ucuzlaması

III. Demografik yatırımların artması

IV. Doğal kaynakların tüketiminin artması

Yukarıda verilenlerden hangileri nüfus artış hızının yükselmesinin olumsuz sonuçları arasında <u>yer almaz</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

8. Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerden etkilenen doğum oranlarındaki değişimlere ve nüfus artışına göre nüfus politikaları belirlenmiştir.

Türkiye'de 1923-1963 yılları arasında nüfus artış hızını artırma politikası uygulanmasının nedenleri arasında

I. savaşlar nedeniyle nüfus artış hızının azalması,

II. kadın başına doğum oranının düşük olması,

III. yurtdışına doğru işçi göçleri yapılması

faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

9. **Aşağıdakilerden hangisi günümüzde Türkiye'nin uyguladığı nüfus politikasının amaçları arasında <u>yer almaz</u>?**

A) Aile kurumunun güçlendirilmesi

B) Sağlıklı ve dinamik nüfus yapısının korunması

C) Yaşlıların kaliteli bakım ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi

D) Yaşlanan nüfusun bedensel ve ruhsal sağlık düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi

E) Kadın başına doğum oranının düşürülerek kadınların iş hayatında daha fazla yer almasının sağlaması

10. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin 1963-2008 yılları arasında nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikasının hayata geçmesi için yaptığı uygulamalardan <u>değildir</u>?**

A) Zorunlu eğitim süresinin uzatılarak kızların eğitim görmesini destekleyecek kampanyalar yapılması

B) Doğum kontrolü ile aile planlamasının önündeki yasal engellerin kaldırılması

C) 5 ve daha fazla çocuğu olan ailelerin yol vergisinden muaf tutulması

D) Gebeliğin sonlandırılma süresinin ilk 10 haftaya kadar serbest bırakılması

E) Evlenme yaşının 18'e yükseltilmesi

Ephesus Akademi

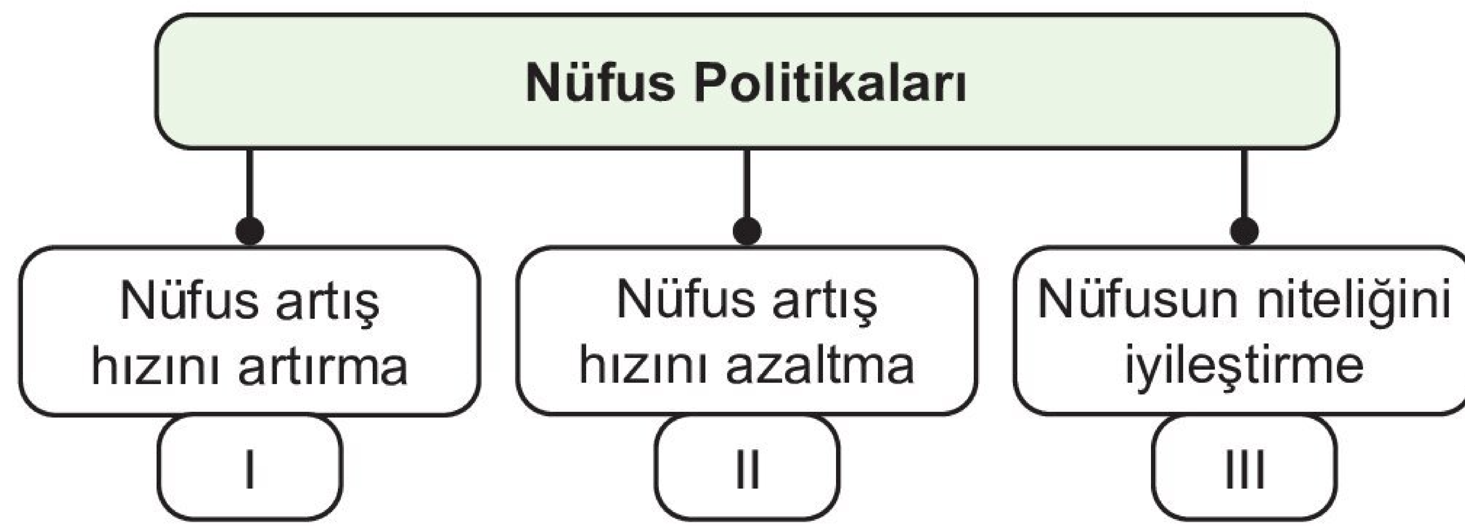
1-B 2-A 3-E 4-D 5-E 6-B 7-A 8-A 9-E 10-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Ekonomik gelişmişlik seviyesi ve nüfus yaş yapısı benzer olan ülkelerde nüfus politikaları da benzerdir.

Buna göre tabloda numaralandırılan temel nüfus politikalarını uygulayan ülkelere aşağıda verilen örneklerden hangisi doğrudur?

	I	II	III
A)	Endonezya	İngiltere	Nijer
B)	Norveç	İsveç	Türkiye
C)	Hollanda	Somali	Meksika
D)	Malezya	Fransa	Almanya
E)	Çin	Almanya	Bangladeş

2. **Bir ülkenin nüfus piramidine bakılarak o ülkenin nüfusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi elde <u>edilemez</u>?**

A) Ülkenin toplam nüfusu

B) Yaşanan iç göç oranları

C) Nüfusun cinsiyet yapısı

D) Ülkedeki genç nüfus oranı

E) Çalışma çağındaki nüfus miktarı

3. **1900 yılının başından 1960'lı yıllara kadar dünya genelinde nüfus artış hızını artırıcı politikalar uygulanmasında**

I. savaşlar nedeniyle nüfus kaybı yaşanması,

II. ülkelerin kalkınmak için iş gücüne ihtiyaç duyması,

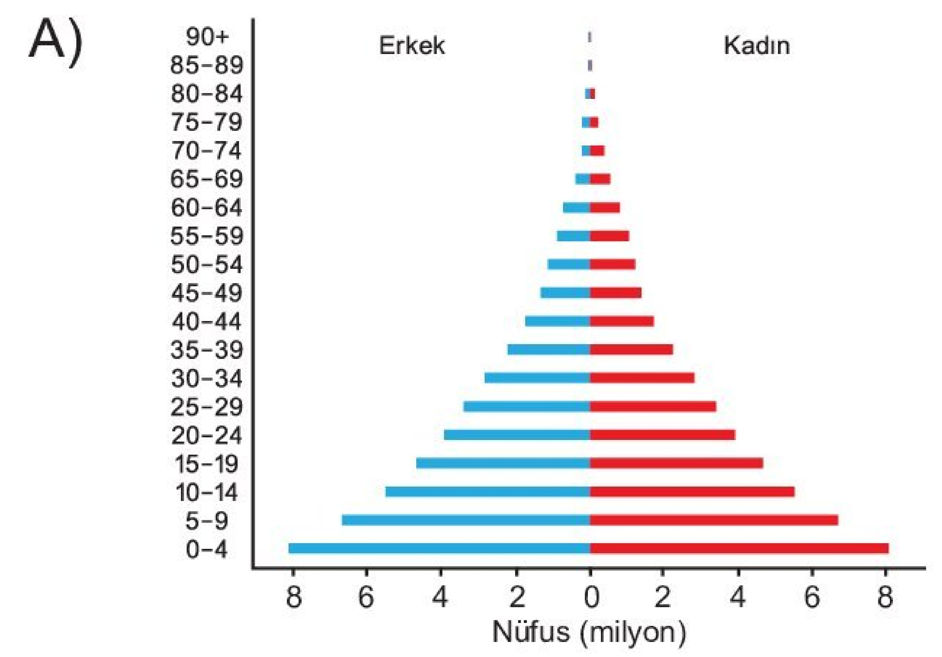
III. dünya genelinde salgın hastalıkların yaygınlaşması

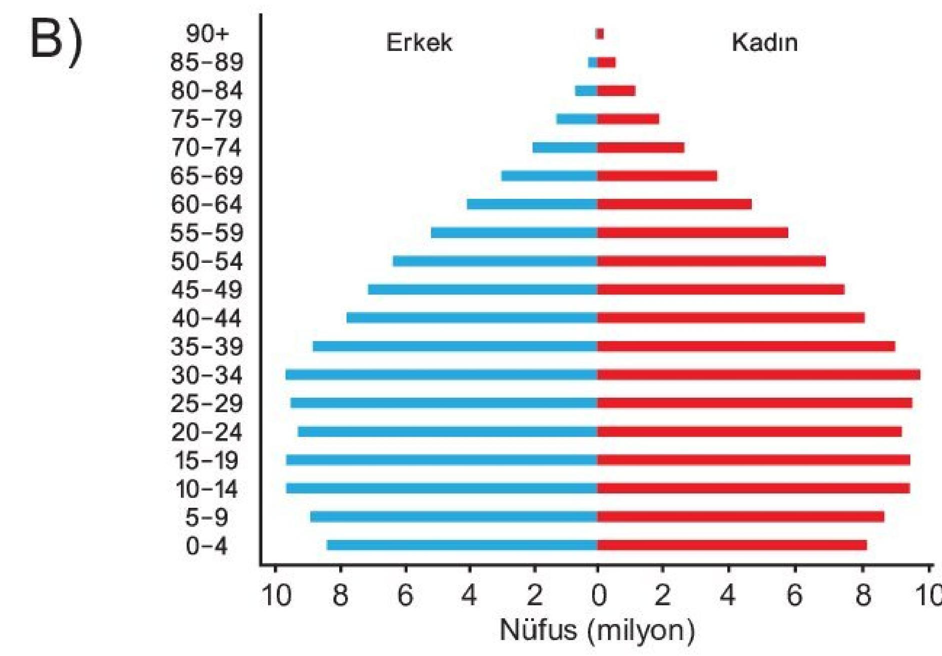
faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

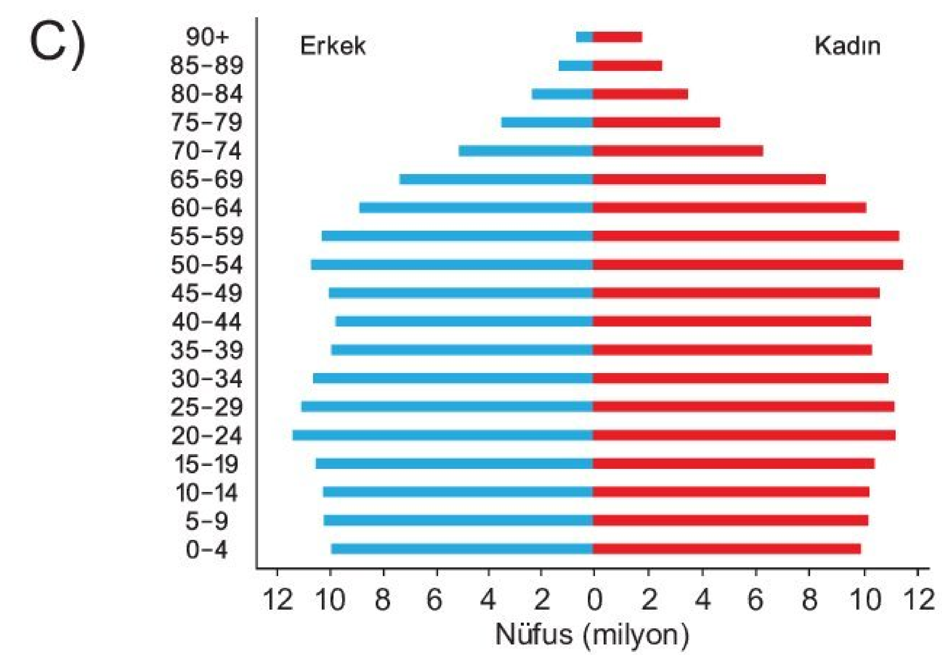
A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

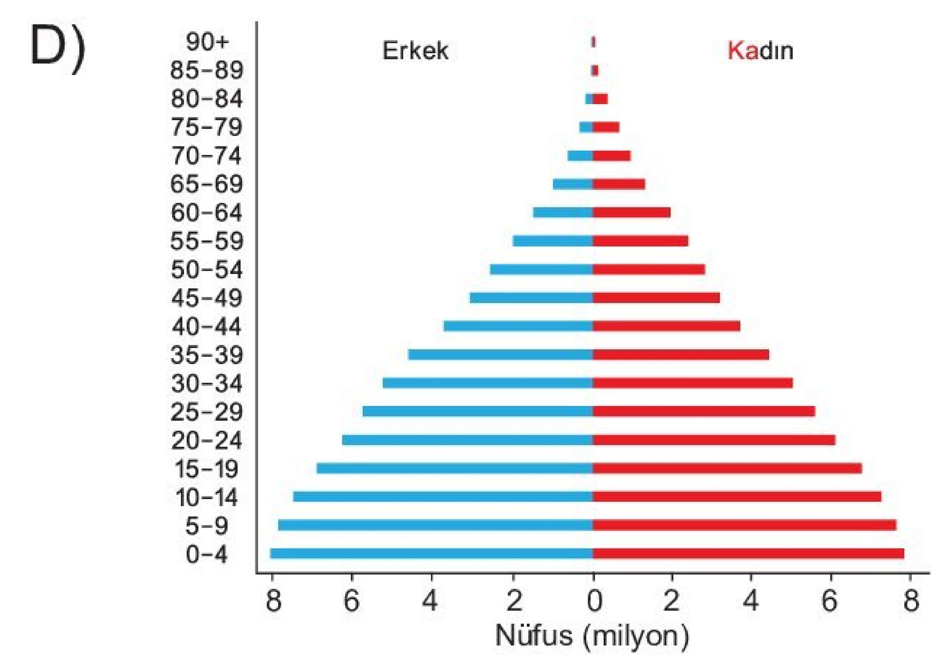
4. Bir ülkede hızlı nüfus artışının neden olduğu sorunları önlemek için nüfus artış hızını azaltmak amacıyla sıkı politikalar uygulanmıştır. Fakat zamanla yaşlanan nüfusu tekrar gençleştirmek için bu politikadan vazgeçilmiş ve son 20 yıldır uygulanan nüfus artış hızını artırıcı politikalarda başarılı olunmuştur.

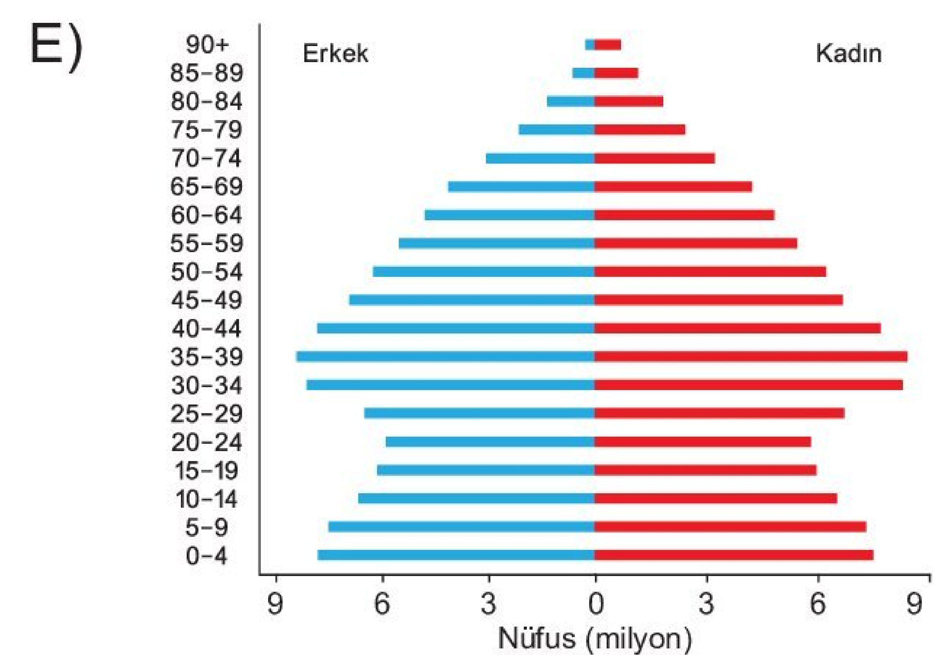
Buna göre bu ülkenin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisidir?

A)

B)

C)

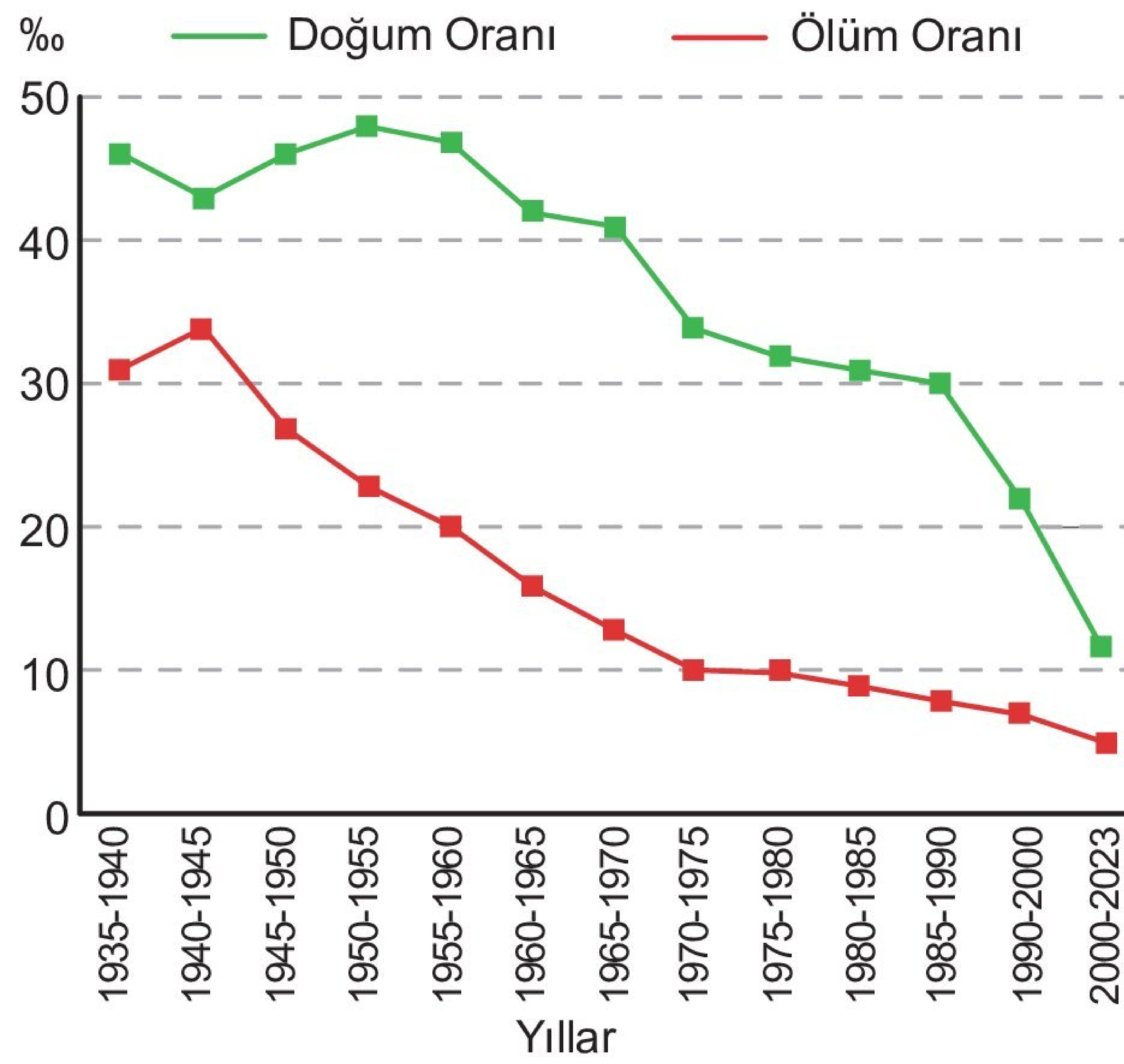
D)

E)

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Aşağıdaki grafikte Türkiye'nin 1935-2023 yılları arasındaki doğum ve ölüm oranları verilmiştir.

Grafikteki bilgiler dikkate alındığında Türkiye'nin nüfus politikalarıyla ilgili

I. son yıllarda nüfus artış hızını düşürücü politikalar uygulaması gerektiği,

II. 1960'lı yıllardan sonra nüfus artış hızını azaltıcı politikalar uyguladığı,

III. 1960'lı yıllara kadar nüfus artış hızını artırıcı politikalar uyguladığı

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. • Teşvik uygulamaları (vergi indirimi, çocuk başına para yardımı, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi)

• Doğum izni sürelerinin artırılması, erkeklere doğum izni verilmesi

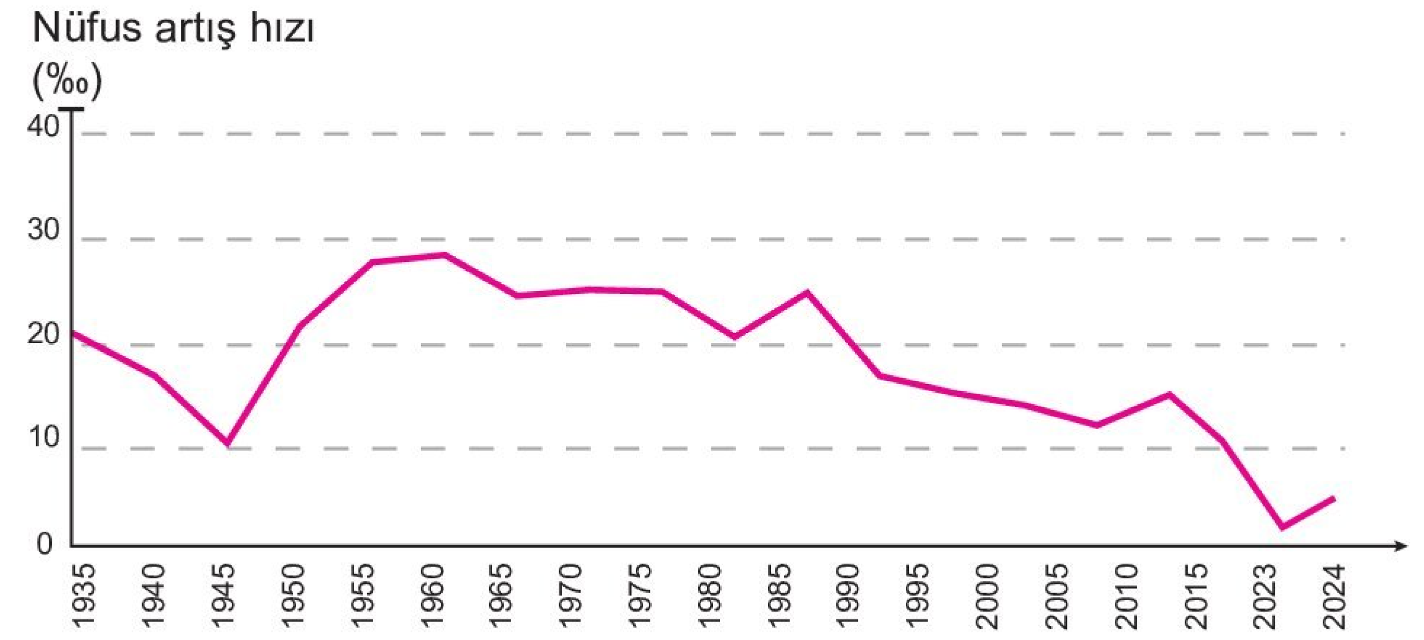
Aşağıdaki ülkelerden hangisinin nüfus politikasınında başarılı olmak için yukarıdaki uygulamaları yaptığı <u>söylenemez</u>?

A) Almanya B) İngiltere C) Malezya

D) Japonya E) Norveç

Ephesus Akademi

7. Aşağıda Türkiye'nin nüfus artış hızı grafiği verilmiştir.

Bu grafikteki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki yargılardan hangisinin doğru olduğu söylenebilir?

A) Nüfus miktarının en az olduğu yıl 1945'dir.

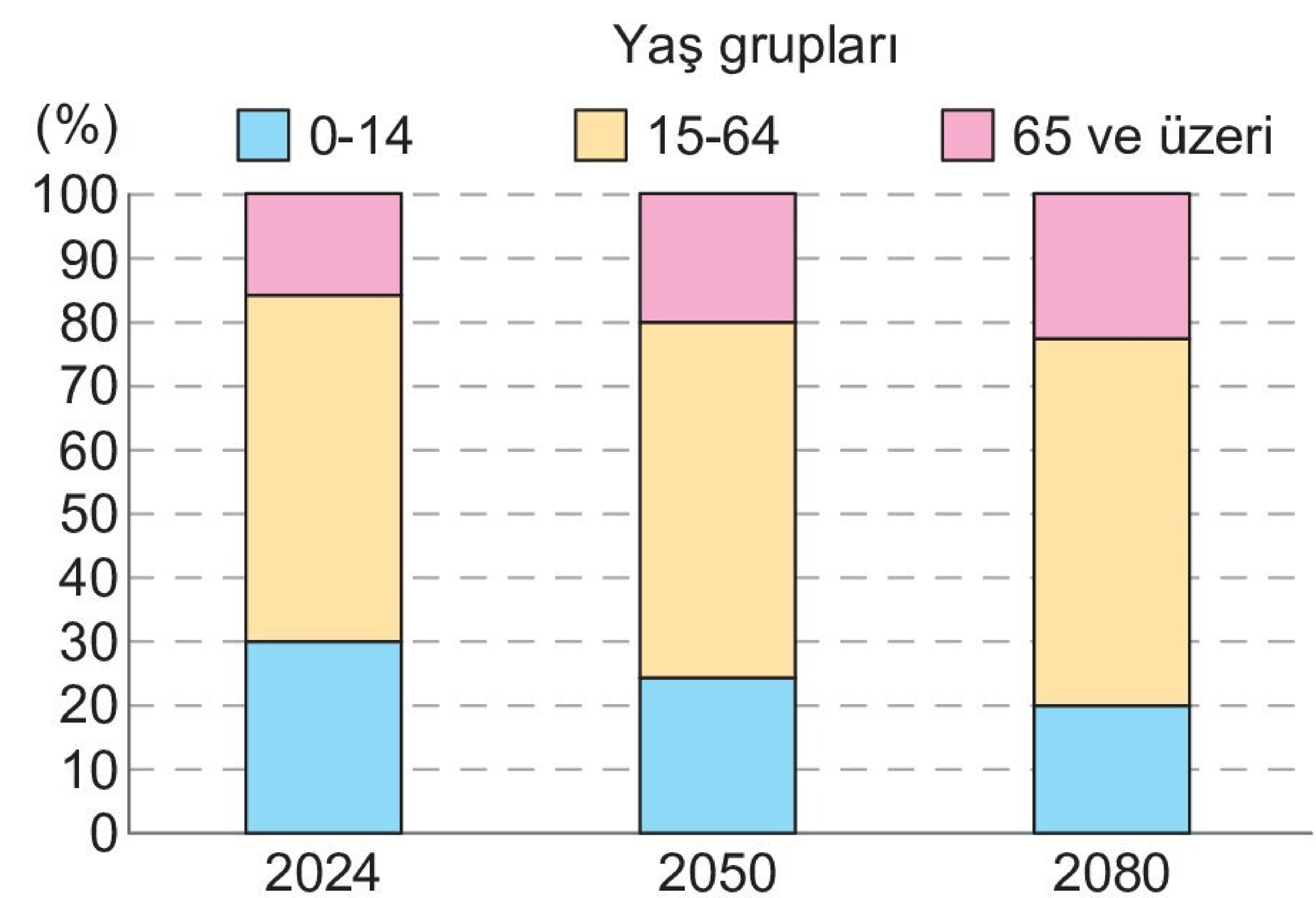
B) Nüfus miktarının en fazla olduğu yıl 2024'dür.

C) 1935 ile 1945 yılları arasında nüfus miktarı azalmıştır.

D) 1945 ile 1960 yılları arasında nüfus artış hızını azaltıcı politikalar uygulanmıştır.

E) Son yıllarda nüfus artış hızını azaltıcı uygulamalara ihtiyaç vardır.

8. Aşağıdaki grafikte, Türkiye nüfusunun yaş gruplarına göre 2024 yılındaki oranları ve bu oranların 2080 yılına kadar öngörülen tahmini değerleri gösterilmiştir.

Grafikteki bilgiler dikkate alındığında Türkiye ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Nüfus miktarı azalacaktır.

B) Nüfus artış hızı azalacaktır.

C) Doğum oranları azalacaktır.

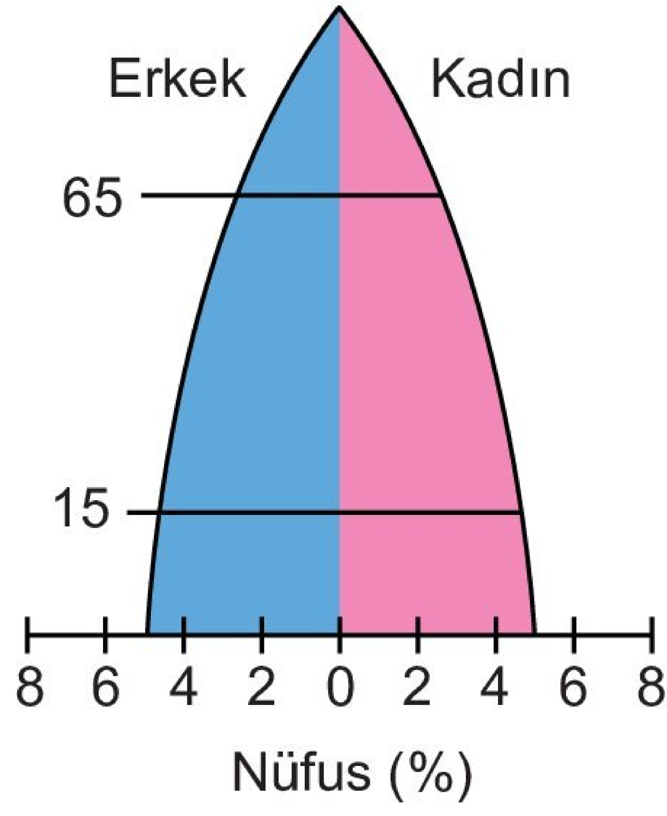
D) Ortanca yaş sürekli artacaktır.

E) Nüfusu artış hızını artırıcı politikalar uygulanacaktır.

1-C 2-B 3-D 4-E 5-E 6-C 7-B 8-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıda bir ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu ülkeyle ilgili

I. İstihdam oranı yüksektir.

II. Nüfusu hızla artmaktadır.

III. Aktif nüfus oranı düşüktür.

yargılarından hangilerinin doğru olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Bazı ülkelerde nüfus artış hızının düşmesi, yaşlı nüfus oranının artmasına ve nüfusun yaş ortalamasının yükselmesine neden olmaktadır. Bu durum ülkenin dinamik nüfus yapısının kaybolmasına, sosyal ve ekonomik sorunlara neden olduğundan bu ülkeler nüfus artış hızını artırıcı politikalar uygulamaktadır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin bu şekilde bir politika izlediği söylenemez?

A) İngiltere B) Japonya C) Fransa D) Sudan E) Almanya

3. Ülkelerin nüfus politikalarının belirlenmesinde aşağıdaki unsurlardan hangisinin etkisi yoktur?

A) Eğitim düzeyi

B) Kentleşme oranı

C) Nüfusun cinsiyet yapısı

D) Doğum ve ölüm oranları

E) Nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı

Ephesus Akademi

4. Nüfus piramitlerinin şekil özellikleriyle ilgili

I. Çan şeklindeki nüfus piramitleri doğumların yeniden artmaya başladığını gösterir.

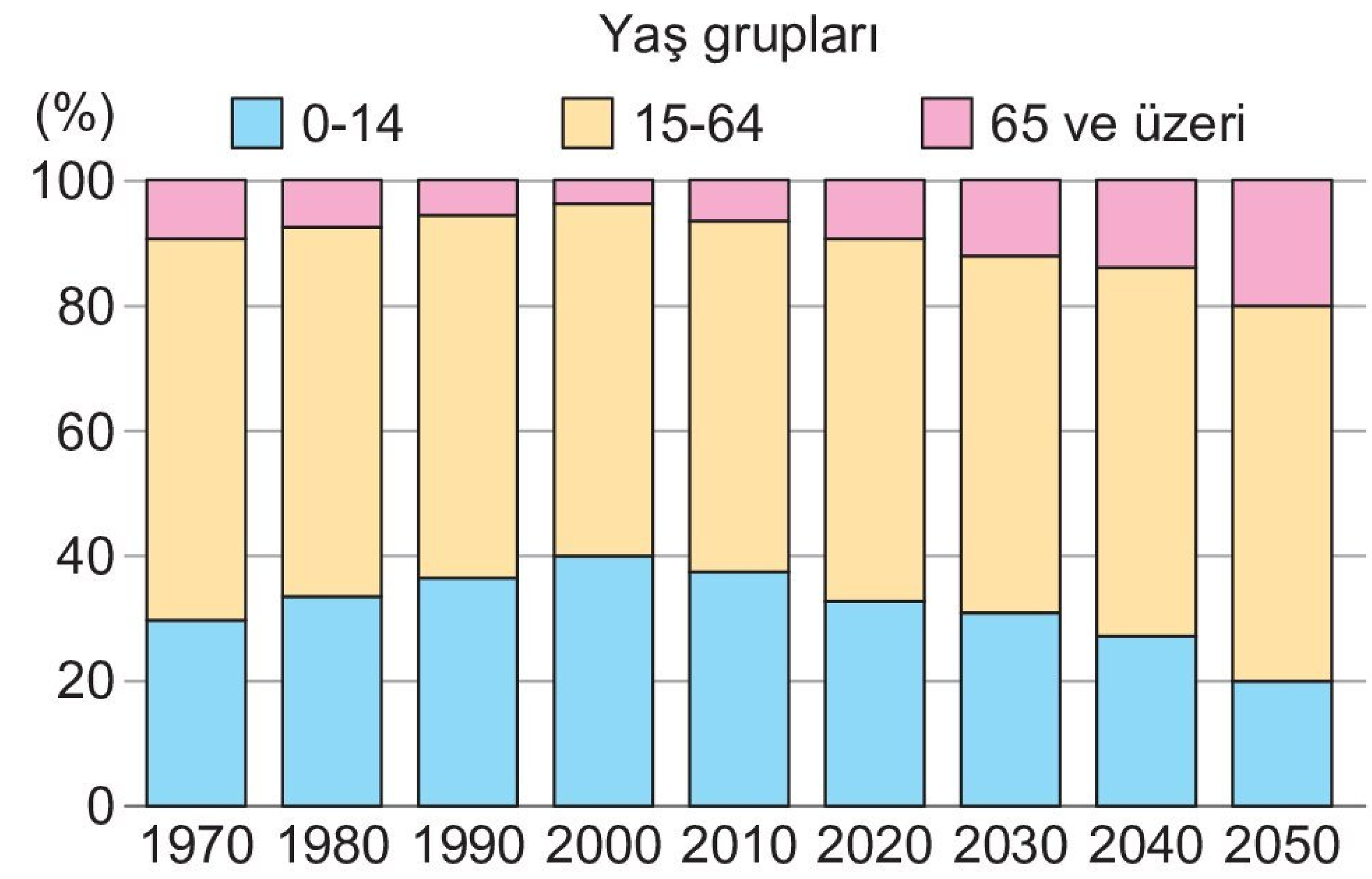
II. İç bükey kenarlı üçgen şeklindeki nüfus piramitleri yüksek doğum ve ölüm oranlarını gösterir.

III. Tabanı hızla daralan nüfus piramitleri yüksek doğurganlık oranlarını gösterir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Aşağıdaki grafikte, bir ülke nüfusunun yaş gruplarına göre 1980-2020 yılları arasındaki oranları ve bu oranların 2060 yılına kadar öngörülen tahmini değerleri gösterilmiştir.

Grafikteki bilgiler dikkate alındığında bu ülke nüfusuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisinin doğru olduğu söylenebilir?

A) Ortanca yaş sürekli azalma eğilimindedir.

B) 2000 yılı toplam nüfus içinde en büyük pay çocuklara aittir.

C) 1970 yılından itibaren yaşlı nüfus oranı sürekli olarak azalmaktadır.

D) Tüm yıllarda olgun nüfus miktarı diğerlerinden daha fazladır.

E) 2020 yılı ve sonrasındaki tüm yıllarda yaşlı nüfus oranı %20'nin üzerinde olacaktır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. **Bir ülke nüfusu içerisindeki yaşlı nüfus oranı artıyor genç nüfus oranı azalıyorsa bu ülke ile ilgili olarak**

I. Göçmen işçi ihtiyacı artar.

II. Kamunun tasarruf oranı yükselir.

III. Sosyal güvenlik kurumlarının giderleri azalır.

yargılardan hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

7. K ülkesi nüfus artış hızını azaltıcı, L ülkesi ise nüfus artış hızını artırıcı politikalar uygulamıştır.

Her iki ülke de uzun yıllar uyguladıkları bu politikalarda başarılı olduklarına göre bu ülkelerle ilgili olarak

I. L ülkesinde doğum oranı azalmıştır.

II. L ülkesinin genç nüfus oranı artmıştır.

III. K ülkesinin yaşlı nüfus miktarı azalmıştır.

yargılarından hangileri <u>yanlıştır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

8. 1970 yılına kadar nüfusu artırma politikası uygulayan Çin 1970 yılından sonra nüfus artış hızını düşürmek için tek çocuk politikası uygulamıştır. 2016 yılından itibaren ise nüfus artış hızını artırma politikasına dönmüştür.

Buna göre Çin'in farklı zamanlarda farklı nüfus politikaları uygulamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kentleşme oranını artırmak

B) Cinsiyet dağılımını dengelemek

C) Ortalama yaşam süresini yükseltmek

D) Aritmetik nüfus yoğunluğunu artırmak

E) Ekonomik yapısına uygun nüfus artışı planlamak

9. Cumhuriyet Dönemi boyunca Türkiye'de, farklı nüfus politikaları uygulanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar, 1960'lı yıllardan sonra nüfus artış hızını azaltıcı politikalar, 2008 yılından sonra ise artış hızını yükseltme yönünde nüfus politikaları uygulanmıştır.

2008 yılından sonra tekrar nüfus artış hızını artırıcı politikalar uygulanmasının temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eğitimli nüfusu artırmak

B) Dinamik genç nüfusu korumak

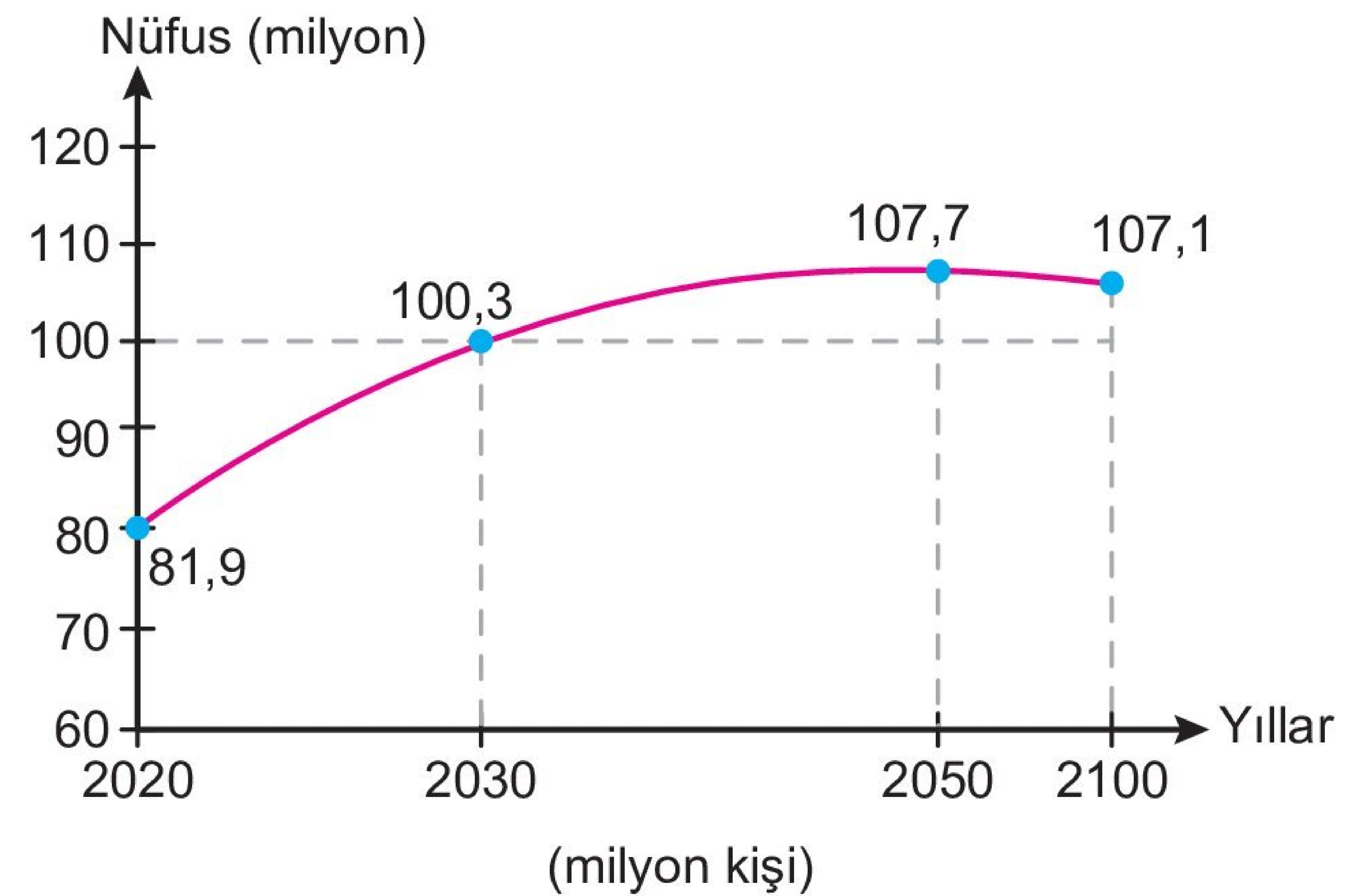
C) Bebek ölüm oranlarını azaltmak

D) Ülke dışına göçleri sınırlandırmak

E) Ortalama yaşam süresini artırmak

Ephesus Akademi

10. Aşağıda, Türkiye'nin 2020 yılı nüfusu baz alınarak hazırlanan ve Türkiye'nin 2020-2100 yılları arasındaki nüfusunun olası durumunu gösteren bir grafik verilmiştir.

(milyon kişi)

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında nüfusun geleceğiyle ilgili olarak,

I. 2050 yılından sonra toplam nüfus miktarı azalacaktır.

II. 2020-2050 yılları arasında nüfus artış hızı sürekli artacaktır.

III. 2030 yılına kadar olan nüfus artışında sadece doğum ve ölümler (doğal nüfus artışı) etkili olacaktır.

durumlarından hangilerinin gerçekleşmesi beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

11. Türkiye'de; doğum, ölüm ve göçler sonucu değişen nüfus özelliklerine bağlı olarak belirli dönemlerde farklı nitelikte nüfus politikaları uygulanmıştır. Bunlardan biri de 1963 ile 2008 arası dönem olup bu dönemde nüfus artış hızını azaltmaya dönük politikalar uygulanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu dönemde uygulanan nüfus politikalarının gerekçelerinden biri <u>değildir</u>?

A) Çok çocuklu ailelerin sayıca az olması

B) İstihdam sorunları sebebiyle işsizliğin artması

C) Hızlı nüfus artışının sosyal ve ekonomik gelişmeyi olumsuz etkilemesi

D) Makineleşme sonucu tarımda iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması

E) Nüfusa bağlı (demografik) yatırımların artması ve tasarrufların azalması

12. Türkiye'de farklı dönemlerde farklı nüfus politikaları uygulanmasında etkili olan <u>en önemli</u> faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mülteci göç miktarının değişmesi

B) Kentleşme oranının yükselmesi

C) Demografik yatırımların artması

D) Ekonomik ve sosyal yapının değişmesi

E) Yeni istihdam alanlarının ortaya çıkması

13. Atatürk, 1 Mart 1922'de Türkiye nüfusu ile ilgili şu sözleri söylemiştir: "Genel sağlık konusunda takip ettiğimiz gaye şudur; Milletimizin sıhhatinin muhafaza ve takviyesi, nüfusun çoğaltılması, hastalıkların ortadan kaldırılması, bu suretle milletin dinç bir beden olarak yetiştirilmesi." Atatürk'ün nüfus hakkındaki bu ifadeleri Cumhuriyet'in ilk yıllarında hükûmetin ana politikası olmuştur.

Buna göre

I. doğum evlerinin kurulması,

II. doğum kontrolünün yapılması,

III. çok çocuklu ailelere bazı vergilerden muafiyet getirilmesi

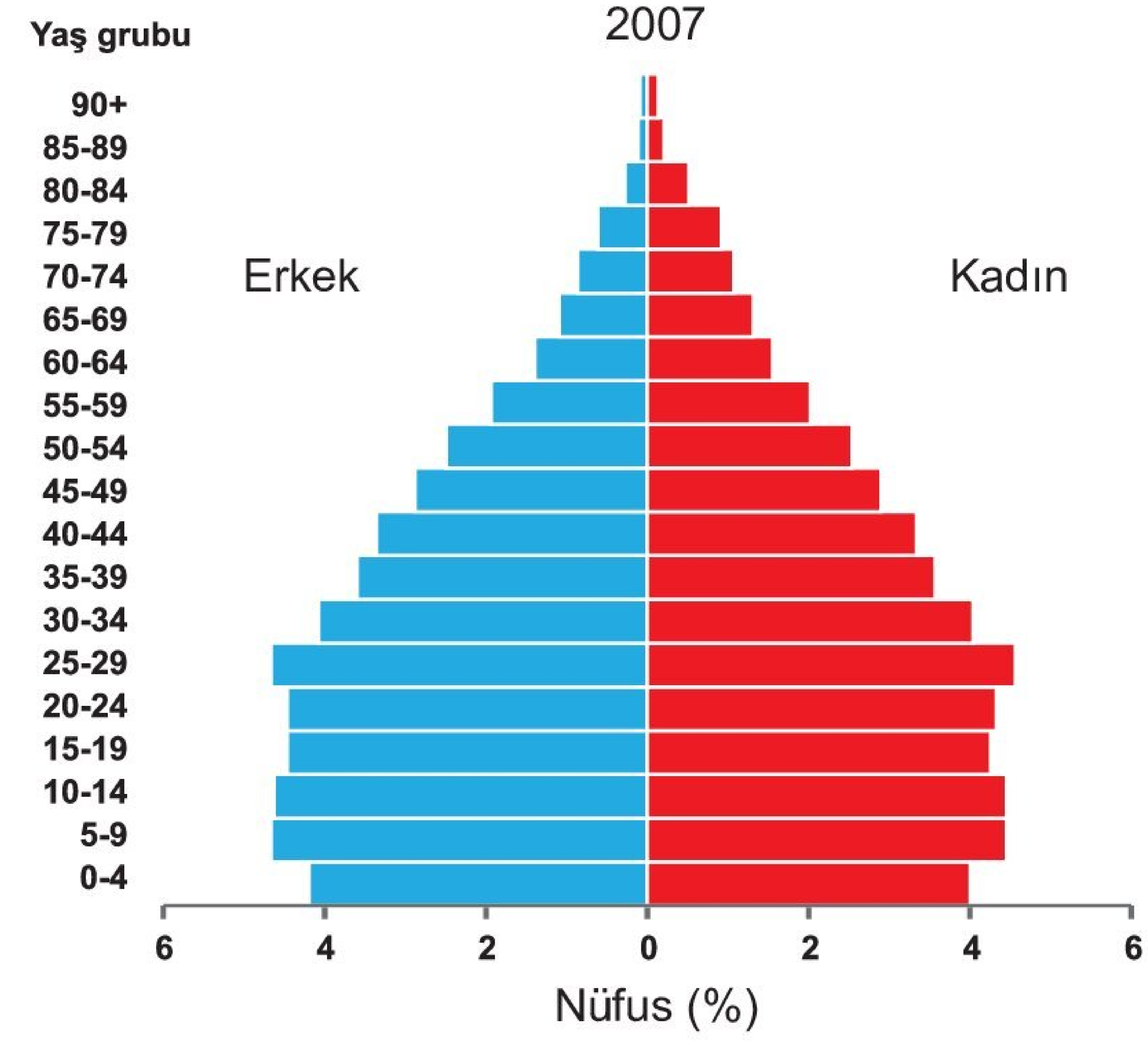
uygulamalarından hangilerinin Cumhuriyet'in ilk döneminde izlenen nüfus politikasına ait olduğu <u>söylenemez</u>?

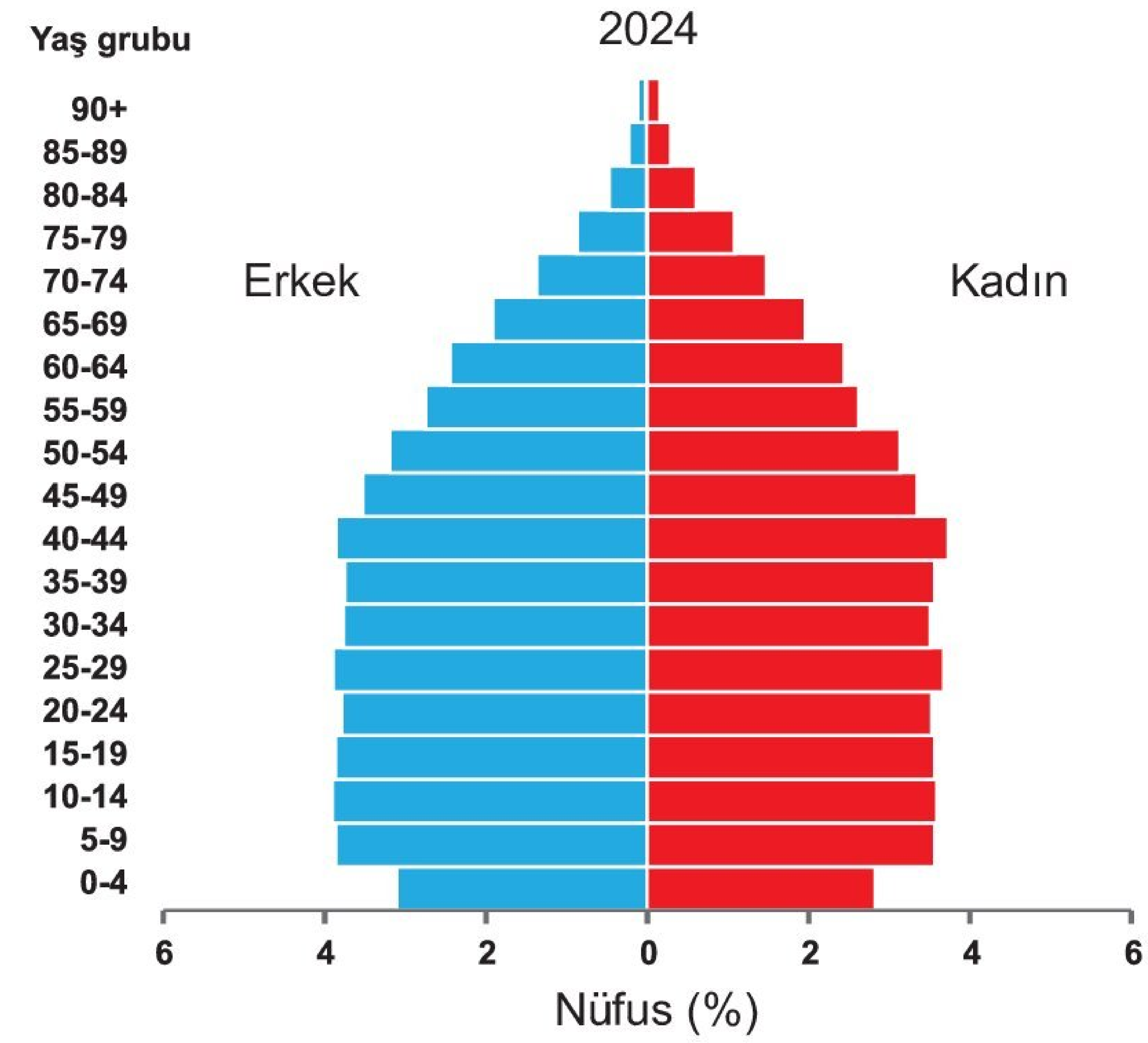
A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

Ephesus Akademi

14. Aşağıda Türkiye'nin 2007 yılı ve 2024 yıllarına ait nüfus piramitleri verilmiştir.

Nüfus piramitlerindeki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisinin <u>yanlış</u> olduğu söylenebilir?

A) Ortanca yaş artmıştır.

B) Nüfus artış hızı düşmüştür.

C) Ortalama yaşam süresi uzamıştır.

D) Genç nüfus oranı azalırken yaşlı nüfus oranı artmıştır.

E) Nüfus artış hızını artırıcı politikalar başarıyla uygulanmıştır.

15. Aşağıdaki ülkelerin nüfus özellikleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinin diğerlerinden farklı bir nüfus politikası uygulaması beklenir?

A) Somali B) Çad C) Finlandiya

D) Hindistan E) Etiyopya

1-A 2-D 3-C 4-C 5-D 6-A 7-D 8-E 9-B 10-A 11-A 12-D 13-B 14-E 15-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ŞEHİR VE KIR YERLEŞMELERİNİN ÖZELLİKLERİ

Terimler ve Kavramlar

- Şehirsel Fonksiyon
- Şehirsel Etki Alanı
- Sakin Şehir
- Kır Yerleşmesi
- Geçici Yerleşme

Neler Öğreneceksiniz?

- Şehirlerin fonksiyonel özelliklerini
- Şehirlerin küresel ve bölgesel etkilerini
- Sakin şehir kavramını
- Türkiye'de kır yerleşmelerini

4. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Şehirlerin Fonksiyonel Özellikleri

- Şehirler, nüfusun fazla olması ve tarım dışı faaliyetlerin öne çıkmasıyla kırsal yerleşmelerden ayrılır.
- Şehirler; kuruluş amaçları, kültürel ve ekonomik özelliklerine göre farklı fonksiyonlara sahiptir.
- Şehirlerin gelişiminde idari, kültürel, ekonomik fonksiyonlardan biri veya birkaçı ön plana çıkar ve şehir kendine özgü bir karakter kazanır.
- Şehirlerin fonksiyonları zaman içinde değişiklik gösterebilir.

Fonksiyonlarına göre şehirler

İdari Şehirler

Ülkelerin başkentleri ve önemli kararların alındığı, siyasi veya ekonomik kuruluşların yönetim merkezlerinin bulunduğu şehirlerdir.
Türkiye'de Ankara, İngiltere'de Londra, ABD'de Washington şehirleri idari şehirlere örnektir.

Eğitim Şehirleri

Çok sayıda öğrencinin ve araştırmacının toplandığı üniversiteler sayesinde nüfusu artan ve gelişen şehirlerdir.
Kanada'da Montreal, Fransa'da Paris, İngiltere'de Oxford, Avustralya'da Melbourne, Almanya'da Berlin, Türkiye'de İstanbul ve Eskişehir örnek verilebilir.

Ticaret Şehirleri

Sanayi merkezlerine yakın ve ulaşım noktalarının kavşağında bulunan şehirlerin ticari fonksiyonları ön plandadır.
ABD'de New York, Avustralya'da Sydney, Türkiye'de Kayseri, Malezya'da Kuala Lumpur, Singapur ve Hong Kong ticaret şehirlerine örnek verilebilir.

Dinî Şehirler

Bir şehrin dinî şehir özelliğini kazanabilmesi için kutsal sayılan mekânları barındırması ve bu fonksiyonu ile ön plana çıkması gerekir.
Mekke ve Medine Müslümanlar; Vatikan Hristiyanlar; Kudüs ise Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler için manevi değere sahip dinî şehirlerdir. Ayrıca Hindistan'ın Pushkar şehri Hindular, Çin'e bağlı Tibet'teki Lhasa şehri Budistler için kutsal kabul edilen şehirlerdir.

Bazı şehirler birden fazla fonksiyonel özelliğe sahip olabilir. Örneğin; Roma dini, idari ve turizm fonksiyonlarına sahiptir.

1. Dünya'da bazı şehirler dini fonksiyonlarıyla öne çıkmaktadır.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisi bunlardan biri değildir?

A) Kudüs B) İslamabad C) Lhasa
D) Mekke E) Roma

Liman Şehirleri

Liman şehirleri, önemli deniz ticaret yollarını tüketim merkezlerine kara yolu ağı ile bağlayan ulaşım fonksiyonuna sahiptir.
Limanın gelişmiş art bölgesi (hinterland) şehrin önemini artırır.
Hollanda'da Rotterdam, Fransa'da Marsilya, Almanya'da Hamburg, Türkiye'de İzmir örnek verilebilir.

Maden Şehirleri

Çeşitli madenlerin çıkarıldığı ve işlendiği yerlerdeki yerleşmeler maden şehirleridir.
Tükiye'de Zonguldak, Güney Afrika'da altın çıkarılan Johannesburg, İsveç'te demir çıkarılan Kiruna ile petrol çıkarılan Orta Doğu şehirleri (Kuveyt, Dubai) maden şehirlerine örnek verilebilir.

Tarım Şehirleri

Tarımsal etkinliklerin ön plana çıktığı ve çoğunlukla tarım ürünlerine dayalı atölye tipi tesislerin bulunduğu şehirlerdir.
Bu şehirlerin büyüklüğünde tarımsal alanın genişliği ve verimliliği etkilidir. Günümüzde tarım fonksiyonuna sahip şehirler, diğer fonksiyonlara sahip şehirlere göre daha yavaş gelişir.
Türkiye'de Rize, Mısır'da Nil Nehri deltasında kurulmuş şehirler örnek verilebilir.

Turizm Şehirleri

Gelirlerinin önemli bir kısmını turizmden sağlayan şehirlerdir.
Turizm şehirlerine; Fransa'da Paris, ABD'de Miami, İspanya'da Barselona, İtalya'da Roma, Bosna-Hersek'te Mostar, Türkiye'de İstanbul, Ürgüp ve Bodrum örnek gösterilebilir.

Sanayi Şehirleri

Sanayi, bir şehrin hızla büyüyüp gelişmesinde en etkili fonksiyonlarındandır.
Sanayi şehirlerindeki iş olanakları nedeniyle yoğun göçler şehrin nüfus artışında etkili olmaktadır.
Almanya'da Dortmund, ABD'de Chicago, Güney Kore'de Seul, Hindistan'da Mumbai, Çin'de Pekin, Türkiye'de Kocaeli şehirleri sanayi şehirlerine örnek verilebilir.

2. Aşağıda benzer fonksiyonlara bağlı olarak gelişmiş olan bazı şehirler verilmiştir.

- Kiruna (İsveç)
- Dubai (Birleşik Arap Emirlikleri)
- Johannesburg (Güney Afrika Cumhuriyeti)

Bu şehirlerin gelişmesinde etkili olan temel fonksiyon aşağıdakilerden hangisidir?

A) Liman B) Eğitim C) Maden
D) İdari E) Tarım

Ephesus Akademi

1-B 2-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Şehirsel Fonksiyonların Değişimi

Dünya nüfusunun artmasına bağlı olarak şehir sayısı ve şehirlerde yaşayan nüfus artmıştır.

Artan nüfusun ihtiyaçlarının artmasıyla birlikte ekonomik faaliyetler çeşitlenmiş ve şehirlerin fonksiyonları değişmiştir.

Ekonomik fonksiyonun tarım ve hayvancılık olduğu ilk şehir yerleşmeleri, genellikle ılıman iklim kuşağında verimli tarım arazileri ile akarsu boylarında kurulmuştur.

- Fırat ve Dicle nehirleri arasında Mezopotamya
- Sarıırmak ile Gökırmak boylarında Çin
- Ganj ile İndus Vadisi'nde Hint
- Nil Vadisi'nde Mısır

medeniyetleri kurulmuş ve günümüzdeki şehir merkezlerinin temelleri atılmıştır.

Zamanla tarımsal üretimin artması, ihtiyaç fazlası ürünleri ortaya çıkarmış ve ticaret başlamıştır.

Ticaretle birlikte gelişen şehirlerde 18. yüzyılda İngiltere'de başlayan sanayileşme ile fonksiyonel değişim devam etmiştir.

Tarımda makine kullanımının yaygınlaşmasının neden olduğu kırsal kesimden şehirlere doğru yaşanan göçlerle sanayi şehirlerinin nüfusu giderek artmıştır.

Hizmet sektörünün gelişimiyle fonksiyonlar çeşitlenmiş, bu şehirlerin önemi artmış ve etki alanları genişlemiştir.

Dubai 1960

Dubai 2025

Türk-İslam Şehirlerinin Başlıca Özellikleri

Toplumsal ve kültürel değerler yaşanan mekânları etkilemektedir. Bu etkiler Türk-İslam şehirleri üzerinde de görülmektedir.

Türk-İslam şehirlerine ait özellikleri Buhara, Semerkant, Taşkent, Fergana, Tebriz ve Konya gibi şehirlerde görmek mümkündür.

Türk-İslam şehirlerinin ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Türk-İslam şehirleri coğrafi şartlara, kültürel birikime göre kurulmuş; insanların bir arada yaşamalarını sağlayacak şekilde gelişmiştir.
- Bu şehirler genellikle önemli ticaret yolları üzerinde yer alan ticaret merkezleri olmuştur.
- Surlarla çevrili şehirlerin merkezine cami çarşı kompleksi yerleştirilmiş ve şehir onun etrafında gelişmiştir.
- Külliye özelliğindeki camiler, ibadet merkezi olmanın yanında eğitim ve kültür merkezi de olmuştur.
- Evleriyle şehir yapısında ve mimaride mahremiyet yansıtılmıştır.
- İslam kültürü içinde kendi kültürel yapısını koruyup geliştiren Türkler, yerleştikleri şehirlere Türk-İslam medeniyetinin kendine özgü mimarisini yansıtmıştır.

Bazı Türk-İslam şehirleri

Ephesus Akademi

3. Dünyadaki ilk şehirlerin ortaya çıkış nedeni tarımsal faaliyetler olmuş fakat zamanla değişen koşullar şehirlerin kuruluş ve gelişimini etkilemiştir.

Buna göre günümüzde yeni şehirlerin kurulması ve büyümesi üzerinde aşağıdaki faktörlerden hangisinin etkisi diğerlerine göre daha azdır?

A) Sanayi

B) Hizmet sektörü

C) Pazar potansiyeli

D) Tarım ürünlerindeki çeşitlenme

E) Ulaşım ve iletişimdeki gelişmeler

4. Türklerin islamiyeti kabulü ve yerleşik hayata geçmeye başlamasıyla 9. yüzyıldan itibaren önemli Türk-İslam şehirleri ortaya çıkmıştır. Bu şehirler genellikle İpek Yolu gibi önemli ticaret yolları üzerinde yer alan ticaret merkezleri olmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu şekilde gelişen Türk-İslam şehirleri arasında yer almaz?

A) Semerkant

B) Buhara

C) Tebriz

D) Konya

E) İskenderiye

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Şehirlerin Küresel ve Bölgesel Etkileri

İlk şehir yerleşmeleri, verimli tarım arazileri ile su kaynaklarının etrafında kurulan tarım şehirleridir. Sanayi Devrimi'yle birlikte kırsal alandan şehirlere göçler sonucunda nüfus hızla artmış ve şehirlerde ekonomik fonksiyonlar çeşitlenmiştir. Buna bağlı olarak şehirlerin etki alanı genişlemiştir.

Nüfus miktarı ve fonksiyon çeşitliliği bir şehrin etki alanını belirleyen en önemli iki faktördür.

Küresel Etkiye Sahip Şehirler

Nüfusu fazla, fonksiyonel özellikleri çeşitli ve ekonomik açıdan gelişmiş olan ülkelerde yer alan şehirler küresel etkiye sahiptir.

Bu şehirlerde gerçekleşen bir gelişme sadece çevresindeki şehirleri değil tüm dünyayı etkiler.

- ABD'nin Washington (dünya siyasetinde önemli) ve New York (Birleşmiş Milletlerin merkezi ve finans merkezi),
- Japonya'nın Tokyo (ticaret merkezi),
- Fransa'nın Paris (başkent)
- Belçika'nın Brüksel (başkent ve Avrupa Birliği'nin merkezi),
- Çin'in Pekin ile Şanghay (liman ve sanayi kuruluşları),
- Mekke ve Medine (dinî merkez)

şehirleri küresel etki alanına sahiptir.

Bölgesel Etkiye Sahip Şehirler

Bazı şehirler, idari ve kültürel fonksiyonları veya şehirde üretilen mal ve hizmetlerle yalnızca yakın çevresindeki şehirleri etkiler. Bu şehirler, bölgesel etkiye sahip şehir olarak adlandırılır.

Etki alanlarına göre bazı şehirler

Şehirler, fonksiyonel özelliğine göre (idari, eğitim, tarım, sanayi, liman, ticaret, maden ve turizm) sınıflandırıldığında bazı şehirler tek fonksiyona sahipken bazılarının birden fazla fonksiyona sahip olduğu görülür.

Birden fazla fonksiyonel özelliği olan şehirler, karma fonksiyonlu olarak nitelendirilebilir. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana karma fonksiyonlu şehirlere birer örnektir.

"Sakin Şehir" Nedir?

Sakin şehir, küreselleşmenin insanların yaşam tarzını tek düze hâle getirmesini ve yerel özellikleri ortadan kaldırmasını önlemek amacıyla ortaya çıkmış bir yaklaşımdır.

Sakin şehirlerde yaşam kalitesini yükseltmek için tarihî ve kültürel ögelerin korunması, çevre dostu teknolojilerden faydalanılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması hedeflenmiştir.

Katılacak şehirler için çeşitli başlıklar altında (enerji ve çevre, şehrin altyapısı, kentsel yaşam kalitesi, tarım ve turizm, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim, sosyal uyum ve ortaklıklar) belirlenmiş kriterler bulunur.

Sakin Şehirlerde yapılan uygulamalara örnekler;

- Yerel ürünlerin korunması ve sertifikalandırılması
- Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması
- Trafiğin azaltılarak bisiklet yollarının artırılması
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması
- Yeşil alanların oluşturulması ve iyileştirilmesi
- Kültürel ve yerel değerlerin korunması

Türkiye'de Sakin Şehirler

Ephesus Akademi

5. Nüfusu fazla, fonksiyonel özellikleri çeşitli ve ekonomik açıdan gelişmiş olan ülkelerde yer alan şehirler küresel etkiye sahiptir.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisinin küresel bir etki alanına sahip olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Londra B) Şanghay C) Bakü
D) Moskova E) Tokyo

6. Aşağıdakilerden hangisi Sakin Şehir Birliğine üye kabul edilen şehirlerimizdendir?

A) Akyaka B) Çayeli C) Zile
D) Yüksekova E) Kuşadası

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Kır Yerleşmeleri

Türkiye'de yerleşmeler; nüfusa ve baskın ekonomik faaliyetlere göre kır ve kent yerleşmesi olarak ikiye ayrılır.

Kırsal yerleşmeler şu şekilde sınıflandırılır.

Köy Kanunu'na göre nüfusu 2000'den az olan; otlak, yaylak, baltalık, cami ve okul gibi ortak kullanım alanı bulunan sürekli ve geçici kır yerleşmeleriyle tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık ve toplayıcılık faaliyetlerinin egemen olduğu en küçük idari birime **köy** denir.

2012 yılında Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yapılan değişiklikle büyükşehir sınırları içindeki tüm köyler mahalleye dönüştürülerek büyükşehire bağlanmıştır.

Dokusuna Göre Köy Yerleşmeleri

Köylerin toplu ya da dağınık olması; iklim, su kaynakları, yer şekilleri ve güvenlik durumuna bağlıdır.

Dağınık Köy Yerleşmeleri: Arazinin engebeli, su kaynaklarının fazla, tarım alanlarının küçük ve parçalı olduğu yerlerde meskenler arasındaki uzaklık fazladır.

Bu tip yerleşmelerde evler, tek ya da birbirinden uzak birkaç ev şeklinde arazi üzerine dağılmıştır.

Dağınık yerleşmeler Doğu ve Batı Karadeniz ile Doğu Anadolu'da yaygındır.

Toplu Köy Yerleşmeleri: Bu yerleşme tipi; yağışların yetersiz, yer şekillerinin sade olduğu yerlerde nüfusun su kaynaklarının etrafında toplanmasıyla oluşmuştur.

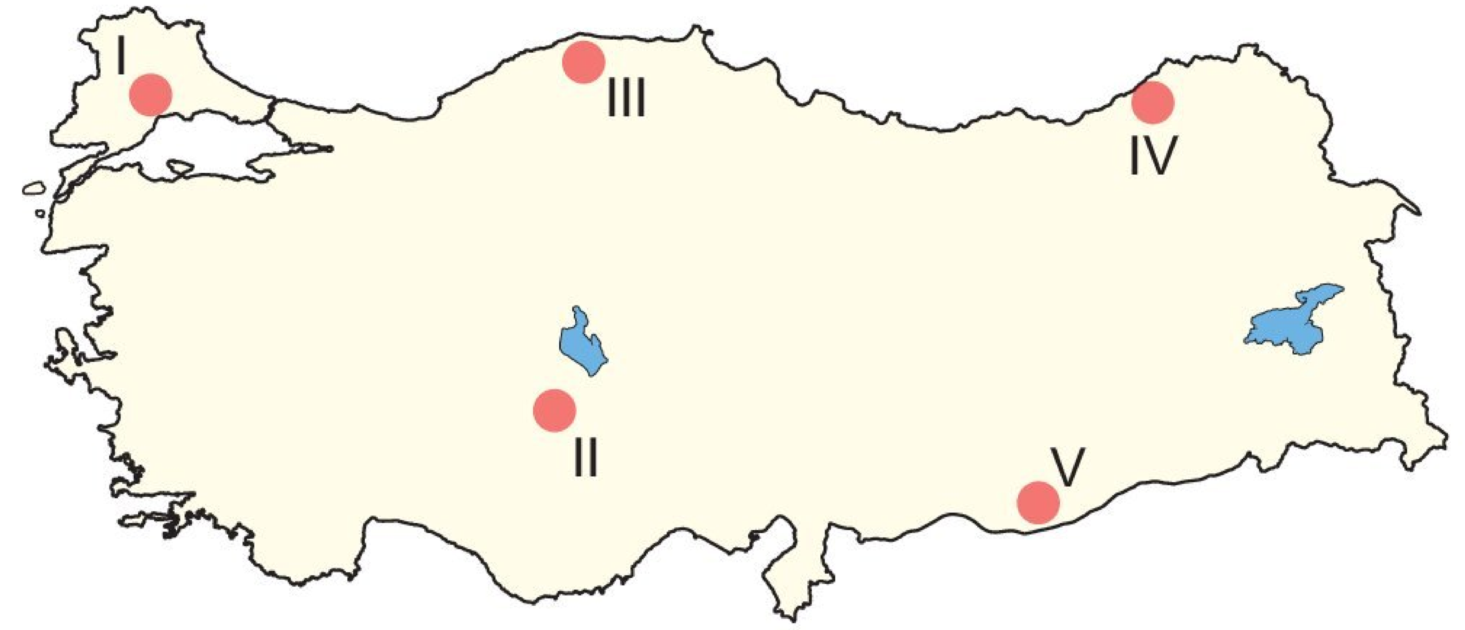
Evler, birbirine yakın şekilde tek merkezde toplanmıştır.

Ülkemizde toplu köy yerleşmeleri; vadi tabanlarında, dağ yamaçları ile eteklerinde ve ovalar üzerinde kurulmuştur.

Karadeniz'de dağınık yerleşme

İç Anadolu'da toplu yerleşme

7. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlardan hangilerinde kırsal kesimde dağınık yerleşmelere daha sık rastlanır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV

D) III ve IV E) IV ve V

Kullanım Süresine Göre Köy Altı Yerleşmeleri

Köylerden daha küçük olan ve idari olarak köye bağlı birimlerdir.

Köy altı yerleşmelerinde genellikle toprağı işlemeye dayalı tarım faaliyetinin hâkim olduğu yerleşme tipleri sürekli iken hayvancılığın göçebe olarak yapıldığı yerleşmeler geçicidir.

Köy altı yerleşmelerin ortaya çıkmasında etkili olan bazı faktörler şunlardır;

- Arazinin engebeli olması
- Aileler arasında yaşanan anlaşmazlık
- Hayvanları otlatma alanlarının sınırlı olması
- Tarım arazilerinin yaşam alanlarına uzak olması
- Kalabalık ailelerden koparak bağımsız yaşama isteği
- Devlet arazilerinin toprağı olmayan ailelere verilmesi

Devamlı (Sürekli) Yerleşmeler

Mahalle: Köye bağlı yerleşmeler içinde en büyük birim mahalledir. Bu tip yerleşmeler daha çok Karadeniz, Ege ve Marmara'da bulunur.

Mezra: Engebeli arazi yapısına sahip yerlerde genellikle hayvancılık yapılan köy altı yerleşmelerdir.

Daha çok Doğu Anadolu'da görülen mezralara Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz'de de rastlanır.

Hakkari'de terkedilmiş mezra

Çiftlik: Geniş tarım arazilerinin bulunduğu alanda tarım faaliyetiyle birlikte hayvancılığın da yapıldığı yerleşmelerdir. Çiftlikler; Akdeniz, Ege ve Trakya'da yaygındır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Kullanım süresine göre köy altı yerleşmelerin devamlı ve geçici olarak sınıflandırılmasında

I. iklim ve yer şekilleri,

II. ekonomik faaliyet türü,

III. yerleşmelerin büyüklüğü

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Geçici Yerleşmeler

Ağıl: Yerel malzeme ile yapılmış, koyun ve keçi sürüsünün barındırıldığı, üstü açık çoban evi bulunan geçici yerleşmelerdir.

Türkiye'nin her yerinde görülmekle birlikte Akdeniz'de, İç ve Güneydoğu Anadolu'da yaygındır.

Ağıl

Bağ ve Bahçe Evi: Tarımsal faaliyetlerin hâkim olduğu bağ bahçe içindeki yerleşmelerdir.

Batı ve Orta Karadeniz'de, Ege ve Güney Marmara'da, Trakya ve Akdeniz'in kıyı kesiminde bağ bahçe evleri yaygındır.

Kom: Hayvan sürülerinin tarım arazilerine zarar veremeyeceği uzaklıkta, yapı malzemesi olarak taşın kullanıldığı yerleşmelerdir. Türkiye'de Doğu Anadolu'da yaygındır.

Tarsus'da bahçe içinde ev

Kom

Oba: Göçebe çobanların çadırlarından oluşan yerleşmelerdir. Hayvanlar arazide açıkta kalır, aileler ise çadırda barınır. Bu yerleşmeler Toroslar ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görülür.

Oba

Yayla

Yayla: Yüksek kesimlerde yer alan, yazın çıkılıp yerleşilen alanlardır. En yaygın geçici yerleşme türüdür. Yaylalar özellikle hayvan otlatmak için kullanılır.

Yayla yerleşmeleri; Doğu Karadeniz'de, Kuzey Anadolu Dağları'nda, Toroslar ve Akdeniz'de yaygındır.

Ephesus Akademi

Yaylalar, hayvancılık faaliyeti dışında yılın belli bir döneminde turizm amaçlı da kullanılmaktadır. Kuzey Anadolu Dağları'nın denize bakan yamaçlarındaki yaylaların turizme açılması bu alanlarda lüks konutlar ve otellerin çoğalmasına neden olmuştur.

Bağ bahçe evleri geçici yerleşme olması ve hayvancılık faaliyetlerinin hemen hemen hiç yapılmaması özelliğiyle çiftlik evlerinden ayrılır.

9. Bir coğrafya öğretmeni öğrencilerden derste öğrendikleri yerleşme türlerinden birer tanesini anlatmalarını istemiştir. Bunun üzerine öğrencilerden bazıları aşağıdaki bilgileri vermişlerdir.

Deniz: Köy altı geçici yerleşmeler içerisinde en yaygın olanıdır. Özellikle Karadeniz'in doğusundaki dağların yüksek kesimlerinde yer alan düzlüklerde bulunur ve yaygın ekonomik faaliyet hayvancılıktır.

Adnan: Bu yerleşme tipinde doğal çevrede bulunan taş, ahşap ve toprak gibi yapı malzemesi kullanılır. Bu yapılar özellikle koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı geçici barınaklardır.

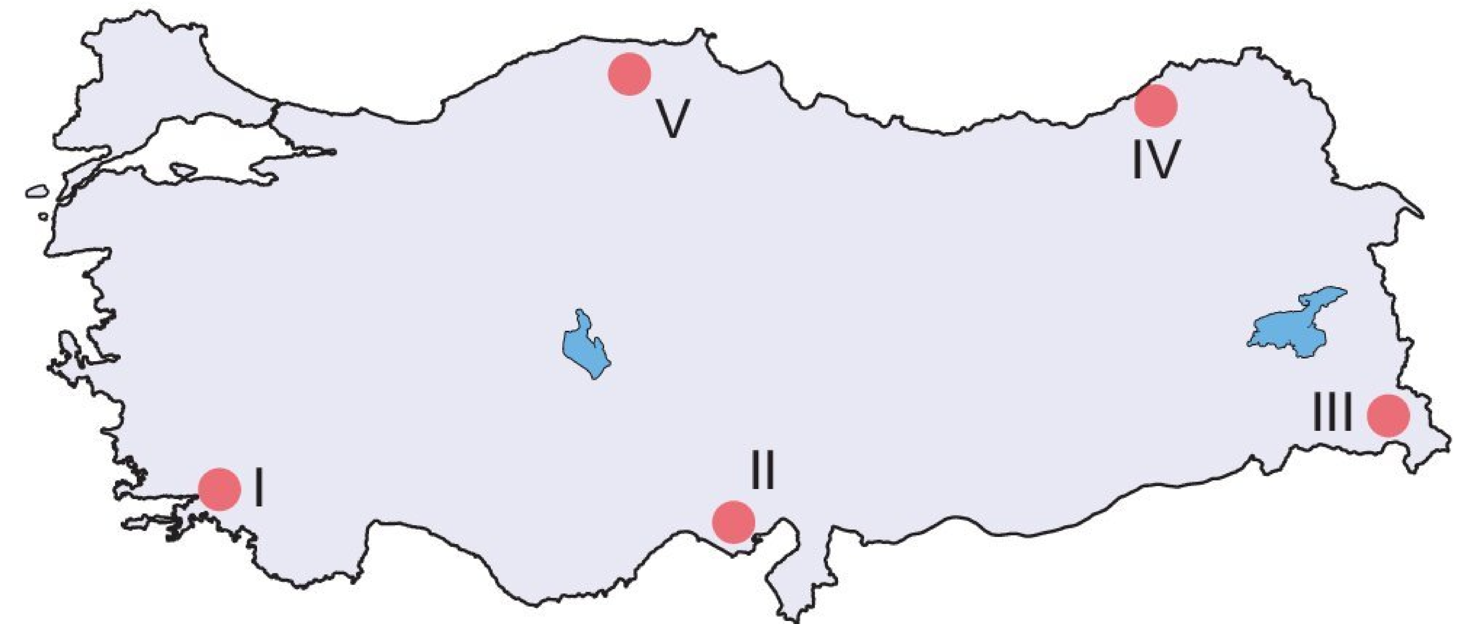
Buna göre öğrencilerin anlattığı yerleşmeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Mahalle-Mezra B) Ağıl-Oba C) Yayla-Ağıl D) Oba-Yayla E) Ağıl-Kom

Dam: Yerleşme yeri çevresinde kolay bulunan malzemeler ile yapılan barınaklardan oluşur.

Dam yerleşmelerinde daha çok küçükbaş hayvancılık yapılır. Ege ve Akdeniz'de yaygındır.

10. Çiftlikler geniş tarım arazilerinin bulunduğu alanlarda tarım faaliyetiyle birlikte hayvancılığın da yapıldığı yerleşmelerdir.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde çiftlik tipi yerleşmeler diğerlerine göre <u>daha yaygındır</u>?

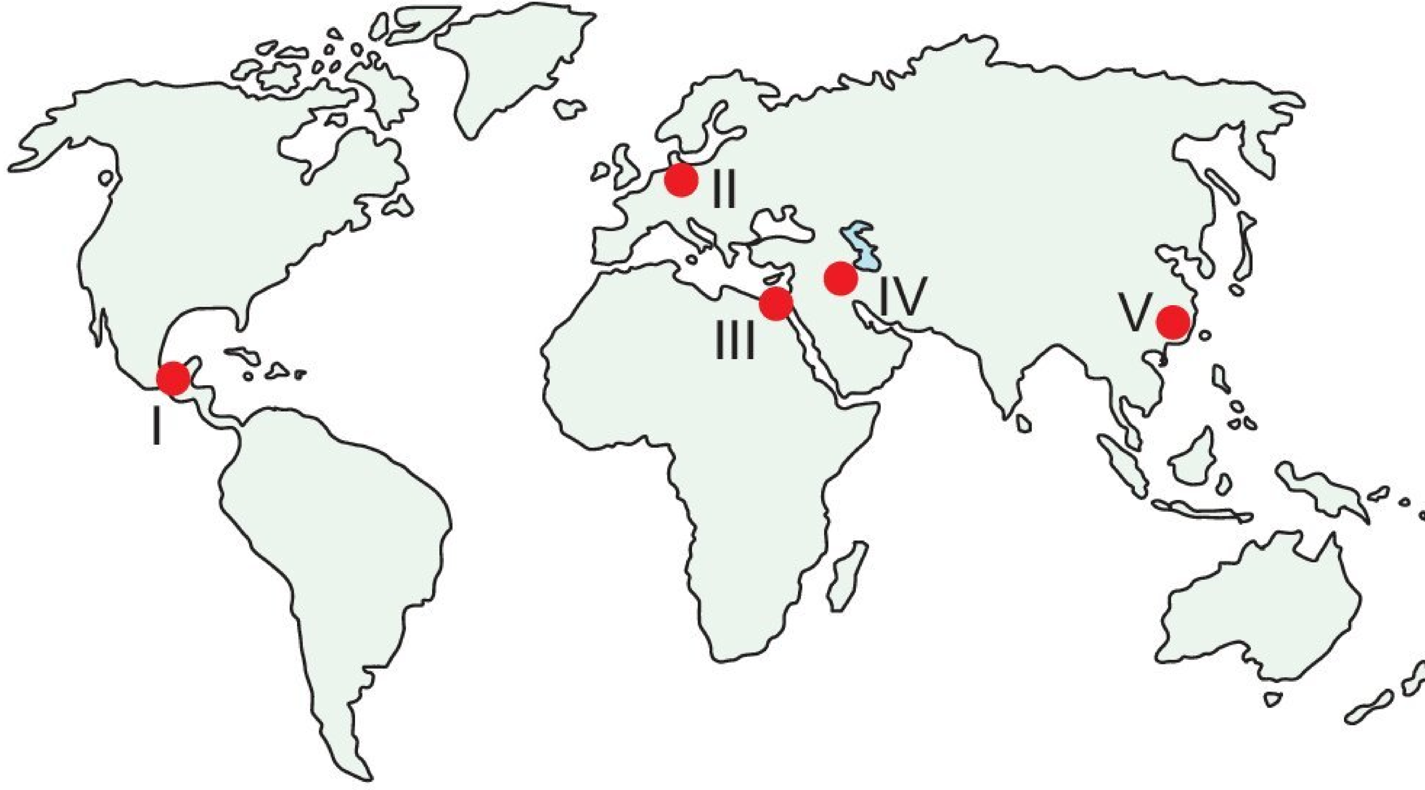
A) I B) II C) III D) IV E) V

8-D 9-C 10-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İlk şehir yerleşmeleri, verimli tarım arazileri ile su kaynaklarının etrafında kurulan tarım şehirleridir.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisi ilk şehir yerleşmelerinin kurulduğu alanlardan biri <u>değildir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bazı şehirlerin gelişmesinde hinterlandı geniş ve ticaret hacmi yüksek olan limanlara sahip olmaları etkili olmuştur.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisinin gelişmesinde bu fonksiyonun etkisi <u>olmamıştır</u>?

A) Roma (İtalya)

B) Şanghay (Çin)

C) Marsilya (Fransa)

D) Hamburg (Almanya)

E) Rotterdam (Hollanda)

3. İdari şehirler: Bir ülkenin, bölgenin ya da uluslararası bir kuruluşun yönetim merkezinin bulunduğu şehirlerdir.

Dinî şehirler: Bir veya birden fazla dinî inancın merkezi ya da kutsal değerlere ve mekânlara sahip olan şehirlerdir.

Turizm Şehirleri: Turizmden önemli miktarda gelir sağlayan şehirlerdir.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisi verilen fonksiyonların tamamına sahiptir?

A) Paris B) Amsterdam C) Hamburg D) Roma E) Tokyo

Ephesus Akademi

4. Kuruluş amaçlarına, öne çıkan kültürel ve ekonomik özelliklerine, kuruldukları yerle çevreleri arasındaki etkileşime göre farklı fonksiyonlara sahip olan şehirlerin bazılarının gelişiminde idari, kültürel, ekonomik fonksiyonlardan biri veya birkaçı ön plana çıkar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un tarih boyunca sahip olduğu fonksiyonel özelliklerinden biri <u>olmamıştır</u>?

A) İdari B) Dini C) Maden D) Liman E) Ticari

5. **Aşağıdakilerden hangisi toplumsal ve kültürel değerlerin yaşanan mekân üzerine etkilerinin belirgin olduğu Türk-İslam şehirlerinin ortak özellikleri arasında <u>yer almaz</u>?**

A) Coğrafi şartlara ve kültürel birikime göre kurulmuş olmaları

B) İnsanların bir arada yaşamalarını sağlayacak sosyoekonomik etkilere bağlı olarak gelişmeleri

C) Bu şehirlerin tamamının İpek Yolu gibi önemli ticaret yolları üzerinde yer alan ticaret merkezleri olmaları

D) Surlarla çevrili şehirlerin merkezine cami çarşı kompleksi yerleştirilmesi ve şehrin onun etrafında gelişmiş olması

E) Labirenti andıran dar sokaklarında, göz seviyesinden yüksekte bulunan pencereleri ve küçük kapılara sahip evleriyle şehir yapısında ve mimaride, mahremiyetin yansıtılmış olması

6. Güneydoğu Asya'da yer alan Singapur önceleri küçük bir balıkçı kasabasıyken 1940'lı yıllarda İngilizler tarafından ticaret kolonisi olarak kullanılan çok ayıda geminin geldiği bir şehir olmuştur. Bu dönemde 750 bin nüfusa sahip şehrin başlıca ekonomik fonksiyonu ticaret ve balıkçılıktır. Singapur, günümüzde yaklaşık 6 milyon nüfusuyla küresel bir finans, bankacılık, endüstri, uluslararası pazarlama ve alım-satım merkezi hâline gelmiştir. Otellerin ve alışveriş merkezlerinin yoğun olduğu kente ülke dışından yılda yaklaşık 17 milyon kişi gelmektedir.

Yukarıdaki metne göre geçmişten günümüze kadar geçen sürede Singapur'un gelişiminde aşağıdaki fonksiyonlardan hangisinin önemli bir katkısı olduğuna <u>değinilmemiştir</u>?

A) Liman B) Turizm C) Sanayi D) Ticari E) İdari

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Nüfusu fazla, fonksiyonel özellikleri çeşitli ve ekonomik açıdan gelişmiş olan ülkelerde yer alan şehirlerden bazıları küresel etkiye sahiptir.

Buna göre haritada verilen şehirlerden hangisinin küresel boyutta bir etkiye sahip olduğu söylenemez?

A) Paris B) Sao Paulo C) Moskova D) Tokyo E) Washington

8. Türkiye'deki kırsal yerleşmeler dokusuna göre dağınık ve toplu olarak iki gruba ayrılır.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki dağınık kırsal yerleşmelerin ortak özelliklerinden biridir?

A) Yağış miktarının az olması
B) Tarım alanlarının geniş olması
C) Sanayi bölgelerine uzak olması
D) Yer şekillerinin engebeli olması
E) Ticaret merkezlerine yakın olmaları

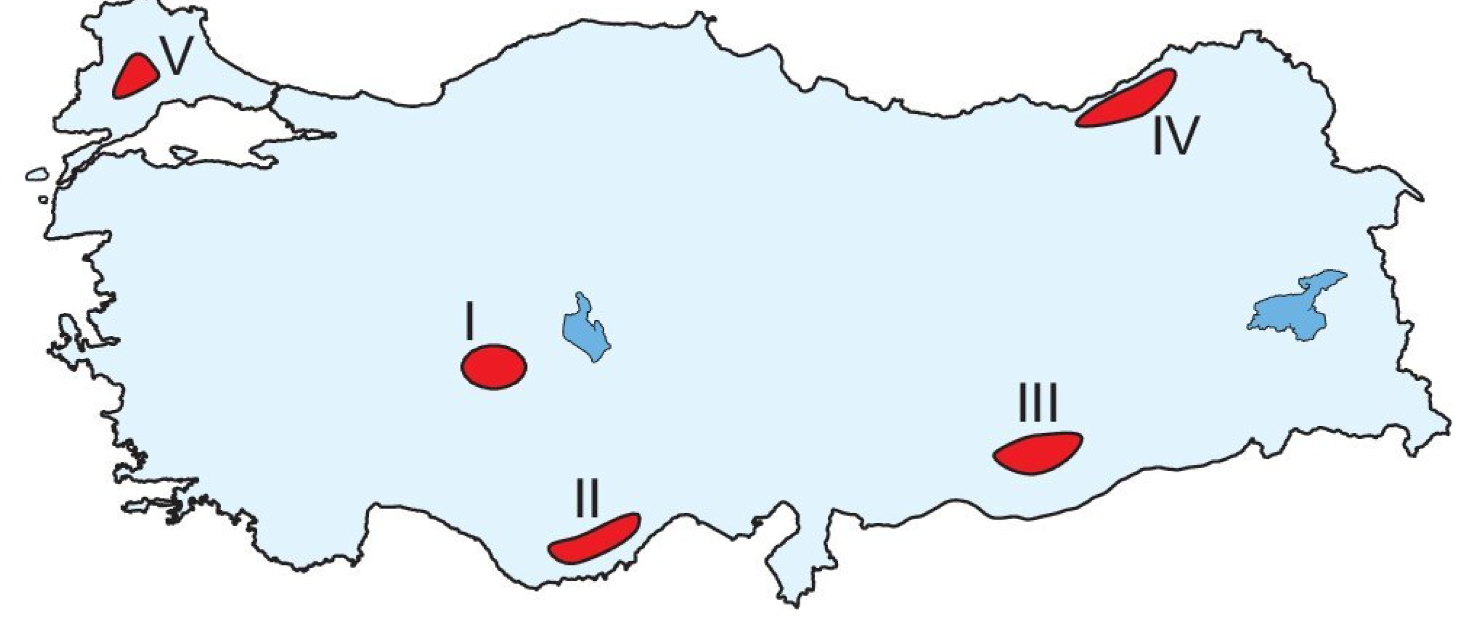
9.
- Göçebe çobanların çadırlarından oluşan yerleşmelerdir. Toroslar ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görülür.
- Köye bağlı yerleşmeler içinde en büyük birimdir. Bu tip yerleşme tipi daha çok Karadeniz, Ege ve Marmara'da görülür.
- Geçici yerleşmeler içinde en yaygını olan bu yerleşme tipi yılın belli bir döneminde turizm amaçlı da kullanılmaktadır.
- Hayvan sürülerinin tarım arazilerine zarar veremeyeceği uzaklıkta, yapı malzemesi olarak taşın kullanıldığı hanelerden oluşan bu yerleşmeler Türkiye'de Doğu Anadolu'da yaygındır.

Yukarıda aşağıdaki köy altı yerleşmelerinden hangisinde ait bir bilgi verilmemiştir?

A) Oba B) Mahalle C) Yayla D) Kom E) Mezra

Ephesus Akademi

10. Yüksek kesimlerde yer alan, yazın çıkılıp özellikle hayvan otlatmak amacıyla yerleşilen düzlüklere yayla denir.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangilerinde yayla tipi yerleşmeler daha yaygındır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV E) IV ve V

11.
- Göçebe çobanların çadırlarından oluşan yerleşmelerdir.
- Hayvanlar arazide açıkta kalır, aileler ise çadırda barınır.
- Toroslar ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görülür.

Bazı özellikleri verilen köy altı yerleşmesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mahalle B) Çiftlik C) Yayla D) Oba E) Mezra

12. Ekonomik faaliyet türünün farklılaşmasına bağlı olarak köy altı yerleşmeleri birbirinden ayrılırlar.

Buna göre aşağıdaki kırsal yerleşmelerin hangisinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri birlikte yürütülmektedir?

A) Oba B) Çiftlik C) Dam D) Ağıl E) Kom

13. Türkiye'deki köy altı yerleşmeleri kullanım sürelerine göre devamlı ve geçici yerleşmeler olarak ikiye ayrılır.

Buna göre

I. mezra,
II. kom,
III. oba

yerleşmelerinden hangileri geçici yerleşmelere örnek gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

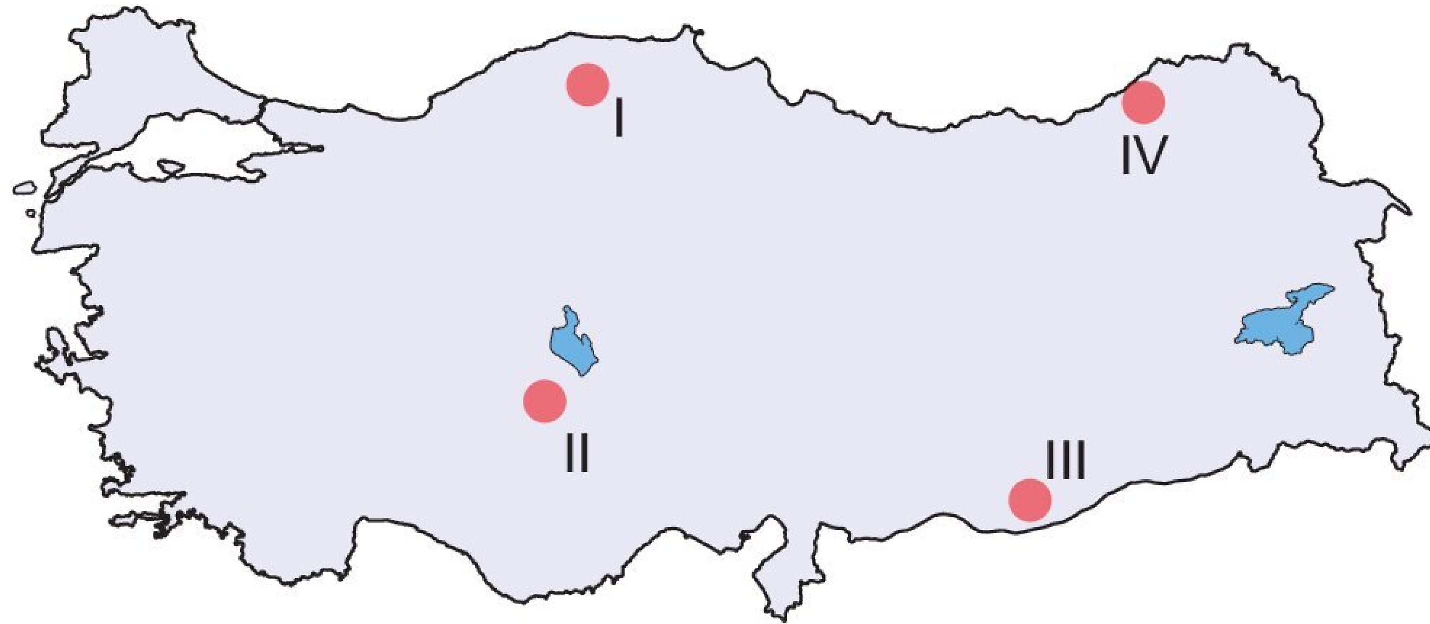
1. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de yer alan bazı şehirler ve bu şehirlerin sahip olduğu fonksiyonel özellikler (✓) işareti ile gösterilmiştir.

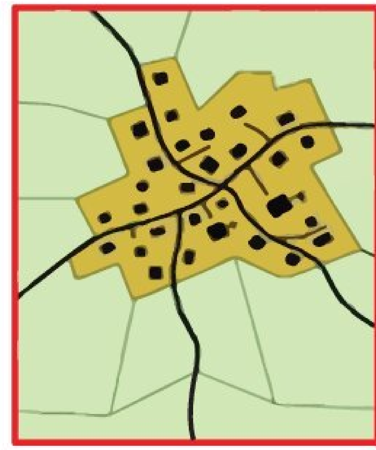
	Fonksiyonu				
Şehirler	**Turizm**	**Ticaret**	**Liman**	**Tarım**	**Maden**
Samsun			✓		
Karabük					✓
Mardin				✓	
Kayseri		✓			
Marmaris	✓				

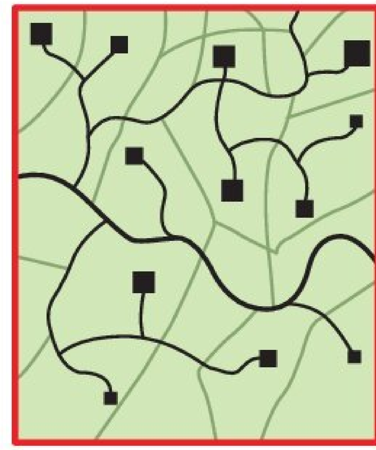
Tabloda verilen şehirlerden hangisinin fonksiyonel özelliği yanlış eşleştirilmiştir?

A) Samsun B) Karabük C) Mardin D) Kayseri E) Marmaris

2. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

K

L

■ Konut — Yol — Tarla Sınırı

Yukarıda K ve L harfleriyle gösterilen köylerin yerleşme dokuları göz önünde bulundurulduğunda haritadaki numaralı alanlardan hangilerinde daha yaygın olarak görüldüğü söylenebilir?

	K	L
A)	I ve II	III ve IV
B)	I ve III	II ve IV
C)	I ve IV	II ve III
D)	II ve III	I ve IV
E)	II ve IV	I ve III

3. İslamiyet'in kabulüyle Türklerin yerleşik hayata geçişi hızlanmış ve önemli Türk-İslam şehirleri ortaya çıkmıştır. İpek Yolu güzergâhında kurulan bu şehirlerin gelişmesinde ticari faaliyetler oldukça etkili olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu şehirlerden biri değildir?

A) Taşkent B) Tebriz C) Batum D) Semerkant E) Buhara

4. **Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin insanların yaşam tarzını tek düze hâle getirmesini ve yerel özellikleri ortadan kaldırmasını önlemek için ortaya çıkan sakin şehirlerde yapılan uygulamalara örnek verilemez?**

A) Yeşil alanların oluşturulması ve iyileştirilmesi

B) Trafiğin azaltılarak bisiklet yollarının artırılması

C) Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması

D) Yerel ürünlerin korunması ve sertifikalandırılması

E) Yenilenebilir enerji kaynakların kullanımının azaltılması

Ephesus Akademi

5. Aşağıdaki tabloda bazı şehirlerin baskın fonksiyonları ve etki alanları verilmiştir.

Şehir	Fonksiyonu	Etki alanı
Yeni Delhi	İdari	Bölgesel
Rotterdam	Liman	Küresel
Hong Kong	Ticaret	Bölgesel
Roma	Dini	Küresel
Tokyo	Sanayi	Küresel

Tablodaki şehirlerden hangisinin fonksiyonu ve etki alanı yanlış verilmiştir?

A) Tokyo B) Roma C) Hong Kong D) Rotterdam E) Yeni Delhi

6. **Şehirlerin etki alanları üzerinde**

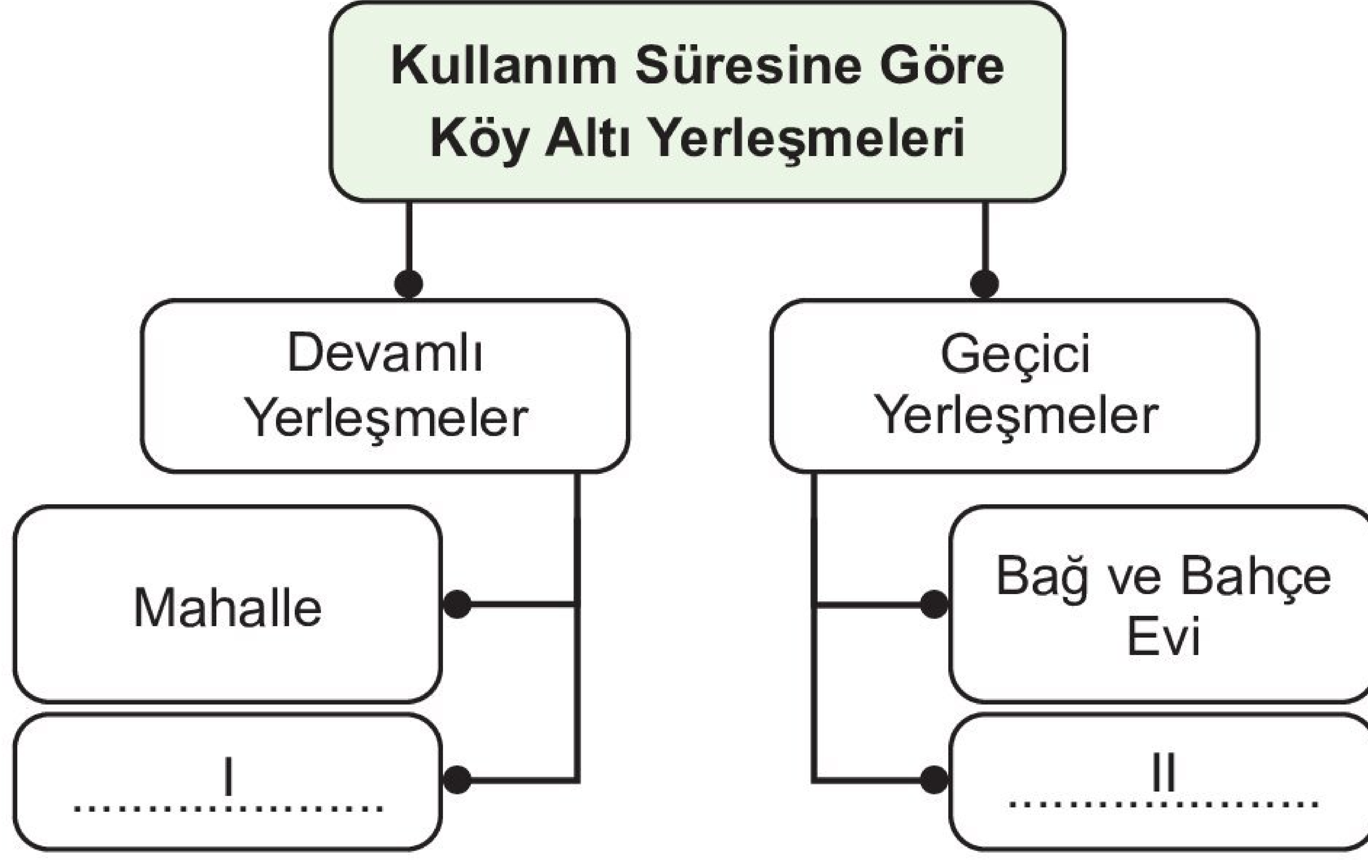
I. yer şekilleri,
II. nüfus miktarı,
III. iklim özellikleri,
IV. fonksiyonel özellik çeşitliliği,
V. bulunduğu ülkenin gelişmişlik seviyesi

faktörlerinden hangilerinin etkisi yoktur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) IV ve V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.

Yukarıda verilen kullanım süresine göre köy altı yerleşmelerin gösterildiği tabloda numaralı boş alanlara aşağıdakilerden hangileri getirilebilir?

	I	II
A)	Çiftlik	Mezra
B)	Ağıl	Kom
C)	Mezra	Oba
D)	Yayla	Dam
E)	Dam	Yayla

8. Almanya'da Ruhr Havzasında ki Essen şehri küçük bir yerleşmeyken keşfedilen taş kömürü yataklarına bağlı olarak sanayisinin gelişmesi nedeniyle hızla büyümüş ve kentleşmiştir.

Gelişim aşamaları dikkate alınırsa aşağıdaki şehirlerden hangisi ile Essen şehrinin gelişimi benzerlik gösterir?

A) İstanbul B) Samsun C) İzmir
D) Zonguldak E) Antalya

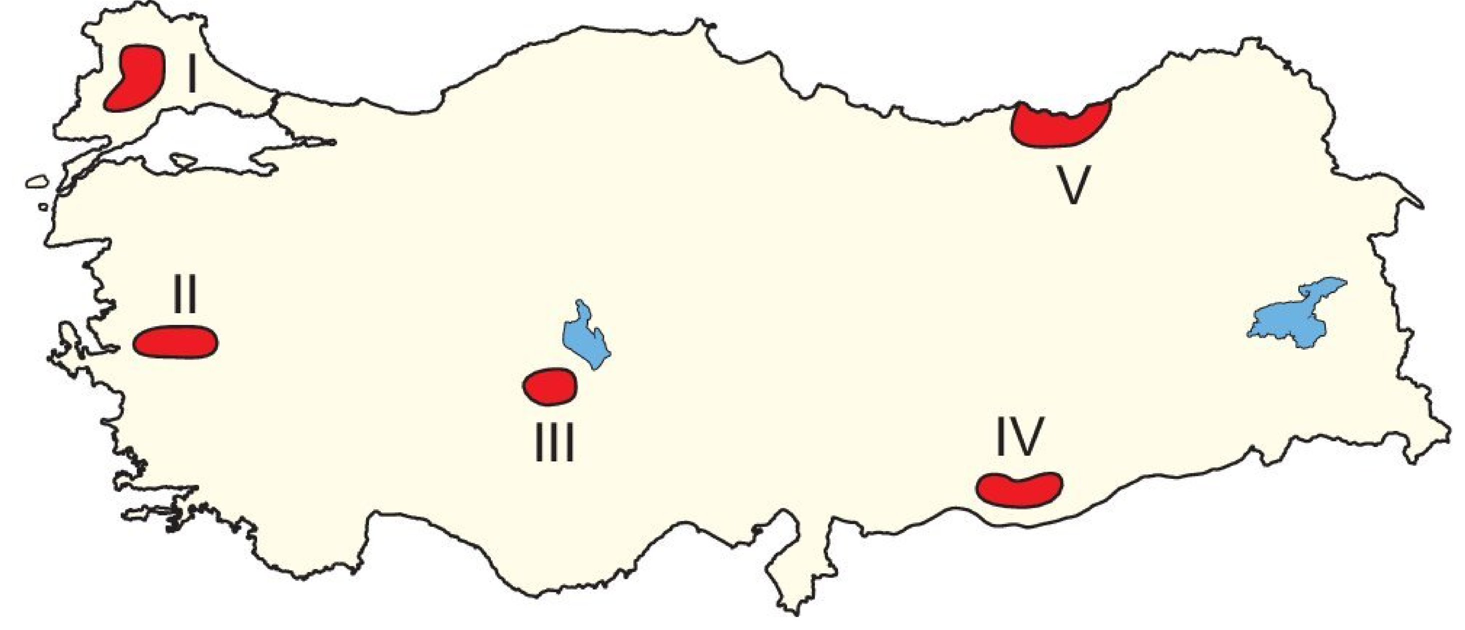
9. Aşağıda bazı şehirler fonksiyonlarına göre eşleştirilmiştir.

	Fonksiyonlar			
	Maden	Liman	Ticaret	Sanayi
I	✓	✓		
II			✓	✓
III		✓		✓

Tablodaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda numaralandırılan şehirler aşağıdakilerden hangileri olabilir?

	I	II	III
A)	Antalya	Diyarbakır	Tekirdağ
B)	Aydın	Bursa	Kırklareli
C)	Çanakkale	Mersin	Adana
D)	Zonguldak	Kayseri	İskenderun
E)	Samsun	Gaziantep	Şanlıurfa

10. Haritada bazı bölgeler numaralandırılarak gösterilmiştir.

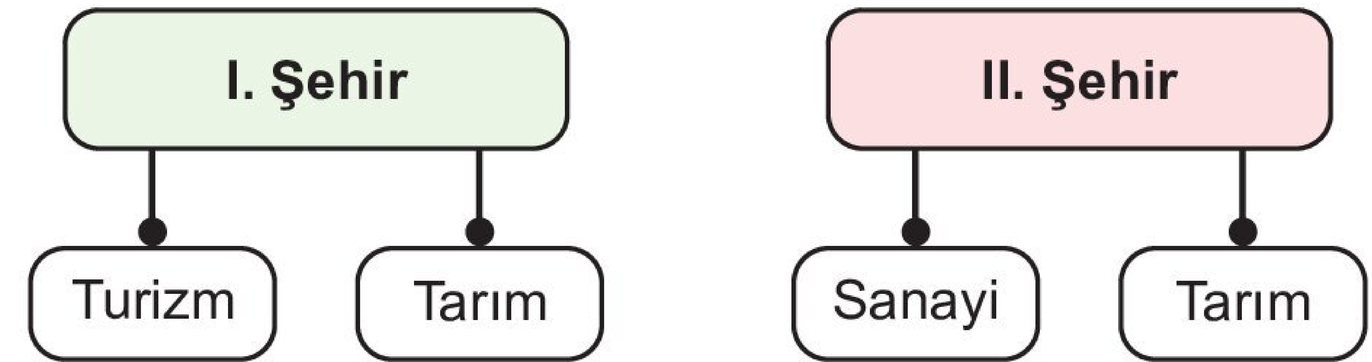

- Geçici yerleşmeler içinde en yaygın olanıdır.
- Özellikle hayvan otlatmak amacıyla kullanılır.
- Yüksek kesimlerde yer alan, yazın yerleşilen alanlardır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen köy altı yerleşmesine haritadaki numaralı alanlardan hangisinde diğerlerine göre daha çok rastlanır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11.

Yukarıdaki grafiklerde öne çıkan fonksiyonları verilen şehirlerin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

	I	II
A)	Antalya	Adana
B)	İzmir	Erzurum
C)	İzmit	Trabzon
D)	Van	Sivas
E)	Nevşehir	Sinop

12. **Aşağıda köy altı yerleşmeleriyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) İdari olarak köye bağlı birimlerdir.

B) Köylerden uzak şehirlere yakın yerleşmelerdir.

C) Ekonomik faaliyet türüne ve yerleşmelerin sürekliliğine göre farklılaşır.

D) Genellikle tarım faaliyetinin hâkim olduğu yerleşme tipleri sürekli iken hayvancılığın göçebe olarak yapıldığı yerleşmeler geçicidir.

E) Aileler arasında yaşanan anlaşmazlıklar ve kalabalık ailelerden koparak bağımsız yaşama isteği bu yerleşmelerin ortaya çıkmasındaki sosyal etkenlerdendir.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki haritada ilk şehir yerleşmelerinin bulunduğu bazı alanlar kırmızı renkle gösterilmiştir.

Buna göre

I. ılıman iklim koşulları,

II. su kaynaklarının varlığı,

III. nüfustaki sosyal tabakalaşma,

IV. toprak yapısının tarıma elverişli olması

faktörlerinden hangileri ilk şehir yerleşmelerin bu alanlarda ortaya çıkmasının temel nedenlerinden biri değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. Gelişmiş ülkelerdeki bazı şehirlerin sahip olduğu fonksiyon çeşitliliği bu şehirlerin dünya genelinde bir etki alanına sahip olmasına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenemez?

A) Çeşitli yer altı zenginliklerinin bulunması

B) Küresel düzeyde ulaşım ağına sahip olması

C) Eğitim ve kültür faaliyetlerinin yoğun olması

D) Bankacılık ve sigorta hizmetlerinin gelişmiş olması

E) Gelişmiş bilim ve teknolojiye sahip kurumların varlığı

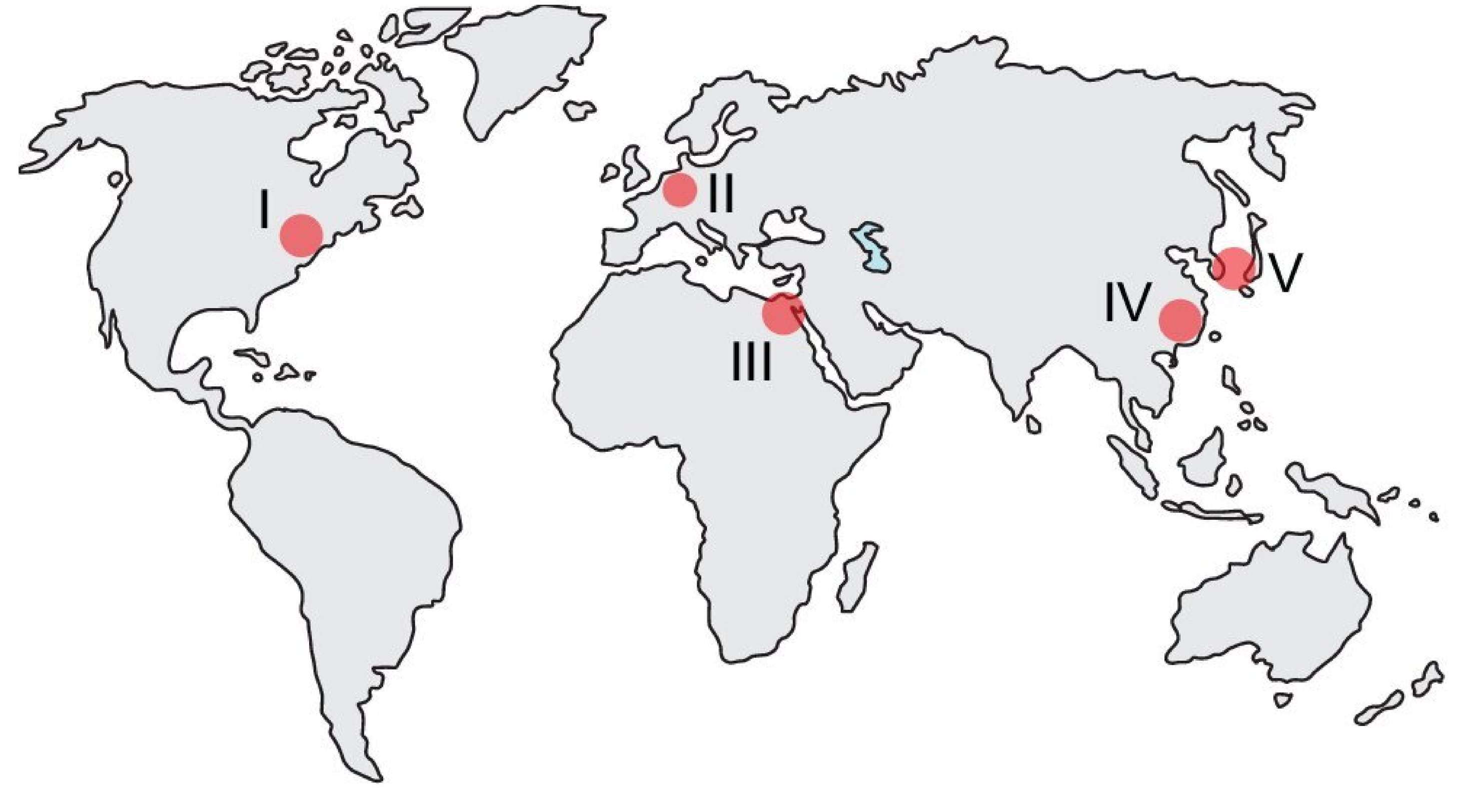
3. Cumhuriyet'in ilk yıllarında çoğu alanda olduğu gibi sanayi alanında da önemli yatırımlar yapılmış ve bu duruma bağlı olarak bazı kırsal yerleşmeler hızla büyüyüp gelişerek şehre dönüşmüştür.

Aşağıdaki şehirlerden hangisi bu duruma örnek gösterilebilir?

A) Iğdır B) Bayburt C) Mardin D) Karabük E) Rize

Ephesus Akademi

4. Uluslararası ticaret, borsa, bankacılık gibi ekonomik faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı ticaret ve sanayinin geliştiği şehirler aynı zamanda küresel çapta bir etkiye de sahiptir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde bu özelliklere sahip bir şehir bulunmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Türkiye'de bulunan kır yerleşmeleriyle ilgili**

I. Kır yerleşmelerinin fonksiyonları zamanla değişebilir.

II. Kır yerleşmelerinin tamamı devamlı yerleşmeler şeklindedir.

III. Bazı köyler birden fazla yerleşme biriminden oluşmaktadır.

IV. Köy yerleşmelerinde daha çok ikincil ekonomik faaliyetler görülür.

ifadelerinden hangilerinin doğru olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. Ilıman iklim koşulları, toprak yapısının elverişli olması ve su kaynaklarının bolluğu gibi özelliklere sahip olmaları nedeniyle Mısır, Mezopotamya, Hindistan, Çin ve Orta Amerika'da tarımsal faaliyetlere bağlı olarak ilk yerleşmeler ortaya çıkmıştır. Zamanla büyüyen bu yerleşmeler ilk şehirlerin temellerini oluşturmaya başlamıştır. Kurulan bu ilk şehirlerde zamanla üretim artmış ve bunun sonucunda ortaya çıkan üretim fazlası ürünler, insanlar arasında takas yöntemiyle el değiştirmiş ve başka yerlerden insanların buralara gelip yerleşmesiyle şehirlerin nüfusu giderek artmıştır.

Yukarıda anlatılan durum ilk kurulan şehirlerde tarımdan sonra aşağıdaki hangi ekonomik faaliyetin gelişimine daha fazla katkı sağlamıştır?

A) Turizm B) Ticaret C) Sanayi D) Madencilik E) Ulaşım

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. **Aşağıdaki şehirlerden hangisinin nüfuslanması ve büyümesinde maden fonksiyonunun etkisi belirleyici olmuştur?**

A) Roma B) Johannesburg C) Tokyo
D) Rotterdam E) Hong-Kong

8. Kırsal yerleşmeler ekonomik faaliyetler, fiziki çevre ve nüfus bakımından farklı özelliklere sahiptir. Kırsal yerleşmelerin büyüklük, kuruluş yeri, sürekliliği ve dokusuna göre sınıflandırılması bu özellikler dikkate alınarak yapılmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'deki kırsal yerleşmelerin ortak özelliklerinden biri olduğu söylenemez?

A) Konutların yapımında kerpiç kullanılması

B) Kaynakların belli sayıda nüfusu besleyebilmesi

C) Yerleşme şeklinde doğal koşulların etkisinin fazla olması

D) Kullanım süresinin geçim kaynaklarının türüne bağlı olması

E) Gıda ihtiyaçlarının önemli bir kısmının yerel üretimden karşılanması

9. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralı alanlardan hangisi kırsal kesimde yaygın olmayan bir köy altı yerleşmesiyle birlikte verilmiştir?

A) I - Bağ ve bahçe evi B) II - Mahalle
C) III - Oba D) IV - Mezra
E) V - Yayla

10.
- Sağlık ve eğitim gibi sosyal hizmet olanakları bakımından bazı yetersizlikler görülebilir.
- Otlak, yaylak, baltalık, cami ve okul gibi ortak kullanım alanı bulunur.
- Ekonomik yapısı daha çok tarım ve hayvancılığa dayanır.
- Türkiye'deki en küçük idari yerleşme birimini oluşturur.
- En yaygın kırsal yerleşme tipidir.

Bazı özellikleri verilen yerleşme tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ağıl B) Mezra C) Köy
D) Mahalle E) Oba

11. **Kırsal yerleşmelerin dokusu Doğu Karadeniz'de dağınık, İç Anadolu'da ise toplu olmasına neden olan temel etkenler aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ulaşım - Yağış

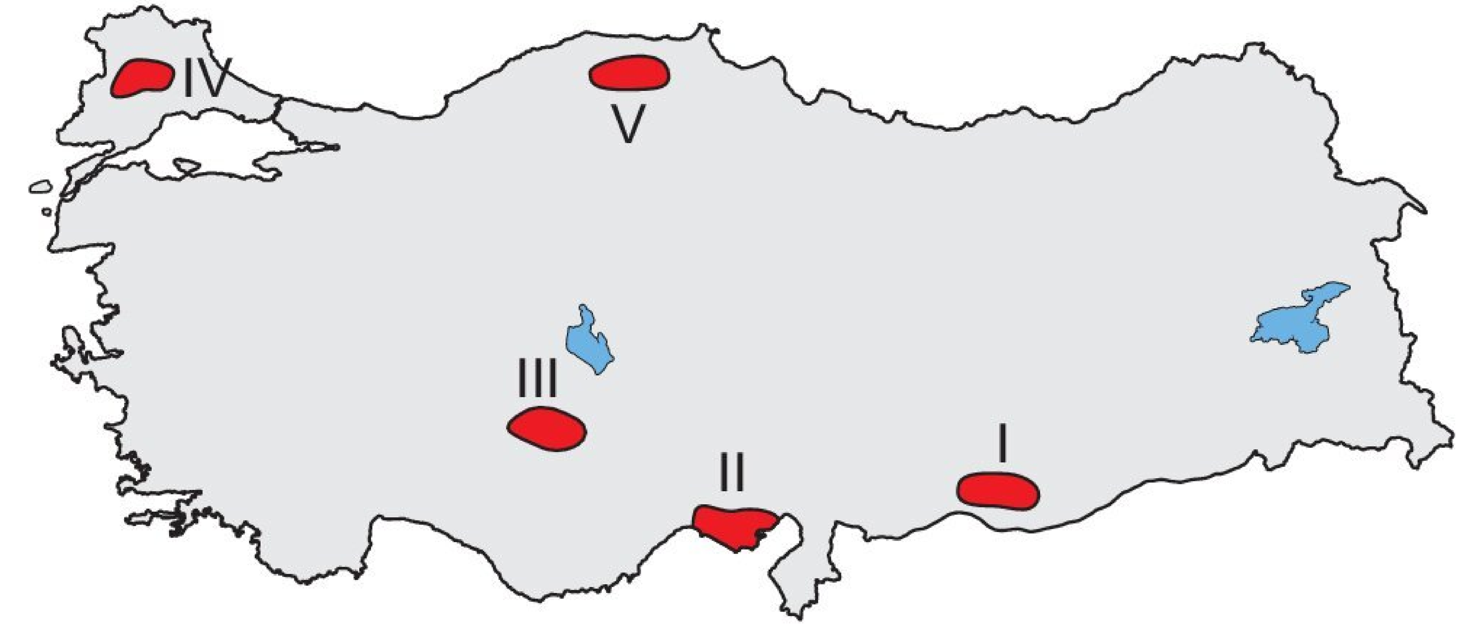
B) Bitki örtüsü - Sıcaklık

C) Tarım arazileri - Yükselti

D) Yer şekilleri - İklim şartları

E) Nüfus miktarı - Gelir düzeyi

12. Türkiye'de köy altı yerleşim birimlerinden biri olan çiftlikler, yerleşim merkezlerinden uzakta geniş tarım arazilerinin bulunduğu alanda tarım faaliyetiyle birlikte hayvancılığın da yapıldığı yerleşmelerdir.

Yer şekilleri ve iklim koşulları göz önünde bulundurulduğunda yukarıdaki haritada numaralanmış yerlerin hangisi çiftliklerin kurulması için diğerlerine göre daha az elverişlidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

1-C 2-A 3-D 4-C 5-E 6-B 7-B 8-A 9-B 10-C 11-D 12-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

EKONOMİ
VE DOĞAL KAYNAKLAR

Terimler ve Kavramlar

- Ekonomi
- Ham Madde
- Doğal Kaynak
- Üretim
- Dağıtım
- Tüketim

Neler Öğreneceksiniz?

- Ekonomik coğrafyanın unsurlarını: üretim, dağıtım ve tüketim
- Üretim, dağıtım ve tüketimi etkileyen unsurları
- Doğal kaynakları
- Türkiye'nin doğal kaynakları ve ekonomiye yansımalarını

5. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ekonomi ve Doğal Kaynaklar

Ekonomik Coğrafyanın Unsurları: Üretim, Dağıtım, Tüketim

Ekonomik coğrafya ekonominin unsurları olan mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve tüketimi arasındaki ilişkiyi inceler.

Üretim: Doğadaki ham maddelerin şekillendirilip imal ve hizmetlerin temin edilme sürecine üretim denir. Demirin çeliğe dönüştürülmesi üretime örnektir.

Dağıtım: Üretilen ürünün tüketiciye ulaşması için kullanılan hava yolu, deniz yolu, kara yolu, demir yolu, telekomünikasyon ve lojistik hizmetler dağıtım olarak adlandırılır. Dağıtım sürecinde bazı ürünler, doğrudan tüketiciye ulaşmaz. Bu ürünler, ticaret ile tüketiciye ulaşır. Ürün el değiştirdikçe fiyatında artış olur.

Tüketim: Üretilen her türlü mal ve hizmetin insanlar tarafından kullanılmasıdır.

Domatesin üretimi

Domatesin dağıtımı

Domatesin tüketimi

1. I. Mal ve hizmetlerin kullanılmasıdır.

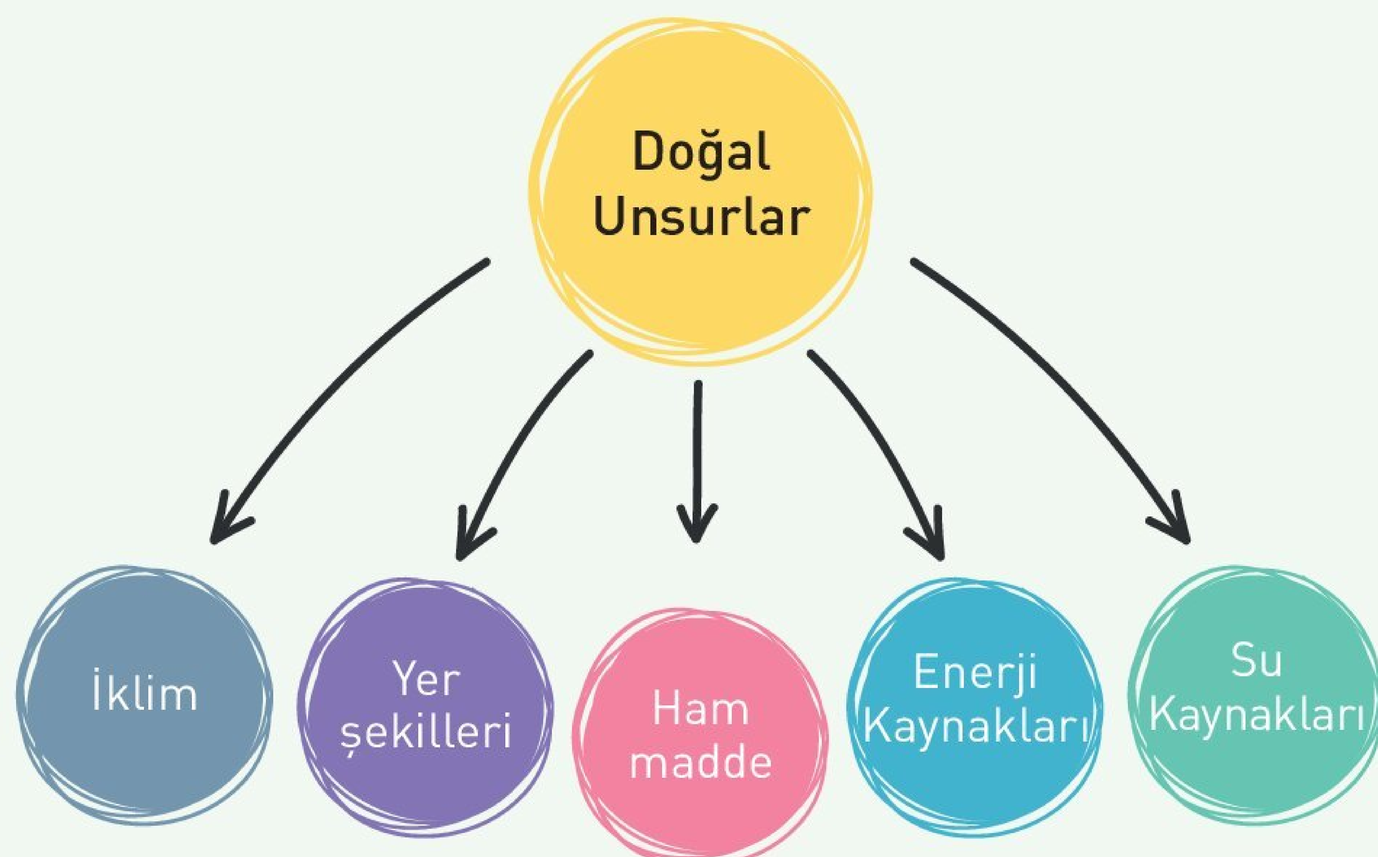
II. Mal ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılma faaliyetleridir.

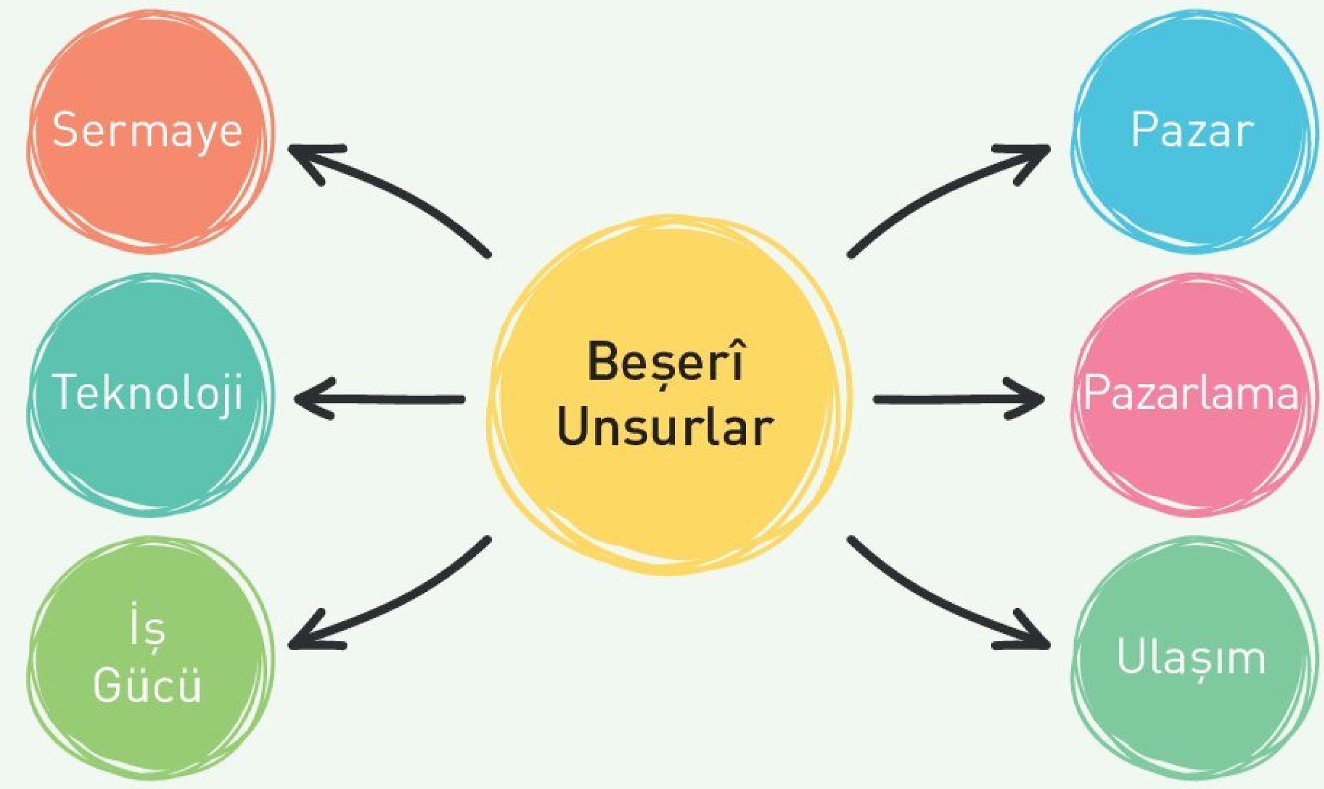
III. Mal ve hizmetlerin imal edilip kullanılabilir duruma getirilmesidir.

Açıklamaları yapılan ekonomik coğrafyanın unsurları aşağıdakilerden hangilerinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Üretim	Dağıtım	Tüketim
B)	Dağıtım	Tüketim	Üretim
C)	Tüketim	Üretim	Dağıtım
D)	Üretim	Tüketim	Dağıtım
E)	Tüketim	Dağıtım	Üretim

Üretim, Dağıtım ve Tüketimi Etkileyen Faktörler

Üretim, Dağıtım ve Tüketimi Etkileyen Doğal Unsurlar

İklim: Üretim, iklim koşulları ile doğrudan ilişkilidir. Bir tarım ürünü uygun iklim bölgelerinde yetişir. Olumsuz hava koşulları nedeniyle zarar gören tarım ürünlerinde yaşanan fiyat artışı tüketimi olumsuz etkiler.

Bazı sanayi tesislerinin kuruluş yerleri iklime göre konumlandırılır. Örneğin; uçak motoru ve pervane gibi parçaların imal edildiği tesisler ile uçak gövde imalatı ve birleştirmesi yapılan fabrikalar farklı iklim koşullarının olduğu şehirlerde inşa edilir.

İklim, tarım ve hayvancılık alanındaki üretim faaliyetlerinde önemli rol oynamaktadır.

Kötü hava koşulları ulaşımı aksatarak dağıtımı olumsuz yönde etkiler.

Yer Şekilleri: Yer şekilleri ulaşımı doğrudan etkiler bu nedenle ekonominin tüm süreçlerini de etkiler. Yer şekillerinin sade olduğu alanlar ulaşım ve sanayinin gelişmesini olumlu yönde etkiler.

Yer şekilleri; iklim ve toprak özelliklerini belirleyen etkenlerden biri olduğundan tarımsal üretimi de doğrudan etkiler.

Ham Madde: Taşıma maliyetinin yüksek olmasından dolayı çimento, tuğla, cam ve ham maddesi ağaç olan sanayisi tesisleri ham maddenin bulunduğu yerlerde kurulur.

Ham madde çabuk bozuluyor ise üretim tesisi ham maddeye yakın alanlarda kurulur. Örneğin çay, şeker pancarı, konserve ve meyve suyu işleme tesisleri ham maddeye yakın yerlere kurulur.

Süt ve süt ürünleri gibi ham maddenin işlenmesiyle elde edilen ürünlerin çabuk bozulabilir olması nedeniyle tesisler büyük şehirlerin çevresinde kurulur.

Enerji Kaynakları: Üretim faaliyetinin her aşamasında enerji kaynağı olmazsa olmaz koşullardandır. Farklı sanayi kollarında; ısı elde etmek, madenleri eritmek ve makineleri çalıştırmak için enerjiye ihtiyaç duyulur.

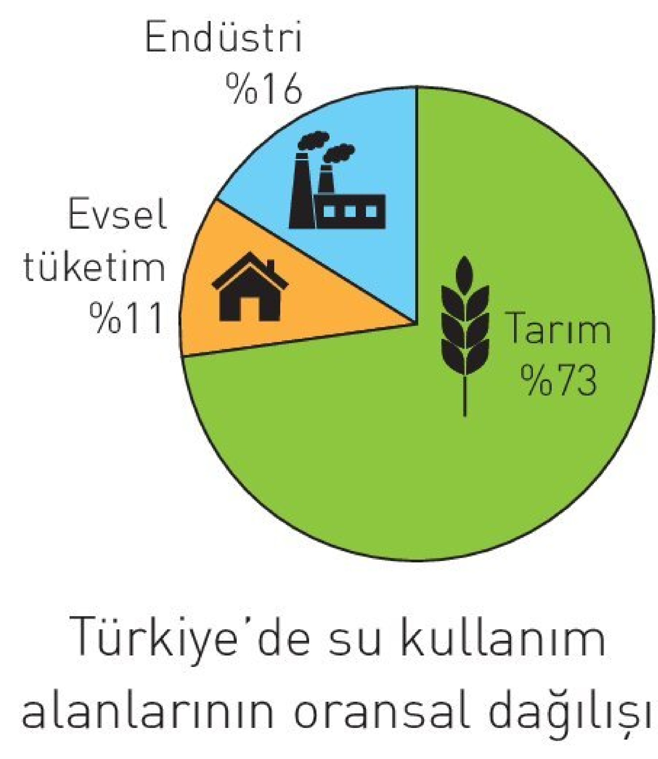
Petrol, doğal gaz ve diğer enerji kaynakları ulaşım araçlarının itici gücü olduğundan dağıtım süreci enerji ile sıkı sıkıya bağlıdır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Su Kaynakları:
Hemen hemen tüm sanayi kollarında ve tarım ürünlerinin üretiminde sudan yararlanılır. Bazı sanayi kolları (çelik, kâğıt, konserve vb.) üretimde büyük miktarlarda suya ihtiyaç duyar.

Türkiye'de su kullanım alanlarının oransal dağılışı

Üretilen bir mal ya da hizmet için gerekli tatlı su miktarının toplamına **su ayak izi**. Bir ürünün üretim ve tüketiminin her aşamasında kullanılan su miktarına **sanal su** denir.

2. Aşağıdakilerden hangisi üretim, tüketim ve dağıtım faaliyetlerini etkileyen doğal unsurlara örnek verilemez?

A) Kakaonun sadece tropikal kuşakta yetiştirilebilmesi

B) Engebeli alanlarda ulaşım faaliyetlerinin gelişmemesi

C) Demir çelik sanayisinin taş kömürü yataklarına yakın yerlerde gelişmesi

D) Hayvansal üretimin fazla olduğu bölgelerde et ve süt ürünleri sanayinin gelişmesi

E) Çabuk bozulabilen gıda ürünlerinin taşıma sistemlerindeki gelişmeler sayesinde uzak alanlardaki tüketiciyle ulaştırılabilmesi

Üretim, Dağıtım ve Tüketimi Etkileyen Beşerî Unsurlar

Sermaye: Bir sanayi tesisinin kuruluşu, ham maddenin satın alınması ve fabrika personelinin maaşları gibi konularda sermayeye ihtiyaç vardır. Günümüzde sermaye, bankacılığın sağladığı transfer işlemleri sayesinde bir ülkeden başka bir ülkeye aktarılabilmektedir.

Günümüzde sermaye yetersizliğine karşı girişimcilerin yararlanabildiği bazı çözümler ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki kredi imkânlarıdır. Diğeri ise melek yatırımcı olarak nitelenen sermaye sahiplerinin beğendikleri iş fikirlerini finansal yönden desteklemesidir.

Teknoloji: Teknoloji, mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtım aşamalarında önemli rol oynar.

Eskiden üretildiği yere yakın alanlarda tüketilen çabuk bozulabilen bazı gıda ürünleri, taşıma sistemlerindeki gelişmeler sayesinde uzak yerlerdeki tüketiciyle ulaştırılabilmektedir.

Teknolojideki devrim niteliğinde olan her değişim sanayi devrimi olarak tanımlanmıştır. Bu devrimler dört dönemde açıklanmıştır.

1. Sanayi Devrimi 1800
Su gücü ile çalışan mekanik tezgâhlar bulundu. Üretimde buhar gücü ile çalışan makinelerden yararlanıldı.

2. Sanayi Devrimi 1900
Elektrik enerjisi kullanılmaya başlandı. Elektrikle çalışan üretim bandı ile seri üretime geçildi.

3. Sanayi Devrimi 2000
Üretimde elektroniğin ve bilgi teknolojilerinin otomasyonu sağlandı.

4. Sanayi Devrimi Günümüz
Üretim aşamalarına bilişim ve Genel Ağ'ın entegrasyonu sağlandı.

İş Gücü: Sanayi kuruluşları üretimde verimi artırdığı için nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyar.

İş gücünün ucuz olduğu Çin ve Tayland gibi bazı ülkeler yabancı yatırımcıları çekmektedir.

Pazar: Bir sanayi kolunun kurulması için üretilen ürünü satın alacak bir hedef kitlenin olması şarttır.

İş imkânı olan, nüfusun yoğun ve satın alma gücünün yüksek olduğu yerler pazar alanlarıdır. Bu nedenle sanayi tesisleri nüfusun fazla olduğu büyük şehirlerin etrafında yoğunlaşır.

Pazarlama Faaliyetleri: Üretimdeki artış, taşımacılık ve haberleşmedeki hızlı gelişim tüketimi artırmıştır. Bu duruma bağlı olarak reklamcılık ve pazarlama faaliyetleri ön plana çıkmıştır.

Ulaşım: Ham maddelerin fabrikalara getirilmesi, işlenmiş maddelerin pazara ulaştırılması ve çalışan personelin tesislere gidip gelmesi iyi bir ulaşım ağı ile sağlanır.

Günümüzde sanayinin gelişimine deniz yolları, limanlar ve demir yolları önemli katkı sağlar çünkü bu ulaşım sistemlerinde taşıma maliyetleri düşüktür.

En ucuz taşıma sistemi, deniz ulaşımı olduğundan liman kentleri sanayi tesislerinin yoğun olduğu bölgelerdir. Çin'in Şanghay, Hollanda'nın Rotterdam, Almanya'nın Hamburg limanları bu duruma örnek verilebilir.

3. Aşağıda verilenlerden hangisi beşerî faaliyetlerin tüketime olan etkisine örnek olarak gösterilebilir?

A) Yer şekillerinin engebeli olduğu alanlarda ulaşım sistemlerinin gelişmemesi

B) Çin'de eğimin fazla olduğu yamaçlarda teraslar yapılarak bu alanlarda çeltik yetiştirilmesi

C) Petrol ve doğal gaz kaynakları sayesinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin hızla zenginleşmesi

D) Nüfus miktarı ve yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda temel ihtiyaç malzemelerinin daha fazla üretilmesi

E) Erzurum Kars yöresinde gür çayırların bulunduğu alanlarda büyükbaş hayvancılık yapılması

Ephesus Akademi

2-E 3-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Arasındaki İlişkinin Ekonomiye Etkisi

Üretim ve tüketim birbirini tamamlayan unsurlardır. Üretilecek hizmet ya da mal olmadan tüketim söz konusu olamayacağı gibi tüketici olmadan da üretim yapılamaz.

Dağıtım ise üretici ile tüketici arasındaki köprüdür.

Günümüzde mal ve hizmetlerin ülkeler arasında daha serbest bir şekilde dolaşabilmesi üretimin küresel ölçekte yapılmasını sağlamıştır.

Gelişen teknoloji ile birlikte artan ve farklılaşan insan ihtiyaçlarından dolayı ürünlerin hem üretimi hem de tüketimi artmıştır.

Sanayi tesislerinin ulaşım imkânlarının kolay olduğu ve pazara yakın bölgelere kurulmasının nedeni ulaşım maliyetini düşürerek üretimi ekonomik hâle getirmektir.

4. **Üretim, dağıtım ve tüketim arasındaki ilişkinin yeni sektörlerin ortaya çıkmasındaki etkisi göz önünde bulundurulduğunda**

I. nüfusun fazla olduğu büyük şehirlerde üretimin de fazla olması,

II. küçükbaş hayvancılığın yaygın olduğu yerlerde halı ve kilim dokumacılığının gelişmesi,

III. yaz aylarının güneşli ve sıcak olduğu kıyılarda deniz turizminin gelişmesi

unsurlarından hangileri bu duruma örnek gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Doğal Kaynaklar

Doğada insan aklı ve tekniğinin ürünü olmayan, oluşma aşamalarında insan müdahalesi bulunmayan kaynaklara **doğal kaynak** denir.

Doğal Kaynakların Sınıflandırılması

Doğal bir döngü sürecinde aynen kalabilen, kullanılmasına rağmen azalmayan kaynaklar **yenilenebilir (tükenmeyen) doğal kaynaklar** olarak adlandırılır.

Doğada sınırlı miktarda bulunan ve insanların yoğun kullanımı nedeniyle tükenebilen fakat uygun koşullarda yenilenebilen kaynaklar **belli şartlarda yenilenebilen doğal kaynaklar** olarak adlandırılır.

Bir kez kullanıldığında kendinini yenileyemeyen kaynaklara **yenilenemeyen (tükenebilir) doğal kaynaklar** denir.

Yenilenebilir (Tükenmeyen) Doğal Kaynaklar	Belli Şartlarda Yenilenebilir Doğal Kaynaklar	Yenilenemeyen (Tükenebilir) Doğal Kaynaklar
Rüzgâr	Orman	Kömür
Güneş	Toprak	Petrol
Dalga	Jeotermal	Doğal gaz
Su		Madenler

Yenilenebilir (Tükenmeyen) Doğal Kaynaklar

Rüzgâr

Rüzgâr, çevreyi kirletmeyen sınırsız bir doğal kaynaktır.

Tarih boyunca rüzgâr gücünden yelkenli gemiler vasıtasıyla deniz ulaşımında ve yel değirmenlerinde tahıl öğütmede, ağaçların kesilmesinde, ve taşkın sularının boşaltılmasında yararlanılmıştır.

Günümüzde rüzgârdan daha çok elektrik üreten modern türbinler yoluyla yararlanılmaktadır.

Rüzgâr Enerjisinin Avantajları

- Temiz bir enerji kaynağıdır.
- Çevresel koşullar uygun olduğunda sürekli kullanılabilen bir kaynaktır.
- Yakıt maliyeti yoktur.
- Rüzgâr türbinleri, 20- 30 yıl boyunca sorunsuz çalışabilir.

Rüzgâr Enerjisinin Dezavantajları

- Rüzgârın kesilmesi veya azalması ile enerji kaybı oluşur.
- Kuş ölümlerine neden olabilmektedir.
- Elektromanyetik dalgaları etkileyebilir.
- Kurulum maliyetleri yüksektir.
- Gürültüye neden olurlar.

5. Bazı doğal kaynaklar enerji üretiminde yenilenebilir ham madde kaynağı olarak kullanılır.

Buna göre

I. doğal gaz,

II. kömür,

III. güneş,

IV. dalga

kaynaklarından hangileri buna örnek verilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) III ve IV

Güneş

Doğal enerji kaynaklarının pek çoğunun kökeni güneş enerjisidir. Rüzgâr, dalga ve biyokütle enerjilerinin oluşumundaki temel etkendir. Güneş enerjisi su döngüsünün gerçekleşmesinde rol oynayarak akarsu gücünü oluşturmaktadır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Fosil yakıtların biyokütle niteliğindeki materyallerde birikmiş güneş enerjisi olduğu kabul edilir.

Güneş enerjisinin günümüzde kullanıldığı başlıca yerler şunlardır;

- Konut ve iş yerlerinin ısıtılması ile sıcak su temininde
- Tarımsal teknolojide seraların ısıtılması ve tarım ürünlerinin kurutulmasında
- Sanayide güneş ocakları, deniz suyundan tuz ve tatlı su üretiminde
- Ulaşım ve iletişim araçlarında sinyalizasyon ve otomasyonlarda
- Uzay uçuşlarında ve uydularda

Güneş enerjisi teknolojileri iki ana gruba ayrılır.

Isıl Güneş Teknolojileri: Bu sistemlerde güneş enerjisinden elde edilen ısı doğrudan veya elektrik üretiminde kullanır.

Güneş Pilleri: Fotovoltaik piller denilen yarı iletken malzemeler güneş ışığını doğrudan elektrik enerjisine çevirir.

Güneş Enerjisinin Avantajları

- Tükenmeyen bir enerji kaynağıdır.
- Hemen hemen her yerde bu enerjiden yararlanılabilir.
- Güneş, tüm ülkelerin yararlanabileceği bir doğal kaynaktır.
- Güneş enerjisi sistemleri kısa sürede işletmeye açılır. Kurulan sistemlerin bakım maliyetleri oldukça düşüktür.

Güneş Enerjisinin Dezavantajları

- Sistemin kurulumu için büyük yüzeylere ihtiyaç duyulmaktadır.
- Enerji ihtiyacının fazla olduğu kış aylarında güneş ışınımı azdır.
- Güneş ışınımı sabit ve sürekli olmadığı için depolamak gerekir fakat depolama imkânı sınırlıdır.
- Kurulum maliyeti yüksektir.

Dalga Enerjisi

Dalga enerjisi yenilenebilir bir doğal kaynaktır. Haliçlerde inşa edilmiş özel türbinler vasıtasıyla elektrik üretimi gerçekleştirilir.

Su

İnsanlar buğday öğütmek, kumaş dokumak, odun kesmek, değirmen ve fabrikalardaki sistemleri çalıştırmak için akan suyun gücünden faydalanmıştır.

İngiltere'de orta çağda su değirmenlerinden buğday öğütülmesinin dışında demir dövülürken ateşin körüklenmesi, alet ve silahların bileylenmesi, dokuma sanayisi, madenlerden su pompalanması gibi alanlarda da yararlanılmıştır.

Yenilenebilir bir doğal kaynak olan su günümüzde barajlarda elektrik üretimi, içme ve sulama amacıyla kullanılmaktadır.

Gelişmiş ülkeler hidroelektrik kapasitelerinin önemli bir oranını kullanırken, gelişmemiş ülkelerde sermaye ve teknolojik altyapı eksikliğinden dolayı elektrik üretiminde su gücünden faydalanma oranı düşüktür.

Hidroelektrik Enerjisinin Avantajları

- Enerji sağlamada ülkelerin dışa bağımlılıklarını azaltır.
- İşletme ve bakım giderleri düşük, kurulum maliyetlerini karşılama süresi kısadır.
- Barajlar, ekonomiye katkı sağlar.
- Hidroelektrik santraller, diğer enerji üretim türlerine göre en yüksek verimliliğe sahiptir.

Hidroelektrik Enerjisinin Dezavantajları

- Barajlar, kurulmuş olduğu bölgenin ekolojisini değiştirir.
- Akarsu akış düzenini değiştirir.
- Tarihî yapıların, yerleşmelerin ve tarım arazilerinin sular altında kalmasına neden olur.
- Toprak üzerinde tuz birikmesine neden olarak tarım arazilerini verimsizleştirir.

Ephesus Akademi

6. **Hollanda'da özellikle konutlarda güneş enerjisinden elektrik enerjisi üretiminde önemli miktarda yararlanılması üzerinde**

I. iklim şartlarının güneş enerjisi üretimine elverişli olması,

II. petrol, kömür ve doğal gaz rezervleri bakımından zengin olmaması,

III. alternatif enerji kaynaklarına yönelik yatırımları teşvik eden politikalara sahip olması

unsurlarından hangileri etkili olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

7. Sanayi Devrimi ile kullanım alanları çeşitlenen su gücünden insanlar bütün devirlerde faydalanmıştır.

Buna göre insanların eski devirlerde su kaynaklarından

I. sulama,

II. elektrik üretimi,

III. ulaşım ve taşımacılık

faaliyetlerinin hangilerinde faydalandığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

6-A 7-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Belirli Şartlarda Yenilenebilir Doğal Kaynaklar

Ormanlar

Tarih boyunca insan yaşamında önemli rol oynayan ormanlar, mobilya üretiminden kâğıt yapımına kadar çok amaçlı kullanılabilen doğal kaynaklardır.

Arıcılık gibi bazı hayvancılık faaliyetleri için ormanlardan faydalanılmaktadır.

Ormanlar ayrıca; canlılar için yaşam alanı olması, toprak erozyonunu ve selleri önleme, turizm ve rekreasyon amaçlı kullanım açısından önemlidir.

Ormanlardan elde edilen ana ve yan ürünler şunlardır;

Ana ürünler	Yan ürünler
Mobilya	Kauçuk
Kâğıt üretimi	Mum üretimi
Maden direği	Sakız üretimi
Isınmada yakıt	Boya maddeleri
İnşaat malzemesi	Kabuklu yemişler
	İlaç ham maddesi

Toprak

Geçmiş çağlardan günümüze topraklardan barınma, tarım ve endüstriyel faaliyetlerde yararlanılmıştır.

Toprakla yapılan tarım, en gerekli ve en yaygın ekonomik faaliyet türüdür. Gıda maddeleri ve giyim eşyalarının üretimi için gerekli olan ham maddenin büyük kısmı tarımsal faaliyetlerden elde edilir. Ayrıca; tuğla, kiremit, seramik, porselen gibi sanayi ürünlerinin ana ham maddesi topraktır.

Jeotermal Kaynaklar

Jeotermal enerji; yer kabuğunun derinliklerinden gelen sıcaklığı 20 °C'dan fazla olan ve içerisinde erimiş mineral ile gazlar içerebilen sıcak su ve buhar olarak tanımlanır.

Günümüzde jeotermal kaynaklardan sağlık turizmi, elektrik enerjisi üretimi, konut ve seraların ısıtılması gibi alanlarda yararlanılır.

Jeotermal enerjinin iklim koşullarından etkilenmemesi, rüzgâr ve güneş gibi hava şartlarına bağımlı olan diğer yenilenebilir enerji kaynaklarına göre önemli bir avantajdır.

8. Günümüzde yaşamımızı kolaylaştırmak için kullandığımız doğal kaynakların büyük bir kısmı sınırlıdır. Özellikle fosil yakıtlar hızla tükenmektedir. Bu nedenle doğal kaynakların tükenmesiyle ortaya çıkacak olumsuzlukların yaşanmaması için alternatif enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu enerji kaynaklarından biri <u>değildir</u>?

A) Rüzgâr B) Su C) Linyit

D) Güneş E) Jeotermal

Ephesus Akademi

Yenilenemeyen (Tükenebilir) Doğal Kaynaklar

Petrol

Milyonlarca yıl önce denizlerdeki bitki ve hayvan kalıntıları sığ deniz tabanlarına gömülüp çürümüştür. Bu kalıntılar zamanla kimyasal ve bakteriyel etkilerin yanında basınç ve ağırlığın da etkisiyle petrole dönüşmüştür.

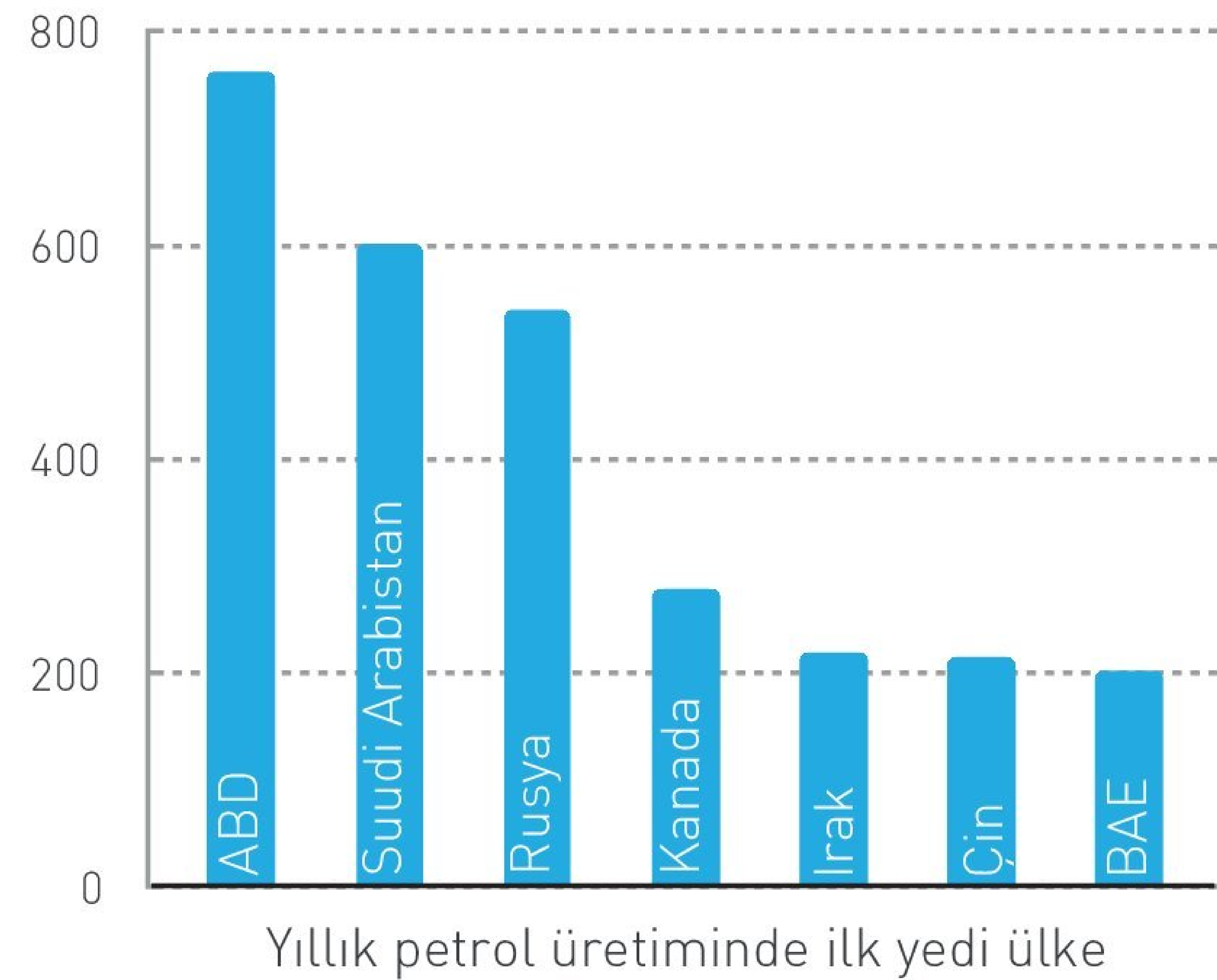
Eski çağlarda insanlar bitüm (zift ya da katran) adı verilen petrolü taştan yaptıkları ok uçlarını yapıştırmak, tuğlalara ve çimentoya ekleyerek evlerini dayanıklı hâle getirmek, ölüleri mumyalamak, kayıkların su geçirmezliğini sağlamak, su depolarının ağzını tıkamak, çanak çömlek yapıştırmak gibi alanlarda kullanmıştır.

19. yy.ın ortalarında petrol gaz lambalarında aydınlatma amaçlı kullanılmaya başlanmıştır.

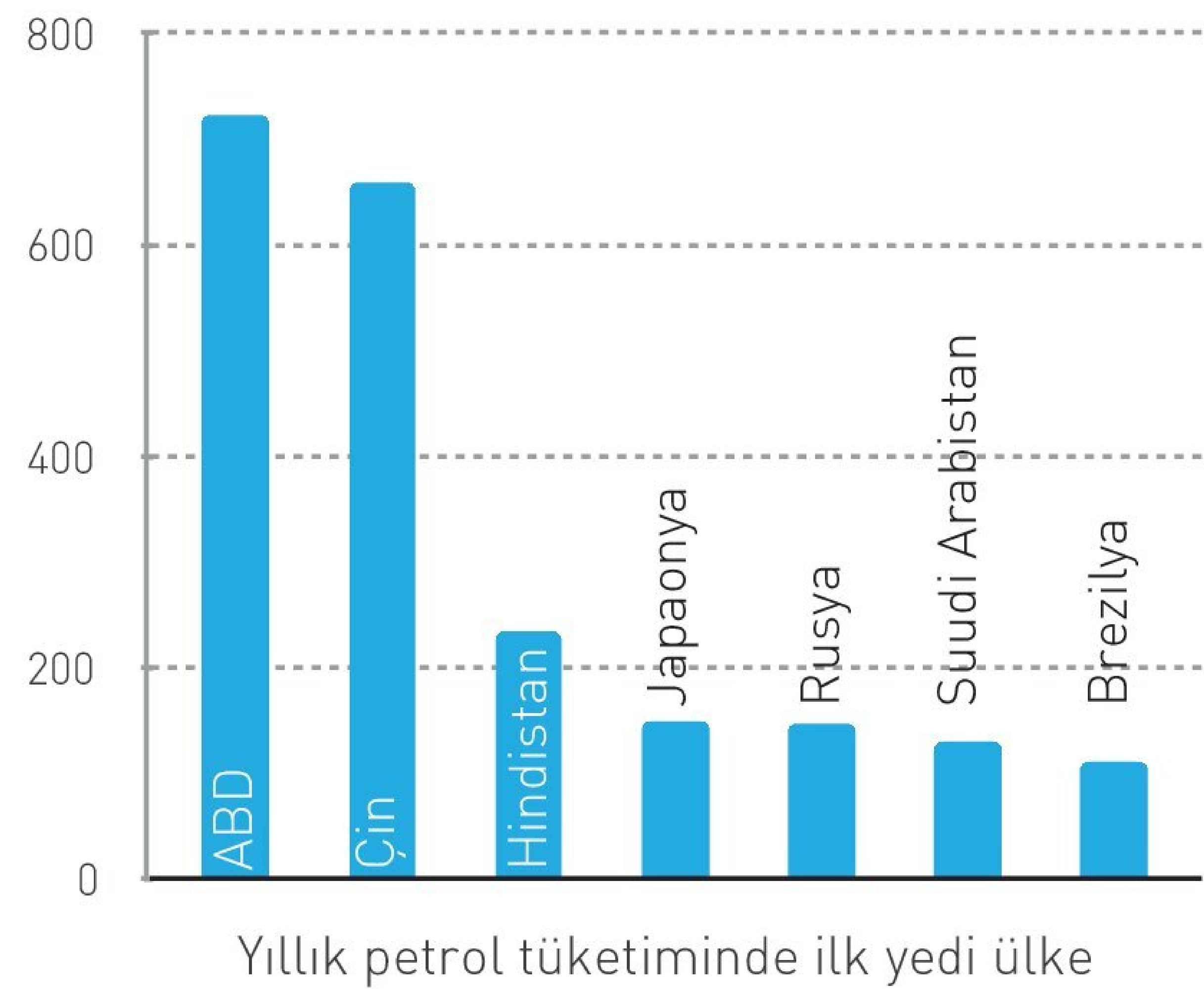
1853'de petrolün damıtma işleminin endüstriyel ölçekte nasıl yapılacağının keşfedilmesiyle modern petrol çağı başlamıştır.

Petrol rafinerilerinin dünyaya yayılmasıyla buharlı otomobillerin yerini benzinli otomobiller almaya başlamıştır. Otomobillerin seri olarak üretilmeye başlanması petrol kullanımını artırmıştır.

Petrol başta benzin ve mazot olmak üzere kalorifer yakıtı, sıvı gazlar, jet yakıtı, plastik, böcek ilacı ve gübre gibi birçok ürünün üretiminde kullanılmaktadır.

Yıllık petrol üretiminde ilk yedi ülke

Yıllık petrol tüketiminde ilk yedi ülke

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Kömür

Kömür, jeolojik dönemlerde bitki topluluklarının bataklık koşulları altında kısmen çürümesi ve daha sonra sıkışmasıyla oluşmuştur. Kömür oluşumunun ilk aşamasında turba adı verilen bataklıklar meydana gelir. Turbalar, sıkışma ve yer hareketleri sonucunda maden kömürüne dönüşür.

Kömürler içerdiği karbon oranlarına göre sınıflandırılır.

Linyit: %40-60 oranında karbon içeriğiyle ısıtma değeri oldukça düşüktür. Çoğunlukla termik santrallerde elektrik üretiminde kullanılır.

Taş Kömürü: %70-90 oranında karbon içeren taş kömürü demir-çelik sanayisinde yoğun olarak kullanılır.

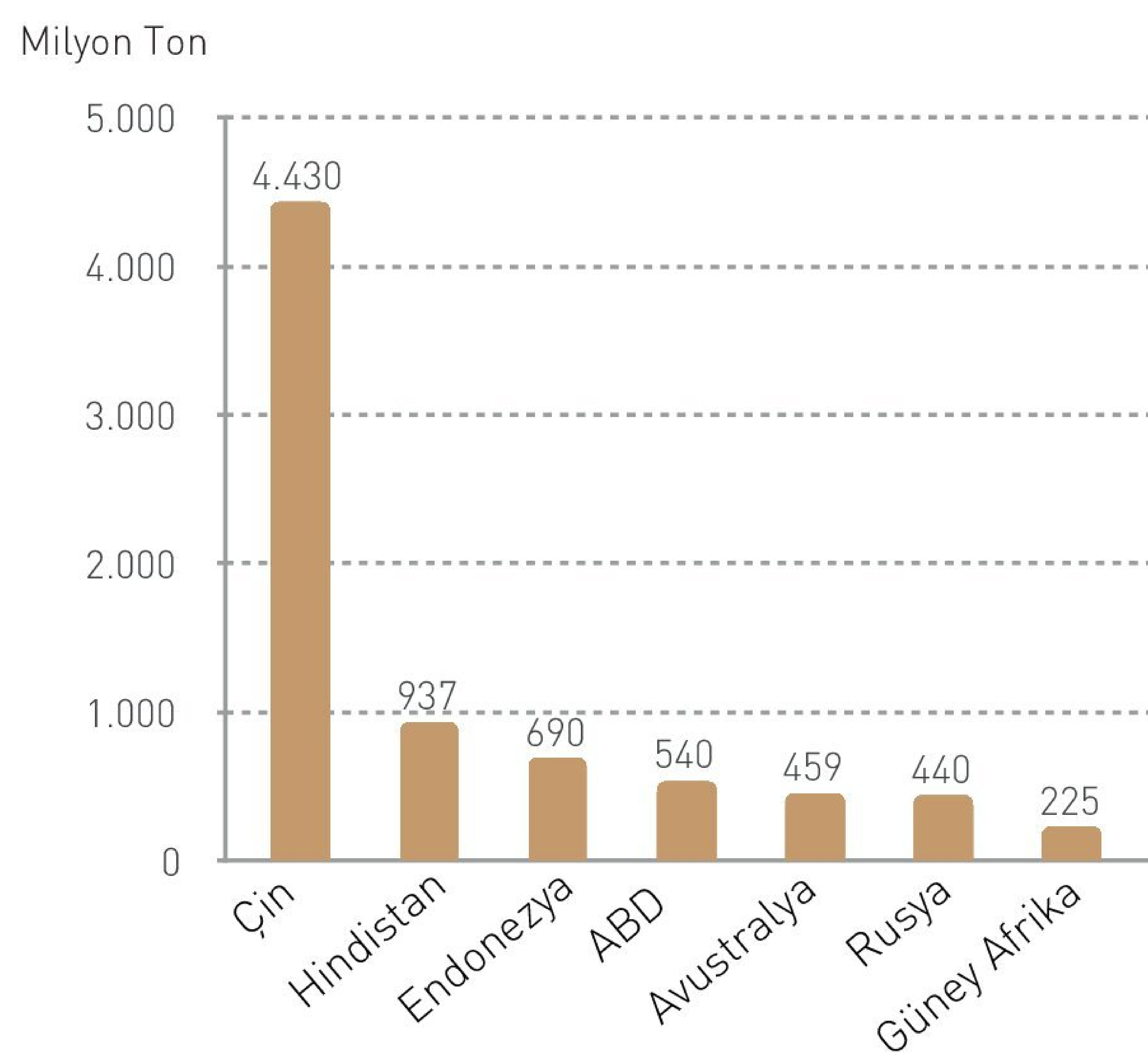
Antrasit: Karbon içeriği bakımından en zengin içeriğe (%92-94) sahiptir.

1709 yılında demiri eritmek için maden kömürü kullanılmış, 1769 yılında kömür enerjisi ile çalışan buhar makineleri icat edilmiştir.

İlerleyen yıllarda kömürden elde edilen gaz ile çalışan sokak lambaları ve kömürle çalışan buharlı trenler kullanılmaya başlanmıştır.

Kömür, Sanayi Devrimi'nin itici gücü olmuştur. Kömürle çalışan dünyanın ilk elektrik santrali New York'ta kurulmuştur.

2023 yılı itibarıyla kömür elektrik üretiminde, demir-çelik sanayisi ve çimento imalatı gibi çeşitli sektörlerde tüketilmektedir

Yıllık kömür üretiminde ilk yedi ülke

Yıllık kömür tüketiminin en fazla olduğu ilk yedi ülke; Çin, Hindistan, ABD, Rusya, Endonezya, Japonya ve Almanya'dır.

Ephesus Akademi

Madenler

İnsanların ihtiyaçlarını karşıladıkları doğal kaynaklardan biri de madenlerdir. "Bakır Devri, Tunç Devri ve Demir Devri" gibi dönemler madenlerle adlandırılmıştır. Madenlerin yoğun bir şekilde kullanımı ise Sanayi Devrimi ile başlamıştır.

Demir

Tarihi Sümerler ve Eski Mısırlılara kadar dayanan demir ilk olarak mızrak uçlarında, bıçak ve süs eşyası yapımında kullanılmıştır.

Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesi demir-çelik sanayisinin gelişmesiyle ilişkilidir. Çağdaş ulaşım araçları, konutlar ve birçok araç gerecin yapımında demirin kullanılması demir-çelik sanayisinin gelişmesine neden olmuştur.

Bor

Kimya, metalürji, nanoteknoloji, otomotiv ve enerji, elektronik ve iletişim, uzay ve hava araçları, nükleer uygulama, tarım ve inşaat gibi pek çok farklı alan ile deterjan, cam, seramik, askerî araçlar ve yakıtların üretilmesinde doğrudan kullanılan bor Babiller tarafından değerli eşyaların eritilmesinde, Mısırlılarda ölülerin mumyalanmasında, Eski Yunan ve Roma'da zemine serpilerek arena temizliğinde kullanılmıştır.

Bakır

Bakırın çok kolay şekillendirilebilen bir metal olduğunu keşfeden insanlar savaş aletlerini bakır kalay alaşımı olan tunçla imal etmişlerdir.

Mısırlılar su taşımak için bakır borular kullanmış, Romalılar tarafından bakır su depoları yapılmıştır. Ayrıca bakırdan yüzük ve bilezik gibi süs eşyaları yapılmıştır.

Günümüzde ise bakır elektrik-elektronik sanayisinde yaygın olarak kullanılır.

Uranyum ve Toryum

Radyoaktif kimyasal özelliğe sahiptirler. Uranyumdan ilk kez ABD'de 1951 yılında elektrik enerjisi üretilmiştir.

Günümüzde toryuma dayalı nükleer santrallerin henüz ekonomik ölçekte devreye girmemesi nedeniyle hâlen enerji üretiminde kullanımı yaygın değildir.

9.
- Sanayi Devrimi'yle çelik üretiminde kullanımı yaygınlaşmıştır.
- Buharlı makinelerin icadıyla kullanım alanı genişlemiştir.
- Günümüzde konutların ısıtılması, demir-çelik sanayisi ve termik santraller gibi geniş bir kullanım alanı vardır.

Bu özellikler aşağıdaki doğal kaynaklardan hangisine aittir?

A) Petrol B) Toryum C) Jeotermal
D) Kömür E) Uranyum

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Doğal Kaynaklar ve Ekonomiye Yansımaları

Doğal kaynakların varlığı ve doğru kullanımı bir ülkenin ekonomik gelişiminde önemli rol oynar.

Türkiye'de doğal kaynaklardan; tarım, turizm, enerji üretimi ve ormancılık sanayi gibi alanlarda yararlanılır.

Türkiye'deki doğal kaynak potansiyelinin doğru ve etkin kullanımı ülkemizin ekonomik gelişmişlik seviyesinin daha ileri bir seviyeye taşınmasında etkili olacaktır.

Türkiye'de enerji üretiminde doğal kaynaklardan yararlanma ekonomik gelişim için oldukça önemlidir.

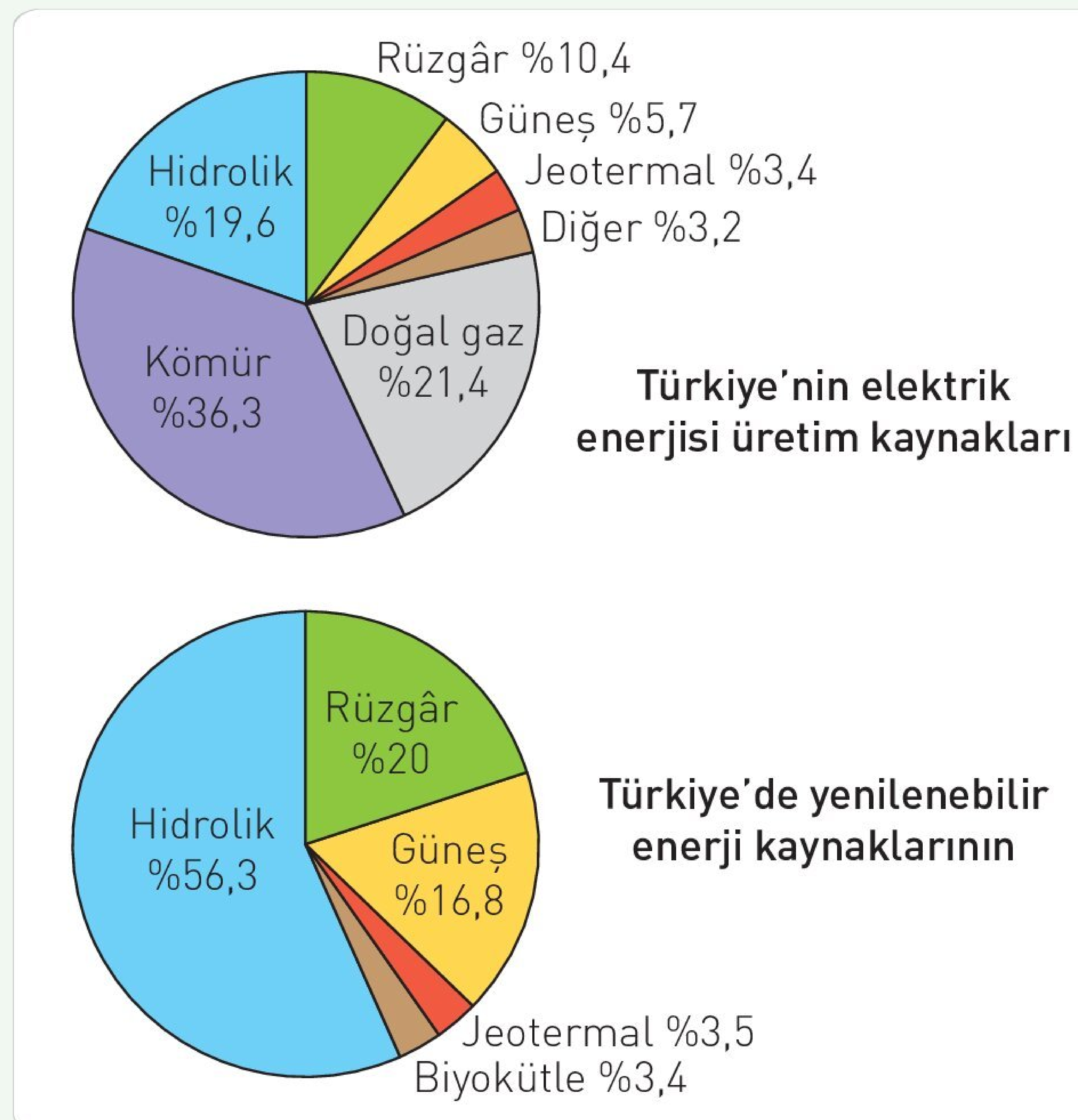
Türkiye'de enerji üretiminde dışa bağımlılık oranı %70 civarındadır. İstatistiklere göre Türkiye'nin 2022 yılı toplam dış alımı 364 milyar dolardır ve bunun 97 milyar doları (yaklaşık %27'si) enerji sektöründe olmuştur. Bu oranın artmasını önlemek amacıyla yerli ve yenilenebilir doğal kaynakların kullanımını artırmak ülke ekonomisi için oldukça önemlidir.

Doğal gaz ve kömür Türkiye'de elektrik enerjisi üretiminde %58'lik oranla en fazla kullanılan doğal kaynaklardır.

Türkiye'de güneş, rüzgâr, jeotermal ve su gibi yenilenebilir doğal kaynakların enerji potansiyeli yüksektir.

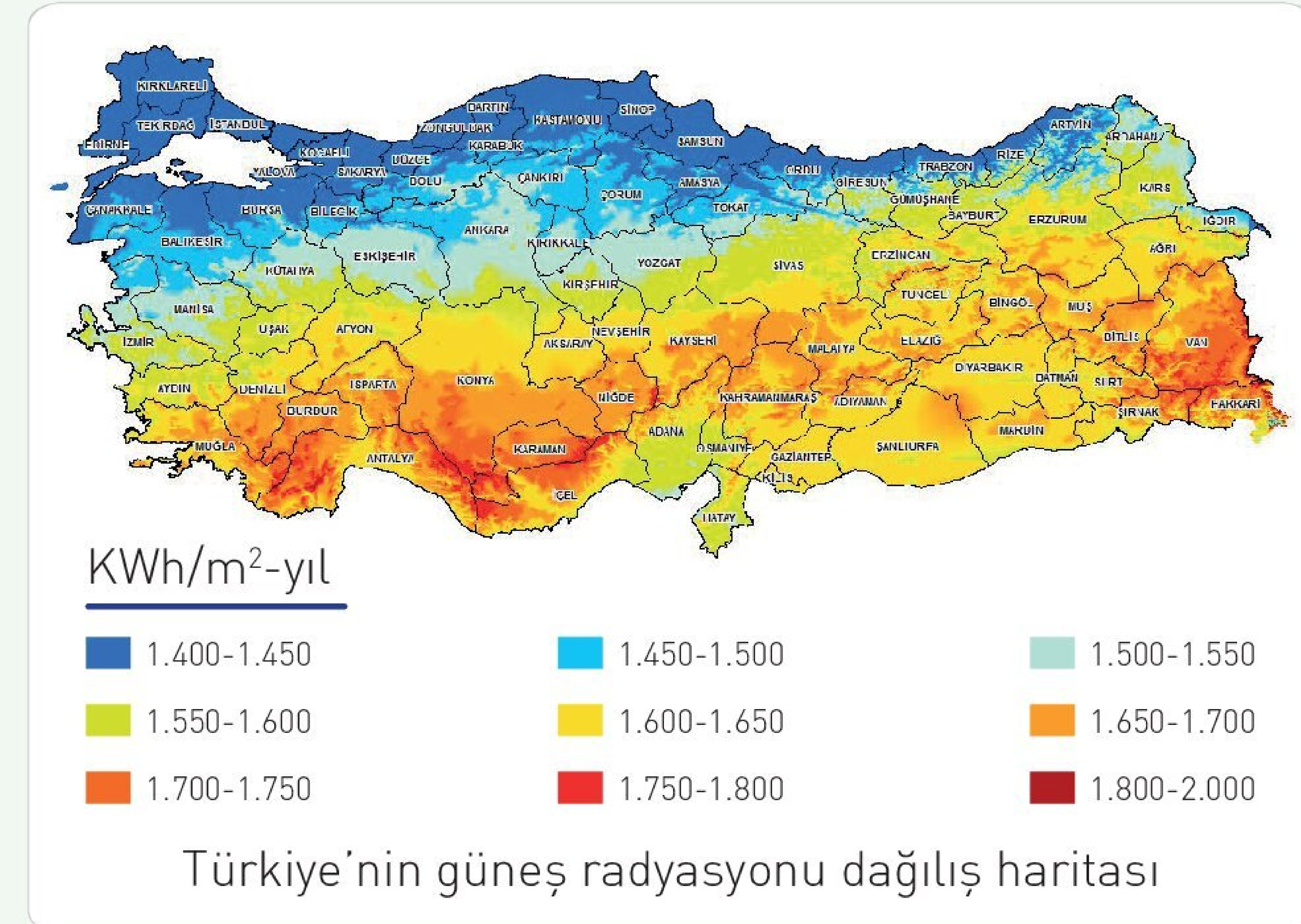
Ülkemizin enerjide dışa bağımlı olduğu göz önünde bulundurulacak olursa yenilenebilir enerji potansiyelinin değerlendirilmesi Türkiye için oldukça önemlidir.

Son yıllarda Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi artmıştır. Bu şekilde Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığı azaltılarak kendi doğal kaynaklarıyla üretimin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Ülkemizin yenilenebilir doğal kaynaklarından enerji üretimine en fazla katkı yapan unsur su gücüdür.

Ülkemizde rüzgâr enerjisi ile elektrik üretimine 1998 yılında başlanmıştır. Türkiye güneşten elektrik üretme potansiyeli Avrupa'da en fazla olan ülkedir.

Türkiye'nin güneş radyasyonu dağılış haritası

Türkiye'nin jeotermal enerji potansiyeli oldukça yüksektir. Ülkemizde jeotermal kaynaklardan daha çok sağlık turizmi, konut ve seraların ısıtılması gibi alanlarda faydalanılmaktadır.

Madenciliğin Türkiye ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Madenler, bazı tesislerin kuruluş yerini belirleyen en önemli faktör konumundadır. Örneğin Karabük'ün Cumhuriyet tarihinin ilk demir-çelik fabrikasının kurulduğu şehir olmasında; taş kömürü havzalarına ve limanlara yakın olması, demir yolu güzergâhında bulunması, su ihtiyacının kolayca temin edilebilmesi gibi özellikleri etkili olmuştur.

Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olup 33 nehir, 200 doğal göl, 159 baraj gölü ve 750 gölet ile balıkçılık açısından zengin bir potansiyele sahiptir.

Türkiye, doğal özellikleri bakımından yüksek turizm potansiyeline sahip bir ülkedir.

Ormanlar sürdürülebilir bir şekilde işletilmesi durumunda yenilenebilir bir doğal kaynaktır. Türkiye bazı orman ürünlerini ihraç (dış satım) etse de orman ürünleri ihtiyacının önemli bir bölümünü dışarıdan almaktadır.

10. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki doğal kaynakların ekonomiye olan etkilerine örnek olarak <u>gösterilemez</u>?

A) Antalya'da kıyı turizmine bağlı olarak elde edilen turizm gelirleri

B) Ege kıyılarındaki koylarda kültür balıkçılığı yapılması ve ihraç edilmesi

C) Şanlıurfa'da Atatürk barajından sulamada yararlanılması

D) Konya'da güneş panelleri sistemlerinden elektrik enerjisi üretilmesi

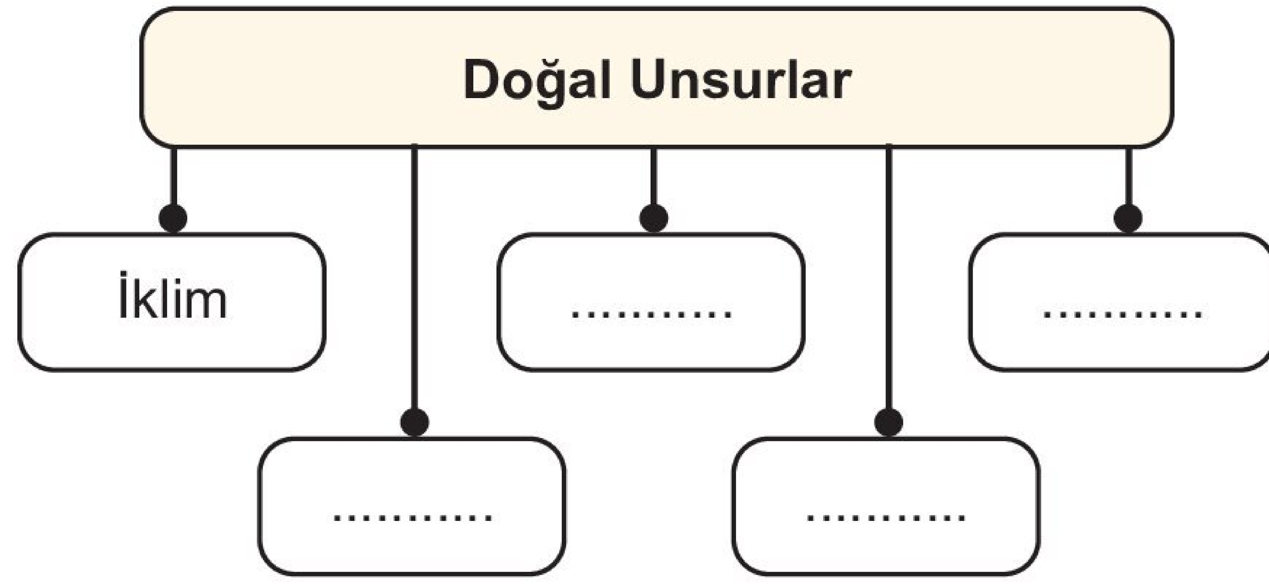
E) Bazı sağlık hizmetlerini almak için yurt dışından İstanbul'daki hastanelere turistlerin gelmesi

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Üretim, dağıtım ve tüketim üzerinde etkili olan temel faktörlerden biri de doğal unsurlardır.

Buna göre yukarıda üretim, dağıtım ve tüketimi etkileyen doğal unsurların gösterildiği grafikte boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) Ham madde
B) Yer şekilleri
C) Ulaşım
D) Enerji kaynakları
E) Su kaynakları

2. ABD'de uçak sanayisinde uçağın motor ve pervane gibi parçalarını imal eden tesisler bu parçaların düşük sıcaklıklarda test edilebilmesi için ülkenin kuzeyinde kurulmuştur. Uçağın gövdesini imal eden ve birleştirmenin yapıldığı tesisler için geniş alanlara ihtiyaç duyulması ve bu alanların ısıtılması maliyetli olduğu için bu tesisler ülkenin güneyine kurulmuştur.

Buna göre yukarıda sanayi tesislerinin yerlerinin belirlenmesinde etkili olan doğal faktörlerden hangisinin etkisine değinilmiştir?

A) İklim
B) Yer şekilleri
C) Ham madde
D) Su kaynakları
E) Enerji kaynakları

3. Doğal kaynaklar, gelişmiş ülkelerin bugünkü refah düzeyine ulaşmalarında etkin rol oynamıştır. Bu nedenle doğal kaynaklar, ülkelerin en önemli ekonomik güçleridir.

Aşağıda verilen ülkelerden hangisi doğal kaynakların yetersizliğine rağmen yüksek teknolojisi sayesinde gelişmiştir?

A) ABD
B) Rusya
C) Almanya
D) Japonya
E) İngiltere

Ephesus Akademi

4. Ekonomik faaliyetler insandan bağımsız düşünülemez. Üretim, dağıtım ve tüketimin her aşamasında insan etkisi vardır.

Buna göre üretim, dağıtım ve tüketimi etkileyen

I. pazar,
II. ulaşım,
III. ham madde,
IV. su kaynakları

faktörlerinden hangileri beşeri unsurlar arasında yer alır?

A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve IV
E) III ve IV

5. Teknolojideki devrim niteliğindeki her değişim, birer sanayi devrimi olarak tanımlanmış ve bu devrimler dört dönemde açıklanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu dönemi belirleyen gelişmelerden biri değildir?

A) Elektrik enerjisinin kullanılmaya başlanması
B) Üretimde elektroniğin ve bilgi teknolojilerinin otomasyonunun sağlanması
C) Üretimde buhar gücü ile çalışan makinelerden yararlanılması
D) Üretim aşamalarına bilişim ve genel ağın entegrasyonunun sağlanması
E) Elektrikli otomobillerin daha kolay şarj edilebilmesi için dolum istasyonlarının sayısının artırılması

6. Ekonomik coğrafyanın unsurları olan üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri arasındaki ilişkiye bağlı olarak yeni sektörler ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilemez?

A) Ormanların fazla olduğu alanlarda kâğıt fabrikalarının kurulması
B) Ticaret ve sanayinin geliştiği alanlarda nüfus yoğunluğunun fazla olması
C) Şeker fabrikalarının etrafında şeker pancarı yetiştiriciliğinin fazla olması
D) Küçükbaş hayvancılığın yaygın olduğu alanlarda halı - kilim dokumacılığının gelişmesi
E) Et ve süt işleyen tesislerin nüfusun fazla olduğu yerleşim yerlerinin yakınlarında kurulması.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Doğal kaynaklar, kullanımı sonrasındaki tükenebilirlik ya da yenilenebilirlik özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmaya göre doğada sınırlı miktarlarda bulunan, insanların yoğun kullanımı sonucunda tükenebilen fakat uygun şart ve ortamlarda yenilenebilen kaynaklar belli şartlarda yenilenebilen doğal kaynaklar olarak adlandırılır.

Buna göre

I. su,

II. toprak,

III. jeotermal,

IV. madenler

doğal kaynaklarından hangileri bu grupta <u>yer almaz</u>?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

8. **Aşağıdakilerden hangisi yenilenebilir (tükenmeyen) doğal kaynaklardan olan rüzgâr enerjisinin dezavantajlarındandır?**

A) Rüzgâr türbinlerinin işletme masraflarının çok az olması

B) Çevresel koşullar uygun olduğunda sürekli kullanılabilen bir kaynak olması

C) Türbinlerin, elektromanyetik dalgaları etkilemesinin söz konusu olabilmesi

D) Gaz salınımı olmadığı için ve küresel iklim değişiminde etkisinin olmaması

E) Rüzgâr türbinlerinin periyodik bakımları yapıldığında 20- 30 yıl boyunca sorunsuz çalışabilmesi

9. **Geçmişten günümüze insanların en çok yararlandığı doğal kaynaklardan biri olan topraklarla ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Belli şartlarda kendini yenileyebilen bir doğal kaynaktır.

B) Tuğla, kiremit, seramik ve porselen gibi sanayi ürünlerinin ana ham maddesidir.

C) İnsanların tarih boyunca en fazla yararlandığı enerji kaynaklarından biridir.

D) Yeryüzündeki üretim şekilleri içerisinde en temel ve en yaygın olan ekonomik faaliyet olan tarımda yararlanılır.

E) Gıda maddeleri ve giyim eşyalarının üretimi için gerekli olan ham maddenin büyük çoğunluğu toprakta yapılan faaliyetlerle elde edilir.

Ephesus Akademi

10. I. Enerjiye ihtiyaç duyulan hemen hemen her yerde bu enerjiden yararlanılabilir ve yerel uygulamalar yapılabilir.

II. Enerji ihtiyacının fazla olduğu kış aylarında güneş ışınımı az, geceleri ise hiç yoktur.

III. Birim alana gelen güneş ışınımı az olduğundan sistemin kurulumu için büyük yüzeylere ihtiyaç duyulmaktadır.

IV. Güneş enerjisi sistemleri kısa sürede işletmeye açılır. Kurulan sistemlerin bakım maliyetleri oldukça azdır.

Güneş enerjisiyle ilgili verilen bu özelliklerin avantaj ve dezavantaj olarak gruplandırılması aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak yapılmıştır?

	Avantaj	Dezavantaj
A)	I ve II	III ve IV
B)	I ve IV	II ve III
C)	II ve III	I ve IV
D)	II ve IV	I ve III
E)	III ve IV	I ve II

11. Ormanlardan elde edilen ürünler ana ve yan ürünler olmak üzere iki gruba ayrılır.

Buna göre

I. mobilya,

II. kâğıt üretimi,

III. kabuklu yemişler,

IV. sakız ve mum üretimi

ürünlerinden hangileri ana ürünler grubunda <u>yer almaz</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

12. Doğada insan aklı ve tekniğinin ürünü olmayan, oluşma aşamalarında insan müdahalesi bulunmayan bütün zenginlik kaynakları doğal kaynaklardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu doğal kaynaklardan biri <u>değildir</u>?

A) Toprak B) Mazot C) Jeotermal D) Rüzgâr E) Madenler

1-C 2-A 3-D 4-C 5-E 6-B 7-B 8-C 9-C 10-B 11-E 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İnsanların ihtiyaçlarının giderilmesinde doğal unsurların vazgeçilmez bir yeri vardır. Hemen hemen bütün ekonomik faaliyetlerin gerçekleşmesinde doğal unsurların olumlu ya da olumsuz etkileri söz konusudur.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisinde doğal faktörlerin ekonomiye olan etkisinden <u>söz edilemez</u>?

A) Alp Dağlarında kış turizminin gelişmesi

B) Muson Asyası ülkelerinde pirinç üretiminin yaygın olması

C) Türkiye de maden türleri ve madencilik faaliyetlerinin çeşitlilik göstermesi

D) İskandinav ülkelerinde hidroelektrik enerji potansiyelinin yüksek olması

E) Süveyş Kanalının her yıl Mısır'ın ekonomisine önemli miktarda katkı sağlaması

2. Üretim ve tüketim arasındaki bağ, mal ve hizmetlerin üreticiden alınıp tüketiciye ulaştırılması anlamına gelen dağıtım aracılığıyla sağlanır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dağıtım faaliyetleri arasında <u>yer almaz</u>?

A) Pamuğu işleyerek iplik üreten bir fabrikanın ürünlerinin tırlarla kumaş fabrikasına taşınması

B) Genel ağ üzerinden sipariş edilen bir ürünün kargo şirketleriyle adrese teslim edilmesi

C) Besicilik yapan bir kişinin şeker fabrikasındaki küspeyi mandırasına götürmesi

D) Un fabrikasında üretilen ürünlerin toptancılar tarafından marketlere götürülerek satılması

E) Yemek şirketinin siparişleri kuryelerle müşteriye ulaştırması

3. Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşanan bazı olaylar bu ülkelerde tüketimin hızla artmasına neden olmaktadır.

Buna göre

I. ürün çeşitliliğinin artması,

II. nüfus artış hızının düşmesi,

III. ulaşım ve dağıtımın gelişmesi,

IV. reklam ve iletişim araçlarının gelişmesi

olaylarından hangileri tüketimi artıran unsurlardan <u>değildir</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

4. Bilim, sanayi ve teknolojinin geliştiği yerler önemli sanayi ve hizmet üretim bölgeleridir.

Buna göre haritadaki numaralı yerlerden hangisinin sözü edilen bölgeler içinde yer aldığı <u>söylenemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Azerbaycan ve Irak'ta çıkarılan petrolün bir bölümü ham veya yarı işlenmiş olarak boru hatları ile Türkiye'nin Ceyhan Limanına gelmekte ve buradan tankerlerle diğer ülkelere ihraç edilmektedir.

Yukarıda ekonomik coğrafyanın

I. üretim,

II. dağıtım,

III. tüketim

unsurlarından hangilerine değinilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. Aşağıdaki haritada bazı tesislerin kurulduğu yerler gösterilmiştir.

Bu tesislerden hangisinin yer seçiminde dağıtım koşullarının etkisi <u>daha fazla</u> olmuştur?

A) Bolu - Tavuk çiftliği

B) Çorum - Şeker fabrikası

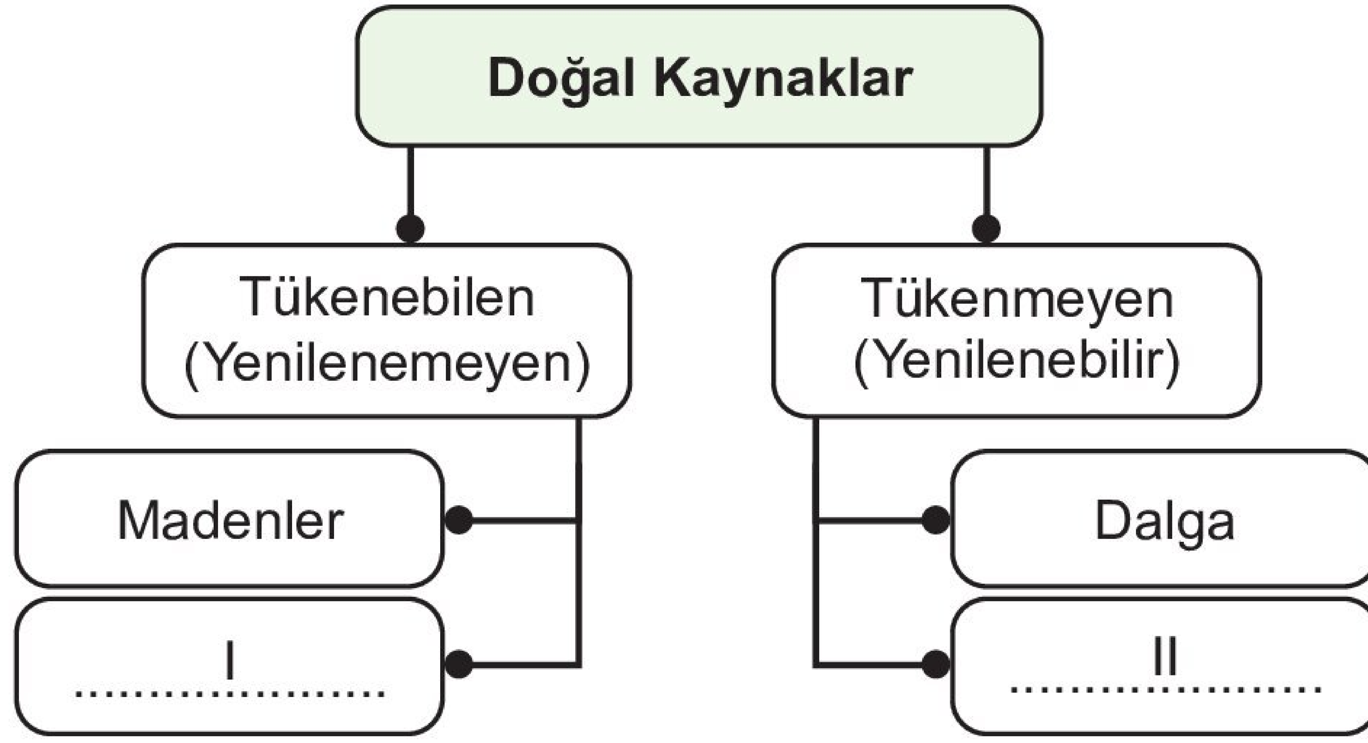
C) Batman - Petrol rafinerisi

D) Aydın - Zeytinyağı fabrikası

E) İskenderun - Demir çelik fabrikası

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki şemada doğal kaynakların sınıflandırılması gösterilmiştir.

Bu şemada I ve II yerine aşağıdakilerden hangisinin yazılması doğru olur?

	I	II
A)	Jeotermal	Rüzgâr
B)	Su	Jeotermal
C)	Doğal gaz	Petrol
D)	Toprak	Orman
E)	Kömür	Güneş

8. Tarihi çağlar boyunca ortaya çıkan icat ve buluşlar bazı doğal kaynakların önemini artırmıştır.

Buna göre aşağıda verilen doğal kaynaklardan hangisinin eşleştirildiği icat veya buluşa bağlı olarak öneminin arttığı söylenemez?

	İcat- Buluş	Doğal kaynak
A)	Yazı	Orman
B)	Saban	Toprak
C)	Buharlı makine	Kömür
D)	Damıtma	Petrol
E)	Değirmen	Akarsu

9. **Doğal kaynaklar ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Doğada sınırlı miktarlarda bulunan, insanların yoğun kullanımı sonucunda tükenebilen bazı doğal kaynaklar uygun şart ve ortamlarda yenilenebilmektedir.

B) Hava, su, güneş, toprak ve bitki gibi doğal kaynaklar yeryüzünde canlı yaşamının devamlılığı için olmazsa olmaz unsurlardır.

C) Ormanlar belli şartlarda kendini yenileyebilen doğal kaynaklardandır.

D) Dalga, su ve güneş yenilenemeyen doğal kaynaklardır.

E) Rüzgâr, çevreyi kirletmeyen sınırsız bir doğal kaynaktır.

10. **Aşağıda tarih boyunca doğal kaynaklardan farklı şekillerde faydalanılmasıyla ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Güneş enerjisi ile deniz suyundan tuz ve tatlı su üretilmiştir.

B) İnsanlar su gücünden ilk olarak barajların yapılmasıyla faydalanmaya başlamışlardır.

C) Maden kömürü içerdiği karbon nedeniyle enerji kaynağı olarak kullanılır.

D) Hollanda'da yel değirmenleri taşkın sularının tahliye edilmesinde ve tahılların öğütülmesinde kullanılmıştır.

E) İnsanlar jeotermal kaynaklardan ısınma, pişirme amaçlı ve hamamlara sıcak su temininde faydalanmıştır.

11. I. Linyit

II. Doğal gaz

III. Hayvansal ürünler

IV. Pamuklu ve ipekli dokuma

Yukarıda verilen ürünlerden hangilerinin uluslararası pazarlara ulaştırılması için özel donanıma sahip araçların geliştirilmesinin etkisi daha azdır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

12. Bir ülkenin kalkınmasında ve ekonomik gelişiminin sürdürülebilir olmasında doğal kaynakların varlığı önemli rol oynar.

Buna göre Türkiye'deki doğal kaynaklar ve ekonomiye olan yansımalarıyla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Türkiye'de doğal kaynaklardan enerji üretimi, turizm, tarım, ormancılık ve sanayi gibi alanlarda yararlanılır.

B) Türkiye'de elektrik enerjisi üretiminde kömür ve doğal gaz en fazla kullanılan doğal kaynaklardır.

C) Türkiye'nin yenilenebilir enerji üretiminde büyük bir çoğunluğunu rüzgâr enerji kaynakları oluştururken en düşük pay güneş enerjisine aittir.

D) Türkiye, enerji üretiminde rüzgâr, güneş, jeotermal ve su gibi yenilenebilir doğal kaynakların potansiyeli bakımından oldukça elverişli bir konumdadır.

E) Türkiye'nin coğrafi konumu, iklim çeşitliliği, plajları, dağları, yaylaları, akarsu ve gölleri gibi doğal zenginlikleri turizme önemli katkılar sunar.

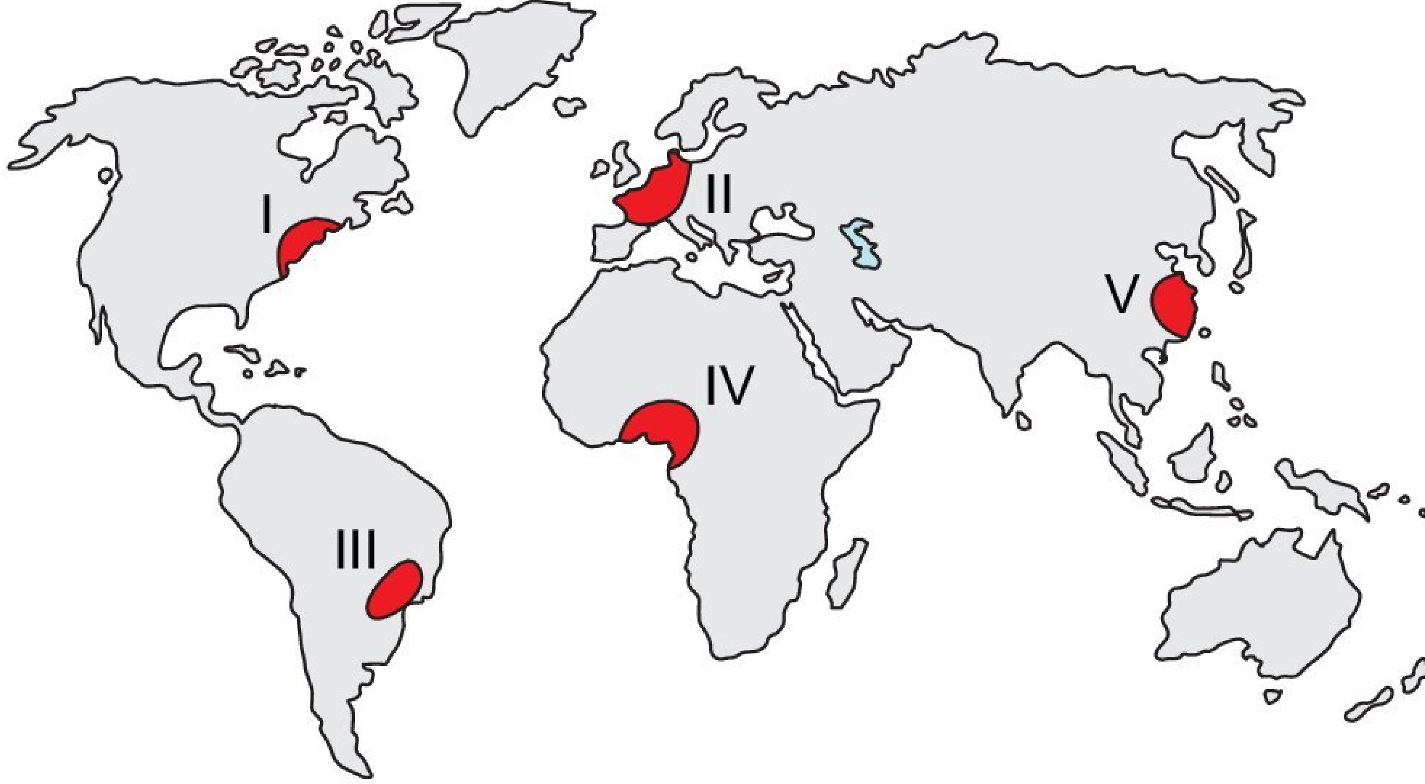
Ephesus Akademi

1-E 2-C 3-B 4-B 5-D 6-E 7-E 8-A 9-D 10-B 11-B 12-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Dünya ticaretinde ham madde ve üretim ilişkilerinin devam edebilmesi için tüketim bölgesi olan pazar alanları oldukça önemlidir. Bu nedenle günümüzde geniş pazar alanları durumunda olan belli bölgeler arasında ticaret daha yoğun olarak yapılmaktadır.

Haritada numaralandırılan alanların hangileri arasında bu yoğunluğun daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

2. Enerji üretiminde kullanılan doğal kaynakların bir bölümü belirli bir rezerve sahiptir ve bu kaynakların zaman içerisinde tükeneceği öngörülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu öngörü içerisinde yer alan doğal kaynaklardan biri değildir?

A) Linyit B) Jeotermal C) Doğal gaz
D) Taş kömürü E) Petrol

3. Bazı tarımsal ürünlerin çabuk bozulabilecek özellikte olması bu ürünlerin pazara hızlı bir şekilde sevk edilmesini gerektirmektedir. Ancak günümüzde bozulabilir özellikteki bu ürünlerin uzak pazarlara götürülebilmesi sözü edilen ürünlerin pazarlanmasında pazara yakın olma zorunluluğunu yer yer ortadan kaldırmaktadır.

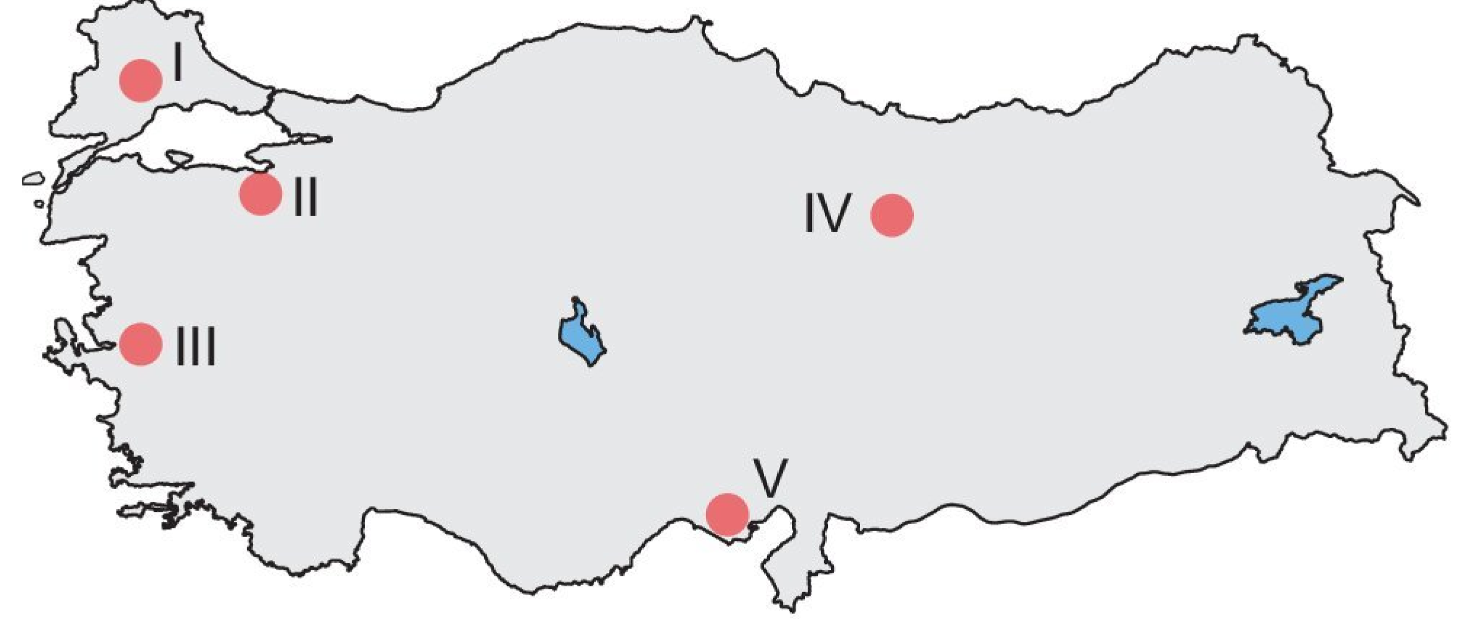
Günümüzde bu ürünlerin uzak pazarlara taşınabilmesinde;

I. tarımsal üretimin ve verimliliğin artması,
II. insanların tüketim alışkanlıklarının değişmesi,
III. paketleme ve ambalajlama sistemlerinin gelişmesi,
IV. soğutma sistemine sahip ulaşım araçlarının yaygınlaşması

unsurlarından hangileri daha fazla etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Sanayileşme ve kentleşmenin hızla artması doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Bu durum özellikle nüfusun fazla olduğu kent merkezleri ile yakın çevresinde daha belirgin olarak görülür.

Buna göre doğal kaynaklar üzerindeki bu baskının haritada numaralandırılan alanların hangisinde daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Günümüzün vazgeçilmez enerji kaynaklarından olan fosil yakıtların kullanım alanlarının genişlemesinde aşağıda verilenlerden hangisinin etkisi olmamıştır?**

A) Sanayi Devrimi
B) Şehirleşmenin artması
C) Buharlı makinelerin icadı
D) Motorlu taşıtların icadı ve yaygınlaşması
E) Akarsular üzerine kurulan barajların sayısının artması

6. Coğrafya dersinde dünyadaki ham madde, üretim ve pazar alanlarının özellikleriyle ilgili, öğrencilerden yorum yapmalarını isteyen öğretmen şu yanıtları almıştır:

Tunahan: Bir bölgenin pazar alanı olarak nitelendirilebilmesi için enerji ve yer altı kaynaklarının zengin olması gerekir.

Ece: Tarımsal ham maddelerin tamamını gelişmekte olan ülkeler üretmektedir.

Hasan: Gelişmiş ülkeler, sanayi ürünleri bakımından hem üretim hem de pazar alanıdır.

Ömür: Kömür, petrol ve doğal gazın çıkarıldığı alanlar, enerji kaynağı üretim bölgeleri içinde yer alırlar.

Bu öğrencilerin hangileri yanlış yorum yapmıştır?

A) Ece ve Ömür B) Hasan ve Ece
C) Tunahan ve Ece D) Ömür ve Hasan
E) Ömür ve Tunahan

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Dünya'nın değişik bölgelerindeki farklı ekonomik faaliyetler; üretim, dağıtım ve tüketim bakımından etkileşime neden olmaktadır. Bu etkileşimde, beşerî ve fiziki faktörler etkili olmaktadır.

Ekonomik faaliyetleri etkileyen aşağıdaki unsurlardan hangileri beşerî faktörlere örnek gösterilebilir?

	Üretim	Dağıtım	Tüketim
A)	İş gücü	Teknolojik gelişmeler	Tanıtım ve reklam
B)	Teknolojik gelişmeler	Yer şekilleri	İklim
C)	Ham madde	Pazarlama	Sermaye
D)	Sanayi	Yer şekilleri	Pazar
E)	Pazarlama	İklim	Yer şekilleri

8. Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen enerji miktarı ve buna bağlı olarak ekonomiye olan katkısı giderek artmaktadır.

Buna göre Türkiye'de günümüzde yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde ekonomiye <u>en fazla</u> ve <u>en az</u> katkı aşağıdakilerden hangilerine aittir?

	En fazla	En az
A)	Güneş enerjisi	Hidrolik enerji
B)	Biyoenerji	Güneş enerjisi
C)	Rüzgâr enerjisi	Jeotermal enerji
D)	Jeotermal enerji	Rüzgâr enerjisi
E)	Hidrolik enerji	Biyoenerji

9. **Türkiye'nin sahip olduğu doğal kaynaklara ait potansiyel ve bu kaynakların kullanılmasıyla ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Ormanlardan bazı hayvancılık faaliyetlerinde yararlanılmaktadır.

B) Mermer ve bor kaynakları bakımından zengin rezerve sahiptir.

C) En fazla enerji üretimi yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmektedir.

D) Enerji kaynaklarındaki ihtiyacın bir kısmı ithalat (dış alım) ile karşılanmaktadır.

E) Taş ve toprağa dayalı sanayinin ham maddeleri ülke genelinde dengeli dağılmamıştır.

Ephesus Akademi

10. Bir coğrafya öğretmeni derste sanayi faaliyetlerinin dağılışını etkileyen faktörler konusunu anlatırken: "Türkiye'de tarım ürünlerini işleyen sanayi tesisleri genellikle işlediği bu ürünlerin yetiştirildiği alanlara yakın yerlerde kurulmuştur." demiştir.

Öğretmen, bu ifadesinde sanayi tesislerinin kuruluş koşullarından hangisini vurgulamak istemiştir?

A) Pazar B) Ham madde C) İş gücü

D) Sermaye E) Enerji kaynağı

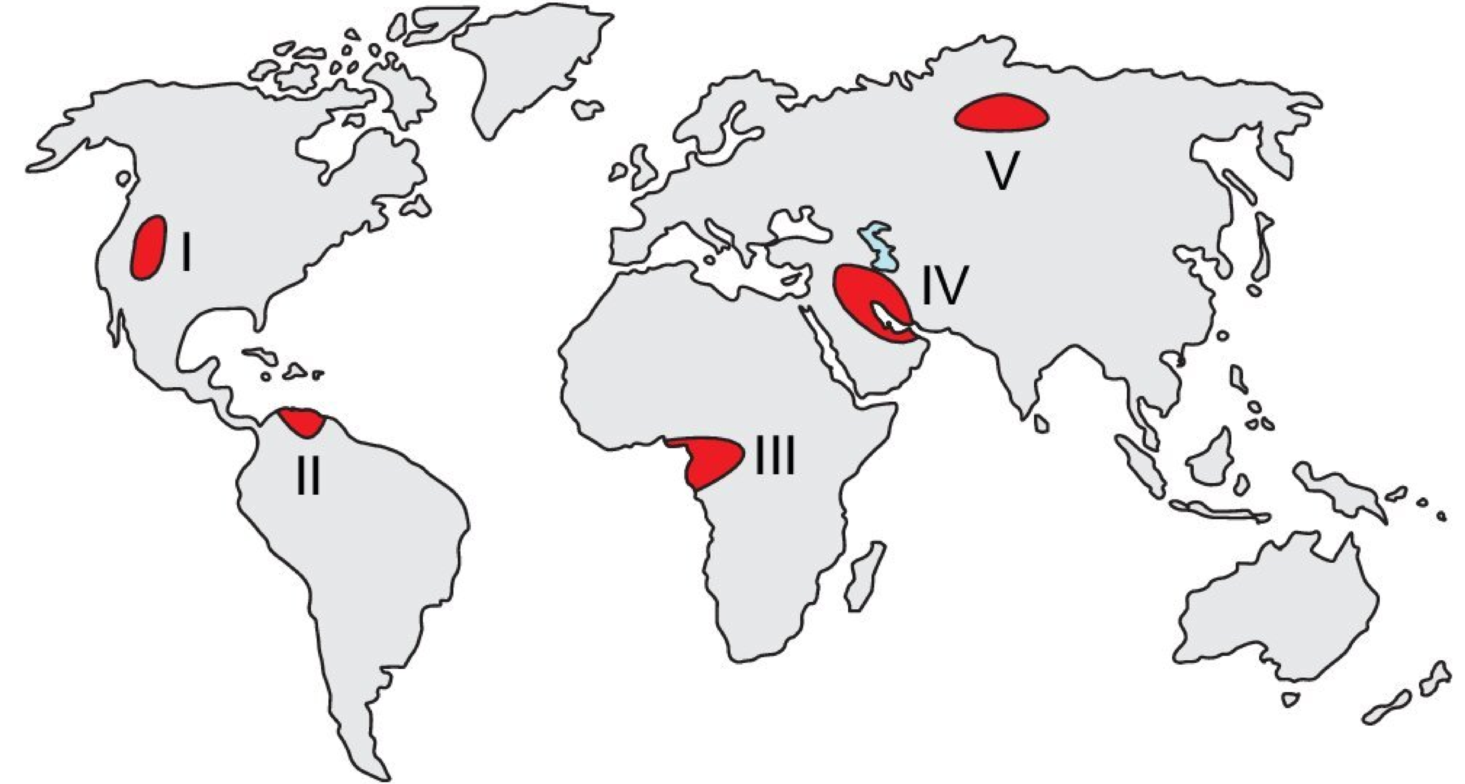
11. Dünyada yürütülen üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri birbiriyle ilişkili bir şekilde sürdürülmektedir. Bu faaliyetler sırasında üretilen bazı ürünler kısa süre içinde tüketim bölgelerine ulaştırılması gerektiği için zamanla özel teknolojilerle donatılmış ulaşım araçları geliştirilmiş ve bu olay üretimde artışa neden olmuştur.

Bu durum, aşağıda verilen ekonomik faaliyet alanlarının hangisinde <u>daha fazla</u> etkili olmuştur?

A) Tekstil B) Boya C) Kozmetik

D) Gıda E) Otomotiv

12. Haritada bazı bölgeler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu bölgelerdeki enerji ve ham madde kaynaklarıyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I ve V numaralı bölgeler zengin taş kömürü yataklarına sahiptir.

B) I ve IV numaralı bölgelerin güneş enerjisi potansiyeli yüksektir.

C) II ve IV numaralı bölgeler petrol rezervleri bakımından zengindir.

D) III ve V numaralı bölgelerde ormanlar geniş yer tutar.

E) II ve III numaralı alanlar önemli tarım alanlarına sahiptir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

EKONOMİ, ŞEHİRLEŞME VE GÖÇ

Terimler ve Kavramlar

- Ekonomi
- Şehirleşme
- Göç

Neler Öğreneceksiniz?

- Bir bölgedeki baskın ekonomik faaliyet türünün sosyal ve kültürel yaşama etkisini
- Şehirleşme, sanayileşme ve göçün toplumsal etkilerini
- Ekonomik faaliyetler ile nüfus ve yerleşmede meydana gelebilecek değişimleri

6. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ekonomik Faaliyetlerin Sosyal ve Kültürel Etkileri

İnsanların yapmış oldukları ekonomik faaliyetler yaşanılan bölgenin coğrafi özellikleri, artan ve değişen ihtiyaçlar gibi nedenlere göre değişmiştir. Değişen bu ekonomik faaliyetler insanların yaşam tarzı ve kültürlerinin temelini oluşturmaktadır. Örneğin; insanların göçebe olarak yaşadığı dönemde ekonomik faaliyet olarak avcılık ve toplayıcılık yapılırken doğada bu şartlara uygun bir hayat tarzı benimsenmiştir.

Ekonomik faaliyet türlerini;

- doğal ortam,
- iklim şartları,
- ulaşım imkânları,
- teknolojik gelişmeler,
- yer altı ve yer üstü zenginlikleri,
- zaman içinde değişen ihtiyaçlar belirler.

Verimli alanlarda tarım, dağlık ve engebeli arazilerde hayvancılık, deniz kıyılarında balıkçılık, yer altı kaynakları bakımında zengin olan yerlerde ise madenciliğin temel ekonomik faaliyet olması bu duruma örnek gösterilebilir.

Eğitim ve sosyal imkânların yetersiz olduğu kırsal kesimde günlük yaşam, tarım ve hayvancılığa bağlı olarak edinilen tecrübelere göre şekil alır. Mesken yapımı, giyim ve beslenme başta olmak üzere birçok alışkanlıkta bu etki görülür.

Bu tip toplumlarda insanlar temel ihtiyaçlarını daha çok kendileri karşılar.

Tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu toplumlarda teknolojinin gelişmemiş olması insan gücüne duyulan ihtiyacı artırmış ve geniş aileler ortaya çıkmıştır.

Kırsal kesimde yaşayan insanların toplumsal, ekolojik ve kültürel meselelerin çözümü için yürüttüğü yardımlaşma sistemine **imece** denir.

Sanayi Devrimi'yle birlikte bir taraftan ekonomik faaliyet alanları çeşitlenirken diğer taraftan kırsal kesimden gelen göçlerle kalabalık şehirler ortaya çıkmıştır.

Farklı bölgelere ait kültürel yapıların şehirlerde bir araya gelmesi, insanların sosyoekonomik olaylara karşı bakış açılarının farklı olmasına neden olmuştur.

Teknolojik gelişmeler sayesinde ekonomik faaliyetler çeşitlenmiş ve özellikle ulaşım, iletişim, ticaret, turizm, sağlık vb. alanlarda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Şehirlerin yoğun ve yorucu çalışma hayatı, insanların izin günlerini farklı bir şekilde değerlendirmek istemesi nedeniyle kendine has sosyal ve kültürel özellikleriyle öne çıkan turizm şehirleri ortaya çıkmıştır.

Batman'ın Tarihsel Gelişimi

XX. yüzyılın başlarına kadar tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu Batman 1940 yılında bölgede petrolün bulunması ve 1955 yılında Türkiye'nin ilk modern rafinerisinin işletmeye açılmasıyla hızlı bir sosyokültürel ve ekonomik değişim yaşamıştır.

1940'ların başında küçük bir nahiye iken 1955 yılında belde, 1957 yılında ilçe ve 1990 yılında vilayete dönüşmüştür.

1940 yılında 409 olan Batman'ın nüfusu günümüzde yaklaşık 655.000'e yükselmiştir.

Rafinerinin kurulmasıyla şehir dışarıdan sürekli göç almıştır. Hızla büyüyen kentin ihtiyaçlarının karşılanması için alt ve üst yapısı hızla gelişmiştir. Artan sosyal ve kültürel faaliyetler kentin büyük bir canlılık kazanmasına neden olmuştur.

Ephesus Akademi

1. **Aşağıdakilerden hangisi tarım kültürünün egemen olduğu bir bölgenin toplumsal özellikleri arasında yer almaz?**

A) İnsanların temel ihtiyaçlarını daha çok kendilerinin karşılaması

B) İnsan gücüne duyulan ihtiyaçtan dolayı geniş ailelerin görülmesi

C) Günlük hayatın tarım ve hayvancılığa bağlı olarak edinilen tecrübelere göre şekil alması

D) Mesken yapımı, giyim ve beslenmede yapılan ekonomik faaliyetlerin etkisinin görülmesi

E) İnsanların gün içinde kendi işleriyle meşgul olmasının birincil ilişkilerin gelişimini engellemesi

2. Eskiden temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu bir yerleşmede sanayi ve hizmet sektöründe meydana gelen gelişmelere bağlı olarak ekonomik, sosyal ve kültürel yapıda da değişmeler meydana gelir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu değişmelere örnek olarak gösterilemez?

A) Kültürel çeşitliliğin artması

B) Sosyal hizmetlerin gelişmesi

C) Kişi başına düşen gelirin artması

D) Geniş aile yapısının yerini çekirdek ailenin alması

E) Doğal koşulların ekonomi üzerindeki etkisinin artması

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Şehirleşme, Sanayi ve Göç İlişkisinin Toplumsal Etkileri

İnsanların tarımla uğraşmaya başlaması ve yerleşik hayata geçmesi şehirlerin temelini oluşturan köylerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yerleşmelerin dünyada ilk görüldüğü alanlar; Mezopotamya, Mısır, Hindistan, Çin ve Orta Amerika'dır.

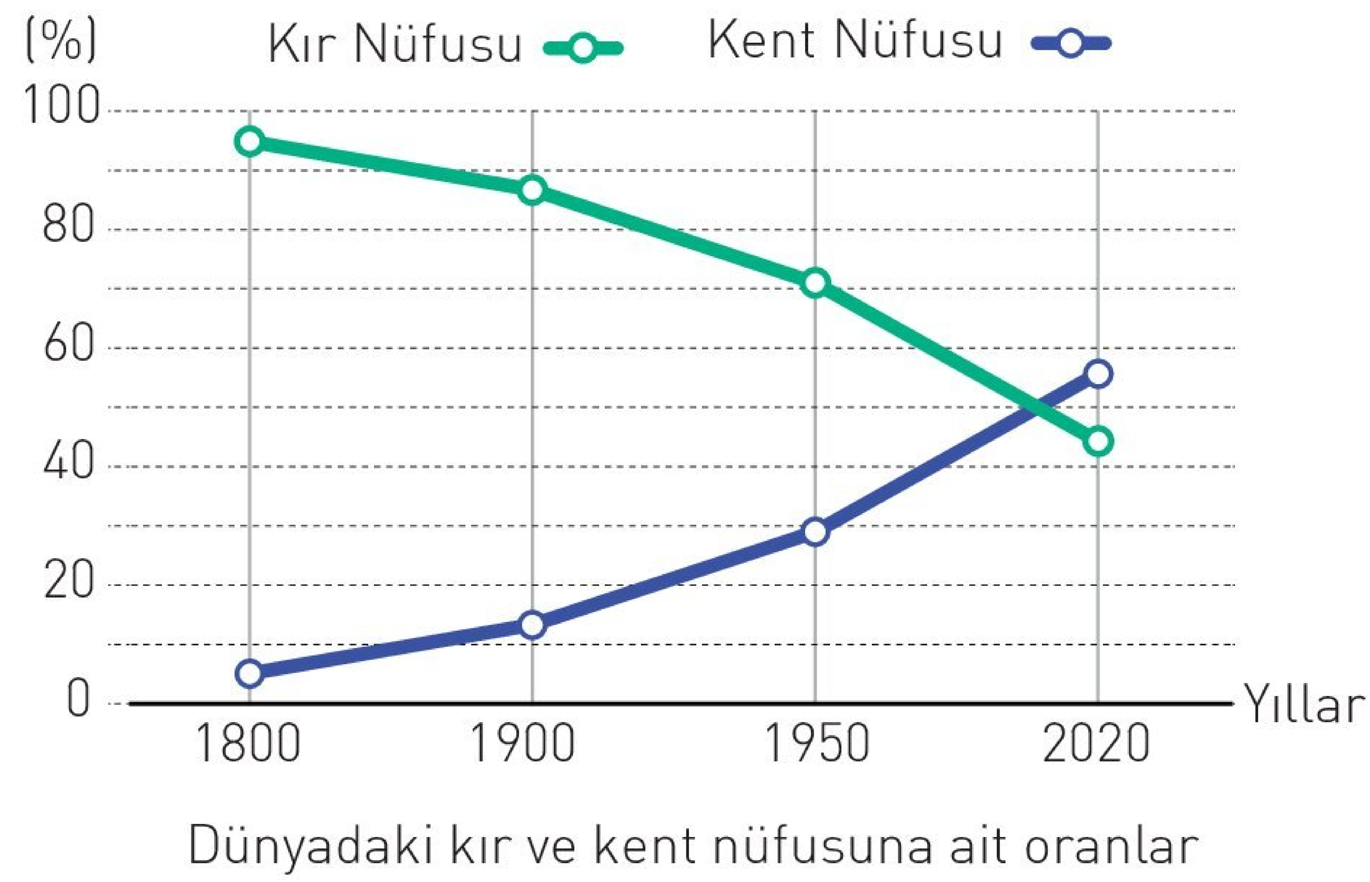
Şehirlerin öncelikli olarak bu alanlarda görülmesi;

- ılıman iklim koşulları,
- verimli tarım alanları,
- su kaynaklarının bolluğu
- toprak yapısının elverişli olmasından kaynaklanmaktadır.

Ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi ve nüfus artışıyla birlikte yerleşmelerin büyümesi; sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel etkileşimlerin artması farklı özelliklerde toplumsal yapıların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Zaman içerisinde kalabalıklaşan şehirler, ticari faaliyetlerin de etkisiyle daha fazla büyümeye başlamıştır. Yerleşmelerin modern yapılarına kavuşması Sanayi Devrimi sonrasına denk gelmektedir.

Batı Avrupa'da başlayan sanayileşme zamanla dünyaya yayılmıştır. Sanayileşmeyle birlikte tüm dünyada kentleşme de artmıştır.

Dünyadaki kır ve kent nüfusuna ait oranlar

Şehirler; XVIII. yüzyılın ortalarına kadar yönetici, din adamı, tüccar, zanaatkâr, asker gibi belli sınıfların çoğunlukta olduğu mekânlardır.

Sanayi Devrimi ile birlikte küçük tezgâh ve atölyelerdeki imalatın yerini buhar gücüne dayalı makinelerde yapılan üretim almıştır.

Sanayileşme ve teknolojinin etkisiyle ortaya çıkan farklı iş kolları ve buna bağlı olarak artan iş gücü ihtiyacı, kırsalda yaşayanlar için cazip hâle gelmiş ve şehirlere doğru hızlı bir göç dalgası başlamıştır.

Yaşanan bu göç dalgasıyla birlikte nüfusu artan şehirlerde dikey yerleşmeler hızla artmıştır.

Sanayileşme faaliyetleri ve şehir hayatında yaşanan gelişmeler; ekonomik hayatın yanı sıra sosyal, siyasi ve kültürel değişimleri de beraberinde getirmiştir.

Sanayileşmiş bölgelerin; eğitim, sağlık, ulaşım gibi imkânlar yönünden kırsal bölgelere oranla daha fazla gelişmesi şehirlere doğru gerçekleşen göçü artırmaktadır.

Kırsal kesimde iş imkânlarının sınırlı olması ve miras yoluyla tarım arazilerin bölünmesi göçü tetikleyen diğer unsurlardır.

Yaşanan göç dalgası şehirlerde;

- işsizlik,
- asayiş,
- çevre kirliliği,
- kültürel çatışma,
- plansız yerleşme,
- trafik yoğunluğunun artması,
- altyapı hizmetlerinin aksaması,
- tarım ve orman arazilerinin yerleşime açılması

gibi sorunlara neden olmaktadır.

Sao Paula (Arjantin)

Ephesus Akademi

3. Sanayi Devrimi'nden sonra şehirlerin sayısı ve nüfusu hızla artmıştır.

Temel geçimin sanayiye bağlı olduğu şehirlerde;

I. göçle gelenlerin fazla olması,
II. tarım arazilerinin genişlemesi,
III. sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerin artması

unsurlarından hangilerinin ortak olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

4. Geçimin tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu kırsal yerleşmeler göç gönderirken, sanayi ve hizmetlere dayalı olduğu kentsel yerleşmeler göç almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi geçimin tarıma dayalı olduğu yerleşmelerin göç göndermesini tetikleyen faktörlerden biri değildir?

A) İş imkanlarının sınırlı olması
B) Sulamalı tarımın yaygınlaşması
C) Tarımda makineleşmenin artması
D) Sosyal etkinliklerin daha az olması
E) Eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği

3-D 4-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Gelecekte Şehir ve Ekonomi

Gelecekte Nüfus

İnsanlık tarihi boyunca dünya nüfusunun sürekli arttığı kabul edilmektedir. Bu artış, nüfus sıçraması olarak adlandırılan bazı dönemlerde daha hızlı gerçekleşmiştir.

Dünya nüfusunda ani artışların yaşanmasında; insanların alet yapımını öğrenmesi, tarımsal üretimin başlaması ve Sanayi Devrimi etkili olmuştur.

Sanayi Devrimi'nden sonra insanların yaşam standartlarının yükselmesi hızlı nüfus artışında etkili olmuştur.

10 bin yıl önce yaklaşık 80 milyon olan dünya nüfusu 2024 yılında 8 milyara yükselmiştir. Dünya nüfusunun 2050 yılında 9,7 milyara yükseleceği öngörülmektedir.

Kırsal kesimde ise azalan nüfusun ileride gıda, tatlı su, enerji vb. kaynaklara daha fazla ihtiyaç duyulması gibi sorunlara neden olması beklenmektedir.

Dünya genelinde ortalama doğum oranlarının azalması yaşlı nüfusun artacağına işaret etmektedir.

Gelecekte Yerleşme

İnsanlar yaklaşık 10.000 yıl önce tarımsal faaliyetlere başlamasıyla birlikte yerleşik hayata geçmiştir. Hayat standartlarının yükselmesiyle artan nüfusa bağlı olarak köyler, köylerin de zaman içinde gelişmesiyle ilk şehirler ortaya çıkmıştır.

Nüfusu 1 milyonu aşan şehirlere **metropoliten** denir.

Dünya genelinde 1960 yılında %44 olan şehir nüfusu oranı 2020 yılında %66'ya yükselmiş, 2050 yılında ise yaklaşık %70'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Gelecekte Ekonomi

Geçmiş dönemlerde yerel pazarlarla sınırlı olan ekonomik faaliyetler iletişim ve ulaşım sistemlerinin gelişmesiyle küresel bir boyut kazanmıştır. Gelecekte ticari örgütlenmenin artacağı ve dünyanın büyük bir pazar hâline geleceği tahmin edilmektedir.

Ekonomide bilişim ağının gelişmesiyle birçok kurum aracılara ihtiyaç duymadan tüketicileriyle dijital ağlar üzerinden iletişim kurmaktadır.

Gelecekte ekonomide hâkim sektörün bilgisayar, iletişim ve eğlence sektörlerinin birleşmesiyle oluşan yeni medya sektörü olacağı tahmin edilmektedir.

Bilgiye önem veren toplumlar iş gücü kalitesini artırmaya çalışmaktadır.

5. Kentlerde görülen hızlı nüfus artışındaki temel etken,

I. eğitim hizmetlerinin kırsal alanlarda da yaygınlaşması,

II. tarım sektöründe verimliliğin artması,

III. Sanayi Devrimi'nden sonra yeni sektörler ve buna bağlı olarak yeni mesleklerin ortaya çıkması

unsurlarından hangileridir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçişte Ekonominin Yapısal Dönüşümü

Sanayi Toplumu	Bilgi Toplumu
Maddi sermaye	İnsan ve bilgi sermayesi
Üretimde makineleşmenin etkisi	Üretimde bilgisayar teknolojisinin etkisi
Kas gücü	Beyin gücü
Sanayi, mal ve hizmet	Bilgi ve teknoloji üretimi

Teknolojik Gelişmeler ve Doğa İlişkisi

İnsanlar teknolojiyi kullanarak hayatını kolaylaştırmaya ve doğayı kontrol etmeye çalışmıştır.

Tarım sektöründe teknolojik imkânlarla topraksız tarım gibi yeni üretim yöntemleri geliştirilmektedir.

Sağlık sektöründe teknolojik imkânlar sayesinde hassas ameliyatlar başarılı bir şekilde yapılmaktadır.

Teknolojik imkânlar eğitimde öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.

Teknoloji destekli donanımlar sayesinde yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretilmeye başlanmış ve yeni nesil ulaşım araçları üretilmiştir.

Uydu teknolojilerindeki gelişmeler ve uzaktan algılama teknikleri ile bir bölgedeki doğal ve beşerî süreçler daha kolay takip edilebilmektedir.

Bazı ülkeler uzay madenciliğiyle ekonomik değeri yüksek olan madenleri dünyaya getirmeyi amaçlamaktadır.

Teknolojinin doğa kullanımı ve insan yaşamındaki etkileri

Olumlu	Olumsuz
Mal ve hizmetlerin üretiminde artış	Çevre sorunları
Yeni iş sahaları	İşsizlik
Daha yüksek bir hayat standardı	Doğal kaynakların tükenmesi
Mal ve hizmetleri üretmek için gerekli iş gücü miktarında azalma	Sosyal ve psikolojik sorunlar

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **İnsanların yerleşik hayata geçişi ve buna bağlı olarak köylerin ve şehirlerin ortaya çıkmasıyla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) İnsanların yaklaşık 10.000 yıl önce tarımla uğraşmaya başlaması, yerleşik hayata geçişin ilk adımı olmuştur.

B) Dünya'da ilk yerleşmelerin görüldüğü alanlar; Mezopotamya, Mısır, Hindistan, Çin ve Orta Amerika'dır.

C) Tarihsel süreçte önemli aşamalar kaydeden yerleşmelerin modern yapılarına kavuşması tarımın başlamasıyla olmuştur.

D) Yerleşik hayatın başlamasıyla insanların bir arada yaşaması, şehirlerin temelini oluşturan köylerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

E) Şehirlerin ilk olarak belli alanlarda ortaya çıkmasında; bu alanların ılıman iklim koşulları, verimli tarım alanları, su kaynaklarının bolluğu ve toprak yapısının elverişli olması etkili olmuştur.

2. Sanayileşme, şehirleşme ve göç birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Sanayileşme, şehirleşme ve göç ilişkisinin toplumsal etkileri göz önünde bulundurulduğunda, insanların günlük yaşamına getirdiği birçok iyileşmenin yanında bazı toplumsal ve ekonomik sorunlara da neden olduğu görülmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi şehirlerde yaşanan bu sorunlar arasında <u>gösterilemez</u>?

A) İşsizlik oranının yükselmesi

B) Tarım arazilerinin boş kalması

C) Asayişin sağlanmasının zorlaşması

D) Gıda ve enerjiye duyulan ihtiyacın artması

E) Tarım ve orman alanlarının yerleşime açılması

3. Sanayi ve hizmet faaliyetlerinin egemen olduğu yerleşmeler ile tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu yerleşmeler arasında sosyal ve kültürel farklılıklar bulunmaktadır.

Buna göre

I. doğum oranları,

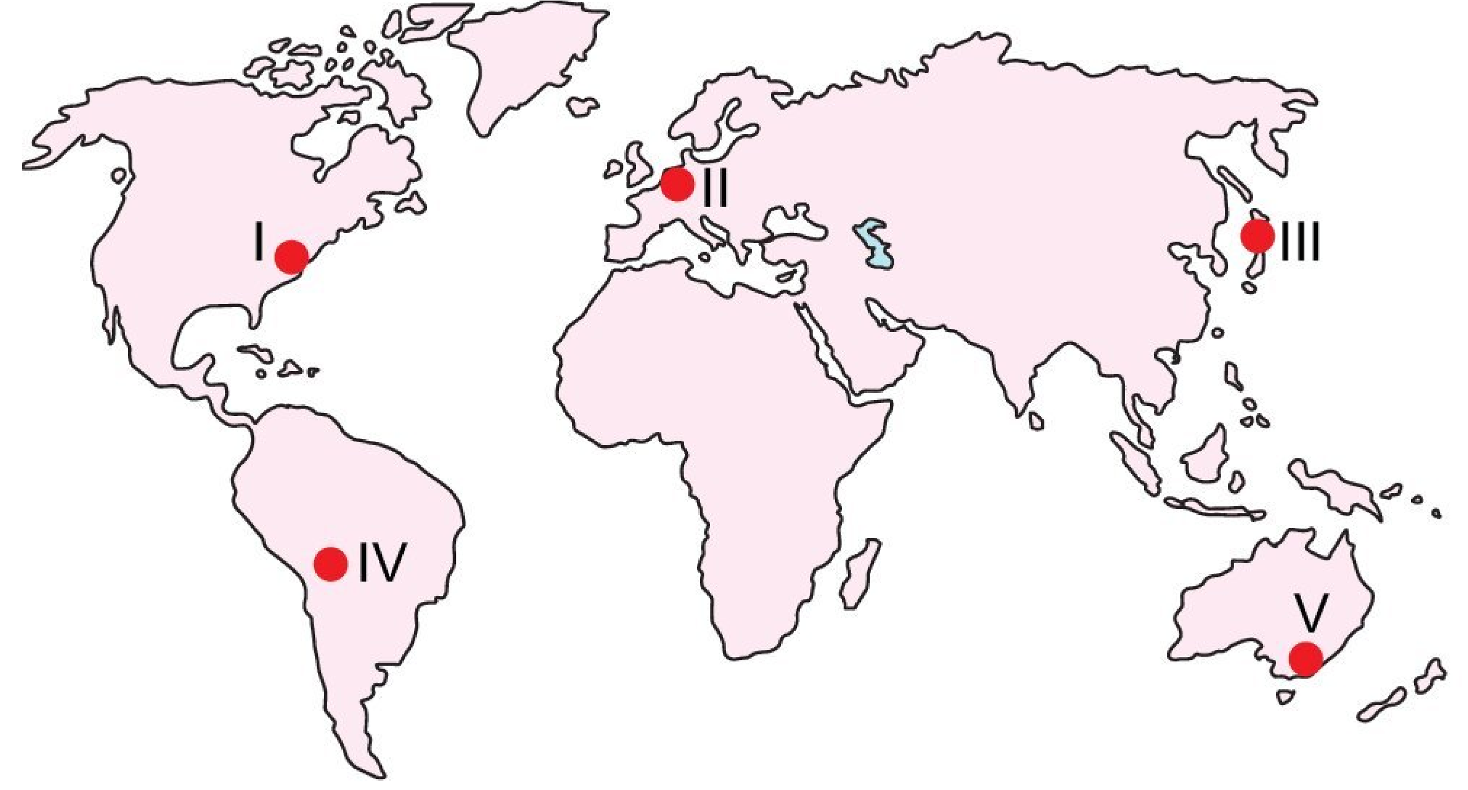
II. eğitim seviyeleri,

III. beslenmede yöresel ürünlerin payı

unsurlarından hangileri bu farklılıklar arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerde teknolojinin sosyal ve kültürel hayat üzerindeki etkisi daha fazla olmaktadır.

Buna göre haritadaki numaralı alanların hangisinde sosyal ve kültürel yaşam üzerinde teknolojinin etkisi <u>daha azdır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Yapılan araştırmalar, teknolojik araç gereçlerin sağladığı yararların yanı sıra birtakım zararlara da neden olduğunu ortaya koymuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu zararlar arasında <u>yer almaz</u>?

A) Sanayi ve hizmet sektöründe daha fazla doğal kaynağa ihtiyaç duyulması sonucunda mevcut kaynakların hızla tükenmesi

B) Sanayide otomasyonun artması ve robot kullanımının yaygınlaşmasıyla yaşanan işsizlik

C) Enerji tüketiminin artmasına bağlı olarak fosil yakıt kullanımının hızlanması

D) Teknolojik cihazların yaydığı radyasyon

E) Yeni iş alanlarının ortaya çıkması

6. Dünya nüfusunun hızla artması nedeniyle gıda, enerji, tatlı su, yerleşilecek alan ve güvenlik gibi insanların artan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli projeler geliştirilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tür projelere örnek <u>verilemez</u>?

A) Organik tarım

B) Topraksız tarım

C) Uzay madenciliği

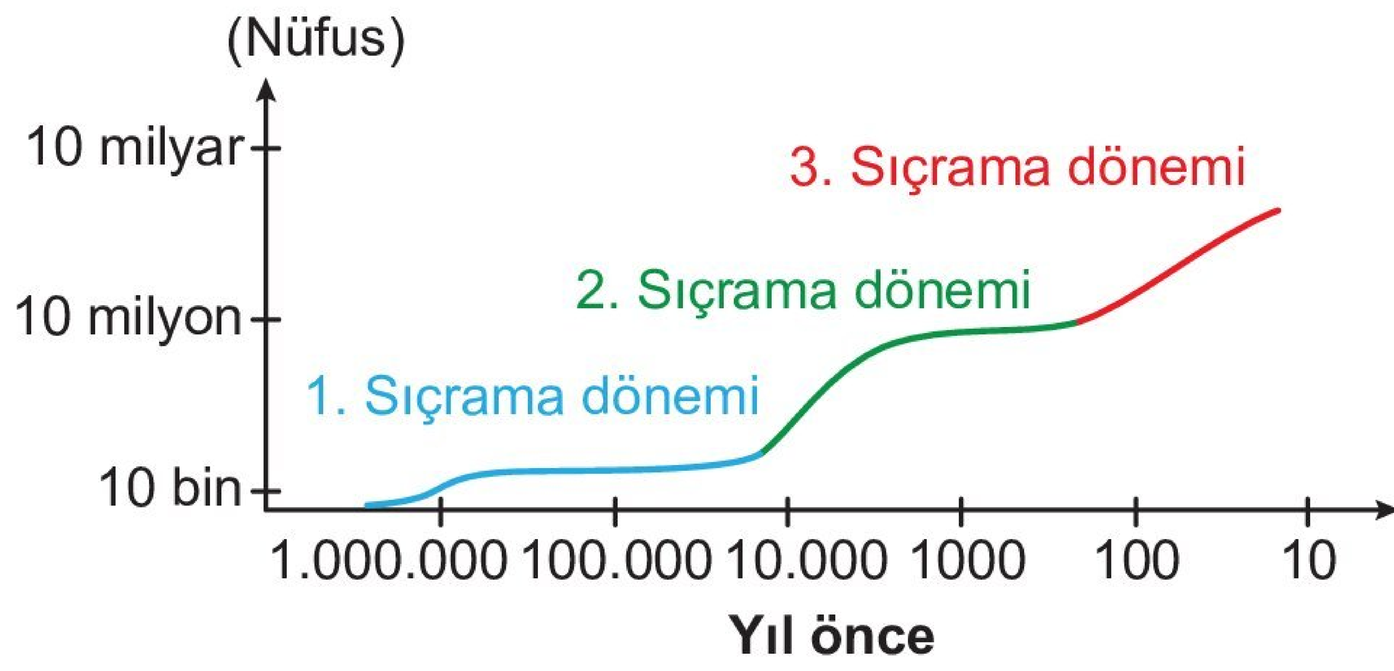
D) Küçük boyutlu kapsül evler

E) Yağmur suyunu toplayan yapılar

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Dünya nüfusunda ani artışların olduğu dönemlere sıçrama dönemi denir. Dünya nüfusunda genel olarak 3 ana sıçrama dönemi yaşanmıştır.

Bu sıçrama dönemlerinin yaşanmasındaki temel etkenler aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

	1.Sıçrama Dönemi	2.Sıçrama Dönemi	3.Sıçrama Dönemi
A)	Alet yapımı	Sanayi Devrimi	Tarım Devrimi
B)	Sanayi Devrimi	Alet yapımı	Tarım Devrimi
C)	Alet yapımı	Tarım Devrimi	Sanayi Devrimi
D)	Sanayi Devrimi	Tarım Devrimi	Alet yapımı
E)	Tarım Devrimi	Sanayi Devrimi	Alet yapımı

8. İnsan, var olduğu günden itibaren hayatta kalabilmek için çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunmuştur. Yaşanılan bölgenin coğrafi özellikleri, artan ihtiyaçlar vb. nedenlere göre değişen bu faaliyetler, insanların yaşam tarzı ve kültürlerinin temelini oluşturmuştur.

Buna göre

I. tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu yerlerde insanların büyük bir kısmının kırsal kesimde yaşaması,

II. farklı bölgelere ait kültürel yapıların ekonomik çeşitliliğe sahip şehirlerde bir araya gelmesinin insanların sosyoekonomik olaylara bakış açılarını da farklılaştırması,

III. şehirlerdeki yoğun ve yorucu çalışma hayatı nedeniyle insanların izin günlerini farklı şekilde değerlendirmesinin sosyal ve kültürel özellikleriyle ön planda yer alan tarım şehirlerini ortaya çıkarması

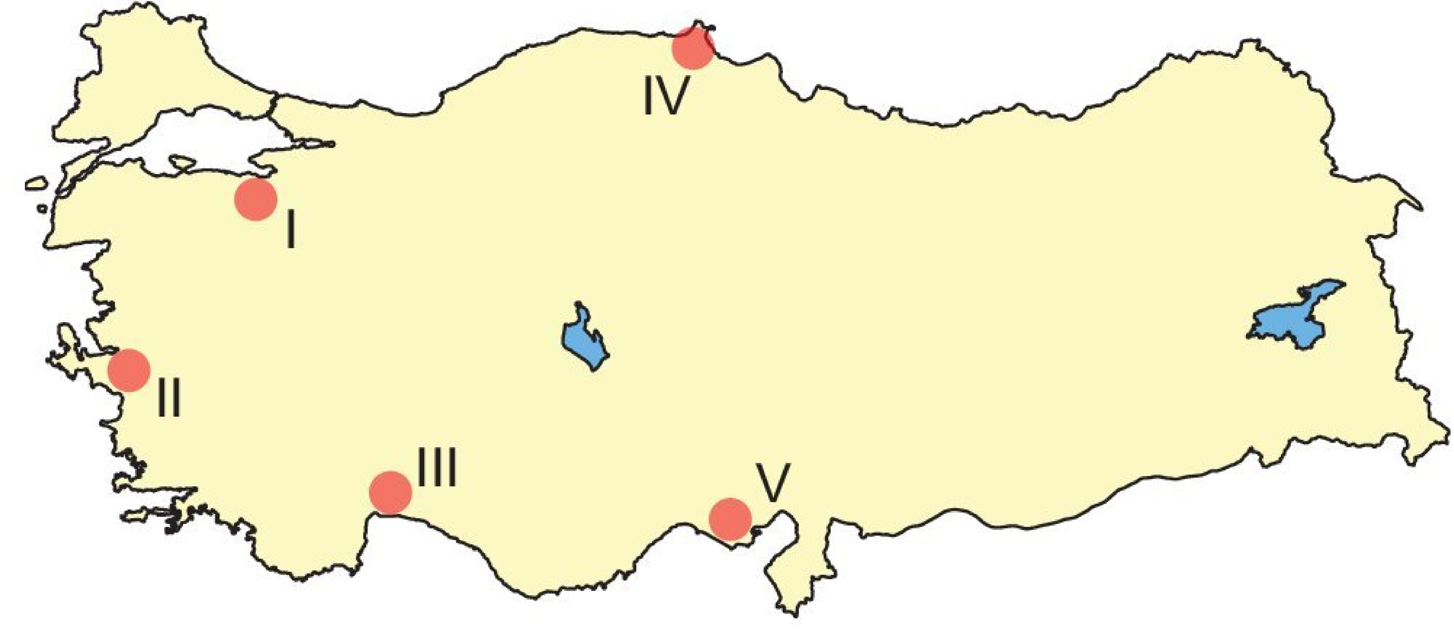
olaylarından hangileri ekonomik faaliyetlerin sosyal ve kültürel hayat üzerindeki etkilerine örnek gösterilemez?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

Ephesus Akademi

9. Yoğun göç alan yerleşim alanlarında göçle birlikte konut, çevre, ulaşım, alt yapı, sağlık ve asayiş alanlarındaki sorunlarda artışlar yaşanmaktadır.

Buna göre haritada numaralandırılan alanların hangisinde bu tür problemlerin yaşanmasında göç almasının etkisi daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Geçimin tarıma dayalı olduğu yerleşmeler itici faktörlerin etkisiyle göç verirken, geçimin sanayi ve hizmetlere dayalı olduğu yerleşmeler ise çekici faktörlerin etkisiyle göç almaktadır.

Buna göre

I. tarımda makineleşmenin artması,

II. şehirlerde iş imkanlarının fazla olması,

III. miras yoluyla tarım alanlarının bölünmesi,

IV. şehirlerde eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlerin daha yaygın olması

unsurlarından hangileri göçe neden olan itici faktörler arasında gösterilemez?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) II ve III

D) II ve IV E) I, II ve III

11. Bir bölgede meydana gelen ekonomik gelişime bağlı olarak o bölgenin nüfus yapısı, ekonomik ve sosyal özelliklerinde de bazı değişmeler yaşanır.

Buna göre bir bölgede sanayileşmenin artmasına bağlı olarak aşağıdakilerden hangisinde bir artış yaşanması beklenmez?

A) Çevre sorunlarında

B) Kırsal nüfus oranında

C) Aktif nüfus miktarında

D) Göçün nüfus artışındaki payında

E) Kişi başına düşen enerji tüketiminde

1-C 2-B 3-E 4-D 5-E 6-A 7-C 8-B 9-D 10-D 11-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Şehirlerin en önemli sorunlarından biri de artan nüfusun konut ihtiyacının karşılanamamasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu sorunun en uygun çözüm yollarından biridir?

A) Dikey yerleşmelerin tercih edilmesi

B) Kent çevresinde yeşil alanların artırılması

C) Gecekondu yapılarına imar affı çıkarılması

D) Bataklıkların kurutularak yerleşime açılması

E) Orman ve tarım alanlarına imar izni verilmesi

2. **Günümüz ekonomisinde önemli bir yer teşkil eden ve sürekli gelişen teknolojinin neden olduğu;**

I. mal ve hizmet üretimini artırması,

II. doğal kaynak tüketimini artırması,

III. işsizliği artırması

durumlarından hangileri olumlu etkileri arasında yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de sanayileşme sürecine bağlı olarak gelişen şehir yerleşmelerinde sosyal ve ekonomik anlamda meydana gelen değişimlerden biri değildir?**

A) Geniş aile sayısının artması

B) Yeni iş kollarının ortaya çıkması

C) Kişi başına düşen gelirin artması

D) Nüfus miktarı ve yoğunluğunun artması

E) Gecekonduların artarak çarpık kentleşmeye neden olması

Ephesus Akademi

4. XX. yüzyılın başlarına kadar tarımın temel geçim kaynağı olduğu Karabük, Safranbolu'ya bağlı Öğlebeli köyünün 13 hanelik bir mahallesi konumundayken Türkiye'nin ilk demir çelik fabrikasının işletmeye açılmasıyla hızlı bir sosyokültürel ve ekonomik değişim yaşamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Karabük'te meydana gelen bu sosyokültürel ve ekonomik değişimler arasında yer almaz?

A) Hızlı nüfus artışıyla birlikte şehirde yoğun bir konut talebinin ortaya çıkması

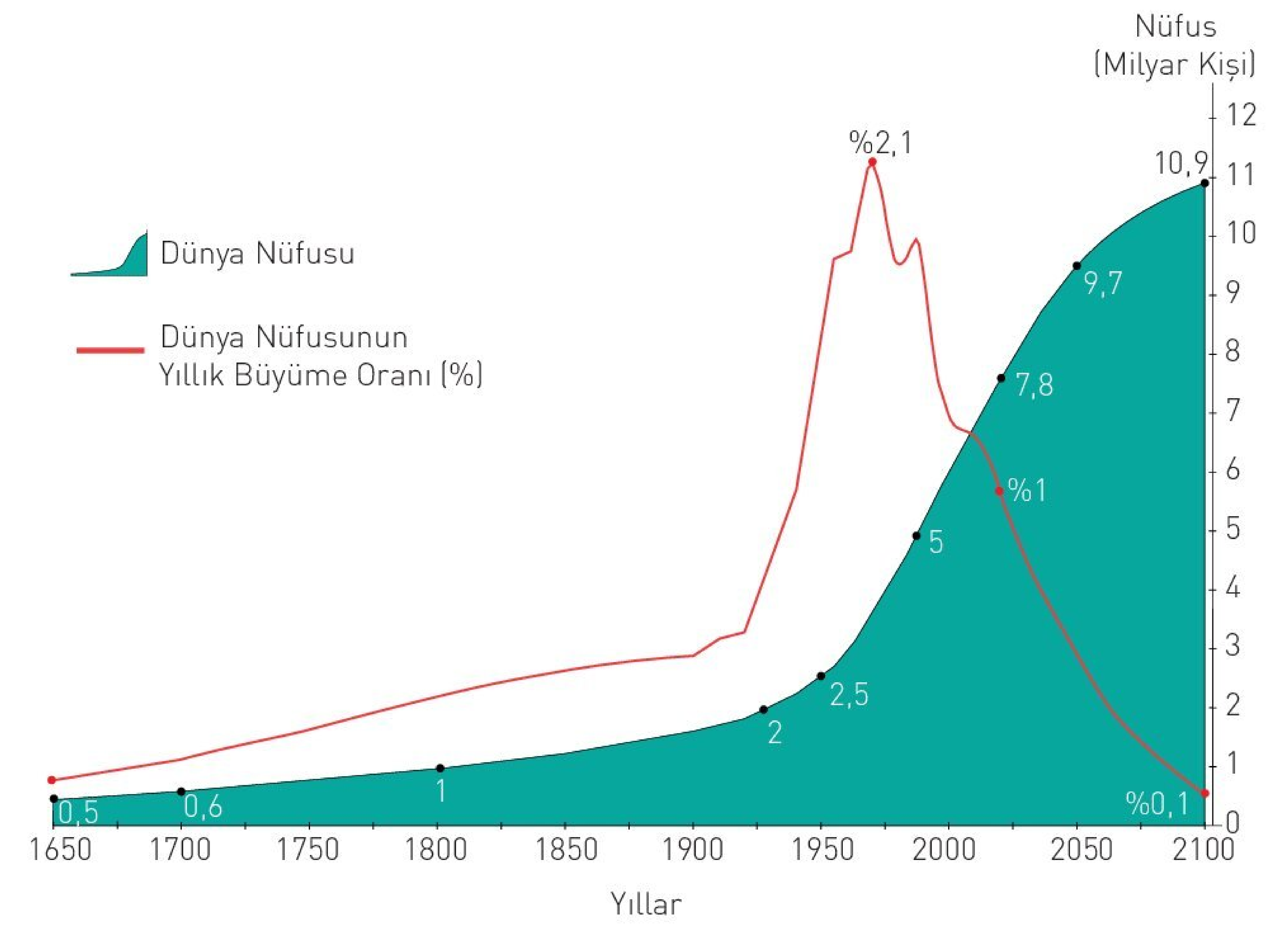
B) İşçiler için yaptırılan toplu konutların düzenli bir yapılaşma örneği sergilemesi

C) Şehrin gelişmeye başladığı ilk dönemlerde ortaya çıkan gecekonduların çarpık kentleşmeye neden olması

D) Zamanla hizmet sektörüne ait tesislerinin sayısı artarak il geneline yayılması

E) Hava kirliliğinin artması sonucu zaman zaman asit yağmurlarının oluşması

5. Aşağıdaki grafikte geçmişten bugüne değişen ve 2100 yılına kadar tahmin edilen dünya nüfusu gösterilmiştir.

Grafikte verilen bilgiler göz önünde bulundurulduğunda dünya nüfusu ve artış hızıyla ilgili

I. Hızı azalmaktadır.

II. Miktarı sürekli artmaktadır.

III. Hızı aldığı için miktarı da azalmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Teknolojik gelişmelerin insan ve çevre üzerinde birtakım olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır.

Buna göre

I. üretim hızının artması,

II. katı, sıvı ve gaz atıkların artması,

III. işgücüne duyulan ihtiyacın azalması,

IV. doğal kaynakların kullanımının artması

unsurlarından hangileri olumsuz etkileri arasında gösterilemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

7. Kırsal kesimden şehirlere doğru olan göçler nedeniyle bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi göç nedeniyle yaşanan bu sorunlardan biri değildir?

A) Kültürel çatışma

B) Radyoaktif kirlilik

C) Asayiş ve güvenlik

D) Tarım alanlarının boş kalması

E) Fabrikaların yerleşim alanları içinde kalması

8. Tarihî süreçte dünyada nüfus, yerleşme ve ekonomi alanlarında çok önemli değişimler meydana gelmiştir. Bilim ve teknolojideki gelişmeler dikkate alındığında bu değişimin süreç içinde artarak devam edeceği düşünülmektedir.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi gelecekte beklenen bu değişimlerden biri değildir?

A) Dünyanın nüfus artış hızının azalmasına rağmen nüfus miktarının artması

B) Şehirlere doğru gerçekleşen göçün devam etmesi ve şehirlerin daha da kalabalıklaşması

C) En iyi ve en ucuz ürünü en hızlı şekilde tüketicilere ulaştıran ülkelerin gelişmesi çağın gerisinde kalan ülkelerin ise işsizlik, fakirlik gibi ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalması

D) Bazı ülkelerin yakın gelecekte tükenmesi öngörülen platinyum, nikel vb. değerli madenlerin gök taşlarından elde etmeyi planlaması

E) Tarım sektöründe teknolojik imkânların yoğun olarak kullanılmasıyla organik tarımın yaygınlaşması

Ephesus Akademi

9. İnsan, var olduğu günden itibaren hayatta kalabilmek için çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu ekonomik faaliyetleri belirleyen unsurlardan biri değildir?

A) İklim şartları

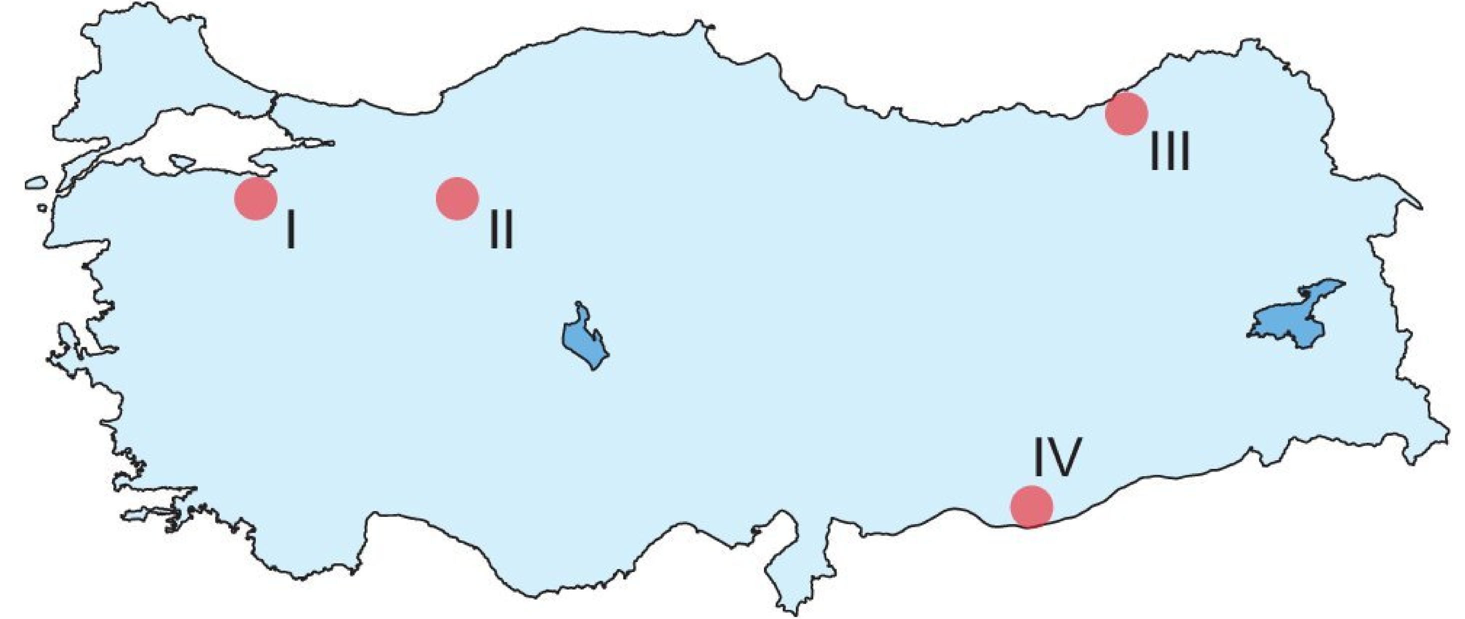
B) Ulaşım imkânları

C) Arazinin jeolojik yapısı

D) Yer altı ve yer üstü zenginlikleri

E) Zaman içinde değişen ihtiyaçlar ve teknolojik gelişmeler

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

- Tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu yerlerde insanların büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşar. Bu alanlarda yürütülen en önemli faaliyetler toprağın işlenmesi, fidan dikimi, ürün hasadı ve hayvanların otlatılmasıdır.
- Eğitim imkânları ile sosyal olanakların yetersiz olduğu kırsal kesimde günlük hayat, tarım ve hayvancılıktan elde edilen tecrübelere göre şekillenir. Yeme içme, mesken yapımı ve kıyafet seçimi başta olmak üzere birçok alışkanlıkta bu etkiyi görmek mümkündür.
- Bu tür toplumlarda insanlar temel ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü kendileri karşılar.

Buna göre yukarıdaki bilgiler haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinde daha belirgin olarak yaşanır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1-A 2-E 3-A 4-E 5-D 6-B 7-B 8-E 9-C 10-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sanayi ve teknolojinin gelişmesiyle kurulan modern tesisler, farklı iş alanlarının ve yeni mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Buna bağlı olarak artan iş gücü ihtiyacı kırsal yerleşmelerde yaşayan insanlar için çekici hâle gelmiş ve kırsaldan şehirlere doğru hızlı bir göç hareketi başlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu göç hareketinin neden olduğu olumsuz sonuçlardan biri değildir?

A) Şehirlerdeki hava kirliliğinin artması

B) Tarımsal ürün çeşitliliğinin değişmesi

C) Alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması

D) Orman ve tarım alanlarının yerleşime açılması

E) Yerleşmelerin düzensiz ve plansız bir hale gelmesi

2. Küreselleşme ve yüksek teknolojiye bağlı olarak geleceğin ekonomisinde ticari örgütlenmenin artacağı ve dünyanın büyük bir pazar alanı hâline geleceği öngörülmektedir.

Buna göre

I. sürekli eğitime ihtiyaç duyulması,

II. üretim süreçlerinde dijitalleşmenin artması,

III. rekabetin yerelden küresel ölçeğe dönmesi,

IV. araştırma ve geliştirmeye (AR-GE) önem verilmesi,

V. ikincil ve üçüncül sektördeki istihdam oranının azalması

unsurlarından hangisi bu öngörüye uygun değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Nüfusun fazla, temel geçim kaynağının sanayi ve hizmet sektörünün ağırlıkta olduğu kentlerde yaşayan bazı insanlar; kentin sıkıcı ve stresli ortamından kurtulmak, eğlenmek, dinlenmek veya kendilerini geliştirmek amacıyla çeşitli sosyal ve kültürel aktivitelere katılmaktadır.

Bu faaliyetlere;

I. beceri ve hobi kurslarına devam etmeleri,

II. sanatsal veya sportif etkinliklere katılmaları,

III. zorunlu çalışma saatlerinin dışında ek gelir için ekstra işler yapmaları

durumlarından hangileri örnek gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

Ephesus Akademi

4. Sanayi Devrimin'den sonra şehirlerde tarım dışı fonksiyonlar hızla gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Bu duruma bağlı olarak, var olan şehirler hızla büyümüş ve yeni şehirler kurulmaya başlanmıştır.

Sanayi Devrimin'den sonra şehirlerin sayısı ve nüfusunda yaşanan bu artış üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazla olmuştur?

A) Göçlerin artması

B) Üretim ve tüketimin artması

C) Ulaşım sistemlerinin gelişmesi

D) Alışveriş merkezleri ve pazarların kurulması

E) Eğitim ve sağlık hizmeti veren kurumların artması

5. **Sanayileşmenin etkisiyle hızla gelişen şehirlere göç eden insanlar**

I. altyapı hizmetlerinin yetersizliği,

II. barınma imkanlarının yetersizliği,

III. kültürel faaliyetlerin yetersizliği

durumlarından hangileri ile karşılaşırlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. Günümüzde bazı toplumların gelecek hedefleri arasında, bilginin, nitelikli insan gücünün ve refah seviyesinin artırılması bulunmaktadır.

Bu hedeflere ulaşmak için

I. nüfus artışının sağlanması,

II. tarım şehirlerinin kurulması,

III. kaynakların verimli kullanılması,

IV. bilgi ve teknolojinin geliştirilmesi

faaliyetlerinden hangilerinin yapılması daha fazla etkili olacaktır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Dünya nüfusunun hızla artmaya devam etmesi bir takım sorunların ve gelecekle ilgili endişelerin de artmasına neden olmaktadır. Günümüzde bile pek çok ülke barınma, beslenme, enerji ve temiz su gibi alanlardaki gereksinimleri karşılamakta zorlanmaktayken bu durumun yakın bir gelecekte daha zor bir hâl alması beklenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu sorunların çözümüne sağlayacağı katkının diğerlerine göre daha az olacağı söylenebilir?

A) Sulamalı tarımın yaygınlaştırılması

B) İletişim araçları kullanımının yasaklanması

C) Konut yapımında dikey yerleşmenin tercih edilmesi

D) Tarım ve hayvancılıkta kullanılan teknolojilerinin geliştirilmesi

E) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı ve teknolojilerinin geliştirilmesi

8. Tarihsel süreçlerde meydana gelen bazı olaylar, toplumsal değişimleri de beraberinde getirmiştir.

Buna göre

I. tarımın başlaması – yerleşik hayata geçilmesi,

II. sanayi devrimi – kırsaldan şehirlere doğru göç dalgası yaşanması,

III. hizmet üretiminin artması – üretim toplumunun ortaya çıkması,

IV. bilgi teknolojilerinin gelişmesi – küreselleşme ve kültürler arası etkileşimin azalması

süreçleri ve bunların toplumsal değişime olan etkileri eşleşmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdakilerden hangisi, kırsal alanlardan şehirlere yapılan göçlerin sonuçları arasında gösterilemez?

A) Şehirlerde konut açığının ortaya çıkması

B) Kırsal kesimde enerji üretim miktarının artması

C) Tarım sektöründe çalışan nüfus oranının azalması

D) Kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranının değişmesi

E) Kentlerin çevresindeki tarım alanlarının yerleşmeye açılması

Ephesus Akademi

10. I. Sanayileşmenin olduğu yerler göç alır.

II. Yoğun göç alan yerlerde şehirleşme hızı yüksektir.

III. Göç hareketleri sanayileşmenin başlıca nedenidir.

Sanayi, göç ve şehirleşme olgularının birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde oldukları göz önünde bulundurulursa yukarıda verilenlerden hangisi söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

11. Şehirlerin gelişmesi ve göçle büyüyerek metropollere dönüşmesinde

I. pazar potansiyelinin büyümesi,

II. sanayi tesisi sayılarının artması,

III. modern tarım yöntemlerinin uygulanması

faktörlerinden hangilerinin etkisi olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

12. Ulusal ve uluslararası göçlerin genel yönü büyük kentlere doğru olmaktadır. Büyük kentlerdeki

- mevcut iş imkânları,
- sosyokültürel faaliyetler,
- daha yüksek hayat standartları

göçleri yönlendiren başlıca faktörlerdir. Bununla birlikte göçe katılan bireyler bu faaliyetlerin tamamından faydalanamamakta ve yoğun göç dalgaları nedeniyle şehirlerde çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunlardan biri değildir?

A) Kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme gibi projelere ihtiyaç duyulması

B) Konut yapılması için boş olan kamu arazilerinin kullanıma açılması

C) Sanayi ve ticaret sektöründe iş olanaklarının artması

D) Tarım ve orman alanlarının yerleşmeye açılması

E) Altyapı yatırımlarına duyulan ihtiyacın artması

1-B 2-E 3-C 4-A 5-D 6-E 7-B 8-A 9-B 10-C 11-C 12-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKİYE'NİN EKONOMİ POLİTİKALARI VE EKONOMİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI

Terimler ve Kavramlar

- Ekonomi Politikaları

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'de uygulanan ekonomi politikalarını
- Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımını

7. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Uygulanan Ekonomi Politikaları ve Mekânsal Etkileri

Ekonomi politikası, devletlerin belli ekonomik hedeflere ulaşabilmek için kararlar alması ve bu doğrultuda uygulamalar yapmasıdır.

Bir ülkenin ekonomik gücü; dünya siyasetindeki yeri ve insanların refah seviyesi açısından önemlidir.

Devletler ekonomilerini geliştirmek ve refah düzeyini artırmak amacıyla bazı ekonomik politikalar uygular.

Türkiye'de ekonomi politikaları ile; istikrarlı büyümek, istihdamı artırmak, dengeli gelir dağılımını düzenlemek, modern tarım ve sanayiyi geliştirmek, doğal ve beşerî kaynakları en iyi şekilde kullanmak hedeflenmiştir.

Ekonomi politikaları ile ülkedeki doğal kaynaklardan en iyi şekilde yararlanılır. Ekonomi politikalarında temel amaç üretimi artırmaktır. Ayrıca bu politikalar, yatırımların ülke geneline yayılmasına ve bölgesel gelişmişlik farklarının en aza indirilmesine yardımcı olur.

Ekonomi politikalarının ulaşım sistemlerinin gelişimi, arazi kullanımı ve sanayi tesislerinin dağılışı gibi mekânsal etkileri olmaktadır.

Türkiye'de ekonomi politikaları zaman çizelgesi

1. Türkiye'de cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar ekonomik ve sosyal yapının değişmesine bağlı olarak farklı dönemlerde farklı ekonomi politikaları uygulanmıştır.

Türkiye'nin uyguladığı bu ekonomi politikalarının amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak

B) İstihdamı artırarak işsizliği azaltmak

C) Dengeli bir gelir dağılımı oluşturmak

D) Doğal kaynakları verimli şekilde kullanmak

E) Sanayi yatırımlarını yoğun nüfuslu bölgelerde toplamak

Ephesus Akademi

1923-1939 Millî Ekonomi Dönemi

Anadolu insanı Balkan savaşları ve I. Dünya Savaşı'ndan zaferle ayrılmış fakat nüfusun önemli bir kısmını kaybetmiştir.

1923'te kurulan devlet, sermaye yetersizliğine, tarıma dayalı bir ekonomiye ve çok kısıtlı alanlarda faaliyet gösteren bir sanayiye sahipti.

17 Şubat 1923'de toplanan **İzmir İktisat Kongresi**'nde tarım ve sanayiyi destekleyici, ekonomik gelişmeyi özendirici milliyetçi ve liberal bir ekonomi politikası benimsenmiştir.

1927'de yerli sanayinin gelişmesi için **Teşviki Sanayi** ve **Gümrük Kanunu** çıkarılmıştır.

1925 yılında tarımı desteklemek için **Aşar vergisi** kaldırıldı.

1929'da dünya genelinde yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle planlı devletçilik anlayışı benimsendi. 1933-1937 yıllarını kapsayan dönem için **Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı** yapıldı.

Lozan Anlaşması'yla kapitülasyonlar kaldırıldı. Yabancıların elindeki demir yolları, limanlar ve elektrik işletmeleri satın alınarak millîleştirildi.

1926'da **Kabotaj Kanunu** çıkarılarak Türk liman ve sahillerinde yük ve yolcu taşımacılığı hakları Türkiye'ye devredildi.

Ekonomik yatırımlara kaynak oluşturmak amacıyla 1924'te **İş Bankası**, 1925'te **Sanayi** ve **Maadin Bankası**, 1931'de **T.C. Merkez Bankası** kuruldu.

Sanayi yatırımları için **Sümerbank**, maden yatırımlarını finanse etmek için **Etibank**, madencilik araştırmalarını yapmak için **Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA)** kuruldu.

2. Tüm ülkelerde ekonomik krizlere neden olan 1929 Ekonomik Bunalımı yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomi politikalarını da etkilemiştir.

Buna göre

I. Aşar Vergisinin kaldırılması,

II. Kabotaj Kanunu'nun çıkarılması,

III. devletçilik prensibinin benimsenmesi

uygulamalarından hangileri 1929 Ekonomik Bunalımı'nın doğrudan veya dolaylı etkileri arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1939-1950 Dönemi

Bu dönem devletçilik ve savaş ekonomisi olarak tanımlanabilir.

Türkiye II. Dünya Savaşı yıllarında tarafsızlık politikası izlemesine rağmen savaşın ekonomik etkilerinden kurtulamamıştır. Yaklaşık 1 milyon insan askere alınmış ve bu nedenle özellikle tarımsal üretim azalmıştır.

II. Dünya Savaşı nedeniyle1937 yılında hazırlanan İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanamamıştır.

Bu dönemde **Millî Koruma Kanunu** çıkarıldı.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile topraksız veya tarım alanı dar olan köylülere kullanılmayan veya devlete ait topraklar dağıtılmıştır. Tarım alanlarının genişlemesi ve traktör sayısındaki artışla tarımsal üretimde artış yaşanmıştır.

1950-1960 Dönemi

Dönemin ilk yıllarında serbest piyasa ekonomisi benimsenmiş, özel sektöre öncelik verilmiş ve tarım ağırlıklı bir kalkınma planı uygulanmıştır.

Devlet tarafından barajlar yapılmıştır. Tarımda makineleşme sonucunda kırdan kente hızlı bir göç yaşanmıştır.

Bu dönemde **Karayolları Genel Müdürlüğü** kurulmuştur. Yapılan yatırımlarda dış borçlanmaya gidilmiş ve bu durum enflasyonu artırmıştır.

3. **1938-1942 yıllarını kapsayan II. Beş Yıllık Sanayi Planında istenen hedeflere ulaşılamamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Nüfus artış hızının yükselmesi

B) Kırdan kente olan göçlerin artması

C) İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanması

D) Tarıma dayalı bir ekonominin olması

E) Kuraklık sonucu tarımda verimin düşmesi

1960-1980 Planlı Kalkınma Dönemi

Uzun vadeli ekonomik kalkınma planları hazırlamak için 1960 yılında **Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)** kurulmuştur.

Bu dönemde karma ekonomi anlayışı uygulanmıştır. Ereğli Demir Çelik Fabrikası, Petkim (petrokimya sanayi) gibi büyük sermaye gerektiren yatırımlar Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) tarafından yani devlet tarafından yapılması kararlaştırılmıştır.

1963 yılında uygulamaya konulan **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı** iç pazara yönelik sanayileşmeyi öngörür. "İthal ikame" olarak adlandırılan bu modelde dışarıdan alınan ve iç piyasada tüketilen ürünlerin yerli sanayi tarafından üretilmesi hedeflenmiştir.

Ephesus Akademi

1980 Sonrası Serbest Piyasa Ekonomisi

Bu dönemde serbest piyasa ekonomisi modeli benimsenmiştir.

Devletin ekonomiye müdahalesi en aza indirilmeye çalışılmış ve işletmelerde özelleştirme yoluna gidilmiştir.

Ulaşım ve enerji yatırımları, devlet tarafından veya özel sektör tarafından yap-işlet-devret modeli ile yapılmıştır.

Dış satım ve alım serbest bırakılmıştır. Rekabete dayalı dış ticaret politikası tercih edilerek dış satış (ihracat) hedeflenmiştir. Yabancı sermaye ülkeye çekilmek istenmiştir.

Bölgesel kalkınma projeleri uygulanmıştır.

Bu dönemde enerji ve ulaşım yatırımlarına ağırlık verilmiştir.

Türkiye'de uygulanan ekonomi politikalarının belirlediği proje ve uygulamalarla coğrafi şartların neden olduğu gelişmişlik farklarının en aza indirilmesini amaçlamıştır.

4. I. Aşar Vergisinin kaldırılması
   II. Devlete ait işletmelerin özelleştirilmesi
   III. Çiftçinin topraklandırılması Kanunun çıkarılması

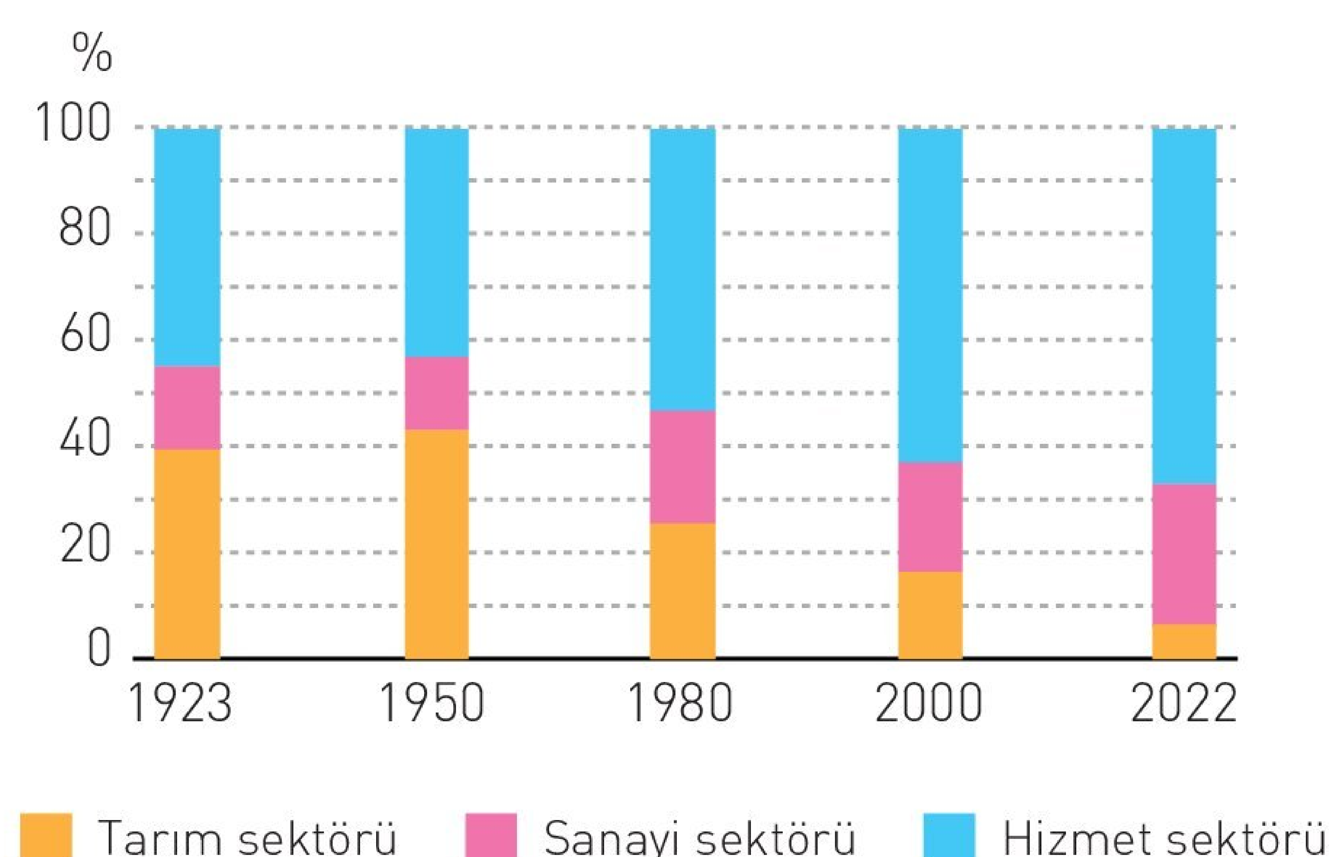
Uygulamalarından hangileri 1980 sonrası ekonomi dönemine aittir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

Türkiye Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

Bir ülkede üretilen ürünlerin ve hizmetlerin sektörel dağılımı, ülkenin hangi ekonomik sektöre yöneldiğini gösterir. Türkiye'de tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin millî gelire olan katkısı Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar olan sürede sürekli değişmiştir.

1923'den günümüze kadar olan dönemde tarım sektörünün millî gelir içindeki payı azalırken, hizmet ve sanayi sektörünün payı artmıştır.

3-C 4-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Ekonomi politikası, devletlerin belli ekonomik hedeflere ulaşabilmek amacıyla aldığı kararlar ve bu kararlar doğrultusunda yaptığı uygulamalardır. Ülkeler; uyguladıkları ekonomi politikaları ile hedeflerine ulaşmaya çalışırlar.

Bu hedefler arasında

I. istihdamı ve üretimi artırma,

II. istikrarlı büyümeyi sağlama,

III. kırsal nüfus oranını artırma

unsurlarından hangilerinin olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2. 17 Şubat 1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlardan bazıları şunlardır.

I. El işçiliğinden veya küçük imalattan süratle fabrikaya geçilmelidir.

II. Özel teşebbüslere kredi sağlayacak bir banka kurulmalıdır.

III. Ham maddesi yurt içinden yetişen sanayi dalları kurulmalıdır.

IV. Yabancıların kurdukları tekellerden kaçınılmalıdır.

Bu kararlardan hangileri 1923 - 1939 döneminde devletçi ve milliyetçi bir ekonomi politikası uygulandığının göstergesi değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve IV

3. (I) 1923'te kurulan devlet, sermaye yetersizliğine, tarıma dayalı bir ekonomiye ve çok kısıtlı alanlarda faaliyet gösteren bir sanayiye sahipti. (II) 1929'da dünya genelinde yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle planlı devletçilik anlayışı benimsendi. (III) II. Dünya Savaşı nedeniyle1937 yılında hazırlanan İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanamamıştır. (IV) 1933-1937 yıllarını kapsayan dönem için Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı yapıldı. (V) Türkiye II. Dünya Savaşı yıllarında tarafsızlık politikası izlemesine rağmen savaşın ekonomik etkilerinden kurtulamamıştır. Yaklaşık 1 milyon insan askere alınmış ve bu nedenle özellikle tarımsal üretim azalmıştır.

Türkiye'nin 1930-1950 yıllarını kapsayan dönemdeki ekonomik politikalarının anlatıldığı yukarıdaki metinde numaralı cümlelerden hangisinde verilen bilgide yanlışlık yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

4. Aşağıdaki tabloda Türkiye'nin farklı dönemlerdeki ekonomi politikaları ve bu dönemlerdeki uygulamalar eşleştirilmiştir.

		Dönemler				
	Uygulama	1923-1939	1939-1950	1950-1960	1960-1980	1980 ve sonrası
I	Sanayi Planı uygulandı.	✓				
II	Kalkınma Planı uygulandı.				✓	
III	Teşviki Sanayi Kanunu çıkarıldı.			✓		
IV	Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu çıkarıldı.		✓			
V	Bölgesel kalkınma projeleri uygulandı.					✓

Buna göre kaç numaralı uygulama yanlış bir dönemle eşleştirilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Devletlerin belli ekonomik hedeflere ulaşabilmek için kararlar alması ve bu doğrultuda uygulamalar yapması anlamına gelen ekonomi politikaları**

I. ülkenin ekonomik durumu,

II. aritmetik nüfus yoğunluğu,

III. siyasi ve toplumsal gelişmeler

unsurlarından hangilerine bağlı olarak değişebilmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. **Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımıyla ilgili olarak**

I. Sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranı artarken tarım sektöründe çalışanların oranı azalmaktadır.

II. Cumhuriyetin ilk yıllarında birincil ekonomik faaliyetlerin etkisi ikincil ekonomik faaliyetlerden az olmuştur.

III. Günümüzde çalışan nüfusun yarısından fazlası hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.

yargılarından hangileri doğrudur?

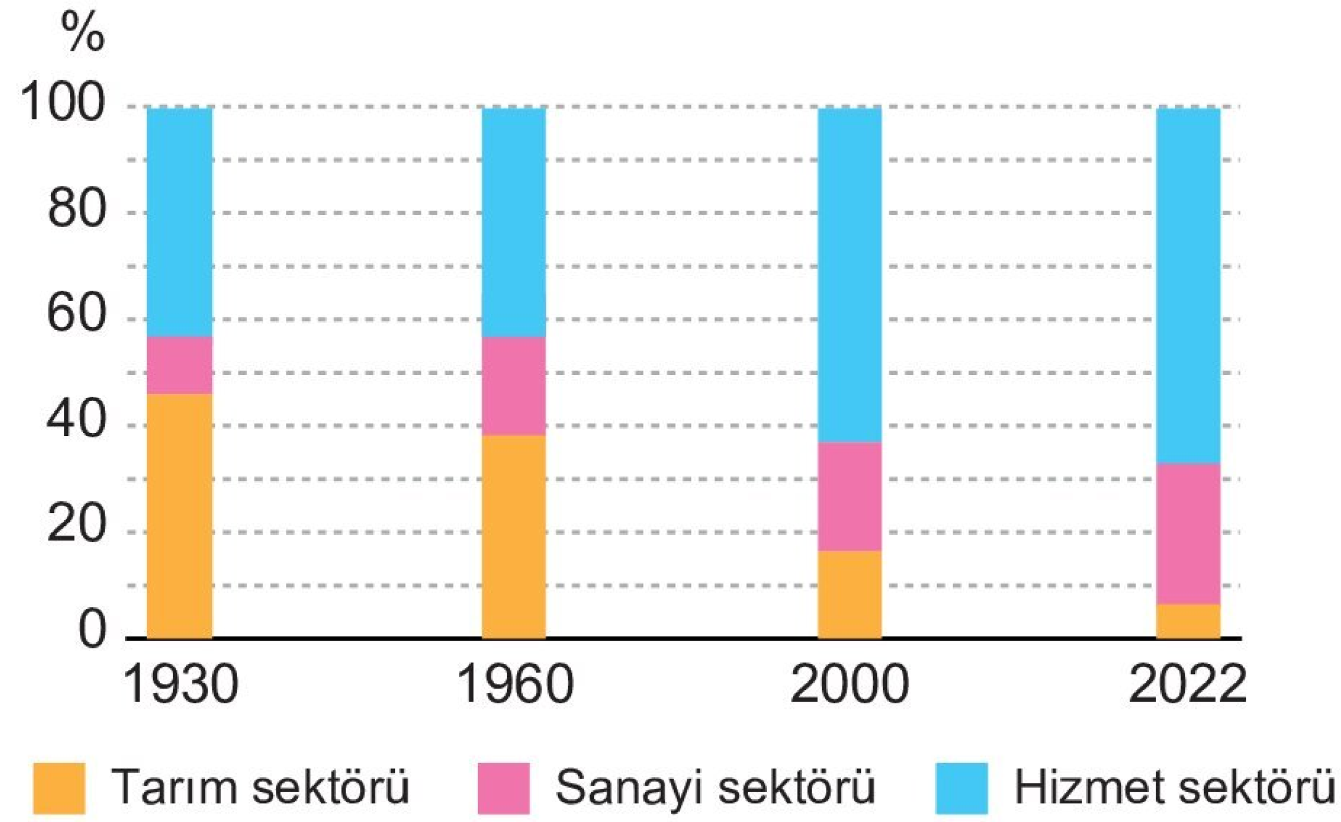
A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

1-C 2-A 3-D 4-C 5-E 6-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de ekonomik sektörlerin 1930, 1960, 2000 ve 2022 yıllarında millî gelir içindeki payları gösterilmiştir.

Buna göre grafikteki bilgilerden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Hizmet sektörünün payı sürekli artmıştır.

B) Verilen yıllarda sanayinin milli gelir içindeki payı yaklaşık iki kat artmıştır.

C) Tarımdan elde edilen gelir miktarı verilen yıllarda sürekli azalmıştır.

D) Milli gelir içindeki payda en büyük artış oranı sanayi sektöründe yaşanmıştır.

E) Verilen yıllarda hizmet sektörünün payı her zaman sanayi sektöründen fazla olmuştur.

2. I. Sümerbank ve Etibank'ın kurulması
II. Karayolları Genel Müdürlüğü kurulması
III. Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) kurulması

Yukarıda Türkiye'nin farklı dönemlerindeki ekonomik politikalarına ait verilen uygulamaların geçmişten günümüze doğru kronolojik sıralaması aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) I-II-III B) I-III-II C) II-I-III D) II-III-I E) III- I-II

3. I. Bölgesel kalkınma projeleri uygulanmıştır.
II. Yabancı sermaye ülkeye çekilmek istenmiştir.
III. Devlet, işletmelerde özelleştirme yoluna gitmiştir.
IV. Bu dönemde serbest piyasa ekonomisi modeli terkedilmiştir.
V. Ulaşım ve enerji yatırımları, devlet tarafından veya özel sektör tarafından yap-işlet-devret modeli ile yapılmıştır.

Yukarıdakilerden hangisi 1980 ve sonrası dönemdeki ekonomik politika uygulamalarından biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıda Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi ekonomi politikaları zaman çizelgesi verilmiştir.

Bu çizelgede numaralandırılan dönemlerde uygulanan politikaların yerleriyle ilgili bir yanlışlık yapılmıştır.

Buna göre kaç numaralı uygulamaların yerleri birbirleriyle değiştirilirse bu yanlışlık ortadan kalkmış olur?

A) I ve II B) I ve V C) II ve III D) III ve IV E) IV ve V

Ephesus Akademi

5. I. Aşar Vergisinin kaldırılması
II. Demir yollarının millileştirilmesi
III. İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması
IV. Kabotaj Kanunu çıkarılarak Türk liman ve sahillerinde yük ve yolcu taşımacılığı haklarının Türkiye'ye devredilmesi
V. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile topraksız veya tarım alanı dar olan köylülere devlete ait toprakların dağıtılması

Yukarıda verilen ekonomi politikalarından hangisi, farklı bir dönemde gerçekleşmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda Türkiye'nin 1923-1939 dönemine ait ekonomik politika uygulamalarından bazıları verilmiştir.
I. Aşar Vergisinin kaldırılması
II. Kabotaj Kanunu'nun çıkarılması
III. Teşviki Sanayi Kanunu'nun çıkarılması

Bu uygulamalardan hangileri kırsal kesimdeki ekonomik kalkınmayı hızlandırmaya yönelik değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

1-C 2-A 3-D 4-B 5-E 6-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen sürede Türkiye ekonomisinin sektörlere göre oransal dağılımı büyük oranda değişim göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında millî gelir içerisinde en büyük pay tarım sektörüne aitken günümüzde bu sektör üçüncü sıraya gerilerken hizmet sektörü ise ilk sıraya yerleşmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sektörün payının azalmasının en önemli nedenidir?

A) Gübre kullanımının yetersiz olması

B) Tarım arazilerinin veriminin düşük olması

C) Tarım arazilerinin parçalı ve küçük olması

D) Tarımda makine kullanımının yetersiz olması

E) Ekonomik büyümenin daha çok hizmet ve sanayi sektörüne bağlı olarak gelişmesi

2. Türkiye'de, farklı zamanlarda çeşitli ekonomi politikaları uygulanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yatırımlar devlet eliyle yapılırken, 1980'lı yıllardan sonra devletin ekonomiye müdahalesi en aza indirilmeye çalışılmış, devlet işletmelerde özelleştirme yoluna gitmiş, dış alım ve satım serbest bırakılmıştır.

1980 yılı ve sonrasında uygulanan bu politikanın temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Rekabete dayalı dış ticaret politikası tercih edilerek yabancı sermayenin ülkeye çekilmesi

B) Yatırımların devlet kontrolünde olması

C) Turizme bağlı döviz girdisinin artması

D) Tarım odaklı bir kalkınma politikası

E) Yerli üretici ve sanayinin korunması

3. Türkiye'de, sektörlerin ekonomiye olan katkılarının son 50 yıla ait dağılımını gösteren bir tablo incelendiğinde tarım sektörünün ekonomideki payının azaldığı, sanayi ve özellikle de hizmet sektörlerinin paylarının arttığı görülmüştür.

Bu durumda Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısıyla ilgili olarak

I. Enerji tüketimi artmaktadır.

II. Kentleşme oranı azalmaktadır.

III. Ekonomik bakımdan gelişmektedir.

IV. Tarımsal üretim miktarı azalmaktadır.

yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

4.
- Bu dönem devletçilik ve savaş ekonomisi olarak tanımlanabilir.
- Türkiye savaş yıllarında tarafsızlık politikası izlemesine rağmen çok sayıda insan askere alınmış ve bu nedenle özellikle tarımsal üretim azalmıştır.
- Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile topraksız veya tarım alanı dar olan köylülere kullanılmayan veya devlete ait topraklar dağıtılmıştır. Tarım alanlarının genişlemesi ve traktör sayısındaki artışla tarımsal üretimde artış yaşanmıştır.

Yukarıda verilen uygulamalar hangi döneme ait ekonomi politikaları içerisinde yer alır?

A) 1923-1939 B) 1939-1950

C) 1950-1960 D) 1960-1980

E) 1980 ve sonrası

5. I. Serbest piyasa ekonomisine geçilmesi

II. İşletmelerde özelleştirme yoluna gidilmesi

III. Birinci beş yıllık sanayi planının uygulanması

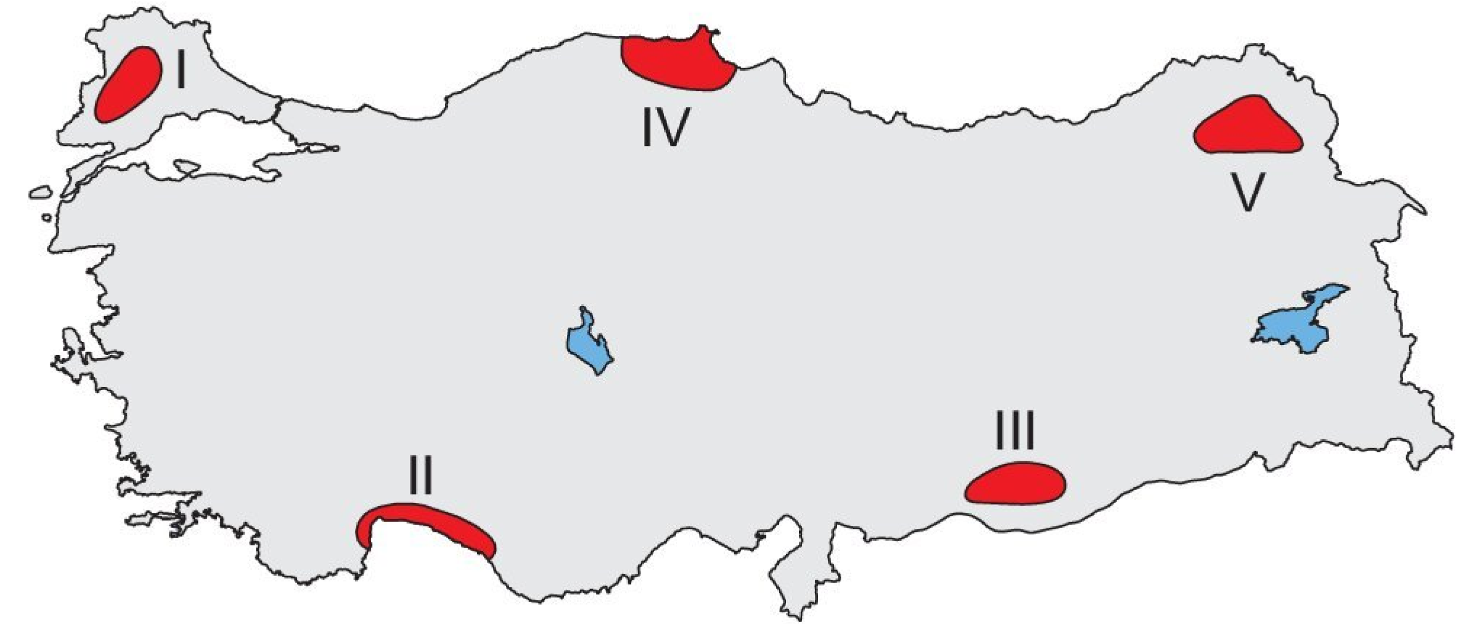
IV. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile çiftçilere toprak verilmesi

Yukarıdaki uygulamalardan hangileri Türkiye'de 1960 ve sonrası döneme ait ekonomi politikaları içinde yer alır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

6. Türkiye'nin ekonomik politikaları içinde mekânsal gelişim farklılıklarının azaltılması ve az gelişen bölgelerin ekonomik gelişimlerinin sağlanması amacıyla çok sayıda bölgesel kalkınma projesi uygulanmıştır. Bu amaçla bu yöreler için teşvik uygulamaları benimsenmiştir.

Buna göre, tarım ve hayvancılık sektörüne yatırım yapmak ve devletin teşvik politikalarından yararlanmak isteyen bir girişimci, haritadaki numaralı alanlardan hangilerinde yatırım yapmalıdır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV

D) III ve V E) IV ve V

1-E 2-A 3-D 4-B 5-A 6-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TARIM VE HAYVANCILIK

Terimler ve Kavramlar

- Tarım Sektörü
- Seracılık
- Organik Tarım
- Nadas
- Nöbetleşe Ekim
- Plantasyon

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'de tarım sektörü
- Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini ve önemini
- Türkiye'de yetiştirilen başlıca tarım ürünlerini

8. BÖLÜM

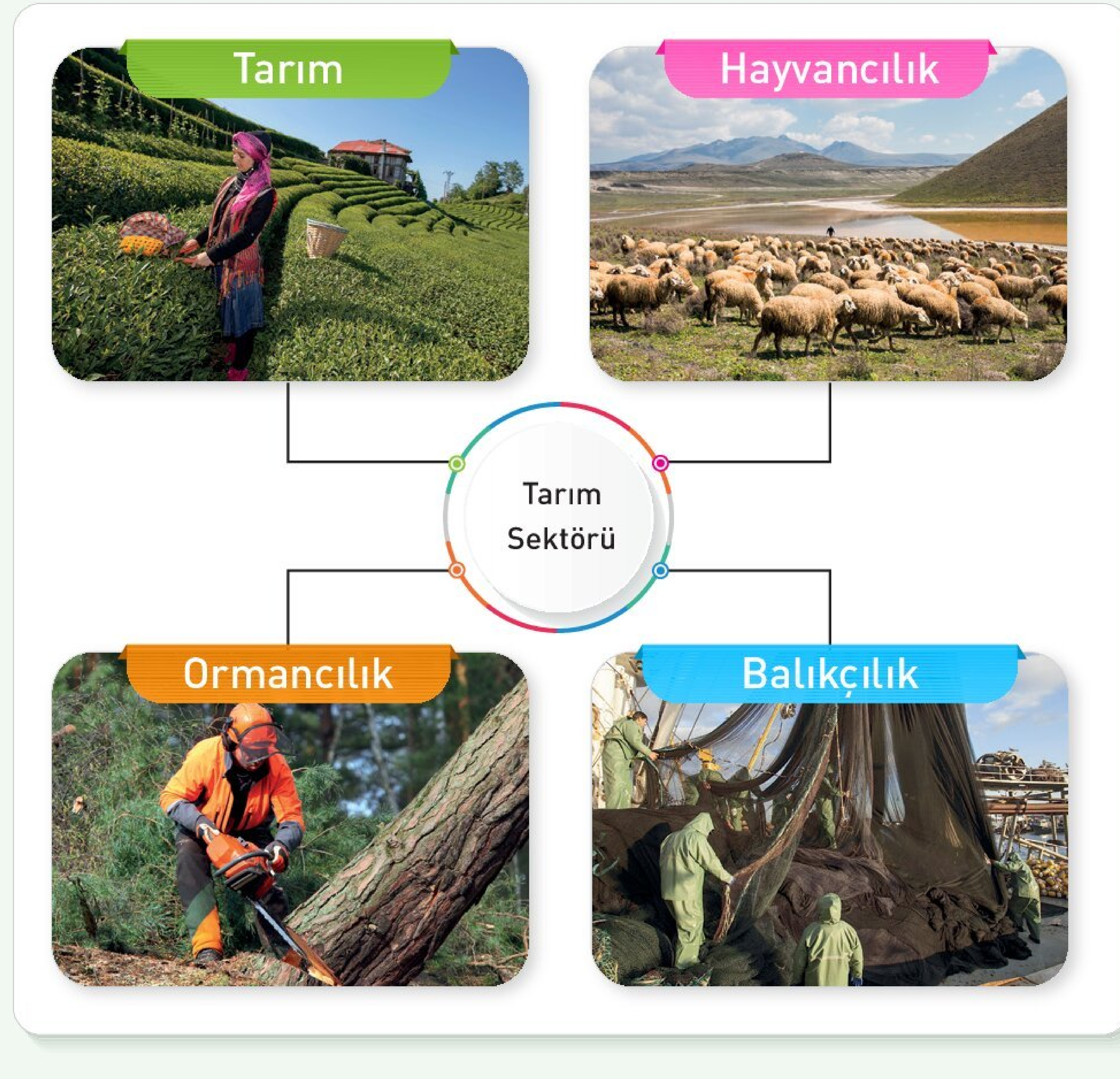
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Tarım

Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yollarıyla bitki, hayvan ve hayvansal ürünlerin üretilmesine **tarım** denir.

Ülkeler sanayileşmiş olsa da tarım; gıda maddesi, giyecek ihtiyacımızı karşılaması ve sanayide ham madde olarak kullanıldığı için hiç bir zaman önemini kaybetmez.

Tarım sektörü temel ihtiyaç maddelerini üretmesi açısından stratejik öneme sahip bir sektördür.

1. I. Ormancılık
   II. Balıkçılık
   III. Madencilik

   faaliyetlerinden hangileri tarım sektörü içinde <u>yer almaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

Türkiye'de Uygulanan Tarım Yöntemleri

Dünya genelinde hızlı nüfus artışı nedeniyle artan gıda talebine bağlı olarak tarımsal üretimin de artırılması gerekmiştir. Bu nedenle birim alandan elde edilen verim artırılmaya çalışılmaktadır.

Doğal koşullar, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, sermaye ve çevresel kaygılar nedeniyle farklı tarım yöntemleri geliştirilmiştir.

İklim, yer şekilleri, su kaynakları, sermaye, tarım işletmelerinin büyüklüğü, çevre ve insan sağlığı gibi nedenlere bağlı olarak Türkiye'de geleneksel, modern ve organik olmak üzere üç farklı tarım yöntemi uygulanmaktadır.

Ephesus Akademi

Modern (Entansif) Tarım

- Doğal koşullara bağlılık azdır.
- Üretim ve verim yüksektir.
- Üretimde dalgalanma azdır ve yılda birden fazla ürün alınabilir.
- Nadas uygulaması yapılmaz.
- Tohumlara genetik müdahale, makine kullanımı, sulama, gübreleme ve ilaçlama gibi uygulamalar yapılır.

Geleneksel (İlkel-Ekstansif) Tarım

- Doğal koşullara bağlılık fazladır.
- Üretim ve verim düşüktür.
- Üretimde dalgalanma fazladır.
- Nadas uygulaması yaygındır.
- Yoğun emeğe ve iş gücüne ihtiyaç vardır.
- Türkiye'de; tarım alanlarının az, sermayenin yetersiz ve sulamanın yapılamadığı yerlerde uygulanır.

Organik (Ekolojik) Tarım

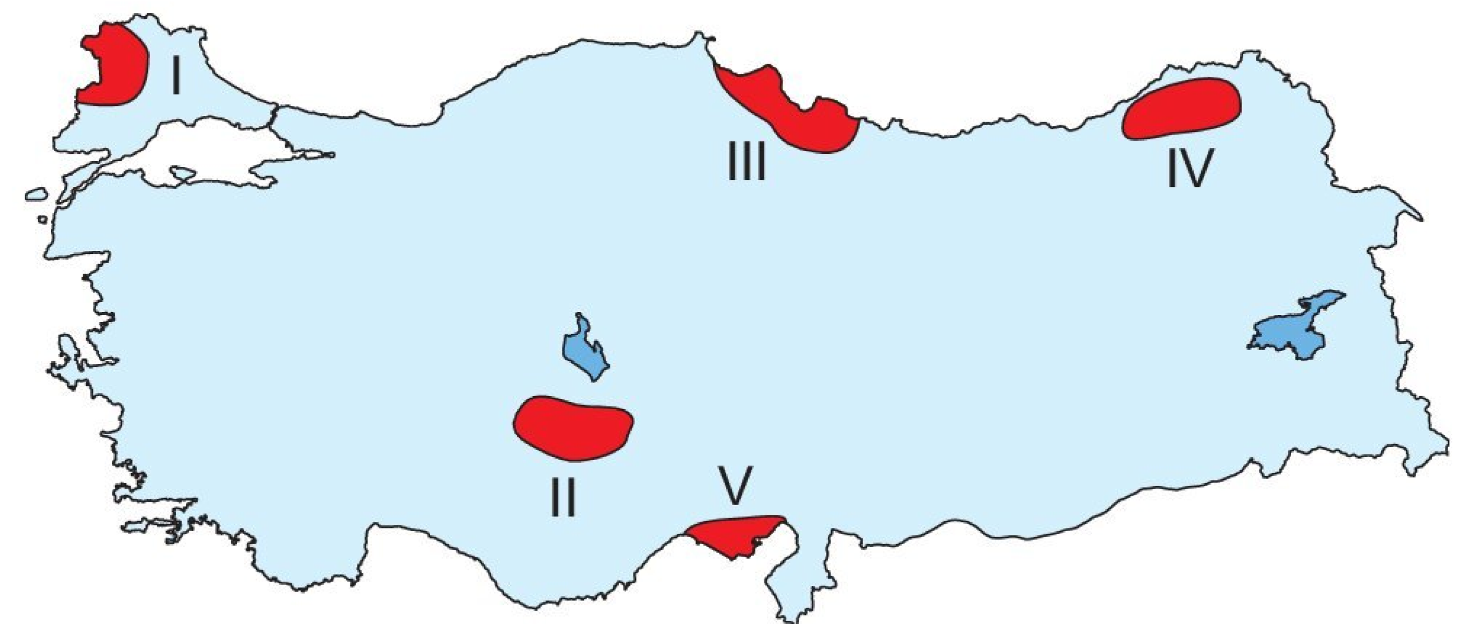

- Modern tarımın çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine karşı ortaya çıkmıştır.
- Organik tarımda genetiği ile oynanmamış doğal tohumlar kullanılır.
- Üretimde tarım ilacı ve yapay gübre gibi kimyasal maddeler kullanılmaz.
- Üretim, kontrollü ve sertifikalı olarak yapılır.

Yağışın az ve sulamanın yetersiz olduğu yerlerde toprağın bir yıl ekilip bir yıl boş bırakılarak dinlendirilmesine **nadas** denir. Bu yöntemle toprakta su ve mineral birikmesi sağlanır.

2. Sulamanın yetersiz olduğu kurak bölgelerde nadas yöntemi yaygındır.

   Haritadaki numaralı bölgelerden hangisinde bu yöntem diğer bölgelere göre <u>daha yaygındır</u>?

   A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Tarımı Etkileyen Faktörler

Doğal Faktörler

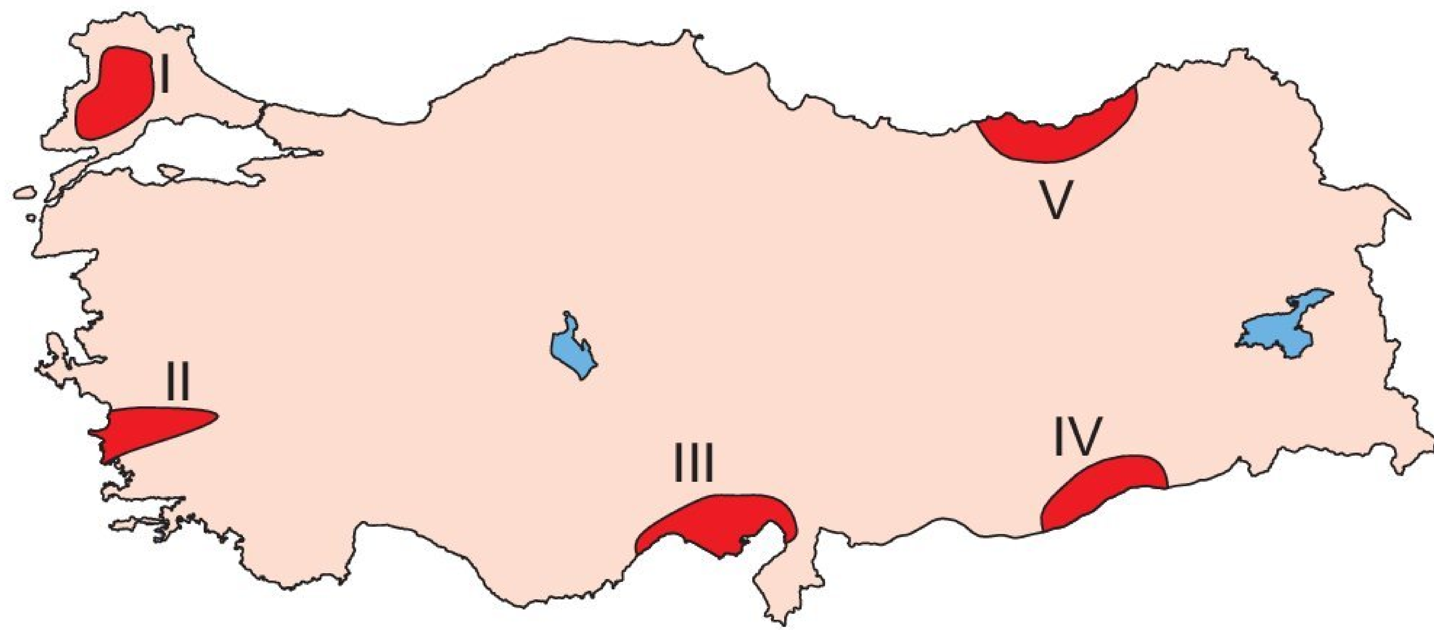
Yer Şekilleri: Türkiye, ortalama yükseltisi fazla olan dağlık ve engebeli bir ülkedir.

Yer şekillerinin sade olduğu ovalar, vadi tabanları ve hafif engebeli plato yüzeyleri tarım yapmaya elverişli alanlardır.

Arazinin dağlık ve eğimli olması tarım alanlarının küçük ve parçalı olmasına neden olur. Eğimin fazla olduğu yerler makineli tarıma uygun değildir.

Ayrıca yer şekilleri; sıcaklık ve yağış gibi iklim elemanları ile toprak oluşumu üzerinde rol oynadığı için dolaylı etkiye de sahiptir.

3. Yer şekillerinin engebeli olması tarımda makine kullanımını sınırlandırmaktadır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde tarımda makine kullanımı <u>daha sınırlıdır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

İklim: Mutlak ve göreceli konumundan dolayı Türkiye'de iklim çeşitliliğinin fazla olması farklı türde tarım ürünlerinin yetişmesine olanak sağlar.

Türkiye'de iklim bölgelerine göre değişen yağış ve sıcaklık şartları tarım ürünü çeşitliliği, üretim dönemleri, yılda birden fazla ürün alma ve verim üzerinde etkili olur.

Yaz mevsimi ülke genelinde sıcak ve kurak geçtiği için tarımda sulama ihtiyacı vardır. Fırtına, dolu, don ve kuraklık gibi hava olayları üretimi olumsuz yönde etkiler.

Su Kaynakları: Akarsu, göl ve yer altı sularından sulamada yararlanılır. Barajlar da tarımda sulama için büyük önem taşır.

Toprak: Alüvyal topraklarla kaplı ovalar ve humusça zengin topraklar verimli tarım alanlarıdır.

Türkiye'de tarım toprakları; erozyon, yerleşme ve sanayiye açılma gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Ayrıca aşırı sulama nedeniyle tuzlanma; kimyasal gübre ve ilaç kullanımı nedeniyle de toprak kirliliği yaşanmaktadır.

Ephesus Akademi

Beşerî Faktörler

Toprak Bakımı: Taşların ve hasattan sonra oluşan bitki kalıntılarının (anız) temizlenmesi, toprağın sürülerek havalandırılması, toprağın çapalanması gibi faaliyetler toprağın bakımını ifade eder.

Tohum Islahı: Yüksek verimli kaliteli tohumların kullanılmasıdır.

Gübre Kullanımı: Toprakta azalan mineraller gübre kullanılarak yenilenir. Gübre kullanımı, tarımda verim artışı sağlar.

Sulama: Türkiye'de kurak ve yarı kurak iklim koşullarının görülmesi nedeniyle yaz aylarında bitkilerin su ihtiyacı sulama ile sağlanır.

Tarımda sulama ile:

- Daha fazla gelir getiren tarım ürünleri yetiştirilebilir.
- Tarımda iklim koşullarına bağımlılık azalır.
- Üretimde yıldan yıla dalgalanma azalır.
- Nadas uygulamasına ihtiyaç kalmaz.
- Ürün çeşidi, üretimi ve verimi artar.
- Yılda birden fazla ürün alınabilir.

İlaçlama: Tarım ürünlerine zarar veren böceklere ve hastalıklara karşı bitkileri korur. Aşırı ve yanlış ilaçlama insan sağlığı ve çevre açısından sorunlara neden olur.

Tarımda Makine Kullanımı: Toprağın sürülmesi, sulanması, ilaçlama ve hasat işlemlerinde tarımsal araç gereç kullanımı üretimde verimi artırır ve işlerin daha hızlı yapılmasını sağlar.

Kredi ve Devlet Desteği: Uygun ve uzun vadeli krediler çiftçilerin modern tarım yöntemlerini kullanabilmesi için gerekli olan sermaye ihtiyacını karşılar. Devlet ayrıca destekleme alımları ve taban fiyat belirlemesi yaparak tarıma katkıda bulunmaktadır.

Pazarlama: Üretilen tarım ürünlerinin tüketim merkezlerine ulaştırılarak satılmasıdır. Çiftçinin zarar görmemesi için pazarlama önemli bir faktördür.

4. **Türkiye'de tarımda makine kullanımının artması**

I. tarım ürünlerinin hasat süresi,

II. kırsal kesimde iş gücü ihtiyacı,

III. kırdan kente doğru yapılan göç miktarı

unsurlarından hangilerinde artışa neden <u>olmaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3-E 4-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Yetiştirilen Başlıca Tarım Ürünleri

Türkiye'de iklim şartları ve yer şekilleri gibi doğal faktörler ile sulama, gübreleme ve makineleşme gibi beşerî faktörlere bağlı olarak tarım ürünlerinde çeşitlilik görülür.

İç ve dış tüketimdeki talep, çiftçilerin ürün tercihleri, seracılık uygulamaları, ürünlerin pazar fiyatı gibi faktörler de Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünlerini etkilemektedir.

Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünü gruplarını; tahıllar, sanayi bitkileri, baklagiller, bağ bahçe bitkileri, meyve ve sebzeler oluşturur.

Tahıllar

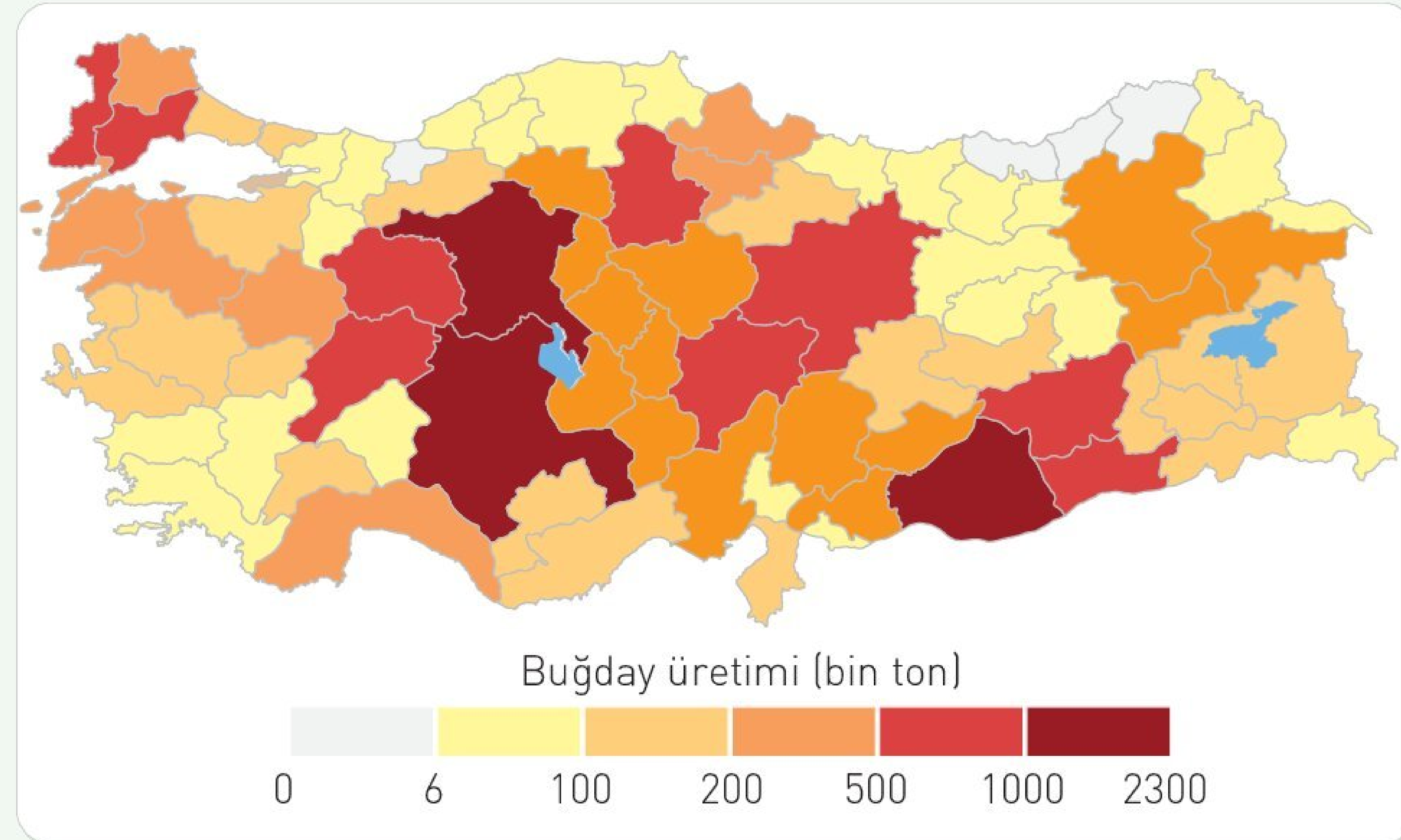
Temel besin kaynağı olan tahıllar stratejik öneme sahiptir. Türkiye'deki tarım alanlarının %49'u tahıllara ayrılmıştır. İklime bağımlılıktan dolayı üretimde yıldan yıla dalgalanmalar olabilir.

Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünleri içinde tahıllar ilk sırada yer alır. Buğday, arpa, yulaf, mısır ve pirinç (çeltik) yetiştirilen başlıca tahıllardır.

Buğday: Ülkemizin büyük bölümünde görülen yarı kurak iklim özellikleri buğday üretimine son derece elverişlidir. Buğdayın yetişmesi için filizlenme ve büyüme döneminde yağış; olgunlaşma ve hasat döneminde ise kurak iklim şartları gerekir. Doğu Karadeniz kıyılarında her mevsim yağışlı olduğu için buğday yetişmez.

Türkiye'de en çok üretilen tarım ürünüdür.

Buğdayın ülkemizde en çok yetiştirildiği ilk beş il; Konya, Şanlıurfa, Ankara, Diyarbakır ve Yozgat'tır

5. Olgunlaşma ve hasat döneminin sıcak ve kurak geçtiği iklimlerde buğday daha kısa sürede olgunlaşır.

Buna göre aşağıdaki yerlerden hangisinde buğdayın olgunlaşma süresi <u>daha kısadır</u>?

A) Kars Platosu
B) Iğdır Ovası
C) Ergene Havzası
D) Bafra Ovası
E) Harran Ovası

Arpa: Buğdaya göre soğuğa ve kuraklığa daha dayanıklıdır. Buğdayın yetişmediği yüksek kesimlerde yetiştirilir.

Çoğunlukla hayvan yemi olarak kullanılır. Bira sanayisinde ham madde olarak kullanılır.

Arpa, en çok İç Anadolu'da yetiştirilir.

Çavdar: Soğuğa en dayanıklı olan tahıl çavdardır.

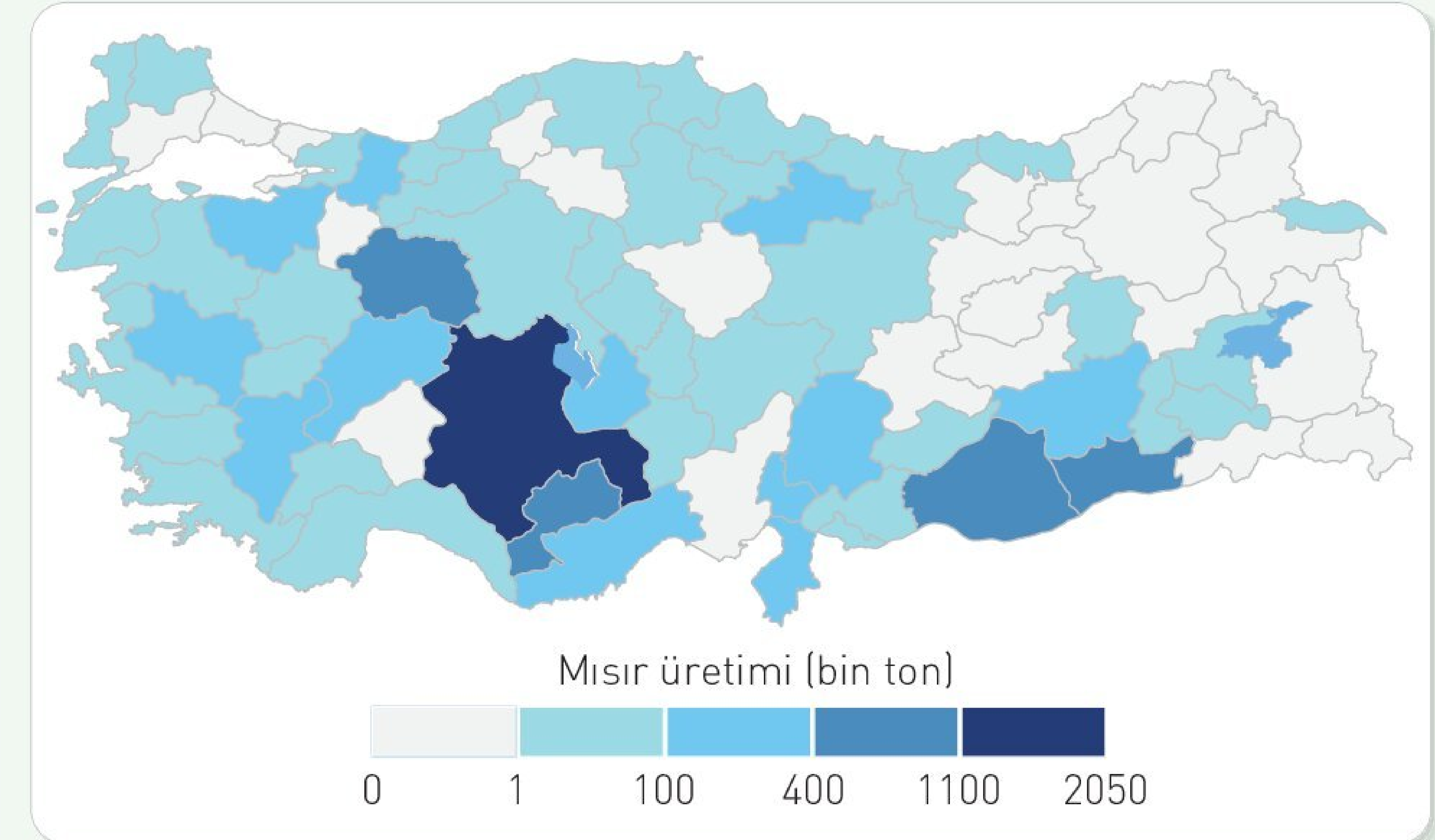
Yem ve gıda sanayisinde kullanılır.

Çavdar üretimi en fazla İç Anadolu'da yapılır.

Mısır: Yetişme döneminde bol su ister. Mısır sıcak ve nemli iklim bitkisidir. Ülkemizde sulama yapılabilen tarım alanlarında mısır yetiştirilebilir.

Mısır; hayvan yemi, sanayide ham madde (yağ, nişasta) ve besin maddesi olarak kullanılır.

Mısır üretiminin en fazla olduğu iller; Konya, Şanlıurfa, Adana, Mardin ve Karaman'dır.

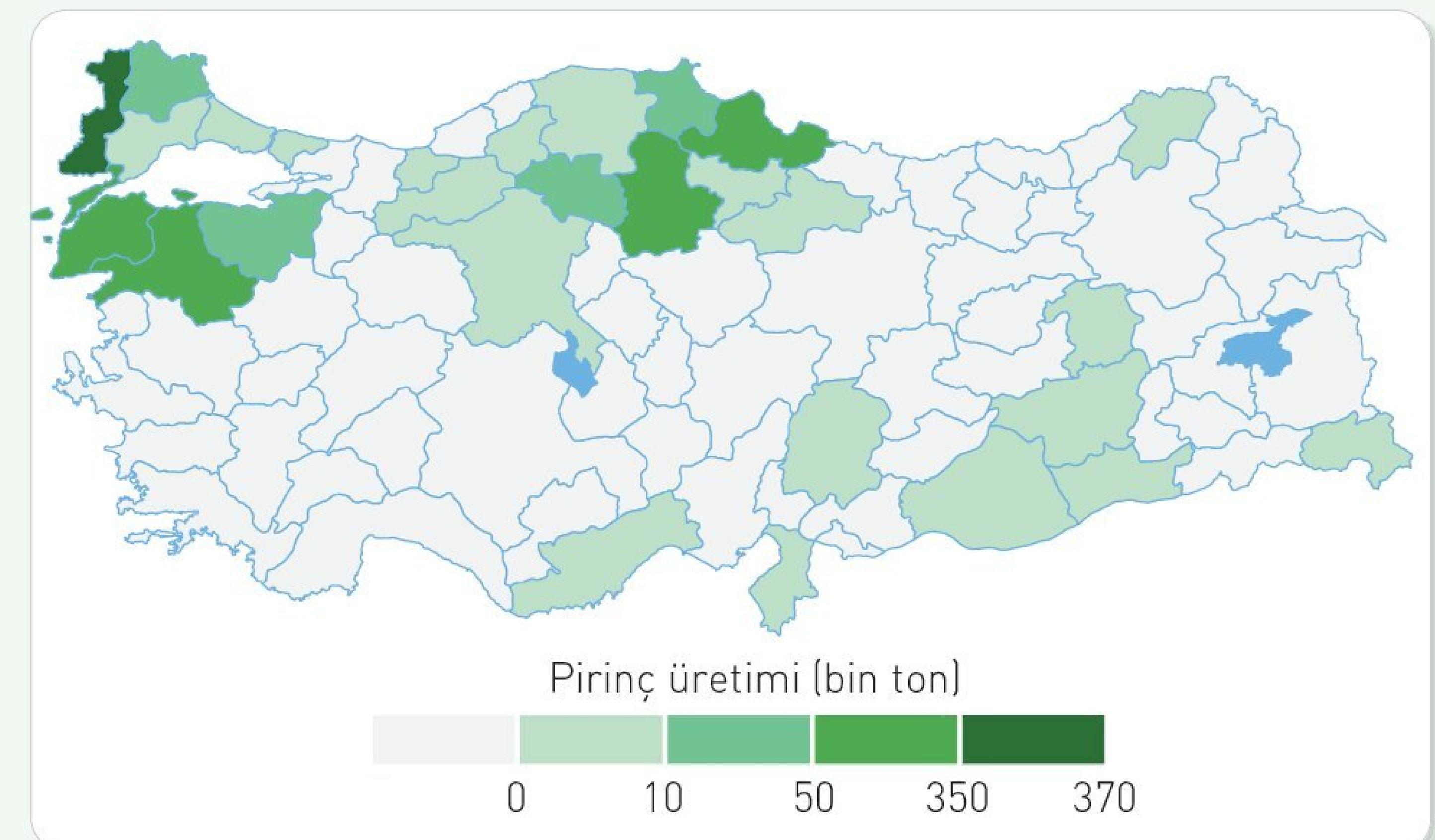

Pirinç (Çeltik): Pirinç, çeltik bitkisinin kabuklarından ayrılmış tohumlarıdır.

Çimlenme döneminde sıcaklık ve bol su ister. Pirinç tarımı akarsu kenarlarındaki düz alanlarda gerçekleşir.

Çeltik yetiştirilen alanlarda sivrisinek çok fazla olduğu için yerleşim yerlerine yakın alanlarda pirinç üretimine izin verilmez.

Pirinç üretiminin en fazla olduğu iller; Edirne, Çorum, Samsun, Balıkesir ve Çanakkale'dir.

Ephesus Akademi

6. ---I--- yetiştirilen alanlarda ---II--- çok fazla olduğu için yerleşim yerlerine yakın alanlarda üretimine izin verilmez.

Parçada numaralandırılarak boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Arpa	Yem fabrikası
B)	Şeker pancarı	Besi hayvancılığı
C)	Çeltik	Sivrisinek
D)	Mısır	Sulama ihtiyacı
E)	Buğday	Un fabrikası

Sanayi Bitkileri

Sanayi bitkileri, sanayide ham madde olarak kullanılır.

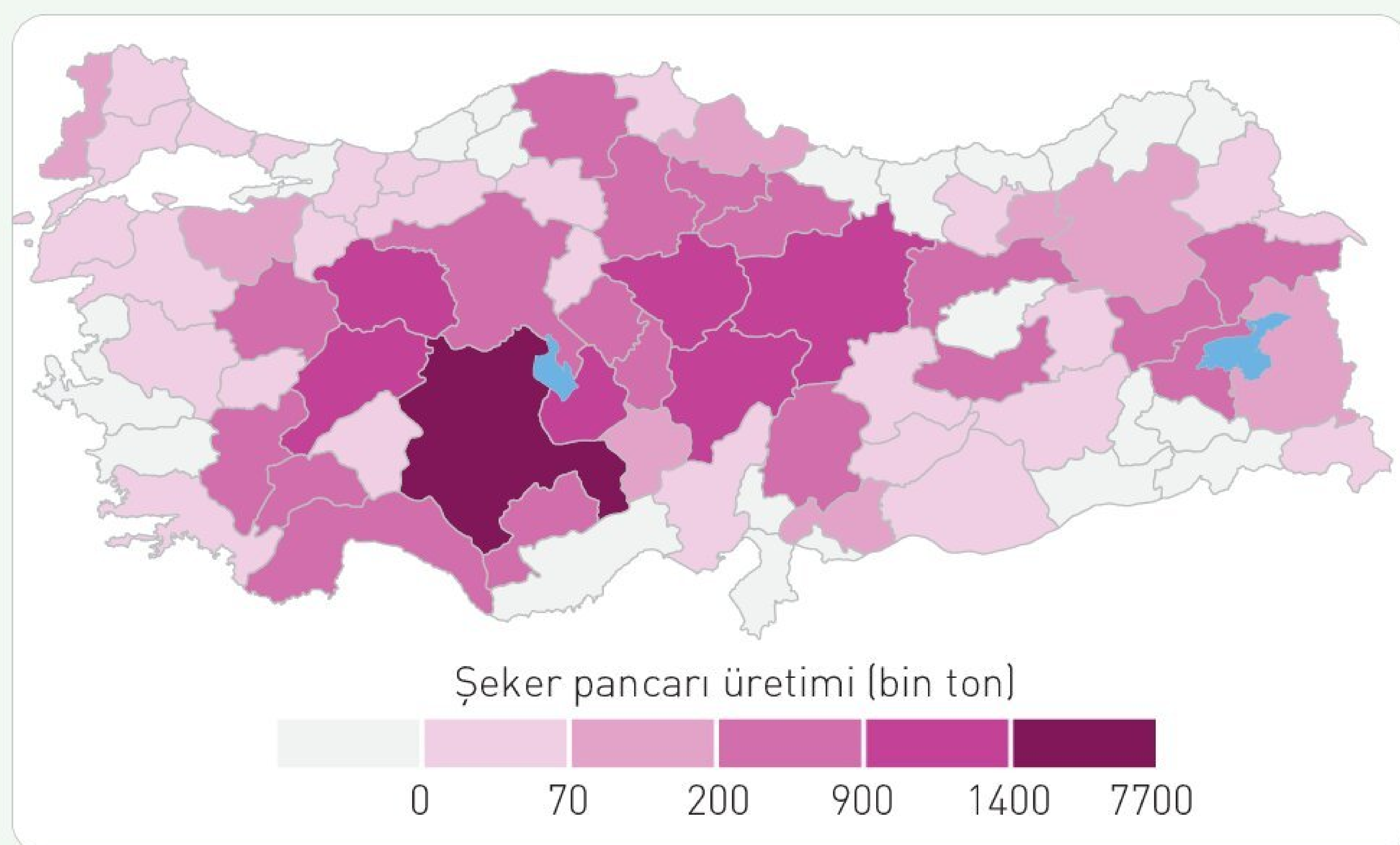
Şeker Pancarı: Ilıman iklim bitkisi olan şeker pancarının ekim alanı geniştir.

Şeker sanayisinin ham maddesidir. Sulama imkânına bağlı olarak Türkiye'nin tüm tarım alanlarında yetiştirilebilir.

Pancarın hasat edildikten kısa bir süre sonra işlenme zorunluluğu ve taşıma maliyetinin yüksekliği gibi nedenlerle şeker fabrikaları pancar ekim alanlarına yakın yerlerde kurulur.

Şeker pancarının küspesi hayvan yemi olarak kullanıldığı için şeker fabrikalarının etrafında besi hayvancılığı yaygındır.

Şeker pancarı üretiminin en fazla olduğu iller; Konya, Kayseri, Eskişehir, Yozgat ve Aksaray'dır.

Ayçiçeği: Ayçiçeği; yetişme döneminde su, hasat döneminde ise kuraklık ister.

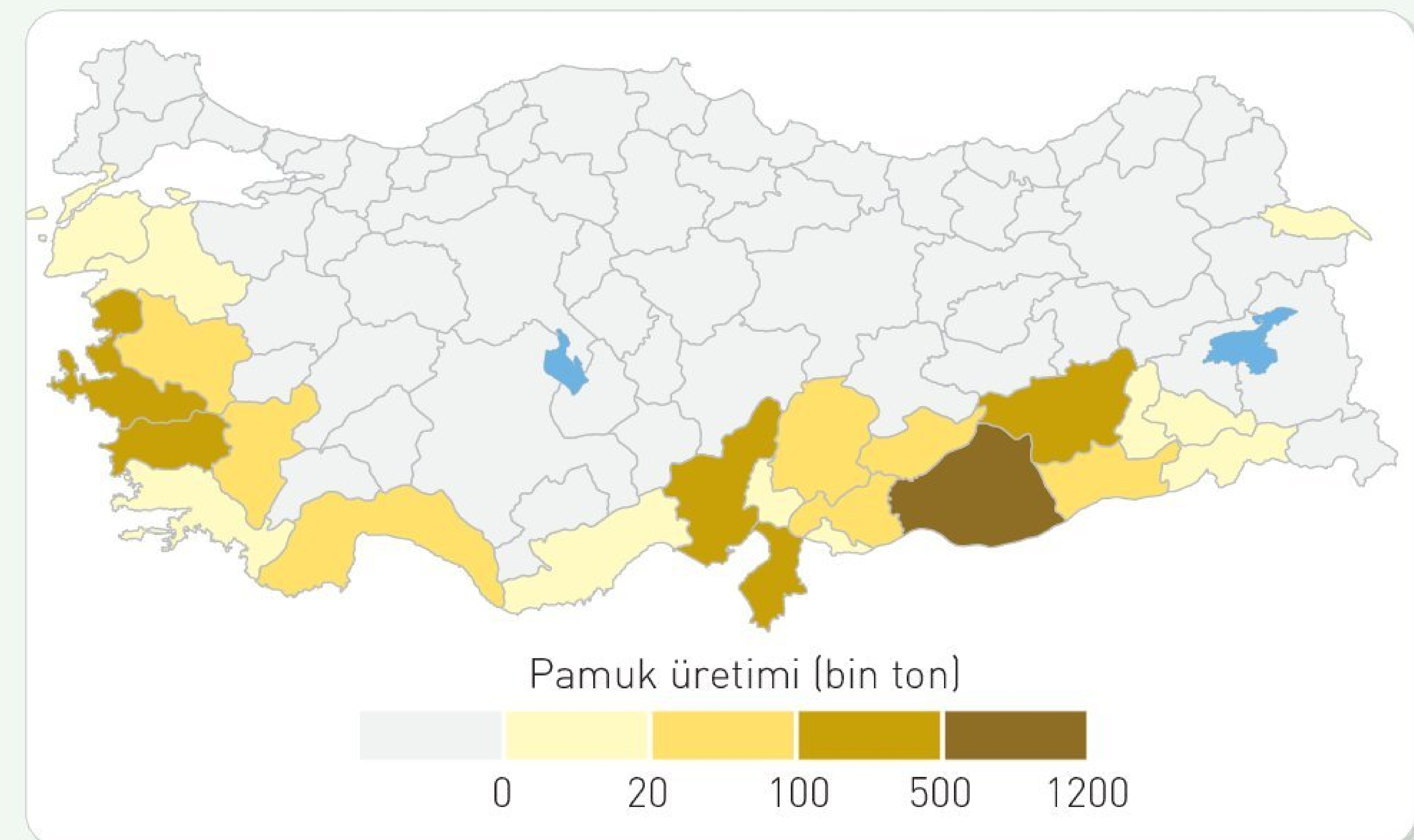
Daha çok bitkisel yağ üretiminde kullanılır. Hayvan yemi ve çerez olarak da tüketilmektedir.

Ayçiçeği üretiminin en fazla olduğu yerler; Edirne, Tekirdağ, Konya, Adana ve Kırklareli'dir.

Pamuk: Yetişme döneminde bol su ve yüksek sıcaklık; hasat döneminde ise kuraklık ister. Yetişme döneminin kurak olduğu yerlerde ise sulama ile üretilir.

Pamuk, dokuma sanayisinde; pamuğun çekirdekleri ise yağ üretiminde kullanılır.

Türkiye'de pamuk üretiminin en fazla olduğu iller; Şanlıurfa, Diyarbakır, Aydın, İzmir ve Adana'dır

Tütün: Tütün, yetişme dönemi haricinde kuraklık ister. Tütün, Türkiye'nin iklim ve toprak şartlarına uyum sağlayan bir bitkidir.

Kalitesinin korunması için tütünün üretimi devlet tarafından sınırlandırılmaktadır. Daha çok sigara üretiminde kullanılır.

Ülkemizde tütünün en çok yetiştirildiği iller; Denizli, Manisa, Adıyaman, Uşak ve Samsun'dur.

Çay: Ana vatanı Güneydoğu Asya olan çay, tropikal iklim bitkisidir. Çay, her mevsimin yağışlı ve kışları ılık olan iklim şartlarında yetişir.

Türkiye'de Karadeniz'in doğu kıyılarındaki iklim şartları çay tarımına elverişlidir.

Çay, toplandıktan sonra çabuk bozulan bir tarım ürünü olduğu için işleme tesisleri çay yetiştirilen yerlerde toplanmıştır.

Ülkemizde çay yetiştirilen iller; Rize, Trabzon, Artvin ve Giresun'dur.

7. **Aşağıda verilen tarım ürünlerinden hangisi yaz kuraklığından olumsuz etkilenir?**

A) Pamuk B) Tütün C) Buğday D) Çay E) Ayçiçeği

Ephesus Akademi

6-C 7-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Haşhaş (Afyon): Haşhaş, daha çok ilaç sanayisinde kullanılır. Önemli bir ihraç ürünüdür.

Uyuşturucu madde yapımında kullanılabileceği için üretimi devlet kontrolündedir. Haşhaşın tohumu unlu mamullerde kullanılırken küspesinden hayvan yemi yapılır.

Türkiye'de haşhaş en fazla; Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak, Denizli ve Burdur'da yetiştirilir.

Baklagiller

Protein açısından zengin olan fasulye, nohut ve mercimek başlıca baklagil türleridir. Baklagillerin üretim alanı ve miktarı son yıllarda artmıştır. Baklagil üretimindeki artışta yeni tohumların geliştirilmesi ve nöbetleşe ekim yöntemi etkili olmuştur.

Fasulye: Yaz döneminde sulanabilen ovalarda yetişebilir. Türkiye'de en çok kıyı bölgelerimizde üretilir.

Nohut: Yetişme döneminde yağış, hasat döneminde kuraklık ister. Nohut, ihraç edilen bir üründür.

Mercimek: Kuraklığa ve soğuk iklim şartlarına dayanıklıdır. Ülkemizde kırmızı mercimek en fazla Güneydoğu Anadolu'da, yeşil mercimek ise İç Anadolu'da yetiştirilir.

Bağ Bahçe Bitkileri ve Meyve Yetiştiriciliği

Türkiye'nin iklim ve toprak özellikleri çeşitli meyvelerin yetiştirilmesini sağlar. Turunçgiller, üzüm, incir ve fındık dış satımda önemli yere sahip ürünlerdir.

Turunçgiller (Narenciye): Turunçgiller; portakal, mandalina, limon, greyfurt ve turunç meyvelerinin genel adıdır.

Turunçgiller, sıcak iklim şartlarında yetişir ve dondan olumsuz etkilenir. Yazları kurak geçen yerlerde sulama ile yetişir.

Türkiye'de Akdeniz ikliminin görüldüğü Akdeniz ve Ege kıyılarında yetişir. Ülkemizde turunçgillerin en çok yetiştirildiği iller; Antalya, Muğla, Hatay ve Mersin'dir.

8. Tarım ürünlerinin yetişme koşulları düşünüldüğünde bazılarının aynı iklim bölgesinde yetişebilmeleri mümkün değildir.

Buna göre aşağıda eşleştirilen ürünlerden hangileri için bu durumun geçerli olduğu söylenebilir?

A) Çay - Pamuk

B) Çavdar - Arpa

C) Arpa - Buğday

D) Turunçgiller - İncir

E) Nohut - Şeker Pancarı

Ephesus Akademi

Zeytin: Anadolu kökenli bir bitki olan zeytin yetiştiği ortamda kış ılıklığı isteyen bir üründür.

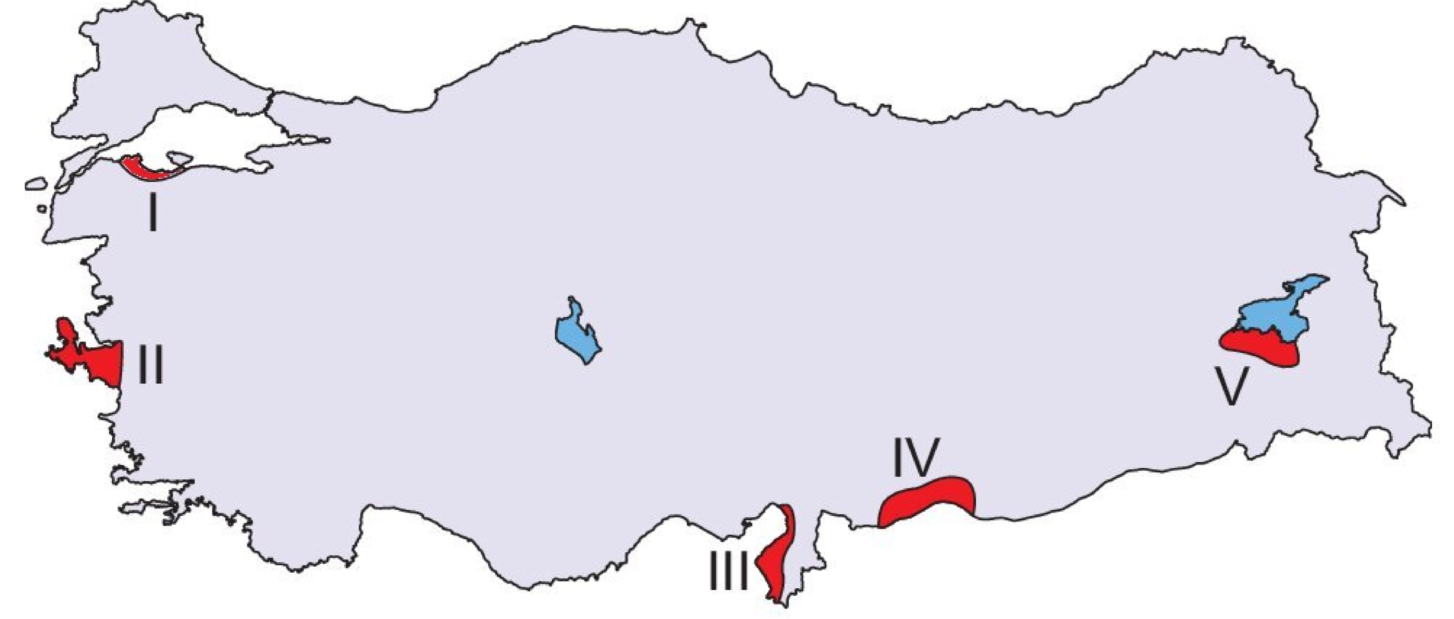
Zeytin genellikle bir yıl fazla, bir yıl az ürün veren bir bitki olduğundan üretiminde yıldan yıla dalgalanmalar görülür.

Zeytin, sofralık ve yağlık olarak üretilir. Ayrıca sabun sanayisinde de kullanılır.

Zeytinin yağı ayrıldıktan sonra geriye kalan artıklar hayvan yemi ve gübre olarak kullanılır.

Ülkemizde yağlık zeytinin en fazla yetiştirildiği iller İzmir ve Muğla'dır. Sofralık zeytinin en çok yetiştirildiği iller; Manisa, Bursa ve Aydın'dır.

9. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Zeytinin yetişme şartları göz önünde bulundurulduğunda haritadaki numaralı alanlardan hangisinin zeytin yetiştiriciliğine elverişli olduğu <u>söylenemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

İncir: Ana vatanı Anadolu olan incir, ülkemizin kıyı kuşağının tamamında ve iç bölgelerimizin alçak alanlarında yetiştirilir. Kış aylarının ılık olduğu yerlerde yetişir.

İncirin en çok üretildiği yer Büyük ve Küçük Menderes havzalarıdır. Aydın ülkemizdeki üretimin yarısından fazlasını karşılar. Önemli ihraç tarım ürünlerimizdendir.

Fındık: Fındık için en uygun yetişme ortamı Karadeniz iklimidir. Ülkemizde en fazla Giresun, Samsun, Ordu, Rize ve Trabzon'da yetiştirilir. Sakarya ve Bolu çevresinde de fındık üretimi yapılmaktadır.

Dünya fındık üretiminin yaklaşık %70'i Türkiye'de yapılır. Önemli ihraç tarım ürünlerimizdendir.

Üzüm: Üzüm hasat döneminde kuraklık ister. Türkiye'nin hemen hemen her yerinde üzüm yetiştirilmekle birlikte en çok Manisa, Denizli ve İzmir'de yetiştirilir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Sebzecilik

Farklı iklim özelliklerinin görüldüğü ülkemizde sebze çeşitliliği fazladır. Akdeniz kıyılarında sebzeler daha erken olgunlaşırken enlem ve yükselti faktörünün etkisiyle Kuzeydoğu Anadolu'da en geç olgunlaşır. Türkiye, dünya sebze üretiminde 4. sırada yer alır.

Seracılık (Örtüaltı Bitki Yetiştiriciliği)

Bahçe ve tarlaların cam veya naylon ile kapatılarak yetiştirilen meyve ve sebzelerin hava koşullarına karşı korunduğu yerlere **sera** denilir.

Türkiye'de seracılık kış aylarının ılık geçtiği Akdeniz ve Ege kıyılarında yaygındır. Seralarda kış aylarında yazın üretilebilen sebzeler, meyveler ve diğer ürünler yetiştirilir. Seralarda yetiştirilen tarım ürünlerinin bir bölümü ihraç edilir.

Seracılık faaliyetleri Karadeniz'de güneşlenme süresi az olduğu için iç bölgelerde ise kış sıcaklıkları düşük olduğu için yaygın değildir. Kış aylarının soğuk olması seracılığın maliyetini artırır.

Jeotermal enerjinin kışın seraların ısıtılmasında kullanılması jeotermalin yaygın olduğu yerlerde seracılığın yapılmasına olumlu katkı sağlamıştır.

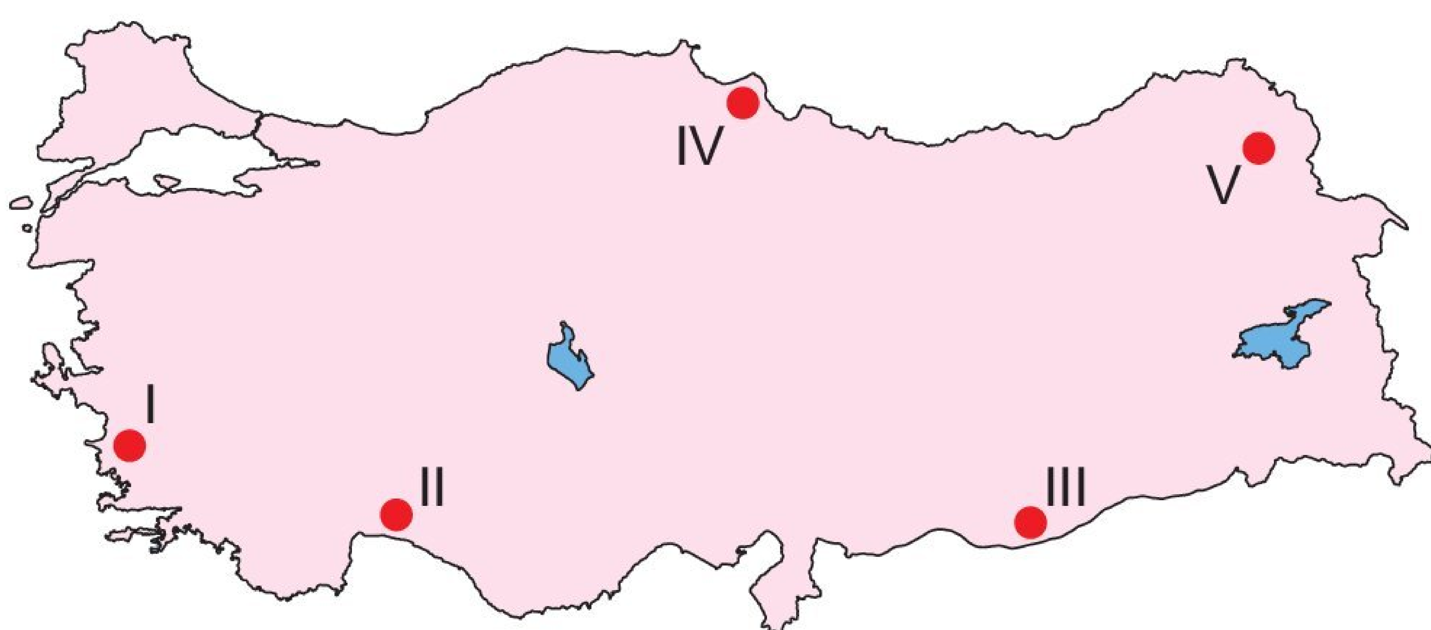
Plantasyon Tarımı

Geniş tarım alanlarında ticari amaçlı tek bir ürünün yetiştirildiği tarım yöntemidir. Brezilya'da kahve, Seylan'da çay ve Malezya'da kauçuk tarımı örnek verilebilir.

Plantasyon tarımı için arazi elde etmek amacıyla özellikle Brezilya ve Endonezya'da yağmur ormanları yok edilmektedir.

10. Kış aylarının ılıman olduğu yerlerde seralarda üretilen ürünlerin maaliyeti soğuk olan yerlere göre daha düşüktür.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde bulunan bir serada üretilen ürünün maaliyeti diğerlerine göre daha yüksek olur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Tarımsal Yeterlilik ve Önemi

Tarımsal yeterlilik; bir ülkede temel gıda ihtiyacını karşılayacak tarım ürünlerinin bulunması, başka bir ifadeyle üretimin tüketimi karşılamasıdır. Toplumların refahı açısından tarım stratejik bir öneme sahiptir.

Tarımda yeterlilik, ülkelerin sürdürülebilir yöntemlerle sağlıklı ürünler elde ederek gıda güvenliğinin sağlamasıdır.

Tarım ürünlerinin sanayide ham madde olarak değerlendirilmesi ve dış ticaretteki yeri de tarımsal yeterliliğin önemini artırmaktadır. Tarımsal üretim fazlası, dış satım (ihracat) yoluyla ticaret dengesine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda ülkeye döviz kazandırır ve ekonomik kalkınmaya olumlu yönde etki eder.

Ülke nüfuslarının fazla veya az olması ve insanların alım gücü de yetiştirilen ürünlerin tüketimini etkiler. Bu nedenlerle bir ülke, her tarım ürününde tarımsal yeterliliğe sahip olamayabilir.

Sel, fırtına ve don gibi afetler (doğal) ve tarımda kullanılan sulama, gübreleme, makine kullanımı vb. metodlar (beşeri) tarımsal yeterliliği etkileyen faktörlerdir.

Bir ülkenin tarım ürünleri tek tek incelenerek ve ülkenin tarımsal ürünlerdeki ticaretine bakılarak tarımsal yeterlilik durumu hakkında yorum yapılabilir.

Tarımsal yeterlilik; bir tarım ürününün ülke içindeki üretiminin ülke ihtiyaçlarını (gıda, hayvancılık, sanayi) karşılamadaki oranıdır.

Ülkemizde 2022 yılı temel gıda maddesi olan buğdayda yeterlilik oranı %87,3'tür. Tarımsal yeterlilikte %560,9 oranı ile fındık ilk sırada yer alır. İncir, kayısı, üzüm ve domatesin yeterlilik oranı fazladır.

Ülkemizde üretimin fazla olduğu ürünler ihraç edilerek döviz girdisi sağlar. Üretimin ihtiyacı karşılamaya yetmediği ürünler ise dış alım yolu ile alınarak açık kapatılır. Örneğin ülkemizde yetişmeyen kahve, dış alım (ithalat) yolu ile sağlanır.

11. Aşağıdaki faktörlerden hangisinin Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünlerinin yeterlilik oranının yıllara göre farklılık göstermesi üzerinde etkisi yoktur?

A) Tarım ürünlerinde dış alımın artması

B) Kişi başına düşen milli gelirin değişmesi

C) Sulama ve gübrelemenin yaygınlaşması

D) Sel, fırtına ve don gibi afetlerin yaşanması

E) Küresel ısınmaya bağlı iklim özelliklerinin değişmesi

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Hayvancılık

Ekonomik değer taşıyan hayvanların; yetiştirilmesi, beslenmesi ve pazarlanmasına **hayvancılık** adı verilir.

Türkiye'de hayvancılık genellikle tarımsal uğraşların yanında ikinci bir gelir kaynağı olarak yapılır.

Türkiye'de hayvancılığın modern yöntemlerle yapılmaması verimin düşük olmasına yol açmıştır.

Türkiye'nin doğal ve beşerî şartları hayvancılık faaliyetlerinin gelişmesini ve çeşitlilik göstermesini sağlamıştır.

Türkiye'de hayvancılığı geliştirmek ve verimi artırmak için yapılması gereken başlıca uygulamalar şunlardır:

- **Hayvan Soylarının İyileştirilmesi:** Ülkemizde hayvancılıkta verimin ve kalitenin artırılması için yerli ırklar et ve süt verimi yüksek türlerle melezleştirme yapılmalı veya ülkemizin iklim şartlarına uygun kaliteli hayvan soyları ithal edilmelidir.
- **Otlakların Korunması ve İyileştirilmesi:** Otlakların (mera) tarım ve yerleşme gibi amaç dışı kullanımlara karşı korunması gerekir. Ayrıca aşırı ve erken otlatma önlenerek ot kalitesi korunmalı.
- **Besi ve Ahır Hayvancılığının Yaygınlaştırılması:** Besi ve ahır hayvancılığı; iyi cins hayvanların, modern ahırlarda sağlıklı koşullarda bakılması ve beslenmesidir.
- **Yem Üretiminin Artırılması:** Ahır hayvancılığının yaygınlaştırılması için yem üretimi artırılmalıdır.
- **Devlet Desteği ve Kredilendirme:** Modern hayvancılığın desteklenmesi için devlet teşviği verilmeli ve kredi koşulları uygun hâle getirilmelidir.

Türkiye'de devlet tarafından "Köye Dönüş", "Kırsal Kalkınmayı Destekleme Programı" gibi projelerle teşvik, hibe ve kredi desteği sağlanmaktadır.

Türkiye'deki başlıca hayvancılık türleri büyükbaş, küçükbaş, kümes hayvancılığı, arıcılık ve ipek böcekçiliği olarak sınıflandırılır.

12. Türkiye'deki hayvancılık faaliyetlerinin çeşitlilik göstermesi üzerinde Türkiye'nin

I. iklimi,

II. jeolojisi.

III. bitki örtüsü,

IV. yer şekilleri

özelliklerinden hangilerinin etkisi olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) II ve III E) III ve IV

Hayvancılık;

- beslenme,
- istihdam sağlaması,
- çiftçilere yan gelir sağlaması,
- hayvansal atıkların gübre olarak kullanılması,
- bazı bitkisel ürünlerin yem olarak değerlendirilmesi,
- sanayiye (tekstil, dokuma, ilaç, konserve) ham madde sağlaması vb. açılardan önemlidir.

13. Hayvansal ürünler aşağıdaki sanayi kollarından hangisinde ham madde olarak kullanılmaz?

A) Halı-kilim B) Tekstil C) İlaç

D) Boya E) Konserve

Büyükbaş Hayvancılık: Türkiye'de büyükbaş hayvan sayısı fazla iken et ve süt verimi düşüktür.

Sığır (inek, öküz, dana, manda) yetiştiriciliği daha çok çayır ve otlakların fazla olduğu Erzurum-Kars çevresi ile Karedeniz yaylalarında yaygındır. Marmara ve Ege'de ise nüfus fazla ve sanayi geliştiği için modern yöntemlerle yapılan ahır hayvancılığı yaygındır.

Mera Hayvancılığı	Özelliği	Ahır Hayvancılığı
Az	Masraf	Fazla
Düşük	Verim	Yüksek
Fazla	İklime bağımlılık	Az
Fazla	Üretimde dalgalanma	Az
Erzurum- Kars ve Karadeniz Yayları	Yaygın olduğu yer	Marmara ve Ege ile büyük şehirlerin etrafı
Yaz yağışlarından dolayı oluşan uzun boylu otlar	Yaygın olma nedeni	Pazar ve sanayi ham maddesi

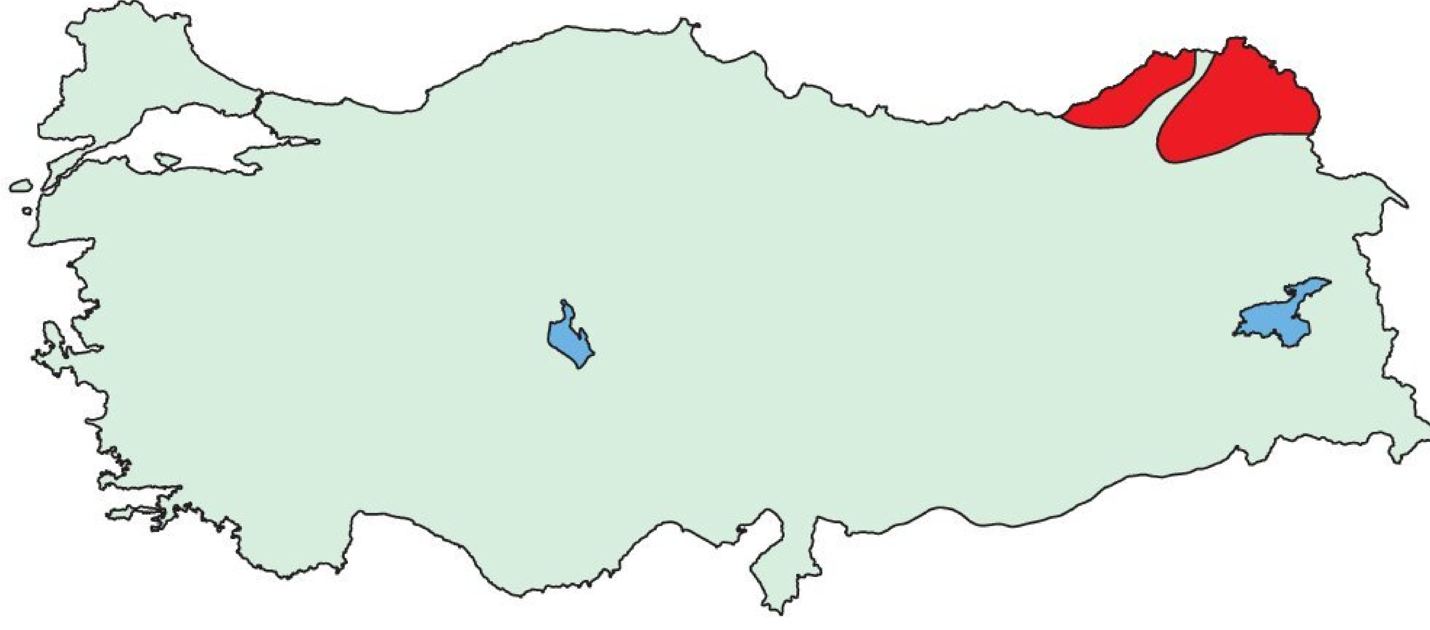
Mera ve ahır hayvancılığının karşılaştırılması

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

14. Aşağıdaki haritada büyükbaş mera hayvancılığının yaygın olduğu bazı yerler gösterilmiştir.

Bu alanlarda büyükbaş mera hayvancılığının yaygın olarak yapılmasında

I. verimli toprakların bulunması,

II. yaz yağışlarının fazla olması,

III. doğal bitki örtüsünün çayır olması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

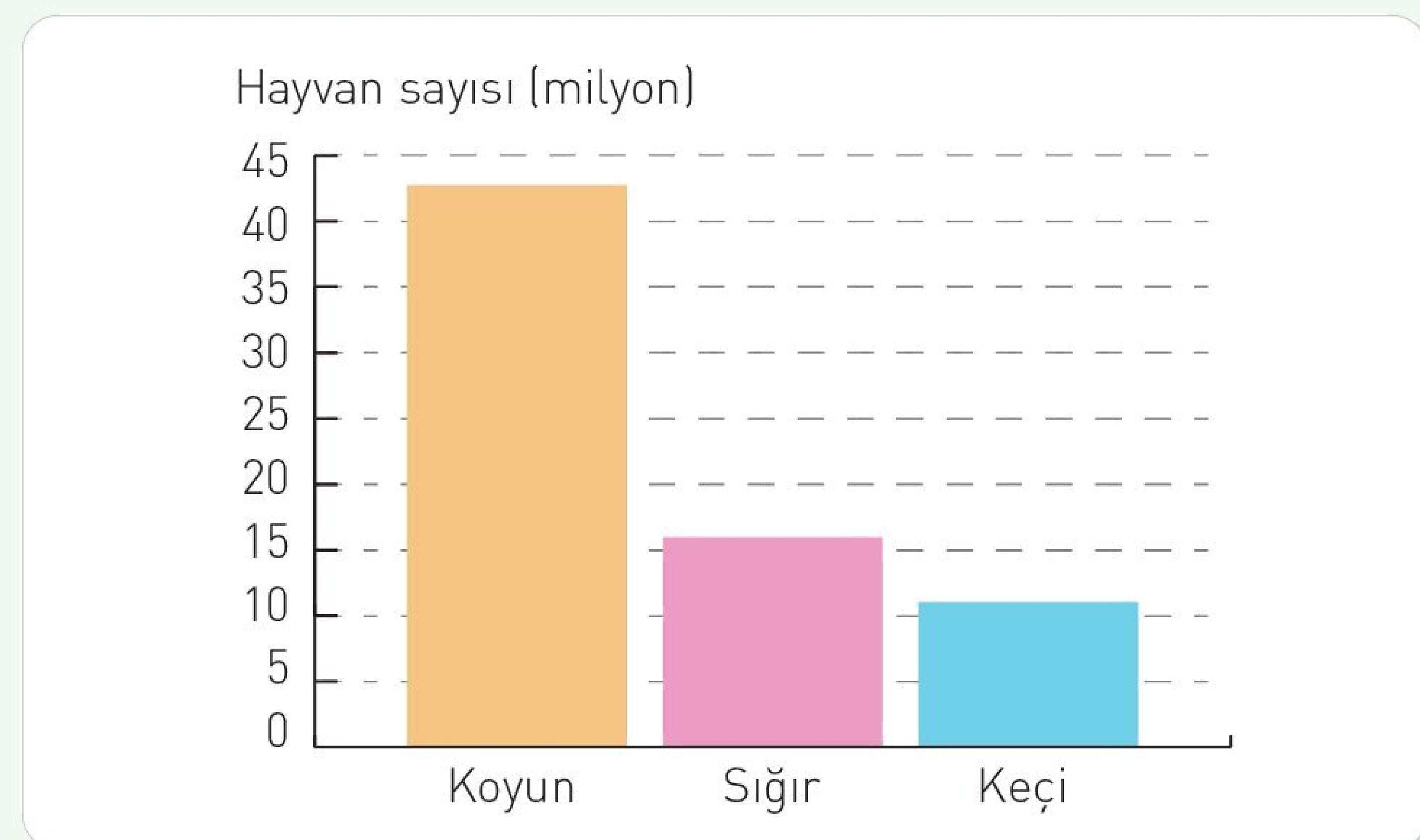
Küçükbaş Hayvancılık: Koyun, kıl ve tiftik keçisi Türkiye'de yapılan küçükbaş hayvancılık türleridir. Kurak, yarı kurak iklim bölgelerinde görülen bozkır bitki örtüsünün olduğu yerlerde yapılır.

Orta, Güneydoğu ve Doğu Anadolu ile Trakya'da koyun yetiştiriciliği, Ankara çevresinde tiftik keçisi, Toros Dağları'nda kıl keçisi yaygındır.

Kümes Hayvancılığı: Tavuk, horoz, hindi, kaz, ördek vb. gibi kanatlı hayvanlar kümes hayvanları olarak adlandırılır.

Kümes hayvancılığında iklim şartlarına bağımlılık azdır. Eti ve yumurtası için beslenirler.

Pazara, diğer bir deyişle tüketim merkezleri olan büyük şehirlere yakın yerlerde daha yaygın olarak yapılır. Tavuk ve yumurta üretim çiftlikleri Bolu, Afyonkarahisar, Konya, Balıkesir, Manisa ve Sakarya çevresinde yoğundur.

Türkiye'de sığır, koyun ve keçi sayısı

Ephesus Akademi

Arıcılık: Türkiye'de farklı iklim tiplerinin ve zengin bitki çeşitliliğinin görülmesi (çiçekli bitkiler, çam ormanları, meyve ağaçları vb.) arıcılık ve bal üretimi için elverişli bir ortam oluşturmuştur.

Yer şekilleri ve iklim şartlarının bölgelere göre farklılık göstermesi çiçeklerin farklı zamanlarda açmasına ve gezici arıcılığın yapılabilmesine olanak sağlamıştır. Arıcılık faaliyetleri sonucu; bal, bal mumu, arı sütü, polen, propolis gibi ürünler elde edilmektedir.

Ülkemiz, bal üretiminde dünyada Çin'in ardından 2. sırada yer almaktadır. En çok bal üretilen iller; Muğla, Ordu, Adana, Aydın ve Mersin'dir.

Arılar, bitkilerde tozlaşmayı sağlayarak doğadaki dengenin korunması ve tarımsal verimin artmasında önemli rol oynar.

15. **Aşağıdaki hayvancılık faaliyetlerinden hangisi o bölgedeki tarım alanlarındaki aşırı ilaçlamadan olumsuz yönde daha fazla etkilenir?**

A) Besi ve ahır hayvancılığı

B) Küçükbaş hayvancılık

C) Kümes hayvancılığı

D) İpek böcekçiliği

E) Arıcılık

İpek Böcekçiliği: Dut yaprakları ile beslenen ipek böceğinin kozasından ipek üretimi yapılır.

İpek böcekçiliği dut yaprağına bağlı olarak yapılan bir ekonomik faaliyet olduğu için iklime bağımlılık vardır.

Üretiminin en fazla olduğu iller; Antalya, Ankara, Bursa, Bilecik, Diyarbakır, Eskişehir, Hatay, İzmir ve Sakarya'dır.

Üretilen ipek; halı ve kumaş dokumacılığında kullanılır.

Ülkemizde yapılan hayvancılık faaliyetlerinden elde edilen başlıca ürünler şunlardır:

Et	Yumurta	Süt	Deri	Yün	Kıl	Bal	İpek	Tiftik

16. **Aşağıdaki hayvancılık faaliyetlerinden hangisi iklim şartlarından ve doğal koşullardan daha az etkilenir?**

A) Ayder Yaylası'nda yapılan arıcılık

B) Antalya'da yapılan ipek böcekçiliği

C) Bolu'da yapılan kümes hayvancılığı

D) Toros Dağları'nda yapılan kıl keçisi yetiştiriciliği

E) Erzurum- Kars Platosu'nda yapılan mera hayvancılığı

14-E 15-E 16-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ormancılık: Ormanların korunması, bakımı ve işletilmesi faaliyetlerine **ormancılık** denir. Ormanların;

- erozyonu önleme,
- biyoçeşitliliği koruma,
- canlılara yaşam alanı oluşturma,
- rekreasyon ve sayfiye amaçlı kullanma,
- oksijen, karbon ve su döngüsünde rol oynamasının

yanında ekonomiye doğal kaynak olarak katkısı vardır.

Ormanlar mobilya ve kâğıt sanayisine ham madde sağlar. Ormanlardan yakacak odun, kalas, kereste vb. asıl ürünler ile reçine, sığla yağı, kestane, çam fıstığı, ıhlamur, mantar gibi yan ürünler elde edilir. Ülkemizde oranı azda olsa bazı aileler geçimini ormanlardan sağlamaktadır.

Ormanlar belirli şartlar altında yenilenebilir bir doğal kaynaktır. Türkiye'de ormanlar yıllık yağış miktarı fazla olduğu için kıyılarda daha çok bulunur.

17. Türkiye'deki ormanlar ve ormancılık faaliyetleriyle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Yağışlı yerlerde fazladır.

B) Rekreasyon ve sayfiye amaçlı kullanılır.

C) Bazı sanayi kollarına ham madde sağlar.

D) Oksijen, karbon ve su döngüsü için önemlidir.

E) Ormanlarda kıl keçisi yetiştiriciliği teşvik edilir.

Balıkçılık: Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen balıkçılığın tarım sektöründeki payı %0,2'dir.

Ülkemizdeki balıkçılık faaliyetlerinin gelişimini olumsuz etkileyen başlıca faktörler şunlardır;

- avlanma yasaklarına uyulmaması,
- modern yöntemlerin kullanılmaması,
- akarsu, göl ve deniz sularındaki kirlilik,
- açık deniz balıkçılığının yeterince yapılmaması,
- balık işleyen ve depolayan tesislerin yetersiz olması

Ayrıca balık tüketimi alışkanlığının olmaması, kıyı bölgelerinde tarım ve turizmin daha öncelikli olması gibi nedenler de balıkçılığın gelişmemesinde etkilidir.

Türkiye'de denizlerden elde edilen balığın yaklaşık %70'i Karadeniz'den elde edilir. Son yıllarda ülkemizde göl, akarsu ve denizlerde yapılan kültür balıkçılığı da gelişme göstermiştir.

Ephesus Akademi

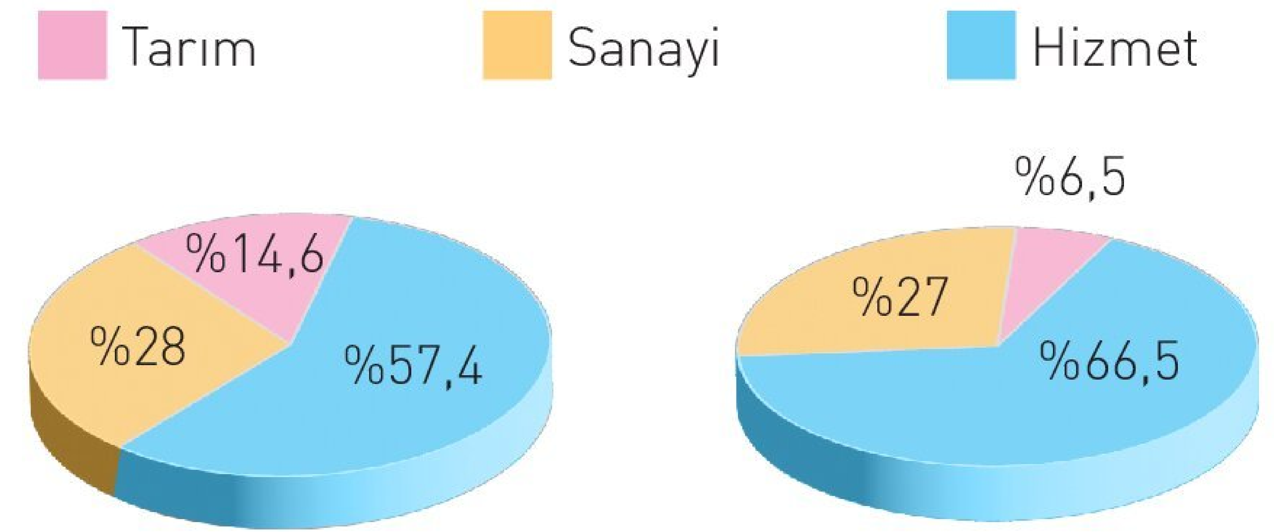
Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

Türkiye'de tarımın millî gelir içindeki payı azalsa da stratejik bir sektör olmaya devam etmektedir.

Tarımın Türkiye ekonomisindeki yeriyle ilgili başlıca özellikler şunlardır:

- Toplam alanının yaklaşık %30'u tarıma aittir.
- Tarımsal üretim, nüfusun gıda ihtiyacını karşılar.
- Tarımsal ürün artıklarının kullanılmasıyla biyoyakıt elde edilir.
- Çalışan nüfusun yaklaşık %15'i tarım sektöründe istihdam edilir.
- Tarım ürünlerinin taşınması, işlenmesi ve pazarlanmasında çalışan kişiler geçimini dolaylı olarak tarımdan sağlar.
- Tarımsal üretim, sanayiye (gıda, ilaç, dokuma, yağ, konserve, meşrubat vb.) ham madde sağlayarak dışa bağımlılığı azaltmaktadır.
- Toplam dış satımda tarımın payı yaklaşık %10, dış alımındaki payı ise yaklaşık %5'tir. Böylece tarım, dış ticaret fazlası oluşturarak ülkemize döviz kazandırır.
- Tarım, iç ticareti canlandırır.
- Türkiye'de tarımın geliştirilmesi için GAP ve KOP gibi büyük bölgesel kalkınma projeleri hayata geçirilmiştir.

Tarım Sanayi Hizmet

Türkiye'de çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımı

Türkiye'de ekonomik sektörlerin millî gelir içindeki payları

18. Türkiye'de ekonominin sektörel dağılımıyla ilgili

I. Günümüzde nüfusun büyük kısmı hizmet sektöründe çalışmaktadır.

II. Cumhuriyet'in her döneminde tarım sektöründe çalışanların oranı en az olmuştur.

III. Sanayi sektörünün millî gelire olan katkısı Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar olan süreçte artmıştır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

17-E 18-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. 1927 yılında Türkiye'deki aktif nüfusun yaklaşık %90'ı tarım sektöründe çalışırken günümüzde bu oran yaklaşık %15 civarındadır.

Tarım sektöründe çalışan aktif nüfusun bu durumuna bakılarak

I. tarımda verimliliğin azaldığı,
II. aktif nüfus içinde tarımda çalışan nüfus miktarının azaldığı,
III. aktif nüfus içinde sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranının arttığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

2. Türkiye'de tarımda verimliliği artırmak için kullanılan yöntemler tarım ürünü türüne ve bu ürünün yetiştirildiği mekâna göre farklılıklar gösterir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Doğu Karadeniz kıyılarında bulunan bir tarım alanında verimliliği arttırmak için kullanılacak yöntemler arasında yer almaz?

A) Gübreleme B) Tohum ıslahı C) İlaçlama D) Sulama E) Toprak bakımı

3. **Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde iklimin tarım üzerindeki etkisine örnek olarak gösterilemez?**

A) Turunçgillerin daha çok Ege ve Akdeniz kıyı kuşağında yetiştirilmesi
B) Tarımda makine kullanımının Karadeniz'de İç Anadolu'ya göre daha az olması
C) Aynı zamanda ekilen buğdayın Balıkesir'de Erzurum'dan önce hasat edilmesi
D) Marmara'da buğday, fındık ve zeytinin doğal olarak yetiştirildiği tarım alanlarının bulunması
E) Doğu Karadeniz kıyılarındaki tarım alanlarında yetiştirilen tarım ürünlerinde sulamaya ihtiyaç duyulmaması

Ephesus Akademi

4. Bazı tarım ürünlerinde devlet, çiftçiyi olumsuz piyasa koşulları ve haksız rekabetten korumak için taban fiyat uygulaması veya destekleme alımları yapmaktadır. Böylece bu ürünlerin üretiminde devamlılık sağlanmaktadır.

Buna göre

I. şeker pancarı-ayçiçeği,
II. pamuk- çeltik,
III. buğday-arpa,
IV. fındık-tütün,
V. muz- domates

kaç numaralı tarım ürünleri bu grupta yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıda tarım yöntemleriyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Entansif tarımda iklime bağımlılık azdır.
B) Ekstansif tarımda üretim ve verim düşüktür.
C) Plantasyon tarımında dar alanlarda farklı tarım ürünleri yetiştirilir.
D) Nadas uygulaması iklim şartların kurak ve sulamanın yetersiz olduğu alanlarda yaygındır.
E) Nöbetleşe ekimde baklagiller diğer tarım ürünleri ile dönüşümlü olarak yetiştirilerek erozyonun etkisi azaltılır.

6. **Türkiye'de seracılığın yaygın olarak yapıldığı yerlerin genel özellikleri arasında**

I. kış aylarının ılık olması,
II. yıllık sıcaklık farkının fazla olması,
III. güneşlenme süresinin uzun olması,
IV. yaz aylarının sıcak ve kurak olması,
V. yıl içinde buzlanma ve don olaylarının nadir olarak görülmesi

unsurlarından hangisi yer almaz?

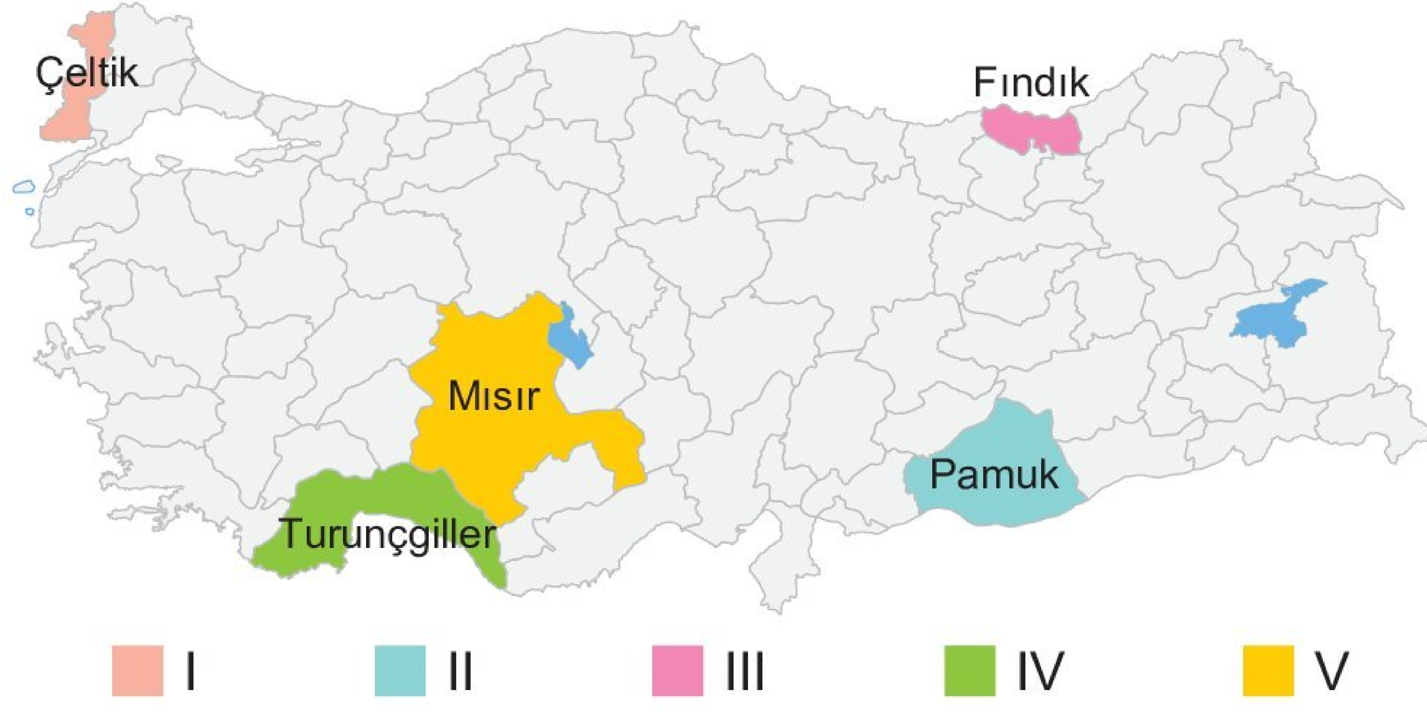
A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki haritada bazı iller üretiminde birinci olduğu tarım ürünleriyle eşleştirilmiştir.

I II III IV V

Buna göre kaç numara ile renklendirilen il üretiminde birinci olmadığı bir tarım ürünüyle eşleştirilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. **Türkiye'de büyükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı yörelerde süt ürünleri üretimi, küçükbaş hayvancılığın yaygın olduğu yerlerde halı kilim dokumacılığı ve ipek böcekçiliğinin yaygın olduğu yerlerde ipekli dokumanın yaygın olması**

I. yapılan ekonomik faaliyetlerin birbiriyle bağlantılı olduğu,

II. Türkiye'de kırsal kesimde ekonominin daha çok tarıma dayalı olduğu,

III. farklı iklim türlerinin yaşanmasının hayvancılık faaliyetlerinde çeşitliliği artırdığı

yargılarından hangilerini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

9. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de doğal bitki örtüsüne bağlı olarak yapılan bazı hayvancılık faaliyetleri ve yapıldığı ortamdaki bitki örtüleri verilmiştir.

	Hayvancılık	Bitki Örtüsü
I	Arı	Orman- Çiçekli bitkiler
II	Sığır	Dağ (Alpin) çayırı
III	Koyun	Bozkır
IV	İpek böceği	Çam ağacı
V	Kıl keçisi	Maki

Hayvancılık faaliyetleri ile yoğun olarak yapıldığı bölgelerdeki bitki örtüsü eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlış</u> verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

10. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de hayvancılıkta verimi artırmak için yapılması gereken uygulamalar arasında <u>yer almaz</u>?**

A) Yem üretiminin artırılması

B) Hayvan sayısının artırılması

C) Hayvan soylarının iyileştirilmesi

D) Otlakların korunması ve iyileştirilmesi

E) Besi ve ahır hayvancılığının yaygınlaştırılması

11. **Türkiye'de hayvancılık faaliyetlerinin çeşitlilik göstermesi üzerinde etkili olan**

I. bitki örtüsü,

II. yer şekilleri,

III. hayvan soylarının ıslah edilmesi

unsurlarından hangileri beşeri faktörler arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

12. I. Arıcılık faaliyetleri daha çok kovanlarda yapıldığından iklime bağımlılık oldukça azdır.

II. Türkiye'de bölgelere göre değişen yer şekilleri ve iklim şartları çiçeklerin farklı zamanlarda açmasına ve gezici arıcılığın yapılmasına olanak sağlamıştır.

III. Ülkemizde farklı türdeki çiçekli bitkilerin, çam ormanları ve meyve ağaçlarının varlığı arıcılık ve bal üretimi için elverişli bir ortam oluşturur.

Arıcılık faaliyetleriyle ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

13. Suları tatlı olan göl, akarsu ve barajlarda yapılan balıkçılığa tatlı su balıkçılığı denir. Bazı göllerin suları tatlı olmasa bile akarsuların göle döküldüğü yerde balıkçılık yapılabilir.

Buna göre aşağıdaki göllerden hangisinde bu balıkçılık türü <u>yapılamaz</u>?

A) Van Gölü B) Tuz Gölü C) Eğirdir Gölü D) İznik Gölü E) Çıldır Gölü

1-C 2-D 3-B 4-E 5-C 6-B 7-C 8-A 9-D 10-B 11-C 12-E 13-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki tabloda tarım faaliyetlerini etkileyen unsurların sınıflandırılması gösterilmiştir.

Buna göre aşağıda verilen unsurlardan hangisi diğerlerinden farklı bir grupta yer alır?

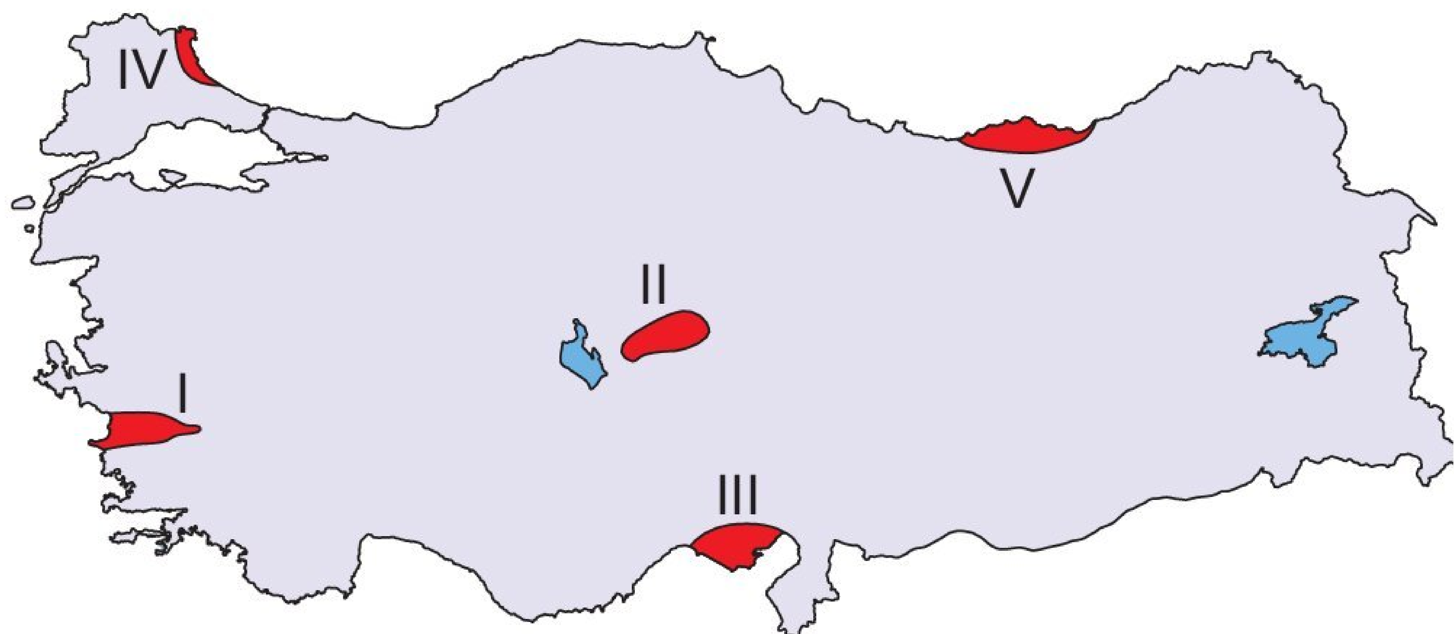
A) Sulama
B) Zirai mücadele
C) İlaçlama
D) Gübreleme
E) Yer şekilleri

2. Bir tarım ürününün yoğun olarak üretildiği yöreye o ürünün tarım bölgesi denir. Her bölgede tarımı yapılabilen bitkiler için tarım bölgesi belirlemek zordur.

Buna göre Türkiye'de yetiştirilen aşağıdaki ürünlerden hangisinin tarım bölgesinin diğerleri kadar belirgin olduğu söylenemez?

A) Muz
B) Turunçgiller
C) Fındık
D) Buğday
E) Çay

3. Sulamanın yetersiz olduğu kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde bir yıl tarım yapıldıktan sonra bir yıl ekim yapılmayarak toprakta su, mineral ve besin birikmesi sağlanır.

Buna göre haritada gösterilen bölgelerin hangisinde bu yönteme daha fazla ihtiyaç duyulur?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

4. Bir ürünün üretim değerinin iç tüketimini karşılama oranına yeterlilik oranı denir. Aşağıdaki tabloda bazı ürünlerin 2022 yılı yeterlilik oranı verilmiştir.

	Tarım Ürünü	Yeterlilik Oranı %
I	Üzüm	157
II	Pirinç	77
III	Patates	106
IV	Buğday	88

Tabloda verilen bilgiler göz önünde bulundurulduğunda 2022 yılında hangi ürünlerin dış alımı yapılmıştır?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

5. Türkiye'de sera alanlarının yaklaşık %82'si Mersin, Antalya ve Adana'da bulunur.

Bu illerimizde seracılığın yaygın olmasında

I. kış aylarının ılık geçmesi,
II. güneşli gün sayısının fazla olması,
III. yaz aylarının sıcak ve kurak geçmesi

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

6. Tarımsal yeterlilik; bir ülkede temel gıda ihtiyacını karşılayacak tarım ürünlerinin bulunması, başka bir ifadeyle üretimin tüketimi karşılamasıdır. Bu nedenle toplumların refahı açısından tarım stratejik bir öneme sahiptir.

Buna göre tarımla ilgili

I. iklime bağlı olarak üretimde yıllara göre dalgalanmalar olması,
II. sanayide ham madde olarak değerlendirilmesi,
III. ülkenin dışa bağımlılığı azaltması,
IV. ülkeye döviz kazandırması

unsurlarından hangileri tarımsal yeterlilik açısından önemli faktörlerden biri değildir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Ormanların; canlılara yaşam alanı oluşturma, erozyonu önleme, oksijen, karbon ve su döngüsünde rol oynama gibi ekolojik öneminin yanında ekonomiye olan katkıları da vardır.

Buna göre

I. biyoçeşitliliği koruması,
II. bazı aileler için geçim kaynağı olması,
III. Türkiye'nin GSMH'sine azda olsa katkı sağlaması,
IV. mobilya ve kâğıt sanayisine ham madde sağlaması

unsurlarından hangileri ormanların ekonomik katkıları arasında yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız IV
D) II ve III E) III ve IV

8. Türkiye'de yapılan hayvancılık faaliyetleri üzerinde doğal faktörlerin önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Buna göre aşağıda verilen doğal faktörlerden hangisinin hayvancılık faaliyetleri üzerinde böyle bir etkisi olduğu söylenemez?

A) Yağış miktarı ve rejimi B) Doğal bitki örtüsü
C) Yeryüzü şekilleri D) Sıcaklık şartları
E) Toprak türü

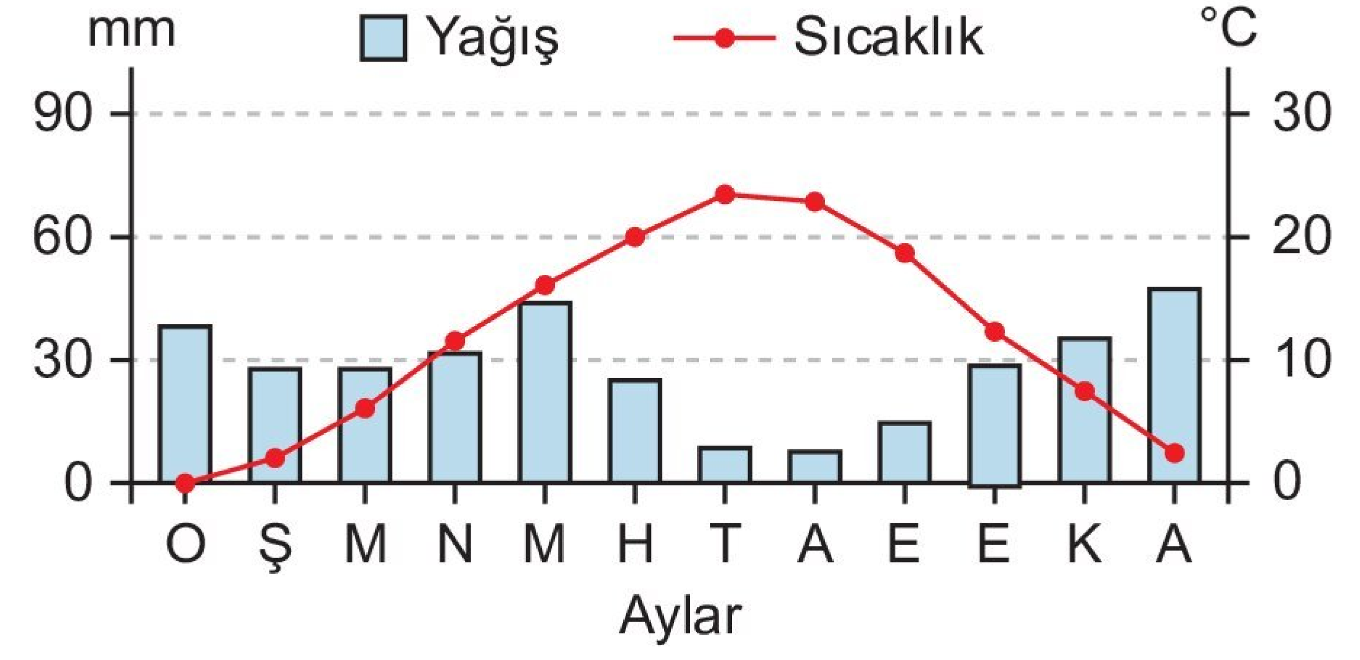
9. Aşağıda bazı hayvancılık türleri ve bunların yaygın olarak yapıldığı yerler hakkında bazı bilgiler verilmiştir.

I. Kümes ve besi (ahır) hayvancılığında iklime bağımlılık az iken verimlilik yüksektir.
II. Bu hayvancılık türleri genel olarak büyük şehirlere yakın olan alanlarda kurulmaktadır.

Bu hayvancılık türleriyle ilgili verilen numaralı bilgilerin nedenleri aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II
A)	Meralarda otlatma ile yapılması	Ulaşım şartlarının gelişmiş olması
B)	Çiftçilerin gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olması	Sanayi tesislerine yakın olması
C)	Kapalı ortamda yem ile yapılması	Pazarlama imkanlarının iyi olması
D)	Kışın sıcaklık değerlerinin yüksek olması	Göç alması
E)	Modern aletlerin kullanılması	Modern aletlerin daha kolay temin edilmesi

10. Aşağıdaki grafikte bir iklim tipine ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış dağılışı verilmiştir.

Aşağıda verilen tarım ürünlerinin yetişme şartları göz önünde bulundurulduğunda hangisi bu iklim şartlarında sulama imkânı bulunsa dahi doğal olarak yetiştirilemez?

A) Baklagiller B) İncir C) Buğday
D) Şeker pancarı E) Arpa

Ephesus Akademi

11. Tarım, Türkiye ekonomisinin kalkınma ve gelişmesinde itici güç olmuştur. Tarımın millî gelir içindeki payı azalsada stratejik bir sektör olmaya devam etmektedir.

Türkiye ekonomisinde tarımın yeri ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Tarımsal üretimin nüfusun gıda ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılaması
B) Çalışan nüfusun yaklaşık %15'inin tarım sektöründe istihdam etmesi
C) Dış ticaret fazlası oluşturarak ülkemize döviz kazandırması
D) Seramik, çimento ve tuğla gibi toprağa dayalı sanayi kollarına ham madde sağlaması
E) İç ticaretin canlanmasına katkı sunması

12. Engebeli ve bitki örtüsü çeşitliliğinin fazla olduğu yerler arıcılık faaliyetleri için daha uygundur.

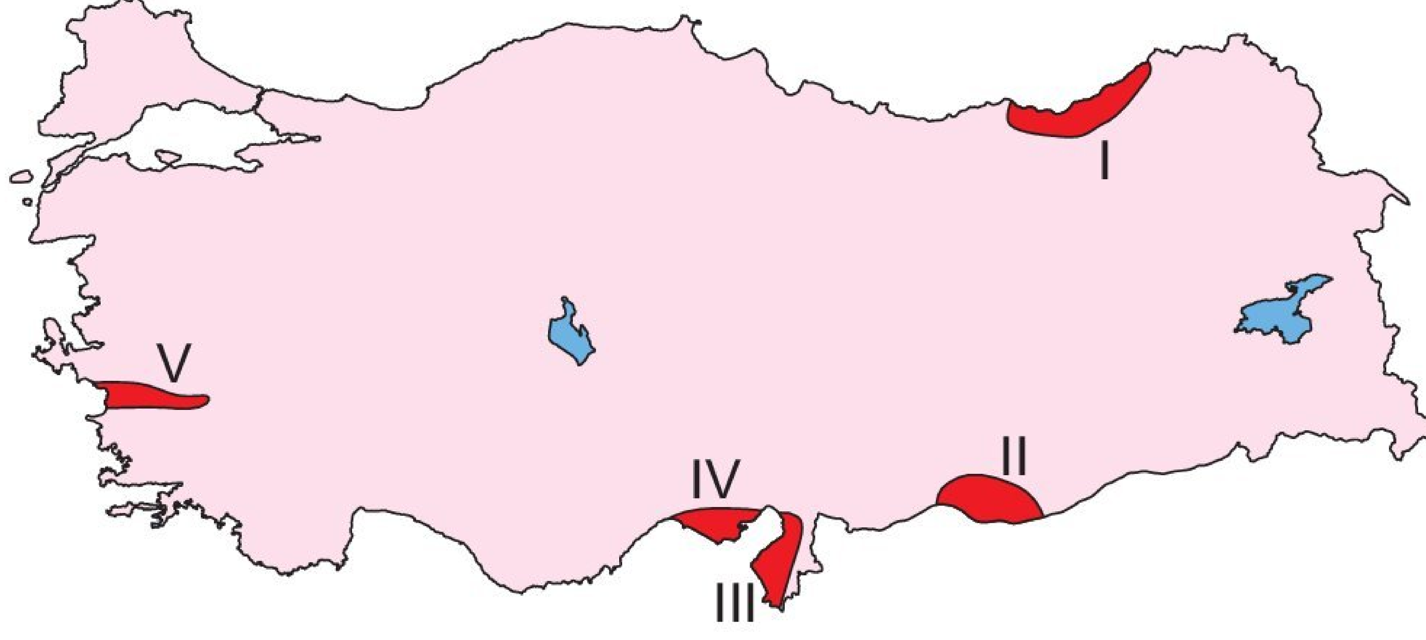
Yalnızca bu bilgiler dikkate alındığında aşağıdaki yörelerden hangisinin arıcılık için daha elverişli olduğu söylenebilir?

A) Tuz Gölü çevresi B) Harran Ovası
C) Ergene Havzası D) Konya Ovası
E) Menteşe Yöresi

1-E 2-D 3-B 4-D 5-C 6-A 7-A 8-E 9-C 10-B 11-D 12-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Yetişme döneminde bol su ve yüksek sıcaklık; hasat döneminde ise kuraklık isteyen bir tarım ürünü yetişme döneminin kurak olduğu yerlerde sulama ile üretilir.

Bazı özellikleri verilen tarım ürünü haritadaki numaralı alanlardan hangisinde doğal ortamda <u>yetiştirilemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünleri ve tarımsal faaliyetlerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Yeterlilik seviyesi yüksek olan ürünler ihraç edilir.

B) Doğu Karadeniz gibi engebeli olan tarım alanlarında insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır.

C) İç Anadolu'da tarımda iklime bağımlılıktan dolayı buğday üretiminde yıldan yıla dalgalanmalar görülebilir.

D) Akdeniz kıyıları tahıl tarımına elverişli olmasına rağmen daha fazla gelir getiren ürünler tercih edildiği için üretimi azdır.

E) Mısır üretiminde suya duyulan ihtiyaç fazla olduğu için üretimde her mevsim yağış alan Karadeniz Bölgesi ilk sırada yer alır.

3. Türkiye'deki tarım ürünlerinden bazılarının üretimi devlet iznine bağlı olmasından dolayı, bazılarının ise iklim şartlarından dolayı yetişme alanları sınırlıdır.

Buna göre aşağıda verilen tarım ürünlerinden hangisinin yetişme alanının sınırlı olması diğerlerinden farklı bir nedene bağlıdır?

A) Muz B) Çay C) Fındık D) Haşhaş E) Turunçgiller

Ephesus Akademi

4. Aşağıdaki haritada bir tarım ürününün Türkiye'deki ekim alanları gösterilmiştir.

Bu tarım ürünüyle ilgili olarak

I. Kış ılıklığı ister.

II. Sanayide ham madde olarak kullanılmaz.

III. Küspesi hayvan yemi ve gübre olarak kullanılır.

IV. Üretiminde yıllara göre dalgalanmalar görülmez.

yargılarından hangileri <u>yanlıştır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5.
- Üretiminde yıldan yıla dalgalanmalar görülür.
- Sofralık ve yağlık olarak üretilir.
- Ayrıca yağı ayrıldıktan sonra geriye kalan artıklar hayvan yemi ve gübre olarak kullanılır.
- Sabun sanayisinde de kullanılır.

Bazı özellikleri verilen tarım ürünü, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mısır B) Yer fıstığı C) Zeytin D) Ayçiçeği E) Şeker pancarı

6. Türkiye'de iklim çeşitliliğinin fazla olması tarım ürün çeşitliliğini de artırmıştır.

Buna göre aşağıda bir arada verilen tarım ürünlerden hangileri Türkiye'deki iklim çeşitliliğine kanıt olarak gösterilebilir?

A) Arpa, Şeker pancarı, Yulaf

B) Buğday, Yulaf, Çavdar

C) Mercimek, Nohut, Fasulye

D) Arpa, Buğday, İncir

E) Çay, Buğday, Zeytin

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıda Türkiye'deki bazı hayvancılık faaliyetleri ve bu faaliyetlerden elde edilen ürünler verilmiştir.

Bu hayvancılık faaliyetlerinden hangisi o faaliyet türünden elde edilmeyen bir ürün ile eşleştirilmiştir?

	Hayvancılık faaliyeti	Ürün
A)	Arıcılık	Polen
B)	İpek böcekçiliği	Koza
C)	Sığır yetiştiriciliği	Yün
D)	Manda yetiştiriciliği	Kaymak
E)	Kıl keçisi yetiştiriciliği	Süt

8. **Türkiye'deki yapılan arıcılık faaliyetleriyle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi doğru bir bilgi değildir?**

A) Polen ve propolis arıcılıktan elde edilen ürünlerdendir.

B) Özellikle tarım alanlarının fazla olduğu alanlarda alternatif geçim kaynakları arasında yer alır.

C) Arılar, bitkilerde tozlaşmayı sağlayarak doğadaki dengenin korunması ve tarımsal verimin artmasında önemli rol oynar.

D) Yer şekilleri ve iklim şartlarının bölgelere göre farklılık göstermesi çiçeklerin farklı zamanlarda açmasına ve gezici arıcılığın yapılabilmesine olanak sağlamıştır

E) Türkiye'deki iklim tipleri ve bitki örtüsü çeşitliliği arıcılık için elverişli bir ortam oluşturmakta ve böylece bal üretiminde dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

9. **Türkiye'de hayvancılık faaliyetlerinden elde edilen et ve süt verimini artırmak için**

I. meralar ıslah edilmeli,

II. hayvan soyları ıslah edilmeli,

III. mera hayvancılığı teşvik edilmeli,

IV. modern ahır ve besi hayvancılığı teşvik edilmeli

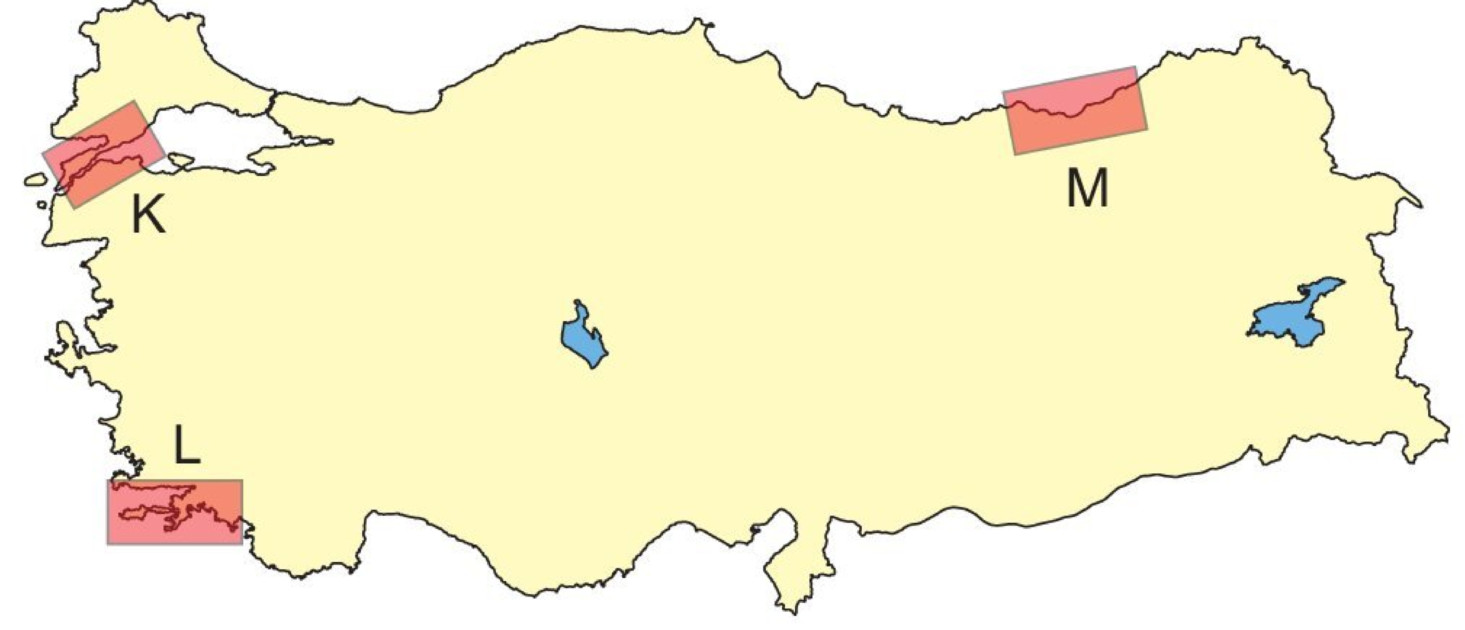
uygulamalarından hangilerinin olumlu yöndeki katkısı diğerlerine göre daha azdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve IV

Ephesus Akademi

10. Aşağıdaki haritada Türkiye'de balıkçılık ve deniz ürünleri faaliyetlerinin yapıldığı bazı yerler gösterilmiştir.

I. Balıkların göç yolları üzerinde bulunması balıkçılık faaliyetlerinin gelişmesine olanak sağlamıştır.

II. Tarım alanlarının az ve bazı balık popülasyonunların çok olması insanların balıkçılığa yönelmesine neden olmuştur.

III. Girintili çıkıntılı kıyılar sayesinde korunaklı koyların varlığı denizlerde yapılan kültür balıkçılığının gelişmesine imkan vermiştir.

Yukarıda numaralandırılarak verilen bilgiler haritada gösterilen bölgelerden hangilerine aittir?

	K	L	M
A)	I	III	II
B)	II	I	III
C)	II	III	I
D)	III	I	II
E)	III	II	I

11. **Küçükbaş hayvan sayısının büyükbaş hayvan sayısına göre daha fazla olmasına rağmen elde edilen gelirin daha az olmasında**

I. et ve süt veriminin daha düşük olması,

II. küçükbaş hayvanların sadece yün ve tiftik elde etmek için yetiştirilmesi,

III. et ve süt ürünleri sanayisinde sadece büyükbaş hayvancılığa ait ürünlerin kullanılması,

IV. Türkiye'deki iklim ve doğal bitki örtüsünün daha çok büyükbaş hayvancılığa elverişli olması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

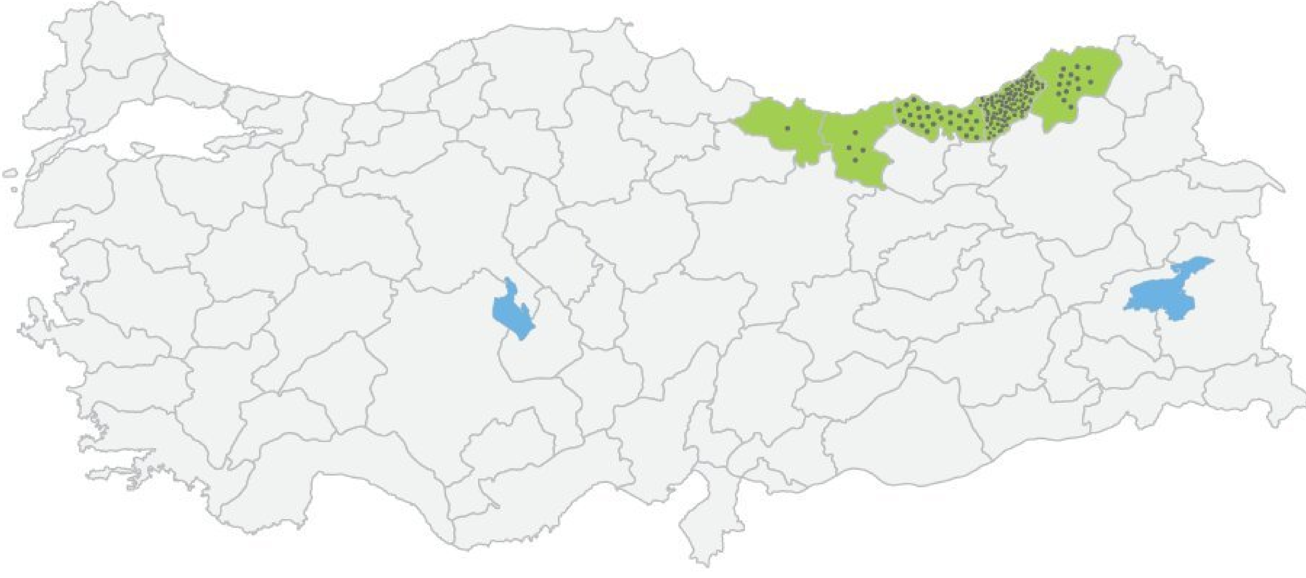
D) II ve III E) III ve IV

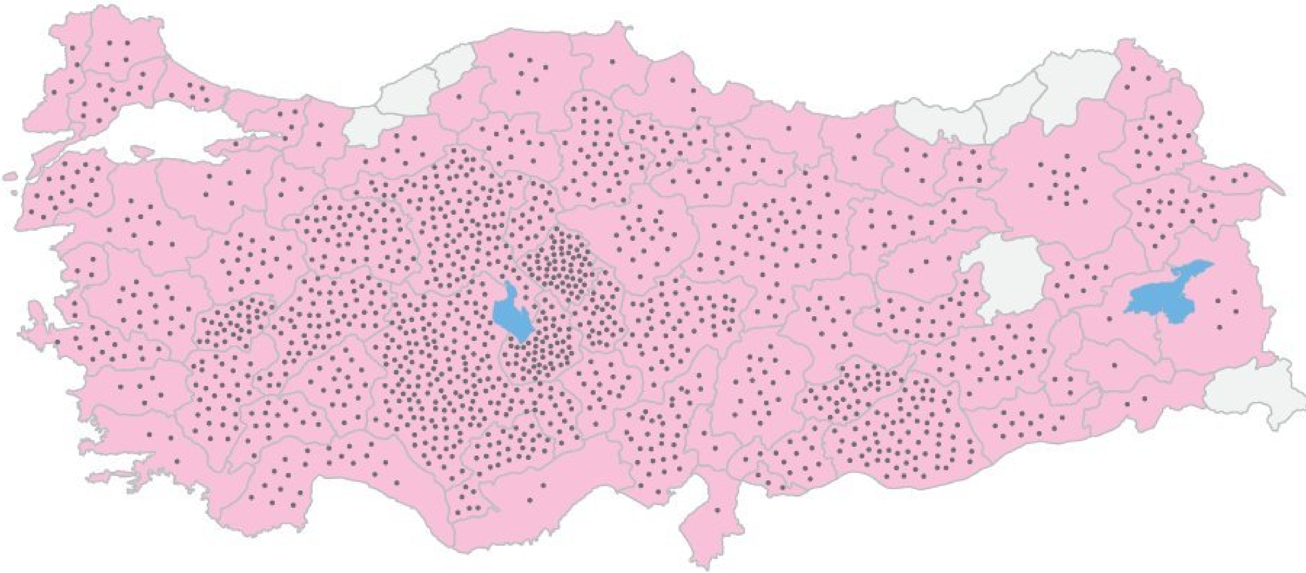
1-A 2-E 3-D 4-D 5-C 6-E 7-C 8-B 9-C 10-A 11-A

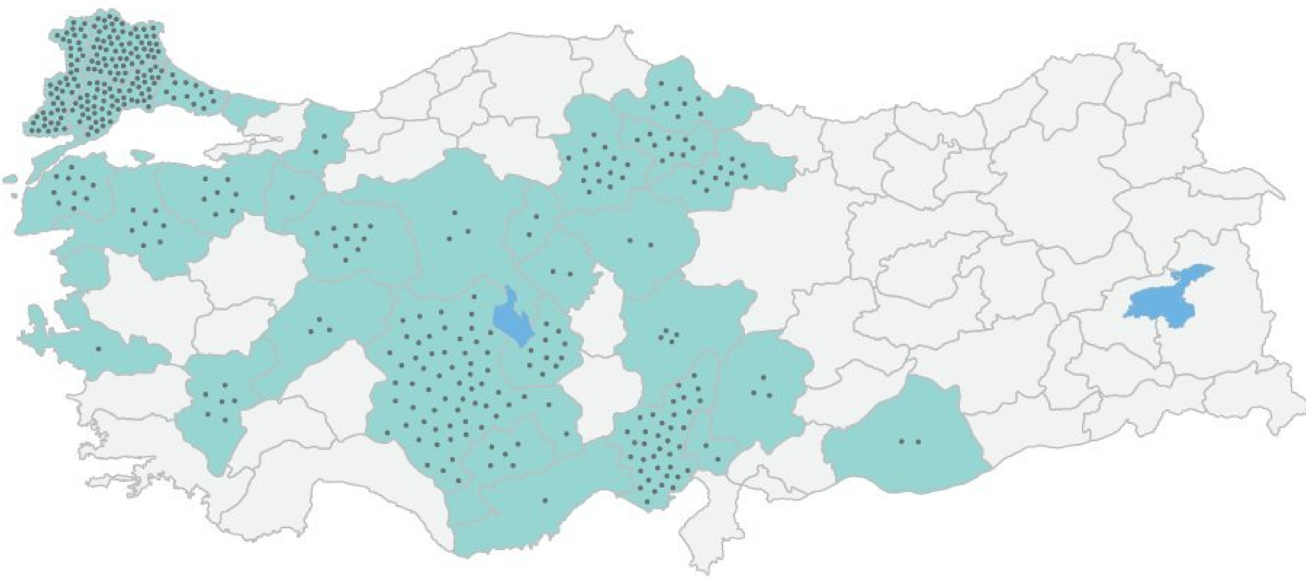
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

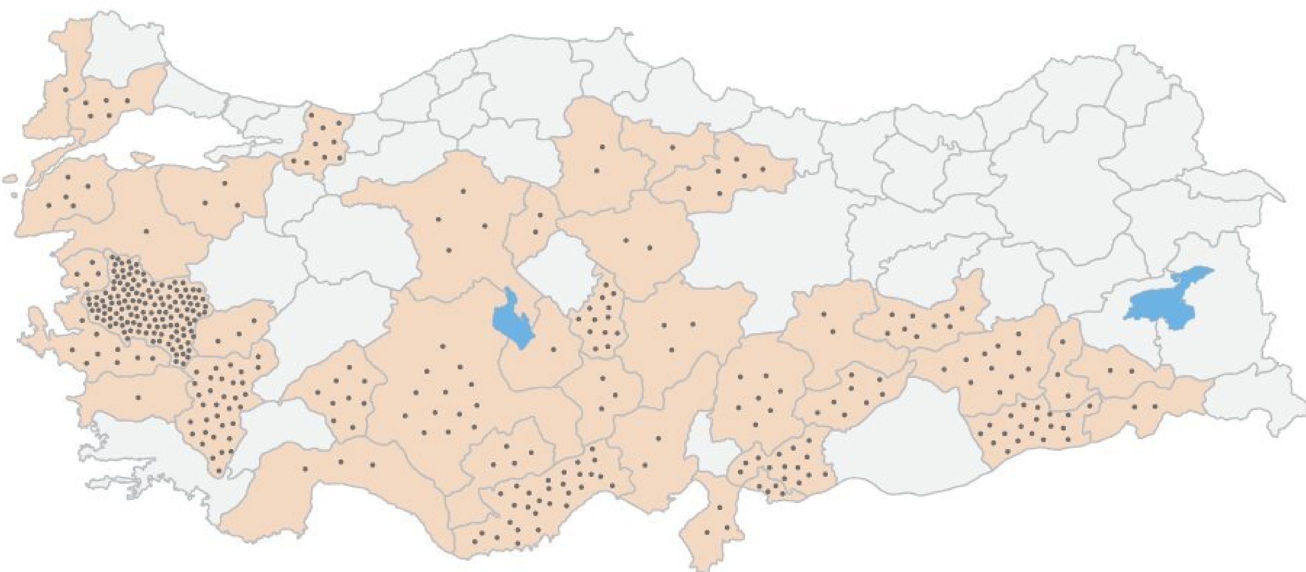
1. **Aşağıdaki haritalarda Türkiye'de yetiştirildiği alanlar gösterilen tarım ürünlerinden hangisinin yaz kuraklığına dayanıklı olduğu söylenemez?**

A)

B)

C)

D)

E)

2. I. Yağış ve sulama imkanının az olduğu iç bölgelerde tahıl tarımının yaygın olması

II. Aynı tür tarım ürünlerinin Kıyı Ege'de Doğu Anadolu'dan daha erken olgunlaşması

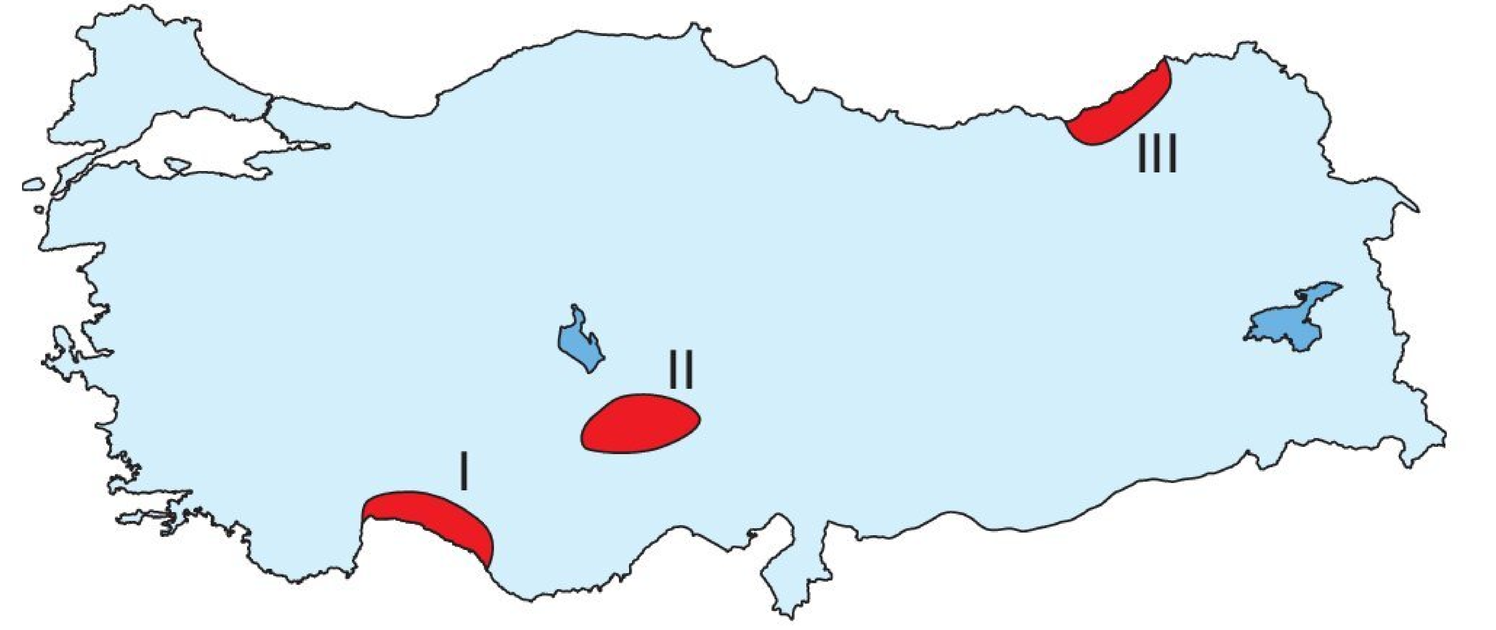
III. Sulama yapılan yerlerde tarım ürünleri üretiminde yıldan yıla oluşan dalgalanmaların daha az olması

IV. Tarımda makine kullanımının yaygın olduğu yerlerde verimlilik artarken insan gücü ve zamandan tasarruf sağlanması

Yukarıda verilen unsurlardan hangileri Türkiye'deki doğal koşulların tarım faaliyetlerine olan etkisine örnek olarak gösterilebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Haritada bazı yöreler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritadaki bu yörelerle ilgili

I. yörede: Örtüaltı tarım ile ürünler normal yetişme zamanı dışında da yetiştirilebildiği için yüksek fiyatlardan pazarlanabilmektedir.

II. yörede: Tarım alanlarının nadasa bırakılması verimi düşürürken erozyonu artırmaktadır.

III. yörede: Tarım alanlarında makine kullanımı kısıtlı olduğundan yaygın olarak insan gücünden yararlanılmaktadır.

durumlarının ortaya çıkmasının nedenleri aşağıdakilerden hangileridir?

	I	II	III
A)	Sulama yetersizliği	Bakı	Toprak bakımı
B)	Tohum ıslahı	Gübreleme	Tarım metodu
C)	Kış ılıklığı	Sulama yetersizliği	Yer şekillerinin engebeli olması
D)	Toprak analizi	Toprak bakımı	Sulama yetersizliği
E)	Bakı	Kış ılıklığı	Yer şekillerinin engebeli olması

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

4. • Yıllık yağış miktarı az ve düzensizdir.
   • Yaz ayları sıcak ve kuraktır.
   • Doğal bitki örtüsü bozkırdır.
   • Yer şekilleri sadedir.

Yukarıda Türkiye'deki bir yöreye ait iklim ve yer şekilleri hakkında bazı bilgiler verilmiştir.

Buna göre bu yörede <u>daha çok</u> aşağıdaki hayvancılık türlerinden hangisinin yaygın olarak yapıldığı söylenebilir?

A) Mandacılık
B) Büyükbaş mera
C) Büyükbaş ahır
D) Arıcılık
E) Küçükbaş mera

5. Aşağıdaki haritada Türkiye'de büyükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı bazı iller numaralandırılarak gösterilmiştir.

Aşağıdakilerin hangisinde bu illerde büyükbaş hayvancılığın gelişmesinin nedenleri doğru olarak verilmiştir?

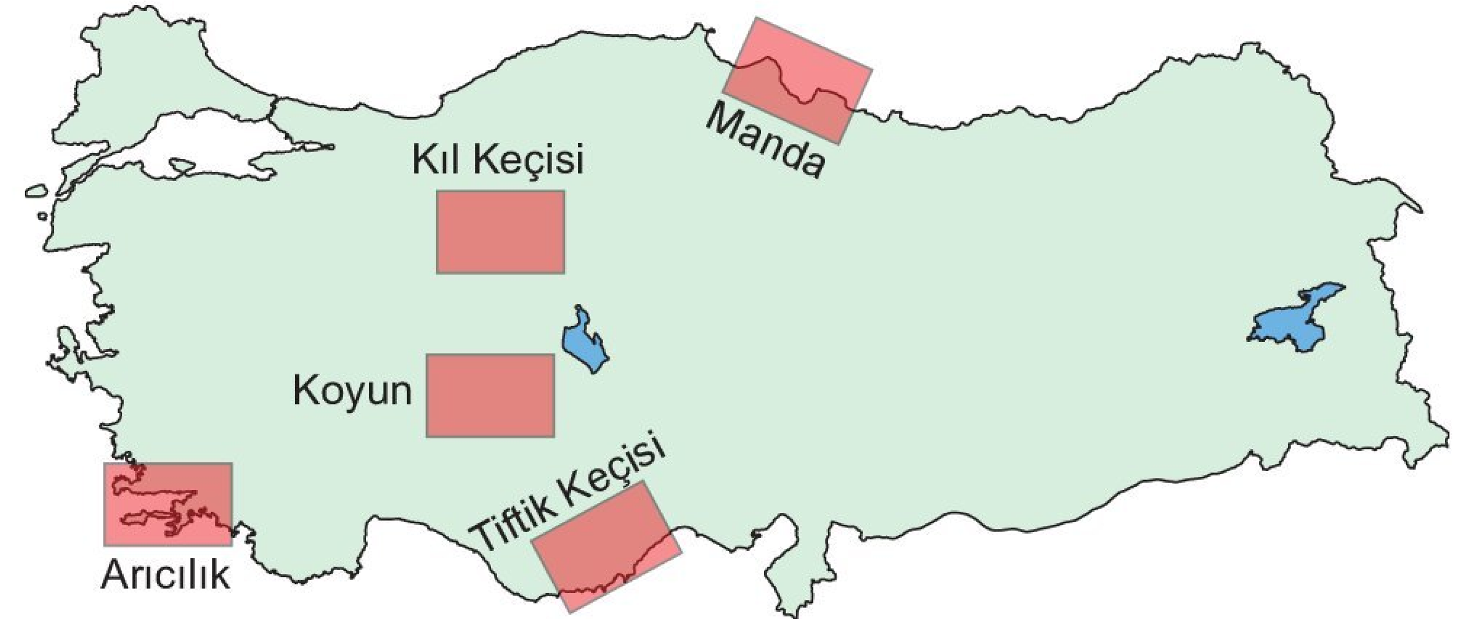
	I	II	III
A)	Maki bitki örtüsü	Bozkır bitki örtüsü	Dağ çayırı bitki örtüsü
B)	Gelişmiş ulaşım ağı	Arpa üretimi	Yükseltinin fazla olması
C)	Pazara yakınlık	Şeker pancarı ve arpa üretimi	Dağ çayırı bitki örtüsü
D)	Denizel iklim şartları	Karasal iklim şartları	Sert karasal iklim şartları
E)	Pazara yakınlık	Bozkır bitki örtüsü	Arpa üretimi

6. **Bir yörenin başlıca özelliklerinin**
   • yükseltisi fazla,
   • kışlar soğuk ve uzun,
   • yaz ayları kısa ve kurak

olduğu biliniyorsa, bu yörede aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin yetiştirilmesi durumunda <u>daha fazla</u> verim elde edilebilir?

A) Mısır
B) Arpa
C) Turunçgiller
D) Fındık
E) Pamuk

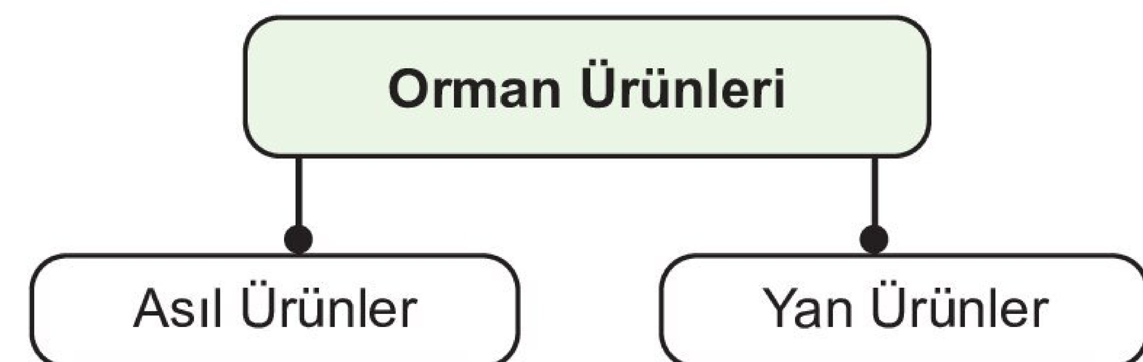
7. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki bazı hayvancılık faaliyetlerinin yaygın olarak yapıldığı yerler gösterilmiştir.

Buna göre bu hayvancılık faaliyetlerinden hangilerinin yaygın olarak yapıldığı yerler <u>yanlış</u> gösterilmiştir?

A) Koyun - Manda
B) Manda - Arıcılık
C) Koyun - Tiftik keçisi
D) Arıcılık - Kıl keçisi
E) Kıl keçisi - Tiftik keçisi

8. Aşağıdaki grafikte orman ürünlerinin sınıflandırılması gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ormanlardan elde edilen asıl ürünler arasında yer alır?

A) Kestane
B) Ihlamur
C) Reçine
D) Kereste
E) Mantar

Ephesus Akademi

1-B 2-A 3-C 4-E 5-C 6-B 7-E 8-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Organik tarım tohumun toprağa bırakılmasından hasada kadar olan süreçte kimyasal madde kullanılmadan her aşamada kontrollü ve sertifikalı yapılan üretimdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tarımsal üretim şeklinin temel hedefleri arasında yer almaz?

A) Toprağın korunması

B) Yer altı sularının koruması

C) Sertifikalı ürün temin edilmesi

D) Tarımsal verimliliğin artırılması

E) Güvenilir gıdaya erişimin sağlanması

2. Az gelişmiş ülkelerde tarım genellikle temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak ve ekstansif yöntemler uygulanarak yapılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ülkelerdeki tarımsal faaliyetlere ait özelliklerden biri değildir?

A) Tarıma dayalı sanayinin gelişmemiş olması

B) Daha fazla insan gücüne ihtiyaç duyulması

C) Üretimin çoğunlukla ihracata yönelik yapılması

D) Üretimin büyük ölçüde doğal koşullara bağlı olması

E) Tarıma zarar veren unsurlarla mücadelede geleneksel yöntemlerin uygulanması

3. I. Nadasa bırakılan alanların oranı giderek azalmaktadır.

II. Dağlık ve eğimli arazilerin fazla olması tarımsal etkinlikleri kısıtlamaktadır.

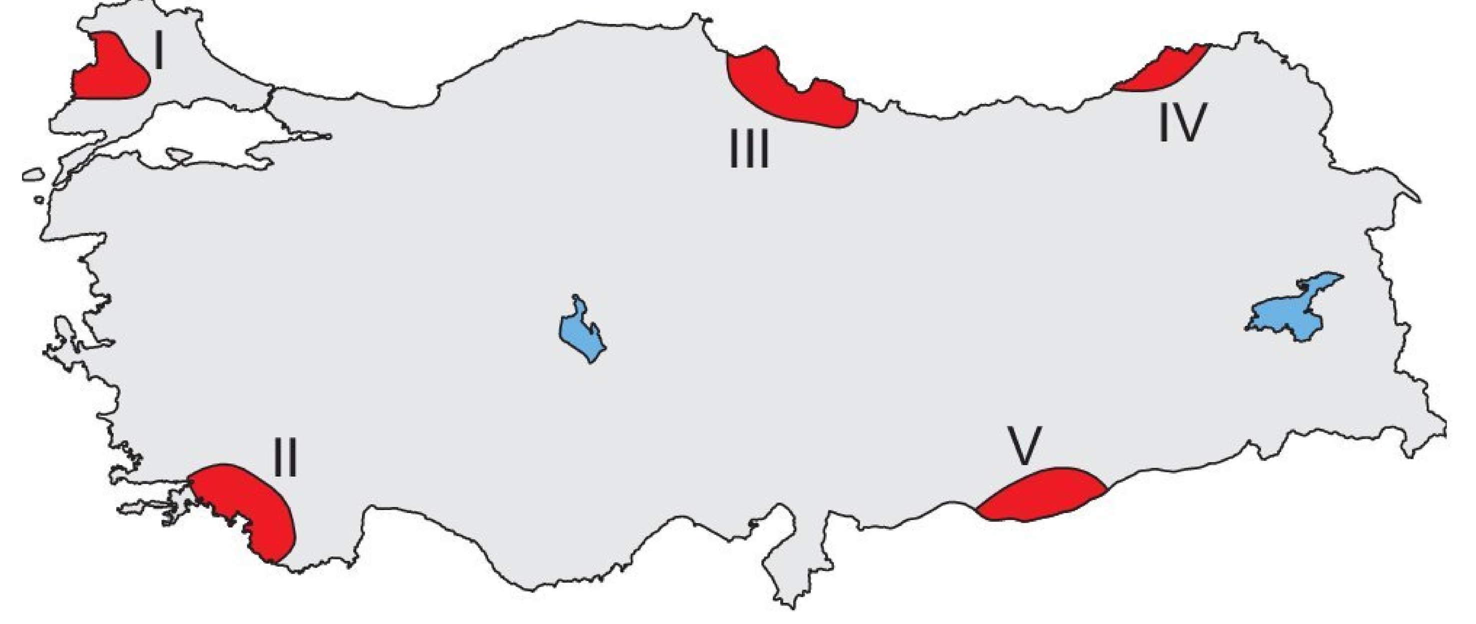
III. Toprağın mineral ve organik madde miktarı her yerde yeterli seviyede değildir.

IV. İç kesimlerde yer alan geniş düzlükler önemli tahıl üretim alanlarını oluşturmaktadır.

Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye'deki yer şekillerinin tarımsal üretime olan etkisine örnek olarak gösterilemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerinde yer şekillerinin dağlık ve engebeli olması tarla tarımını daha fazla kısıtlamaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV E) IV ve V

5. Tarımda çalışan nüfusun fazla olması ve üretimin ekstansif yöntemlerle yapılması, az gelişmiş ülkelerin özelliklerinden biridir.

Buna göre

I. tarımda elde ettikleri verimin düşük olması,

II. anız yakma ve nadas uygulamalarına rastlanılmaması,

III. tarımsal üretimlerinin öncelikle dış satıma (ihracata) dönük olarak olması,

IV. tarımsal faaliyetlerinin büyük ölçüde iklim koşullarına bağlı olmasından dolayı üretimde dalgalanmaların yaşanması

olaylarından hangileri bu ülkelerde yapılan tarımsal faaliyetlerin özellikleri arasında gösterilemez?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. **Türkiye'de arpanın, belli yıllardaki ekim alanları ve üretim miktarını gösteren bir grafik incelendiğinde aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılamaz?**

A) Ekim alanlarındaki değişime

B) Üretim miktarındaki değişime

C) Birim alandan elde edilen ürün miktarına

D) Üretimin en fazla ve en az olduğu yıllara

E) Uygulanan tarım yöntemleri ve üretime olan etkisine

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Bir yörede, bir yıl boyunca üretilen süt miktarıyla o yıl içerisinde düşen yağış miktarı arasında paralellik görülmesi o yörede yapılan hayvancılık faaliyetleriyle ilgili olarak aşağıdaki durumlardan hangisini kanıtlar?

A) Ahır hayvancılığı yapıldığını

B) Hayvan sayısının fazla olduğunu

C) Mera hayvancılığının yaygın olduğunu

D) Daha çok büyükbaş hayvancılığın yapıldığını

E) Daha çok küçükbaş hayvancılığın yapıldığını

8. Türkiye'de mera hayvancılığı giderek azalırken besi ve ahır hayvancılığı artmaktadır.

Buna göre

I. tarlalardaki anızların yakılması,

II. besi ve ahır hayvancılığının maliyetinin daha az olması,

III. mera hayvancılığında verimin daha az olması,

IV. besi ve ahır hayvancılığında daha fazla gelir elde edilmesi

unsurlarından hangileri bu değişimin nedenlerinden biri <u>değildir</u>?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Türkiye'de, aşağıdaki tarım ürünlerden hangisinin yoğun olarak üretildiği yörede küçükbaş hayvancılık faaliyetleri <u>daha az</u> yapılmaktadır?

A) Şeker pancarı B) Arpa C) Ayçiçeği D) Çay E) Buğday

10. Aşağıdaki illerin hangisinde yapılan balıkçılık faaliyetlerinin diğerlerine göre <u>daha fazla</u> gelişmesinde, tarım olanaklarının sınırlı olması önemli etkenlerden biridir?

A) Samsun B) Çanakkale C) İzmir D) Muğla E) Trabzon

11. I. İpekli dokuma

II. Keten dokuma

III. Deri işlemeciliği

IV. Pamuklu dokuma

Sektörlerinden hangilerinin ham maddesi hayvancılık faaliyetlerinden elde edilmektedir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

12. Türkiye'de yapılan aşağıdaki hayvancılık faaliyetlerinden hangisi ile bitki örtüsü veya bitki türleri arasındaki bağlantının <u>daha az</u> olduğu söylenebilir?

A) Küçükbaş mera hayvancılığı

B) Büyükbaş mera hayvancılığı

C) Kümes hayvancılığı

D) İpekböcekçiliği

E) Arıcılık

Ephesus Akademi

13. Aşağıdaki haritada dört hayvan türünün Türkiye'de yoğun olarak yetiştirildiği başlıca yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

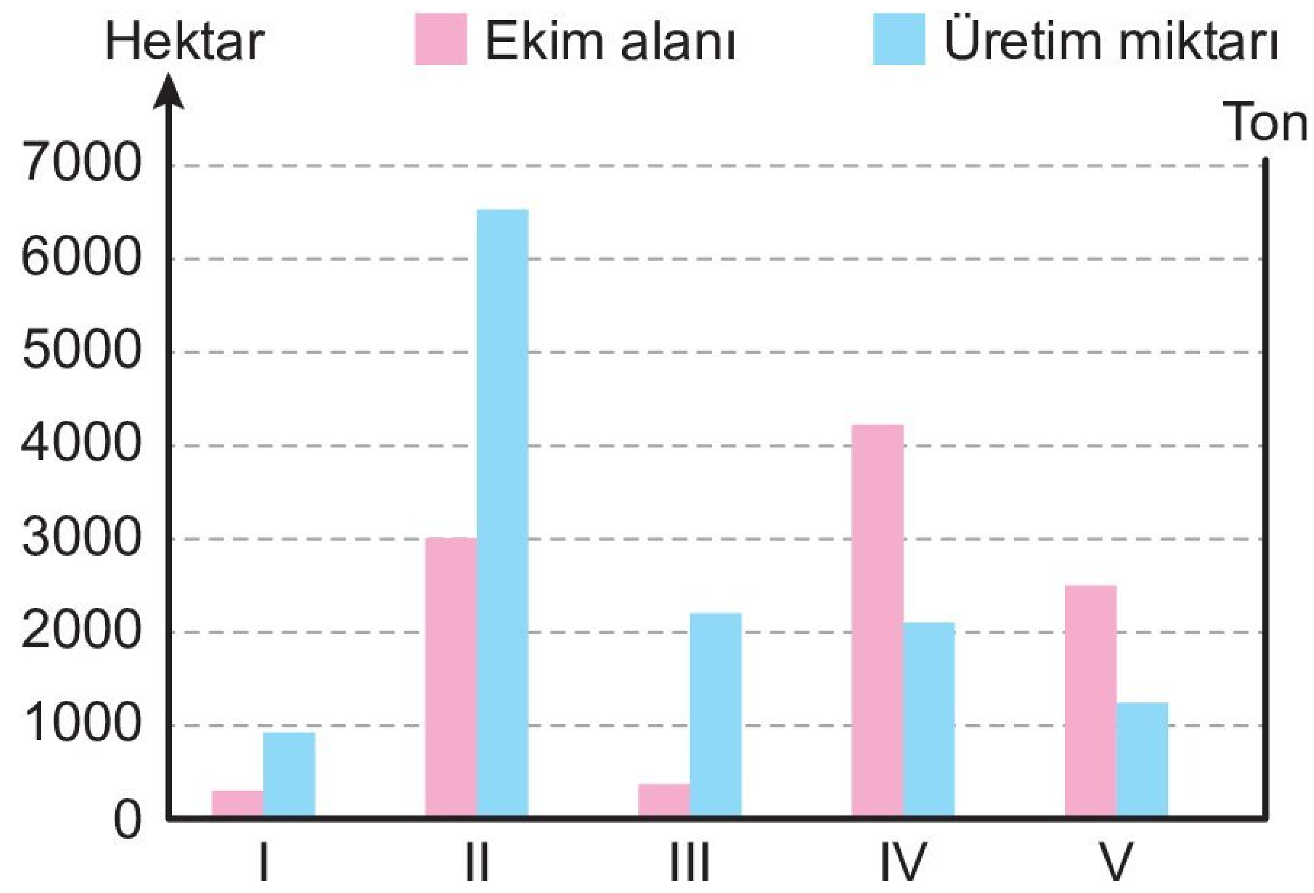
Bu hayvan türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Manda	Tavuk	Kıl keçisi	Koyun
B)	Sığır	Arı	Tiftik keçisi	İpek böceği
C)	Tavuk	Manda	İpek böceği	Arı
D)	Arı	Tiftik keçisi	Sığır	Koyun
E)	Koyun	Arı	Sığır	Tavuk

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki grafikte, bir bölgede yetiştirilen beş farklı tarım ürününün belli bir yıla ait ekim alanları ve üretim miktarları gösterilmiştir.

Grafikteki bilgilere göre bu beş ürünün hangisinde söz konusu yılda birim alandan elde edilen verim <u>daha yüksektir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Tarım ve yerleşme faaliyetleri açısından Akdeniz'deki dağların güney yamaçlarında, Karadeniz'deki dağların ise kuzey yamaçlarında kalan alanlarda araziden faydalanma oranının daha yüksek olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yer şekillerinin daha sade olması

B) Bitki çeşitliliğinin daha fazla olması

C) Su kaynaklarının daha fazla olması

D) İklim şartlarının daha uygun olması

E) Toprakların tarıma daha elverişli olması

3. Temmuz ayının ilk günlerinde Şanlıurfa'dan Erzurum'a giden bir kişi, Şanlıurfa'da tamamlanmış olan buğday hasadının Erzurum'da yeni başladığını gözlemlemiştir.

Bu gözleme dayanarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

A) Sıcaklık farkı tarım ürünlerinin farklı zamanlarda olgunlaşmasına neden olur.

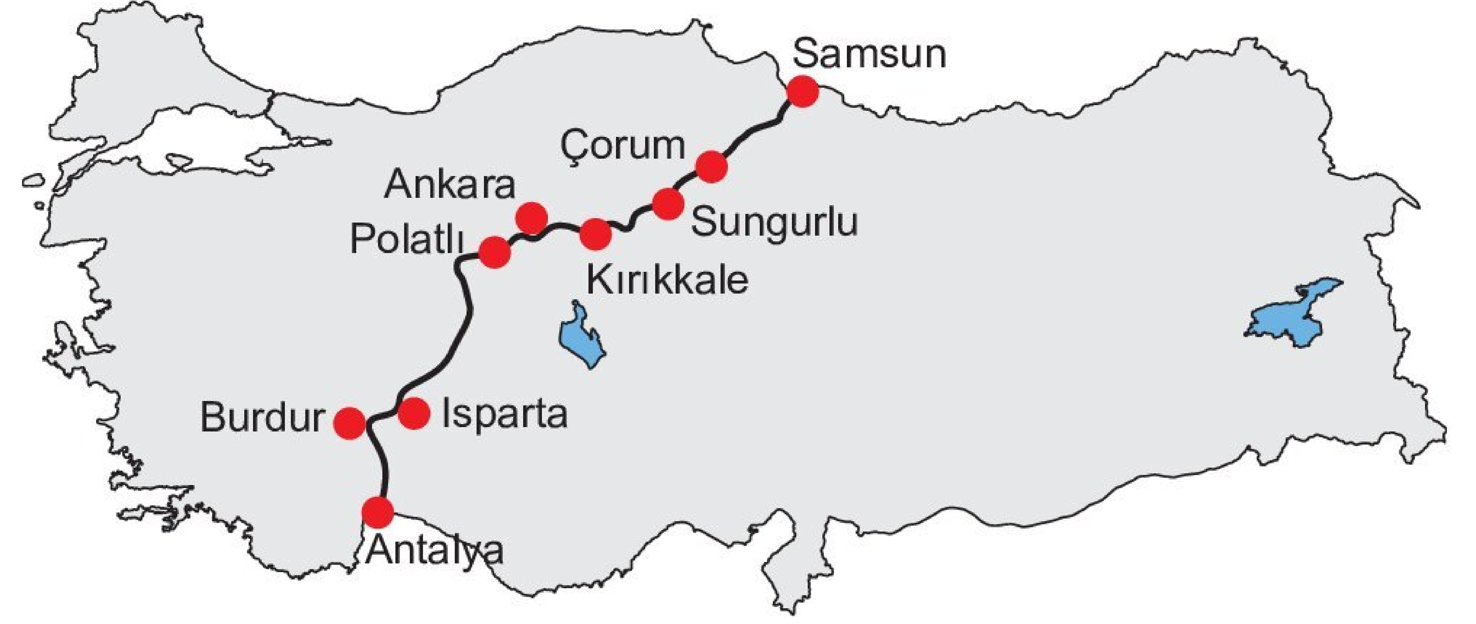
B) Tarımda makine kullanımı Erzurum'da daha azdır.

C) Erzurum'da ekstansif tarım yöntemleri kullanılır.

D) Şanlıurfa'da kurak mevsim daha kısadır.

E) Sulu tarım Şanlıurfa'da daha yaygındır.

4. Aşağıdaki haritada Samsun'dan Antalya'ya kara yoluyla seyahat eden bir kişinin izlediği güzergâh gösterilmiştir.

Bu kişinin izlediği güzergâh üzerinde bulunan tarım alanlarında aşağıdaki ürünlerden hangisinin yetiştirildiğini görmesi <u>beklenemez</u>?

A) Muz B) Buğday C) Pamuk

D) Ayçiçeği E) Çay

5. Tarım alanlarındaki toprakların verimli, sulama imkanının yeterli ve sıcaklıkların yıl içinde çok düşmediği yerler bir yıl içinde birden çok ürün alma bakımından elverişli koşullara sahip olan bölgelerdir.

Buna göre aşağıdaki ovalardan hangisinde normal şartlar altında yıl içerisinde birden fazla ürün <u>alınamaz</u>?

A) Amik B) Erzurum C) Antalya

D) Çukurova E) Harran (Altınbaşak)

6. Aşağıdaki haritada farklı coğrafi özelliklere sahip beş farklı yer numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinin tarımsal faaliyetler açısından diğerlerine göre daha olumlu koşullara sahip olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. I. Doğu Karadeniz kıyıları

   II. Antalya Ovası

Türkiye'de tahıl tarımının yukarıda verilen yerlerde az veya oldukça sınırlı olarak yapılmasının nedenleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) I: Nemliliğin fazla ve yağış rejiminin düzenli olması
   II: Daha fazla gelir getiren ürünlerin yetiştirilmesi

B) I: Yer şekillerinin eğimli olması
   II: Turizm faaliyetlerinin gelişmiş olması

C) I: Dağların kıyıya paralel uzanması
   II: Kıl keçisi yetiştiriciliğinin fazla olması

D) I: Ormanların geniş yer kaplaması
   II: Yazların sıcak ve kurak geçmesi

E) I: Balıkçılık faaliyetlerinin gelişmiş olması
   II: Şehirleşmeye bağlı olarak tarım alanlarının azalması

8. I. Kış sıcaklığının 0 °C'un altına inmediği yerlerde bahçe ve tarlaların cam veya naylon ile kapatılarak yapılan tarım metodudur. Bu yöntemle meyve ve sebzeler hava koşullarına karşı korunarak mevsimi dışında yetiştirilebilir.

   II. Üretim sürecinde insan sağlığına zarar verecek veya doğanın dengesini bozacak genetiğiyle oynanmış tohum, suni gübre ve ziraî ilaçlar kullanılmayan tarım metodudur.

   III. Kurak iklim bölgelerinde sulamanın yetersiz olduğu yerlerde toprağın bir yıl üretim yapılmayarak boş bırakılıp dinlendirilerek kaybettiği suyu ve mineralleri biriktirmesinin sağlandığı tarım metodudur.

Bazı özellikleri verilen tarımsal faaliyet yöntemleri aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II	III
A)	Nöbetleşe ekim	Sera	Nadas
B)	Organik tarım	Nadas	Sera
C)	Sera	Organik tarım	Nadas
D)	Plantasyon	Sera	Organik tarım
E)	Nadas	Organik tarım	Sera

9. Balıklar mevsime göre sıcak denizlerden soğuk denizlere, soğuk denizlerden sıcak denizlere doğru göç ederler. Bu göçlerin yapıldığı güzergâh üzerindeki yerler balıkçılık için elverişlidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu konumundan dolayı Türkiye'de balıkçılığa elverişli yerler arasında bulunur?

A) İstanbul ve Çanakkale boğazları

B) Doğu Karadeniz kıyıları

C) İzmit Körfezi

D) Muğla kıyıları

E) İzmir Körfezi

Ephesus Akademi

10. **Türkiye'de mera alanlarının giderek azalmasının hayvancılığın ekonomiye olan katkısını azaltmaması için aşağıdakilerden hangisinin yapılması <u>daha etkili</u> olur?**

A) Hayvan sayısının azaltılması

B) Hayvan türlerinin ıslah edilmesi

C) Hayvansal ürünlerin ithal edilmesi

D) Tarım alanlarında yem bitkilerinin üretilmesi

E) Ahır (besi) hayvancılığının yaygınlaştırılması

11. **Kuzeydoğu Anadolu'da büyükbaş hayvancılığın yaygın olması**

   I. çayır ve otlakların geniş yer tutması,
   II. yaz mevsiminin yağışlı geçmesi,
   III. tarıma elverişli arazilerin az olması,
   IV. nüfus yoğunluğunun az olması,
   V. yaz mevsiminin tarla tarımı için kısa olması

unsurlarından hangisiyle ilişkili <u>değildir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C 2-D 3-A 4-E 5-B 6-D 7-A 8-C 9-A 10-E 11-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKİYE'NİN MADENLERİ VE ENERJİ KAYNAKLARI

Terimler ve Kavramlar

- Madencilik
- Maden
- Rezerv
- Tuvönan
- Tenör

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'nin madenleri ve enerji kaynaklarını

9. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Madenleri ve Enerji Kaynakları

Yer kabuğunun farklı derinliklerinde doğal olarak oluşan ve ekonomik değer taşıyan minerallere **maden** denir.

Doğada bulunan ve kullanıldığında enerji veren maddelere **enerji kaynakları** denir.

Krom, demir, bakır maden; doğal gaz, uranyum ve toryum ise enerji kaynağıdır.

Maden yatağından henüz çıkarılmamış toplam maden cevheri miktarına **rezerv** denir.

Taş ve toprakla karışık haldedeki maden cevheri miktarına **tuvönan** denir.

Maden yatağından çıkarılan madenin taş ve topraktan ayrıldıktan sonra elde edilen net maden miktarına **tenör** denir.

Madenlerin işletilebilmesi için gerekli olan şartlar şunlardır:

- Rezerv fazla olmalı
- Tenör yüksek olmalı
- Kalifiye iş gücü olmalı
- Yeterli sermaye olmalı
- Madenin pazarı (talep) olmalı
- İşletme maliyeti düşük olmalı
- Teknik imkânlar yeterli olmalı
- Madene ulaşım sağlanabilmeli

Türkiye'deki Başlıca Madenler ve Kullanım Alanları

Türkiye, maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir.

Türkiye'de maden çeşitliliğinin fazla olmasının nedeni, jeolojik yapısının çeşitlilik göstermesi ile farklı zamanlara ait orojenez ve volkanik faaliyetlerin bulunmasıdır.

1. Türkiye'nin maden rezervi çeşitliliği açısından dünyanın zengin ülkelerinden biri olmasında

I. coğrafi konumu ve iklimi,

II. madenlerin kolay ulaşılabilir ve işlenebilir olması,

III. farklı jeolojik dönemlere ait araziler ile orojenik-volkanik faaliyetlerin bulunması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Madenler

Metalik Madenler		Ametal Madenler	
Demir	Krom	Mermer	Bor
Bakır	Altın	Tuz	Fosfat
Cıva	Boksit	Lüle taşı	Oltu taşı

Demir

Çıkarıldığı Yer

Divriği, Kangal (Sivas), Hekimhan (Malatya), Havran (Balıkesir), Kırıkkale, Kayseri, Adana

İşlenildiği Yer

Karabük, İskenderun, Ereğli (Zonguldak), İzmir, Kırıkkale

Kullanım Alanı

Metal sanayisinin ham maddesidir. Elektrik elektronik, ambalaj, inşaat gibi birçok alanda kullanılır.

Türkiye'deki başlıca demir yatakları

Bakır

Çıkarıldığı Yer

Küre (Kastamonu), Murgul (Artvin), Rize (Çayeli), Maden (Elazığ), Ergani (Diyarbakır)

İşlenildiği Yer

Artvin, Samsun, Elazığ

Kullanım Alanı

Elektrik ve elektronik, boya ve kimya sanayisi, inşaat, ulaşım, turistik eşya yapımında kullanılır.

Türkiye'deki başlıca bakır yatakları

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Krom

Çıkarıldığı Yer

Guleman (Elazığ), Fethiye, Köyceğiz (Muğla), Orhaneli (Bursa), Karsantı (Adana), Eskişehir, Denizli, Kayseri

İşlenildiği Yer

Elazığ ve Antalya'daki ferro-krom tesisleri

Kullanım Alanı

Paslanmaz çelik yapımı, otomotiv, uçak, gemi, tren vagonlarında, binalarda merdiven korkulukları vb.

Türkiye'deki başlıca krom yatakları

Altın

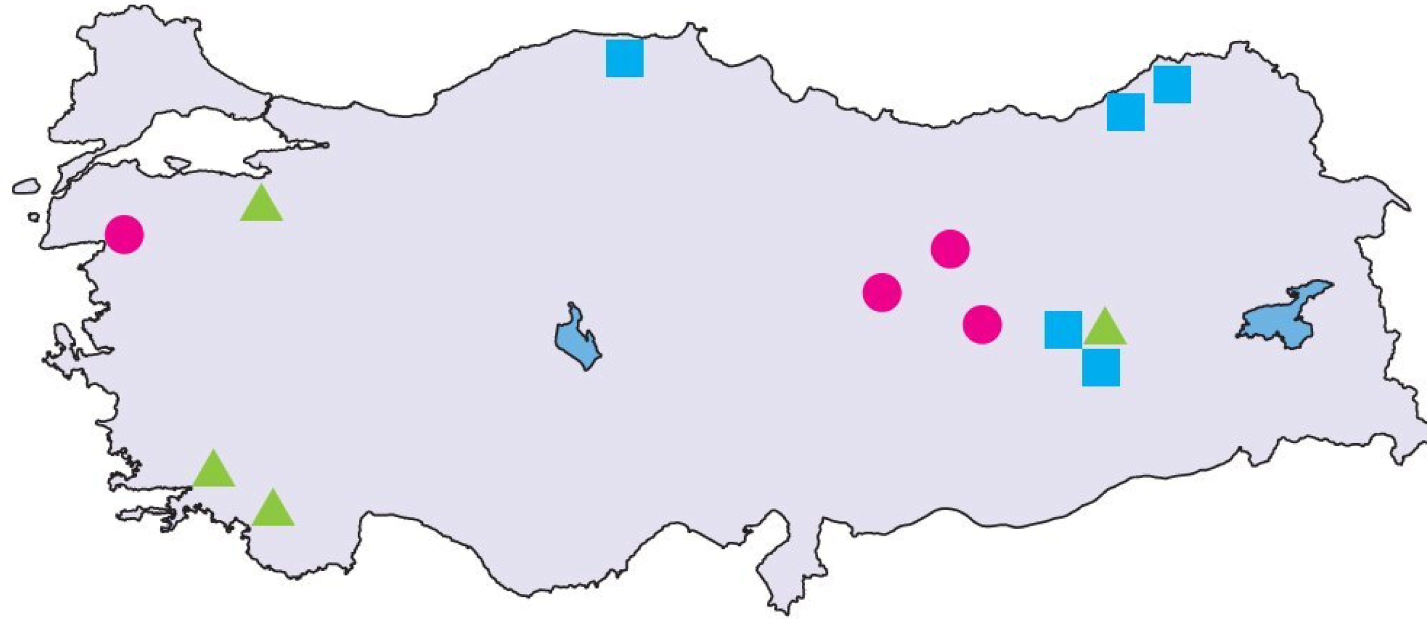
Çıkarıldığı Yer

Bergama (İzmir), Uşak, Balıkesir ve Cerattepe (Artvin)

Kullanım Alanı

Kıymetli ve doğada az bulunan bir metaldir. Başlıca kullanım alanı mücevherat ve elektronik sektörüdür.

2.

Haritada Türkiye'de çıkarıldığı yerler ▲, ■, ● sembolleri ile gösterilen madenler aşağıdakilerden hangisidir?

	▲	■	●
A)	Altın	Bakır	Krom
B)	Bakır	Krom	Demir
C)	Demir	Altın	Krom
D)	Krom	Bakır	Demir
E)	Demir	Krom	Altın

Ephesus Akademi

Bor

Çıkarıldığı Yer

Kırka (Eskişehir)
Bigadiç (Balıkesir)
Kemalpaşa (Bursa)
Emet (Kütahya)

İşlenildiği Yer

Balıkesir ve Eskişehir

Kullanım Alanı

Cam, seramik, deterjan, tarım, kimya sanayisi, ilaç sanayisi, yanmayı önleyici madde yapımı, nükleer uygulamalar, su arıtma, enerji depolama gibi pek çok alanda kullanılır.

Boksit

Çıkarıldığı Yer

Seydişehir (Konya)
Akseki (Antalya)

İşlenildiği Yer

Seydişehir alüminyum tesisleri

Kullanım Alanı

Alüminyum sanayisinin ham maddesidir. Boksit; elektrik elektronik sanayisi, izolasyon malzemelerinin yapımı, konserve ve ambalaj sanayisi, inşaat sektörü ve otomotiv sanayisi olmak üzere birçok alanda kullanılır.

Mermer

Çıkarıldığı Yer

Bilecik, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Kırşehir, Afyonkarahisar, Aydın, İzmir

İşlenildiği Yer

Çıkarıldıkları yerlerde ve büyük kentlerdeki atölyelerde işlenir.

Kullanım Alanı

İnşaat sektörü, dekorasyon, heykelcilik, süs eşyası ve mezar taşı

Mermer yatakları, kireç taşının başkalaşım geçirmesi sonucu oluşmaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Tuz

Çıkarıldığı Yer

Türkiye'de deniz suyundan tuz üretimi İzmir (Çamaltı), Balıkesir (Ayvalık) tuzlalarında yapılmaktadır.

Göl tuzu, Tuz Gölün'den ve Acıgöl çevresindeki tuzlalardan elde edilir.

Kaya tuzu ise; Çankırı, Çorum, Nevşehir, Yozgat, Erzurum, Kars ve Iğdır'da çıkarılır.

Kullanım Alanı

Gıda, konserve imalatı, hayvancılık, kimya sanayisi ve deri işlemeciliği tuzun başlıca kullanım alanlarıdır. Ayrıca tuz, kara yollarında kar ve buzla mücadelede kullanılır.

Kurşun ve Çinko: Bu iki maden genellikle bir arada bulunur. Kurşun akü imalatı, kablo izolasyonu ve benzin içindeki oktanın ayarlanmasında kullanılır. Çinko en çok galvenizlemede kullanılır.

Keban (Elazığ), Balya (Balıkesir), Yenice (Çanakkale) ve Akdağ'da (Yozgat) çıkarılır.

Fosfat: Büyük kısmı gübre sanayisinde ham madde olarak kullanılır. Fosfat, Mazıdağ'ında (Mardin) çıkarılır ve işlenir.

Barit: Sondaj sektörü, cam ve seramik sanayisi ile lastik üretiminde kullanılır. Türkiye barit bakımından zengindir. Barit yatakları Antalya, Çanakkale, Giresun, Muş ve Eskişehir'de bulunur.

Oltu Taşı: Süs eşyası, takı ve tespih yapımında kullanılır. Erzurum'un Oltu ilçesinde çıkarılmasından dolayı Oltu taşı denmektedir.

Lüle Taşı: Süs eşyası ve takı yapımında kullanılır. Eskişehir'de çıkarılır.

3. Türkiye aşağıdaki madenlerden hangisinin rezervleri bakımından zengin bir ülke değildir?

A) Mermer B) Tuz C) Bor

D) Krom E) Demir

Türkiye'nin Enerji kaynakları

Enerji kaynakları; yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları olmak üzere ikiye ayrılır.

Nüfus artışı, sanayileşme, insanların refah seviyesinin yükselmesi ve teknolojik gelişmeler Türkiye'deki enerji talebini artırmaktadır.

Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli yüksektir.

Türkiye fosil yakıtlardan linyit bakımından zengin fakat petrol, taş kömürü ve doğal gaz rezervleri bakımından fakirdir.

Türkiye'de Enerji Kaynakları

Yenilenemeyen Enerji Kaynakları	Yenilenebilir Enerji Kaynakları
Taş kömürü	Hidroelektrik
Linyit	Güneş enerjisi
Petrol	Rüzgâr enerjisi
Doğal gaz	Jeotermal enerji
Uranyum ve toryum	Biyokütle enerjisi

Ephesus Akademi

4. Türkiye sahip olduğu coğrafi konum nedeniyle bazı enerji kaynakları bakımından yeterli potansiyele sahip değildir.

Aşağıdakilerden hangisi bu enerji kaynaklarına örnek olarak gösterilebilir?

A) Gel git B) Rüzgâr C) Güneş

D) Hidrolik güç E) Jeotermal

Yenilenemeyen Enerji Kaynakları

Taş Kömürü

- Türkiye, taş kömürü bakımından zengin değildir.
- Ülkemiz'de taş kömürü yatakları Zonguldak ve Bartın'da bulunur.
- Demir-çelik sanayisinde demirin eritilmesinde enerji kaynağı olarak kullanılır.
- Çatalağzı Termik Santrali'nde (Zonguldak) taş kömürü kullanılarak elektrik enerjisi üretilir.

NOT!

Türkiye arazileri daha çok 3. Jeolojik Zaman'da oluştuğu için linyit bakımından zengindir.

Petrol ve taş kömürü ise 1.Jeolojik Zaman'da oluştuğu için Türkiye'de rezervleri azdır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Linyit Kömürü

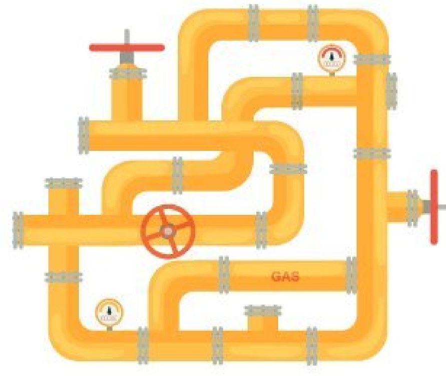
- Türkiye, linyit bakımından oldukça zengindir.
- Linyit, termik santrallerde elektrik enerjisi üretmek için kullanıldığı gibi ısınma amaçlı olarak da kullanılır.
- Kahramanmaraş (Afşin, Elbistan), Adana (Tufanbeyli), Kütahya (Seyitömer, Tunçbilek), Manisa (Soma) ve Muğla (Yatağan) ülkemizde linyitin çıkarıldığı başlıca yerlerdir.

Petrol

- Önemli bir enerji ve ham madde kaynağıdır. Türkiye petrol rezervi bakımından zengin değildir.
- Batman, Adıyaman, Diyarbakır, Siirt, Mardin, Şanlıurfa ve Kırklareli Türkiye'de petrolün çıkarıldığı başlıca yerlerdir.
- Türkiye'de çıkarılan ham petrol ve yurt dışından alınan petrol İzmir, İzmit, Kırıkkale ve Batman'da bulunan petrol rafinerilerinde işlenmektedir. Mersin Rafinerisi artık dolum tesisi olarak hizmet vermektedir.
- Petrol, motorlu taşıtlar ve petrokimya sanayisinde kullanılır.

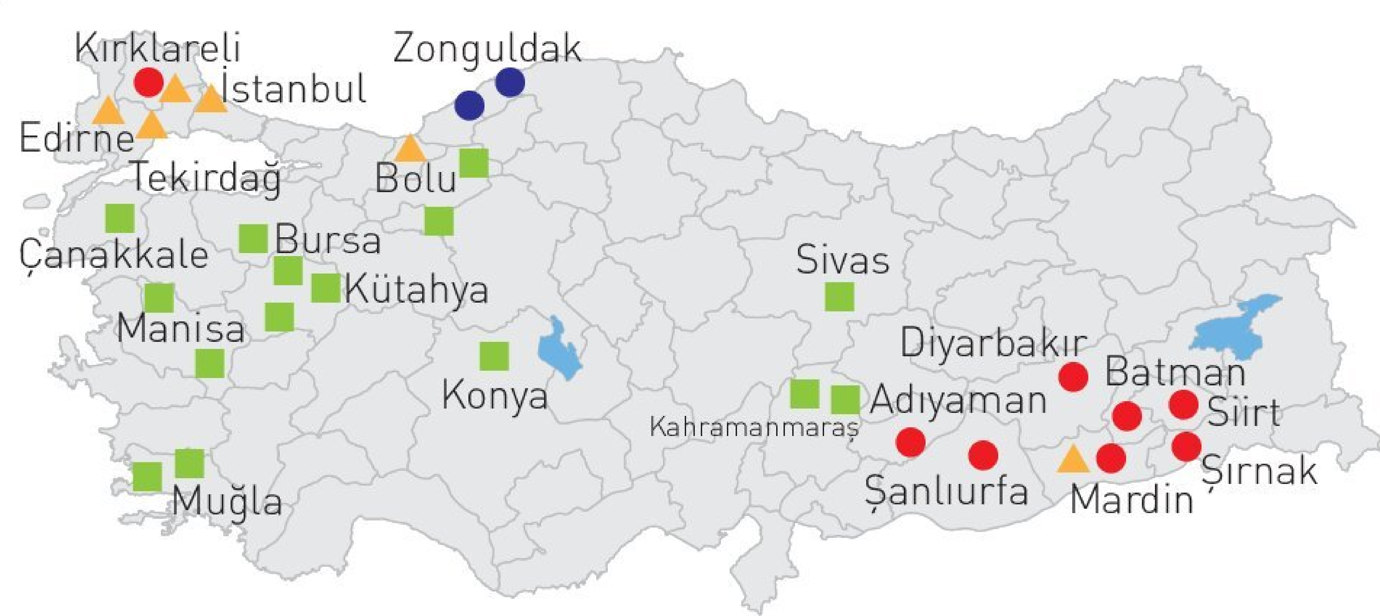
Doğal Gaz

- Termik santrallerde elektrik üretimi, binaların ısıtılması ve sanayi sektöründe kullanılır.
- Türkiye'de doğal gaz rezervleri azdır. Türkiye'de doğal gaz Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Düzce, İstanbul ve Mardin'de çıkarılır.

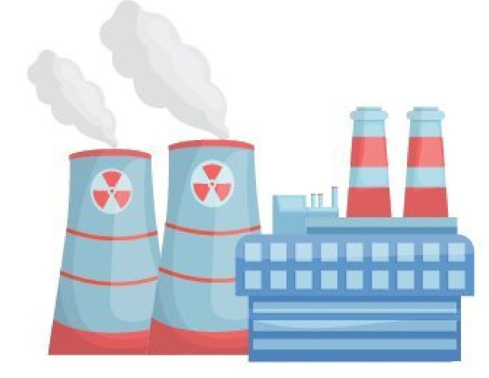
5. Türkiye'de aşağıda verilen enerji kaynaklarından hangisinin çıkarım ve işletiminin yaygın olmasında Türkiye'nin jeolojik oluşum süreci etkili olmuştur?

A) Doğal gaz B) Linyit C) Petrol
D) Uranyum E) Taş kömürü

Türkiye'deki bazı enerji kaynakları

Uranyum ve Toryum

- Uranyum ve toryum Nükleer enerjinin kaynağıdır.
- Türkiye'de uranyum rezervi 9.129 ton, toryum rezervi ise 380.000 tondur.
- Türkiye'nin ilk nükleer santrali Mersin Akkuyu Nükleer Enerji Santrali yapım aşamasındadır. Türkiye'nin ikinci nükleer santralinin ise Sinop'ta yapılması planlanmaktadır.

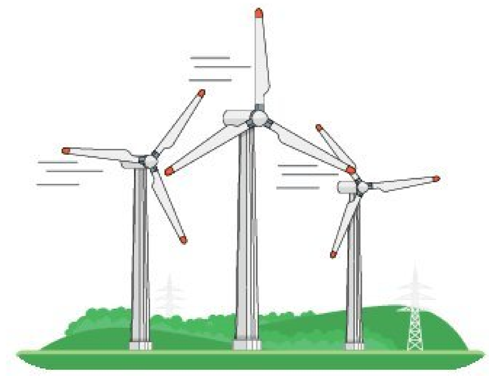

Nükleer santrallerde soğutma amaçlı suya duyulan ihtiyaç fazladır. Nükleer santrallerde enerji üretiminde hava kirliliği azdır fakat nükleer atıkların iyi depolanması gerekir. Çünkü nükleer sızıntılar oldukça tehlikelidir.

Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli fosil enerji kaynaklarına göre daha fazladır.

Rüzgâr Enerjisi

- Ülkemiz rüzgâr enerjisi potansiyeli bakımından zengindir.
- Rüzgâr enerjisi potansiyeli özellikle Balıkesir, İzmir, Manisa, Hatay, Osmaniye, İstanbul ve Çanakkale illerinde fazladır.
- Rüzgâr gücünden ilk elektrik enerjisi üreten santral, 1998 yılında İzmir'de (Alaçatı ve Çeşme) kurulmuştur.

Sayfa 287: Türkiye Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli Haritası

Hidroelektrik Enerji

- Türkiye'deki akarsuların yatak eğimi fazla ve akış hızı yüksek olduğundan hidroelektrik enerji üretimi için elverişlidir.
- Yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde elektrik üretiminde en büyük pay hidroelektrik enerjiye aittir.
- Yağış miktarının yıllara göre değişmesi, hidroelektrik enerji üretiminin dalgalanmasına neden olmaktadır.

6. Enerji üretiminde kullanılan bazı doğal kaynakların zamanla tükeneceği öngörülmektedir.

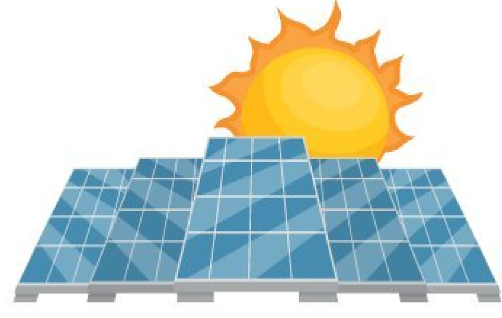
Aşağıdakilerden hangisi bu tür doğal kaynaklara örnek verilebilir?

A) Rüzgâr B) Jeotermal C) Hidrolik
D) Güneş E) Toryum

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Güneş Enerjisi

- Türkiye'de coğrafi konumundan dolayı güneş enerjisi potansiyeli fazladır.
- Türkiye'de güneş enerjisinden sıcak su elde etme, ısıtma ve seracılık alanlarında yararlanılır.
- Türkiye'nin güney bölgelerinde, bakı ve eğim koşullarının elverişli olduğu yerlerin güneşten elektrik enerjisi üretme potansiyeli yüksektir.

Sayfa 287: Türkiye Güneş ve Jeotermal Enerji Haritası

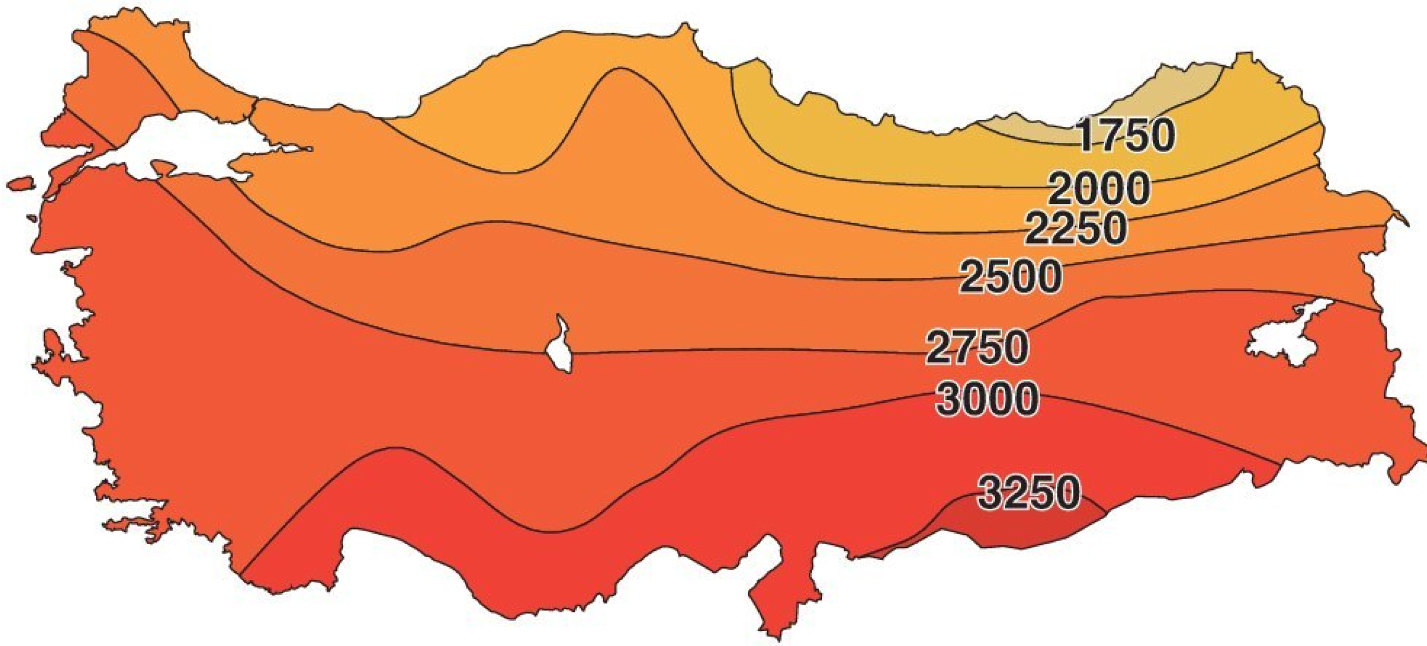
Jeotermal Enerji

- Jeotermal enerji; elektrik enerjisi üretiminde, kaplıca turizminde, konut ve seraların ısıtılmasında kullanılır.
- Türkiye'nin jeolojik yapısı nedeniyle jeotermal enerji potansiyeli fazladır. Jeotermal enerji potansiyelinin büyük kısmı Batı Anadolu'dadır. Ülkemizde; Denizli, Aydın, Manisa, Çanakkale ve Afyonkarahisar illerinde jeotermal elektrik santrali vardır.

Bazı enerji kaynaklarının uzun mesafe taşındığında verimliliğinin azalması (jeotermal), maliyetin artması (linyit, taş kömürü) veya taşınamaması (su gücü, rüzgâr) gibi nedenlerden dolayı santraller enerji kaynağına yakın kurulmaktadır.

7. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki güneşlenme süresinin dağılışı gösterilmiştir.

Haritadaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda

I. Genel olarak güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneşlenme süresi azalır.

II. Akdeniz kıyılarında güneşlenme süresi 3000 saatten fazladır.

III. Türkiye'nin kuzey kıyıları güneş enerjisinden elektrik üretmek için daha elverişlidir.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Türkiye'deki Maden Kazaları ve İş Güvenliği

İş kazaları ve meslek hastalıklarının en fazla görüldüğü ekonomik faaliyet kolu madenciliktir.

Madencilikte yaşanan iş kazalarının yaklaşık %85'i kömür ocaklarında meydana gelir. Kömür ocaklarında meydana gelen grizu patlaması, göçük, yangın ve gaz zehirlenmeleri nedeniyle işçiler hayatlarını kaybedebilmektedir. Örneğin; Soma'da (Manisa) 2014'te meydana gelen patlamada 301 kişi hayatını kaybetmiştir.

Yaşanan bu olaylar maden kazalarını önlemeye yönelik olarak iş sağlığı ve güvenliğinin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Maden kazalarını önlemek için alınması gereken önlemlerden bazıları şunlardır:

- Geçmişte yaşanılan kazalar incelenerek gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Grizu riskine karşı önlem alınmalıdır.
- Maden içinde yaşam odası (sığınma odası) olmalıdır.
- Denetlemeler ciddi ve uygun aralıklarla yapılmalıdır.
- Eğitim ve tatbikatlar yapılmalıdır.
- Tüm işçilerin üzerinde haberleşme cihazı, ferdî oksijen maskesi ve takip çipi bulunmalıdır.
- Maden ocağı girişi su baskınlarından korunmalıdır.

Türkiye Ekonomisinde Madenlerin ve Enerji Kaynaklarının Önemi

- Madenler ve enerji kaynakları; sanayi, ulaşım, inşaat ve tarım gibi ekonomik sektörlerin gelişmesine katkı sağlar.
- Türkiye'de madenciliğin gayrisafi millî hasıla (GSMH) içindeki payı %1,5-2 , ihracat içindeki payı %2,5'dir.
- Madencilik iş imkânı sağlayarak kırsal kesimdeki işsizliği ve göçü önlemeye katkı sunar.
- Madencilik, makine sanayisinin gelişimine katkı sağlar.
- Gübre yapımında kullanılan azot, fosfat ve kükürt tarımın gelişmesinde rol oynar. Bakır, krom, mermer ve bor Türkiye'nin dış satımında önemli bir yere sahiptir.
- Türkiye'nin zengin olduğu madenler; bor, trona (doğal soda), kaya tuzu, perlit, ponza, feldspat, barit, manyezit, alçı taşı, mermer, kuvarsit, zımpara taşı, boksit, krom ve linyit sayılabilir.
- Nüfus artışı, ulaşım faaliyetlerinin gelişmesi ve sanayileşme Türkiye'nin enerjiye olan ihtiyacını artırmıştır. Bu nedenle nükleer ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlarla enerjide dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir.

Ephesus Akademi

1. I. Ağır sanayinin temel ham maddesidir ve kullanım alanı yaygındır.

II. Kireç taşının başkalaşmasıyla oluşan bu maden özellikle inşaat sektörü, dekorasyon, heykelcilik ve süs eşyası yapımında kullanılır.

III. Alüminyumun ham maddesi olan bu maden çok hafif olduğu için uçak ve otomobil sanayilerinde yaygın olarak kullanılır.

Bazı özellikleri verilen madenler sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Demir – Bakır – Krom

B) Krom – Boksit – Demir

C) Demir – Mermer – Boksit

D) Bakır – Krom – Demir

E) Mermer – Demir – Boksit

2. **Aşağıda verilenlerden hangisinin bir maden yatağının işletilmesindeki etkisi diğerlerine göre daha azdır?**

A) İklim şartları

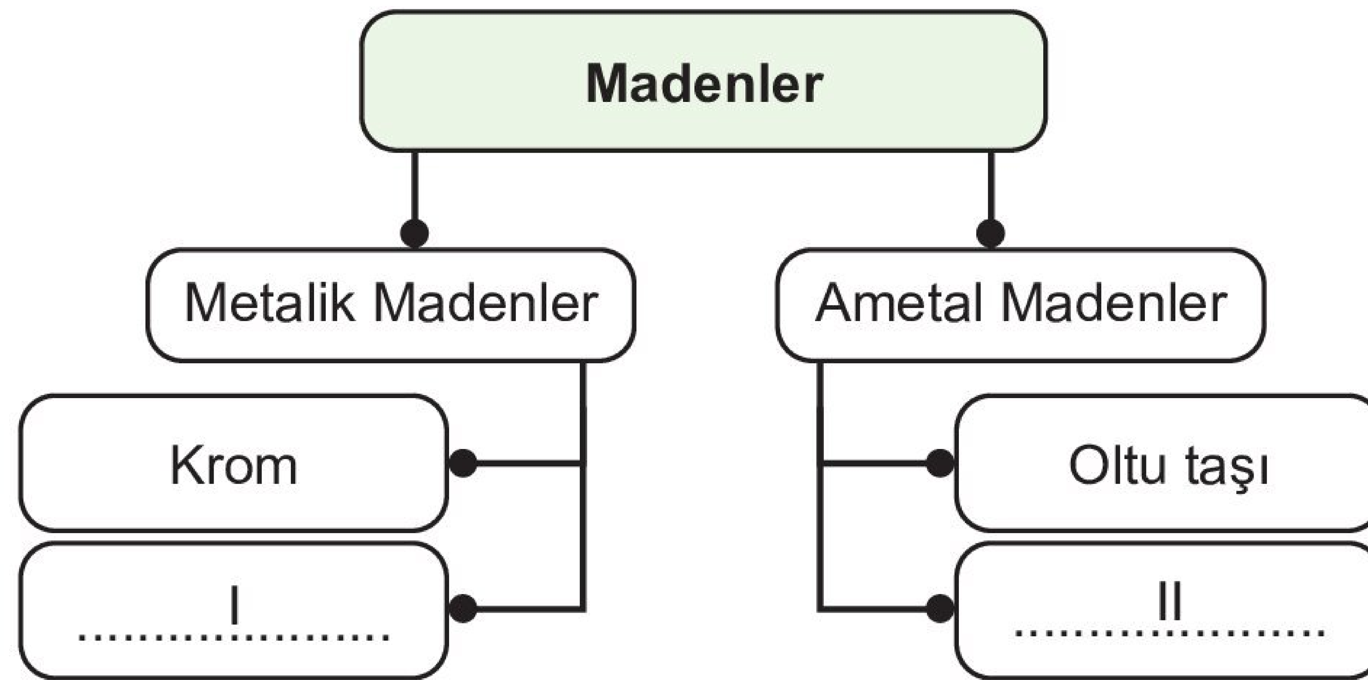
B) Madenin rezervi

C) Ulaşım koşulları

D) Madenin tenör oranı

E) Sermaye ve teknolojik imkânlar

3. Madenler iletkenlik özelliklerine göre metalik ve ametalik olarak iki gruba ayrılırlar.

Buna göre yukarıdaki tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II
A)	Tuz	Bakır
B)	Boksit	Demir
C)	Bor	Lüle taşı
D)	Barit	Fosfat
E)	Altın	Mermer

4. Aşağıdaki haritada bir madenin Türkiye'de çıkarıldığı ve işlenildiği yerler gösterilmiştir.

Kullanım alanlarından bazıları elektrik elektronik sanayisi, inşaat ve turistik eşya yapımı olan bu maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Altın B) Bakır C) Cıva

D) Demir E) Krom

5. **Türkiye'deki madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak**

I. Türkiye'nin ihracatında ilk sırada yer alan sektördür.

II. Bazı madenler rezervlerinin yeterli olmaması nedeniyle dışarıdan satın alınmaktadır.

III. Jeolojik yapısına ve volkanik arazilerin yaygın olmasına bağlı olarak maden çeşitliliği fazla olan bir ülkedir.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

6.
- Paslanmaz çelik, metal ve silah endüstrisi için önemli bir madendir.
- Çeliğin sertleşmesini ve güçlenmesini sağlar.
- Kullanım alanı çok yaygındır.
- Elazığ (Guleman), Muğla (Fethiye, Köyceğiz), Bursa (Orhaneli) en fazla çıkarıldığı merkezlerdir.

Bazı özellikleri verilen ve Türkiye'nin ihraç ürünleri arasında yer alan bu maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bakır B) Demir C) Krom

D) Altın E) Boksit

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Odun, tarımsal atıklar, kanalizasyon atıkları ile endüstriyel organik atıklardan bitki ve hayvan atıklarının enerjiye dönüştürülmesi ile biyokütle enerjisi elde edilir.

Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda biyokütle enerjisiyle ilgili olarak

I. Bitki ve hayvan atıkları dışında başka kaynaklardan elde edilemez.

II. Enerji üretimi sırasında hiçbir çevre kirliliğine neden olmaz.

III. Sürdürülebilir ve kolay bulunabilir bir kaynaktır.

IV. Atıkların ortadan kaldırılmasını sağlayarak çevrenin korunmasına yardımcı olur.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) II, III ve IV

8.
- Jeolojik devirlerden Paleozoyik'te (Birinci Zaman) oluşmuştur.
- Ülkemizde Zonguldak ve Bartın'dan çıkarılmaktadır.
- Demir çelik sanayisinde enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır.
- Bu yer altı kaynağından elektrik enerjisi üretimi ülkemizde sadece Çatalağzı (Zonguldak) Termik Santralin'de yapılmaktadır.

Bazı özellikleri verilen bu yer altı kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Linyit
B) Doğal gaz
C) Petrol
D) Bor
E) Taş kömürü

9. Türkiye hidroelektrik enerji potansiyeli zengin olan ülkeler arasında yer almaktadır.

Bu durumun nedenleri arasında;

I. iklim çeşitliliğinin fazla olması,

II. topografyasının yüksek ve eğimli olması,

III. kırıklı arazi yapısı nedeniyle sıcak su kaynaklarının fazla olması

unsurlarından hangileri yer alır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

Ephesus Akademi

10.
- Türkiye'nin jeolojik yapısı nedeniyle jeotermal enerji potansiyeli fazladır.
- Ülkemizdeki jeotermal enerji potansiyelinin büyük kısmı Batı Anadolu'dadır.
- Mineral bakımından zengin sıcak sulardır.

Jeotermal kaynakların bu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıda verilen alanlardan hangisinde kullanıldığı söylenemez?

A) Kaplıca turizminde
B) Seraların ısıtılmasında
C) Konutların ısıtılmasında
D) Elektrik enerjisi üretiminde
E) Tarım alanlarının sulanmasında

11. Türkiye'nin ilk nükleer santrali olan Mersin Akkuyu Nükleer Enerji Santrali yapım aşamasındadır. İkinci nükleer santralinin ise Sinop'ta yapılması planlanmaktadır.

Nükleer santrallerin kuruluş yerlerinin belirlenmesinde;

I. fay hatlarına uzak olması,

II. su kaynaklarına yakın olması,

III. enerji kaynağına yakın olması,

IV. sanayi tesislerine yakın olması

faktörlerinden hangileri etkili olmaktadır?

A) I ve II
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) II, III ve IV

12. III. Jeolojik Zaman'da (Tersiyer) oluşmuş fosil bir yakıt olan petrol sondaj yapılarak yer altından çıkarılır. Yer altından çıkarılan ham petrol rafinerilerde işlendikten sonra benzin, motorin, fueloil, asfalt, bitüm ve gaz yağı gibi ürünler elde edilmektedir. Ayrıca petrolden elde edilen ürünler ---- sanayisinde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Buna göre yukarıdaki parçada ---- ile boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) Plastik
B) Boya
C) Lastik
D) Cam
E) Kimya

1-C 2-A 3-E 4-B 5-E 6-C 7-C 8-E 9-B 10-E 11-A 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.
- Genellikle eski göl tabanlarındaki tortul depolar içerisinde oluşur.
- Kullanım alanı oldukça geniştir.
- Jet yakıtı, cam, porselen, temizlik ürünleri, fotoğrafçılık, çimento, ilaç ve boya sanayisi bu madenin kullanıldığı başlıca alanlardır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen ve Türkiye'nin dünyadaki toplam rezervin yaklaşık %72'sine sahip olduğu bu maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Boksit B) Demir C) Bor
D) Krom E) Bakır

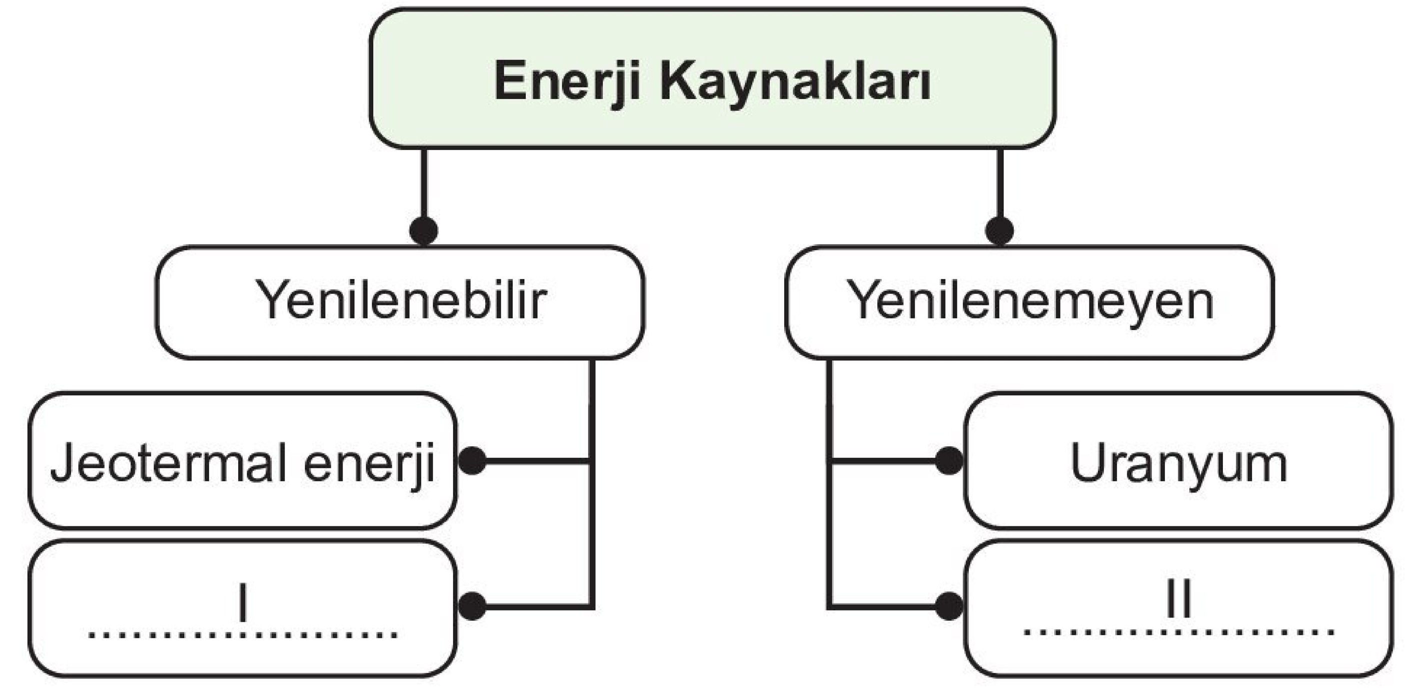
2. I. maden
- İşlenmesi kolay olan yumuşak bir madendir.
- Genellikle beyaz veya pembe-kırmızı renklere sahiptir.
- Süs, takı ve pipo gibi eşyaların yapımında kullanılır.
- Dünyanın birçok yerinde bulunabilen bu maden ülkemizde Eskişehir ve civarında çıkarılıp işlenmektedir.

II. maden
- Genellikle siyah renklidir.
- Daha çok küçük süs eşyaları ve tespih yapımında kullanılır.
- Kullanıldıkça parlaklaşan bu taş, Erzurum'da çıkarılıp işlenmektedir.

Hakkında bazı bilgiler verilen bu madenler aşağıdakilerden hangisidir?

	I. maden	II. maden
A)	Lüle taşı	Altın
B)	Krom	Bakır
C)	Oltu taşı	Lüle taşı
D)	Bakır	Altın
E)	Lüle taşı	Oltu taşı

3. Enerji kaynakları tükenebilirlilik özelliklerine göre yenilenebilir ve yenilenemez olarak iki gruba ayrılırlar.

Buna göre yukarıdaki tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II
A)	Taş kömürü	Linyit
B)	Hidroelektrik	Güneş enerjisi
C)	Doğal gaz	Biyokütle enerjisi
D)	Petrol	Toryum
E)	Rüzgâr enerjisi	Taş kömürü

Ephesus Akademi

4. İş kazaları ve meslek hastalıklarının en fazla görüldüğü ekonomik faaliyet kolu madenciliktir. Madencilikte yaşanan iş kazalarının yaklaşık %85'i kömür ocaklarında meydana gelir. Kömür ocaklarında meydana gelen grizu patlaması, göçük, yangın ve gaz zehirlenmeleri nedeniyle işçiler hayatlarını kaybedebilmektedir. Yaşanan bu olaylar maden kazalarını önlemeye yönelik olarak iş sağlığı ve güvenliğinin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Buna göre maden kazalarını önlemek için alınması gereken önlemler arasında

I. Maden içinde yaşam odası (sığınma odası) olmalıdır.
II. Tüm ülke genelinde madenler için aynı acil eylem planı yapılmalıdır.
III. İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'na uygun denetlemeler ciddi bir şekilde yapılmalıdır.
IV. Maden ocak girişleri su baskınlarına ve herhangi bir yangın esnasında duman girişlerine karşı korunaklı olmalıdır.

hangileri yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. **Türkiye'de**

   I. Şanlıurfa'da su gücünden,
   II. Bursa Ovaakça'da doğal gazdan,
   III. İzmir Alaçatı'da rüzgâr gücünden,
   IV. Ankara'da şehir çöplüğündeki atıklardan,
   V. Zonguldak Çatalağzı'nda taş kömüründen

   elektrik enerjisi üretimi yapan tesislerden hangisi ülkemizde biyokütle kullanılarak enerji üretimi yapıldığının göstergesidir?

   A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Türkiye'deki enerji kaynaklarıyla ilgili**

   I. Doğal gazda dışa bağımlıdır.
   II. Linyit kömürü rezervleri bakımından fakirdir.
   III. Taş kömürünün tamamı Batı Karadeniz'den çıkarılır.
   IV. Güneydoğu Anadolu'da çıkarılan petrolün büyük bir kısmı ihraç edilir.

   bilgilerinden hangileri doğrudur?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) III ve IV

7. Coğrafya öğretmeni Meryem Hanım, "Madenler ve Enerji Kaynakları" ünitesini işlerken sınıftaki öğrencilerden madencilikle ilgili terimleri tanımlamalarını istemiş ve bunun üzerine öğrencilerden bazıları aşağıdaki tanımları yapmıştır.

   Hakan: Bir madenden çıkarılan taş ve toprak içindeki maden cevheri oranına tuvönan adı verilir.

   Gül: Yatağından henüz çıkarılmamış maden cevherinin toplam miktarına rezerv denir.

   Melih: Madenlerin çoğu taş ve toprakla birlikte çıkarılır. Maden cevheriyle karışık hâldeki taş ve toprak miktarı tenör olarak adlandırılır.

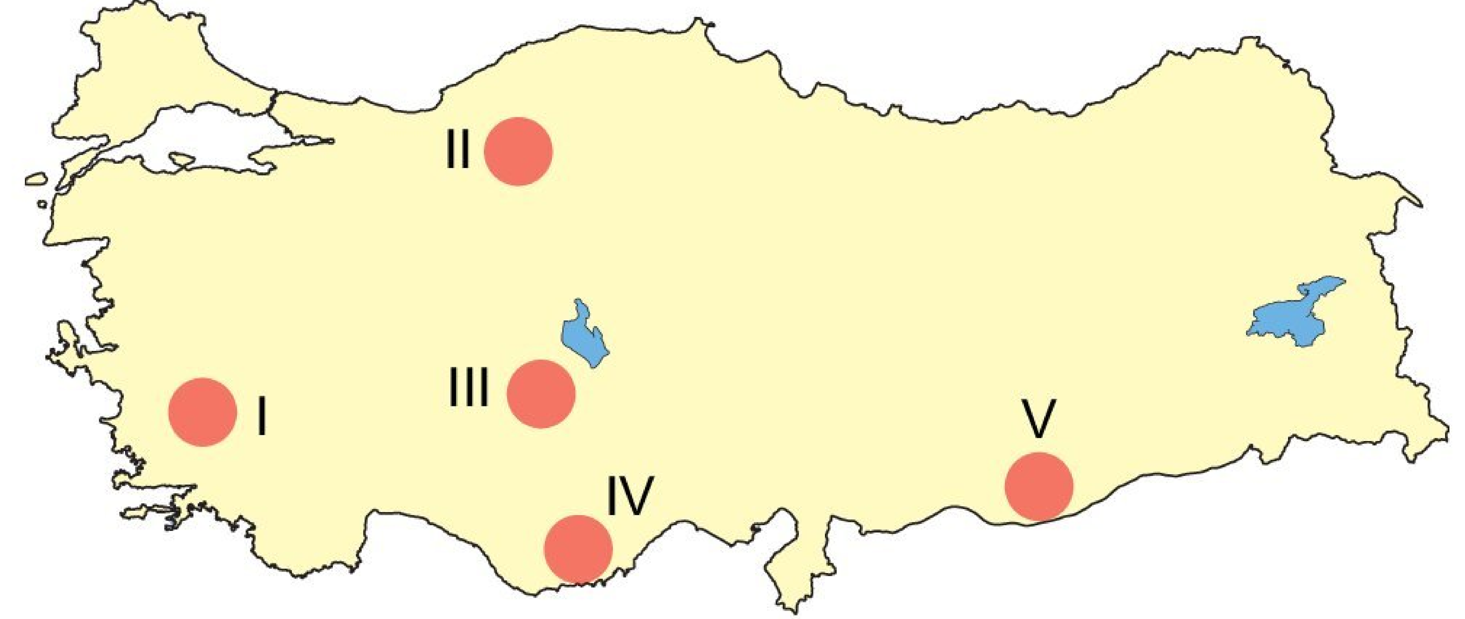
   Nilüfer: Yer kabuğunun farklı derinliklerinde iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle oluşmuş, işletildiğinde ekonomik değer taşıyan minerallere maden denir.

   Buna göre hangi öğrenciler terimlerin tanımını yanlış yapmıştır?

   A) Hakan ve Gül B) Nilüfer ve Hakan C) Hakan ve Melih D) Gül ve Nilüfer E) Melih ve Gül

Ephesus Akademi

8. Türkiye'nin jeolojik yapısı nedeniyle jeotermal enerji potansiyeli fazladır. Kırıklı yapının (fay hatlarının) fazla olduğu yerlerde sıcak su kaynaklarının fazla olması jeotermal enerji potansiyelini artırmaktadır.

   Buna göre haritada gösterilen numaralı yerlerden hangilerinde jeotermal enerji potansiyeli daha fazladır?

   A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV E) IV ve V

9. Ülkemizde çıkarılan madenlerden bazıları iç tüketimi karşılamakta ve bu madenlerin ihtiyaç fazlası olan kısmı ise ihraç edilmektedir.

   Buna göre aşağıdakilerden hangisi ihraç edilen bu madenlerimizden biri değildir?

   A) Bor B) Fosfat C) Bakır D) Krom E) Mermer

10. Aşağıdaki tabloda bazı madenler ve kullanım alanları verilmiştir.

		Maden				
	Kullanım alanı	Bakır	Tuz	Krom	Boksit	Fosfat
I	Paslanmaz çelik üretimi			✓		
II	Alüminyum yapımında				✓	
III	Konserve, deri ve gıda sanayisi		✓			
IV	Suni gübre yapımında					✓
V	Cam sanayi	✓				

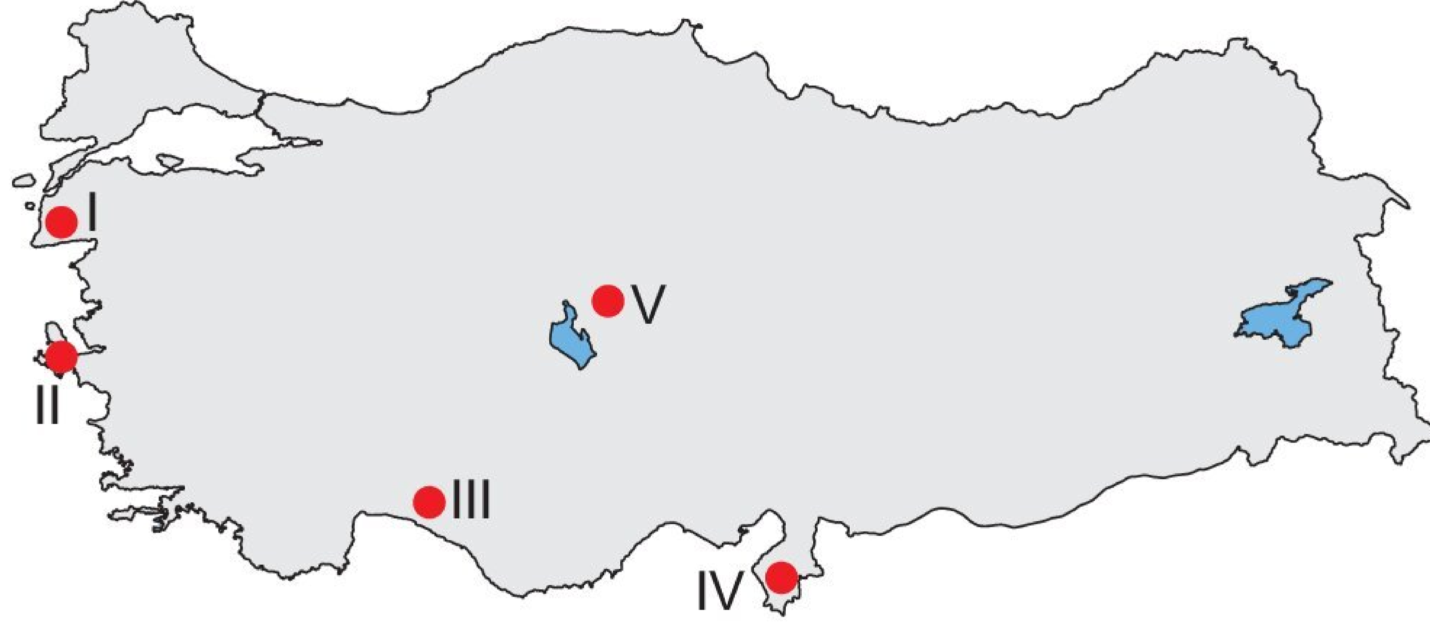
   Kullanım alanı ile maden eşleştirmelerinden hangisi yanlış verilmiştir?

   A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Ülkemiz rüzgâr enerjisi potansiyeli bakımından zengindir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinin rüzgâr enerjisi potansiyeli daha düşüktür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkiye'de elektrik üretmek için kullanılan enerji kaynakları her geçen gün çeşitlenmekle birlikte toplam enerji üretimi içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payı giderek artış göstermektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi günümüzde Türkiye'deki elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde en fazla paya sahiptir?

A) Güneş enerjisi
B) Jeotermal enerji
C) Biyoenerji
D) Hidrolik enerji
E) Rüzgâr enerjisi

3. Çeşitli insan faaliyetleri neticesinde atmosfere çok miktarda partiküller ve sera gazlarının salınması küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine neden olmaktadır.

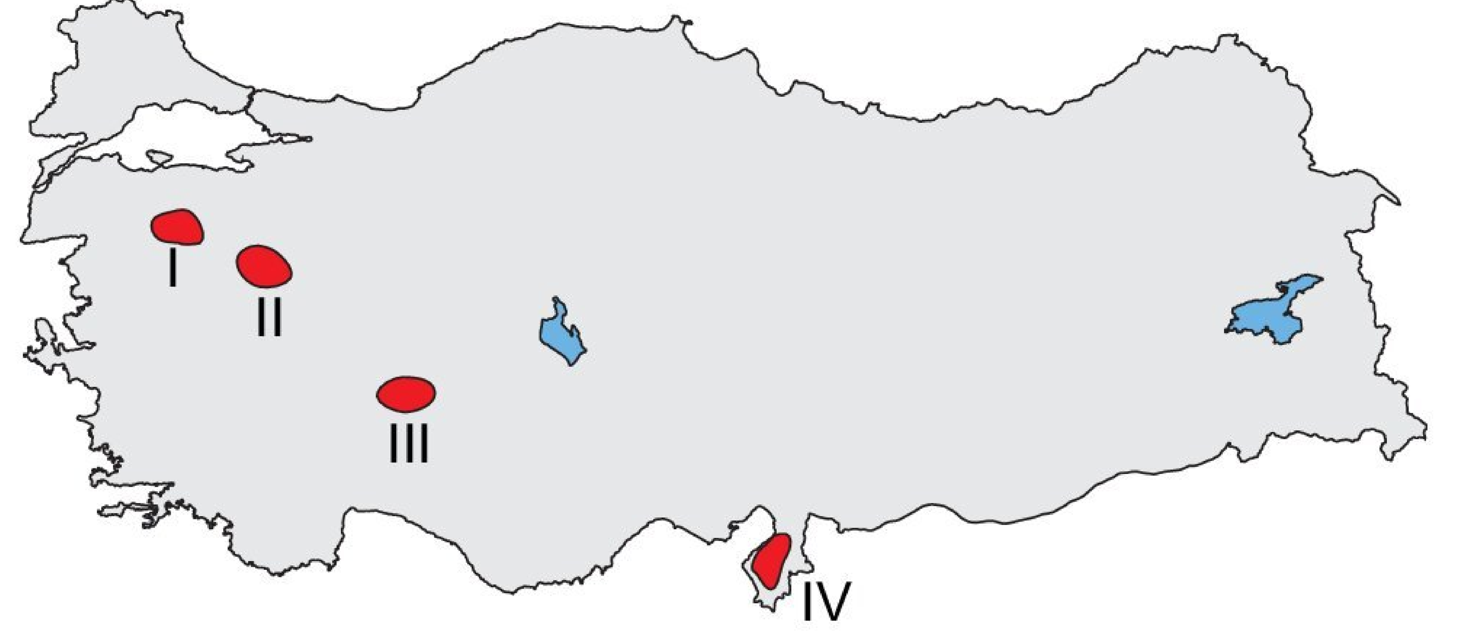
Bu faaliyetlerin iklim değişikliği üzerindeki etkisini azaltmak için

I. kömür ve petrol kullanımını azaltma,
II. rüzgâr ve güneş enerjisi kullanımını artırma,
III. sanayi tesislerini şehir alanları dışına taşıma,
IV. yenilenebilir kaynaklarla kendi enerjini üretebilen konutlar yapmak

önlemlerinden hangilerinin alınması etkili olmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) III ve IV

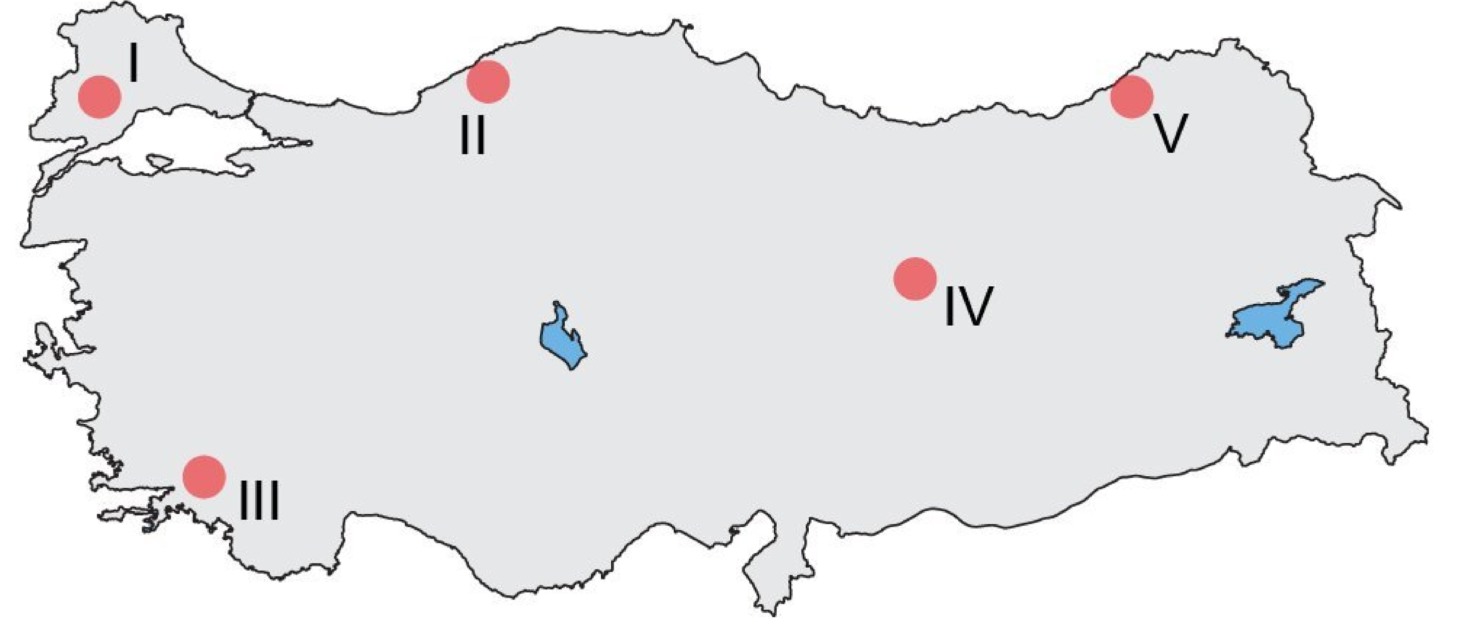
4. • Eski göl tabanlarındaki tortul depolar içerisinde gerçekleşen birtakım süreçlerin ürünü olarak ortaya çıkar.
• Cam sanayisinden kimya sanayisine kadar çok geniş bir alanda kullanılmaktadır.
• Metalik olmayan söz konusu madene ait bilinen Dünya rezervlerinin yaklaşık % 72'si Türkiye'de yer almaktadır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde bu madene ait rezervler bulunmamaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritadaki numaralı bu yerlerdeki maden ve enerji kaynaklarıyla ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I numaralı yerde Türkiye'nin ilk jeotermal enerjiden elektrik üretimi yapan tesisi bulunmaktadır.
B) II numaralı yer, Türkiye'deki taş kömürü üretiminde en büyük paya sahiptir.
C) III numaralı yer, Türkiye'nin önemli krom rezervine sahip alanlarındandır.
D) IV numaralı yer, Türkiye'deki önemli demir cevheri sahalarından biridir.
E) V numaralı yer, Türkiye'nin önemli bakır rezervi alanlarındandır ve burada bakır işletmesi kurulmuştur.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Türkiye'de bugüne kadar yapılmış olan ve ileride yapılması planlanan enerji santralleriyle ilgili bir çalıştayda, aşağıdaki görüşler ön plana çıkmıştır.

- Yeni yatırımlar yapılırken sahip olunan enerji kaynakların rezervi ve kalitesi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Bugüne kadar yapılan bazı yatırımlarda ham maddeye yakınlık dikkate alındığı için enerji santrallerinin dağılımı bölgelere göre farklılık göstermektedir.
- Ham maddenin çeşitlilik göstermesi Anadolu'nun jeolojik yapısıyla ilgilidir.
- Çevreyi daha az kirleten enerji kaynaklarının payı artmaktadır.

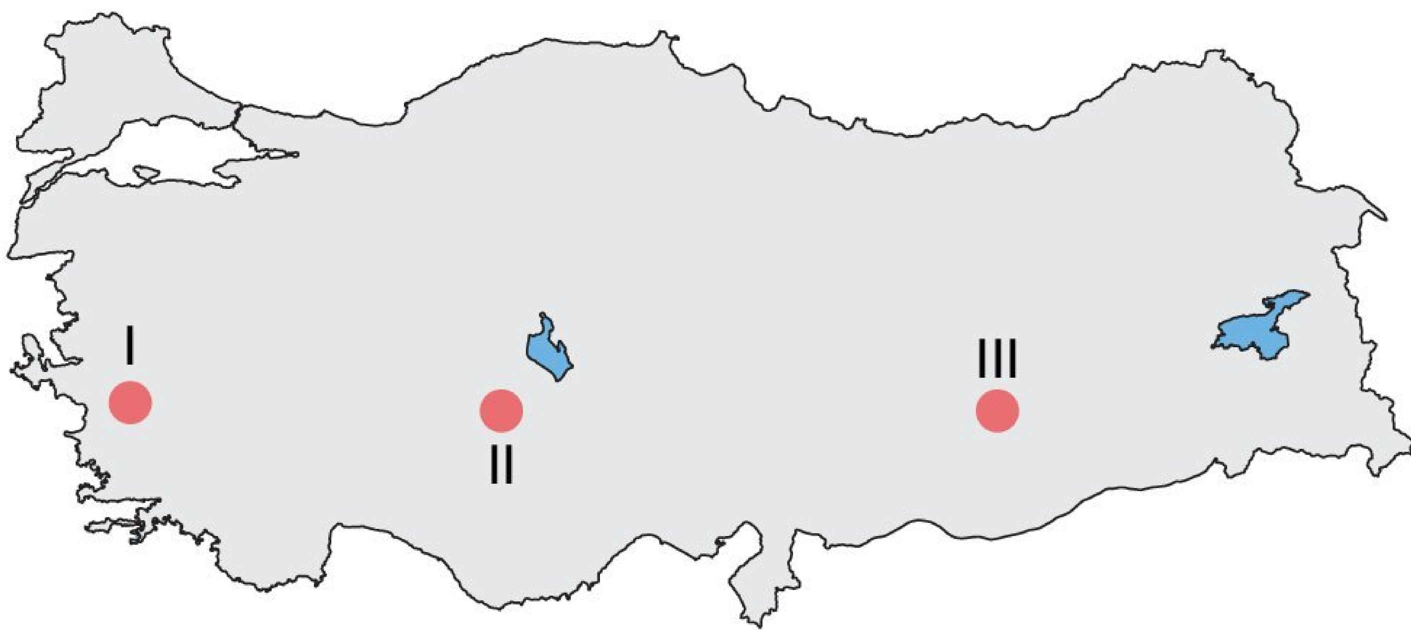
Bu bilgiler dikkate alındığında

I. Bazı bölgeler her türlü enerji kaynağına sahiptir.
II. Yenilenebilen enerji kaynaklarının kullanımı artmıştır.
III. Artan gereksinime bağlı olarak, kullanılan enerji kaynakları çeşitlenmiştir.
IV. Gelişen teknolojiyle bu kaynaklara olan ihtiyaç azalmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

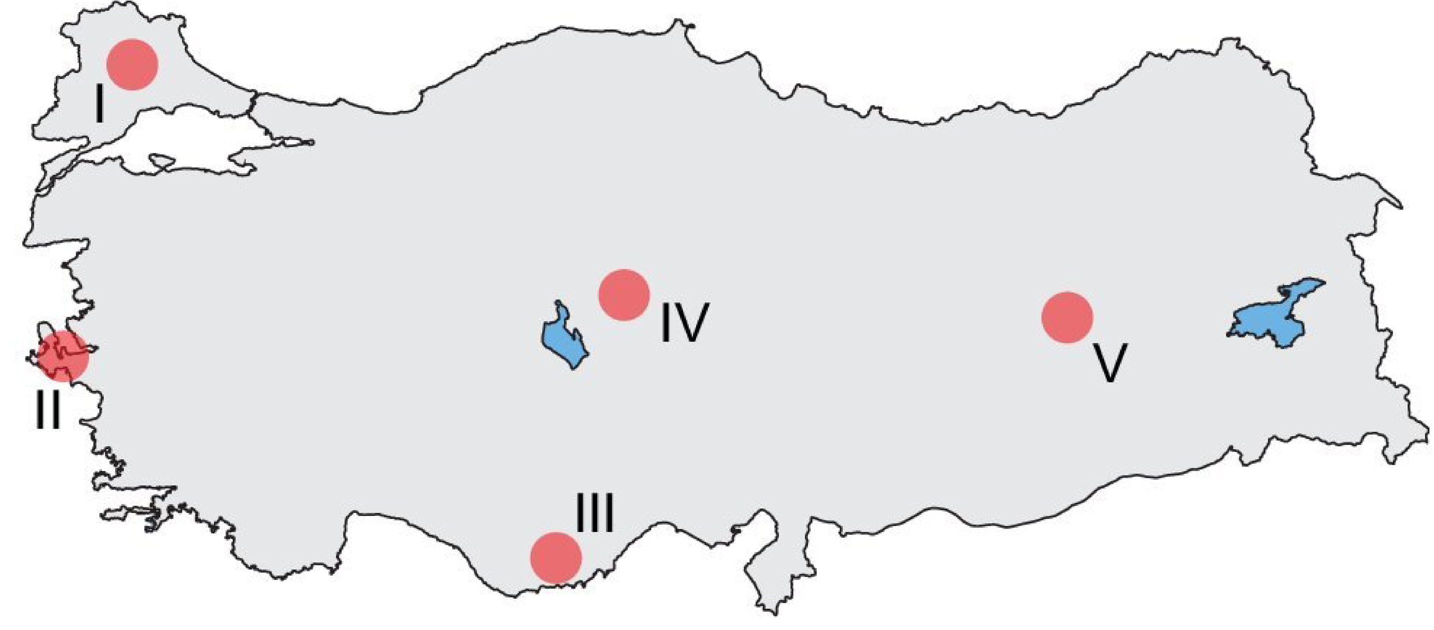
7. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki yenilenebilir enerji kaynakları açısından önemli potansiyele sahip üç alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlarda önemli potansiyele sahip enerji kaynakları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II	III
A)	Jeotermal	Güneş	Hidrolik
B)	Güneş	Jeotermal	Hidrolik
C)	Hidrolik	Güneş	Jeotermal
D)	Jeotermal	Hidrolik	Güneş
E)	Güneş	Hidrolik	Jeotermal

8. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritadaki numaralı alanlardan hangisi Türkiye'de maden yatakları ve çeşitliliği bakımından diğerlerine göre daha zengindir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. **Sınırları içinde jeotermal, hidrolik ve kömür ile çalışan elektrik santrali bulunan üç il aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?**

	Kömür	Jeotermal	Hidrolik
A)	Kütahya	Adana	Şanlıurfa
B)	Ankara	Mardin	Aydın
C)	Zonguldak	Şırnak	Van
D)	Kahramanmaraş	Denizli	Elazığ
E)	Osmaniye	Aydın	Yozgat

10. Enerji üretimi yapan santrallerde kullanılan enerji kaynağında dışa bağımlılık oranı arttıkça enerji üretimindeki birim maliyette artmaktadır.

Buna göre Türkiye'deki bir enerji santralinde

I. linyit,
II. petrol,
III. hidrolik,
IV. taş kömürü,

kaynaklarından hangilerinden üretilen elektriğin diğerlerine göre daha ekonomik olması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

1-E 2-D 3-C 4-E 5-A 6-C 7-A 8-E 9-D 10-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKİYE'DE SANAYİ

Terimler ve Kavramlar

- Sanayi
- Ham Madde
- Pazar

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'deki başlıca sanayi kollarını
- Türkiye ekonomisinde sanayinin yerini

10. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye’de Sanayi

Ham maddelerin ve yarı işlenmiş ürünlerin fabrikalarda işlenerek kullanılabilir (imal edilmiş) hâle getirilmesi faaliyetlerine **sanayi (endüstri)** denir.

Türkiye’nin ihracatının %90’dan fazlasını sanayi ürünleri oluşturur.

Türkiye’de Sanayinin Kuruluş ve Gelişimini Etkileyen Faktörler

Sermaye

Tesislerin yapımından makinelerin alınmasına, ham madde temininden çalışanların ücretlerinin ödenmesine kadar sermaye (para) gereklidir. Türkiye’de sanayi yatırımları için gerekli olan para; devlet, yerli sermaye, kredi veya yabancı sermaye yolu ile sağlanmaktadır.

Ham Madde

Sanayi tesislerinde; ham madde işlenerek yeni ürün elde edilir. Türkiye, sanayinin gelişimi için gerekli ham madde yeterliliğine ve çeşitliliğine sahiptir.

Bazı sanayi tesisleri ham maddeye yakındır. Bunun nedeni; ham maddenin çabuk bozulması (özellikle tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi), taşımanın maliyeti artırması veya ham maddeye duyulan ihtiyacın fazla olmasıdır. Örneğin; şeker, çay, zeytinyağı, salça ve konserve sanayisinde ham maddenin çabuk bozulmasından dolayı, tuğla, cam, orman ürünleri, çimento sanayisinde ise ham maddeye duyulan ihtiyacın fazla olması ve taşımanın maliyeti artırması gibi nedenlerden dolayı sanayi tesisleri ham maddeye yakındır.

1. Türkiye’de kereste üretimi Karadeniz kıyılarında fazla olmasına rağmen mobilya sanayisi İstanbul, Kayseri, Bursa, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerde daha fazla gelişmiştir. Bu durum sanayinin kuruluş ve gelişimini etkileyen ....I....... unsuruyla çelişirken ......II...... unsuruna bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

Bu paragraftaki I ve II numaralı boşluklarına aşağıdakilerden hangisi yazılırsa cümle doğru olarak tamamlanmış olur?

	I	II
A)	İş gücü	Pazar
B)	Sermaye	Enerji kaynağı
C)	Ulaşım	İş gücü
D)	Ham madde	Pazar
E)	Enerji kaynağı	Ham madde

İş Gücü

Teknolojik gelişmelere ve sanayideki otomasyona rağmen iş gücü vazgeçilmez bir faktördür. Türkiye genç ve dinamik bir nüfus yapısı sayesinde yeterli iş gücü potansiyeline sahiptir. Yetişmiş ve kalifiye iş gücü ihtiyacı mesleki eğitim ile sağlanır.

Enerji

Sanayide ham maddelerin işlenmesi için enerjiye ihtiyaç vardır. Ülkemizde maden kömürü, petrol ve doğal gaz rezervi azdır. Türkiye linyit rezervleri, nükleer enerjinin ham maddesi olan uranyum ve toryum yatakları bakımından zengindir. Ülkemiz yenilenebilir enerji kaynakları bakımından önemli potansiyele sahiptir. Enerji kaynakları, bazı sanayi kollarının kuruluş yerinde belirleyici rol oynar. Örneğin; Karabük ve Ereğli’deki demir çelik fabrikalarının kuruluş yerinde Zonguldak’daki taş kömürü yatakları etkili olmuştur.

Ulaşım

Ham maddelerin fabrikaya getirilmesi, mamul maddelerin pazara gönderilmesi, işçilerin tesislere getirilip götürülmesi için ulaşım faaliyetlerine ihtiyaç vardır.

Ülkemiz göreceli (özel) konumundan dolayı ulaşımda avantajlı koşullara sahiptir. Türkiye’nin üç kıtanın kesiştiği noktada bulunması, üç tarafının denizlerle çevrili oluşu ve boğazlara sahip olması sanayinin gelişmesi için gerekli olan ulaşım potansiyelini sağlamaktadır. Örneğin; Kocaeli’nin sanayi bakımından gelişmesine işlek kara, demir ve deniz yolları üzerinde yer alması etkili olmuştur.

Pazar

Sanayi üretiminin devam etmesi için üretilen ürünlerin satılması gerekir. Türkiye’nin 80 milyon üzerinde olan nüfusu sanayi için önemli bir pazardır. Ülkemiz sanayisinin uluslararası pazarda var olabilmesi ürün kalitesinin yüksek olması, tanıtım, markalaşma ve rekabet gücünün artmasına bağlıdır.

2. İskenderun, Zonguldak (Ereğli) ve Sivas ülkemizde demir-çelik sanayisinin bulunduğu şehirlerindendir. Bu durum aynı sanayi kolunun farklı yerlerde kurulmasında farklı faktörlerin etkili olabileceğinin bir göstergesidir.

Buna göre bu şehirlerimizde demir-çelik sanayisinin kurulmasında etkili olan en önemli faktörler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	İskenderun	Zonguldak	Sivas
A)	Enerji	Ulaşım	Ham madde
B)	Ulaşım	Enerji	Ham madde
C)	Enerji	Ham madde	Ulaşım
D)	Ulaşım	Ham madde	Enerji
E)	Ham madde	Ulaşım	Enerji

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Başlıca Sanayi Kolları ve Dağılışı

Gıda Sanayisi

Türkiye'de en fazla istihdamın olduğu ve en fazla gelişen sanayi koludur.

Bu sanayi kolu genellikle ham maddeye bağlı olarak tarımsal ve hayvansal üretimin yapıldığı alanlarda ya da pazar koşullarına bağlı olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır.

Türkiye'deki başlıca gıda sanayisi türleri şunlardır:

Un ve Unlu Mamuller Sanayisi: Türkiye'deki gıda sanayisinin yaklaşık %65'ini oluşturur. Fabrikaların en yoğun olduğu iller; Konya, Ankara, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Adana ve Bursa'dır.

Şeker Sanayisi: Şeker fabrikaları genellikle şeker pancarının yetiştirildiği iç bölgelerimizde kurulmuştur. Şeker pancarı hasattan sonra çabuk bozulduğundan fabrikalar üretim alanlarına yakındır.

Bitkisel Yağlar: Ülkemizde üretilen yağların %90'ı bitkisel, %10'u hayvansaldır. Zeytin, ayçiçeği, çiğit, soya, yer fıstığı, haşhaş, susam, kolza ve aspir yağ elde edilen başlıca bitkilerdir. Yağ üretim tesisleri genellikle üretim sahalarına yakın yerlerde faaliyet gösterir.

Çay Sanayisi: Çay toplandıktan sonra çabuk bozulan bir ürün olduğundan işleme tesisleri tarım alanlarına yakın kurulmuştur. Rize, Trabzon, Artvin ve Giresun'da çay fabrikaları vardır.

Et ve Et Ürünleri Sanayisi: Hayvancılık ve balıkçılık faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde ve tüketim merkezleri olan büyük şehirler etrafında yoğunlaşır. Erzurum, Van, Trabzon, Ankara, İstanbul, İzmir, Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir illerinde fabrikalar yaygındır.

Süt ve Süt Ürünleri Sanayisi: Bu sanayi; süt, yoğurt, peynir, tereyağı, süt tozu ve dondurma gibi ürünlerden oluşur. Hayvancılığın geliştiği Erzurum, Kars, Ardahan, Trabzon, Afyonkarahisar gibi iller ile tüketim merkezlerine yakın olan İzmir, Balıkesir, Bursa ve Edirne gibi illerde yoğunlaşır.

3. Derste sanayi konusunu işleyen bir coğrafya öğretmeni "Tarıma ve hayvancılığa dayalı endüstri tesisleri genellikle ham madde kaynağına yakın yerlere kurulur" demiştir.

Öğretmen bu yargısına kanıt olarak aşağıdaki sanayi tesislerinden hangisini örnek olarak veremez?

A) Rize'deki çay işletmeleri

B) Kayseri'deki şeker fabrikası

C) Afyon'daki süt işleme tesisleri

D) Adana'daki bitkisel yağ fabrikaları

E) Konya'daki pamuklu dokuma tesisleri

Ephesus Akademi

Tekstil, Hazır Giyim, Deri Sanayisi: Dokuma ve hazır giyim sanayisi ihracatta (dış satım) önemli paya sahip bir sektördür.

Türkiye'nin pamuk tarımı ve hayvancılık faaliyetlerinde gelişmiş olması dokuma, deri ve giyim sanayisinin de gelişmesini sağlamıştır. Daha çok İstanbul, İzmir, Bursa ve Adana gibi büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır.

Deri işleme sanayisi daha çok İstanbul çevresi, İzmir, Manisa, Bolu, ve Kayseri'de gelişme göstermiştir.

Halı ve kilim dokumacılığı ülkemizde Manisa, Kayseri, Isparta, Kocaeli (Hereke) ve Uşak çevresinde gelişmiştir.

Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi: Taş ve toprağa dayalı sanayi içerisinde; cam ve cam ürünleri, pişmiş kilden yapı gereçleri, çimento ve alçı gibi sanayi alt dalları yer almaktadır.

Çimento fabrikaları Türkiye'nin hemen her ilinde bulunur fakat üretiminin en fazla olduğu bölge Marmara'dır.

Kocaeli, Sakarya, Bursa, Kırklareli, Denizli, Mersin, Ankara, Kayseri, Niğde, Zonguldak, Tekirdağ ve Eskişehir'de cam fabrikaları vardır.

Ham maddesi olan kil ülkemizde yaygın olduğundan seramik üretimi de yaygın olarak yapılmaktadır. Ülkemizde seramik üretimi yapılan fabrikalar daha çok Bilecik, Eskişehir ve Kütahya'dadır. Tuğla ve kiremit fabrikaları Manisa, Çorum ve Tokat'ta fazladır.

Orman ve Kâğıt Ürünleri Sanayisi: Parke, mobilya, kereste, levha, kontrplak vb. ürünler elde edilir.

Kastamonu, Tekirdağ, Bursa, İzmir, Ankara ve Düzce'de parke ve kereste; İstanbul, Ankara, Kayseri ve Bursa'da mobilya sanayisi gelişmiştir.

Kâğıt fabrikaları; Zonguldak (Çaycuma), Bartın, Muğla (Dalaman), Mersin, Balıkesir, Kastamonu (Taşköprü), İstanbul ve Adana'da bulunur.

4. Türkiye'de dokuma sanayisinde ham madde olarak hayvansal ve tarımsal ürünler kullanılmaktadır.

Buna göre

I. pamuklu dokuma,

II. yünlü dokuma,

III. keten dokuma,

IV. ipekli dokuma

sanayi kollarından hangileri hayvansal ham maddeye bağlı olarak yapılmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

3-E 4-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Otomotiv ve Makine Sanayisi: Otomotiv sektörü, genel olarak kara yolu taşıt araçları ve bu araçların üretiminde kullanılan parçaları imal eden sanayi dalıdır. Bursa, Kocaeli, İstanbul ve Sakarya çevresinde yoğunlaşmıştır.

Demir yolu araç gerecinin üretildiği tesisler; Eskişehir, Sakarya, Sivas, Ankara ve Afyonkarahisar'da yer alır.

Gemiler ise daha çok Tuzla (İstanbul), Gölcük (Kocaeli), Alaybey (İzmir) tersanelerinde yapılır.

İstanbul, Kocaeli, Bursa, Manisa, Kırıkkale, Gaziantep, Mersin, Adana ve Eskişehir illeri başta olmak üzere Türkiye'nin hemen her bölgesinde makine sanayisine ait fabrikalar bulunur.

Kimya sanayisi; kimyasal gübre ve tarım ilaçları sanayisi, sentetik reçineler, plastikler, boya, ilaç, sabun ve temizleyici maddeler, petrol rafineleri gibi sektörlerden oluşmaktadır.

Kimya sanayisi; birçok alanda sağladığı ürünlerin yanı sıra pek çok ara mal ve ham madde temin edilen bir sanayi dalı olduğu için ekonomide önemli bir yere sahiptir.

Kimya sanayisi tesisleri, petrolün ve mamül maddelerin daha çok deniz ulaşımı ile taşınması nedeniyle çoğunlukla limanlara yakın yerlerde kurulmuştur.

Kimya firmalarının çoğu İstanbul, Kocaeli, Sakarya, İzmir ve Gaziantep, Batman, Kocaeli, İzmir ve Kırıkkale illeri ve çevresinde toplanmıştır.

Maden Sanayisi: Bu sanayi dalında demir-çelik sanayi ve madenlerin işlendiği metal sanayi ürünleri yer alır. Karabük, Ereğli (Zonguldak), İskenderun (Hatay), Divriği (Sivas) ülkemizin en önemli demir- çelik fabrikalarıdır.

Seydişehir'de (Konya) alüminyum fabrikası vardır.

Krom madeni Antalya ve Elazığ'da işlenir.

Bakır işleme tesisleri; Elazığ, Artvin ve Samsun'da yer alır.

5. Sanayi kuruluşlarının yer seçiminde enerji, ulaşım, ham maddeye yakınlık ve pazar gibi faktörler etkili olmaktadır.

Buna göre

I. Samsun - Bakır,

II. Ereğli - Demir çelik,

III. Afşin - Termik santral

sanayi tesislerinden hangileri ham madde kaynağına yakın değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Savunma Sanayi: Bir ülkenin savunma gücü; ulusal silahlı kuvvetleri ve bu kuvveti destekleyen güçlü bir savunma sanayisinin varlığına bağlıdır.

Jeopolitik açıdan siyasi karışıklığın yoğun olduğu sıcak çatışma bölgelerine yakın bir konumda bulunan Türkiye'de savunma sanayisi oldukça önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'deki ilk silah fabrikası Kırıkkale'de kurulmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyacı olan çeşitli mühimmat ve malzemeler Kırıkkale, Çankırı, Ankara ve Eskişehir olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinde bulunan fabrikalardan karşılanır.

Türkiye'de savunma sanayisinin başlıca kurumları; Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE), Askerî Elektronik Sanayii (ASELSAN), Askerî Pil Sanayii (ASPİLSAN), Hava Elektronik Sanayii (HAVELSAN)'dır.

Türkiye Ekonomisinde Sanayinin Yeri ve Önemi

Türkiye, kendi öz kaynakları ile sanayileşmeyi ve gelişmişlik seviyesini artırmayı amaçlamıştır.

Sanayileşme sürecinde altyapı yatırımları yapılmış, ham madde ve iş gücü potansiyeli değerlendirilmiş, yerli ve yabancı sermayenin desteğiyle sanayi ekonomide öncü bir sektör olmuştur.

Sanayi sektörünün Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi şu şekilde ifade edilebilir:

- Sanayi faaliyetleri iş imkânı sağlar. Türkiye'de çalışan nüfusun %26,6'sı sanayi sektöründe istihdam edilmektedir.
- Sanayi, ülkemizin tarım ve maden kaynaklarının ham madde olarak değerlendirilmesini sağlar.
- Tarım, madencilik, ulaşım ve enerji sektörünün gelişmesine katkı sağlar.
- Sanayinin ekonomik getirisi tarım ve maden gelirlerine göre daha fazladır.
- Sanayinin dış alım ve dış satım içindeki payı ülke ekonomisi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Türkiye'de sanayi üretiminin artması dış ticaret dengesinin sağlanması ve ülkeye döviz girdisi açısından değer taşır.
- Türkiye'nin dış satımının %90'dan fazlasını sanayi ürünleri oluşturur. İmalat sanayisi dış satımında gıda, tekstil ve demir-çelik ürünleri ilk sıralarda yer alır.

6. **Dersde Türkiye ekonomisinde sanayinin yeri ve önemini anlatan coğrafya öğretmeni bu konuyu**

I. Ülkemizin ham madde kaynaklarının değerlendirilmesini sağlar.

II. Nüfusun önemli bir kısmı bu sektörde çalışır.

III. Diğer sektörlerin gelişimini yavaşlatır.

durumlarından hangileriyle açıklayamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

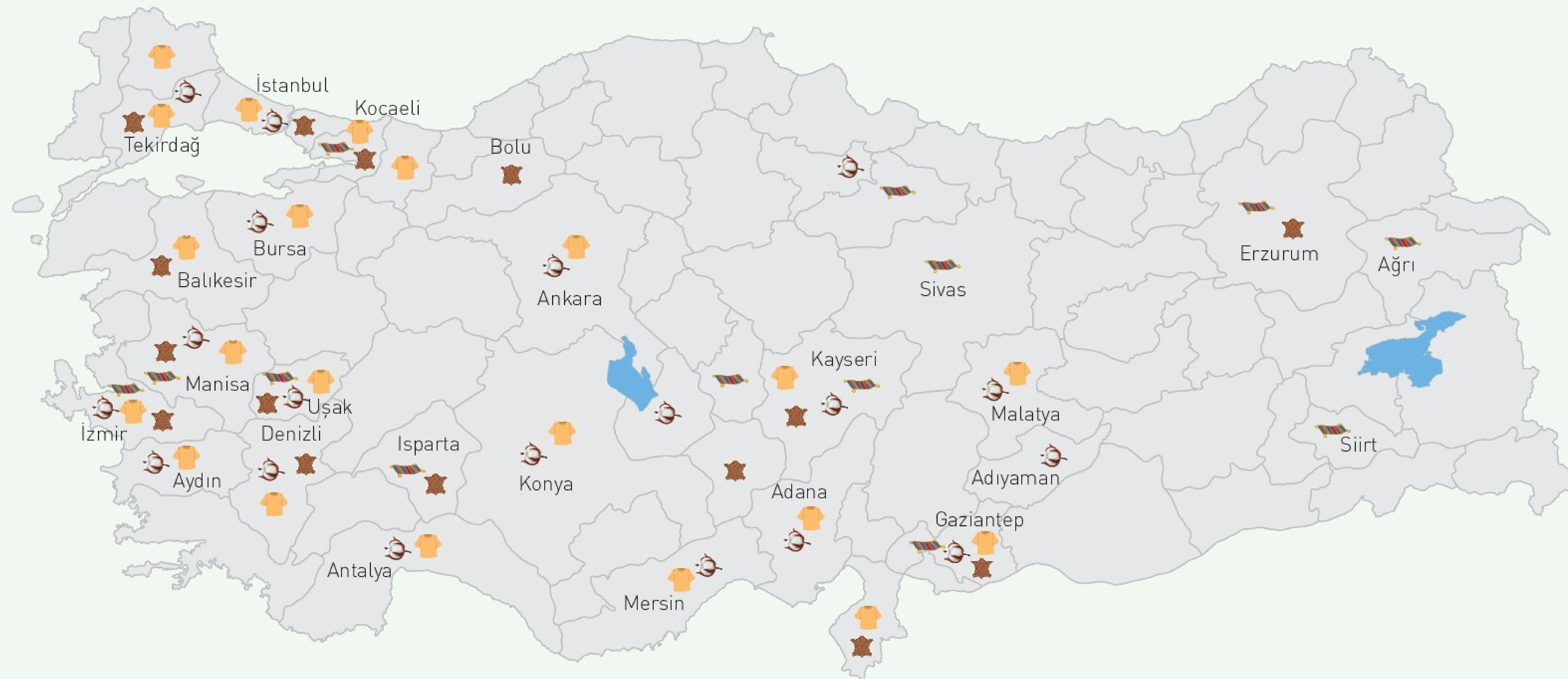
Zeytin yağı fabrikası

Ayçiçek yağı fabrikası

Çay fabrikası

Şeker fabrikası

Türkiye'deki zeytin yağı, ayçiçek yağı, çay ve şeker fabrikaları

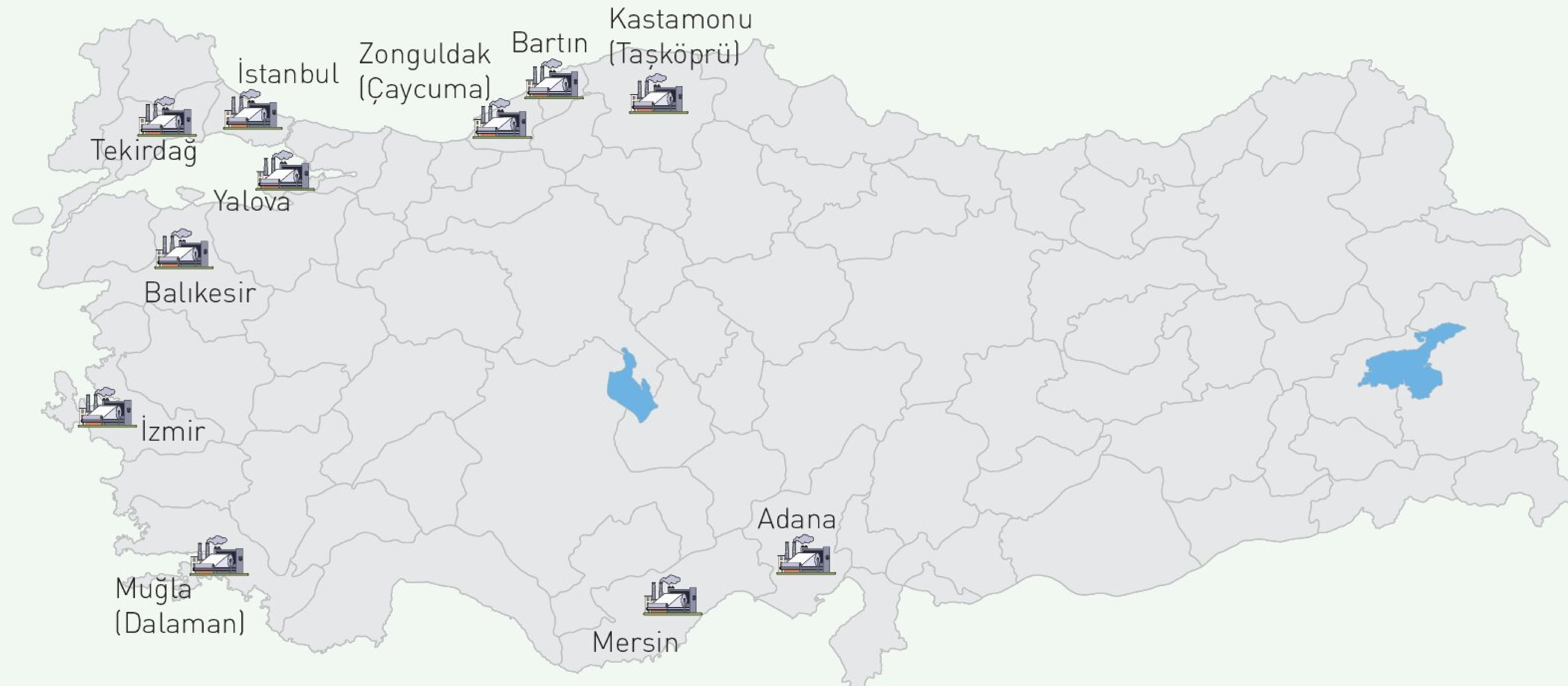
Tekstil

Hazır giyim

Deri işleme

Halı ve kilim dokuma

Türkiye'deki başlıca tekstil, hazır giyim, deri işleme, halı ve kilim sanayisi

Kâğıt fabrikası

Türkiye'deki kâğıt fabrikaları

Petrol rafinerisi

Türkiye'deki petrol rafinerileri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sanayi tesislerinin kurulumu ve dağılışını ham madde, enerji kaynağı, sermaye, iş gücü, ulaşım, pazarlama gibi faktörler etkilemektedir.

Buna göre

I. İzmir'de, petrol rafinerisinin,

II. Konya'da şeker fabrikasının,

III. Karabük'de demir çelik fabrikasının

kurulmasında etkili olan temel faktörler aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II	III
A)	Ham madde	Sermaye	İş gücü
B)	Enerji	Pazarlama	Sermaye
C)	Sermaye	Enerji	Ulaşım
D)	Ulaşım	Ham madde	Enerji
E)	İş gücü	Ulaşım	Pazar

2. Türkiye'de bazı şehirlerde sahip oldukları ham madde kaynakları nedeniyle belirli sanayi dalları gelişmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek verilemez?

A) Antalya-şeker sanayi

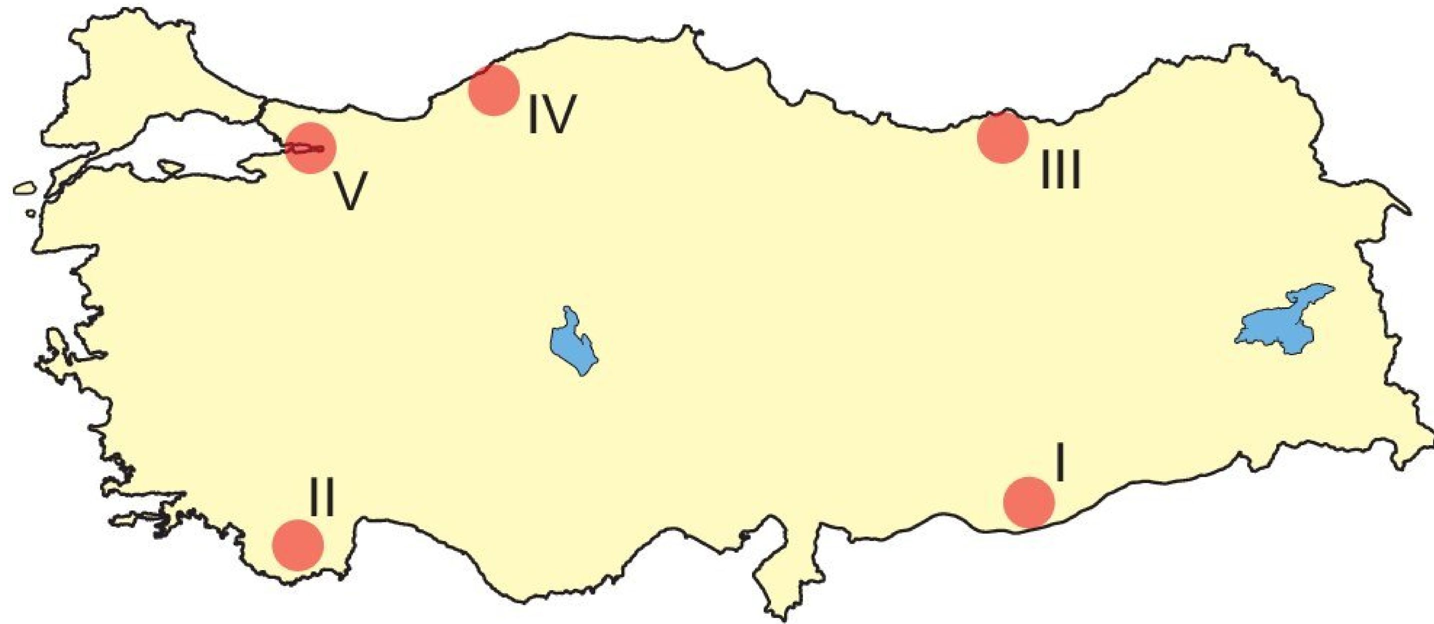
B) Kars-süt ürünleri sanayi

C) Çanakkale-konserve sanayi

D) Konya-unlu mamuller sanayi

E) Şanlıurfa-pamuklu dokuma sanayi

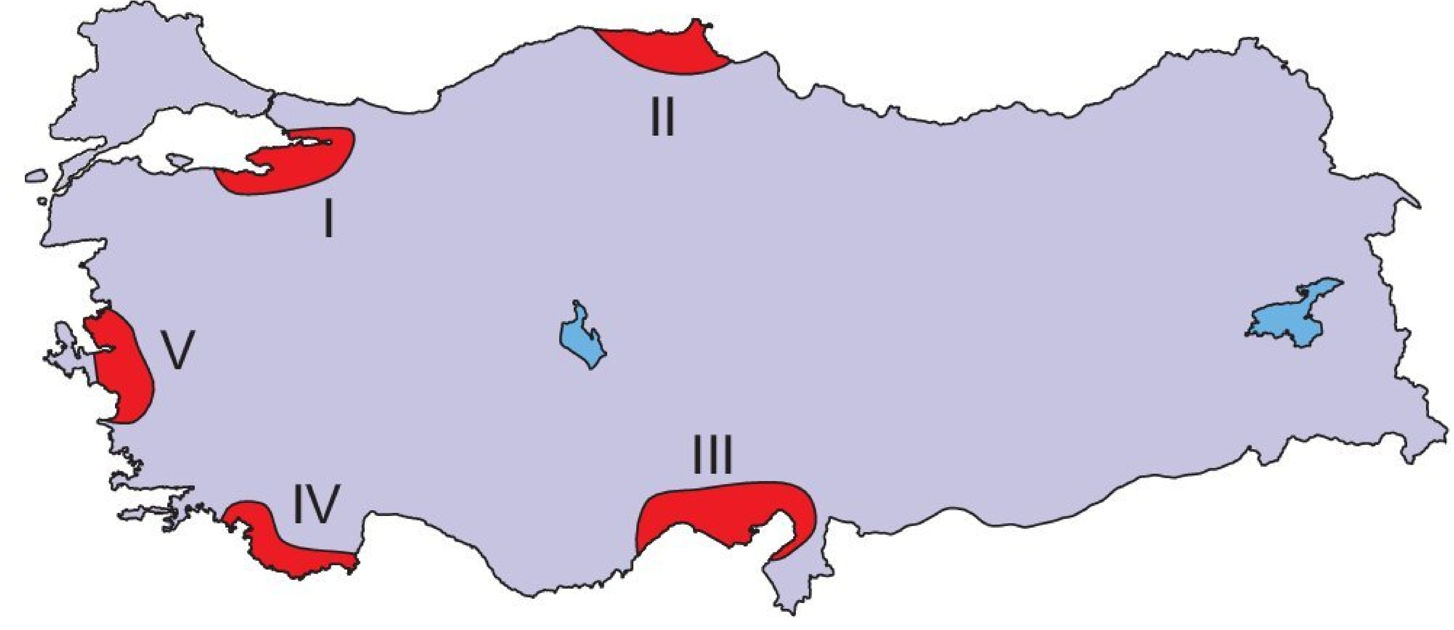
3. Bazı bölgeler sanayinin gelişmesi için gerekli olan ulaşım, sermaye, iş gücü, pazar vb. unsurlar açısından elverişli şartlara sahip olduğu için bu bölgelerde farklı sanayi türleri gelişmiştir.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde petro-kimya, hazır giyim, otomotiv, seramik, makine, ve gıda sanayilerinin tamamının gelişmiş olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Türkiye'de sanayi tesislerinin önemli bir kısmı ulaşım koşullarının uygun olduğu kıyı bölgelerinde toplanmıştır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisi bu bölgelere örnek olarak verilemez?

A) I ve II B) I ve V C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

5. **Türkiye'nin doğusunda sanayinin diğer yerlere göre daha az gelişmesinde**

I. pazar alanlarına uzak olması,

II. yer şekillerinin engebeli olması,

III. enerji kaynaklarına uzak olması,

IV. iklim koşullarının uygun olmaması,

V. ulaşım imkanlarının yetersiz olması

unsurlarından hangisinin etkisi yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda bir sanayi kolunun Türkiye'de geliştiği başlıca iller gösterilmiştir.

Bu sanayi kolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Otomotiv B) Seramik C) Kâğıt D) Demir-çelik E) Petro-kimya

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki başlıca kâğıt fabrikalarının bulunduğu yerler gösterilmiştir.

Bir coğrafya öğretmeni sanayi konusunu anlatırken sınıfta yukarıdaki haritanın görselini açarak öğrencilerine şu soruyu sormuştur;

Kâğıt fabrikalarının ülkemizdeki dağılışı üzerinde sanayinin kuruluş ve dağılışını etkileyen faktörlerden hangileri daha fazla etkili olmuştur?

Öğrencilerden bazıları bu soruya aşağıdaki cevapları vermiştir.

Serkan: Enerji kaynağı etkili olmuştur. Çünkü Zonguldak ve Bartın'da taş kömürü rezervleri bulunmaktadır. Ayrıca diğer şehirlerde enerji üreten farklı santraller bulunmaktadır.

Meryem: Ben bu konuda Serkan'a katılmıyorum. Çünkü eğer enerji kaynakları belirleyici olsaydı Doğu Anadolu'daki hidroelektrik santrallerinin etrafında bu sanayi kolu gelişme gösterirdi. Bence bu sanayi kolunun dağılışında etkili olan temel faktör ham maddedir.

Cem: Haritadaki dağılışa dikkat edersek fabrikalar daha çok büyük şehirlerin etrafında toplandığını görebiliriz. Bu nedenle fabrikaların dağılışında etkili olan temel faktör pazar olmuştur.

Buna göre hangi öğrencilerin verdikleri cevapların doğru olduğu söylenebilir?

A) Yalnız Serkan
B) Yalnız Meryem
C) Yalnız Cem
D) Meryem ve Cem
E) Cem ve Serkan

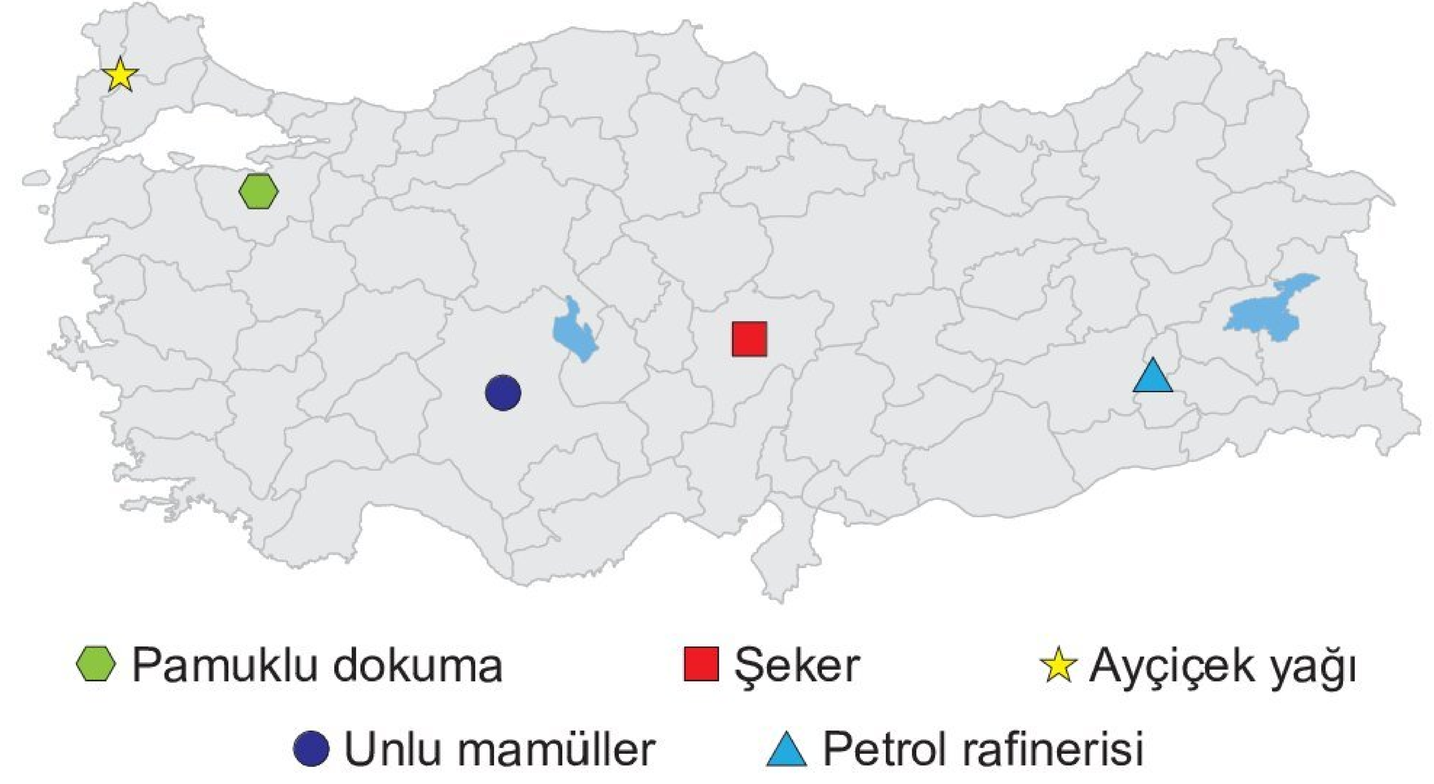
8. Ham madde kaynakları yeterli olmayan sanayi kolları gerekli olan ham madde ihtiyacını dış alım (ithalat) ile karşılar.

Buna göre Türkiye'de yer alan aşağıdaki sanayi kollarından hangisi ham maddesinin büyük bir kısmını yurt dışından temin eder?

A) Meyve suyu
B) Konserve
C) Tekstil
D) Gübre
E) Unlu mamuller

Ephesus Akademi

9. Sanayinin kuruluşunda yer seçimini etkileyen faktörlerden biriside ham maddedir. Bazı sanayi kuruluşları ham maddenin taşıma maliyeti, bozulabilirliği veya bol bulunması gibi nedenlerle ham maddeye yakın yerlerde kurulur.

Yukarıdaki haritada gösterilen sanayi kuruluşlarından hangisinin ham madde kaynağının yakınında kurulduğu <u>söylenemez</u>?

A) Şeker fabrikası
B) Petrol rafinerisi
C) Ayçiçek yağı fabrikası
D) Unlu mamuller sanayisi
E) Pamuklu dokuma fabrikası

10. Bazı sanayi kollarında üretim sırasında suya duyulan ihtiyaç fazladır.

Buna göre Türkiye'deki

I. çelik,
II. otomotiv,
III. konserve,
IV. kâğıt ve selüloz,
V. seramik ve cam

sanayi kollarından hangisinin yer tercihinde bu durumun etkisi <u>daha azdır</u>?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

1-D 2-A 3-E 4-C 5-C 6-B 7-B 8-D 9-E 10-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdaki sanayi kollarından hangisinin ham madde olarak taşa toprağa dayalı olduğu söylenemez?**

A) Cam sanayi

B) Gübre sanayi

C) Çimento sanayi

D) Seramik sanayi

E) Tuğla ve kiremit sanayi

2. Ülkemizde sanayi tesislerinin yoğun olarak bulunduğu yerlerden biride İstanbul ve Kocaeli çevresidir.

Burada sanayi tesislerinin yoğun olarak bulunmasında

I. pazara yakın olması,

II. enerji kaynaklarına yakın olması,

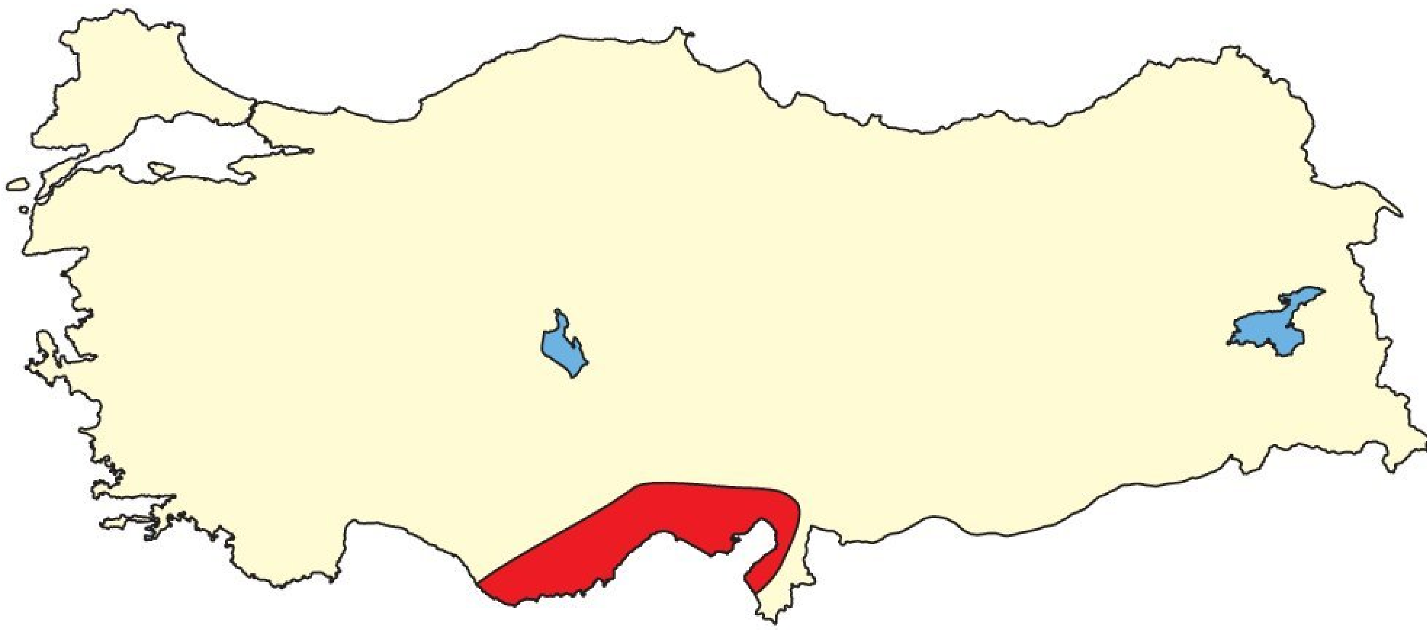
III. ulaşım şartlarının elverişli olması,

IV. iş gücü potansiyelinin fazla olması

unsurlarından hangilerinin etkisi olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Aşağıdaki haritada belli bir alan taranarak gösterilmiştir.

Taralı alanda aşağıdaki sanayi kollarından hangisinde aktif olarak faaliyet gösteren bir tesis bulunmamaktadır?

A) Cam fabrikası

B) Petrol rafinerisi

C) Demir çelik fabrikası

D) Bitkisel yağ fabrikası

E) Pamuklu dokuma fabrikası

Ephesus Akademi

4. **Aşağıda verilen sanayi kuruluşlarından hangisinde kullanılan ham maddenin üretim miktarının iklim koşullarına bağlı olarak değiştiği söylenemez?**

A) Şeker sanayi

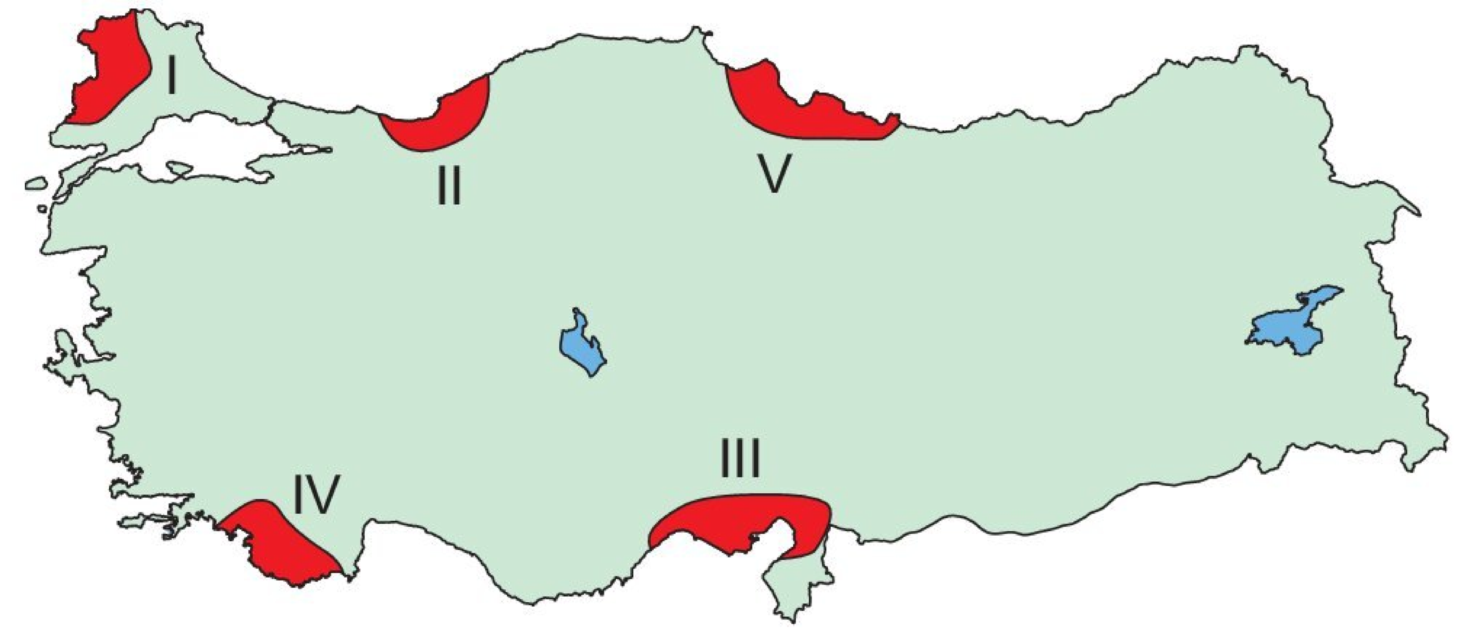
B) Bitkisel yağ sanayi

C) Unlu mamuller sanayi

D) Cam ve seramik sanayi

E) Pamuklu dokuma sanayi

5. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Pamuklu dokuma sektöründe yurt dışında faaliyet gösteren yabancı bir tekstil firması Türkiye'de üretim yapmak için fabrika kurmak istemektedir. Tesis kurmak istedikleri alanda aradıkları başlıca şartlar arasında

- ham maddeye yakın olması,
- su kaynaklarına yakın olması,
- ulaşım bakımından gelişmiş olması,
- iş gücü ve pazar imkanlarının iyi olması

bulunmaktadır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisi fabrikanın kurulması için gerekli olan şartlar açısından daha uygundur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Sanayinin kurulması için gerekli olan**

I. pazar,

II. iş gücü,

III. sermaye

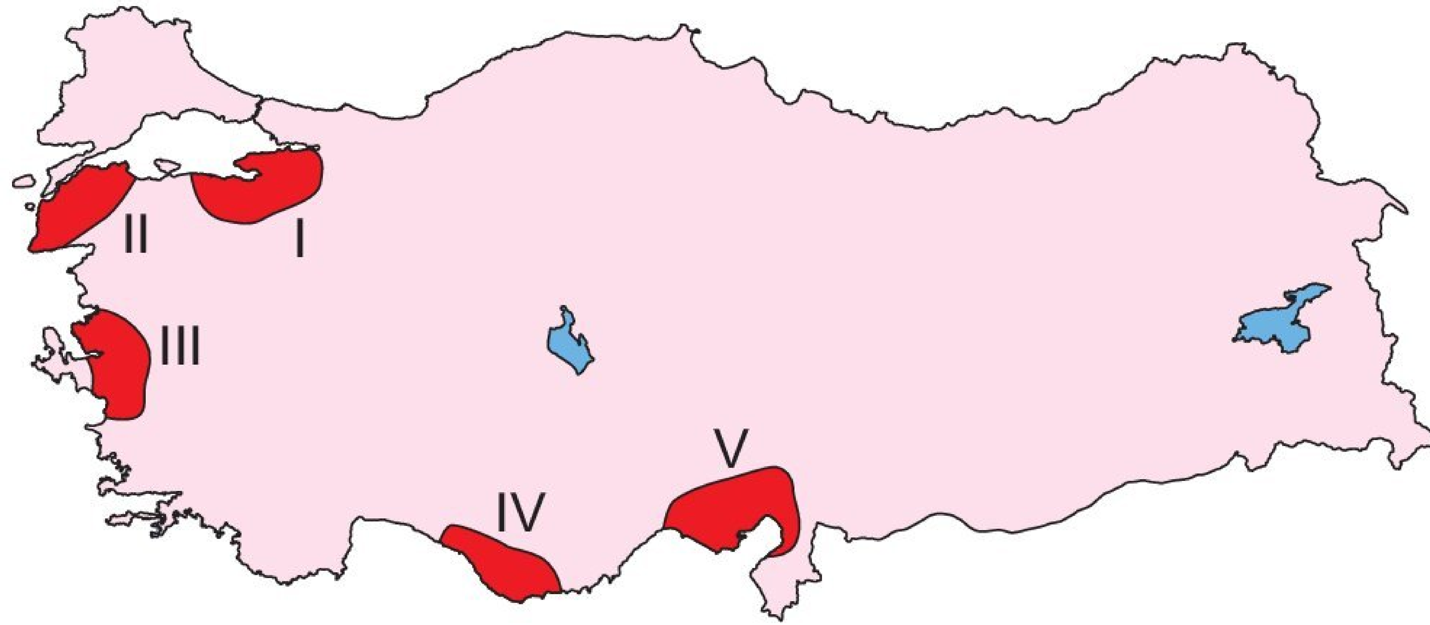
şartlarından hangilerinin Türkiye'de az olması sanayinin gelişimi üzerindeki olumsuz etkisi daha fazladır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bir yörenin enerji tüketimi sanayi kuruluşlarının sayısı ve nüfus ile doğru orantılı olarak artmaktadır.

Buna göre yukarıdaki haritada gösterilen numaralı yörelerin hangilerinde enerji tüketiminin diğerlerine göre daha az olması beklenir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

8. **Türkiye'de sanayinin gelişmesi ve ülke ekonomisine olan katkısının artırılması için yapılması gereken çalışmalar arasında**

I. teknik eğitim veren kurumları yaygınlaştırarak nitelikli iş gücünün artırılması,

II. araştırma geliştirme (ARGE) çalışmalarına daha fazla bütçe ayrılması,

III. sanayi yatırımlarının yalnızca devlet tarafından yapılması,

IV. inovasyon ve teknolojik yatırımların artırılması

faaliyetlerinden hangileri yer almaz?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) Yalnız IV D) I ve III E) II ve IV

9. Aşağıda Türkiye'deki bazı şehirler ve bu şehirlerde yer alan sanayi kolları verilmiştir.

Buna göre hangi şehir o şehirde bulunmayan bir sanayi kolu ile birlikte verilmiştir?

	Şehir	Sanayi kolu
A)	İskenderun	Petrol rafinerisi
B)	Sivas	Demir çelik
C)	Kırıkkale	Savunma
D)	Bursa	Otomotiv
E)	Bilecik	Seramik

10. **Aşağıda verilen sanayi kollarından hangisinde ham madde olarak hem bitkisel hem de hayvansal ürünlerin kullanıldığı söylenemez?**

A) Gübre B) Yağ C) Konserve D) Dokuma E) İlaç

11. **Aşağıda verilen sanayi tesislerinden hangisinin kurulması ve gelişmesinde enerji kaynağına yakın olması etkili olmuştur?**

A) Zonguldak (Çaycuma) kağıt fabrikası

B) Artvin (Murgul) bakır izabe fabrikası

C) Karabük demir çelik fabrikası

D) Kırıkkale petrol rafinerisi

E) Konya şeker fabrikası

12. **Türkiye'de aşağıda verilen sanayi kollarından hangisinde istihdam edilen kişi sayısı diğerlerine göre daha fazladır?**

A) Demir çelik B) Otomotiv C) İlaç D) Tekstil E) Petro kimya

13. Çok farklı sanayi kollarının bulunduğu Türkiye'de bu sanayi kollarının ülke genelindeki dağılımı dengeli değildir.

		Sanayi Kolu				
	İl	Kâğıt	Şeker	Seramik	Otomotiv	Hazır giyim
I	Ankara		✓			
II	Rize	✓				
III	Kütahya			✓		
IV	İstanbul					✓
V	Sakarya				✓	

Buna göre yukarıdaki tabloda Türkiye'deki bazı sanayi kolları ile yer aldığı il eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

1-B 2-B 3-B 4-D 5-C 6-C 7-C 8-B 9-A 10-A 11-C 12-D 13-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.. Bir coğrafya öğretmeni, Türkiye'de sanayi faaliyetlerinin dağılışını etkileyen faktörleri anlattığı dersinde: “Türkiye'de ham madde olarak tarım ürünlerini kullanan sanayi tesisleri genellikle ürünlerin yetiştirildiği alanlara yakın yerlerde kurulmaktadır.” demiştir.

Buna göre öğretmen, bu cümlesiyle sanayi tesislerinin kuruluş şartlarından hangisini vurgulamıştır?

A) Pazar B) İş gücü C) Sermaye
D) Ham madde E) Enerji kaynakları

2. **Türkiye'de sanayi kuruluşlarının yoğun olarak bulunduğu bölgelerde**

I. çevre kirliliği,
II. enerji tüketimi,
III. bölge dışına göç,
IV. konut yetersizliği

unsurlarından hangilerinde artış olması beklenmez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve IV

3. • İzmir'de petrol rafinerisi
• Samsun'da bakır işleme tesisleri
• İskenderun'da demir-çelik fabrikası

Türkiye'deki bu sanayi tesislerinin yer seçiminde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) İş gücü B) Enerji C) Pazar
D) Ham madde E) Ulaşım

4. Türkiye'deki iklim tiplerinde görülen çeşitlilik ekonomik faaliyetler üzerinde özellikle de tarıma dayalı sanayi kollarının kuruluşunda ve gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir.

Buna göre aşağıdaki sanayi kollarından hangisi bu duruma örnek verilemez?

A) Tekstil B) Tütün C) Gübre
D) Şeker E) Unlu mamuller

5. **Türkiye'de ayçiçek yağı fabrikalarının çoğunun Trakya'da yer almasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Pazara yakın olması
B) Ham maddenin bol olması
C) Su kaynaklarının bol olması
D) Tarım alanlarının geniş olması
E) Ulaşım olanaklarının gelişmiş olması

6. I. girişimci: "Kuracağım işletme enerji kaynağı olarak linyiti kullanacağı için tesisi Tavşanlı'da kurmayı düşünüyorum."

II. girişimci: "Kuracağım tesisin İstanbul'a yakın olmasını istiyorum. Böylece çabuk bozulabilecek olan gıda ürünleri daha kolay ve kısa sürede pazarlayabilirim."

III. girişimci: "Kuracağım enerji santrali güneş enerjisinden elektrik üreteceği için bu tesisi Şanlıurfa'da kurmayı düşünüyorum."

IV. girişimci: "Son yıllarda insanların tarihî ev ve konaklara olan ilgisi çok fazla olduğundan Safranbolu'da otel açmayı düşünüyorum."

Dört girişimci kurmayı planladığı tesisleri ve bu tesisleri kurarken dikkate alacağı unsurları yukarıda belirtmiştir.

Buna göre, yatırımcılardan hangilerinin kuracağı tesislerde beşerî etmenler daha belirleyici bir rol oynamıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. **Türkiye'nin sanayileşme süreciyle ilgili olarak**

I. Cumhuriyetin ilk yıllarında tarıma dayalı sanayi kolları gelişmiştir.
II. Bütün illerin kalkınmada öncelikli yöreler kapsamına alınması sanayiyi geliştirmiştir.
III. Planlı kalkınma döneminde sanayileşmeye, kalkınma planlarında özel önem verilmiştir.

bilgilerinden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve IV

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Sanayi tesislerinin kurulması ve gelişmesindeki önemli etkenlerden biride ham maddenin varlığıdır.

Buna göre

I. süt,

II. şeker,

III. yünlü dokuma

sanayi tesislerinden hangilerinin ham madde olarak büyükbaş hayvancılığa bağlı ürünleri kullanarak gelişmesi beklenmez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

9. Türkiye'de sanayileşmenin arttığı bir yörede

I. işsizlik,

II. istihdam,

III. çevre kirliliği

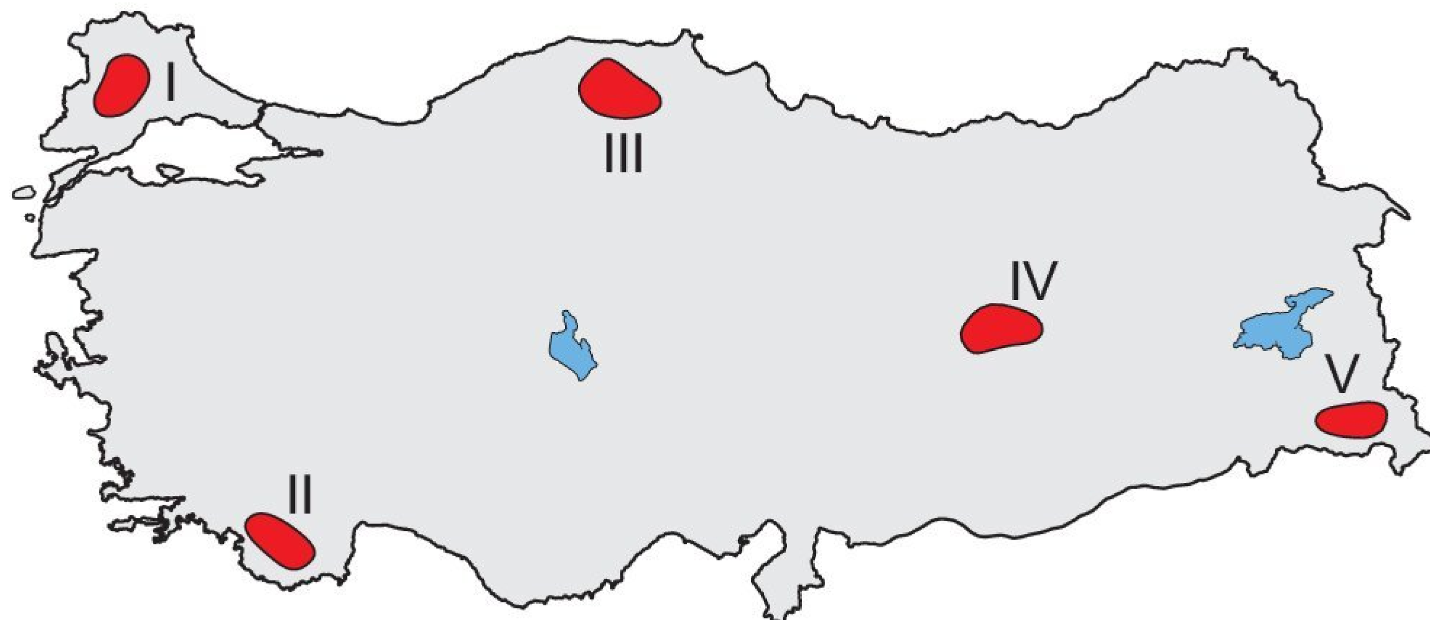
unsurlarından hangilerinde artış yaşanması beklenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

10. Aşağıda verilen endüstri bitkilerinden hangisinin tamamı yalnızca yerli sanayi tarafından ham madde olarak kullanılmaktadır?

A) Ayçiçeği B) Pamuk C) Şeker pancarı D) Tütün E) Haşhaş

11. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Sadece yeryüzü şekillerinin sanayi tesislerinin kurulması ve gelişimi üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda bu yerlerin hangisinde sanayinin daha fazla gelişmesi beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

12. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki bazı bitkisel yağ fabrikalarının bulunduğu alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Türkiye'deki bitkisel yağ sanayisi ham madde olarak daha çok bulunduğu yörede yetiştirilen tarım ürünlerini kullanmaktadır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlarda bulunan bitkisel yağ fabrikaları aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II	III
A)	Zeytinyağı	Mısır yağı	Ayçiçek yağı
B)	Ayçiçek yağı	Zeytinyağı	Mısır yağı
C)	Mısır yağı	Zeytinyağı	Ayçiçek yağı
D)	Zeytinyağı	Ayçiçek yağı	Mısır yağı
E)	Ayçiçek yağı	Mısır yağı	Zeytinyağı

13. Aşağıdaki sanayi kuruluşlarının Türkiye'deki coğrafi dağılışları göz önünde bulundurulduğunda hangisinin yerinin belirlenmesinde ham maddeye yakınlık etkili olmuştur?

A) Kimya B) Otomotiv C) Makine D) Şeker E) Demir-çelik

14. Türkiye'de

- üretildikten sonra uzak mesafelere taşınınca bozulan tarım ürünlerini,
- uzun mesafe taşındığında maliyeti artıran ürünleri

ham made olarak kullanan fabrikalar ham maddeye yakın yerlerde kurulur.

Buna göre aşağıdaki fabrikalardan hangisinin ham madde kaynağına yakın kurulma sebebi diğerlerinden farklıdır?

A) Sivas'daki demir çelik fabrikası

B) Samsun'daki çimento fabrikası

C) Kayseri'deki şeker fabrikası

D) Çorum'daki tuğla fabrikası

E) Mersin'deki cam fabrikası

1-D 2-C 3-E 4-C 5-B 6-D 7-B 8-E 9-A 10-C 11-A 12-B 13-D 14-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

HİZMET SEKTÖRÜNÜN EKONOMİDEKİ YERİ – ULAŞIM

Terimler ve Kavramlar

- Hizmet Sektörü
- Ulaşım
- İstihdam

Neler Öğreneceksiniz?

- Hizmet sektörünün ekonomideki yerini
- Ulaşımı etkileyen faktörleri

11. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

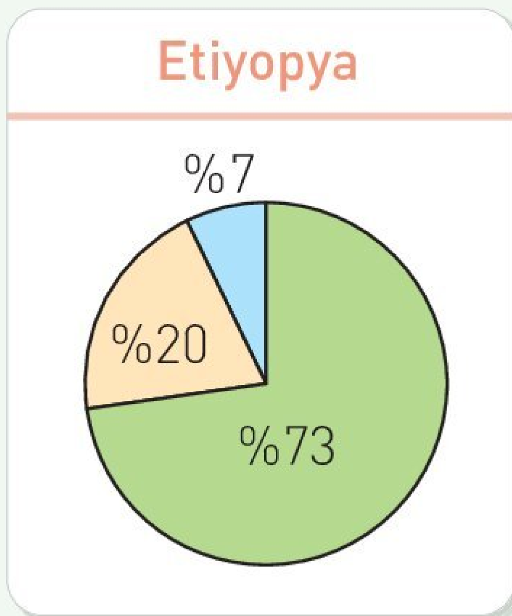
Hizmet Sektörünün Ekonomideki Yeri

Hizmet sektörü, ürün üretmek yerine bireylerin ve işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayan **ekonomik** faaliyetlerdir.

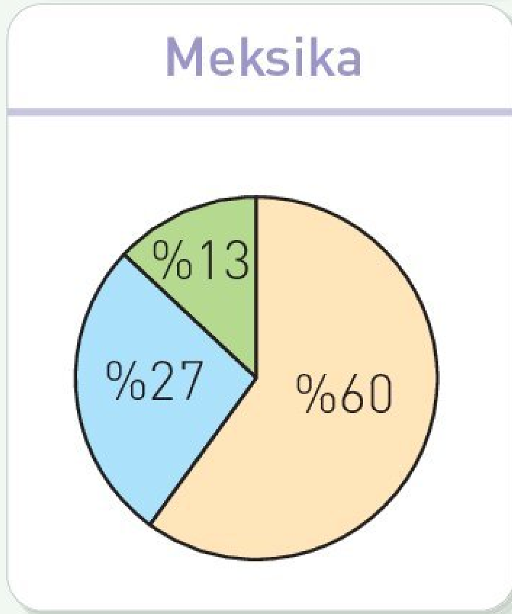
- Gelişmiş ülkelerde hizmet sektörünün gayrisafi millî hasıla içindeki payı tarım ve sanayi sektörlerine göre daha fazladır.

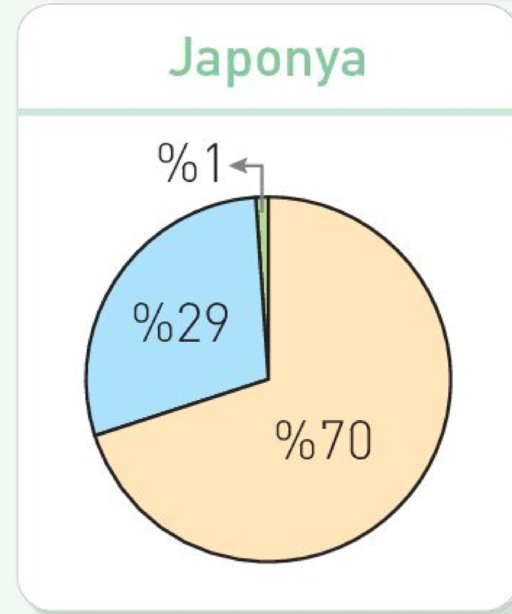
Farklı kriterlere göre yapılan sınıflamalardan en fazla kabul gören sınıflandırmada aşağıda belirtilen 12 hizmet alt sektörü yer almaktadır.

- Mali hizmetler
- Çevre hizmetleri
- Eğitim hizmetleri
- Mesleki hizmetler
- Dağıtım hizmetleri
- Ulaştırma hizmetleri
- Haberleşme hizmetleri
- Sağlıkla ilgili ve sosyal hizmetler
- Eğlence, kültür ve spor hizmetleri
- Turizm ve seyahat ile ilgili hizmetler
- Başka yere dahil edilmemiş diğer hizmetler
- Müteahhitlik ve ilgili mühendislik hizmetleri

Sanayi · Hizmet · Tarım

Gelişmişlik seviyeleri farklı bazı ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımı

1. **Aşağıdaki ülkelerin gelişmişlik seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinde tarım sektörünün gayri safi milli hasıla içindeki payı daha yüksektir?**

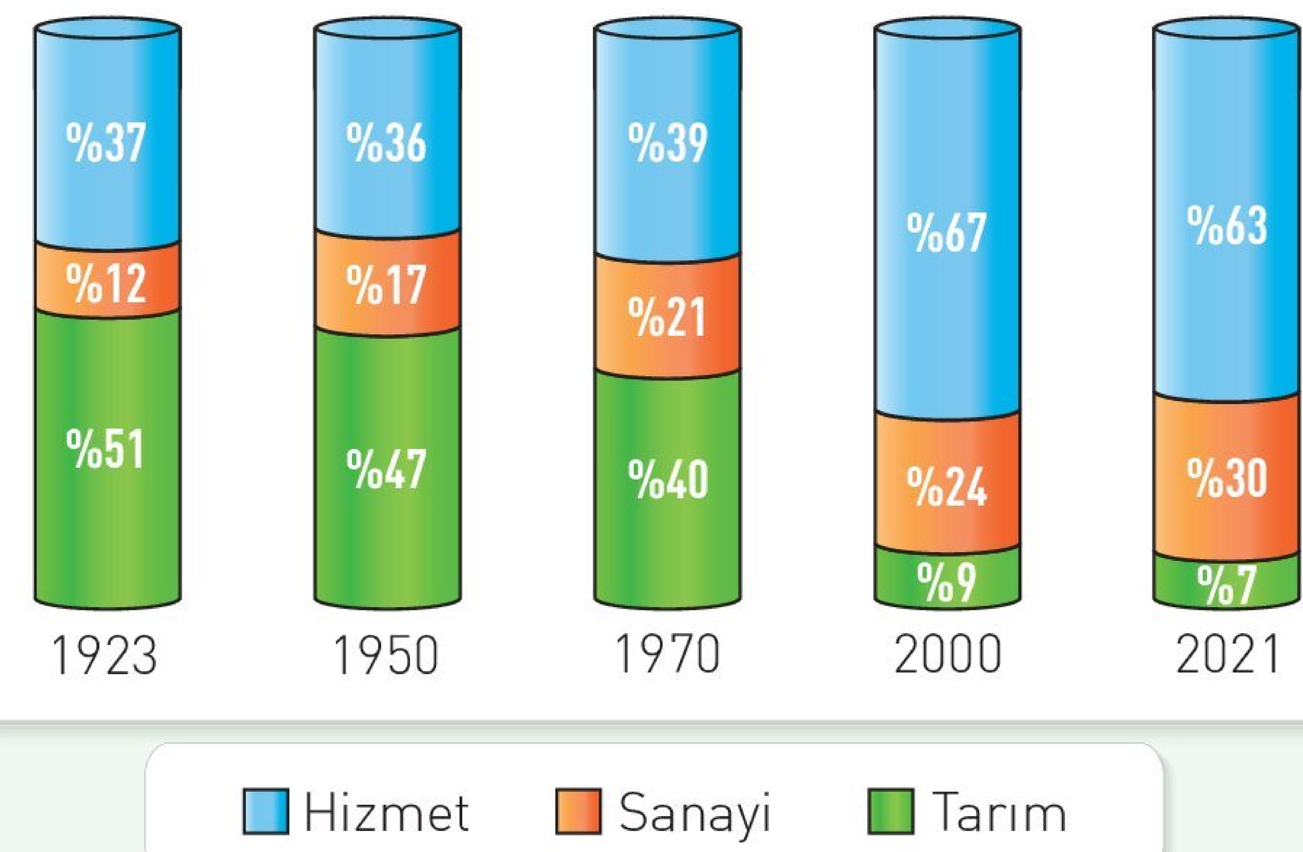
A) Hollanda B) İsveç C) Somali

D) Japonya E) İsviçre

Hizmet Sektörünün Türkiye Ekonomisine Etkisi

Gelişen teknolojiye paralel olarak insan ihtiyaçlarının artması ve bu ihtiyaçların farklılaşması gibi faktörler hizmet sektörünün tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de ön plana çıkmasında etkili olmuştur.

Türkiye'de Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülke ekonomisinin temelini tarım sektörü oluştururken gerçekleştirilen iktisat kongreleri ve ekonomik sistemlerin değişmesiyle tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne doğru bir yönelim olmuştur.

Hizmet sektörü eğitimle birlikte sosyokültürel gelişime de destek sağlar.

2. Aşağıdaki tabloda ülkemizdeki aktif nüfusun farklı yıllarda gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) içinde sektörlere göre dağılışı verilmiştir.

Yıl	Tarım	Hizmet	Sanayi
1923	%51	%37	%12
1950	%47	%36	%17
2022	%7	%63	%30

Tablodaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) 1923 yılında tarımda çalışanların sayısı 2022 yılında sanayi sektöründe çalışanların sayısından fazladır.

B) 1923-2022 yılları arasında tarımın gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı azalmıştır.

C) Gayrisafi yurt içi hasıla içinde payı en fazla artan hizmet sektörü olmuştur.

D) Tablodaki bilgilere göre herhangi bir sektöre ait çalışanların sayısı belirlenemez.

E) Verilen yıllarda sanayi sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı sürekli artmıştır.

Ephesus Akademi

1-C 2-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ticaret Sektörünün Ekonomiye Katkısı

Ticaret; üreticiden tüketiciye kadar uzanan taşıma, depolama, tezgâhlama, ambalajlama ve pazarlama gibi birçok sistemli işlemi kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle kazanç amacı taşıyan bütün faaliyetlere **ticaret** denir.

- Ticaret yapılış biçimine göre, ülke içinde yapılan **iç ticaret** ve ülke dışına yapılan **dış ticaret** olmak üzere ikiye ayrılır.
- Dış ticaret, **dış satım (ihracat)** ve **dış alım (ithalat)** olarak iki şekilde gerçekleşmektedir.

- Bir ülkede ihracat geliri ithalat giderinden fazla ise **dış ticaret fazlası** oluşur.
- Bir ülkede ithalat giderleri ihracat gelirlerinden fazla ise **dış ticaret açığı** oluşur.
- Gelişmiş ülkelerde genellikle dış ticaret fazlası oluşurken gelişmemiş ülkelerde ise dış ticaret açığı oluşmaktadır.

3. Aşağıdaki ülkelerin gelişmişlik seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinde dış ticaret fazlası oluştuğu söylenebilir?

A) Bangladeş B) Almanya C) Yemen
D) Çad E) Etiyopya

Türkiye'de İç Ticareti Etkileyen Faktörler

- Bölgeler arasında farklı iklimlerin görülmesine bağlı olarak farklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi.
- Sanayi tesislerinin ve nüfusun ülkede düzenli dağılmaması.
- Ulaşım ve pazarlama faaliyetlerinin gelişmesi.
- Farklı yörelerde farklı hayvancılık faaliyetlerinin yapılması.

Türkiye'nin dış ticaretinde; AB ülkelerinin büyük bir payı vardır. Bunun nedeni AB ile yapılan gümrük birliği anlaşmasıdır.

Bir ülke üzerinden gerçekleştirilen uluslararası ticarete **transit ticaret** denir. Türkiye, coğrafi konumundan dolayı transit ticarette önemli bir yere sahiptir.

4. Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'nin dış ticaretine olan etkisinin diğerlerine göre daha az olduğu söylenebilir?

A) Zengin linyit yataklarına sahip olması

B) Tarımsal üretim çeşitliliğinin fazla olması

C) Çeşitli ülkelerle yapılan gümrük anlaşmaları

D) Bazı yer altı kaynakları rezervlerinin fazla olması

E) Önemli hizmet ve pazar alanlarına yakın konumda bulunması

Turizm Sektörünün Ekonomiye Katkısı

- Günümüzde sanayinin gelişmesi, refah düzeyinin yükselmesi, insanların dinlenme ve gezme ihtiyaçlarının artması turizmin gelişmesini sağlamıştır.
- Türkiye, coğrafi konum özelliklerinden dolayı büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Yer şekilleri ve iklim çeşitliliği, tarihî ve kültürel değerlerin zenginliği Türkiye'de golf, dağcılık, deniz, kış, termal ve kültür gibi çeşitli turizm faaliyetlerinin yapılmasına olanak sağlar.
- Türkiye'de turizm gelirlerinin en fazla olduğu alan deniz turizmidir. Akdeniz ve Ege kıyıları deniz turizminin en fazla geliştiği yerlerdir.
- Turizm dış ticaret açığını azalttığı ve döviz girdisi sağladığı için ülke ekonomisindeki yeri önemlidir.

Turizm bacasız sanayi, dumansız fabrika veya görünmeyen ihracat olarak adlandırılır.

Sosyal ve ekonomik bir olay olan turizmin önemini şöyle açıklayabiliriz:

- Ekonominin itici ve sürükleyici bir elemanıdır.
- Sağladığı döviz gelirleri ile dış ticaret açığının düzeltilmesini sağlar.
- Milyonlarca insan üretici veya tüketici olarak turizm sektöründe yer alır.
- Doğal ve kültürel çevrenin korunması ve değerlendirilmesini sağlayan bir faktördür.
- Turizm sektörü istihdam oluşturduğu gibi finans, inşaat, alt yapı hizmet ve üretim sektörlerine katkı sağlar.

Ephesus Akademi

3-B 4-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ulaşım Sektörünün Ekonomiye Katkısı

Bir üretim sektörü olmayan ulaşımın diğer sektörlerin üretimi üzerinde önemli bir etkisi vardır.

- Ulaşım; sanayi, ticaret, turizm ve tarım gibi sektörlerin üretkenliği üzerinde etkilidir.
- Üretim alanları ile pazar alanı arasındaki bağlantıyı ulaşım sektörü sağlamaktadır.
- Ulaştırma sektörü 1 milyondan fazla kişiye iş imkânı (istihdam) sağlar.
- İş ve hayat düzenliliğini sağlar.
- Ulaştırmadaki gelişmeler üretim faktörlerinin hareketliliğini ve verimliliğini artırır.
- Gelir dağılımını düzenlemede katkı sağlar.

Ulaşımı Etkileyen Faktörler

Mal ve hizmetlerin bir yerden başka bir yere taşınmasına **ulaşım** denir.

Ulaşımı Etkileyen Faktörler

Doğal Faktörler	Beşeri Faktörler
Coğrafi Konum	Ekonomik Faaliyetler
Yeryüzü Şekilleri	Nüfus ve Yerleşme
İklim	Teknolojik Gelişmeler
	Sermaye
	İş gücü

Doğal Faktörler

Coğrafi Konum

- Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunan Türkiye ulaşım için elverişli konuma sahiptir.
- İstanbul ve Çanakkale boğazları ülkemizin ulaşım potansiyelini ve stratejik önemini artırmıştır.
- Transit ticaret yolları üzerindedir.

5. Aşağıda verilen Türkiye'ye ait ulaşım özelliklerinden hangisi üzerinde coğrafi konumunun etkisi yoktur?

A) Transit ticaret yolları üzerinde bulunması

B) Çok sayıda boru hattı ile enerji kaynaklarının taşınması

C) Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan boğazlara sahip olması

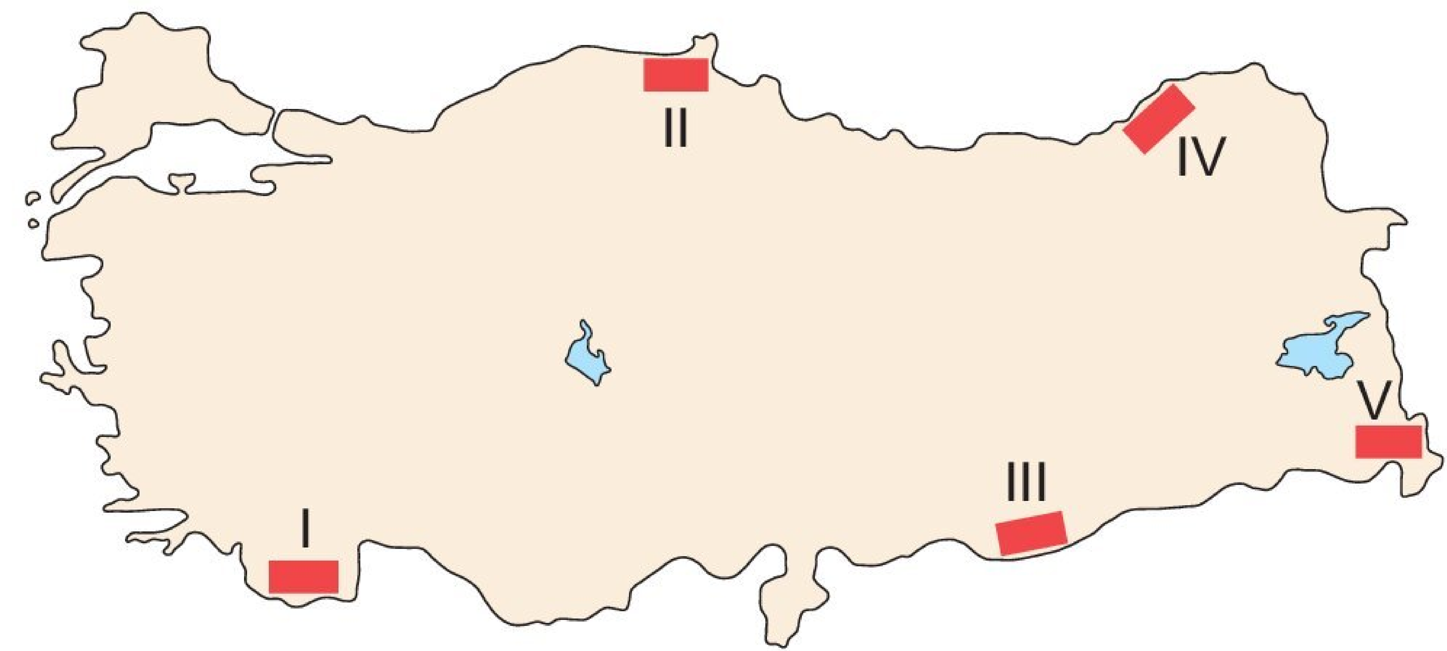
D) Büyük şehirlerde metro bulunurken küçük şehirlerde bulunmaması

E) Akdeniz ve Karadeniz limanlarının hinterlandının Ege limanlarından dar olması

Yeryüzü Şekilleri

- Günümüzde teknolojik gelişmelere rağmen ulaşım faaliyetleri üzerinde yeryüzü şekillerinin önemli etkisi vardır.
- Ortalama yükseltisi fazla ve yeryüzü şekilleri engebeli olan ülkemizin kuzeyinde ve güneyinde dağların kıyıya paralel uzanması sonucu kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşım, geçitler ve tüneller sayesinde yapılmaktadır.
- Türkiye'de dağlar genellikle doğu-batı yönünde uzandığı için kuzey-güney yönünde yol yapım maliyetleri daha fazladır. Bu nedenle kara ve demir yolları genellikle doğu-batı yönünde uzanır.

6.

Yukarıdaki haritada gösterilen numaralı yerlerin hangisinde ulaşım üzerinde yer şekillerinin olumsuz etkisi olduğu söylenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

İklim

- Ulaşım faaliyetleri buzlanma, fırtınalar, sağanak yağışlar, sis gibi iklim olaylarından olumsuz yönde etkilenir.
- Türkiye'de özellikle karasal iklimin hâkim olduğu Doğu Anadolu Bölgesi'nde yoğun kar yağışı, tipi ve çığ nedeniyle yollar zaman zaman kapanmaktadır.
- Ulaşım sistemleri, genellikle bulundukları alanın iklim koşullarına uygun bir şekilde yapılmaktadır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Beşeri Faktörler

Beşerî faktörler arasında ulaşımı etkileyen en önemli unsurlar; nüfus, ekonomik faaliyetler, teknoloji ve sermayedir.

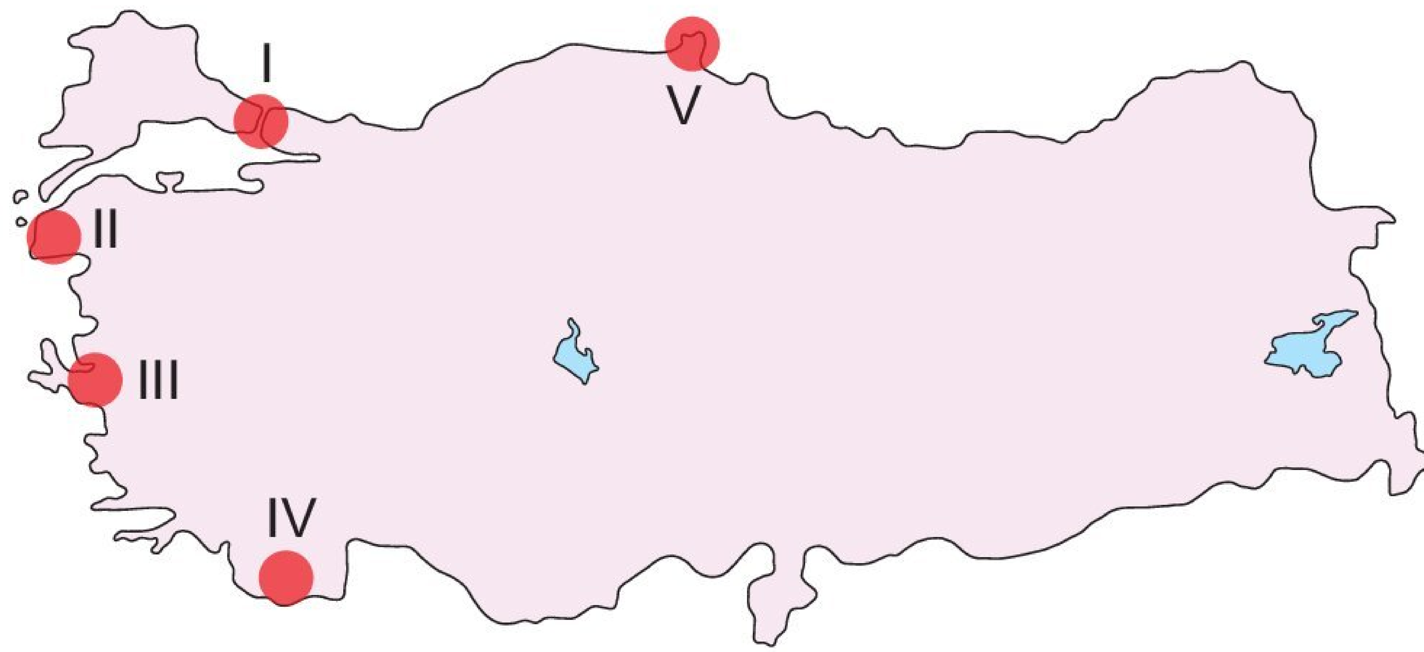
- Teknolojide meydana gelen gelişmeler ulaşım sistemlerini geliştirmiş, bu durum ise yolcu taşımacılığında konfor, güvenlik ve hız gibi özelliklerin kalitesini artırmıştır.

Ulaşım Sistemlerinin Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetlere Etkisi

Ulaşım faaliyetleri ile yerleşmelerin gelişmesi arasında önemli bir ilişki vardır. Ulaşım faaliyetleri istihdamın yanı sıra, sanayi, tarım, ticaret, yönetim, turizm ve güvenlik gibi faaliyetlerin alt yapısını oluşturur.

- Ticaret ve sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde farklı ulaşım sistemleri diğer yerlere göre daha fazla gelişir. Ulaşımın kolay sağlandığı kentler zaman içinde diğer kentlere göre ticaret hacmini artırarak ticaret merkezi konumuna dönüşür.
- Ulaşım imkânları rahat ve kolay olan bir yerleşmede, zaman ilerledikçe bu imkânlar sayesinde ticaretin gelişmesi daha kolaydır. Örneğin; İpek Yolu veya Baharat Yolu gibi önemli yollar üzerinde tarih boyunca birçok şehir kurulmuştur.

7. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

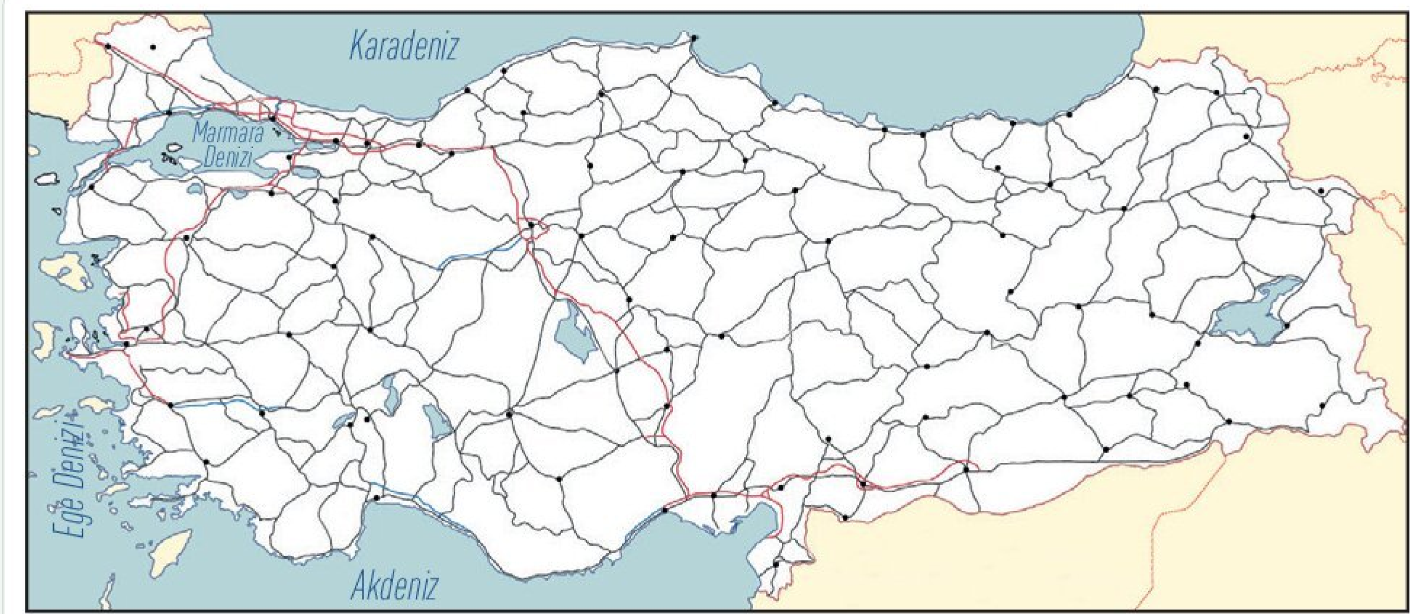
Numaralı yerlerin hangilerinde ulaşım ve ticaret faaliyetlerinin gelişmesine bağlı olarak nüfus ve yerleşme daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Türkiye'de Ulaşım Sistemlerinin Gelişimi

Kara Yolları

- Kara yolu ulaşımının en önemli özelliği, nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin bulunduğu bütün noktalara erişim imkânı vermesi ve ulaşım sistemleri arası geçişlere uygun olmasıdır.
- Türkiye'de ülke içi yük ve yolcu taşımacılığı daha çok kara yolu ile yapılmaktadır.
- Yer şekillerinin alçak ve engebesiz olduğu yerlerde kara yolu ulaşımı, dağlık ve engebeli olduğu yerlere göre daha fazla gelişmiştir.

Türkiye'de Kara Yolları

Demir Yolları

- Ülkemizde demir yolları genel olarak akarsu vadileri ile dağların uzanışına paralellik gösterir.
- Yük ve yolcu taşıma maliyeti kara yoluna göre daha ucuz olmasına rağmen fazla gelişmemiştir.
- Ülkemizde demir yolu taşımacılığının gelişememesinde; özel sektörün yatırım yapmaması, yer şekillerinin engebeli olması, yeterli teknolojinin olmaması gibi faktörler etkili olmuştur.
- Demir yolunun diğer ulaşım seçeneklerine göre daha güvenilir ve konforlu olması son dönemlerde hızlı tren hatlarına önem verilmesine neden olmuştur.
- Demir yolu ağları, şehir içi ulaşımında da trafik sorunlarının çözümüne katkı sunar. Örneğin Marmaray Projesi; Asya-Avrupa kıtalarının deniz altından demir yolu sistemi ile birbirine bağlanması, tarihî yarımadadaki araç sayısının azaltılarak tarihî ve kültürel çevrenin korunmasına katkı sağlar.

Türkiye'de Demir Yolları

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. **Teke Yarımadası, Taşeli Yarımadası ve Doğu Karadeniz gibi yerlerde kara ve demir yolu yapım maaliyetinin fazla olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Nüfus yoğunluğunun az olması

B) Yer şekillerinin engebeli olması

C) Yerleşim yeri sayısının az olması

D) Ormanlarla kaplı alanların fazla olması

E) Yer altı kaynakları bakımından fakir olması

Hava Yolları

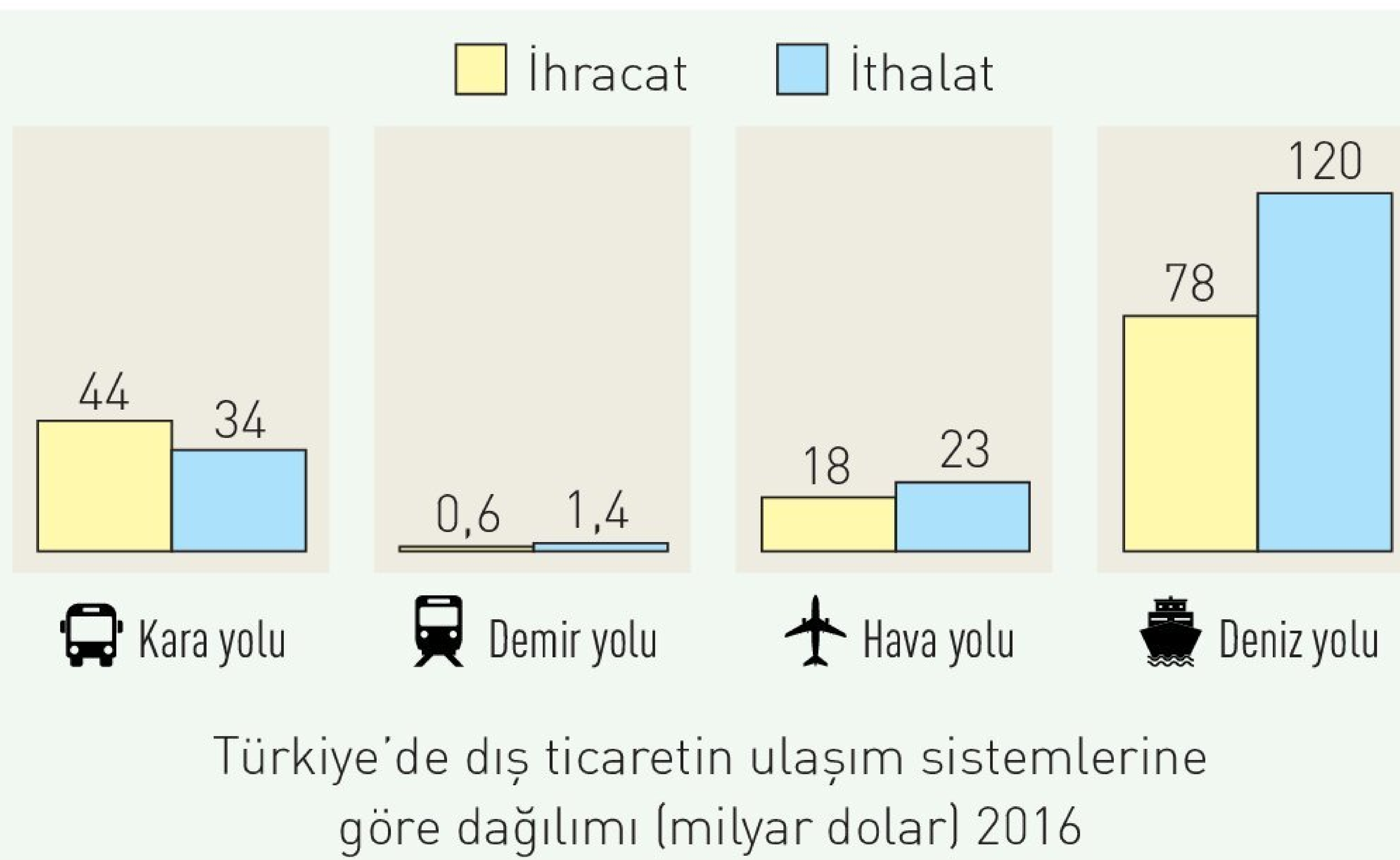
- Hava yolu ulaşımının diğer ulaşım türlerine göre daha hızlı olması özellikle yolcu taşımacılığında daha avantajlı olmasını sağlamıştır.
- Türkiye'de özel hava yolu işletmelerinin de pazarda yer almaya başlamasıyla oluşan rekabet ile yolcu sayısında artış olmuştur.
- Türkiye'de çoğu ilde hava limanı bulunsa da en önemli hava limanları; İstanbul, Antalya, İzmir, Ankara, Trabzon ve Adana'dadır.

Deniz Yolları

- Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olması ve üç kıtanın ana geçiş yolları üzerindeki konumu nedeniyle deniz ulaşımında önemli bir potansiyele sahiptir.
- Özellikle dış ticaretteki taşımacılıkta kullanılır. Çünkü en ucuz taşıma maaliyetine sahip olan ulaşım türüdür.
- Türkiye'de dış ticaretin yaklaşık %65'i deniz yoluyla gerçekleşmektedir.
- Türkiye'nin önemli limanları; İstanbul, İzmir, Mersin, İskenderun, Samsun, İzmit ve Trabzon limanlarıdır.

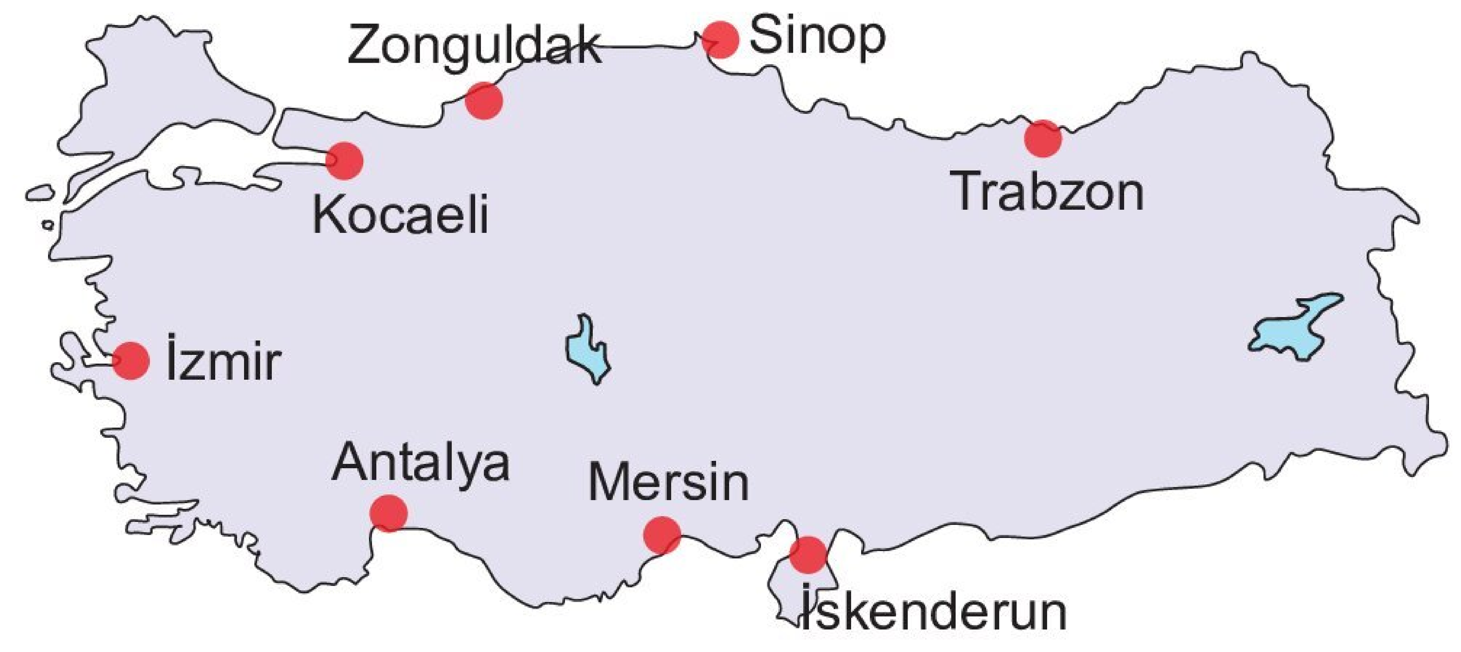

Bir limanın hizmet verdiği arkasındaki iç bölgeye **hinterland (art bölge)** denir. Hinterlandı (art bölgesi) ile kara ve demir yolu bağlantısı fazla olan limanların ticaret kapasitesi daha fazladır.

Türkiye'de dış ticaretin ulaşım sistemlerine göre dağılımı (milyar dolar) 2016

9.

Yukarıdaki haritada gösterilen limanlardan hangilerinin hinterlandı ile demir yolu bağlantısı bulunmaz?

A) Zonguldak-İskenderun-Mersin

B) İskenderun-İzmir-Kocaeli

C) Mersin-İzmir-Zonguldak

D) Antalya-Sinop-Trabzon

E) İzmir-Kocaeli-Mersin

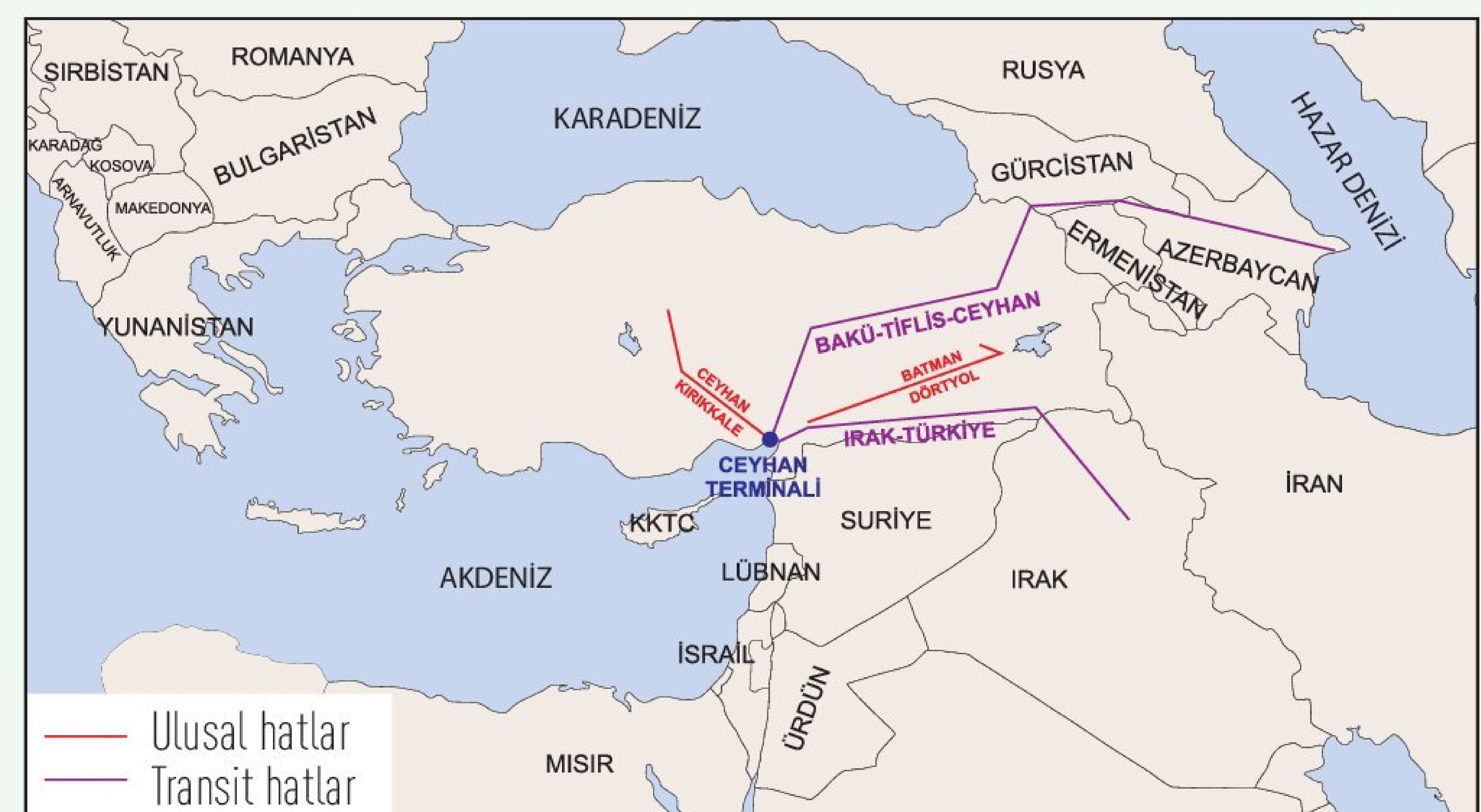
Boru Hatları

- Dünyada en çok kullanılan enerji kaynakları olan petrol ve doğal gazın en hızlı ve güvenli taşıma şekli borularla yapılanıdır.
- Türkiye'nin üretici ve tüketici ülkeler arasındaki stratejik konumu, Hazar ve Orta Doğu'daki petrol ve doğal gaz kaynaklarının dünya pazarlarına taşınması için önemli bir güzergâh olma imkânı sunmaktadır.

Türkiye'deki Boru Hatları

Petrol boru hatları

- Batman-Dörtyol (Tamamı Türkiye sınırları içinde)
- Ceyhan-Kırıkkale (Tamamı Türkiye sınırları içinde)
- Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC)
- Irak–Türkiye (Kerkük-Yumurtalık)

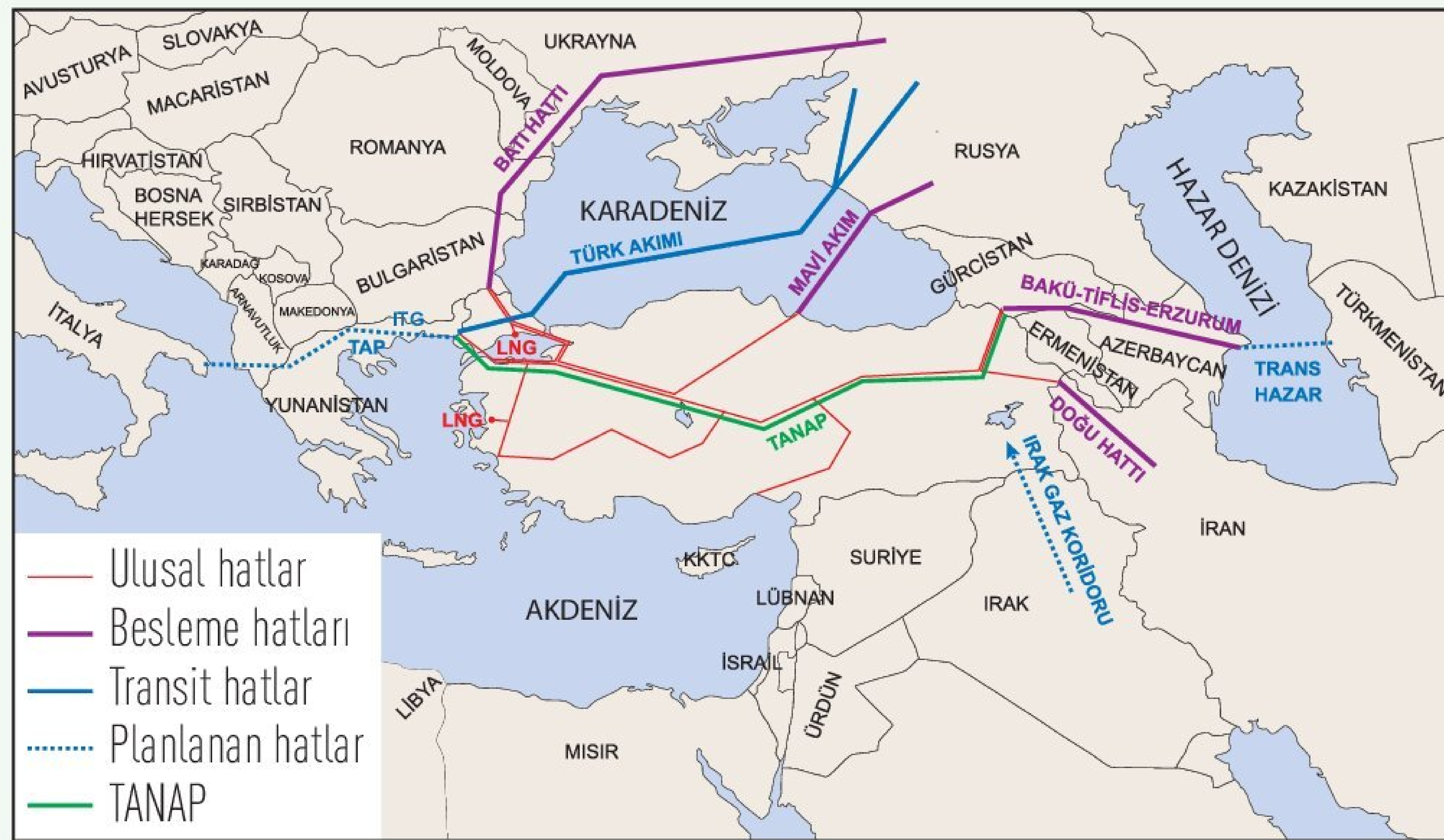
Petrol Boru Hatları

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Doğal gaz boru hatları

- Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Batı Hattı)
- İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı
- Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı (BTE)
- Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Mavi Akım)
- Trans Anadolu Projesi (TANAP)
- Türk Akımı

Doğal Gaz Boru Hatları

Tamamı Türkiye'de Bulunan Ham Petrol Boru Hatları

- Türkiye'deki ilk boru hattı 1967 yılında Batman - Dörtyol (İskenderun Körfezi) arasında yapılmıştır.
- Daha sonra ise Ceyhan - Kırıkkale hattı yapılmıştır.

Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı

- Kerkük ve çevresindeki petrolün Ceyhan (Yumurtalık) limanına taşınması için yapılmıştır.

Bakü - Tiflis - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı

- Azerbaycan ve Hazar Bölgesi'nin petrollerini Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden Ceyhan limanına ulaştırır.
- Ceyhan limanına ulaştırılan petrol buradan tankerler ile dünya pazarına taşınmaktadır.

10. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Avrupa ülkelerine ihraç ettiği petrol veya doğal gaz Türkiye üzerinden boru hatları ile taşınmaktadır?**

A) Venezuela B) Azerbaycan C) Nijerya
D) Cezayir E) Kuveyt

Türk Akımı

- Rusya'dan başlayıp Karadeniz altından Türkiye'ye ve oradan Avrupa'ya ulaşan boru hattıdır .
- Güney Akım Projesi'nin yerini almıştır.

Türkiye - Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı (ITG)

- Türk Akımı boru hattının devamı niteliğindedir. Rusya'dan gelen gazı Yunanistan'a oradan da İtalyaya ulaştırır.

Rusya - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Batı Hattı)

Rusya'dan gelen doğal gaz Bulgaristan üzerinden Türkiye'ye ulaşır. Hamitabat, Ambarlı, İstanbul, İzmit, Bursa ve Eskişehir üzerinden Ankara'ya ulaşır.

İran - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı

- İran'dan gelen doğal gazı Türkiye'ye taşır.
- Doğubeyazıt'tan Türkiye'ye giriş yapan hat Erzurum, Sivas ve Kayseri'den geçerek Ankara'ya ulaşmaktadır.

Bakü – Tiflis – Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı (BTE)

- Azerbaycan'ın Hazar Denizi'nde bulunan Şah Deniz sahasında üretilen doğal gazı Türkiye'ye taşır.

Rusya – Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Mavi Akım)

- 1997 yılında 25 yıllık doğal gaz alım satım antlaşması ile Rusya'dan gelen doğal gaz Karadeniz'den geçerek Türkiye'ye ulaşmaktadır.

TANAP

- Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Azerbaycan'ın Şah Deniz sahasındaki doğal gazın Gürcistan ve Türkiye üzerinden geçerek Yunanistan'a ulaşmasını sağlar.

Ephesus Akademi

11. Günümüzde en çok kullanılan enerji kaynakları olan petrol ve doğal gazın en hızlı ve güvenli taşıma şekli boru hatları ile yapılanıdır. Türkiye coğrafi konumu sayesinde boru hattı ile yapılan enerji taşımacılığında önemli bir konumda bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisi ile Türkiye arasında böyle bir boru hattı bulunmamaktadır?

A) Azerbaycan B) İran C) Rusya
D) Irak E) Suriye

12. **Aşağıdaki boru hatlarından hangisinin doğal gaz taşımacılığında kullanıldığı söylenemez?**

A) Mavi Akım Boru Hattı
B) Türk Akımı Boru Hattı
C) İran - Türkiye Boru Hattı
D) Bakü - Tiflis - Ceyhan Boru Hattı
E) Trans Anadolu (TANAP) Boru Hattı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

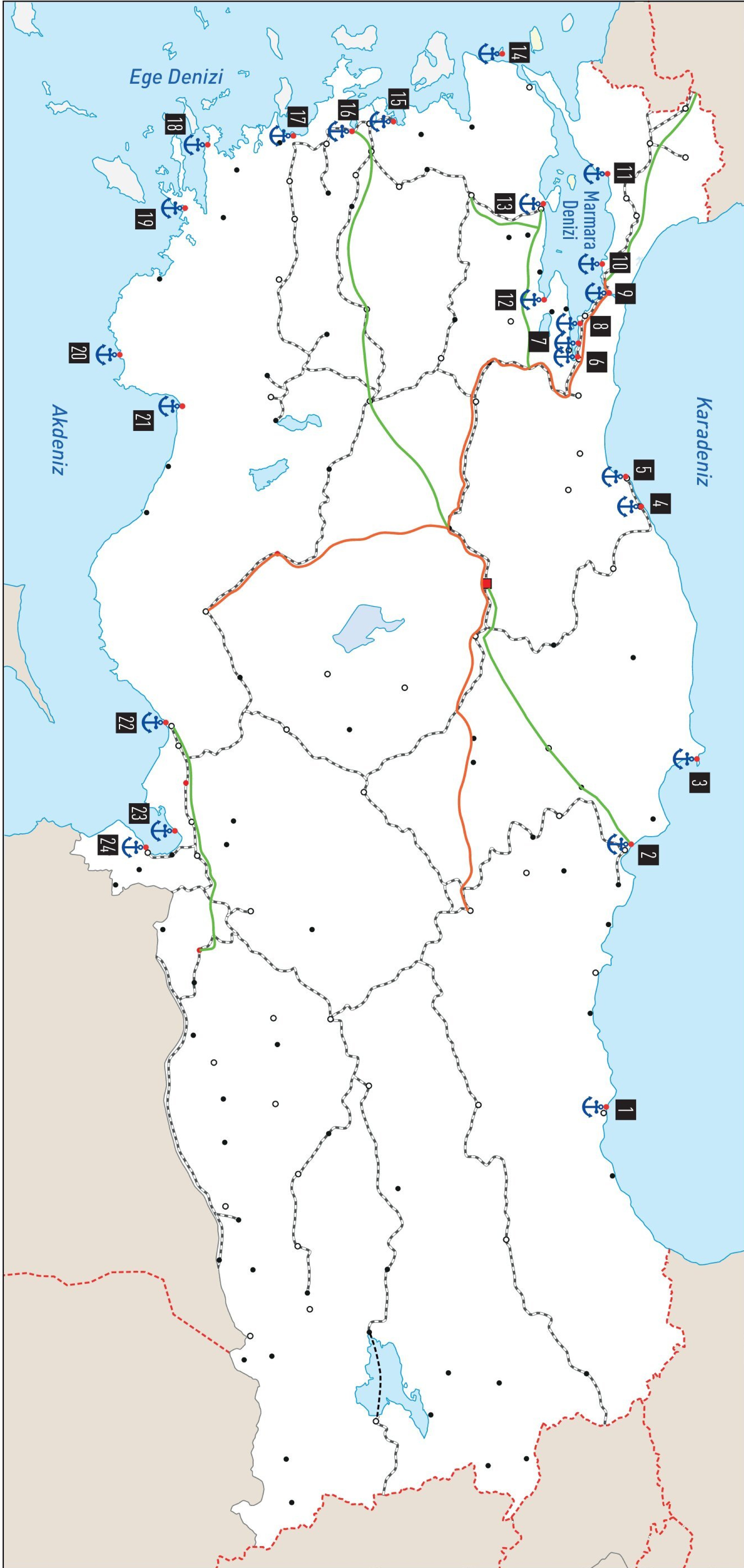

Türkiye'de Demir Yolları

- Konvensiyonel Hatlar
- YHT Hatları
- Yapımı Planlanan Hatlar
- Tatvan-Van Demir Yolu Bağlantısı
- İl Merkezleri
- Yerleşim Birimleri
- Ülke Sınırı

Limanlar • Liman Merkezleri

1 Trabzon L.	7 Derince L.	13 Bandırma L.	19 Marmaris L.
2 Samsun L.	8 Altınel L.	14 Bozcaada L.	20 Finike L.
3 Sinop L.	9 Haydarpaşa L.	15 Aliağa L.	21 Antalya L.
4 Zonguldak L.	10 Ambarlı L.	16 İzmir L.	22 Mersin L.
5 Ereğli L.	11 Tekirdağ L.	17 Kuşadası L.	23 Botaş L.
6 İzmit L.	12 Gemlik L.	18 Bodrum L.	24 İskenderun L.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

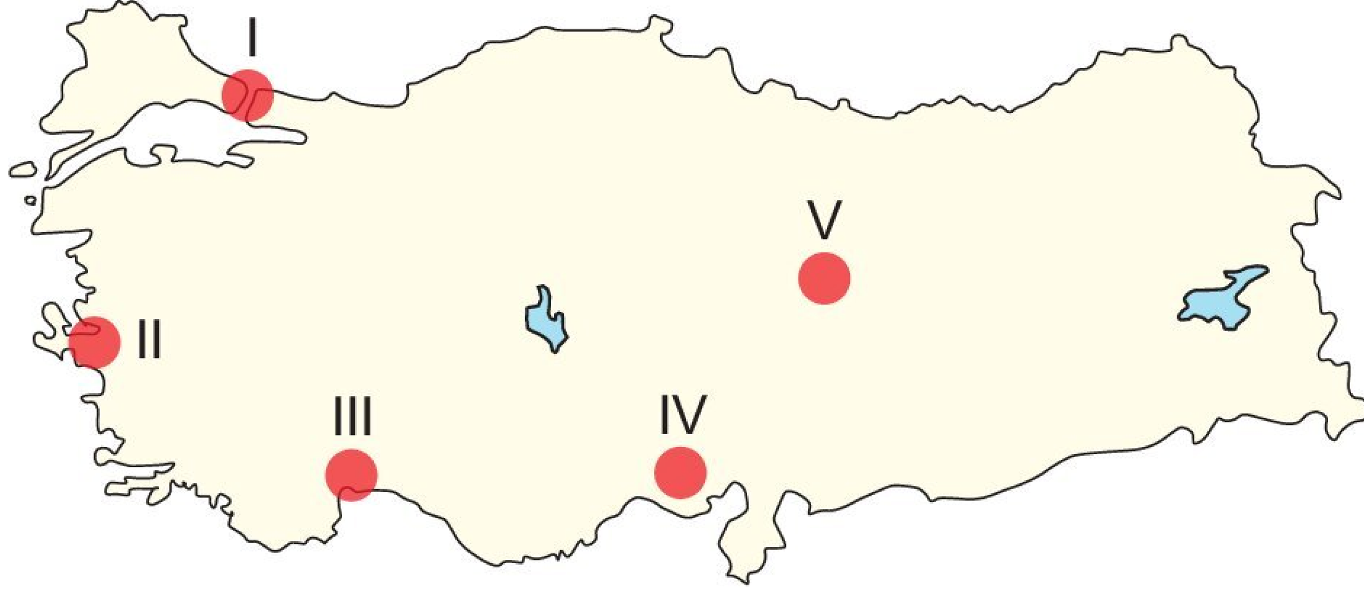
1. **Aşağıda verilen iş kollarından hangisi hizmet sektörü içinde yer almaz?**

A) Sağlık B) Eğitim C) Hayvancılık D) Turizm E) Ulaşım

2. Türkiye'de;

- turizmin yoğun,
- nüfusun kalabalık,
- sanayinin gelişmiş,
- panayır, festival ve fuarların yaygın

olduğu alanlar ticari faaliyetlerin de yoğun olarak yapıldığı yerlerdir.

Buna göre haritadaki numaralı alanların hangisi bu tür yerlere örnek gösterilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. İkincil ekonomik faaliyetlerin geliştiği yerlerde iç ve dış ticaret faaliyetleri de geliştiği için ticaret hacmi fazladır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin ticaret hacminin diğerlerinden daha fazla olduğu söylenebilir?

A) Çorum B) Erzincan C) Hakkari D) Kocaeli E) Mardin

4. **Aşağıdakilerden hangisinin bir bölgedeki hizmet sektörü üzerinde etkili olan beşerî etkenlerden biri olduğu söylenemez?**

A) Yer şekilleri B) Ulaşım sistemleri C) Reklam ve tanıtım D) Pazarlama faaliyetleri E) Nüfus miktarı ve dağılışı

5. **Aşağıdaki kentlerden hangisinde hizmet sektörünün o yerin ekonomisine olan katkısının diğer sektörlere göre daha fazla olduğu söylenebilir?**

A) Eskişehir B) Nevşehir C) Yozgat D) Niğde E) Kars

6. Ulaşım sistemlerinin beşerî ve ekonomik faaliyetlerin gelişmesi üzerindeki katkısı fazladır.

Beşerî ve ekonomik faaliyetlerle ilişkisi dikkate alındığında ulaşım sistemlerinin gelişimiyle ilgili

I. kültürel mirası gelecek nesillere aktarması,
II. şehirleşme ve nüfusu artırması,
III. ticareti geliştirmesi

unsurlarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

7. **Aşağıda verilen ekonomik faaliyet gruplarından hangisi hizmet sektörü olarak adlandırılan üçüncül ekonomik faaliyetler içinde yer alır?**

A) Yönetici grubu
B) İnternet, yazılım ve donanım işleri
C) Ham maddeyi işleyen veya enerjiye dönüştüren sanayi
D) Tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik ve toplayıcılık
E) Ticaret, eğitim, ulaşım, iletişim, sağlık, inşaat, güvenlik, turizm, finans, hukuk

8. **Aşağıdakilerden hangisinin turizm sektörünün sosyal ve ekonomik etkilerinden biri olduğu söylenemez?**

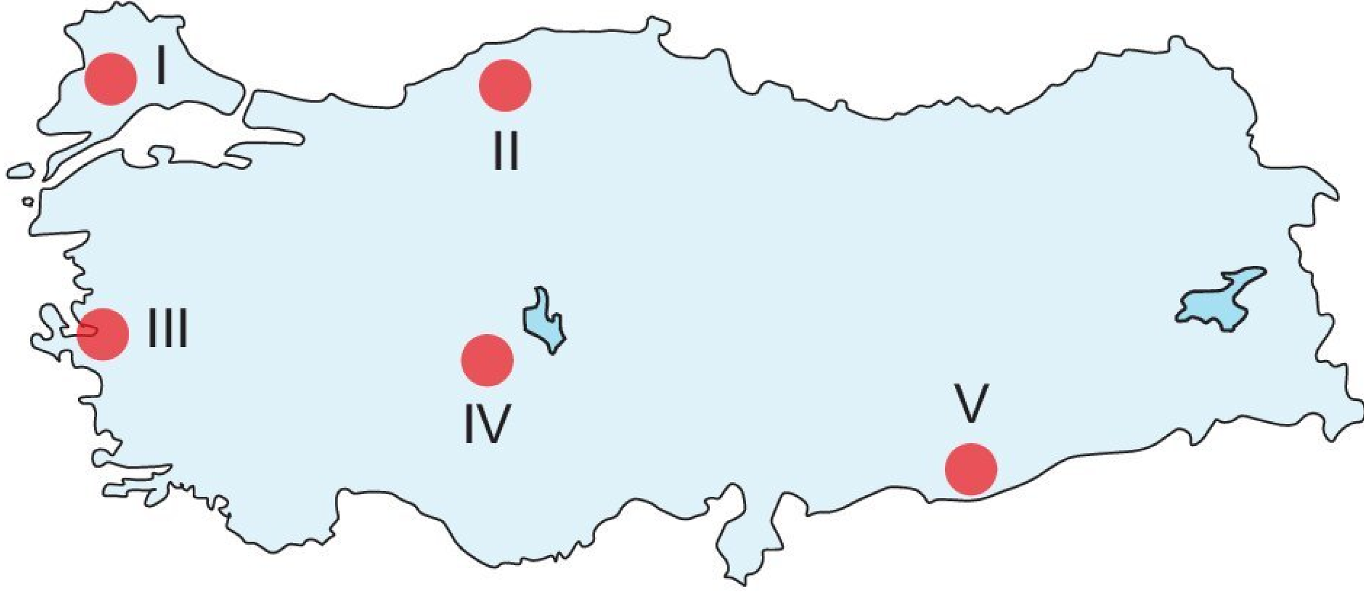
A) Doğal dengenin korunmasına ve değerlendirilmesine katkı sağlaması.
B) Farklı sektörde bulunan işletmelerin turizm sektörü için ürün üretmesi.
C) Farklı kültürler arasında etkileşim sağlaması.
D) İstihdam ve gelir alanı oluşturması.
E) Döviz girdisi sağlaması.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Kara ve demir yolu yapım maliyeti yer şekillerine bağlı olduğundan engebeli alanlarda tünel, köprü ve viyadük gibi ek yapılara ihtiyaç duyulması nedeniyle maliyet artar.

Buna göre yukarıdaki haritada gösterilen numaralı yerlerin hangisinde kara ve demir yolu yapım maliyeti diğerlerine göre daha yüksektir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Türkiye'de, kara ve demir yollarının genellikle doğu-batı doğrultusunda uzanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yer altı kaynaklarının düzensiz dağılışı
B) Sıradağların genellikle doğu-batı doğrultulu uzanması
C) Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltinin genel olarak artması
D) Doğusu ile batısı arasındaki nüfus yoğunluğunun farklı olması
E) Türkiye'nin doğu-batı yönündeki genişliğinin kuzey-güney yönünden daha fazla olması

11. **Türkiye'nin demir yolları hakkında verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) 1925 ile 1940 yılları arası yeni demir yolu yapımına hız verilmiştir.
B) İlk demir yolu 1866'da İngiliz şirketi tarafından yapılan İzmir-Aydın hattıdır.
C) Demiryolları genellikle akarsu vadilerine ve dağ sıralarına paralel yapılmıştır.
D) Günümüzdeki demir yollarının yarısından çoğu 2000 yılından sonra yapılmıştır.
E) 1950-2020 döneminde demir yolu yerine kara yolu yapımına öncelik verilmiştir.

Ephesus Akademi

12. İstanbul'un Asya ve Avrupa yakaları arasında ulaşımı sağlayan beş adet ulaşım yolu bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ulaşım yollarından biri değildir?

A) Avrasya Tüneli
B) Marmaray Tüneli
C) Osmangazi Köprüsü
D) Yavuz Sultan Selim Köprüsü
E) Fatih Sultan Mehmet Köprüsü

13. Aşağıdaki şemada ulaşımı etkileyen unsurlar sınıflandırılmıştır.

Buna göre I ve II numaralı yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II
A)	Nüfus ve yerleşme	Ekonomik faaliyetler
B)	Yeryüzü şekilleri	Coğrafi konum
C)	Teknolojik gelişmeler	Nüfus ve yerleşme
D)	Coğrafi konum	Yeryüzü şekilleri
E)	İklim	Teknolojik gelişmeler

14. **Türkiye'deki ulaşım faaliyetleri ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) İhracatın yarıdan fazlası demir yolları ile yapılır.
B) Kara yolları genellikle ovaları, platoları ve akarsu vadilerini izlemektedir.
C) İklimin ulaşım üzerindeki olumsuz etkisi doğuya doğru gidildikçe artar.
D) Büyük kentlerde trafik sorununu azaltmak için metrolar yapılmaktadır.
E) Kuzey ve güney kıyıların iç kesimler ile olan bağlantısı genellikle geçit, boğaz ve tünellerle sağlanır.

1-C 2-E 3-D 4-A 5-A 6-A 7-E 8-A 9-B 10-B 11-D 12-C 13-E 14-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Türkiye'de ticareti geliştirmek için yapılan**

   I. ithalatı teşvik etmek,

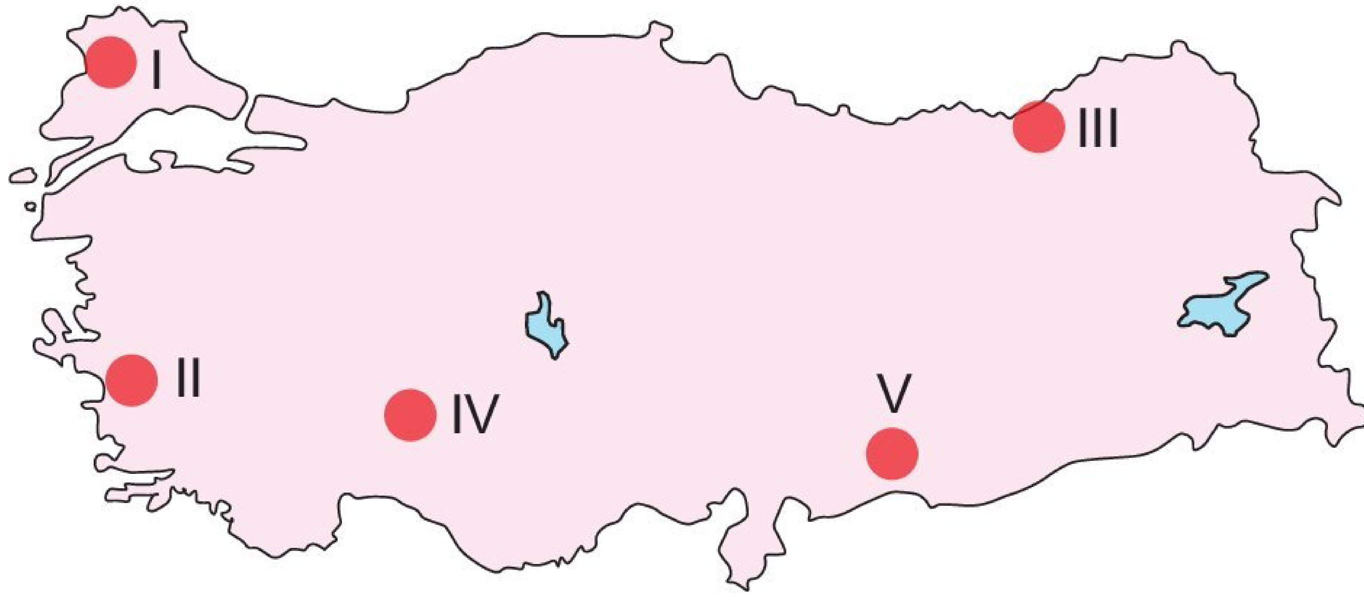
   II. ulaşım sistemlerini geliştirmek,

   III. endüstri ürünlerinin çeşitliliğini artırmak

   faaliyetlerinden hangilerinin ekonomiye olan olumlu etkisi daha fazladır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

2. Heyelan ve toprak kaymaları can kayıplarına neden olduğu gibi ulaşım sistemlerine de zarar vermektedir.

   Buna göre yukarıdaki haritada gösterilen numaralı yerlerden hangisinde heyelanların ulaşım üzerindeki olumsuz etkisi daha sık yaşanır?

   A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki limanlardan hangisinin gelişiminde çevresinde ve hinterlandında bulunan sanayi tesislerinin etkisi daha fazla olmuştur?**

   A) İzmit B) Antalya C) Trabzon D) Sinop E) Rize

4. Ülkemizde engebenin fazla olduğu yerlerde kara ve demir yolu ulaşımında geçitler veya tüneller kullanılarak yerleşim birimleri arasındaki ulaşım sağlanmaktadır.

   Buna göre aşağıdaki kentlerden hangi ikisi arasında kara yolu ulaşımında geçit veya tünel kullanılmaz?

   A) Mersin – Niğde
   B) Erzurum – Rize
   C) Trabzon – Gümüşhane
   D) Şanlıurfa – Mardin
   E) Konya – Antalya

Ephesus Akademi

5. **Türkiye'de ulaşım sektörüyle ilgili aşağıda yapılan karşılaştırmalardan hangisi yanlıştır?**

   A) Ege kıyılarındaki limanların hinterlandı Karadeniz kıyılarındaki limanlara göre daha geniştir.

   B) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde demir yolu yapımının birim maliyeti Karadeniz Bölgesi'nden fazladır.

   C) Karadeniz Bölgesi'nde kara yolu ulaşımında tünel ve köprü ihtiyacı, Ege Bölgesi'nden fazladır.

   D) Marmara Bölgesi'nde havaalanı yapımı için yer şekilleri Akdeniz Bölgesi'ne göre daha uygundur.

   E) Doğu Anadolu Bölgesi'nde kış aylarında yoğun kar yağışı yüzünden kapanan kara yolu sayısı, İç Anadolu'dan fazladır.

6. **Aşağıda verilenlerden hangisi Türkiye'nin enerji koridoru olarak önemli bir konuma sahip olduğunun göstergesidir?**

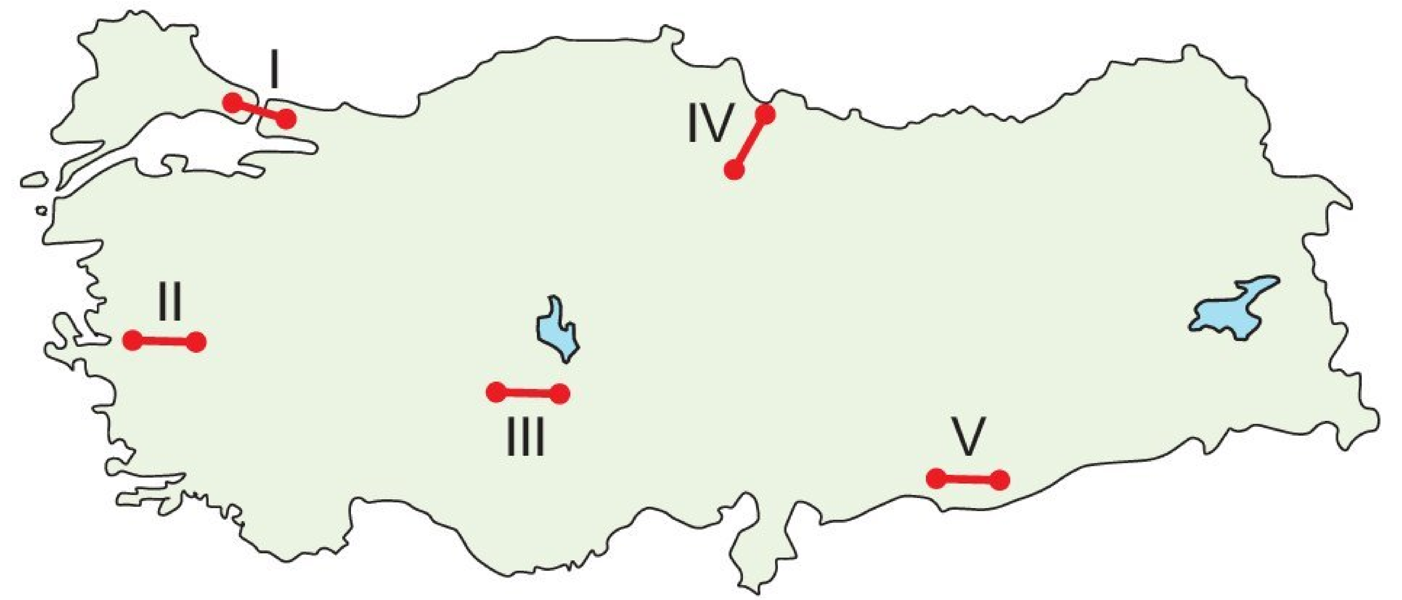
   A) Türkiye'nin maden ihracatının artması

   B) Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin ekonomilerinin gelişme göstermesi

   C) İstanbul ve Çanakkale boğazlarını kullanan ticaret gemilerinin sayısının artması

   D) Batı ve güney bölgelerimizde alternatif enerji kaynaklarından olan güneş enerjisi potansiyelinin yüksek olması

   E) Hazar Havzası petrol ve doğal gaz kaynaklarının bir kısmının boru hatları ile Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması

7.

   Yukarıda numaralandırılarak gösterilen hatlardan hangisinde yapılacak olan aynı uzunluktaki bir kara veya demir yolunun yol yapım birim maliyeti diğerlerine göre daha yüksektir?

   A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Aşağıdakilerden hangisi beşeri faktörlerin ulaşım sistemleri üzerindeki etkisine örnek verilebilir?

A) Ordu-Giresun havalimanı'nın yer şekillerinden dolayı deniz doldurularak elde edilen alana yapılması

B) İstanbul'daki metro ağının diğer şehirlere göre daha yaygın olması

C) İstanbul Boğazı'nda zaman zaman sisden dolayı vapur seferlerinin aksaması

D) Marmara Denizi'nde lodos rüzgârının hızlı estiği zamanlarda ulaşımın aksaması

E) Coğrafi konumundan dolayı Türkiye'de transit taşımacılığın gelişmesi

9. Aşağıda beş kişi ve bu kişilerin çalıştığı işler hakkında bilgiler verilmiştir.

Can; Antalya'da bir restorantta aşçı olarak çalışmaktadır.

Canan; İstanbul'da otobüs şöförü olarak çalışmaktadır.

Cem; Zonguldak'ta maden ocağında işçi olarak çalışmaktadır.

Cemile; Ankara'da metroda makinist olarak çalışmaktadır.

Celal; İzmir'de bir ilaç firmasında kurye olarak çalışmaktadır.

Buna göre bu kişilerden hangisinin hizmet sektörü dışındaki bir ekonomik faaliyet kolunda çalıştığı söylenebilir?

A) Cem B) Cemile C) Celal D) Can E) Canan

10. Ereğli (Zonguldak) demir çelik fabrikasında üretilen çeliğin İstanbul'a nakledilmesinde

I. demir yolu,

II. deniz yolu,

III. kara yolu

taşımacılığı yöntemlerinden yararlanıldığı düşünülürse, aşağıdakilerin hangisinde bu ulaşım sistemleri taşıma maliyeti en düşük olandan en yüksek olana doğru sıralanmıştır?

A) I, II, III B) I, III, II C) II, I, III D) II, III, I E) III, II, I

Ephesus Akademi

11. Rusya ve Azerbaycan petrol ve doğal gazının bir kısmı Türkiye üzerinden önce boru hatları ve sonrasında limanlardan tankerlerle başka ülkelere ulaştırılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun ülkemize sağladığı faydalardan biri olduğu söylenemez?

A) Petrole dayalı sanayiyi geliştirmesi

B) Limanlarımızın önemini artırması

C) Demir yolu ulaşımını geliştirmesi

D) Jeopolitik önemini artırması

E) Enerji ihtiyacını karşılaması

12. Bazı kentler ulaşım yollarının kavşak noktalarında bulunmaktadır. Bu durum kentlerin ekonomisine ve gelişimine katkı sağlamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kentlere örnek olarak gösterilebilir?

A) Muğla B) Artvin C) Hakkâri D) Sinop E) Afyonkarahisar

13. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarını iç kesimlere bağlayan yolların yapım maliyeti Ege kıyılarını iç kesimlere bağlayan yolların yapım maliyetinden daha yüksektir.

Bu durum üzerinde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağış miktarı

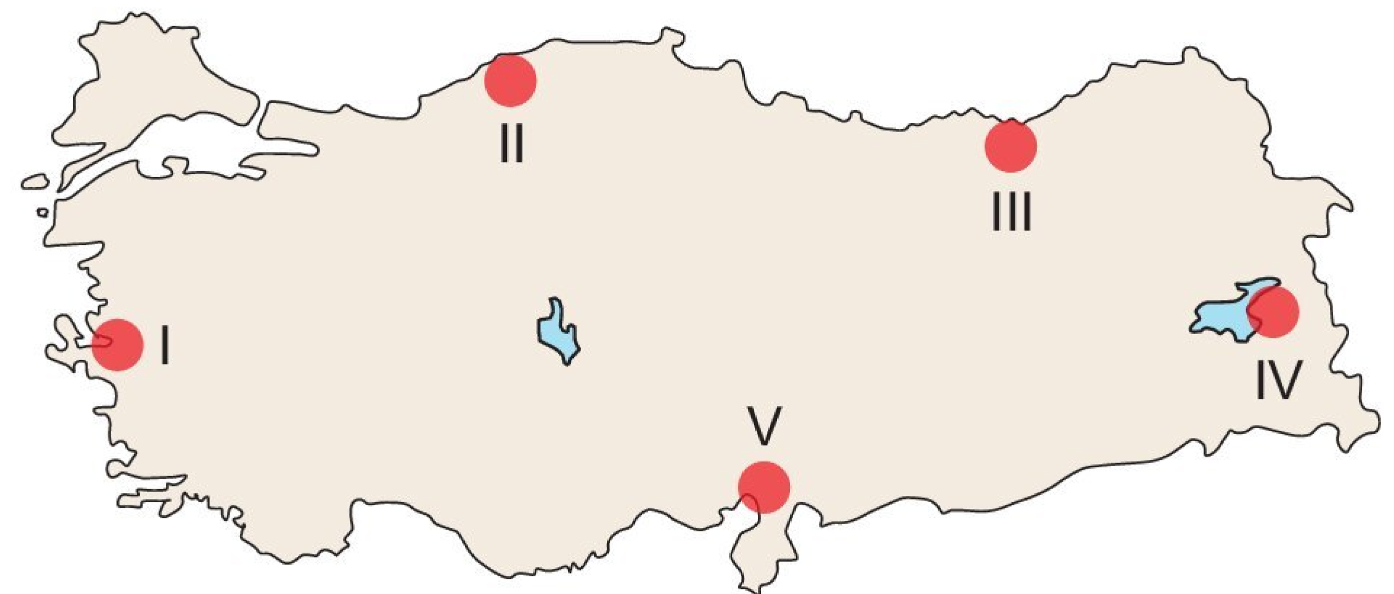
B) Yerleşmelerin özelliği

C) Sanayi tesislerinin sayısı

D) Bitki örtüsünün yoğunluğu

E) Dağların kıyıya uzanış doğrultusu

14.

Yukarıda verilen numaralandırılmış alanlardan hangisinde demir yolu ulaşımı yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E 2-C 3-A 4-D 5-B 6-E 7-A 8-B 9-A 10-C 11-C 12-E 13-E 14-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Günümüzde insanlar bazı popüler tren yolculuklarını şehir yaşamının stresinden ve yoğunluğundan uzaklaşmak için tercih etmektedir. Bu bağlamda son yıllarda turistlerin özellikle kış aylarında çok tercih ettikleri tren yolcuklarından biriside Ankara'da başlayıp Kars'ta biten Doğu Ekspresi'dir.

Buna göre yukarıdaki haritada güzergâhı gösterilen bu ekspres ile yolculuğa çıkan bir turistin bu seyahat boyunca aşağıdaki şehirlerden hangisinden geçmiş olması beklenemez?

A) Kayseri B) Sivas C) Amasya
D) Erzincan E) Erzurum

2. **Her türlü ulaşım olanağının bulunduğu bir ülkede bakır, kömür gibi madenlerin dış alım veya dış satımında yararlanılan**

I. kara yolu,
II. deniz yolu,
III. demir yolu

taşımacılıkları, taşıma maliyeti göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerin hangisinde maaliyeti en yüksek olandan en düşük olana doğru sıralanmıştır?

A) I, II, III B) I, III, II C) II, I, III
D) II, III, I E) III, I, II

3. Son yıllarda petrol ve doğal gazın çıkarıldığı yerden tüketildiği alanlara ulaştırılmasında boru hatları ile taşınması önemli bir yer tutmaktadır.

Buna göre aşağıdaki doğal gaz ve petrol çıkarılan yerlerden hangisinde, boru hatları ile yapılan taşımacılık daha fazla öneme sahiptir?

A) Kızıldeniz B) Kuzey Afrika
C) Basra Körfezi D) Meksika Körfezi
E) Hazar Havzası

Ephesus Akademi

4. Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye'nin yer aldığı önemli uluslararası projelerden biri Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ve bir diğeri Trans Anadolu Doğal Gaz Projesi'dir. Hazar Havzası'nda çıkartılan petrol ve doğal gaz bu boru hatları ile Türkiye üzerinden alıcı ülkelere gönderilmektedir

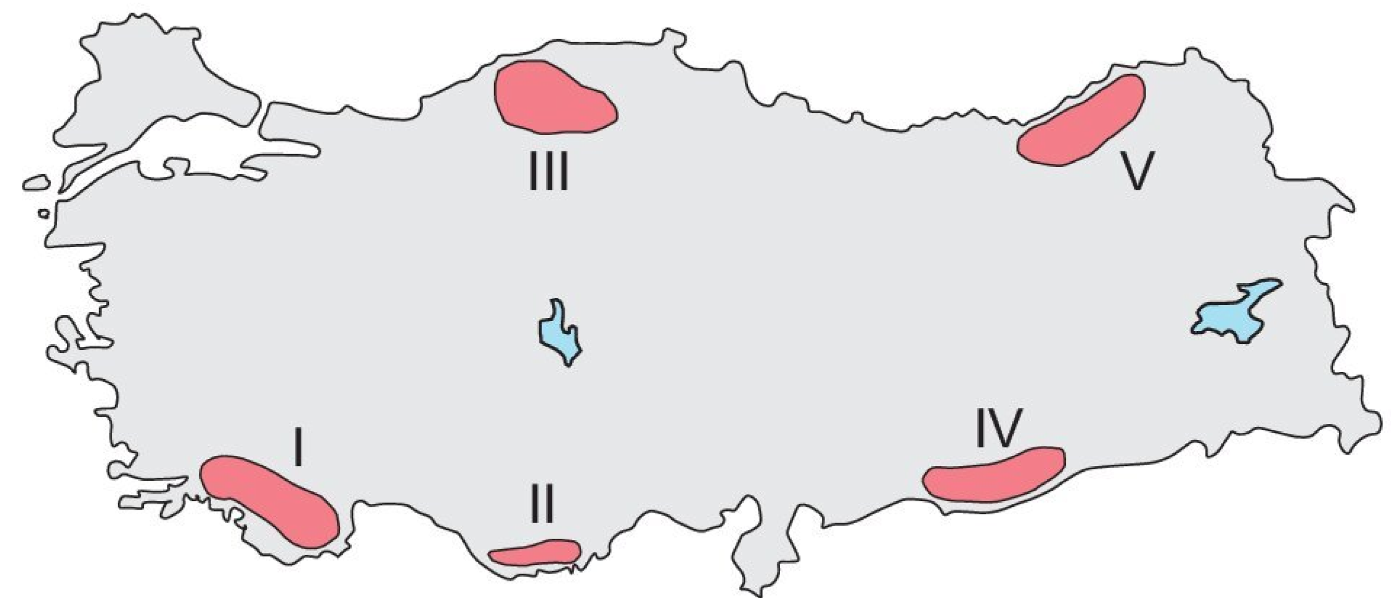
Bu boru hatlarının özellikleri ve Türkiye'ye sağladığı kazanımlarla ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Türkiye'nin stratejik önemini artırmıştır.
B) Ceyhan önemli bir petrol dağıtım merkezi hâline gelmiştir.
C) Bu boru hatlarının en uzun bölümü Türkiye sınırları içinde yer almaktadır.
D) Türkiye'nin Azerbaycan ve Gürcistan ile olan siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmiştir.
E) İşletilmeye başladığı tarihten günümüze kadar bu ülkeler içinde en fazla gelir elde den ülke Türkiye olmuştur.

5. **Yeryüzündeki çeşitli yerleri birbirine bağlayan ulaşım ağlarının bugünkü haline gelmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi diğerlerine göre daha az olmuştur?**

A) İklim özellikleri
B) Stratejik konum
C) Nüfusun dağılışı
D) Topoğrafik özellikler
E) Ekonomik etkinlikler

6. Aşağıda bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

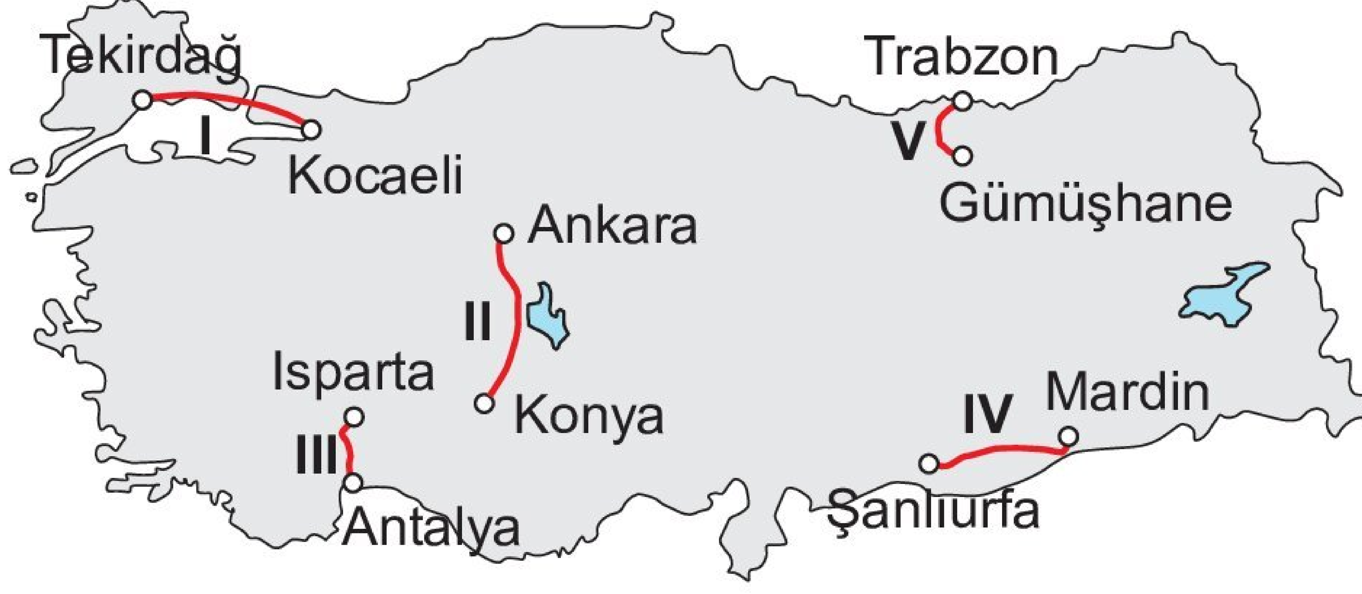

Bu alanların hangisinde yer şekillerine bağlı olarak kara yolu yapım maliyetlerinin diğerlerine göre daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.

Türkiye'nin topoğrafya özellikleri göz önünde bulundurulduğunda yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen farklı şehirler arasındaki karayollarından hangisinde tünel ve köprülere daha az rastlanır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) III ve V E) IV ve V

8. Aşağıdaki yerlerin hangisinde iklim ve yer şekillerinin ulaşım üzerindeki olumsuz etkileri diğerlerine göre daha fazladır?

A) Bursa B) Adana C) Hakkâri

D) Samsun E) Çanakkale

9. Hizmet alanlarının ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak önem kazanması, hizmetler sektörünün sınıflandırılmasını gerekli kılmıştır. Farklı kriterlere göre yapılan sınıflama kapsamında 12 hizmet alt sektörü yer almaktadır.

Buna göre aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisi bunlardan biri değildir?

A) Eğitim

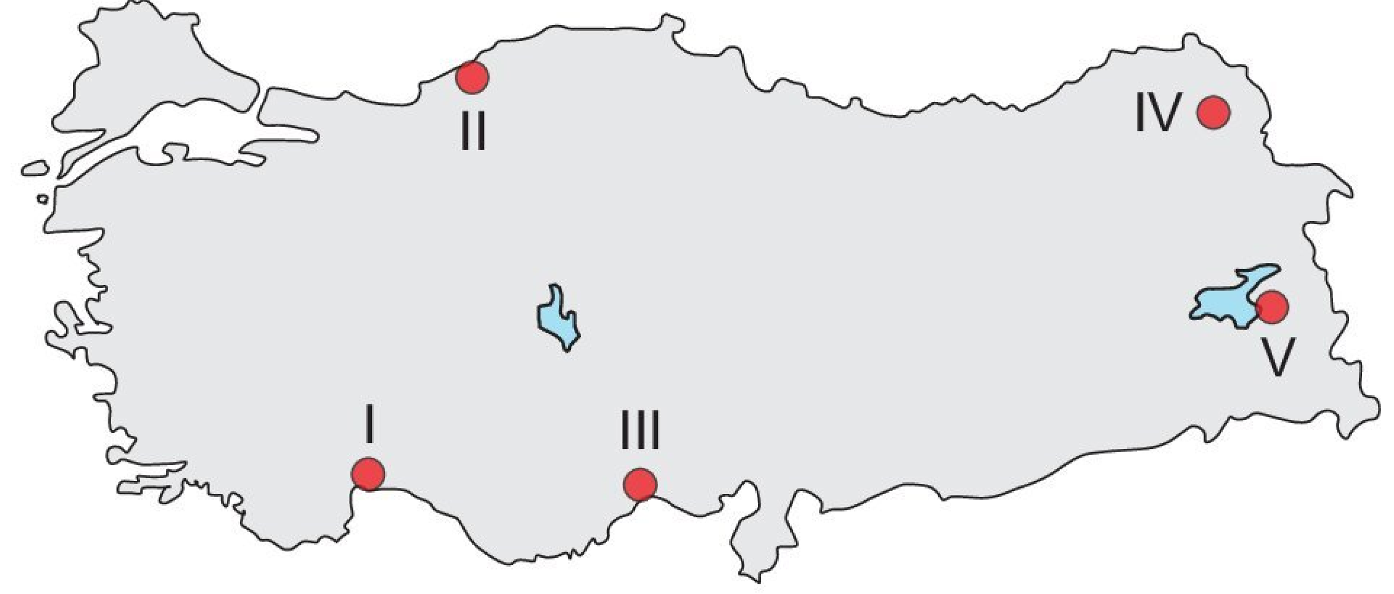
B) Endüstri

C) Ulaştırma

D) Sağlık ve sosyal

E) Turizm ve seyahat

10.

Türkiye'ye gelen bir turist kafilesi gezi planlarında yer alan şehirlere giderken demir yolunu kullanacaklardır.

Buna göre yukarıdaki haritada numaralandırılan yerlerden hangisi bu turist kafilesinin gideceği şehirlerden biri olamaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Türkiye'de şehirler arası yük taşımacılığının yaklaşık %90'ı (..I..) yolları ile yapılırken uluslararası ticarette ise en fazla (..II..) ulaşımı kullanılmaktadır.

Yukarıda boş bırakılan yerlere aşağıdaki ulaşım yollarından hangileri getirilirse doğru olur?

	I	II
A)	Deniz	Kara
B)	Kara	Hava
C)	Demir	Hava
D)	Kara	Deniz
E)	Hava	Demir

12. Türkiye'de ulaşımla ilgili

I. batı kıyılarında birçok doğal liman, koy ve körfezin bulunması,

II. bazı ülkelerin mallarının transit taşımacılığına olanak sağlaması,

III. kıyı kesimlerle iç kesimler arasındaki ulaşımın bazı doğal geçitlerden sağlanması,

IV. kesintisiz uzanan dağ sıralarının hava limanlarının yapılmasını zorlaştırması,

V. dağ sıralarını vadiler boyunca aşan demir yollarının, doğu-batı doğrultusunda uzanması

özelliklerden hangisi yer şekillerinden kaynaklanmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

1-C 2-B 3-E 4-E 5-A 6-D 7-C 8-C 9-B 10-A 11-D 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TİCARET

Terimler ve Kavramlar

- Küresel Ticaret
- E-Ticaret
- Ticaret Yolları
- Siber Güvenlik
- İthalat-İhracat
- Ticaret Açığı

Neler Öğreneceksiniz?

- Dünya ticaret merkezleri ve ağlarının küresel ekonomideki yerini
- Tarihi ticaret yollarını
- Türkiye'nin dış ticaretini

12. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Küresel Ticaret

Ticaretin Gelişimi

Bir yerden başka bir yere taşınan her türlü mal ve hizmetlerin alım satımını ve değiş tokuşunu kapsayan ekonomik etkinliğe **ticaret** denir.

- Eski çağlarda insanlar, ellerindeki ihtiyaç fazlası ürünleri gereksinim duydukları başka ürünlerle takas (değiş tokuş) ederek ticaretin başlamasını sağlamıştır.
- Paranın icadıyla takas ortadan kalkarak ticari faaliyetler başka bir boyut kazanmış ve ticaret kolaylaşmıştır.
- Ticaretteki en büyük değişim, Batı Avrupa'da Sanayi Devrimi'nden sonra gerçekleşmiştir.
- Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticari faaliyetlere bağlı olarak **küresel ticaret** ortaya çıkmıştır.
- Üretimdeki artışın bir sonucu olarak ulaşım da gelişmiştir.
- Ticaretin gelişmesindeki bir diğer unsur ise nüfus artışı ve yoğunluğudur.
- Ticari faaliyetlerde **arz** (üreticinin piyasaya sürdüğü ürün miktarı) ve **talep** (istem) son derece önemlidir.

1. Tarihsel süreçte ticaretin gelişimiyle ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Paranın icadı ticareti kolaylaştırmıştır.

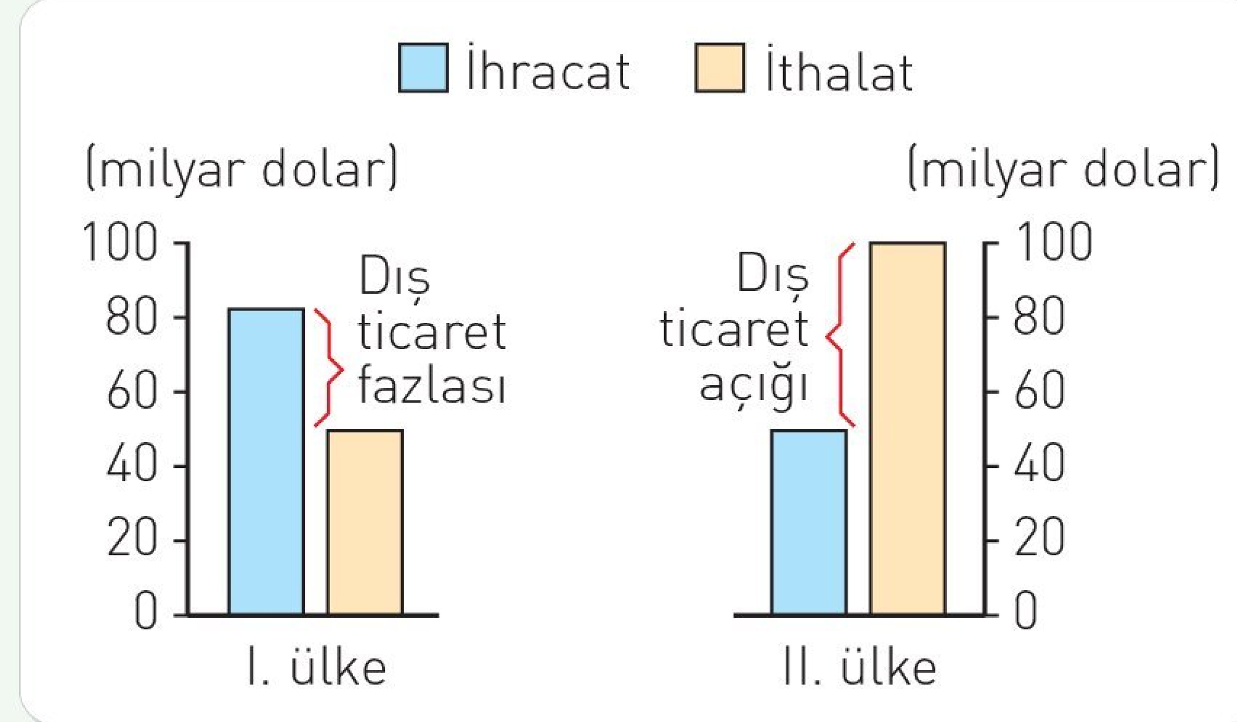
B) Eski çağlarda ticaret takas ile yapılmaktaydı.

C) Sanayi Devrimi ile birlikte üretim ve ulaşımın gelişmesi ticaret hacmini artırmıştır.

D) Dünya'da nüfusun ve gelir düzeyinin artması ticaret hacminin büyümesini sağlamıştır.

E) Yerli üreticiyi korumak amacıyla yürürlüğe konulan gümrük vergileri mal ve hizmetlerin küresel dolaşımını kolaylaştırmıştır.

- Ülke içerisinde yapılan ticarete **iç ticaret**, ülkeler arasında yapılan ticarete ise **dış ticaret** adı verilir.
- Dış ticarette dış satıma **ihracat**, dış alıma **ithalat** denir.
- İhracat ve ithalatın toplamına **dış ticaret hacmi** denir.
- İhracat gelirleri ithalat giderlerinden fazla olduğunda **dış ticaret fazlası** oluşur.
- İthalat giderleri ihracat gelirlerinden fazla olduğunda ise **dış ticaret açığı** oluşur.

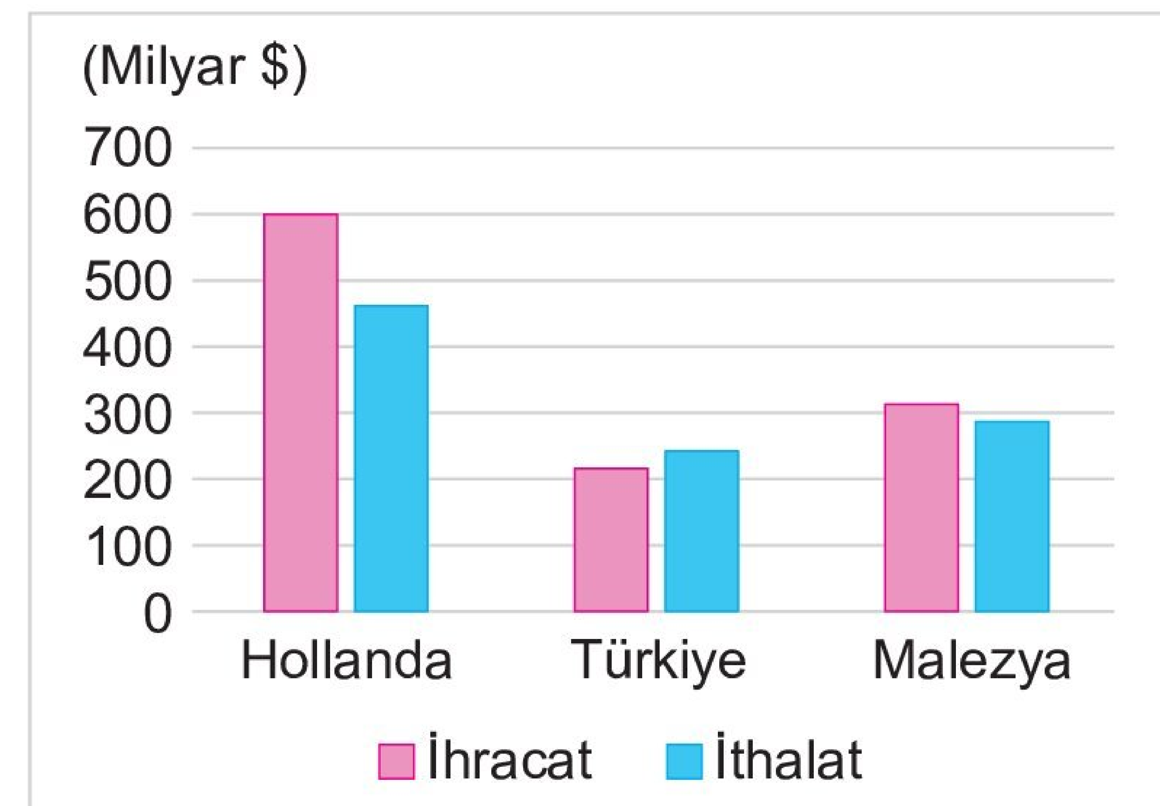

I. ülkenin ihracatı ithalatından fazla olduğu için dış ticaret fazlası vardır.

II. ülkenin ithalatı ihracatından fazla olduğundan dış ticaret açığı oluşmuştur.

II. ülkenin dış ticaret hacmi daha fazladır.

2. Aşağıdaki grafikte üç farklı ülkeye ait ihracat ve ithalat değerleri verilmiştir.

Grafikteki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılamaz?

A) Malezya'da dış ticaret fazlası vardır.

B) Dış ticaret açığı olan tek ülke Türkiye'dir.

C) Dış ticaret hacmi en fazla olan ülke Hollanda'dır.

D) Hollanda'nın ithalat giderleri diğer ülkelerden azdır.

E) Türkiye'nin dış ticaret hacmi Malezyanın ihracat gelirlerinden fazladır.

Ekonomik yönden gelişmiş olan ülkeler başka ülkelerden ham madde satın alır. Bu ülkeler, satın aldığı ham maddeleri işleyerek mamul madde hâline getirir ve bu ürünleri satar.

Ekonomik yönden gelişmemiş ülkeler ise genellikle başka ülkelere ham madde satar ve bu ülkelerden işlenmiş ürünleri satın alır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

3. **İthalatında ham ve yarı işlenmiş maddeler, ihracatında ise imalat sanayine ait ürünlerin payının fazla olduğu bir ülke hakkında aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?**

A) Endüstrisi gelişmiştir.

B) Hayvancılık ürünü fazlası vardır.

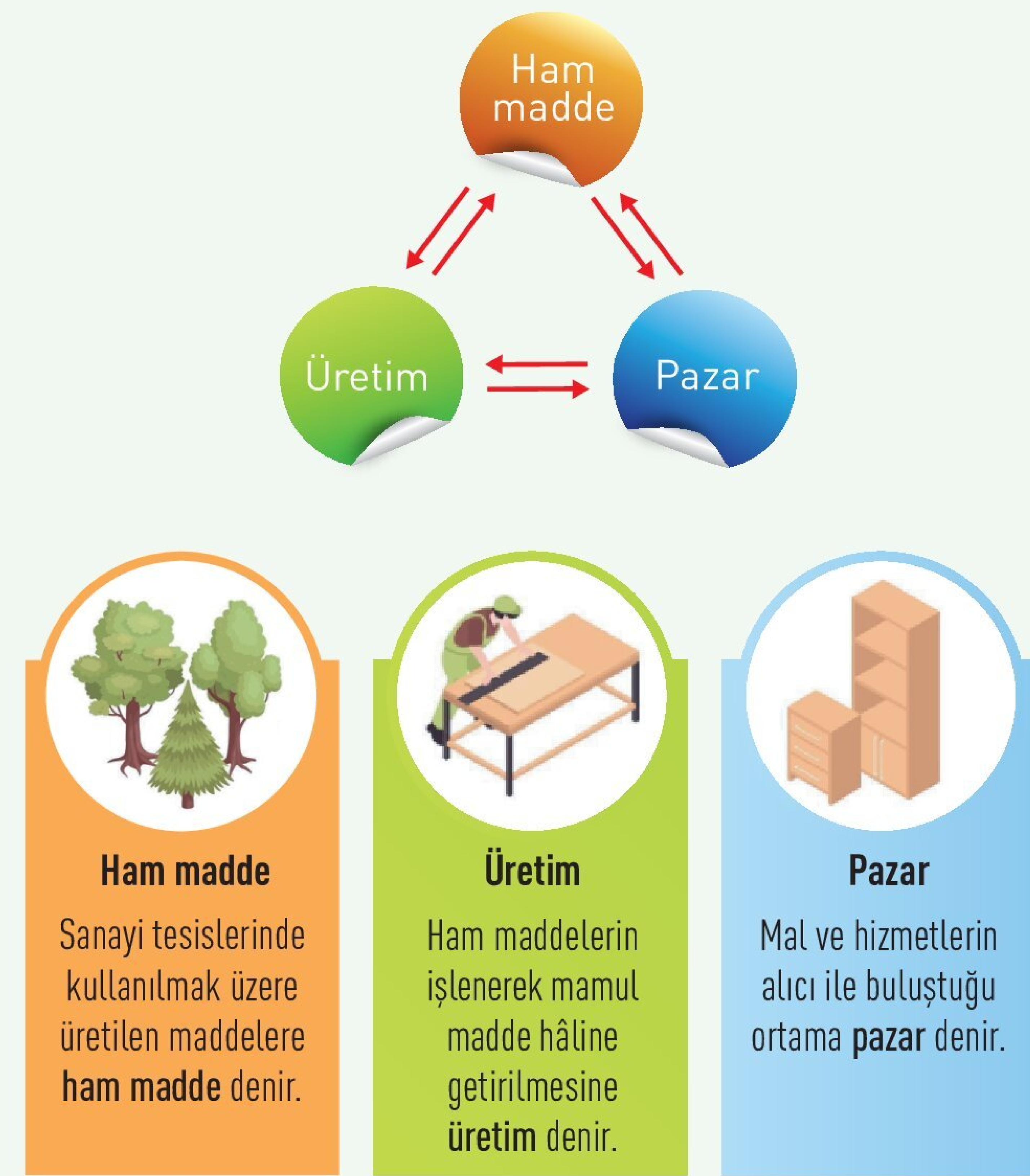
C) Ekonomide tarımın payı fazladır.

D) Doğal kaynaklar bakımından zengindir.

E) Yatırımlar için sermaye sıkıntısı yaşamaktadır.

Ham Madde - Üretim - Pazar

Ticaretin yapılabilmesi için ham madde, üretim ve pazar olmak üzere üç unsura ihtiyaç vardır.

4. Küresel ticaret hacminin artmasında üretim, tüketim ve dağıtımın gelişmesi etkili olmuştur.

Buna göre küresel ticaretin gelişmesine aşağıdakilerden hangisinin katkısı yoktur?

A) Dünya nüfusunun artmasının

B) Ulaşım ve iletişimin gelişmesinin

C) Birincil ve ikincil üretimin artmasının

D) Sanayide ürün çeşitliliğinin artmasının

E) Doğal kaynakların rezervinin azalmasının

Ticareti Etkileyen Faktörler

Fiziki Faktörler
- İklim
- Su kaynakları
- Yer şekilleri
- Toprak yapısı
- Doğal bitki örtüsü
- Maden ve enerji kaynakları

Beşeri Faktörler
- Ulaşım
- Sanayileşme
- Teknolojik gelişmeler
- İş gücü
- Eğitim

Dünya'nın Önemli Üretim Bölgeleri

Sanayi Üretim Bölgeleri
- Batı Avrupa
- Kuzey Amerika
- Rusya Federasyonu
- Doğu ve Güneydoğu Asya

Enerji Üretim Bölgeleri
- Kuzey Amerika
- Orta Doğu
- Rusya Federasyonu
- Hazar Havzası

Hizmet Üretim Bölgeleri
- Avrupa
- Amerika Birleşik Devletleri
- Doğu ve Güneydoğu Asya

Dünya geneline bakıldığında ham madde, üretim ve pazar alanlarının bulunduğu yerler farklılık göstermektedir.

Tarımsal ham madde üretiminin yoğun olduğu yerler; iklim şartlarının uygun, su kaynaklarının bol ve tarım arazilerinin de verimli olduğu alanlar olarak dikkat çekmektedir.

→ ABD, Hollanda, Çin, Rusya ve Hindistan tarımsal ham madde üretimi yapan ülkelerdir.

Hayvansal ham madde üretiminin yoğun olduğu yerler; Verimli mera ve çayır alanlarının olduğu veya modern ahır hayvancılığının yapıldığı yerlerdir.

→ Bu bağlamda büyükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı yerlere Çin, ABD, Brezilya, Arjantin ve Kuzey Batı Avrupa ülkeleri örnek verilebilir.

→ Küçükbaş hayvancılıkta ise Çin, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Yeni Zelanda ön plana çıkan ülkelerdir.

Balık avlanan yerler; sıcak ve soğuk okyanus sularının karşılaştığı alanlardır.

→ Okyanusa kıyısı olan ABD, Japonya, Norveç, Peru, Kanada gibi ülkeler balık avlanan ülkeler arasında yer almaktadır.

Ephesus Akademi

3-A 4-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Orman ürünlerine dayalı ham madde bakımından zengin olan ülkeler; Kanada, Rusya ve İskandinav ülkeleri ile Kongo ve Amazon havzalarında yer alan geniş ormanlık alanlara sahip ülkelerdir.

Enerji üretiminde kullanılan petrol, doğal gaz, kömür gibi fosil kaynaklı madenler ile altın, demir gibi yer altı kaynaklarının olduğu yerler önemli ham madde alanlarıdır.

→ Orta Doğu, Hazar Havzası, Orta Asya, Kuzey Afrika, ABD, Rusya, Avustralya, Venezuela gibi alanların **yer altı kaynakları** açısından zengin olduğu söylenebilir.

5. Tarımsal ham maddeler dünya ticaretine konu olan önemli ürünlerden biridir. Tarımsal ham madde üretiminin fazla olması iklim koşulları, tarım alanlarının genişliği ve verimliliği gibi doğal unsurların yanı sıra ülkelerin tarım yöntemlerine de bağlıdır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin dünyanın önemli tarımsal ham madde üretim alanlarından biri olduğu söylenemez?

A) Hollanda B) Somali C) ABD

D) Çin E) Hindistan

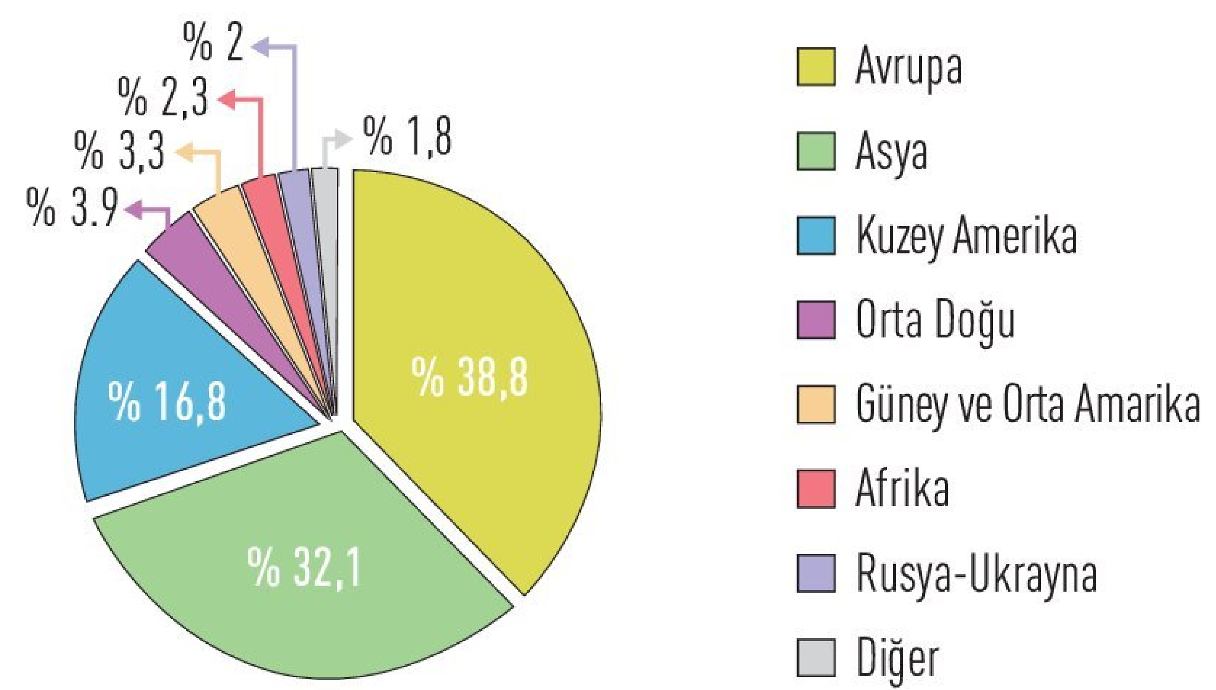
Dünya Ticaret Merkezleri ve Ağlarının Küresel Ekonomideki Yeri

Ekonomik anlamıyla küreselleşme; ülkeler arasındaki gümrük uygulamaları ve kotalar gibi kısıtlayıcı unsurların ortadan kaldırılması ile paranın ve her türlü ürünün uluslararasında dolaşımıdır.

Küreselleşme sonucu üretim, sadece iç pazara değil dünya pazarlarına yönelik yapılır. Küreselleşme ile ürün çeşitliliği artar ve rekabet sonucu kaliteli üretim gerçekleşir.

Dünya Ticaretine Yön Veren Uluslararası Bölgeler ve Kuruluşlar

→ Orta Doğu Ticaret Bölgesi
→ Uzak Doğu Ticaret Bölgesi
→ Kuzey Amerika Ticaret Bölgesi
→ Rusya-Ukrayna Ticaret Bölgesi
→ Batı ve Orta Avrupa Ticaret Bölgesi

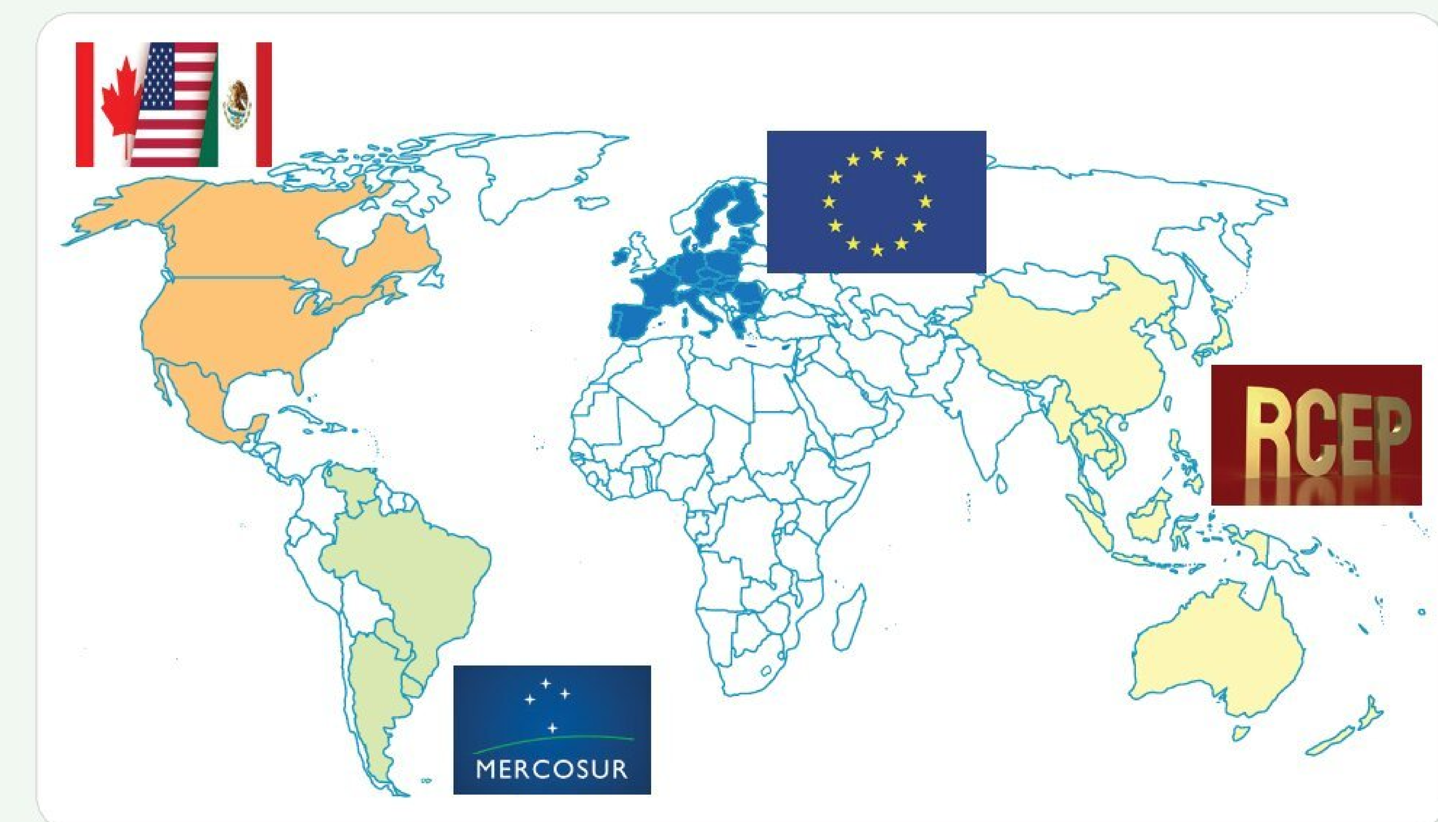
Ticaret Bölgelerinin Dünya Ticaretindeki Payları

Uzak Doğu Ticaret Bölgesi

Bu bölgede Japonya, Çin ve "Asya Kaplanları" olarak adlandırılan Tayvan, Singapur, Hong Kong ve Güney Kore ticarette hızla gelişen ülkelerdir.

Çin çeşitli ekonomik reformlar ve iş gücünün ucuz olması nedeniyle birçok şirketin fabrikasını kurduğu ülke hâline gelmiştir.

Küresel ticarette önemli bir başka sözleşme, **Uzak Doğu bölgesel Serbest Ticaret Anlaşması'dır (RCEP)**.

Dünyadaki Bazı Bölgesel Ticari İşbirliği Örgütleri

Batı ve Orta Avrupa Ticaret Bölgesi

Temeli **Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu**'nun kurulması ile atılmıştır.

Günümüzde **Avrupa Birliği** adıyla devam eden örgüt, dünyanın en büyük siyasi ve ekonomik örgütlenmesidir.

Maastricht antlaşması ile bölgede ortak para birimi (Euro) kullanma kararı alınmıştır.

Kuzey Amerika Ticaret Bölgesi (NAFTA)

ABD, Kanada ve Meksika arasında gümrük birliğinin sağlanması amacıyla kurulmuş ve bölgedeki ticaret hacmini artmıştır.

Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)

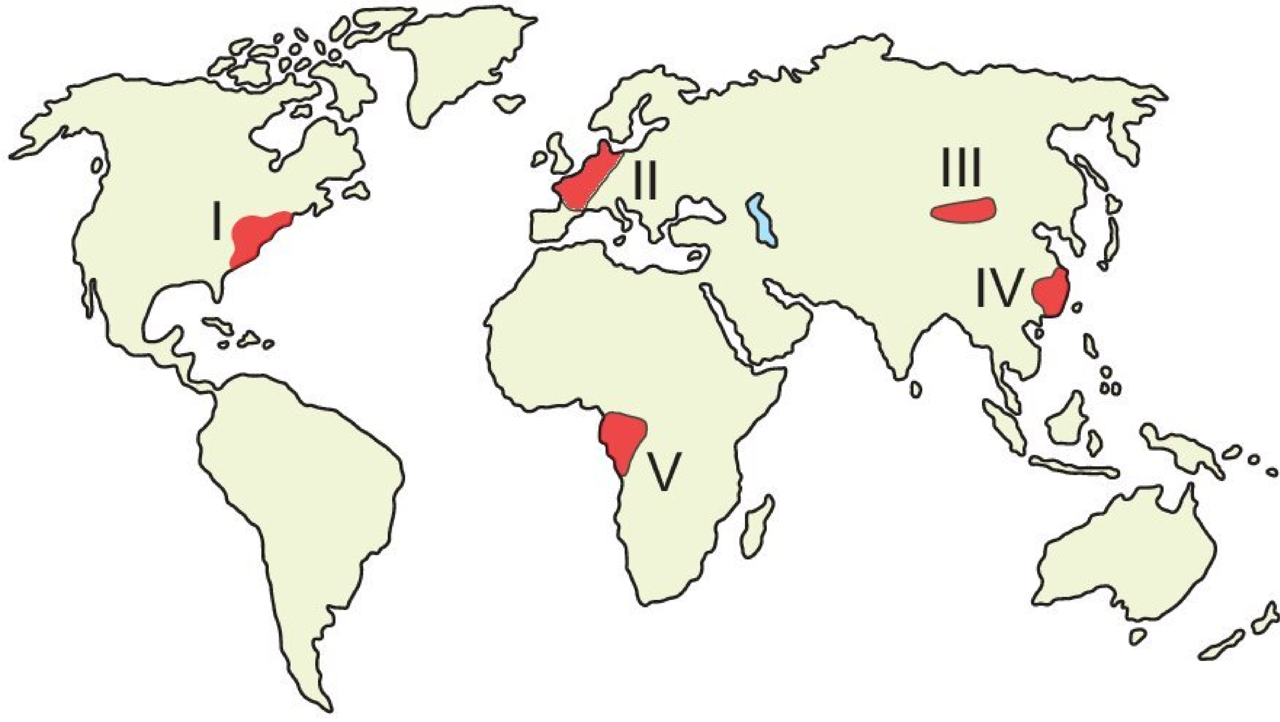
Üye olan Güney Amerika ülkeleri arasında serbest ticareti ve gümrük birliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

Yukarıdaki haritada numaralandırılan yerlerden hangileri dünya ticaretine yön veren bölgelerden biri içinde yer almaz?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

7. **Aşağıdakilerden hangisi dünya ticaretine yön veren uluslararası bölgelerden biri değildir?**

A) Orta Doğu Ticaret Bölgesi
B) Uzak Doğu Ticaret Bölgesi
C) Kuzey Afrika Ticaret Bölgesi
D) Rusya-Ukrayna Ticaret Bölgesi
E) Batı ve Orta Avrupa Ticaret Bölgesi

Türkiye'deki Ticaret Merkezleri ve Ticari Ürünler

Ülke sınırları içerisindeki her türlü mal ve hizmet alım satımına **iç ticaret** denir.

Türkiye'de iç ticareti etkileyen faktörler şunlardır:

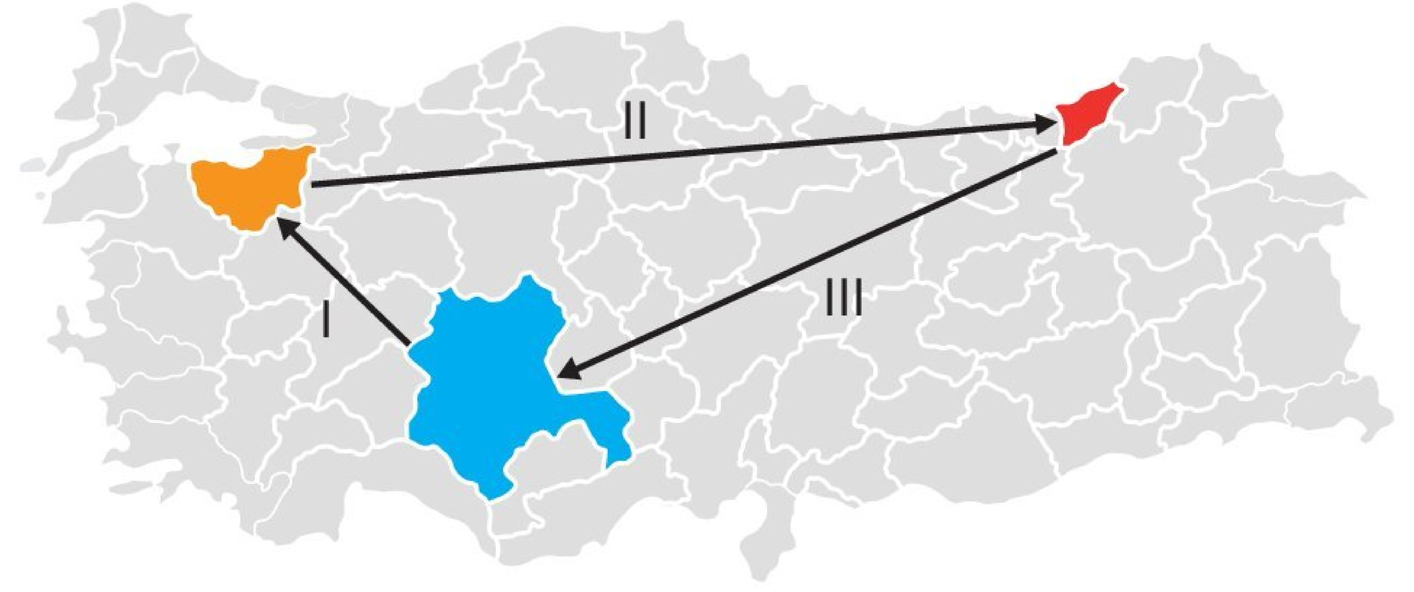
- Bölgeler arasında farklı iklimlerin görülmesine bağlı olarak farklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi
- Farklı yörelerde farklı hayvancılık faaliyetlerinin yapılması
- Sanayi tesislerinin ve nüfusun ülkede farklı dağılması
- Ulaşım ve pazarlama faaliyetlerinin gelişmesi

İç ticaretimize konu olan başlıca ürünler şunlardır:

Tarım ve Hayvancılık Ürünleri	Sanayi Ürünleri	Hizmet Sektörü
Buğday, zeytin, çay, turunçgiller, tahıllar, sebze ve meyve gibi tarım ürünleri ile balık ve hayvansal ürünler	Tekstil, dokuma, deri, madencilik, kimya, otomotiv, petrol ürünleri, orman ürünleri ve taşa toprağa bağlı sanayi ürünleri	Çeşitli turizm faaliyetleri, fuarlar, eğitim, sağlık ve bankacılık

Ephesus Akademi

8. Aşağıdaki haritada bazı şehirler arasında ticarete konu olan ürünler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Türkiye'de iklimsel farklılığa bağlı olarak her ürün her bölgede yetişmediği için ve sanayi tesislerinin düzensiz dağılımından dolayı şehirler arasında ihtiyaca göre farklı ürünlerin ticareti yapılır.

Buna göre haritadaki numaralandırılan ok yönlerinde şehirlerin birbirine sattığı iç ticarete konu olan ürünlerin aşağıdakilerden hangileri olduğu söylenirse doğru olur?

	I	II	III
A)	Muz	Fındık	Beyaz eşya
B)	Buğday	Otomobil	Çay
C)	Otomobil	Çay	Muz
D)	Fındık	Buğday	Otomobil
E)	Beyaz eşya	Çay	Buğday

Türkiye'de iç ticaretin gerçekleştiği merkezler şöyle sınıflandırılır:

- Büyükşehirler
- Sanayi Bölgeleri
- Tarım Bölgeleri
- Pazar, Panayır ve Fuarlar
- Turistik Kent ve Kasabalar
- Küçük ve Orta Büyüklükteki Şehirler

Elektronik Ticaret ve Siber Güvenlik

Günümüzde bilişim teknolojilerindeki hızlı değişim ticarete başka bir boyut kazandırarak genel ağ üzerinden mal ve hizmet alışverişini ortaya çıkarmıştır. Bu ticarete **elektronik ticaret** veya **e-ticaret** denir.

E-ticaret, birtakım riskleri de beraberinde getirir. Bunlardan en önemlisi, siber güvenliğin ihlali ile ortaya çıkan siber suçlardır.

6-D 7-C 8-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. **Genel ağ üzerinden cep telefonu ve bilgisayar gibi elektronik cihazlarla yapılan e-ticaretin mağazalardan yapılan alışverişe göre daha fazla tercih edilmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?**

A) Zamandan tasarruf sağlaması

B) Bazı ürünlerin daha ucuza satılması

C) Ürünlerin garanti kapsamında olması

D) Günün 24 saati alışveriş yapılabilmesi

E) Ürünleri birbiri ile daha iyi kıyaslama imkanı sunması

Tarihî Ticaret Yolları

Eski çağlarda ticari istikamet doğudan batıya doğruydu. Çin, Hindistan ve diğer Doğu medeniyetlerinde üretilen ürünlerin Avrupalı tüketiciye ulaşması Anadolu'nun kara yolları ve limanları vasıtasıyla mümkündü.

İpek Yolu

Dünyanın en önemli ticaret yollarından biri olan İpek Yolu Çin'den başlayıp Orta Asya üzerinden Türkiye'ye oradan da Avrupa'ya ulaşmaktadır. Bu yolu kontrol altında tutan bölgelerden biri olan Anadolu önemli bir ticaret merkezi hâline gelmiştir.

Baharat Yolu

Hindistan'dan başlayan baharat yolu Hint Okyanusu kıyısı boyunca ilerleyerek Basra körfezine ve Kızıldeniz'e ulaşmaktadır. Akdeniz ve Karadeniz üzerinden Avrupa'ya ulaşmaktadır. Büyük oranda deniz üzerinden ilerleyen yol ile çeşitli baharatlar taşınmıştır.

10. Farklı devletler ve milletler arasındaki ürünlerin ticaretini sağlayan ulaşım sistemleri kültürel etkileşimin en önemli unsurlarından birini oluşturur. Özellikle uzunluğu fazla olan kara yollarının bu kültürel etkileşimdeki rolü daha fazladır.

Buna göre aşağıdaki yollardan hangisinin bu etkileşime olan katkısı daha fazla olmuştur?

A) İpek Yolu B) Likya Yolu C) Kral Yolu

D) Çay Yolu E) Baharat Yolu

Türkiye'nin Dış Ticareti ve Dünya Pazarlarındaki Yeri

Türkiye'nin dış ticaretinde dış alımın payı dış satımdan fazladır. Bu nedenle dış ticaret açığı vardır.

Türkiye metal sanayi, motorlu kara taşıtları, giyim eşyaları, gıda ürünleri, tekstil ürünleri, tarım ürünleri, madenler, elektrikli cihazlar, elektronik ürünler, makineler ihraç eder.

İthalatında ise en büyük payı fosil yakıtlar, yağlar, kimyasal ürünler, metal sanayi, elektronik ürünler, optik aletler, makineler, motorlu kara taşıtları almaktadır.

2023 yılında Türkiye'nin ihracatında Almanya ilk sırada yer alırken, onu Rusya Federasyonu, ABD, Birleşik Krallık ve Irak takip etmektedir.

İthalatta ise ilk sırada Rusya Federasyonu yer alırken, onu Çin, Almanya, ABD ve İtalya takip etmektedir.

11. **Türkiye'nin ihracatında aşağıdaki ülkelerden hangisinin payı daha fazladır?**

A) Hollanda B) Hindistan C) Almanya

D) Çin E) ABD

Serbest Bölge

Bir ülkenin idari sınırları içinde bulunan fakat gümrük sahası dışında bırakılan, ülkenin diğer kesimlerinden farklı olarak ihracat artışına yönelik birtakım ekonomik ayrıcalıkların tanındığı bölgelere **serbest bölge** denir.

Ülkemizde serbest bölgelerin kuruluş amaçları şunlardır:

- İşletmeleri ihracata yönlendirmek
- Uluslararası ticaretin gelişimini desteklemek
- İhracat odaklı üretim ve yatırımları desteklemek
- Ülkeye yapılacak yabancı yatırımları ve teknolojik girişleri teşvik etmek
- Sanayicinin ihtiyaç duyduğu bazı ham madde ve ara mallarına daha hızlı ulaşmasını sağlamak

Sayfa 285: Türkiye'deki Serbest Ticaret Bölgeleri

Sınır Ticareti

Komşu iki ülke arasındaki anlaşmaya dayalı olarak bölgesel kalkınmayı ve istihdamı hedefleyen özel bir ticaret türüdür.

Transit Ticaret

İki ülke arasındaki dış ticarette üçüncü bir ülkenin toprakları veya kara suları kullanılarak o ülkeye gümrük vergisi sağlanmasına denir.

Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı transit ticaret potansiyeli yüksektir.

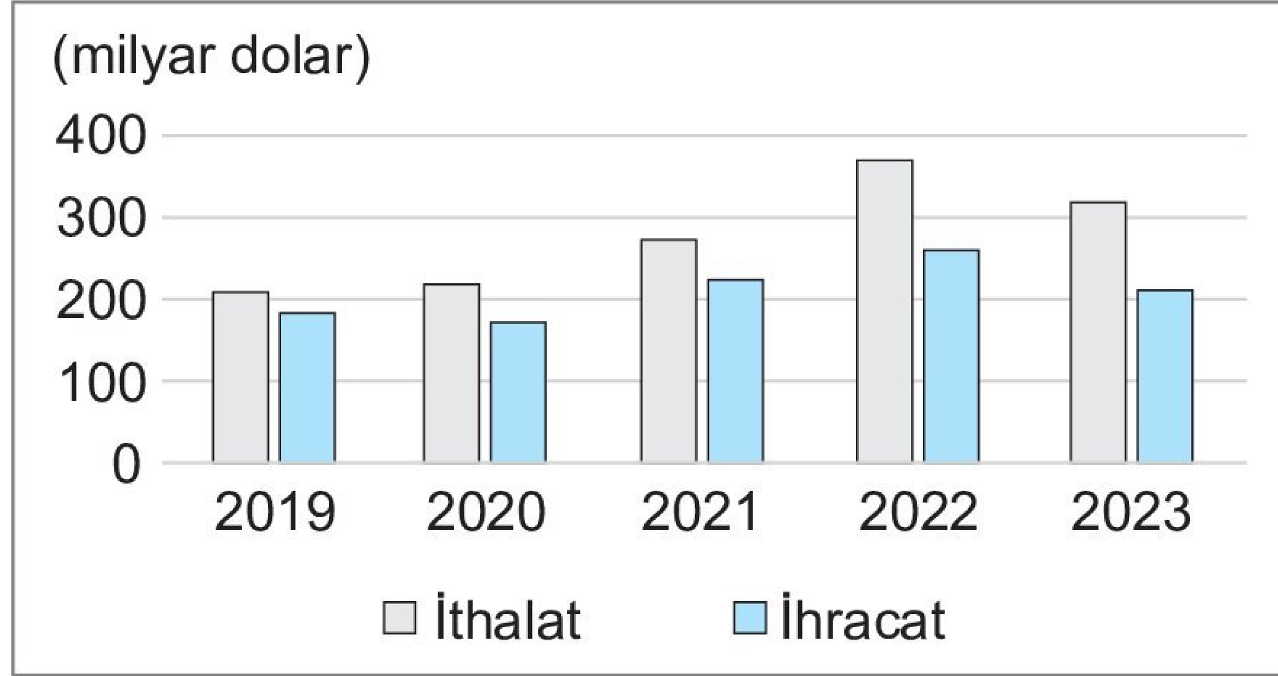
Ephesus Akademi

9-C 10-A 11-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki grafikte Türkiye'nin 2019-2023 yılları arasındaki döneme ait dış satım (ihracat) ve dış alım (ithalat) değerleri gösterilmiştir.

Buna göre verilen yıllardan hangisinde Türkiye'nin dış ticaret hacmi <u>en fazladır</u>?

A) 2019 B) 2020 C) 2021 D) 2022 E) 2023

2. **Tarihsel süreçte ticaretin gelişimiyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Paranın icadı ile ticaret başlamıştır.

B) Dünya nüfusunun ve gelir düzeyinin artması ticaret hacminin büyümesine neden olmuştur.

C) Sanayi Devrimi ile birlikte üretim ve ulaşımda meydana gelen gelişmeler ticaret hacmini artırmıştır.

D) Maden Çağı'nda verim artışı ve ihtiyaç fazlası üretim ürünlerinin ticareti takas yöntemiyle yapılmıştır.

E) Ülkelerin yerli üreticiyi korumak için yürürlüğe koyduğu gümrük vergileri küresel ticaretin gelişimini yavaşlatmıştır.

3. Aşağıda ticaretle ilgili bazı terimlerin tanımları verilmiştir.

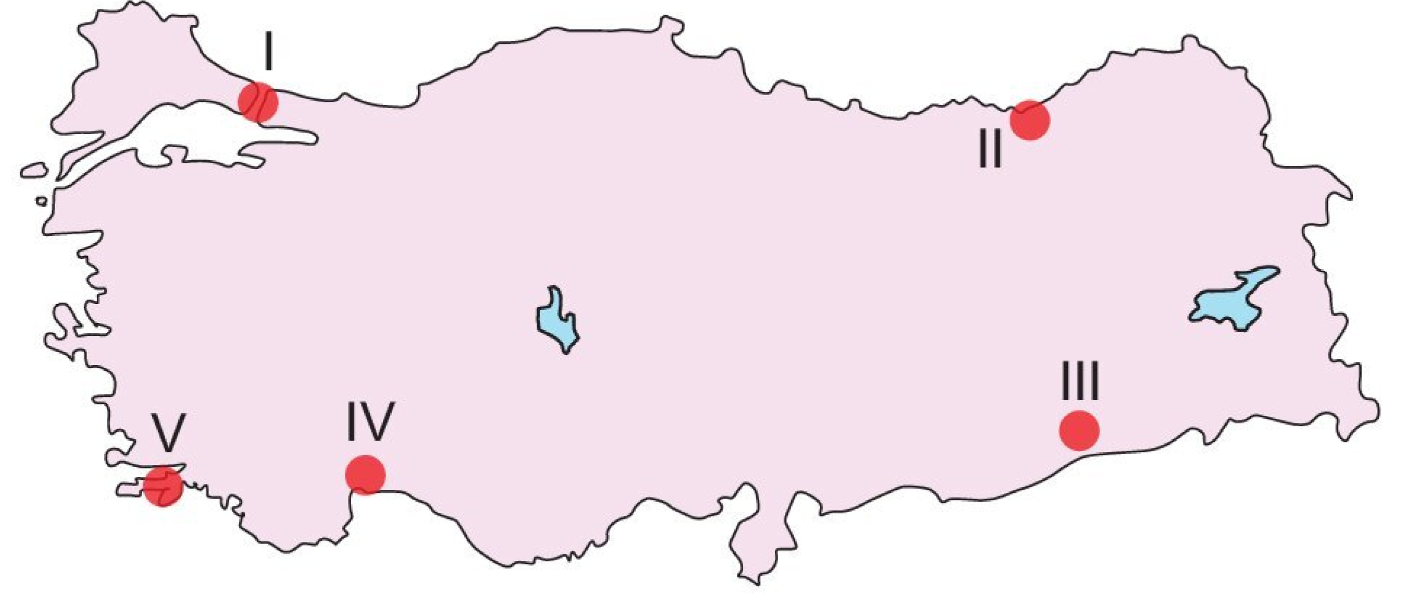
- Bir ülkenin başka ülkelere mal veya hizmet satmasıdır.
- Bir ülkenin başka ülkelerden mal veya hizmet satın almasıdır.
- Ülkelerin birbiriyle yaptıkları mal ve hizmet alım satımıdır.
- Bir ülke içindeki il,bölge ve eyaletler arasında mal ve hizmetlerin alınıp satılmasıdır.

Buna göre aşağıda verilen terimlerden hangisinin tanımı <u>yapılmamıştır</u>?

A) İhracat B) İthalat C) Dış ticaret

D) İç ticaret E) Dış ticaret hacmi

4.

Haritada numaralandırılan yerlerin hangisinde turizm faaliyetlerinin ticari canlılık üzerindeki etkisi <u>daha azdır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Türkiyenin dış ticareti ile ilgili**

I. İhracat gelirleri ithalat giderlerinden fazladır.
II. Fosil yakıtların ithalat içindeki payı düşüktür.
III. Coğrafi konumundan dolayı transit ticaret gelişmiştir.
IV. En fazla ticareti Avrupa Birliği ülkeleriyle yapmaktadır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) III ve IV

6. I. Tüketim mallarını ucuza alma isteği
II. Toplumların kültür farklılıklarının bulunması
III. Dünya genelinde nüfus dağılımın farklılık göstermesi
IV. Tüketimi fazla olan bazı mal ve hizmetlerin belirli bölgelerde üretilmesi

Yukarıdakilerden hangisi ülkeler arası ticareti doğuran temel nedenlerden biri <u>değildir</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

7. Türkiye'nin dış satıma konu olan ürünlerinin bir kısmını tarım ürünleri oluşturmaktadır.

Aşağıda verilen tarım ürünlerinden hangisi Türkiye'nin dış satımında <u>daha az</u> yer tutmaktadır?

A) İncir B) Kayısı C) Çay

D) Fındık E) Üzüm

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Bölgesel kalkınmayı ve istihdamı artırmak için, komşu ülkeler arasında oluşturulan anlaşmalara bağlı olarak yapılan ticarete, sınır ticareti denir.

Buna göre aşağıdaki illerin hangisinde sınır ticaretinin gelişme göstermesi beklenmez?

A) Artvin B) Gaziantep C) Van
D) Şanlıurfa E) Bayburt

9. **Dünyanın önemli ham madde, üretim ve pazar alanlarıyla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) En yoğun ticaret Avrupa ile Kuzey Amerika arasında yapılır.
B) Hizmet üretim alanları aynı zamanda önemli pazar alanlarıdır.
C) Sanayi ürünleri üretiminin fazla olduğu bölgelerde ticaret gelişmiştir.
D) Sanayileşmiş bölgeler maden ve enerji kaynakları bakımından zengindir.
E) Modern tarım yöntemlerini kullanan ülkelerde tarımsal üretim ve verim fazladır.

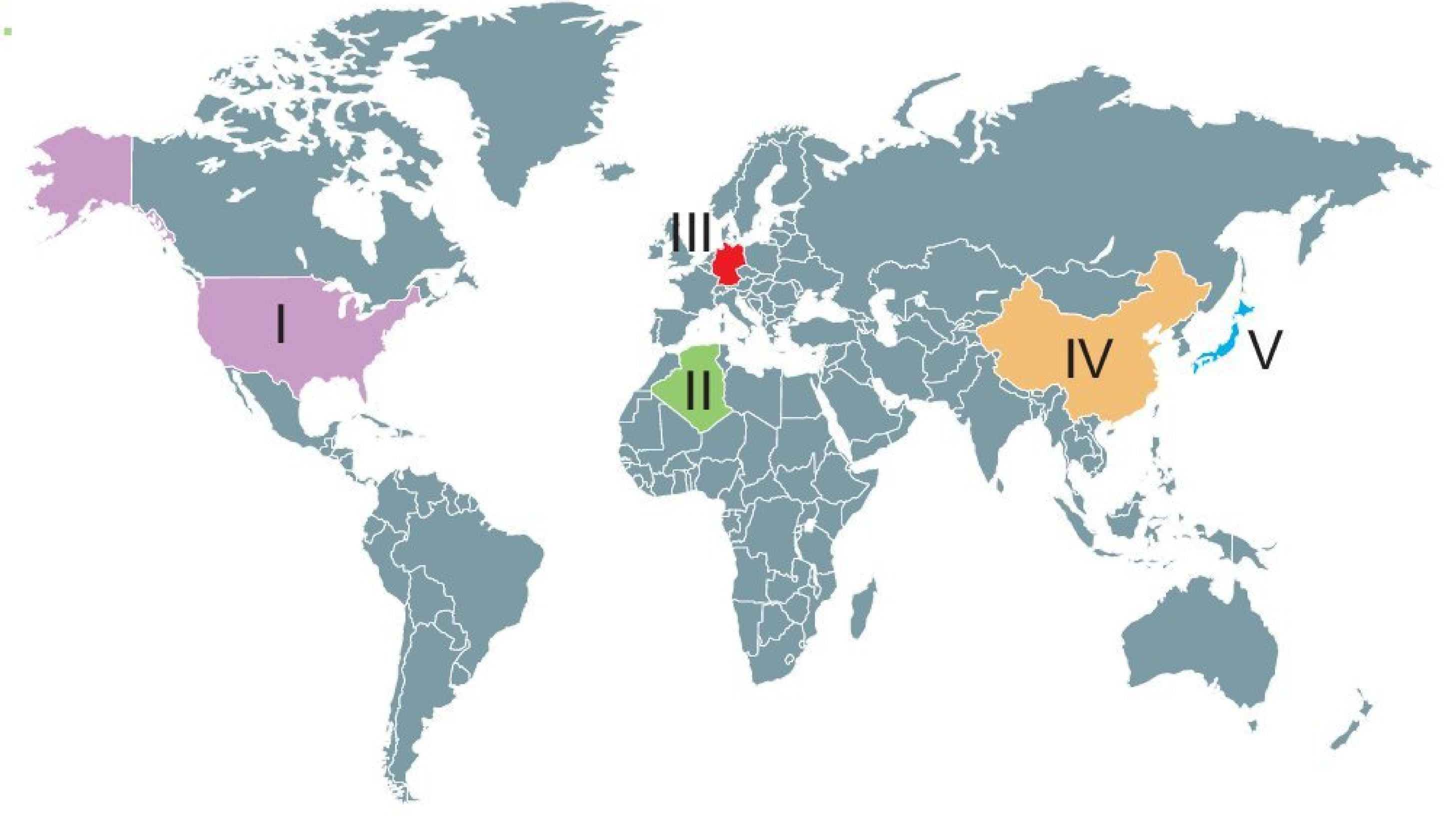
10. **Aşağıdakilerden hangisi serbest ticaret bölgelerinin işlevlerinden biri değildir?**

A) Uluslararası ticareti geliştirmesi
B) Yeni istihdam olanakları oluşturulması
C) İhraç ürünlerinin ihracatını kolaylaştırması
D) Ülkeye yabancı sermaye ve teknolojilerin getirilmesine ihtiyaç bırakmaması
E) Sanayicinin ihtiyaç duyduğu bazı ham madde ve ara mallarına daha hızlı ulaşmasını sağlaması

11. **Türkiye'nin dış satımının istenilen düzeye ulaşamamasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?**

A) Turizm gelirlerinin yükselmesi
B) Üretim maliyetlerinin fazla olması
C) Tarım ürünlerinin iç tüketiminin artması
D) Dış pazarlarda yaşanan rekabet güçlüğü
E) Yüksek teknolojili ürünlerinin üretilememesi

12.

Harita üzerinde numaralandırılan ülkelerden hangisinin dünya ticaretindeki payı diğerlerine göre daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

13.
- Güney Amerika ülkeleri arasında serbest ticaret dolaşımını ve gümrük birliğini içeren ticari bir ortaklıktır.
- 26 Mart 1991 tarihinde kurulmuştur. Ekonomik hacmi ile AB ve NAFTA' dan sonraki en büyük ticari oluşumdur.
- Yalnız üye ülkelerle değil bölgesel ve küresel ticari bloklar ve diğer dünya ülkeleri ile de ekonomik iş birliği yapmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bazı özellikleri verilen ticari örgüte üye olan ülkelerden biri değildir?

A) Paraguay B) Uruguay C) Kanada
D) Brezilya E) Arjantin

14. Ülkeler dış ticaret açıklarını kapatmak için bazı ekonomik uygulamalar yapmaktadır.

Buna göre

I. dış satım için yeni pazarlar bulunması,
II. dış pazarlara kaliteli ürünler sunulması,
III. ithalatta gümrük vergilerinin artırılması,
IV. dış alımda ürün satışına taksit sınırı getirilmesi

uygulamalarından hangilerinin ithalat giderlerini düşürerek Türkiye'nin dış ticaret açığının kapatılmasına katkıda bulunması beklenir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

1-D 2-A 3-E 4-C 5-E 6-B 7-C 8-E 9-D 10-D 11-A 12-B 13-C 14-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Türkiye'nin iç ve dış ticaretinin gelişmesinde coğrafi konumunun ve buna bağlı olarak gelişen ulaşım sistemlerinin rolü oldukça fazladır.

Buna göre

I. transit ticaretin gelişmiş olması,

II. demir yollarının genellikle doğu-batı doğrultusunda uzanması,

III. TANAP ile Azerbaycan doğal gazının Avrupa'ya boru hatları ile ulaştırılması

olaylarından hangisi bu duruma kanıt olarak gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Anadolu'da ticaret geçmişten günümüze önemli bir ekonomik faaliyet olmuştur. Anadolu'da ticaretin gelişmesinde İpek Yolu gibi önemli ticaret yollarının güzergâhında bulunması da etkili olmuştur.

Aşağıdaki şehirlerimizden hangisi bu ticaret yolunun güzergâhında bulunmaz?

A) Kayseri B) Antakya C) Gaziantep D) İstanbul E) Muğla

3. I. Yurt içi tüketimi artırmak

II. İşletmeleri ihracata yönlendirmek

III. Uluslararası ticaretin gelişimini desteklemek

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'deki serbest ticaret bölgelerinin kuruluş amaçları arasında gösterilemez?

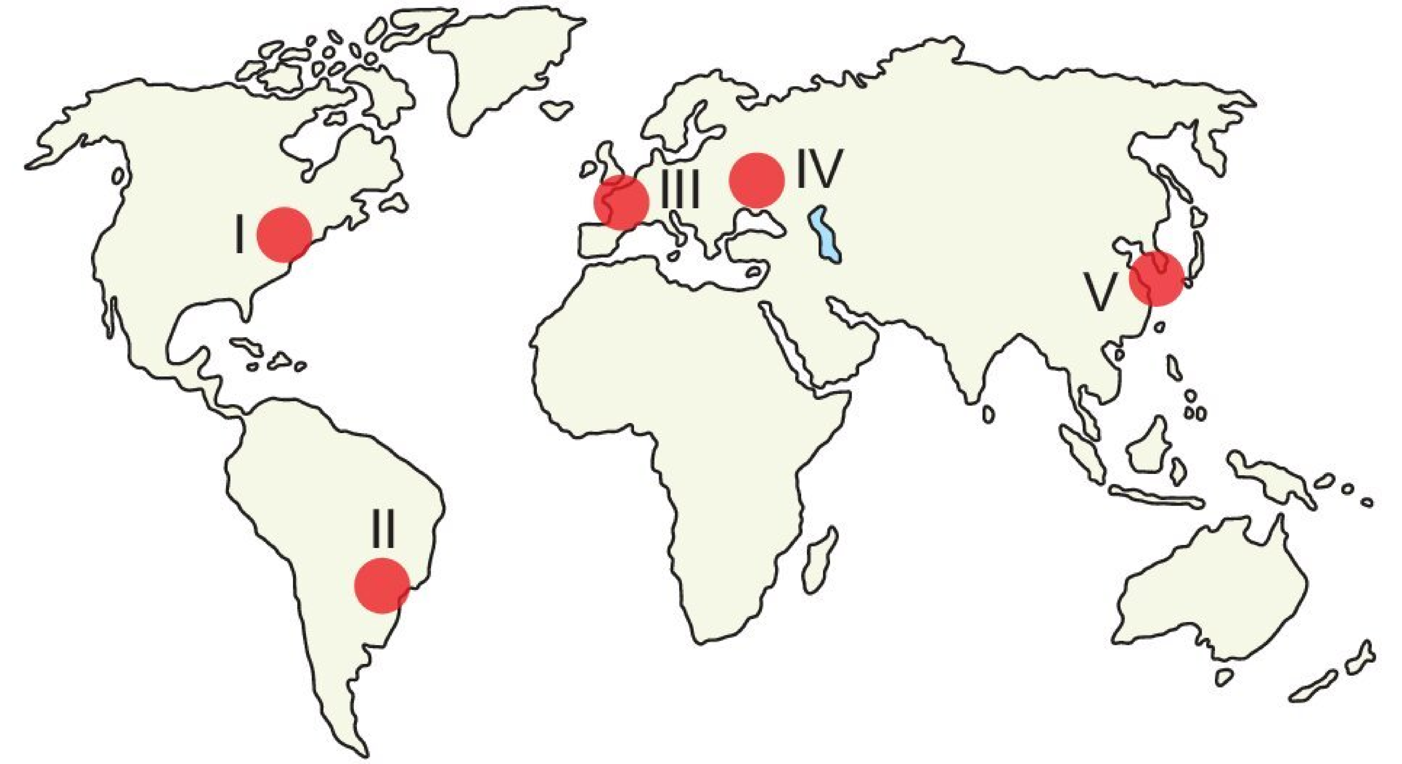
A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

4. **Aşağıdakilerden hangisi Uzak Doğu Ticaret Bölgesi içinde yer alan ve** "Asya Kaplanları" **olarak adlandırılan ülkeler arasında yer almaz?**

A) Çin B) Tayvan C) Bangladeş D) Singapur E) Güney Kore

Ephesus Akademi

5. Aşağıdaki haritada dünya üzerindeki önemli ticaret merkezleri numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre numaralı ticaret merkezlerinden hangileri arasındaki ticaret hacmi diğerlerine göre daha fazladır?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) IV ve V

6. I. Orta Asya Ticaret Bölgesi

II. Uzak Doğu Ticaret Bölgesi

III. Kuzey Amerika Ticaret Bölgesi

IV. Rusya-Ukrayna Ticaret Bölgesi

V. Batı ve Orta Avrupa Ticaret Bölgesi

Türkiye'nin yukarıda verilen ticaret bölgelerinden hangisi ile olan ticari ilişkisi daha fazla ve hangisi ile daha azdır?

	Daha fazla	Daha az
A)	I	II
B)	II	III
C)	III	IV
D)	IV	V
E)	V	I

7. **Türkiye'de iç ve dış ticareti geliştirmek için yapılacak çalışmalar arasında**

I. ithalatın teşvik edilmesi,

II. ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi,

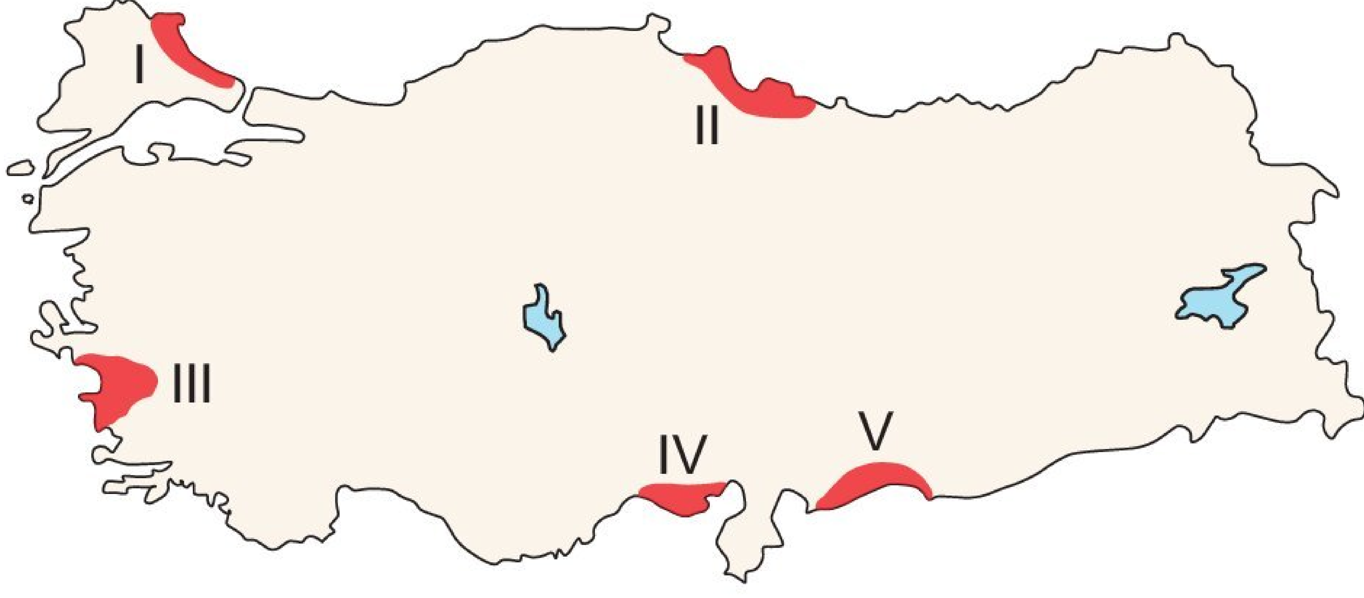
III. endüstri ürünleri çeşitliliğinin artırılması

faaliyetlerinden hangilerinin olumlu etkisi daha azdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Ülkemizdeki iç ticarette tarım bölgeleri önemli bir yere sahiptir. Farklı tarım ürünlerinin yetiştirildiği bu bölgelerdeki tarım faaliyetleri iç ticareti canlandırmaktadır.

Haritada numaralandırılarak verilen alanlardan hangisi bu bölgelerden biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. **Türkiyenin dış satımında aşağıda verilen sanayi ürünlerinden hangisinin payı daha yüksektir?**

A) Optik aletler B) Tekstil C) Konserve D) Bitkisel yağ E) Petrol ürünleri

10. **Güneydoğu Asya'nın dünya ticaretinde önemli merkezlerinden birisi olmasında**

I. nüfus miktarının fazla olması,
II. sanayi üretiminin fazla olması,
III. kırsal nüfus oranının yüksek olması

olgularından hangilerinin etkisi yoktur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

11. Türkiye'nin dış satım ürünlerinin bir kısmı tarım ürünlerinden oluşmaktadır.

Aşağıdaki ürünlerden hangisinin Türkiye'nin dış satımındaki payı diğerlerinden yoktur?

A) Pirinç - Çay
B) İncir - Fındık
C) Pamuk - Patates
D) Mısır - Buğday
E) Elma - Muz

12. Aşağıdaki haritada bazı alanlar renklendirilerek numaralandırılmıştır.

Buna göre haritada numaralandırılan alanlardan hangisi sanayi ve ticaretin yoğun olduğu bölgeler içinde yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

13. **Türkiye'nin 2013-2024 dönemini kapsayan dış ticaretiyle ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?**

A) Dış ticaret açığı sürekli olarak azalmıştır.
B) Kiraz, kayısı, fındık ve incir dış satımda yer alan tarım ürünlerindendir.
C) Dış satımda en büyük pay otomotiv ve tekstil sanayisi ürünlerine aittir.
D) Dış alımda (ithalat) fosil yakıtlar ve kimyasal maddelerin payı fazladır.
E) Bazı sanayi ürünleri hem dış satımda (ihracat) hem de dış alımda (ithalat) önemli bir yere sahiptir.

14.
- ABD, Kanada ve Meksika tarafından aralarındaki gümrük vergileri gibi ticari engellerin kaldırılması amacıyla 1 Ocak 1994'te kurulmuştur.
- Amaçlarından biri Kuzey Amerika'da ekonomik ve sosyal istikrarın sağlanmasıdır.
- Yürürlüğe girdikten sonra bu ülkeler arasındaki ticaret hacmi %75 artmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen ekonomik örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

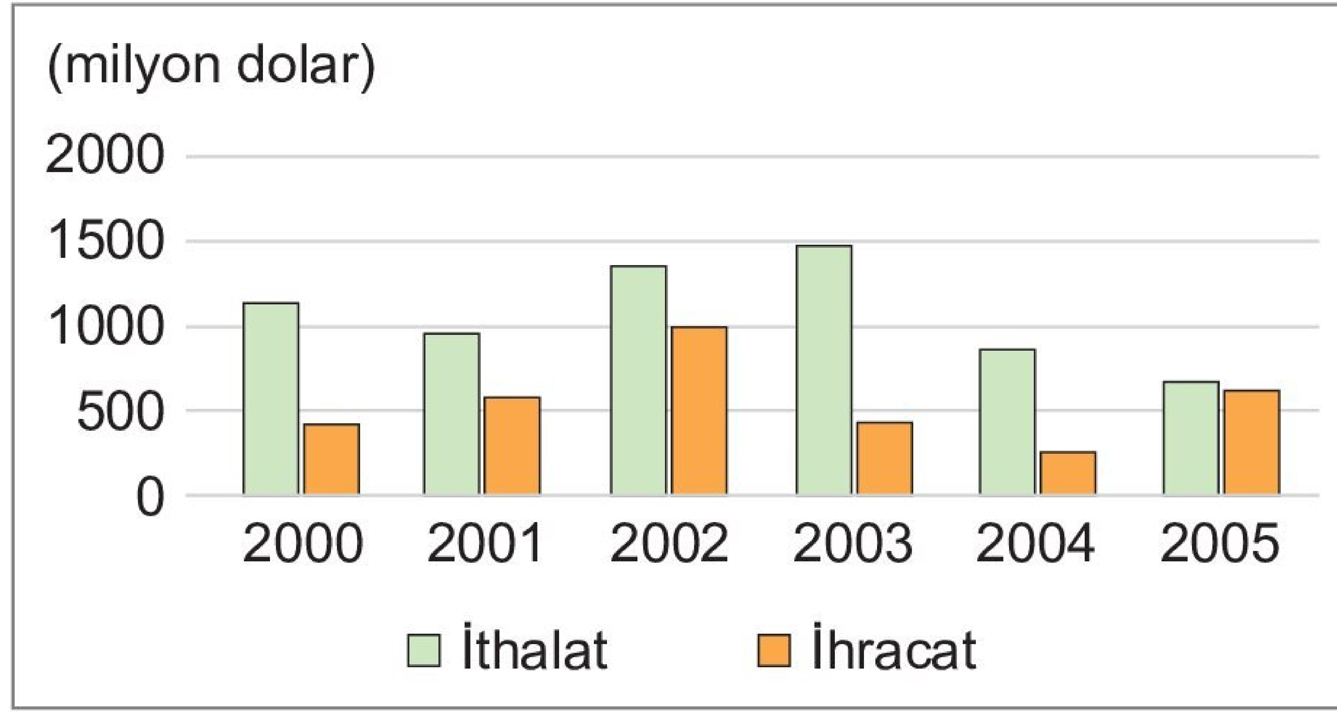
A) MERCOSUR B) KEİ C) RCEP D) NAFTA E) AB

1-B 2-E 3-A 4-C 5-A 6-E 7-A 8-A 9-B 10-B 11-B 12-C 13-A 14-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki grafikte 2000-2005 yılları arasında bir ülkenin dış ticaretine ait değerler gösterilmiştir.

Grafikteki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bu ülkeyle ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşılamaz?

A) Dış satımın en az olduğu yıl 2004'tür.

B) Dış alımın en fazla olduğu yıl 2002'dir.

C) Dış ticaret açığının en az olduğu yıl 2005'dir.

D) Dış ticaret hacminin en fazla olduğu yıl 2003'tür.

E) Dış satım 2000-2002 yılları arasında sürekli artmıştır.

2. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinin ham madde, petrol ve besin gereksiniminin büyük kısmını daha çok endüstri ürünleri satarak karşıladığı söylenebilir?**

A) Japonya B) Cezayir C) Kuveyt D) Kenya E) Brezilya

3. Dünyada küresel ticaretin büyük bir kısmı Kuzey Amerika, Batı Avrupa, Orta Doğu, Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde yoğunlaşmıştır.

Bu durumun nedenleri arasında

I. yatırım ve üretimin fazla olması,
II. nüfus artış hızının yüksek olması,
III. ulaşım olanaklarının çeşitlilik göstermesi,
IV. büyük pazarların buralarda toplanması,
V. yer altı ve yer üstü kaynaklarının zengin olması

unsurlarından hangisinin etkisi olduğu savunulamaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

4. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini gösteren verilerden biri de ticaret hacmidir. Bazı ülkelerin dış ticaretinde dış satım, bazılarında ise dış alım fazladır.

Buna göre ülkelerin gelişmişlik düzeyleri dikkate alındığında aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Gelişmiş ülkelerde genellikle daha dengeli bir bütçe görülür.

B) Gelişmekte olan ülkelerde genellikle dış ticaret açığı fazladır.

C) Gelişmiş ülkelerde genellikle dış alım, dış satımdan azdır.

D) Az gelişmiş ülkelerde genellikle dış satım, dış alımdan azdır.

E) Gelişmekte olan ülkelerde genellikle üçüncül sektör ürünlerinin ihracatı daha fazladır.

5. **Bir ülkenin dış ticaret hacminin büyümesinde**

I. fuarların düzenlenmesi,
II. işçi ücretlerinin artırılması,
III. serbest bölgeler kurulması,
IV. ürün kalitesinin yükseltilmesi,
V. endüstriyel üretimin artırılması

unsurlarından hangisinin etkisi yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Türkiye'deki iç ticaret hacminin yükselmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisinin daha az olduğu söylenebilir?**

A) Tanıtım ve reklamın yaygınlaşması

B) Kara ve demir yolu ulaşım ağının gelişmesi

C) Yörelere göre yetiştirilen tarım ürünlerinin farklılık göstermesi

D) Farklı sanayi dallarının kurulması ve ülkeye düzensiz dağılması

E) Petrol ve doğal gaz ihtiyacının büyük kısmının ithalat ile karşılanması

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Gelişmekte olan bir ülkeye ait olan ekonomik verilerle ilgili bir tabloda sektörlerin ekonomiye olan katkılarının son on yıla ait dağılımı incelendiğinde sanayi ve hizmet sektörlerinin ekonomideki paylarının arttığı, tarım sektörünün payının ise azaldığı görülmüştür.

Buna göre bu ülkenin sosyal ve ekonomik yapısıyla ilgili olarak aşağıda verilen yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Enerji tüketimi artar.

B) Ekonomik bakımdan gelişir.

C) Eğitimli nüfus oranı yükselir.

D) Tarımsal üretim miktarı azalır.

E) Kırsaldan kentlere olan göç artar.

8. Aşağıda bazı ticaret bölgeleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

- Üye olan Güney Amerika ülkeleri arasında serbest ticareti ve gümrük birliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. AB ve NAFTA' dan sonra kurulan en büyük ticari örgüttür.
- ABD, Kanada ve Meksika arasında gümrük birliğinin sağlanması amacıyla kurulmuş ve bölgedeki ticaret hacmini artmıştır.
- Bu bölgede "Asya Kaplanları" olarak adlandırılan ülkeler ticarette hızla gelişmektedir.
- Temeli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulması ile atılmıştır. Günümüzde örgüt, dünyanın en büyük siyasi ve ekonomik örgütlenmesidir. Maastricht antlaşması ile bölgede ortak para birimi kullanma kararı alınmıştır.

Buna göre aşağıdaki ticaret bölgelerinden hangisiyle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir?

A) AB

B) NAFTA

C) MERCOSUR

D) Ortadoğu Ticaret Bölgesi

E) Uzakdoğu Ticaret Bölgesi

Ephesus Akademi

9.
- Ulaşım, iletişim ve teknolojinin hızla gelişmesi
- Nüfus miktarları ve yoğunluğunun bölgeler arasında farklılık göstermesi
- Ham madde kaynaklarının, üretim ve pazar alanlarının dünya üzerindeki yayılışının farklılık göstermesi

Bu bilgiler aşağıda verilen olaylardan hangisini açıklamak için kullanılır?

A) Alternatif enerji kaynaklarının yaygınlaşması

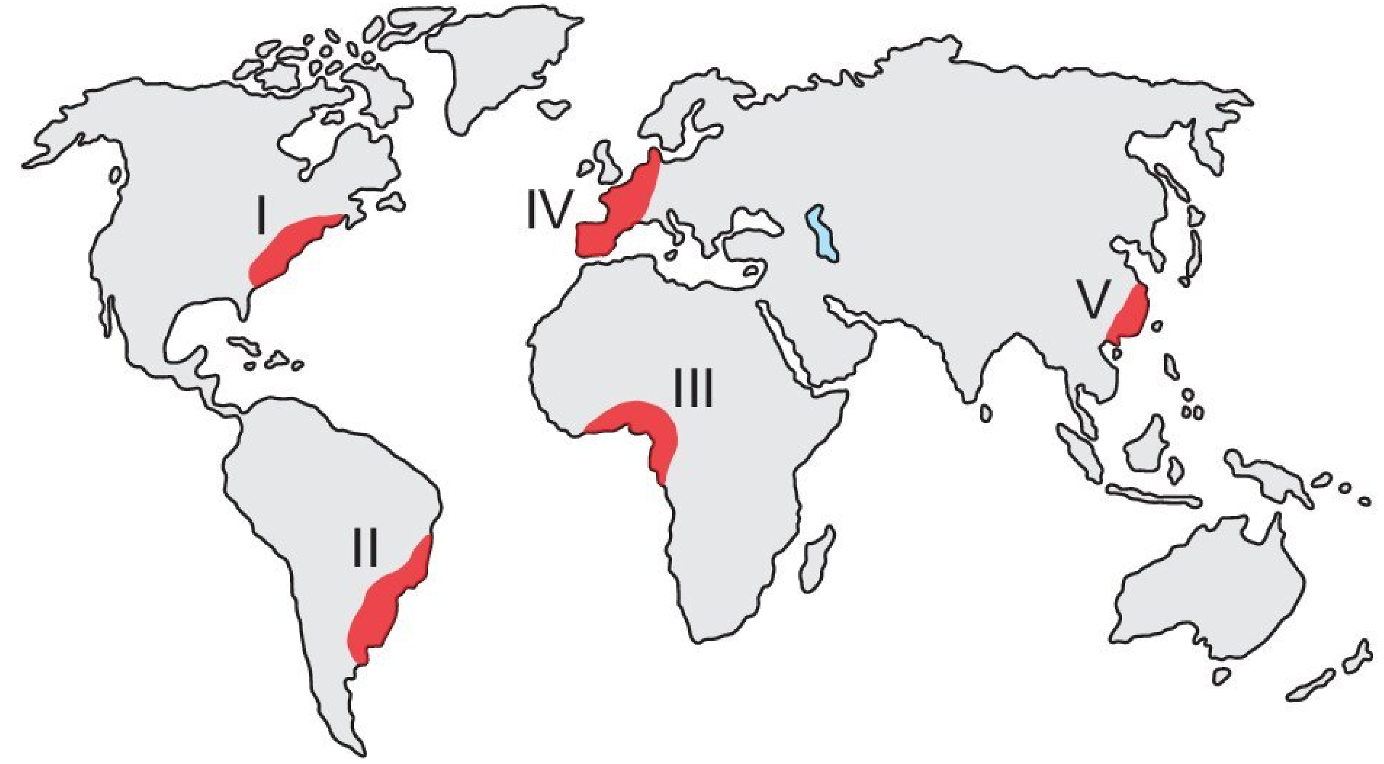
B) Küresel ticaretin ortaya çıkması ve gelişmesi

C) Eski ticaret yollarının öneminin ortadan kalkması

D) Ticarette meydana gelen gelişmelerin teknolojik gelişmeleri hızlandırması

E) Üretim bölgeleri ile pazar alanlarının dağılışının birbirine paralellik göstermesi

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Ticaret bölgeleri, dünyadaki ekonomik gücü elinde bulunduran ülkelerden oluşur. Dünya ticaretinde söz sahibi bu merkezler; gıda, enerji, tarım, otomobil, maden ürünleri ve hizmet gibi sektörlerin imal ettiği her türlü ürünü küresel pazarda en hızlı ve güvenli şekilde tüketiciyle buluşturma hususunda en üst seviyededir.

Buna göre haritada gösterilen numaralı alanlardan hangisi bu bölgelerden biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D 2-A 3-B 4-E 5-B 6-E 7-D 8-D 9-B 10-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKİYE'DE TURİZM

Terimler ve Kavramlar

- Doğal Sembol
- Kültürel Sembol
- Somut Kültürel Miras
- Soyut Kültürel Miras
- Dünya Mirası
- Coğrafi İşaret

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'deki doğal ve kültürel sembolleri
- Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan doğal varlıklarını
- Türkiye'deki bazı şehirleri sembolize eden değerleri
- Türkiye'nin turizm politikalarını
- Turizmin Türkiye ekonomisindeki yerini

13. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Turizm

İnsanların dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla sürekli ikamet ettiği yerden başka bir yere geçici bir süre içinde yaptığı gezilere **turizm**; bu faaliyetlere katılan kişilere de **turist** denir.

İnsanları turizme yönlendiren başlıca faktörler şunlardır:

- İş
- Aile ziyareti
- Sağlık
- Dinî inançlar
- Eğitim
- Sportif faaliyetler
- Kongreler
- Dinlenme ve eğlence
- Tarihî eserleri görme isteği

Turizmin Ekonomik Etkileri

- Ülkelerin sahip olduğu turizm potansiyeli, ekonomilerine ciddi oranda katkı sağlar.
- Gelişmekte olan ülkelerin ilerleme ve kalkınmasında turizm oldukça önemlidir.
- Turizm ülkelerde istihdam alanı oluşmasını sağlar.
- Dış borç ödemelerine katkı sağlar.
- Alt yapı ve üstyapı hizmetlerinin iyileştirilmesini sağlar.
- Dünya'daki millî gelirin yaklaşık %7'sini turizm oluşturur.

Turizmin Uluslararası İlişkilere Etkileri

- Ülkeler ve toplumlar arası ilişkilerin gelişmesinde rolü büyüktür.
- Yakın çevredeki ve uzak mesafede bulunan farklı kültürleri görmek ve tanımak turizm sayesinde gerçekleşmektedir.
- Ülkeler arasındaki politik ilişkilerin gelişmesiyle birlikte bazı ülkeler karşılıklı olarak vize uygulamasını kaldırmakta bu durum ise turizm faaliyetlerini geliştirmektedir.

Turizmin Ekolojik Etkileri

- Doğal ve kültürel çevrenin koruması ile turizm faaliyetleri gelişir ve sürdürülebilir olarak yapılır.
- Çevre ile turizm birbirini tamamlar ve sürekli etkileşim hâlindedir.
- Bir yerde yapılan turizm faaliyetlerinin o yerin kapasitesine uygun olması gerekir.
- Doğal çevrenin tahrip edilmesi turizm sektörünün cazibesinin kaybolmasına neden olur.

Ephesus Akademi

Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkileri

- Turizm ile insanların yaşadıkları yerin dışına çıkmaları yeni yerleri gezip görmeleri sayesinde kurdukları sosyal ilişkiler toplumsal yapıyı etkilemektedir.
- Turistler hem gittikleri yerleri sosyal açıdan etkiler hem de bu yerlerden etkilenir.
- Turizm ile farklı kültür, din, dil, etnik grup ve yaşam tarzına sahip insanlar birbirlerini tanır ve toplumlar arası ilişkiler gelişir.
- Turizm faaliyetleri gerçekleştiği bölgede insanların dil öğrenmelerini sağlayarak eğitim ve kültür seviyesinin yükselmesine yardımcı olur.

1. Yurt dışından her yıl Türkiye'ye farklı ülkelerden milyonlarca turist gelmektedir. Bu durum Türk kültürü ile farklı kültürler arasında toplumsal yakınlaşma oluşturmaktadır. Turizm aktivitesi ülkeler arasında yer yer bozulan ilişkilerin düzeltilmesi için de önemli bir politik baskı unsurudur. Gelen turist sayısının fazla olması turizm bölgelerinde istihdamı artırmakta ve ülkemize önemli miktarda döviz girdisi sağlamaktadır. Ayrıca turizm çekiciliğinin devamı için doğal ortamın korunmasını da sağlar.

Bu parçada uluslararası turizm faaliyetlerinin aşağıdakilerden hangisi üzerindeki etkisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Çevre
B) Ekonomi
C) Ulaşım
D) Kültürel etkileşim
E) Siyasi ilişkiler

Türkiye Turizmi

Bir mekânın tanınmasında büyük bir role sahip olan doğal veya kültürel özellikler o mekâna ait sembolleri oluşturur. Örneğin; Tac Mahal denince Hindistan, Eyfel Kulesi denince Fransa'nın akla gelmesi gibi Türkiye'de de simgeleşen turistik bazı doğal ve kültürel mekânlar vardır.

Doğal Sembol	Yer
Pamukkale travertenleri	Denizli
Peribacaları	Nevşehir
Abant Gölü, Yedigöller, Gölcük	Bolu
Manavgat, Düden ve Kurşunlu Şelaleleri	Antalya
Uludağ	Bursa
Adalar	İstanbul
Uzungöl	Trabzon

Kültürel Sembol	Yer
Sümela Manastırı	Trabzon
Nemrut Dağı Anıtsal Heykeller	Adıyaman
Ayasofya, Kız Kulesi, Galata Kulesi	İstanbul
Telkârî sanatı, Tarihî taş evler	Mardin
Kırkpınar yağlı güreşleri, Selimiye Cami	Edirne

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Kültürel Mirası

Uluslararası önem taşıyan, bu nedenle korunmaya değer anıtlara, sitlere ve doğal oluşumlara **dünya mirası** denilmektedir. UNESCO'nun yaptığı sınıflandırmaya göre kültürel miraslar **somut** ve **somut olmayan** olarak ikiye ayrılır.

Somut Kültürel Miras

Gelecek nesillere aktarım için korunması gereken tarihî yapı, mekân ve anıtlara **somut kültürel miras** denir. Arkeolojik, mimari ve teknolojik eserler somut kültürel mirasın bir parçasıdır.

- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas)
- İstanbul'un Tarihi Alanları
- Göreme - Kapadokya (Nevşehir)
- Hattuşa (Çorum)
- Nemrut Dağı (Adıyaman)
- Hieropolis-Pamukkale (Denizli)
- Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla)
- Safranbolu (Karabük)
- Truva Arkeolojik Alanı (Çanakkale)
- Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne)
- Çatalhöyük Neolitik Alanı (Konya)
- Cumalıkızık (Bursa)
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir)
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (Diyarbakır)
- Efes (İzmir)
- Ani Arkeolojik Alanı (Kars)
- Aphrodisias (Aydın)
- Göbekli Tepe (Şanlıurfa)
- Arslantepe Höyüğü (Malatya)
- Gordion (Ankara)
- Anadolu'nun Ortaçağ Dönemi Ahşap Hipostil Camiileri; Afyon Ulu Camii (Afyon), Sivrihisar Ulu Camii (Eskişehir), Ahi Şerefettin Camii (Ankara), Eşrefoğlu Camii (Konya) ve Mahmut Bey Camii (Kastamonu)

Sayfa 286: Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi

Hieropolis-Pamukkale (Denizli) ve Kapadokya (Nevşehir) karma kültür miraslarındandır. Yani hem doğal hem de kültürel alanlardır.

Ephesus Akademi

Somut Olmayan Kültürel Miras

Toplumların ve bireylerin kültürlerinin bir parçası olan gelenek ve görenekler, anlatılar, bilgi ve becerilerle beraber bu değerlerle ilgili her türlü araç gereç ile kültürel mekânlar somut olmayan kültürel miras olarak tanımlanır.

- Halk hikâyeleri, destanlar, masal ve fıkralar gibi sözlü anlatımlar
- Kırkpınar yağlı güreş festivali
- Mesir macunu festivali
- Karagöz, halk tiyatrosu gibi gösteri sanatları
- Kına gecesi, nişan, düğün, nevruz gibi ritüel ve kutlamalar
- Aşıklık ve meddahlık geleneği
- Dokumacılık, çini, telkâri, ebru, nazar boncuğu, sedef kakma gibi el sanatları
- Yöresel yemekler, halk hekimliği, halk meteorolojisi
- Bahar Kutlaması: Hıdırellez
- Geleneksel tulum yapımcılığı
- Geleneksel sohbet toplantıları
- Mevlevi sema töreni
- Alevi-Bektaşi ritüeli, semah
- Islık dili
- Geleneksel tören keşkeği
- Türk kahvesi ve geleneği
- İnce ekmek yapımı ve paylaşımı geleneği
- Geleneksel Ahlat taş işçiliği

2.
- Şanlıurfa yakınlarında bulunan bu neolitik arkeolojik alan, tarihi MÖ 9.600 - 8.200 yıllarına dayanan ünlü T biçimli sütunlarıyla dünyanın bilinen en eski insan yerleşimlerinden biridir.
- Çorum ilinde bulunan bu arkeolojik alan Tunç Çağı'nda Anadolu'da hüküm süren Hitit İmparatorluğu'nun başkentiydi.
- Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesindeki ikinci karma miras alanı olan bu yer Denizli ilinde bulunmaktadır. Alan, hem antik kaplıca kentine hem de akan termal suyun içindeki minerallerin meydana getirdiği büyüleyici doğal manzaraya ev sahipliği yapmaktadır.
- Edirne'de bulunan ve ünlü Osmanlı mimarlarından Mimar Sinan'ın 'ustalık eserim' olarak nitelendirdiği bu eser Osmanlı mimarisinin önemli bir örneğidir.

Yukarıda Türkiye'nin UNESCO kültür mirasları içerisinde yer alan eser ve yerlerden hangisi hakkında bilgi verilmemiştir?

A) Hattuşa B) Cumalıkızık C) Göbekli Tepe
D) Selimiye Camii E) Hieropolis-Pamukkale

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Coğrafi İşaretler

Herhangi bir alana özgü ürünlerin yerelliğini korumak için alınan tedbirlere coğrafi işaretler denir.

Bir ürünün tüm veya esas nitelikleri, belirli bir coğrafi alana ait doğal ve beşerî unsurlardan kaynaklanıyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere **menşe adı** denir.

Eskişehir lüle taşı, Kayseri pastırması, Isparta gülü, İznik çinisi, Kars kaşarı menşe adına tescilli ürünlerden bazılarıdır.

Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşen; üretim, işleme ya da diğer aşamalarından en az birinin bu coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünlerin konu olduğu coğrafi işaretlere **mahreç işareti** denir.

Adana kebabı, Hereke ipek halısı, Maraş tarhanası, Midyat telkârisi mahreç işaretli ürünlerden bazılarıdır.

Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ve geleneksel anlamda en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan ürün adları **geleneksel ürün** olarak tanımlanır.

Çakallı menemeni, Denizli tandır kebabı, döner ve ezogelin çorbası tescilli geleneksel ürünlere örnek verilebilir.

Coğrafi işaret uygulamasının amaçları:

- İhracat gelirlerinin artmasını sağlar.
- Kırsal kesimin kalkınmasını sağlar.
- Taklit ürünlerin üretilmesini engeller.
- Tüketici haklarının korunmasını sağlar.
- Bölgesel ve yerel kalkınmaya katkı sunar.
- Ürünün gerçek üreticilerinin korunmasını sağlar.
- Tarihsel ve kültürel değerlerin korunmasını sağlar.
- Millî değerleri temsil eden sembol ürünler gelecek nesillere aktarılır.

Türkiye'nin Turizm Potansiyeli ve Varlıkları

Sağlık ve Termal Turizmi

- Ülkemizde çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır.
- Jeolojik yapısından dolayı Türkiye; jeotermal bakımından dünyanın sayılı ülkeleri arasında yer alır.
- Afyonkarahisar, İzmir, Aydın, Denizli, Yalova, Balıkesir ve Ankara kaplıcaların yaygın olduğu başlıca şehirlerimizdir.

Kış Turizmi

- Türkiye'nin yüksek dağlara sahip bir ülke oluşu ve kar örtüsünün yılın büyük bölümünde mevcut olması kış turizminin gelişmesini sağlamıştır.
- Isparta- Davraz, Erzurum-Palandöken, Bursa-Uludağ, Bolu-Kartalkaya, Kocaeli-Kartepe, Kayseri-Erciyes Türkiye'nin önemli kayak merkezleri arasında yer alır.

3.

Yukarıdaki haritada gösterilen numaralı yerlerin hangisinde kış turizminin geliştiği <u>söylenemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Yayla Turizmi

- Kuzey Anadolu ve Toros Dağları, yayla turizminin en yaygın olduğu yerlerdir.
- Yayla turizminde yöreye has mimari ve yaşam biçimini yakından tanıma imkânının yanında dağcılık, doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü vb. doğa sporlarına uygun alanların bulunması bu turizm çeşidine ilgiyi artırmıştır.

Mağara Turizmi

- Türkiye'de yaklaşık 40 bin mağara bulunmaktadır.
- Karstik arazilerin yaygın olmasından dolayı Antalya ve çevresinde fazladır.
- Altınbeşik, Beldibi, Damlataş, Karain, Dim (Antalya), Aynalıgöl (Mersin), Ballıca (Tokat), mağaraları bunlardan bazılarıdır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Dağcılık Turizmi

- Ülkemizde dağcılık turizmine uygun çok sayıda dağ bulunmaktadır.
- Bunlardan başlıcaları; Ağrı Dağı (Ağrı), Beydağlar (Antalya), Erciyes Dağı (Kayseri), Bolkar Dağları (Mersin), Aladağlar (Niğde), Kaçkar Dağları'dır (Rize).

Yat Turizmi

- Türkiye'nin en donanımlı yat limanları; İzmir, Kuşadası, Bodrum, Datça, Alanya, Bozburun, Marmaris, Göcek, Fethiye, Kemer ve Antalya'da bulunmaktadır.
- Kruvaziyer (gezi amaçlı kullanılan büyük yolcu gemisi) turizminin geliştiği limanlarımızdan bazıları;İzmir, İstanbul, Kuşadası, Alanya ve Çeşme'dir.

Golf Turizmi

- Türkiye özellikle Antalya başta olmak üzere Muğla ve İstanbul golf turnuvalarının merkezi konumundadır.
- Golf sahaları, özellikle kıyıya yakın alanlarda doğa ile iç içedir.

İnanç Turizmi

- Pek çok kültüre ev sahipliği yapan Anadolu'da üç büyük semavi dine ait çok sayıda eser bulunmaktadır.
- Konya Mevlana Türbesi ve Müzesi, Ayasofya Camii ve Müzesi, Selçuk Meryem Ana Evi, Şanlıurfa'daki çok sayıda mekan bunlardan bazılarıdır.

Kültür Turizmi

- Ülkemizin kültürel zenginliklerinden olan mimari yapısı, el sanatları, yöresel yemekleri, tarihi, müzik ve giyim tarzı dikkat çekicidir.

Ephesus Akademi

Kıyı Turizmi

- Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili olması, deniz sezonunun uzun sürmesi, denize girmeye elverişli koy ve körfezlerin çok olması özellikle Akdeniz ve Ege'de kıyı turizminin gelişmesine olanak sağlamıştır.

Akarsu ve Göl Turizmi

- Türkiye'de akarsu turizmi açısından rafting, kano, su kayağı gibi su sporları yapılmaktadır. Bu sporlarda ön plana çıkan akarsulara Çoruh, Manavgat ve Göksu nehirleri örnek verilebilir.
- Türkiye'de şelaleler de önemli turizm potansiyeline sahiptir. Tortum (Erzurum), Muradiye (Van), Kapuzbaşı (Kayseri), Girlevik (Erzincan), Düden ve Kurşunlu (Antalya) bu şelalelerden bazılarıdır. Ayrıca Türkiye'de yer alan Ihlara Vadisi (Aksaray) ve Köprülü Kanyon (Antalya) gibi akarsu vadileri, sahip olduğu doğal ve kültürel varlıkları sayesinde ziyaretçilerin uğrak noktalarındandır.
- Türkiye'nin gölleri dinlenme, doğa yürüyüşü ve fotoğrafçılığı, kuş gözlemciliği, su sporları ve yüzme gibi faaliyetler bakımından çekici unsurlara sahiptir. Uzungöl (Trabzon), Abant Gölü ve Yedigöller (Bolu), Manyas Kuşgölü (Balıkesir), Nemrut (Bitlis), İznik (Bursa), Beyşehir (Konya-Isparta) ve Van gölleri bu kapsamda yer alır.

Kongre Turizmi

- Türkiye'nin Asya ve Avrupa'nın birleştiği konumda olması, doğal güzelliklerinin varlığı, konaklama olanaklarının fazla olması toplantı ve organizasyon potansiyelini artırmıştır.

NOT!

Son yıllarda av turizmi, hava sporları turizmi, akarsu turizmi, su altı dalış turizmi, botanik turizmi, yürüyüş (trekking) ve kuş gözlemciliği turizmi gibi alternatif turizm türleri de ülkemize ziyaretçi gelmesini sağlamaktadır.

4. Aşağıda verilen turizm aktivitelerinden hangisi ülkemizdeki alternatif turizm çeşitleri arasında <u>yer almaz</u>?

A) Av turizmi
B) Hava sporları turizmi
C) Deniz turizmi
D) Su altı dalış turizmi
E) Yürüyüş (Trekking) turizmi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Turizm Politikaları

- Türkiye'de turizm ile ilgili en önemli gelişme 1982 yılında çıkarılan **Turizm Teşvik Kanunu**'dur.
- Turizm 1985 yılında Kalkınma'da Özel Önem Taşıyan Sektör kapsamına alınmıştır. Bu yıllarda vergi ve gümrük muafiyetleri ve özel döviz tahsisleri ile turizm yatırımlarının artması teşvik edilmiştir.
- Turizm politikaları ile ilgili önemli bir gelişme de **Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı** hazırlanmasıdır.

Türkiye'nin Turizm Politikaları'nın Etkileri

Çevresel Etkileri

Türkiye'deki turizm bölgelerinde yerli ve yabancı turist sayısının artmasıyla turistik tesis ihtiyacının karşılanması için doğal alanların tahribi, aşırı su kullanımı, orman yangınları, trafik, çevre ve ses kirliliği gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Kültürel Etkileri

Kültürel zenginlikleriyle dünyanın dört bir yanından turistin ilgisini çeken ülkemizin kültürel mirası ile kültürel değerlerini dünyaya tanıtmak ve gelecek kuşaklara bu değerleri aktarmak için uygulanan politikalar sayesinde çok sayıda tanıtım faaliyeti yürütülmektedir. Bu faaliyetlerin de etkisiyle yurt içi ve yurt dışından çok sayıda ziyaretçi kültürel değerlerimizi görmek için ülkemize gelmektedir.

Ekonomik Etkileri

Turizm Teşvik Kanunu ile yapılan yatırımların artması sayesinde Türkiye için önemli bir döviz girdisi sağlamış ve dış ticaret açığının kapanmasında büyük pay sahibi olmuştur.

Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

- Turizm; ulaşım yolu şirketleri, kiralama şirketleri, otel ve pansiyon işletmeleri, yeme içme ile ilgili işletmeler, alışveriş merkezleri, inşaat ve finans gibi çok sayıda sektörün gelişmesine katkı sağlar.
- Döviz girdisi sağlayarak işsizliği ve dış ticaret açığını azaltır.
- Ülke tanıtımını yapar.

NOT!

Turizm **bacasız sanayi**, **dumansız fabrika** veya **görünmeyen ihracat** olarak adlandırılır.

5. **Türkiye'de turizmin ekonomiye daha fazla katkı sağlaması amacıyla ulaşılması beklenen hedefler arasında;**

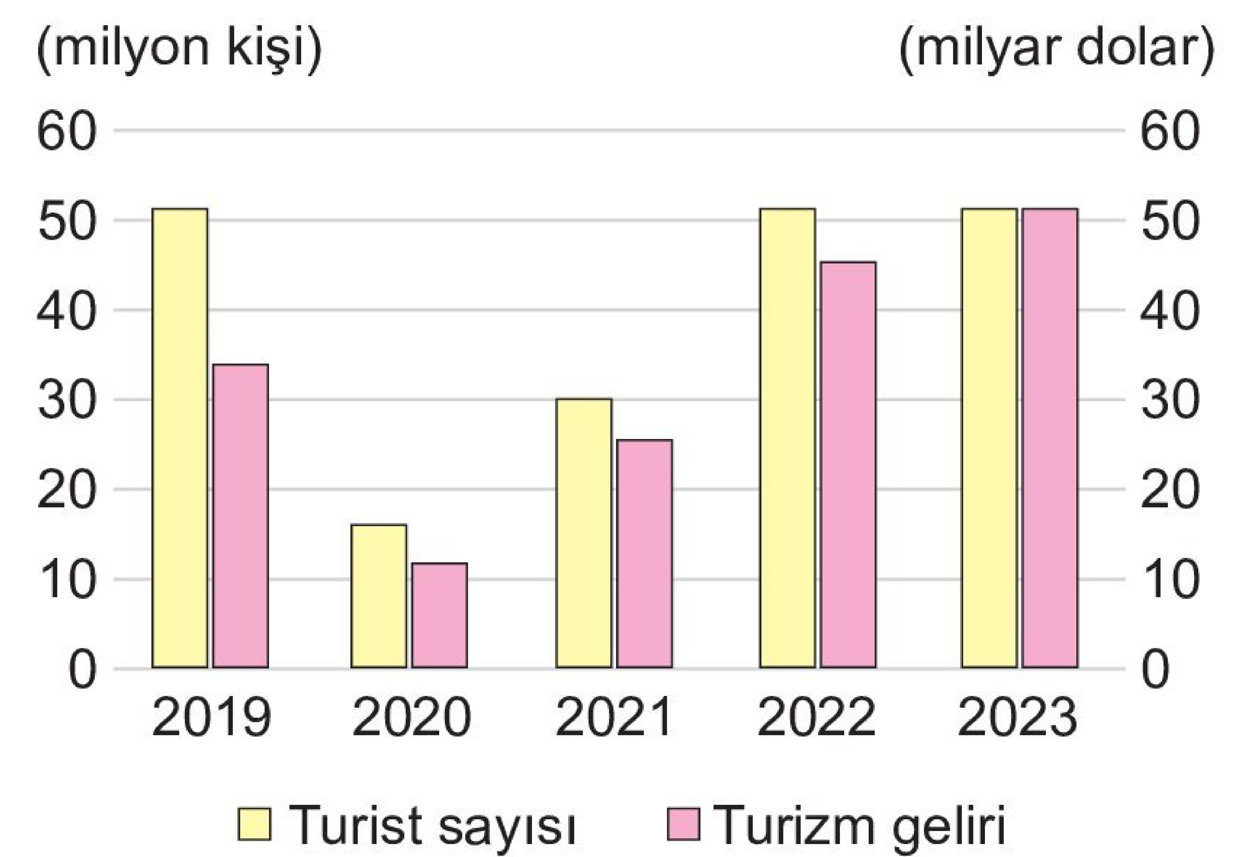
I. yerli turist oranının artırılması,

II. alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi,

III. tanıtım ve pazarlamaya önem verilmesi

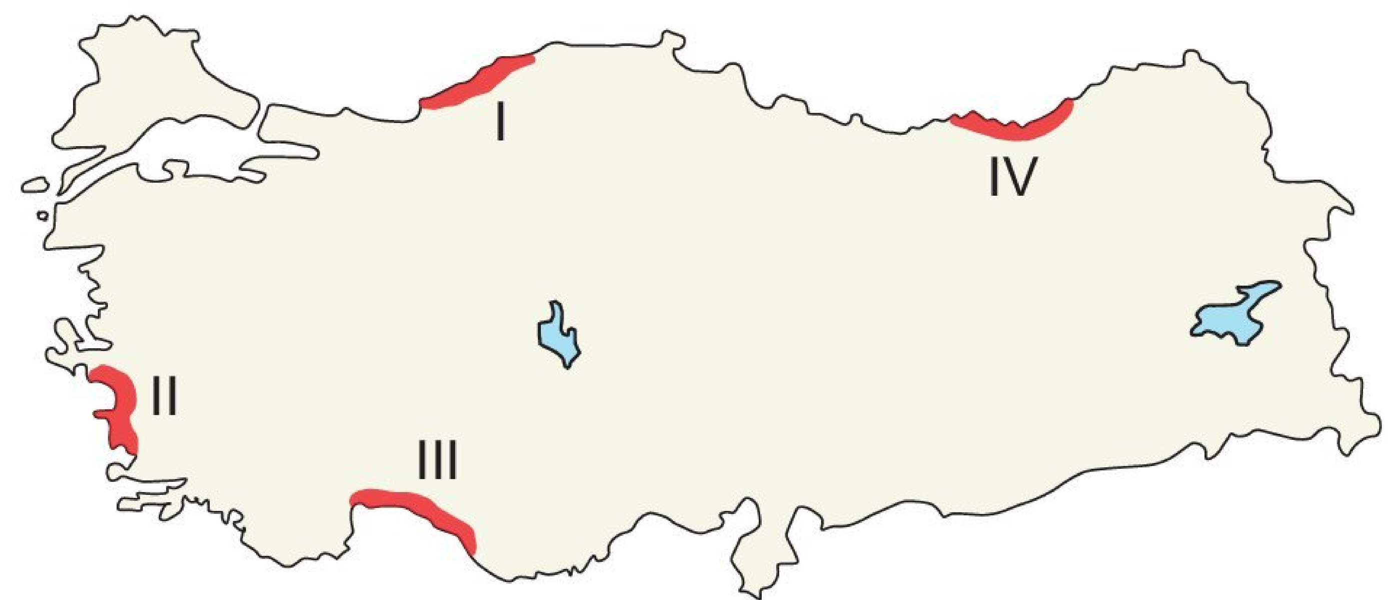
politikalarından hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

Türkiye'de yıllara göre turizm gelirleri ve turist sayısı

6. Türkiye'nin sahip olduğu doğal kumsallar, plajlar, sıcak denizler ve güneşli gün sayısının fazla olduğu yerlerde kıyı (deniz) turizmi gelişmiştir.

Buna göre haritada gösterilen numaralı kıyılardan hangilerinde bu turizm türünün daha az geliştiği söylenebilir?

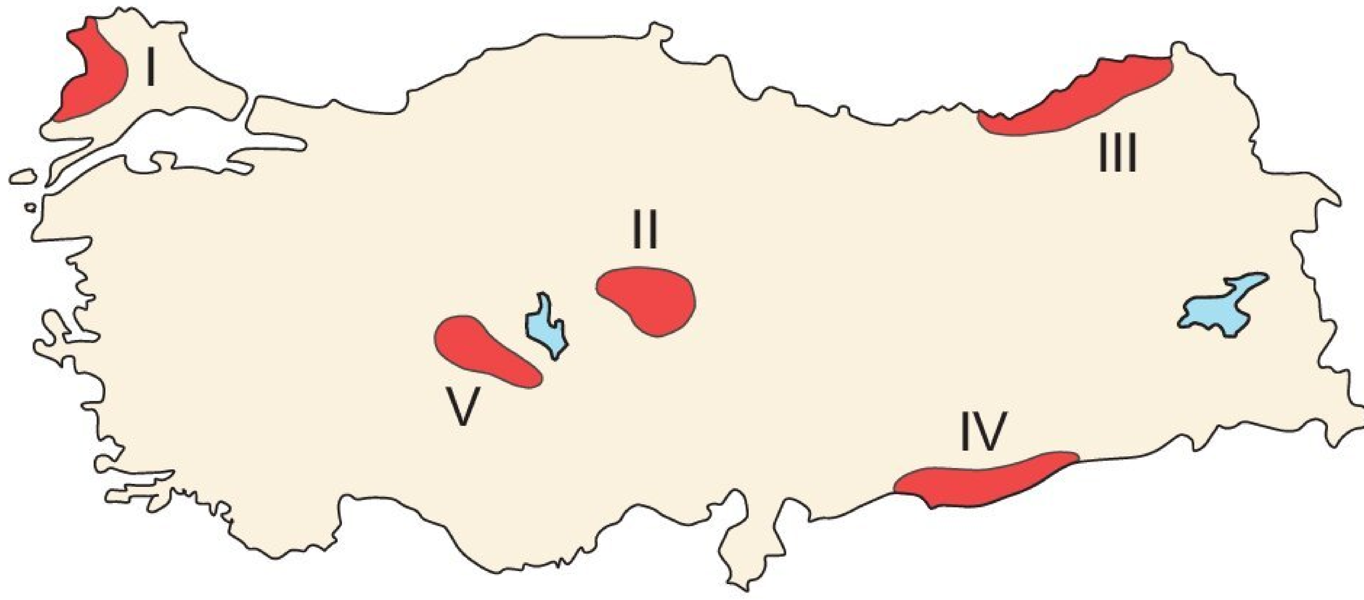
A) I ve II B) I ve III C) I ve IV D) II ve III E) II ve IV

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

Botanik turizmi; bitki türlerinin gözlemlenmesi, bisikletli geziler, doğa yürüyüşü ve doğada fotoğrafçılık gibi unsurlardan oluşan bir etkinliktir.

Türkiye'nin doğal ortamları dikkate alınırsa yukarıda gösterilen numaralı alanlardan hangisinin bu turizm türü için daha uygun ortamlara sahip olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkiye, 2023 yılı itibariyle UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kaydettirdiği 31 unsuru ile en çok unsur kaydettiren ikinci ülkedir.

Aşağıdakilerden hangisi somut olmayan kültürel mirasımız içinde yer almaz?

A) Islık dili

B) Geleneksel çini ustalığı

C) Mangala strateji oyunu

D) Topkapı sarayı ve müzesi

E) Geleneksel Ahlat taş işçiliği

3. Uluslararası turizm etkinliklerinin gelişmesi için bireylerin ekonomik ve sosyal durumu yanında teknolojik gelişmelerinde etkisi olmaktadır.

Bu yargıya göre aşağıda verilenlerden hangisinin turizmin gelişmesinde etkili olduğu söylenemez?

A) Eğitim düzeyinin yükselmesi

B) Ulaşım olanaklarının gelişmesi

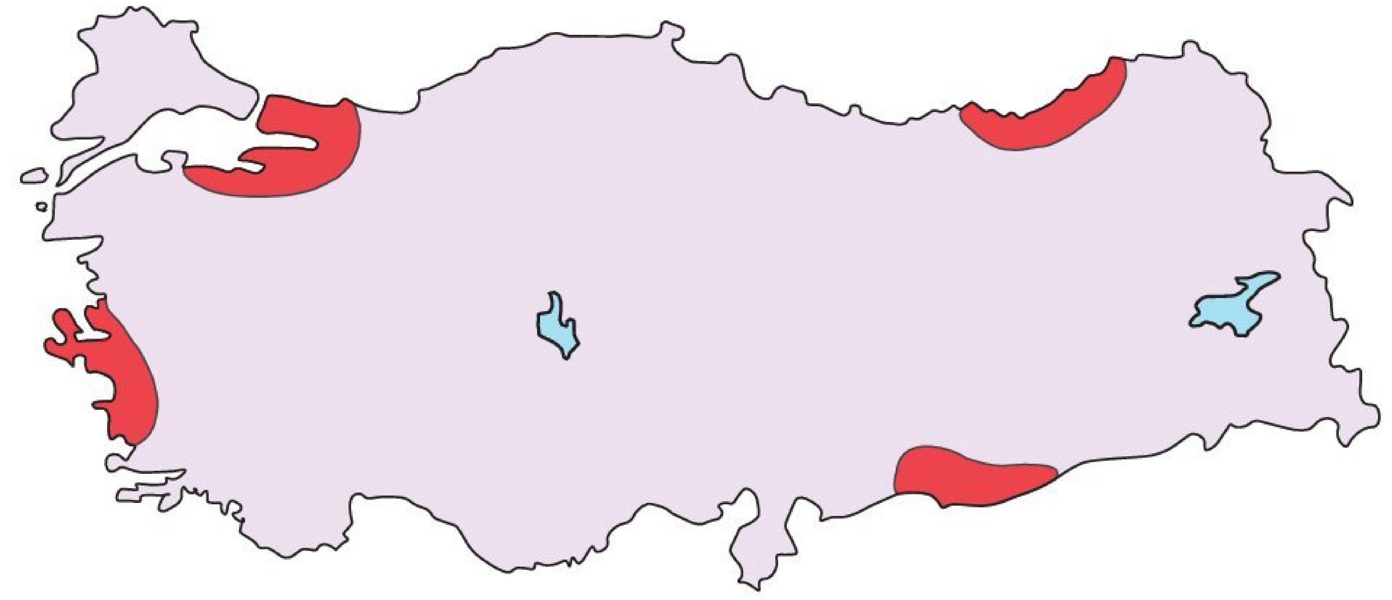
C) Yerli turist için teşviklerin artırılması

D) Reklam ve tanıtım olanaklarının çeşitlenmesi

E) Sosyal medya araçları ile eğitimin yaygınlaşması

Ephesus Akademi

4.

Aşağıdakilerden hangisi haritada taranarak gösterilen alanlarda bulunan turizm yerlerinden biri değildir?

A) Uludağ

B) Konyaaltı plajı

C) Meryem Ana Evi

D) Sümela Manastırı

E) Göbeklitepe Tapınağı

5. **Aşağıda verilen bilgilerden hangisi turizmin ekonomik etkileri arasında yer almaz?**

A) Dünya ekonomisinin yaklaşık %7'sini oluşturur.

B) Ülkelerin dış ticaret açıklarını kapatmalarına yardımcı olur.

C) Dünyada çalışan nüfusun yaklaşık %10'u turizm sektöründedir.

D) Finans, inşaat ve ulaşım gibi farklı faaliyetlerin gelişmesini sağlar.

E) Turizme katılan bireylerin psikolojik durumlarına olumlu katkı yapar.

6. I. Pamukkale

II. Ani Harabeleri

III. Ürgüp Göreme

IV. Efes Antik Kenti

V. Safranbolu Evleri

Yukarıdaki turizm alanlarından hangilerinde kayaç yapısının etkisi daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki turizm faaliyetlerinden hangisinin Türkiye'deki potansiyelinin fazla olması arazisinin jeolojik yapısı ile ilgilidir?

A) Kış turizmi
B) Deniz turizmi
C) Termal turizm
D) Yayla turizmi
E) Tarihî turizm

8.
- Rize iklim şartları, yüksek dağlık alanları ve doğal güzellikleriyle yayla turizmine olanak sağlamıştır.
- Manisa sınırları içinde, kültürel, tarihî, deniz ve kış turizmine uygun alanlar bulunmaktadır.
- Muğla'nın sıcak ve güneşli bir iklim yanında, çok sayıda plaj, koy ve körfeze sahip olması deniz ve yat turizmini geliştirmiştir.
- Nevşehir'deki kapadokya bölgesi, doğa ve tarihin dünyada en güzel bütünleştiği yerdir. Coğrafik olaylar peribacalarını oluştururken, tarihi süreçte insanlar da peribacalarının içlerine ev ve kilise oymuş, bunları fresklerle süsleyerek, binlerce yıllık medeniyetlerin izlerini günümüze taşımıştır.
- İstanbul'un tarihî yapıları, kültürel zenginliği ve coğrafi konumu en önemli potansiyelidir.

Yukarıdaki illerden hangisinin turizm kaynakları ve potansiyeli <u>yanlış</u> verilmiştir?

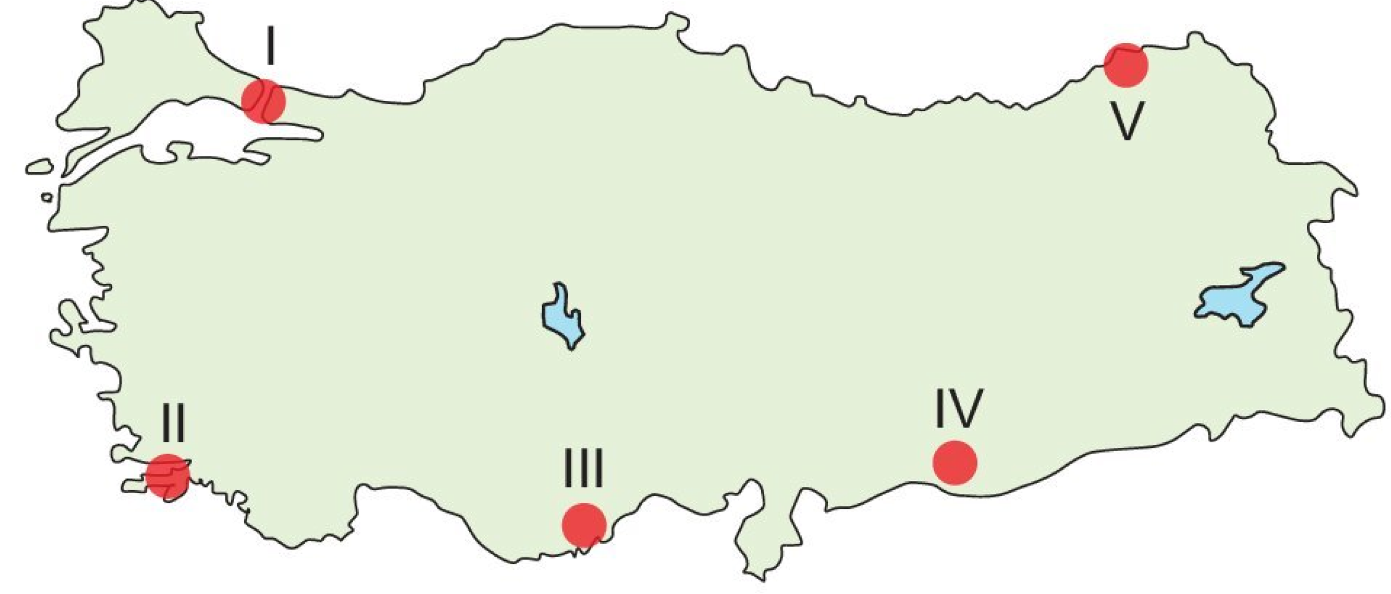
A) Nevşehir
B) İstanbul
C) Rize
D) Muğla
E) Manisa

9. Aşağıdaki UNESCO Kültür Mirası Listesi'nde yer alan varlıklar ve bunların yer aldığı illerden hangisi <u>yanlış</u> eşleştirilmiştir?

A) Selimiye Camii - Edirne
B) Divriği Ulu Camii - Sivas
C) Ani Harabeleri - Kars
D) Nemrut Dağı - Bitlis
E) Hattuşa - Çorum

Ephesus Akademi

10. Aşağıdaki haritada bazı yöreler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yörelerden hangisi bulunduğu yerde <u>yaygın olmayan</u> bir turizm faaliyeti ile eşleştirilmiştir?

A) I → Kültür turizmi
B) II → Yat turizmi
C) III → Termal turizm
D) IV → İnanç turizmi
E) V → Yayla turizmi

11. Aşağıda verilen kent çiftlerinden hangisinin ticari faaliyetlerinde turizmin payı <u>daha yüksektir</u>?

A) Yozgat - Tokat
B) Ereğli - İskenderun
C) Zonguldak - Elazığ
D) Batman - Kırıkkale
E) Alanya - Bodrum

12. Bir mekânın tanınmasında büyük bir role sahip olan doğal veya kültürel özellikler o mekâna ait sembolleri oluşturur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bulunduğu yer için bir sembol <u>değildir</u>?

A) Sümela Manastırı → Trabzon
B) Meriç Nehri → Edirne
C) Ulu Camii → Bursa
D) Erciyes Dağı → Kayseri
E) Peribacaları → Nevşehir

1-C 2-D 3-C 4-B 5-E 6-B 7-C 8-E 9-D 10-C 11-E 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Türkiye coğrafi konumunun etkisiyle, tarihi çağlar boyunca çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bundan dolayı ülkemizde bu medeniyetlere ait çok sayıda beşerî yapı bulunmaktadır ve bu durum ülkemizi adeta bir açık hava müzesi haline getirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu yapılara örnek gösterilemez?

A) Cennet ve Cehennem Obrukları

B) Side Antik Tiyatrosu

C) İshak Paşa Sarayı

D) Sümela Manastırı

E) Ani harabeleri

2. **İç Anadolu'nun en önemli turizm alanlarından biri olan Ürgüp - Göreme yöresinin;**

I. Hıristiyanlığın eski dönemlerine ait kiliseler

II. Yer altı şehirlerinin bulunması

III. Peribacaları

unsurlarından hangileri turizme katkı sağlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Roma İmparatorluğu'nda çok geniş bir kitleyi oluşturan orta sınıf; festivalleri, gladyatör dövüşlerini, sanat eserlerini ve sanatsal faaliyetleri izlemek ve kaplıcalara gitmek maksadıyla seyahat etmiştir. Mısır, piramitleri ve tapınakları sayesinde gezginlerin en çok ilgisini çeken yerlerden biri olmuştur. Gezginlerin geçtiği yolların güvenliği sağlanıp konaklama için ev ve bahçelerin inşa edildiği bilinmektedir. Eski çağlarda insanların ticari maksatla ülkeleri ziyaret etmesi turizm aktivitesi olarak kabul edilmekteydi. Ayrıca Eski Yunanlarda olimpiyatlar için farklı ülkelere seyahat edildiği bilinmektedir. Bunun dışında sağlık sorunları ve dini nedenlerle de insanlar bulundukları ülkelerden başka ülkelere seyahat etmekteydi.

Yukarıdaki paragrafa göre eski çağlarda insanlar

I. spor,

II. kültür,

III. inanç,

IV. sağlık,

V. politika

unsurlarından hangilerinin etkisiyle turistik gezi veya seyahatler gerçekleştirmemiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

4. UNESCO'ya göre kültürel miras somut ve soyut olmak üzere ikiye ayrılır. Somut kültürel miras içerisinde tarihi yapı, mekân ve anıtlar bulunmaktadır.

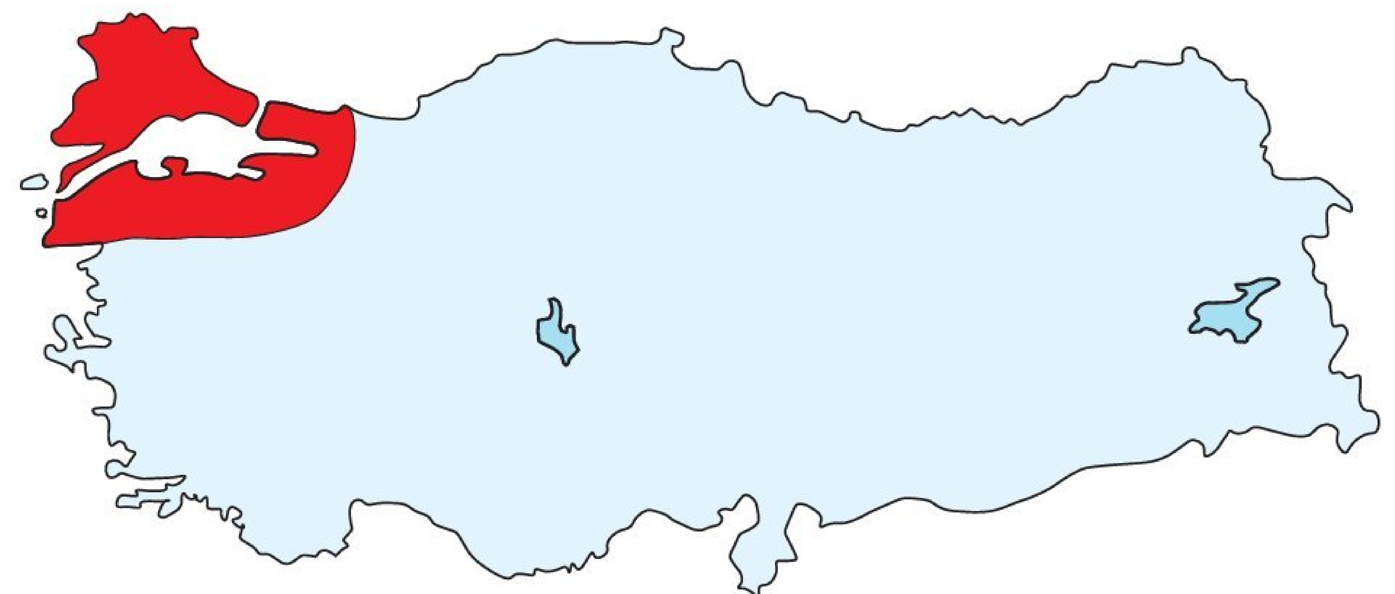
Aşağıda verilen somut kültürel miras eserlerinden hangisi ülkemiz sınırları içerisinde yer almaktadır?

A) Ani Antik Kenti B) Mostar Köprüsü C) Petra Antik Kenti D) Şirdar Medresesi E) Collesium Amfi Tiyatro

5. Ekoturizm, doğal güzellikteki yerlere seyahat edilmesi bunu çevreye zarar vermeden ve yerel halka yardım edecek şekilde yapan sürdürülebilir kalkınma aracı olarak kabul edilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin ekoturizm kapsamında olduğu söylenemez?

A) Su altı dalış turizmi B) Mağara turizmi C) Kongre turizmi D) Botanik turizmi E) Kuş gözlemciliği

6.

Bir mekâna ait doğal ve kültürel özellikler o mekânın tanınmasında büyük bir role sahiptir ve bu mekanlar bulundukları bölgeler ve ülkeler için turistik sembol olmaktadır. Türkiye turistik semboller açısından oldukça zengindir. Ülkemizdeki turistik mekânlar denilince simgeleşen bazı değerler vardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi haritada taranan bölgede yer alan turistik sembollerden biri değildir?

A) Uludağ B) Kız Kulesi C) Galata Kulesi D) Selimiye Camii E) Pamukkale Travertenleri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

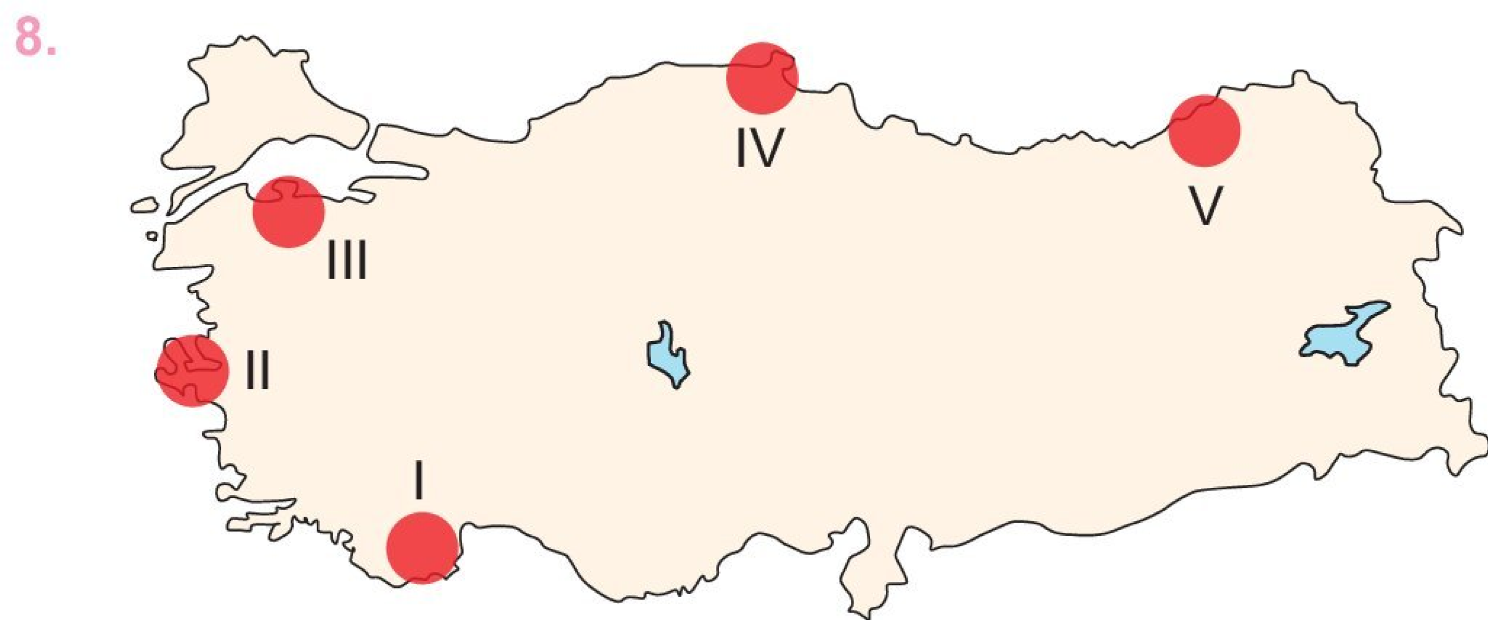

7. Turizm faaliyetlerinin ülke ekonomisindeki payının artırılabilmesi için yapılabilecek olan çalışmalardan biri de bu faaliyetlerin tüm yıla yayılmasını sağlamaktır. Yılın tüm dönemlerinde yapılabilecek turizm faaliyetleri için sürdürülebilir turizm anlayışını benimsemek ve tanıtımını yapmak bu çalışmalar arasında yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu çalışmaların yapılabileceği turizm sektörleri arasında yer almaz?

A) Plaj turizmi
B) Kültür turizmi
C) Sağlık turizmi
D) Kongre turizmi
E) Kaplıca turizmi

8.

Bu yıl Belçika'dan Türkiye'ye tatile gelen bir kişi ülkesine döndüğünde tatiliyle ilgili arkadaşına şunları anlatmıştır;

"Tatilde bol bol güneşin tadını çıkarıp denize girdim. Ayrıca hobim olan rafting sporunu yaptım. Tatilde coğrafi karstik şekilleri inceleme fırsatı da buldum. Uzun zamandır planladığım fakat bir türlü cesaret edemediğim yamaç paraşütünü de yaptım. Ayrıca açık hava müzesi gibi olan bu yörede çok sayıda tarihi eser gördüm."

Buna göre bu kişinin tatilini haritada kaç numara ile gösterilen bölgede geçirdiği söylenebilir?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

9. Kruvaziyer, üzerinde birçok konaklama, yemek, eğlence seçenekleri bulunan ve yüksek hizmet standartlarına sahip programlanmış belirli rotalarda turistik amaçlı olarak çalışan yolcu gemisidir. 2023 yılının ocak-eylül ayları arasındaki 9 aylık dönemde Türkiye limanlarına 876 kruvaziyer gemisi yanaşırken 2024 yılının aynı döneminde bu sayı 917'ye yükseldi. 2023 yılı genelinde ise kruvaziyer gemileri ile toplam 1 milyon 543 bin kişi geldi. 2024 yılı sonunda ise toplam kruvaziyer yolcu sayısının 2 milyonu aşması öngörülüyor.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de bu tür gemilerin en çok uğradığı limanlardan biri değildir?

A) Antalya
B) Kuşadası
C) Alanya
D) İskenderun
E) İstanbul

Ephesus Akademi

10. Turizm faaliyetlerinin gelişmesinde şehirlerde sanayileşme ve hızlı şehirleşmenin etkisiyle ortaya çıkarak yaşam kalitesinin düşmesine neden olan unsurlar da etkili olmaktadır. Bu unsurlar insanları şehrin stresli ve yoğun atmosferinden doğal ortamın bozulmadığı sakin ortamlara yöneltmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin insanları bu ortamlara yönelmesine etki eden olumsuz faktörlerden biri olduğu savunulamaz?

A) Ulaşım sorunları
B) Yeşil alanların azalması
C) Yaşam ortamının stresli olması
D) Gürültü ve hava kirliliğinin artması
E) İş hayatında uzaktan çalışmanın yaygınlaşması

11. **Aşağıda verilen bazı iller ve sahip oldukları doğal ve kültürel varlıklardan hangisi UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaz?**

A) Sivas - Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası
B) Rize - Ayder Yaylası
C) Çorum - Hattuşa
D) Anı Arkeoloji Alanı
E) Denizli - Pamukkale

12. **Aşağıda Türkiye'deki bazı turizm faaliyetlerinin farklı bölgeler arasında karşılaştırmalarından hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?**

A) Çoruh Nehri'nde rafting turizmi gelişmişken Gediz Nehri'nde gelişmemesinin nedeni; Gediz Nehri'nin hızının az olması ve özellikle yaz aylarında debisinin düşmesidir.
B) Batı Anadolu ve Güney Marmarada kaplıca turizmi gelişmişken Ergene Havzasında gelişmemiştir. Bunun nedeni; Ergene Havzası'nda ortalama yükseltinin az olmasıdır.
C) Karadeniz kıyılarında deniz turizminin Akdeniz ve Ege kıyıları kadar gelişmemesi; Karadeniz kıyılarında güneşli gün sayısı ve deniz suyu sıcaklığının az olmasından kaynaklanır.
D) Erzurum Palandöken Dağları'nda kış turizmi gelişmişken Yıldız Dağları'nda gelişmemesinin nedeni; Yıldız Dağları'nda yükseltinin ve kar yağışının az olmasıdır.
E) Doğu Karadeniz'de yayla turizminin İç Anadolu'ya göre daha fazla gelişmesinin nedeni; iklim ve yer şekilleridir.

1-A 2-E 3-E 4-A 5-C 6-E 7-A 8-A 9-D 10-E 11-B 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'nin kültür turizmine olan katkısının diğerlerine göre daha az olduğu söylenebilir?**

A) Yeni jeotermel tesisler açarak yaygınlaştırmak

B) Etnoğrafya ve sanat müzelerinin sayısını artırmak

C) Arkeolojik alanlara ziyaretçilerin erişimini kolaylaştırmak

D) Farklı dinlere ait tarihî öneme sahip olan ibadethaneleri restore etmek

E) UNESCO'nun somut ve somut olmayan miras listesindeki değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak

2. Ülkelerin sahip oldukları nadir olan doğal ve kültürel varlıkar bu değerlerin korunması amacıyla UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi'ne eklenmektedir. Bu listede Türkiye'den çok sayıda unsur yer almaktadır.

Bu listeye Türkiye'den giren aşağıdaki unsurlardan hangisinin Türk kültürüne ait izler taşıdığı söylenebilir?

A) Göreme-Kapadokya (Nevşehir)

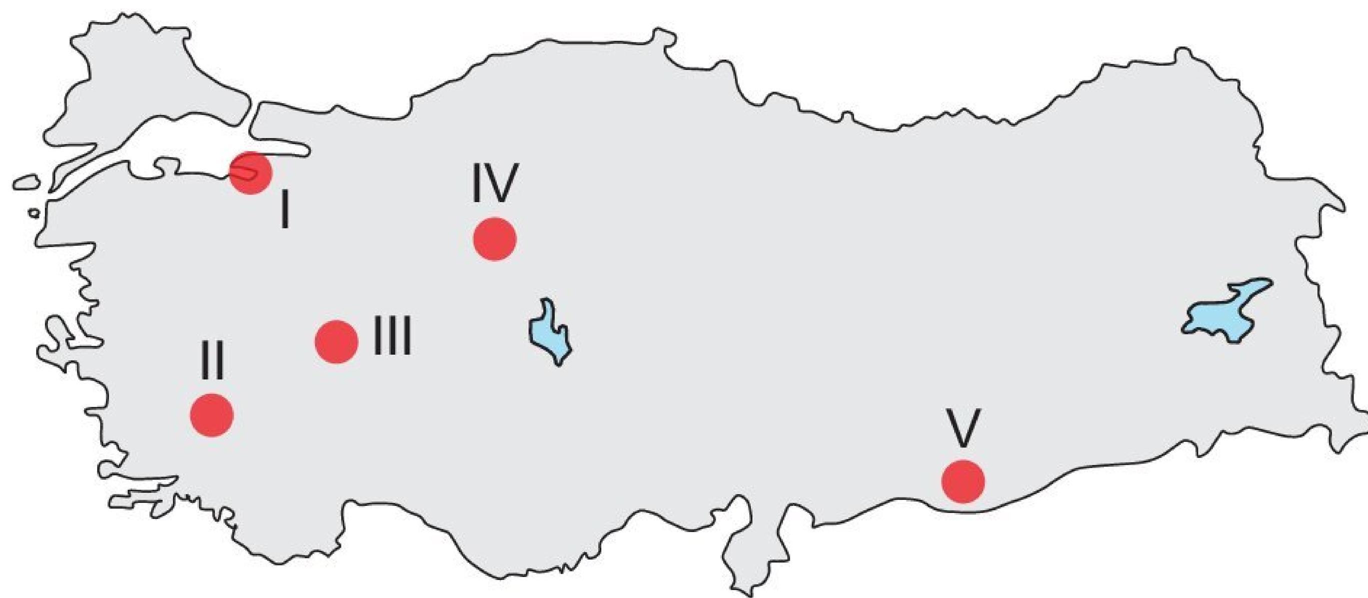
B) Nemrut Dağı (Adıyaman)

C) Cumalıkızık köyü (Bursa)

D) Göbeklitepe (Şanlıurfa)

E) Ani antik kenti (Kars)

3. Son yıllarda ilgi duyulan turizm türlerinden biri de termal turizmdir. Termomineral su banyosu, soluma, içme, çamur banyosu gibi etkinlikler, fizik tedavi, iklim kürü, egzersiz, rehabilitasyon, diyet, psikoterapi gibi tedavi türlerinin yanında termal sularda rekreasyon ve eğlence ile oluşan bir turizm şeklidir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanların hangisinde, günümüzde bu turizm türüne ait alanların daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Ülkeler arasında etkileşimde uluslararası turizm önemli bir rol oynamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu etkileşime ait olumlu sonuçlardan biri olduğu söylenemez?

A) Döviz girdisini artırması

B) Kültürel etkileşimi artırması

C) Yoğun yapılaşmayı artırması

D) İstihdam olanaklarını artırması

E) Ülkeler arası ticareti canlandırması

5. Günümüzde meydana gelen teknolojik gelişmeler, refah düzeyinin artması, ulaşım sektöründeki gelişmelere bağlı olarak turizme katılan insan sayısı artırmakta ve turizm sektörü gelişmektedir. Uluslararası turizmin gelişmesi olumlu sonuçların yanında bazı olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu olumsuz sonuçlardan biri olduğu söylenemez?

A) Yerel dilin yapısının bozulması

B) Geleneksel hayat tarzının değişmesi

C) Konukseverliğin yerini ekonomik çıkarlara bırakması

D) Doğal ve kültürel koruma alanlarının sayısında artış yaşanması

E) Turizm faaliyetlerine bağlı olarak doğal çevrede tahribat oluşması

6. Sanayi ve hizmet sektörünün yoğunlukta olduğu kalabalık kentlerde yaşayan insanlar; kentin sıkıcı yaşamından kaçmak, eğlenmek, dinlenmek ve kendilerini geliştirmek amacıyla çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaktadırlar.

Buna göre;

I. boş zamanlarında sanatsal veya sportif etkinliklere katılmaları,

II. zorunlu çalışma zamanlarının dışında daha fazla gelir için ek işler yapmaları,

III. kendini geliştirmek isteyenlerin farklı beceri ve hobi kurslarını takip etmeleri

durumlarından hangileri insanların bu faaliyetlerine örnek olarak verilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.

Haritada taranarak gösterilen bölgenin aşağıda verilen turizm türlerinden hangisi bakımından gelişmiş olduğu __söylenemez__?

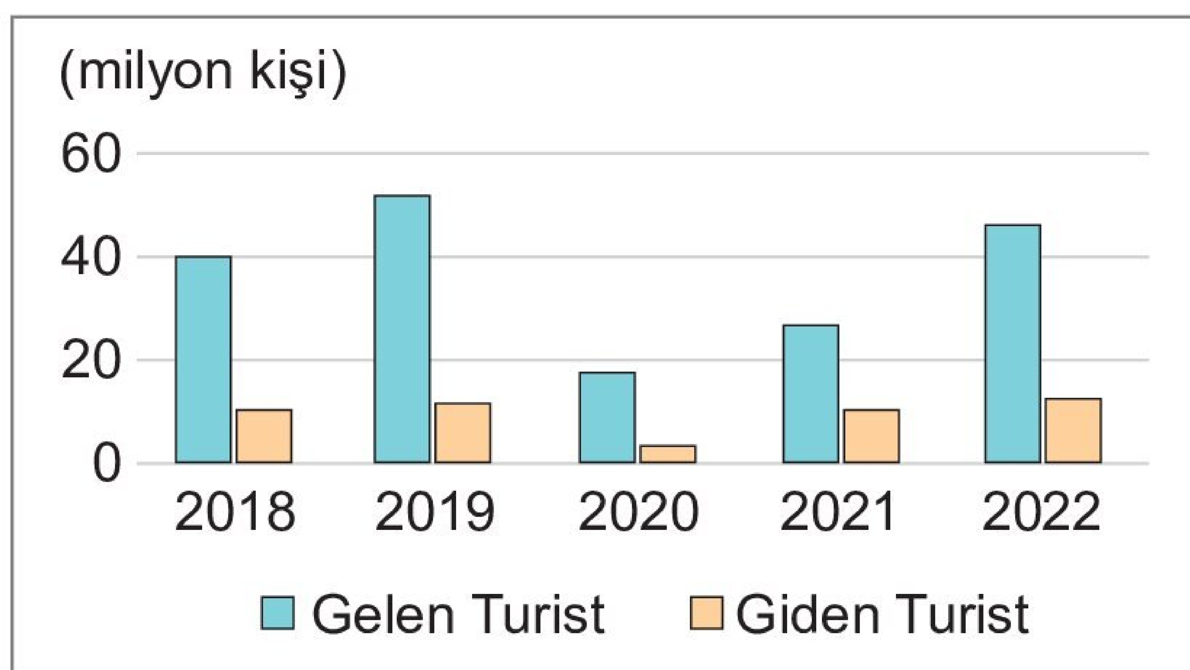
A) Yat turizmi
B) Kıyı turizmi
C) Golf turizmi
D) Termal turizmi
E) Mağara turizmi

8. Turizm Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Turizm sektörü doğrudan sağladığı gelir ve istihdamın yanında çeşitli alanları da harekete geçirerek ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Bu sektörün, aşağıdakilerden hangisi üzerindeki etkisi __daha azdır__?

A) Okulların dağılışı
B) Seyahat şirketlerinin sayısı
C) Ulaşım sektörünün gelişmesi
D) Eğlence sektörünün yaygınlaşması
E) Konaklama ve dinlenme tesislerinin kapasitesi

9. Aşağıdaki grafik, Türkiye'de 20018 - 2022 yılları arasında yurtdışına giden ve yurtdışından gelen turist sayılarını göstermektedir.

Yalnızca bu grafiğe bakılarak, aşağıdaki bilgilerden hangisine __ulaşılmaz__?

A) En çok hangi ülkelerden turist geldiğine
B) Yurtdışına giden turist sayısının toplamına
C) Yurtdışına giden turist sayısındaki değişime
D) Yurtdışından en fazla turistin hangi yılda geldiğine
E) Yurtdışına giden ve yurtdışından gelen turist sayılarının birbirine oranına

Ephesus Akademi

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetleriyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi __yanlıştır__?

A) I ve III numaralı alanlarda, kültür turizmi gelişmiştir.
B) III numaralı alanda yaban hayatı, botanik ve doğa turizmi gelişmiştir.
C) I numaralı alanda, turizm faaliyetlerinin yıl içinde mevsimlere dağılımı daha düzenlidir.
D) I numaralı alanda, tarihî kalıntıların fazla olması buraların koruma altına alınmasını sağlamıştır.
E) II numaralı alanda, yaz aylarının sıcak ve kurak geçmesi deniz ve kıyı turizmini geliştirmiştir.

11. İklim özellikleri bakımından deniz turizmi süresi kısa olan Karadeniz Bölgesi'nde son yıllarda turizmde artış olduğu gözlemlenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin Karadeniz Bölgesi'nde son yıllarda turizmin canlanmasında önemli bir katkısı olduğu __söylenemez__?

A) Ulaşım şartlarının gelişmesi
B) Turistik değerlerin tanıtılması
C) Konaklama imkanlarının artması
D) Turizm etkinliklerinin çeşitlenmesi
E) Nüfusun kıyı şeridinde yoğunlaşması

12. **Türkiye'deki turizm etkinlikleri arasında özellikle son yıllarda, rafting, doğa yürüyüşü (trekking), yamaç paraşütü, mağaracılık, su altı dalışı ve dağcılık gibi alternatif sporların önemli yer tutmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisinin __daha fazla__ olduğu söylenebilir?**

A) Yerel kültürel özelliklerin tanıtımının yapılması
B) Deniz turizmi süresinin uzun olması
C) Yer şekillerinin çeşitlilik göstermesi
D) Turistik tesislerin sayısının artması
E) Kıyı uzunluğunun fazla olması

1-A 2-C 3-E 4-C 5-D 6-B 7-D 8-A 9-A 10-B 11-E 12-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İŞLEVSEL BÖLGELER VE KALKINMA PROJELERİ

Terimler ve Kavramlar

- Bölge
- Şekilsel Bölge
- İşlevsel Bölge
- İstatistiki Bölge
- Yönetsel Bölge
- Planlama Bölgesi
- Bölgesel Kalkınma Projesi

Neler Öğreneceksiniz?

- Türkiye'deki işlevsel bölgelerin özelliklerini
- Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini

14. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

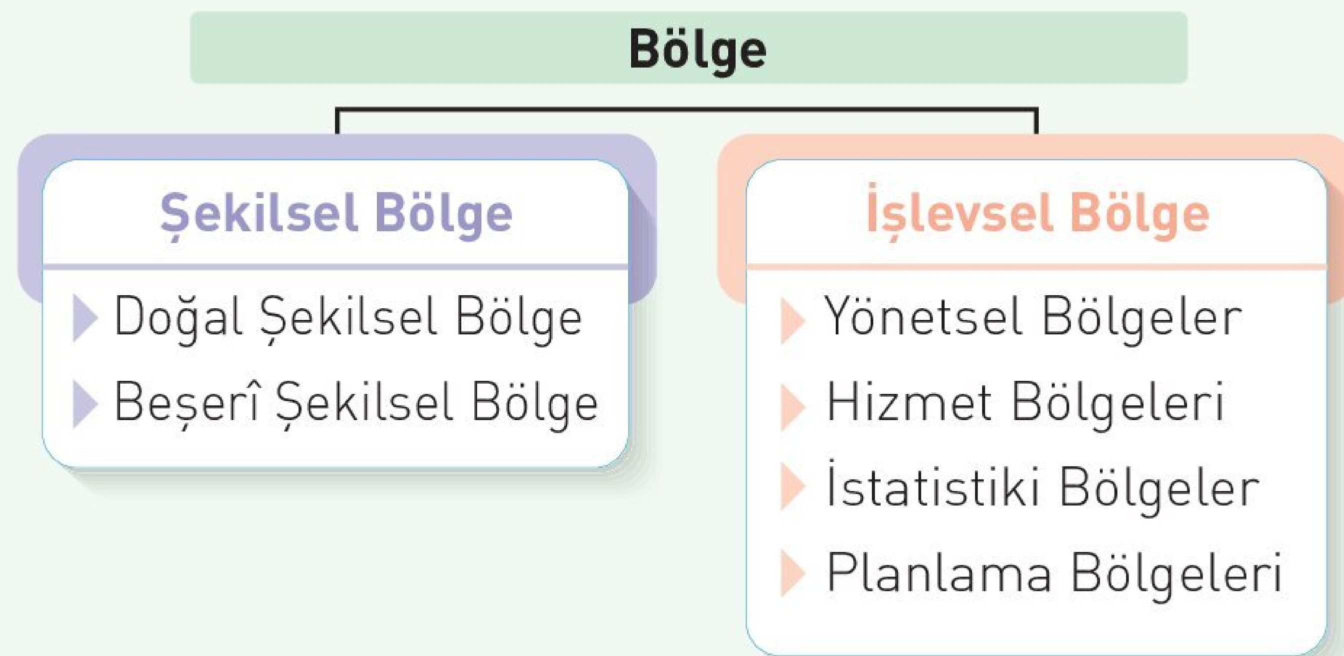
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin İşlevsel Bölgeleri

Sahip olduğu unsurlara göre sınırlandırılmış benzer özellikteki yeryüzü parçaları veya mekân birimlerine **bölge** denir. Bölge kendi içinde ikiye ayrılır.

Şekilsel (Formal) Bölge

Somut verilere göre sınıflandırılmış bölgelere **şekilsel bölge** denir. Şekilsel bölgeler mekândaki tek bir unsurun türdeşliğine göre oluşturulur. Ölçüm ve sınıflandırmanın yer şekilleri, toprak, bitki örtüsü ve iklim gibi doğal konulara göre belirlendiği bölgelere **doğal şekilsel bölge**; nüfus, tarım, hayvancılık ve yerleşme gibi beşerî konulara göre belirlendiği bölgelere ise **beşerî şekilsel bölge** denir.

- Doğal bölge sınırlarının değişmesi daha uzun sürer.
- Beşeri bölgelerin sınırları daha kesin hatlarla birbirinden ayrılabilir.
- Bazı bölge sınırları birbiriyle daha fazla örtüşür (Örneğin; step iklim bölgesi ile bozkır bitki örtüsü bölgesi)

1. Doğal, beşeri ve ekonomik kriterler dikkate alınarak farklı bölge türleri oluşturulmaktadır.

   Buna göre aşağıdaki bölge türlerinden hangisi farklı kriterler dikkate alınarak oluşturulmuştur?

   A) Sanayi bölgesi
   B) Turizm bölgesi
   C) Maden bölgesi
   D) Doğal afet bölgesi
   E) Tarım bölgesi

İşlevsel (Fonksiyonel) Bölge

İşlevsel bölgeler mekânsal yapıyı ve mekân üzerinde yürütülen ekonomik ve kültürel faaliyetleri daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulur.

Genellikle tek merkezi olan işlevsel bölgelerde yönetim, planlama, eğitim, ulaşım, ticaret, istatistik vb. faaliyetler bu merkez etrafında organize edilir. Bölge merkezi, hizmet koluna bağlı yürütülen faaliyetlerin kontrol edildiği ve düzenlendiği yerdir. İşlevsel bölgelerin fonksiyonel değerleri, merkezler arası etkileşime ve merkezlerin büyümesine bağlı olarak artabilir veya azalabilir.

Yönetsel Bölgeler

Devletin ülkeyi kolay yönetebilmesi ve hizmetlerin yurt geneline ulaşması için yasalara uygun olarak ayrılan bölümlere **işlevsel yönetim bölgeleri** denir.

Ülkemizde yönetim bölgeleri yerel ve merkeze bağlı olmak üzere ikiye ayrılır. Yerel yönetimler belediye (büyükşehir, il, ilçe, belde) ve muhtarlıklardan, merkeze bağlı yönetimler ise valilik ve kaymakamlıklardan oluşur.

Kamu Kurumlarının Hizmet Özelliklerine Göre Bölgeler

Türkiye'de kamu kurumlarının yürüttüğü hizmetlerin sağlıklı ve kontrollü bir şekilde verilebilmesi amacıyla hizmet bölgeleri oluşturulmuştur. Bu tür bölgelere kamu kurumlarının **hizmet özelliklerine göre bölgeler** denir.

Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü bu bölgelere örnek verilebilir.

2. Türkiye'de işlevsel yönetim bölgeleri yerel ve merkezi yönetimler olmak üzere ikiye ayrılır.

   Buna göre

   I. Valilik,
   II. Belediye,
   III. Muhtarlık,
   IV. Kaymakamlık

   yönetim birimlerinden hangileri merkezî yönetimler içerisinde yer alır?

   A) I ve III
   B) I ve IV
   C) II ve III
   D) II ve IV
   E) III ve IV

İstatistiki Bölgeler

Bir ülkenin istatistik verilerinin güvenirliliği kalkınma adına yapılacak planlamalar için önemlidir.

TÜİK tarafından yapılan ve Türkiye'nin tamamını kapsayan sınıflandırma üç aşamadan oluşmaktadır.

- "Düzey 3" il düzeyinde olup 81 adettir.
- "Düzey 2" ekonomik, sosyal, coğrafi yönden benzerlik gösteren iller dikkate alınarak belirlenir ve 26 adettir.
- "Düzey 1" kapsamındaki bölgeler, "Düzey 2"nin gruplandırılması ile oluşmaktadır.

Planlama Bölgeleri

Bölgesel kalkınma planlarının temel amaçları,

- Yatırımları artırmak,
- Uygulandığı bölgenin ekonomisini canlandırmak,
- Bölge halkının ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda refah seviyesinin artmasını sağlamaktır.

Bölgesel kalkınma projeleri olan, DAP, GAP, KOP ve DOKAP bu bölgelere örnektir.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Kalkınma Projeleri

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanan en önemli sorunlarından biri, bölgeler arasında görülen ekonomik ve sosyal dengesizliktir. Ortaya çıkan bu tür sosyoekonomik sorunların çözülmesi amacıyla bölgesel kalkınma projeleri hayata geçirilir.

Kalkınma hızı düşük olan bölgelerin ekonomik sorunları, ülkelerin genel ekonomik politikalarını etkilemektedir.

Bu çalışmalarla ekonomik ve sosyal kalkınma için gerekli her türlü kaynağın, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin ülkenin her yerinde dengeli dağılması hedeflenmektedir.

Bu amaçla Türkiye'de 4 büyük proje bulunmaktadır.

3. Bölgesel kalkınma planlarında yer alan illerin sayısı eşit değildir.

Buna göre il sayısı en fazla ve en az olan projeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	En fazla il olan proje	En az il olan proje
A)	DOKAP	GAP
B)	KOP	DAP
C)	GAP	DOKAP
D)	DAP	KOP
E)	GAP	DAP

Ephesus Akademi

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

GAP; bölgesindeki su kaynakları ve tarım topraklarını geliştirmek, hidroelektrik enerji üretmek ve sulu tarım yapılan alanları genişletmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Zamanla tarım, sanayi, ulaştırma, eğitim, sağlık ve altyapı yatırımlarını da içine alan bir projeye dönüşmüştür.

Fırat ve Dicle nehirlerinin etrafında uzanan alanı kapsamaktadır.

Türkiye'nin ilk bölgesel kalkınma projesidir.

Projenin amaçları

- Tarımda rekabet gücünün artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- Ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım yapılması ve iş birliklerinin sağlanması
- GAP illerinin bilinirliği ve rekabet gücünün ön plana çıkarılması, bölgenin marka değerinin artırılmasının sağlanması
- Beşerî ve sosyal gelişmenin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi
- Kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması, yatırım projelerinin belirlenmesi ve izlenmesi

GAP ile sanayi ürünleri üretimi artmıştır. Antep fıstığı, pamuk, mercimek, pirinç, mısır, soya ile sebze üretiminde artış olmuştur. Yem bitkileri üretiminin ve hayvansal ürünlerin üretiminde artış beklenmektedir.

GAP bölgesinde tarıma dayalı sanayinin gelişmesi diğer sanayi kollarının gelişmesine olanak sağlamıştır.

GAP Bölgesi, ihracatta önemli artışlar kaydetmiştir.

Bölgede sulama projelerinin tamamlanmasıyla birlikte tarım ürünü çeşitliliği ve verimliliği artarken nadas alanları azalmaktadır. Bazı tarım alanlarında ise aşırı sulamadan dolayı tuzlanma sorunu yaşanmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP)

DOKAP Türkiye'nin kuzeydoğusundaki kaynakları değerlendirerek yöre insanının refah seviyesini yükseltmeyi, bölge içi ve bölgeler arası gelişim farklılıklarını gidermeyi amaçlamaktadır.

Projenin amaçları

- Tarımsal üretimde artış ve katma değerin yükseltilmesinin sağlanması
- Öncelikli görülen sektörlerde ekonomik büyümenin sağlanması
- Beşerî ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Doğu Anadolu Projesi (DAP)

DAP tarım ve hayvancılık başta olmak üzere tüm ekonomik ve sosyal sektörleri içine alan, özel sektörün bölgedeki gelişimini destekleyen bir projedir.

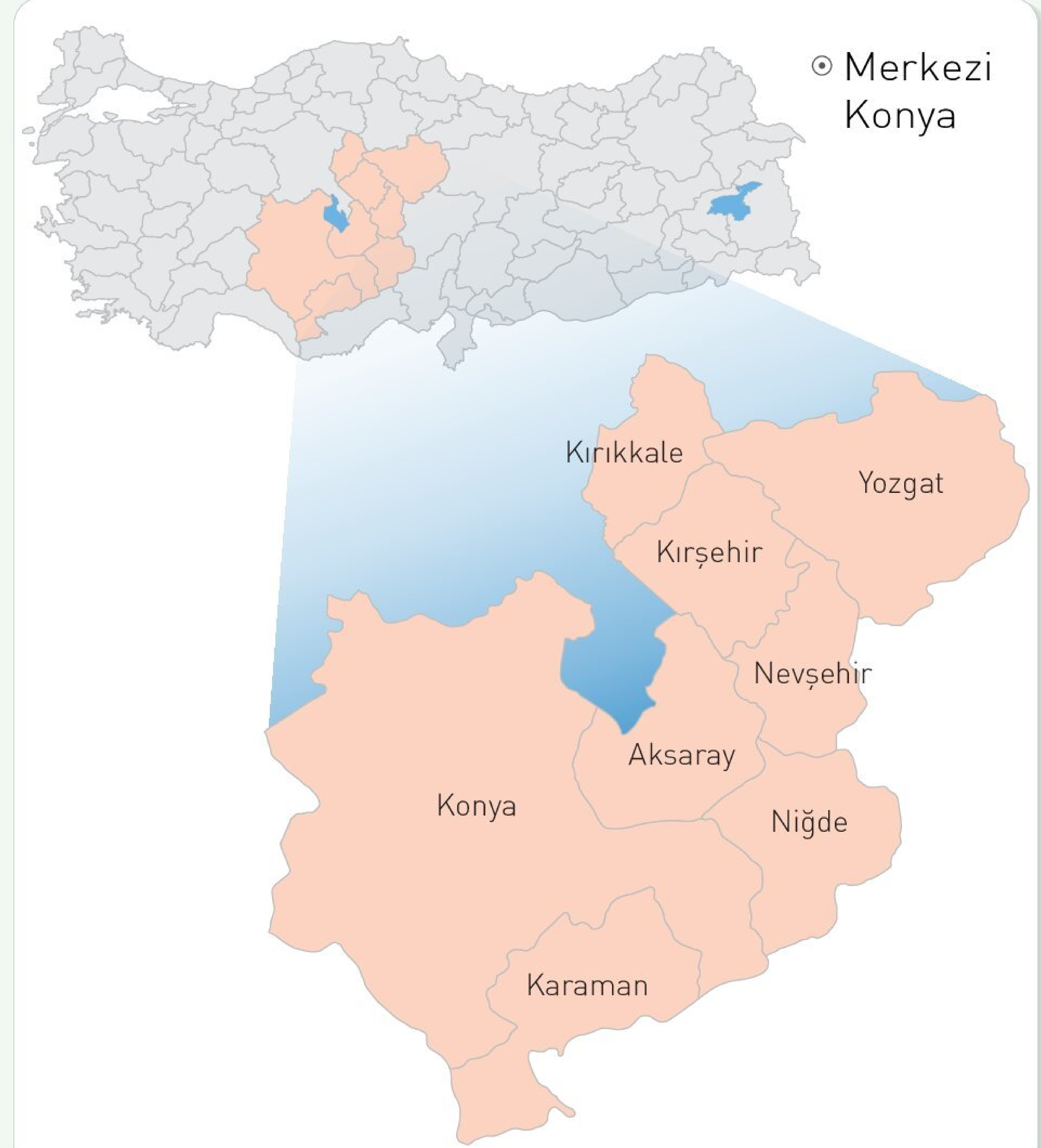

Projenin amaçları

- Bölgeye tahsis edilen kamu kaynaklarının etkin şekilde kullanımının sağlanması
- Kurumsal kapasitenin artırılması
- Tarımsal üretimde artış ve katma değerin yükseltilmesi
- Bölgenin gelişimine katkı sağlayacak üretim ve hizmet sektörlerinin geliştirilmesi
- Bölgesel kalkınma dinamiklerini harekete geçirecek beşerî ve sosyal kapasitenin geliştirilmesi

Konya Ovası Projesi (KOP)

KOP, Konya Kapalı Havzası'nda su ve tarım altyapısının geliştirilmesi amacıyla uygulamaya konulmuştur.

Projenin amaçları

- Bölgedeki kamu yatırımlarının etkinlik ve verimliliğinin artırılması
- Bölgenin kendi içindeki gelişmişlik farklarının azaltılması
- Bölgenin ekonomik rekabet gücünün artırılması
- Bölgenin sosyal yapısı, turizm potansiyeli ve beşerî kapasitesinin geliştirilmesi
- Kurumsal gelişimin artırılarak sürdürülmesi

Mavi Tünel Projesi'yle Göksu Nehri'nin suları Konya Ovası'nın sulanmasında kullanılmaktadır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Türkiye'deki işlevsel bölgelerin oluşturulmasında**

   I. saat dilimi farklı olan bölgelerin bulunması

   II. istatistiklerin toplanması için planlama yapılması

   III. bazı devlet kurumlarının hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili görev alanı paylaşımı

   IV. özel şirketlerin oluşturduğu bölge müdürlükleri ve bayi ağlarının kendi içinde yaptığı iş bölümü

   unsurlarından hangileri etkili olmamıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) III ve IV

2. Dünya üzerinde beşerî ve doğal ortam özellikleri bakımından birbirine benzerlik gösteren alanlar, farklı kriterlere göre sınıflandırılarak şekilsel (formal) ve işlevsel (fonksiyonel) bölge olarak iki genel başlık altında incelenmektedir.

   Buna göre aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgeye örnek gösterilemez?

   A) Tarım bölgesi
   B) Proje bölgesi
   C) Hizmet bölgesi
   D) İstatistik bölgesi
   E) Yönetim bölgesi

3. **İşlevsel bölge kavramı hakkında**

   I. Sınırları zamanla değişebilir.

   II. İklim veya yer şekillerine göre belirlenir.

   III. Sadece doğal özelliklere göre oluşturulur.

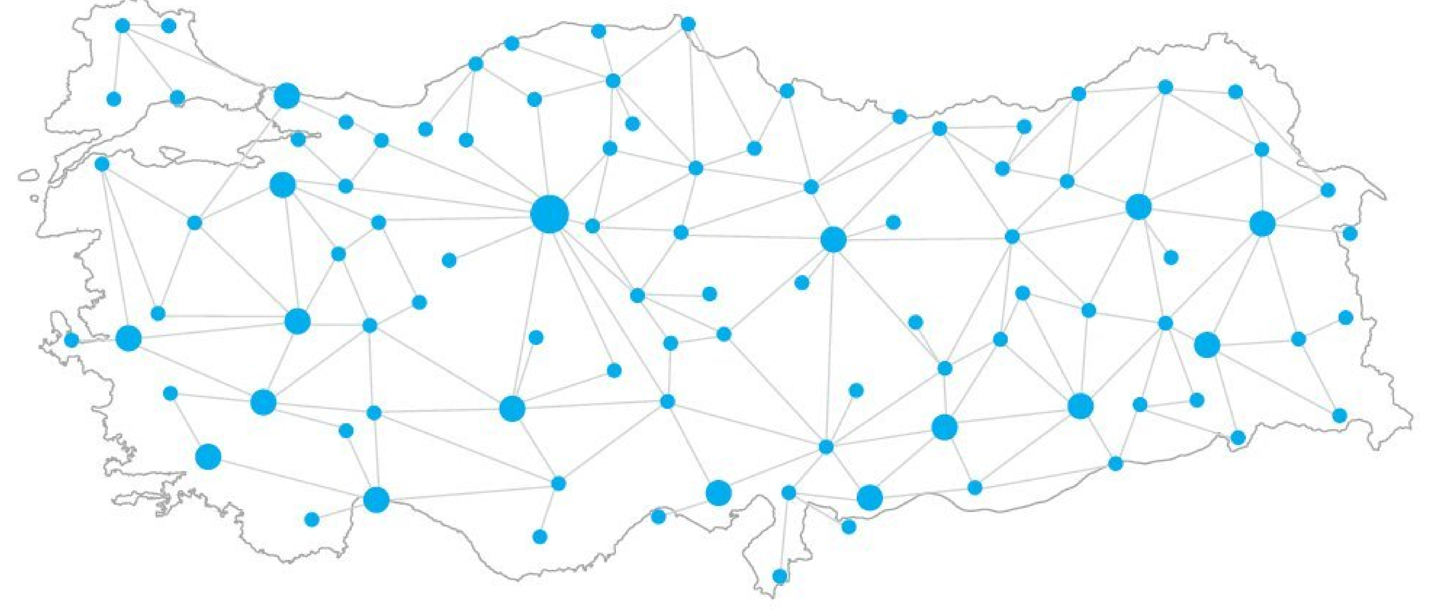
   IV. Sınırları kesin hatlarla birbirinden ayrılabilir.

   yargılarından hangileri yanlıştır?

   A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

4. Aşağıdaki haritada internet hizmetleri veren bir firmanın Türkiye'deki organizasyon ağı gösterilmiştir.

   Bu firmanın farklı şehirlerdeki kurulum, bakım ve onarım işlerinin planlanmasına bağlı olarak ortaya çıkan bu organizasyon ağı aşağıdaki bölge türlerinden hangisine örnektir?

   A) Tarım bölgesi
   B) Ulaşım bölgesi
   C) Dağıtım bölgesi
   D) İşlevsel hizmet bölgesi
   E) İşlevsel istatistik bölgesi

5. İşlevsel bölgeler ekonomik ve kültürel yönden yerel, bölgesel, ulusal ve küresel çapta diğer bölgelerle etkileşim gösteren bölgelerdir.

   Buna göre aşağıdaki şehirlerin aynı işlevsel bölgenin farklı merkezleri olduğu düşünüldüğünde hangisinin diğer bölgelerle olan etkileşiminin daha az olduğu söylenebilir?

   A) İzmir B) Ankara C) İstanbul D) Bursa E) Tokat

6. Türkiye'de bölgeler arası ekonomik ve sosyal farklılıkları gidermek için bölgesel kalkınma proje çalışmaları başlatılmıştır. Bu projelerden bazılarındaki temel amaçlardan biride sulanabilen alanların artırılmasıdır.

   Buna göre aşağıdakilerden hangileri sözü edilen işlevsel bölgeye örnek gösterilebilir?

   A) KOP - DOKAP
   B) DAP - GAP
   C) GAP - KOP
   D) KOP - DAP
   E) DOKAP - DAP

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.

Haritada renklendirilerek gösterilen iller hangi bölgesel kalkınma projesi içinde yer alırlar?

	Yeşil	Mavi	Kırmızı
A)	DOKAP	DAP	GAP
B)	KOP	GAP	DAP
C)	DAP	GAP	DAP
D)	KOP	DOKAP	DAP
E)	DOKAP	KOP	GAP

8. **Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ile bölgede sulu tarım yapılan arazilerin artmasıyla**

I. nadas alanları,
II. tarım ürünleri çeşitliliği,
III. tarımda iklime bağımlılık,
IV. birim alandan elde edilen verimi

durumlarından hangilerinde artış yaşanmamıştır?

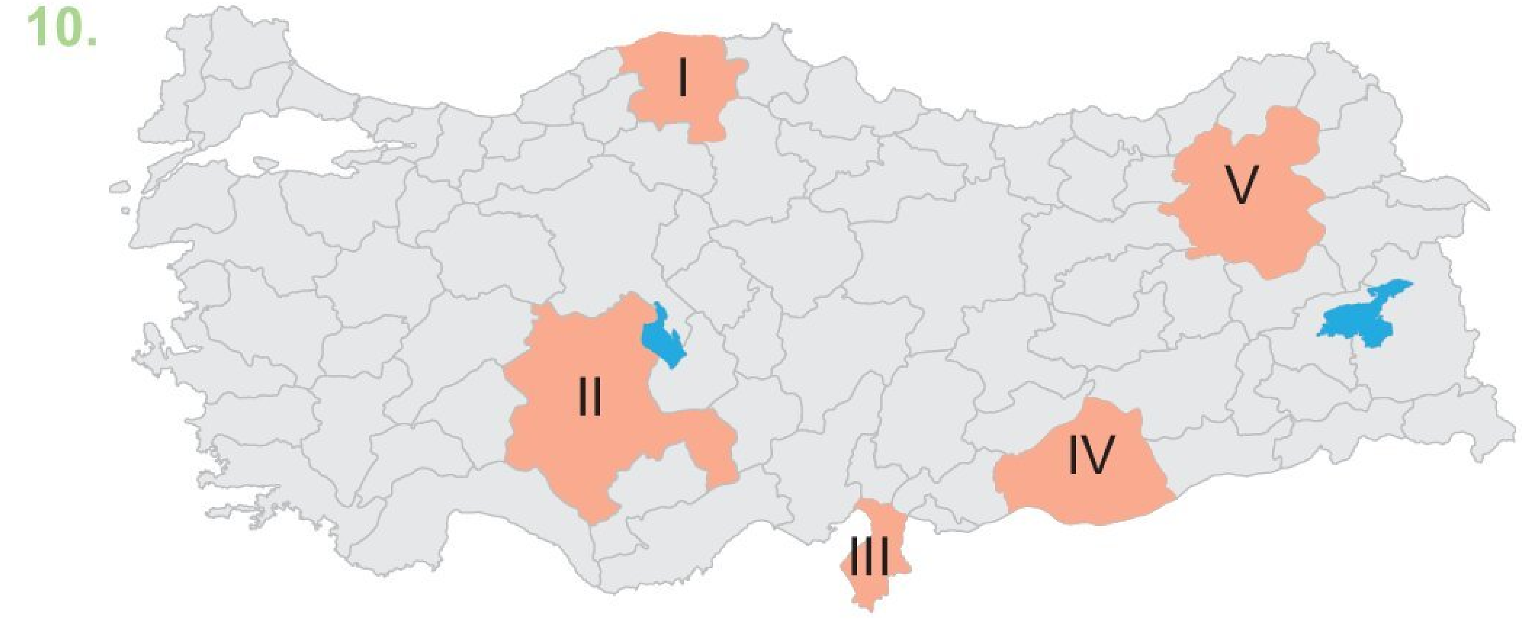
A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. **Aşağıdakilerden hangisi bölgesel kalkınma projelerinin amaçları arasında yer almaz?**

A) Yeni istihdam alanları oluşturup işsizliği azaltmak
B) Yerel ve bölgesel kalkınmışlık seviyeleri arasındaki farkı azaltmak
C) Doğal kaynakların daha verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak
D) Sanayi, ticaret ve tarım gibi farklı ekonomik sektörler arasındaki entegrasyonu sağlamak
E) Organize sanayi bölgeleri ve enerji santrallerinin tarım alanları üzerinde kurulmasını sağlamak

Ephesus Akademi

10.

Haritada gösterilen numaralı illerden hangileri herhangi bir bölgesel kalkınma projesi içinde yer almaz?

A) I ve III B) II ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

11. Projenin hedeflerinden biriside su tünelleri ile bölgedeki kurak tarım alanlarının sulanması ve yer altı su seviyesinin yükseltilmesidir. Böylece bölgede meydana gelen ve tarım alanlarını kullanılamaz hale getiren obruk oluşumlarının da önlenmesi amaçlanmaktadır.

Bazı özellikleri verilen bu proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Güneydoğu Anadolu Projesi
B) Doğu Karadeniz Projesi
C) Kanal İstanbul Projesi
D) Doğu Anadolu Projesi
E) Konya Ovası Projesi

12. Türkiye'de bölgeler arası ekonomik ve sosyal farklılıkları gidermek amacıyla bölgesel kalkınma çalışmaları yapılmaktadır.

Bu projelerle ilgili

I. Doğu Anadolu Projesi; gıda, tarım ve hayvancılık sektöründe verimlilik ve katma değeri artırmak,
II. Doğu Karadeniz Projesi; tarımsal üretimde artış ve katma değerin yükselmesini sağlamak,
III. Güneydoğu Anadolu Projesi; petro-kimya sanayisindeki kuruluşları modernize etmek,
IV. Konya Ovası Projesi; tarımsal yapıda değişimi ve sürdürülebilirliği sağlamak

hedeflerinden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) III ve IV

1-A 2-A 3-C 4-D 5-E 6-C 7-D 8-B 9-E 10-A 11-E 12-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. Pamuk tarım bölgesi – Konya Ovası
   II. İstatistik bölgesi – TÜİK düzey 1 bölgeleri
   III. Plan bölgesi – Doğu Anadolu Projesi bölgesi
   IV. Yönetim bölgesi – Samsun Büyükşehir Belediyesi
   V. Hizmet bölgesi – Orman Genel Müdürlüğü 1. Bölge Müdürlüğü bölgesi

Yukarıda bölge türlerine verilen örneklerden hangisi işlevsel bölgeler arasında yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. İşlevsel (fonksiyonel) ve şekilsel (formal) bölgeler farklı amaçlara göre belirlenmektedir.

Buna göre işlevsel bölgelerin belirlenmesinde aşağıdakilerden hangisinin daha çok kullanıldığı söylenebilir?

A) Doğal ortamın daha iyi belirlenmesi
B) Mikroklima alanlarının ayırt edilmesi
C) Dağlık ve ovalık arazilerin belirlenmesi
D) Mekândan yararlanmanın planlanması
E) Yoğun ve seyrek nüfuslu alanlarının belirlenmesi

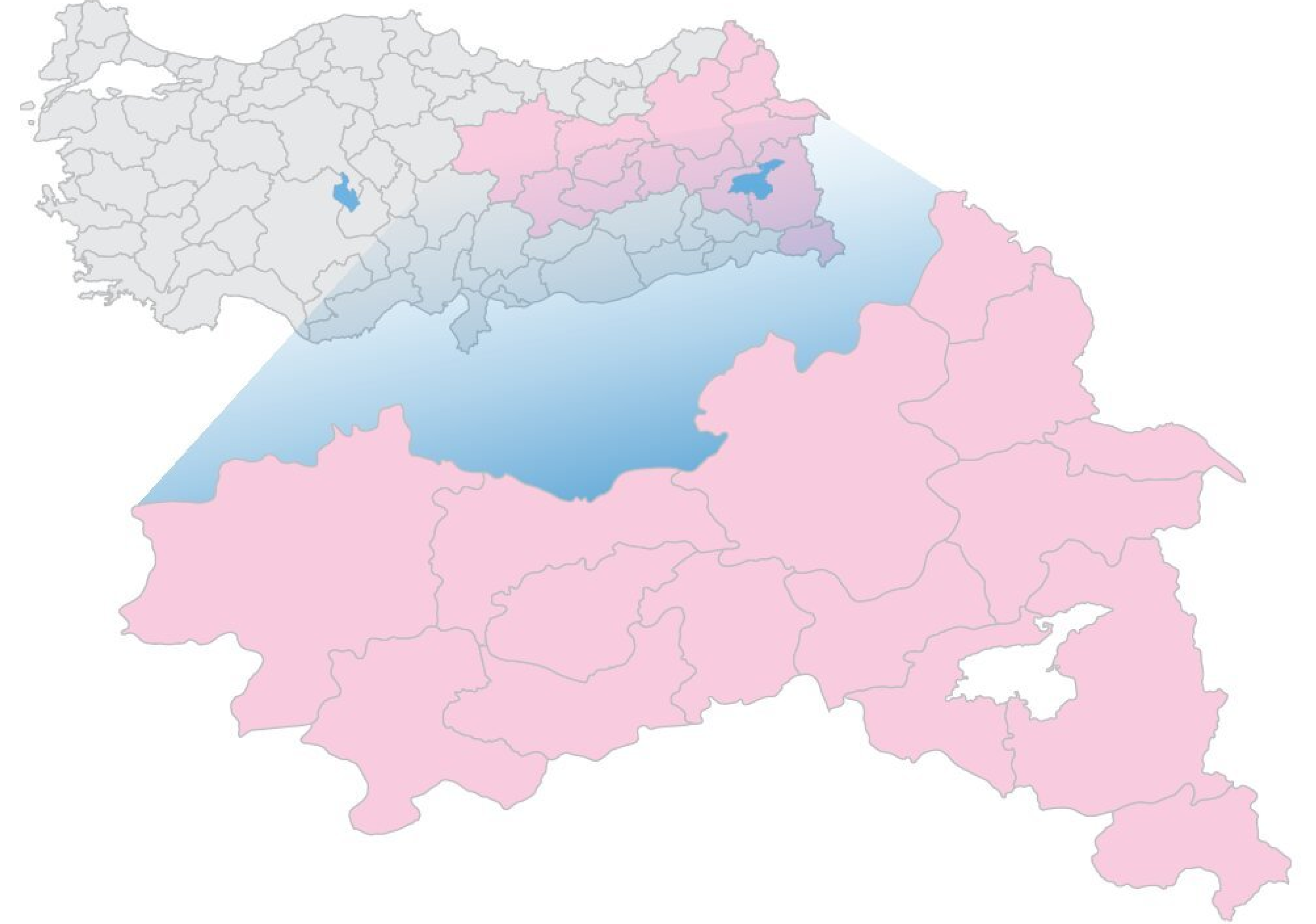
3. Aşağıda bölgesel kalkınma projeleri ile bu projelerin öncelikli hedefleri eşleştirilmiştir.
   I. Bölgedeki tarım ve hayvancılık potansiyelinin artırılması - DAP
   II. Maden işletmelerinde verimliliğin artırılması - DOKAP
   III. Bölgenin su ve tarım altyapısının geliştirilmesi - KOP
   IV. Hidroelektrik enerji üretiminin ve tarımsal ürün çeşitliliğinin arttırılması - GAP

Yapılan eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) III ve IV

Ephesus Akademi

4.

Aşağıdakilerden hangisi haritada sınırları gösterilen bölgesel kalkınma projesi içinde yer almaz?

A) Hakkari B) Bayburt C) Iğdır D) Kars E) Van

5. **Aşağıdaki özelliklere göre belirlenmiş bölgelerden hangisinin sınırlarının daha uzun sürede değişikliğe uğraması beklenir?**

A) Nüfus B) Sanayi C) Ulaşım D) Tarım E) İklim

6. Güneydoğu Anadolu Projesi'nin devreye girmesiyle bölgede;
   - sulu tarım yapılabilen alanlarda,
   - sanayi ürünlerinin ekim alanında

artış yaşanmıştır.

Buna göre aşağıda verilen tarım ürünlerinden hangisi için bu durumun geçerli olduğu söylenebilir?

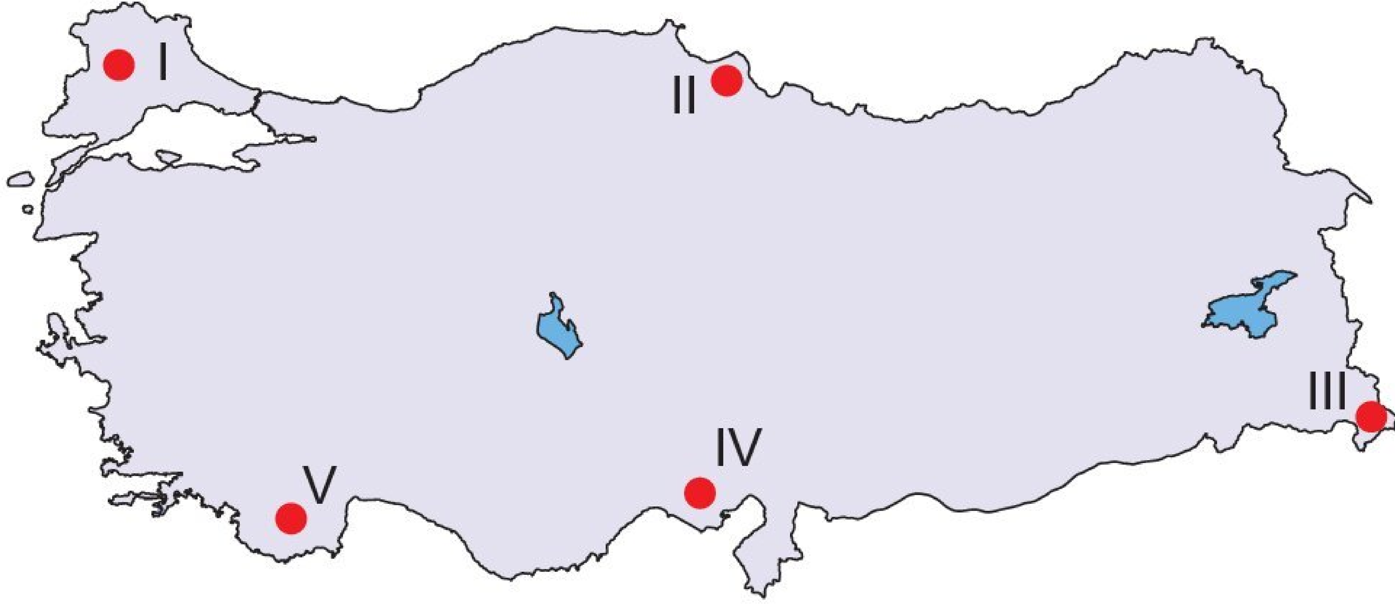
A) Buğday B) Arpa C) Pamuk D) Yulaf E) Çavdar

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Haritada bazı bölgeler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Numaralandırılan alanlardan hangisi

- Akdeniz iklim bölgesi,
- tarımsal üretim bölgesi,
- ovalık bölge

kapsamlarının tamamı içinde yer almaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Bazı bölge sınırları zamanla değişebilir ve işlevini yitiren bölgeler ortadan kalkarak yerini yeni bölgelere bırakılabilir. Bu durum özellikle beşeri, ekonomik ve siyasi özelliklerine göre belirlenen bölgelerde daha kısa sürede gerçekleşmektedir.

Buna göre aşağıdaki özelliklere göre belirlenen bölgelerden hangisinde sınırların daha uzun sürede değişmesi beklenir?

A) Tarım B) Nüfus C) Yer şekilleri D) Turizm E) Sanayi

9.
- Mavi Tünel Projesiyle Göksu Nehri'nin suları kullanılır.
- Tarımsal yapıda ve sürdürülebilirliği hedefler.
- Bölgenin ekonomik ve sosyal kapasitesini güçlendirmeyi hedefler.

Hakkında bazı bilgiler verilen proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konya Ovası Projesi
B) Doğu Anadolu Projesi
C) Doğu Karadeniz Projesi
D) Güneydoğu Anadolu Projesi
E) Karadeniz Sahil Yolu Projesi

10. GAP 'ın temel amacı Fırat ve Dicle nehirleri üzerine yapılacak olan barajlar ile sulanabilir tarım alanlarını genişletmek ve enerji üretimi sağlamaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu proje kapsamındaki barajlardan biri değildir?

A) Atatürk B) Deriner C) Kralkızı D) Birecik E) Ilısu

11.
- Beşerî ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
- Turizm faaliyetlerinin artırılması ve çeşitlendirilmesi
- Balıkçılık ve arıcılık ürünlerinde üretimin ve katma değerin yükseltilmesi

Yukarıda bazı amaçları verilen kalkınma projesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konya Ovası Projesi
B) Doğu Anadolu Projesi
C) Doğu Karadeniz Projesi
D) Güneydoğu Anadolu Projesi
E) Karadeniz Sahil Yolu Projesi

12.
- Konya Ovası Projesi (KOP)
- Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

Yukarıda verilen projelerin ortak özellikleri arasında

I. Su kaynaklarının verimli kullanımının sağlanması,
II. Büyükbaş hayvancılıkta katma değerin artırılması,
III. Kültürel mirasın turizme kazandırılmasının desteklenmesi

unsurlarından hangileri yer almaz?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

Ephesus Akademi

1-A 2-D 3-B 4-B 5-E 6-C 7-D 8-C 9-A 10-B 11-C 12-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi

- kapsamında yer alan illerde doğal kaynakların değerlendirilerek yöre insanının yaşam kalitesini yükseltmeyi,
- bölge içi ve bölgeler arası gelişim farklılıklarını gidermeyi

amaçlayan bir kalkınma projesidir.

Aşağıdaki illerden hangisi bu proje kapsamında yer almaz?

A) Artvin B) Giresun C) Samsun D) Çorum E) Sinop

2. **Fırat ve Dicle nehirlerinin etrafında uzanan alanı kapsayan Güneydoğu Anadolu Projesi'nin, bölgenin ekonomik kalkınması üzerindeki etkilerine**

I. kış turizmi potansiyelinin artması,
II. organize sanayi bölgesi sayısının artması,
III. tarımsal ürün çeşitliliğinin ve verimin artması

unsurlarından hangileri örnek gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Türkiye'nin bölgesel kalkınma projelerinden biri olan Doğu Karadeniz Projesi'nin hayata geçmesiyle birlikte bölgede birçok değişimin olması beklenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu projeyle birlikte beklenen değişimlerden biri değildir?

A) Ulaşım hizmetlerinde yaşanan sorunların azalması
B) Orman varlığının daha etkili ve verimli kullanılması
C) Başta yayla turizmi olmak üzere turizm faaliyetlerinin gelişmesi
D) Sulanabilir tarım alanlarını artırarak verimliliğin yükseltilmesi
E) Balıkçılık faaliyetlerinin sürdürülebilir bir şekilde yapılmasının sağlanması

Ephesus Akademi

4. Türkiye'de bölgesel gelişmişlik bakımından bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu gelişmişlik farklılıklarını azaltmak ve kaynakları daha etkin kullanmak için bazı bölgesel kalkınma projeleri geliştirilmiştir.

I. Kalkınmada Öncelikli İller Projesi
II. Doğu Karadeniz Projesi
III. Doğu Anadolu Projesi
IV. Konya Ovası Projesi

Yukarıda verilenlerden hangisi bu projelerden biri değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) III ve IV

5. Güneydoğu Anadolu Projesi ile Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde kurulacak barajlarla

- hidroelektrik üretiminin artırılması,
- tarım alanlarının sulanması,
- zirai faaliyetlerde iklime bağımlılığın azaltılması,
- yetiştirilen ürünlerde verimliliğin ve çeşitliliğin artırılması

hedeflenmiştir.

Buna göre proje bölge ekonomisinde aşağıdaki sektörlerden hangisini daha az etkilemiştir?

A) Tarım B) Sanayi C) Turizm D) Enerji E) Ulaşım

6. Sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan kalkınmasını sağlamak, hayvancılığın geliştirilmesi, meraların ve hayvan ırklarının ıslahının planlandığı 15 ili kapsayan bir projedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu proje kapsamında yer alan illerden biridir?

A) Zonguldak B) Erzincan C) Mardin D) Konya E) Amasya

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. İşlevsel (fonksiyonel) bölgeler çeşitli kurum ve kuruluşların coğrafi mekânda yaptığı planlamalara göre belirlenebilir.

   Buna göre aşağıdakilerden hangisi işlevsel (fonksiyonel) özelliklere göre oluşturulan bölgeler arasında yer almaz?

   A) Kastamonu ormanlık bölgesi

   B) Doğu Anadolu İstatistik bölgesi

   C) Halfeti Kaymakamlığı yönetim bölgesi

   D) Cumhuriyet Lisesi öğrenci kayıt bölgesi

   E) Konya Ovası bölgesel kalkınma planı bölgesi

8. Tarım ve hayvancılığa bağlı bir ekonominin ön planda olduğu Doğu Anadolu'da; tarım alanlarının çok parçalı olması, verimin düşük olması, iklime bağlı olarak ulaşım hizmetleri başta olmak üzere bazı sorunların yaşanması ve özellikle kırsal kesimin pazar ekonomisi ile bütünleşememesini ortadan kaldırmak amacıyla Doğu Anadolu Projesi geliştirilmiştir.

   Aşağıda verilenlerden hangisinin bu kalkınma projesinin temel amaçlarından biri olduğu söylenemez?

   A) Kentleşme, altyapı ve çevre sorunlarının azaltılması

   B) Bölgede ağır sanayiye bağlı bir ekonomi tipine geçiş yapılması

   C) Tarım ve hayvancılık sektöründeki verimin ve gelir artışının sağlanması

   D) Bölge halkının refah seviyesinin yükseltilmesi ve bölgeler arası dengesizliğin azaltılması

   E) Bölge dışına göçün azaltılması ve göçlere bağlı olarak ortaya çıkan sorunların en aza indirilmesi

9. Bazı bölgesel kalkınma projelerinin amaçları arasında proje kapsamında yer alan tarım arazilerinde çeşitli uygulamalarla verimliliği ve üretimi artırmak bulunmaktadır.

   Aşağıdaki ovalardan hangisi böyle bir bölgesel kalkınma projesinin sınırları içinde yer almaz?

   A) Konya Ovası
   B) Harran Ovası
   C) Çukurova
   D) Bafra Ovası
   E) Iğdır Ovası

Ephesus Akademi

10. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki bir kalkınma projesinin sınırları ve bu projede yer alan iller verilmiştir.

   Aşağıdakilerden hangisi sınırları gösterilen bu projenin amaçlarından biri değildir?

   A) Bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak

   B) Bölge halkının refah düzeyini yükseltmek

   C) Tarımsal yapıda değişimi ve sürdürülebilirliği sağlamak

   D) Başta yaylacılık olmak üzere turizm faaliyetlerini geliştirmek

   E) Eğitim, sağlık, kültür vb. sosyal hizmetlere erişebilirliği artırmak

11. I. Yer şekillerinin engebeli olması

    II. Geniş bir yüz ölçümüne sahip olması

    III. Kış turizmi potansiyeline sahip olması

    IV. Çeşitli yer altı kaynaklarına sahip olması

    Yukarıdaki faktörlerden hangileri Doğu Anadolu Projesi kapsamında yer alan illeri ekonomik yönden olumsuz etkilemektedir?

    A) Yalnız I
    B) Yalnız III
    C) I ve II
    D) II ve III
    E) III ve IV

1-E 2-D 3-D 4-A 5-C 6-B 7-A 8-B 9-C 10-D 11-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

KÜLTÜREL
COĞRAFYA

Terimler ve Kavramlar

- Kültür
- Maddi Kültür
- Manevi Kültür
- Kültür Bölgesi

Neler Öğreneceksiniz?

- İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı
- Dünya kültür bölgeleri

15. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İlk Kültür Merkezlerinin Ortaya Çıkışı

Bir ülke veya topluma ait maddi ve manevi varlıkların yanı sıra fikir, sanat, bilim ve teknoloji çalışmalarıyla ilgili niteliklerin tümüne **medeniyet (uygarlık)** denir.

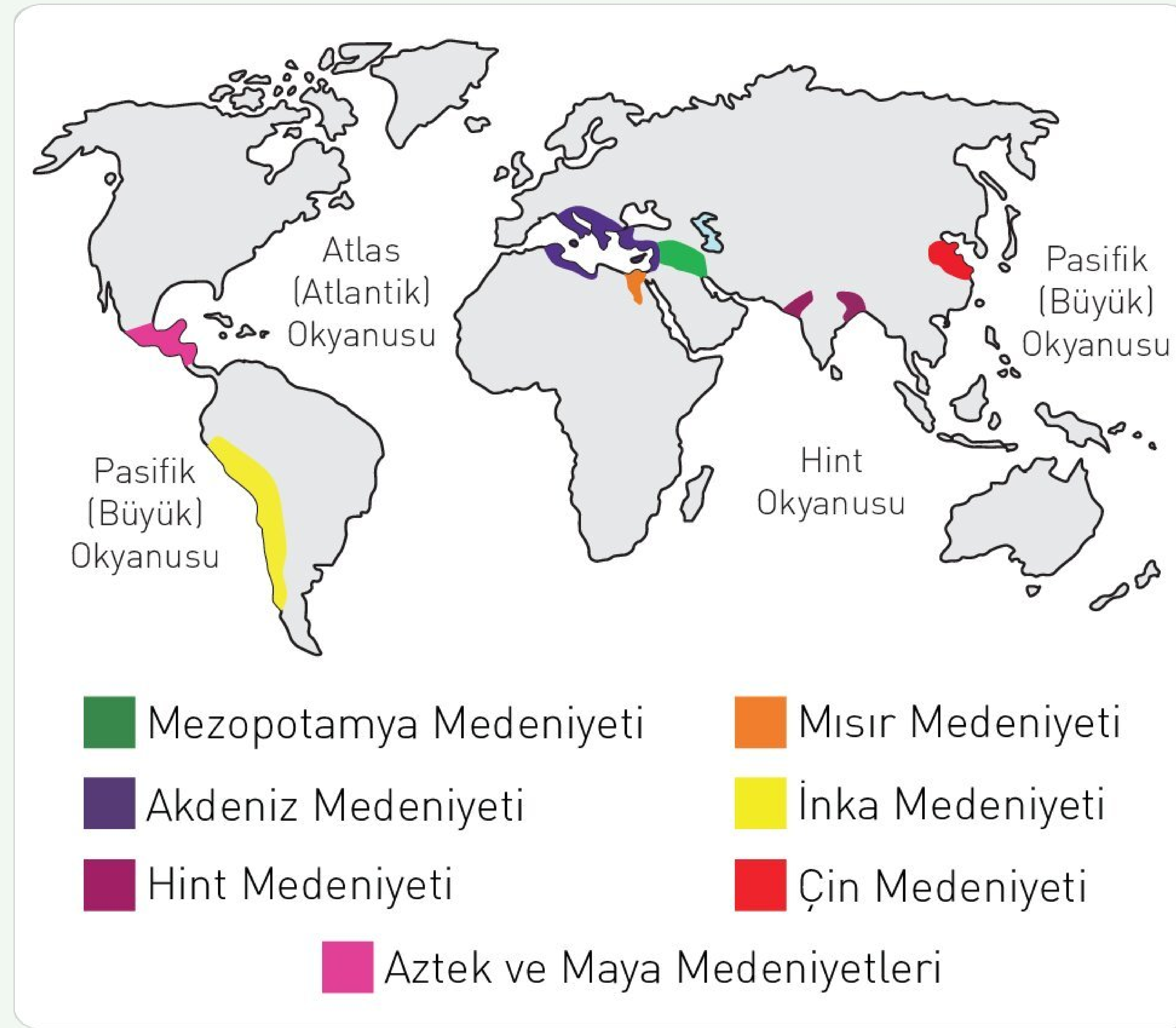
Paleolitik Çağ'da küçük gruplar hâlinde yaşayan, avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan insanlar Neolitik Çağ'da tarımla birlikte yerleşik hayata geçmiştir.

Tarımsal üretim, tarım ürünlerinin depolanması, araç gereç yapımı ve yerleşmelerin korunması gibi faaliyetler iş bölümü ihtiyacını doğurmuştur. İhtiyaçların çeşitlenmesi araç gereç ve giyim kuşam gibi maddi kültür ögelerinin artmasına yol açmıştır.

Yerleşik yaşamın gerektirdiği toplumsal yaşam, uzmanlaşma ve yönetim olgusu medeniyetlerin kurulmasını sağlamıştır.

İnsanların yerleşik hayata geçmesi, ateşin bulunması, yazının icadı medeniyetlerin gelişmesini sağlamıştır.

Bununla birlikte dil, yazı, örf âdet, toplumsal kurallar ve sanat gibi manevi kültür ögeleri de gelişme göstererek ilk kültür merkezleri ortaya çıkmıştır.

İlk Medeniyetler

1. Bazı faaliyetler, toplumlar arası etkileşimi hızlandırarak medeniyetlerin gelişmesine yardımcı olmuştur. Medeniyetlerin gelişmesine toplumların iç dinamikleri yanında farklı toplumlarla olan etkileşimi de katkı sağlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ilk medeniyetlerde toplumlar arası etkileşimin artmasında diğerlerinden daha fazla etkili olmuştur?

A) Ticari faaliyetler

B) Ateşin bulunması

C) Turizm faaliyetleri

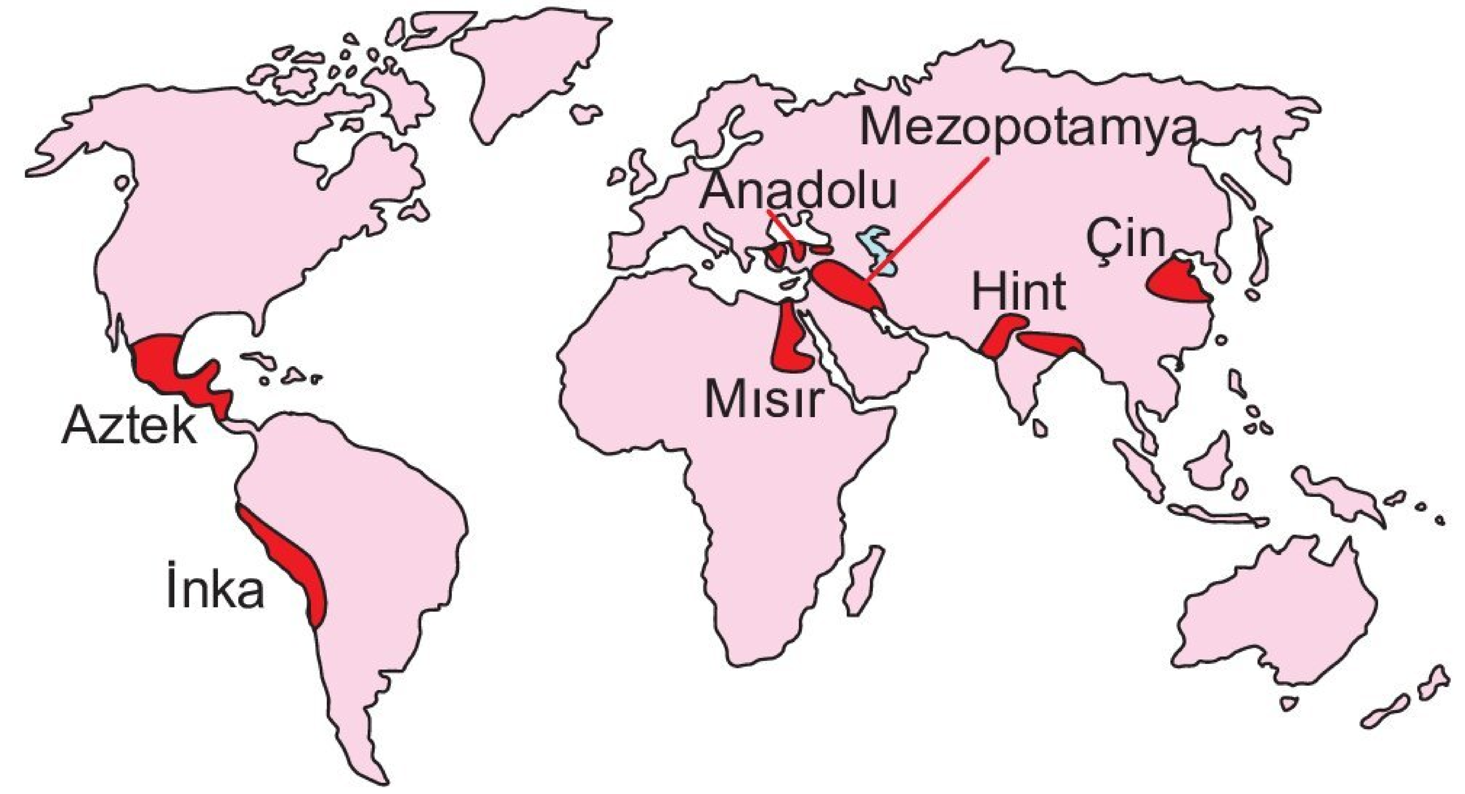
D) Kırsal nüfusun fazla olması

E) Hayvanların evcilleştirilmesi

İlk kültür merkezlerinin kuruldukları yerleri belirleyen başlıca coğrafi özellikler şunlardır:

- İklim şartlarının uygun olması
- Büyük akarsuların varlığı
- Yer şekillerinin sade olması
- Verimli toprakların bulunması
- Demir ve bakır gibi yer altı kaynaklarının olması

2. Aşağıdaki haritada ilk yerleşmelerin ve medeniyet merkezlerinin kurulduğu yerler kırmızı renkle gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu yerleşmelerin ve medeniyetlerin bu alanlarda ortaya çıkmasındaki temel faktörler arasında yer almaz?

A) Su kaynakları

B) Elverişli iklim şartları

C) Verimli tarım alanları

D) Yer şekillerinin engebeli olması

E) Demir ve bakır kaynaklarının olması

Mısır, Mezopotamya, Hint, Çin ve Anadolu medeniyetleri genelde akarsu boylarında kurularak gelişim göstermiştir.

İnsanlar akarsulardan taşımacılıkta ve tarım alanlarının sulanmasında yararlanmıştır. Ayrıca akarsu vadileri alüvyal toprakların yer aldığı verimli tarım alanlarıdır.

İlk kültürlerin ortaya çıkışının ve yayılışının izlerini Anadolu'daki ilk yerleşimlerden ve dünyanın ilk tarım yapan toplumları arasında gösterilen Çatalhöyük'te görmek mümkündür. Çatalhöyük yerleşmesi Konya'nın Çumra ilçesi yakınlarında, Çarşamba Çayı'nın geçtiği sulak ve verimli alüvyal düzlüklerin olduğu bir yerde kurulmuştur.

Bazı Akdeniz medeniyetleri ise arazinin çok engebeli olmasından dolayı denizcilikte ilerlemişlerdir.

Savaşlar ve ticaret kültürlerin yayılmasında önemli rol oynamış ve bu iki unsur aracılığıyla farklı kültürler birbiriyle etkileşime girerek farklı bölgelere doğru yayılmıştır.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İlk Kültür Merkezleri

İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde yer şekilleri, su kaynakları, iklim koşulları gibi doğal faktörler ile tarım, hayvancılık, madencilik, ulaşım ve ticaret gibi beşerî faktörler etkili olmuştur.

Mezopotamya Uygarlıkları

- İki nehir arası anlamına gelen Mezopotamya; Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki bölgeyi kapsar.
- Mezopotamya uygarlıkları; **Sümer, Babil, Akad, Asur ve Elam**'dır.
- Buradaki uygarlıkların gelişmesinde Fırat ve Dicle nehirleri, verimli tarım alanları ile elverişli iklim şartları etkili olmuştur.
- Bölgenin yeryüzü şekillerinin düz arazilerden oluşması, önemli göç ve ticaret yolları üzerinde yer alması istilalara uğramasına neden olmuştur.
- Nehirlerin taşkın zamanları hesaplanarak bent ve su kanalları inşa edilmiş, bataklıklar kurutularak tarım alanları genişletilmiştir. Böylece tarımsal üretim artmış ve bu durum ticari faaliyetlerin gelişmesini sağlamıştır.
- Mezopotamya'da yapı malzemesi olarak daha çok kerpiç kullanılması nedeniyle mimari kalıntılar günümüze sağlıklı bir şekilde ulaşamamıştır.
- Sümerler **yazıyı icat etmiş** ve böylece tarihî çağlar başlamıştır.

3. Mezopotamya, yunancada iki nehir arası anlamına gelmektedir. Güneydoğu Toros Dağları'ndan başlayarak güneyde Basra Körfezi'ne kadar uzanan bu alan, Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki bölgeyi kapsamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu alanda kurulan medeniyetlerden biri <u>değildir</u>?

A) Sümerler B) Elamlar C) Asurlar
D) Babiller E) Hititler

Mısır Uygarlığı

- Afrika kıtasının kuzeydoğusunda bulunan Nil Nehri etrafında kurulmuştur.
- Gelişmesinde Nil Nehri ve onun oluşturduğu verimli topraklar etkili olmuştur.
- Nil Nehri, tarımın yanında ulaşım ve balıkçılık yapılan önemli bir kaynak olmuştur.
- Nil Nehri'nin etrafının çöllerle ve dağlarla çevrili olması bu medeniyeti istilalara karşı korumuş ve asırlar boyu dışa kapalı bir özellik göstermesine neden olmuştur.
- Nil Nehri'nin taşkın yapması nedeniyle bozulan tarla sınırlarını yeniden düzeltmek için matematik ve geometriyi geliştirmişlerdir.

- Nil Nehri'nin taşkın yapması nedeniyle bozulan tarla sınırlarını yeniden düzeltmek için matematik ve geometriyi geliştirmişlerdir.
- Taşkın zamanlarını doğru tahmin edebilmek için güneş yılı esasına dayalı bir takvim icat etmişlerdir.
- Mimari alanında önemli eserler olan pramitleri yapmışlardır.
- Kendilerine özgü **hiyeroglif** adı verilen yazıyı kullanan Mısırlılar, tıp ve eczacılıkta gelişmişlerdir.

4. Mısır uygarlığının ortaya çıkmasında ve gelişmesinde

I. Akdeniz'e kıyısının bulunması,
II. Süveyş Kanalı'na sahip olması,
III. Nil Nehri'nin tarıma katkı sağlaması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Anadolu ve Akdeniz Uygarlıkları

- Anadolu uygarlıkları; Hitit, Frig ve Urartu'dur. Bu medeniyetlerin kurulup gelişmesinde tarım, hayvancılık, madencilik ve ticaret etkili olmuştur.
- Kızılırmak çevresine yerleşen Hititlerin gelişmesinde temel dinamik; tahıl tarımına dayanan ekonomi, hayvancılık ve ticaret olmuştur.
- Frigler, Ege'nin verimli ovalarının sağladığı avantajdan yararlanmış; tarımda ileri seviyelere ulaşmışlardır.
- Platoların geniş yer kaplaması Urartuların Van Gölü ve çevresinde kurduğu uygarlığın hayvancılıkta gelişmesini sağlamıştır.
- Akdeniz uygarlıkları; **Lidya, İyon** ve **Fenike**'dir. Akdeniz uygarlıklarının kurulup gelişmesinde deniz ticareti önemli rol oynamıştır.
- Bu medeniyetler genellikle tarım alanlarının az olmasından dolayı deniz ticaretine yönelmiş ve koloniler kurmuşlardır.
- Gemi yapımı ile deniz taşımacılığında dönemin en ileri seviyesine ulaşmışlardır.
- Fenikeliler bugünkü Latin alfabesinin temelini oluşturan alfabeyi bulmuşlardır.
- Lidyalılar parayı bulmuş ve Kral Yolu'nu yapmışlardır.

Ephesus Akademi

3-E 4-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Amerika Uygarlıkları

İnka Uygarlığı

- İnkalar Güney Amerika'da And Dağları'nın yüksek kesimlerinde metre yükseklikte yaşamıştır. İnkaların dağlık alanda yaşamasının nedeni bu bölgenin iklim şartlarının (sıcaklık-nem) deniz seviyesine göre daha elverişli olmasıdır.
- İnkalar, dağlık alanlara sulama kanalları ve taraçalandırma sistemini kurarak tarım yapmıştır.
- Taş işçiliği gelişmiştir.
- Güneş saatini yapmışlardır.

Aztek Uygarlığı

- Meksika'nın orta ve güney kesimlerinde kurulmuştur.
- Aztekler sulama ve bataklık kurutma yöntemleri sayesinde tarımda oldukça gelişmişlerdir.
- El sanatları, mücevher işlemeciliği, seramik işleme, mimari ve heykeltıraşlık alanında da gelişmişlerdir.

Maya Uygarlığı

- Orta Amerika'da bulunan Yukatan Yarımadası'nda verimli topraklar ile su kaynakları çevresinde kurulmuştur.
- Şehir devletlerinden oluşan bu medeniyetin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.
- Mimari, sanat, matematik ve astronomide gelişmiştir.
- Kendilerine özgü bir takvime sahiptir.

Hint Uygarlığı

- Güney Asya'da İndus ve Ganj nehirlerinin etrafında kurulmuş olan bu medeniyet tarım kültürü açısından gelişmiştir.
- Baharat Yolu'nun başlangıcında bulunmaktaydı.
- Çok sayıda dini inanca ev sahipliği yapmıştır.
- Halk, "kast sistemi" adı verilen sınıflara ayrılmıştır. Bu sistem nedeniyle millet bilinci oluşmamıştır.
- Bu medeniyet sahası tarih boyunca pek çok istilaya uğramıştır. Bu durumun meydana gelmesinde üç tarafının denizlerle çevrili olmasının etkisi büyüktür.

Çin Uygarlığı

- Asya'nın güneydoğusunda Sarı Irmak ve Gök Irmak nehirlerinin arasındaki verimli topraklarda kurulmuştur.
- Çin medeniyetinin temel geçim kaynağı pirinç tarımıdır.
- Çin'de ipek böcekçiliği ve ipek üretimi, İpek Yolu'nun ortaya çıkmasını ve ticaretin gelişmesini sağlamıştır.
- Bu medeniyet ayrıca; barut, matbaa, mürekkep, pusula ve kâğıdı icat etmiştir.
- Heykelcilik, çinicilik, ipekli dokuma ve mimaride son derece gelişmiştir.
- Çin uygarlığının en önemli mimari yapısı, kuzeyde yaşayan Türk ve Moğol saldırılarından korunmak için inşa edilen Çin Seddi'dir.

Ephesus Akademi

5. Bazı medeniyetler Yeni Dünya Karaları'nda geliştiği için varlıkları Coğrafi Keşiflerle öğrenilmiştir.

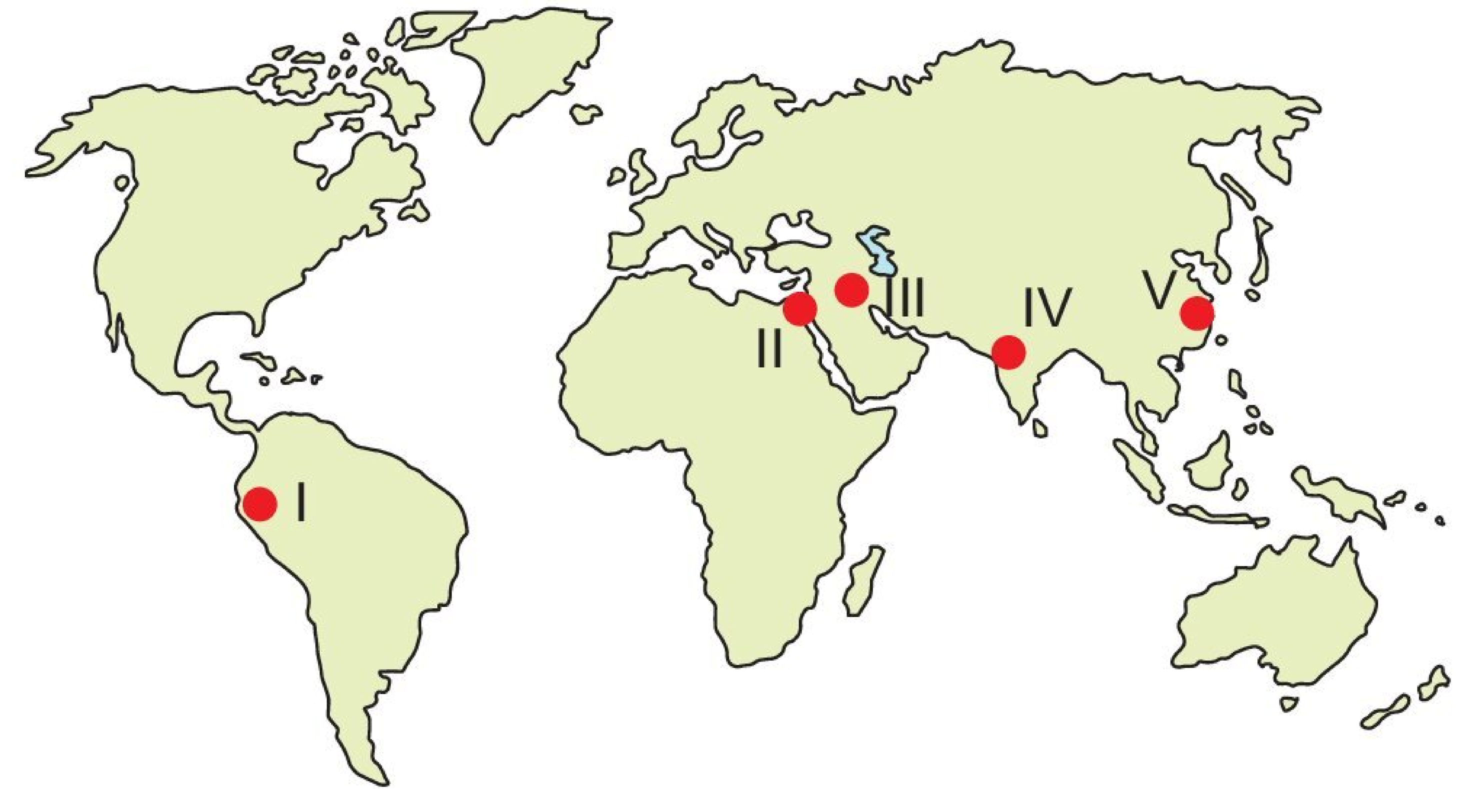
Aşağıdakilerden hangisinde bu medeniyetler birlikte verilmiştir?

A) Hint, Akdeniz, Çin B) Asur, Babil, Sümer
C) Akdeniz, Hint, Mısır D) Hint, Çin, Mısır
E) Maya, İnka, Aztek

6. İlk medeniyetlere ait yerleşimlerin ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

A) İklimin elverişli olması
B) Su kaynaklarının yeterli olması
C) Yerleşime elverişli arazilerin olması
D) Verimli tarım topraklarının bulunması
E) Zengin kömür yataklarına sahip olmaları

7.

İlk medeniyetler genellikle akarsu ve ovaların bulunduğu alanlarda gelişme göstermiştir.

Buna göre haritada gösterilen bölgelerden hangisindeki medeniyetin gelişmesinde bu unsurların etkisi yoktur?

A) I - İnka B) II - Mısır
C) III - Mezopotamya D) IV - Hint
E) V - Çin

5-E 6-E 7-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Kültür Bölgelerinin Oluşumu ve Dağılımı

Toplumsal gelişme süreci içerisinde meydana gelen bir topluma özgü sanat eserleri, inanç, dil, din, düşünce, tutum, davranış, örf, âdetler gibi maddi ve manevi değerlerin tümüne **kültür** denir.

Bir kültürün ortaya çıktığı yere **kültür ocağı** denir.

Bir ülke içinde de pek çok kültür bölgesi bulunabilir. Millî sınırlar içindeki farklı kültürlere **alt kültür** denir.

Kültürü Oluşturan Unsurlar

Maddi (Somut) Unsurlar	Manevi (Soyut) Unsurlar
Su özellikleri	Dil
Toprak özellikleri	Dünya görüşü
Coğrafi konum	Örf ve âdetler
İklim özellikleri	Din ve inançlar
Yeryüzü şekilleri	Ahlak kuralları
Simgeler (kıyafet, anıt vb.)	Hukuk kuralları
	Komşu kültürler
	Siyasal örgütlenme

Geçmişten günümüze kalan anıt, mabet, heykel ve saray gibi somut değerler ile dil, din, ahlak kuralları, örf ve adetler gibi soyut değerlere **kültürel miras** denir.

Kültürün Özellikleri

- Süreklidir.
- Toplumsaldır.
- Zamanla değişebilir.
- Belirli kuralları vardır.
- Birleştirici ve bütünleştiricidir.
- Öğrenilebilir ve nesilden nesile aktarılabilir.

8. I. Simgeler
II. Hukuk kuralları
III. Siyasal örgütlenmeler

Yukarıda verilenlerden hangileri kültürü oluşturan manevi (soyut) unsurlar arasında yer alır?

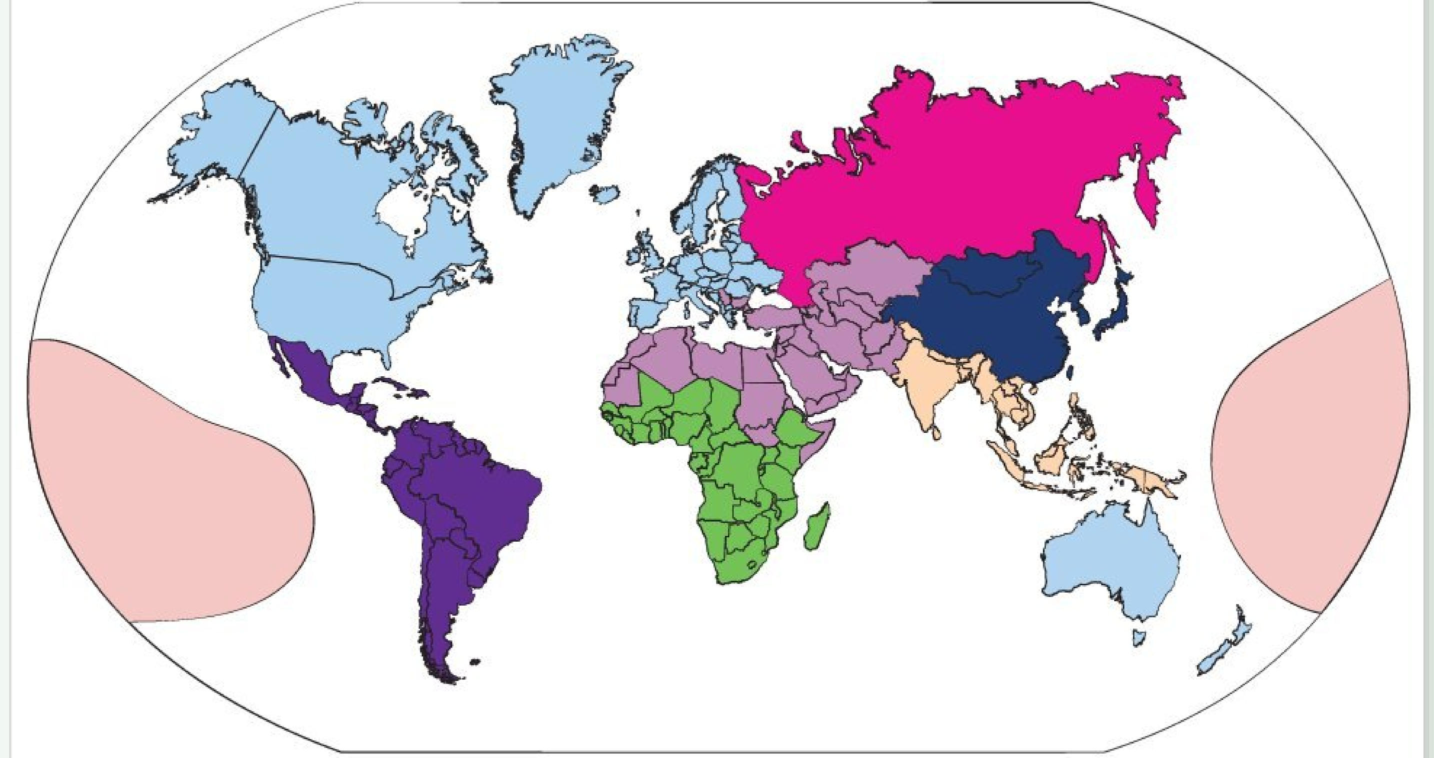
A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Kültür Bölgelerinin Oluşumu

Her kültür bölgesinin kendine özgü birtakım özellikleri vardır. Kültüre ait ana unsurların seçimi ve farklılıkları kültür bölgelerinin oluşturulmasını sağlar. Kültür bölgelerinin oluşturulmasında dil ve din en önemli iki kültür ögesidir.

Ephesus Akademi

Kültür Bölgelerinin Dağılışı

- Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi
- Doğu (Çin) Kültür Bölgesi
- Slav-Rus Kültür Bölgesi
- Latin Amerika Kültür Bölgesi
- İslam Kültür Bölgesi
- Hint Kültür Bölgesi
- Afrika Kültür Bölgesi
- Pasifik Kültür Bölgesi

İslam Kültür Bölgesi

- İslamiyet dini Hz. Muhammed (s.a.v) ile Arabistan Yarımadası'nda başlamıştır.
- Orta Doğu'dan, Kuzey Afrika ve Orta Asya'ya kadar geniş bir alana yayılmıştır.

Ulu Cami (Bursa)

- İslam kültürünün yayılmasında insanı merkeze alması, bilim, adalet, yardımlaşma vb. özellikleri ön planda tutması etkili olmuştur.

Batı (Avrupa ve Anglo Amerika) Kültür Bölgesi

- Avrupa kültür bölgesinin temeli Nil Vadisi'nden Güneydoğu Asya'ya kadar olan bölgede atılmıştır. Yerleşik hayat ve tarımla tanışmış insan toplulukları yer şekilleri ve iklim şartlarının uygun, su kaynaklarının yeterli olduğu Avrupa'ya göç etmişlerdir.
- Alan bakımından dünyanın en büyük kültür bölgesidir.
- Avrupa Kültür Bölgesi Coğrafi Keşiflerle Avrupa Kıtası'nın dışında Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'yı da içine alarak genişlemiştir. ABD ve Kanada ile Avustralya Batı kültürünün yayıldığı Anglo-Amerika ülkeleri olarak adlandırılır.
- Bu kültür bölgesinde çok sayıda dil konuşulur.
- Batı Kültür Bölgesi'nde en yaygın din Hristiyanlıktır.

9. **Aşağıdaki ülkelerden hangisi Batı (Avrupa) kültür bölgesi içinde <u>yer almaz</u>?**

A) Kanada B) Meksika C) Avustralya
D) İsveç E) İsviçre

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Latin Amerika Kültür Bölgesi

- Orta ve Güney Amerika ile Karayip Adaları'nı içine alır.
- Bu kültür bölgesinin oluşmasında İspanya ve Portekiz'in sömürgeleştirme faaliyetlerinin etkisi fazladır.
- Latin Amerika kültürünün şekillenmesinde Avrupa kültürünün etkisi yanında İspanyol ve Portekiz kıyımından kurtulan yerlilerin kültürlerini koruyarak günümüze taşıyabilmeleri de etkili olmuştur.

Latin Amerika'ya özgü oyunlardan biri

Sahraaltı Afrika Kültür Bölgesi

- Büyük Sahra Çölü'nün güneyinde varlığını sürdürür.
- Etnik, dil ve din özellikleri bakımından çeşitlilik fazladır.
- Afrika kültür bölgesi coğrafi şartlar nedeniyle uzun süre diğer kültürlerle etkileşime girmemiştir.
- Çoğunlukla kabileler arasında çıkan çatışmalar veya iç savaşlar kıtanın sosyal ve ekonomik alanda gelişimini engellemektedir.

Masai kabilesinden avcılar

Slav-Rus Kültür Bölgesi

- Doğu Avrupa'dan Kuzey Asya'ya kadar olan alanı kapsar.
- Orta Çağ'da Rus İmparatorluğu'nun sınırlarının büyümesi bu kültürün daha geniş alanlara yayılmasının sağlamıştır.
- Karşılıklı ticari ilişkilerin olduğu İskandinavya ve Bizans İmparatorluğu'nun başkenti Kostantinapolis (İstanbul) ve aynı coğrafyada yaşayan Tatar halkı da Slav – Rus kültürünün şekillenmesinde pay sahibi olmuştur.
- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya Slav-Rus kültürünü korumayı sürdürmüştür. Baltık ülkeleri (Letonya, Litvanya, Estonya ve Moldova) Avrupa kültür bölgesinin bir parçası olmuştur.

Basil Katedrali

10. **Aşağıdaki ülkelerden hangisi diğerlerinden farklı bir kültür bölgesinde yer alır?**

A) Kenya B) Arjantin C) Paraguay D) Meksika E) Brezilya

Ephesus Akademi

Pasifik Kültür Bölgesi

- Pasifik Okyanusu'nda bulunan Melanezya, Mikronezya, Polinezya gibi binlerce adadan meydana gelir.
- Dünyanın en az nüfuslu ve aynı zamanda diğer kültürlerden en az etkilenen kültür bölgesidir.
- İzole olmuş olan bu kültür Avrupalıların buraları keşfetmesiyle bu özelliğini kaybetmiştir.

Paskalya adasındaki heykeller

Şark (Doğu) Kültür Bölgesi

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı, Doğu kültür bölgesi içinde yaşamaktadır. Asya ülkelerinin çoğu geleneksel tarımın uygulandığı, kırsal nüfusa ve düşük ekonomik kalkınma düzeyine sahip ülkelerdir.

Çin Kültür Bölgesi

- Eski ve köklü bir kültürdür.
- Güneydoğu Asya'da görülür.
- Zengin kültürel mirasa sahiptir.
- Etnik bakımdan farklı toplumları barındırır.
- Sarı Irmak (Huangho) ve Gök Irmak (Yangtze) Nehirleri havzasında gelişmiştir.
- Konfüçyanizm ve Budizm en yaygın inanış biçimleridir.

Geleneksel ejderha dansı

Hint Kültür Bölgesi

- Güney Asya'da yayılma gösteren bir kültürdür.
- Nüfus miktarı bakımından önemli kültür bölgelerindendir.
- İndus ve Ganj Nehirleri havzasında gelişmiştir.
- Katı sınıfsal farklılıkların bulunduğu kast sisteminden dolayı millet olma bilinci gelişmemiştir.
- Hinduizm yaygın inanış biçimidir.

Yerel kıyafetleriyle Hint kadınları

11. **Hint medeniyetiyle ilgili**

I. Verimli tarım alanlarına sahiptir.

II. Fırat ve Dicle Nehirleri etrafında kurulmuştur.

III. Sınıfsal farklılıklara sahip olan kast sisteminden dolayı millet olma bilinci gelişme göstermemiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

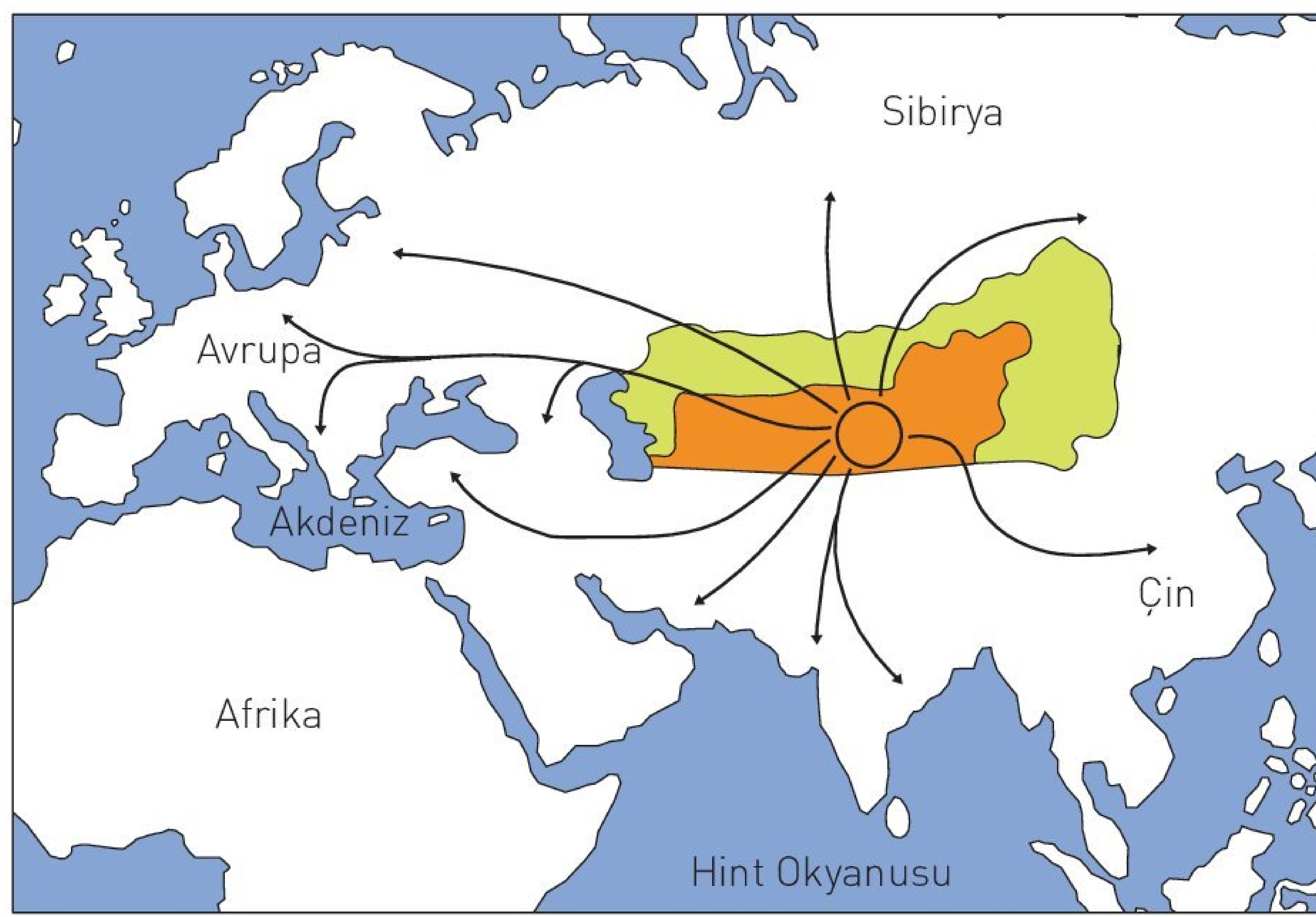
Türk Kültürü

- Türk milletinin sahip olduğu değerler bütünü Türk kültürünü oluşturur. İlk olarak Orta Asya'da şekillenen Türk kültürü tarihi çok eskilere dayanan köklü bir kültürdür.

Cirit

- Orta Asya iklim ve bitki örtüsünün bir sonucu olarak Türk kültüründe konargöçer yaşam tarzı ortaya çıkmıştır.
- Bozkır kültürü olarak adlandırılan bu kültürde çadır, at ve demir önemlidir.

Türk kültür ocağı
Türk kültürünün ilk genişleme alanı
Türk kültürünün dünyaya yayıldığı göç yolları

- Türk kültüründe göçebe hayat tarzına uygun, küçük ve kolay taşınabilir eşyalar yapılmıştır.
- Türk kültürü; Çin, Moğol, Hint, Pers, Yunan ve İslam kültürleriyle etkileşime girmiştir.
- Türk kültürünün Anadolu'da yayılmasında Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Ahi Evran gibi önemli kişilerin etkisi fazladır.
- Türk kültüründe göçebe yaşam tarzı ile ortaya çıkan çadır yapma sanatı mimaride kubbe ve yuvarlak kümbet anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Kültürün en önemli unsurlarından biri dildir. Türk dili dünyanın birçok ülkesinde konuşulmaktadır.

At, lale, minyatür, çadır, lokum, kilim, mimari, Türk kahvesi, ebru sanatı Türk kültürüne ait önemli simgelerdendir.

12. **Orta Asya'da eski Türk topluluklarına ait mimari eserlere rastlanılmamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İklim şartlarının sert olması

B) Doğal afetlerin sık yaşanması

C) Konut yapımında kerpiç kullanılması

D) Göçebe yaşam tarzının hakim olması

E) Dini inançlar ve törenin izin vermemesi

Anadolu'nun Kültürel Özellikleri

- Anadolu'nun üç tarafının denizlerle çevrili olması, kıtaların kesişme noktasında bulunması, uygun iklim şartları, verimli topraklar ve su kaynaklarına sahip olmasından dolayı çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır.
- Paleolitik Çağ'da avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan insanlar mağaralarda barınmaktaydı. Bu döneme ait izlere Anadolu'da Yarımburgaz (İstanbul), Tekkeköy (Samsun), Karain, Beldibi ve Belbaşı (Antalya) mağaralarında rastlanmaktadır.
- Neolitik Çağ'a ait Anadolu'da bilinen ilk yerleşme alanları da Hacılar (Burdur), Çatalhöyük (Konya), Çayönü (Diyarbakır) ve Göbeklitepe (Şanlıurfa)'dir.

Anadolu'da Kurulan Bazı Uygarlıklar

- Hititler, İyonlar, Urartular, Frigler, Yunanlılar ve Lidyalılar
- Ayrıca Mezopotamya medeniyetleri de zaman zaman Anadolu topraklarında hüküm sürmüştür.

İyonlar · Frigler · Urartular · Lidyalılar · Hititler

Anadolu'nun Uygarlıkların Beşiği Olmasının Nedenleri

- Su kaynakları
- Coğrafi konumu
- Elverişli iklim şartları
- Verimli tarım alanları
- Boğazlara sahip olması
- Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- Doğal kaynak bakımından zengin olması
- Önemli ticaret ve göç yolları üzerinde bulunması

13. **Aşağıda verilen yerlerden hangisinde, Türk kültürüne ait eser <u>bulunmaz</u>?**

A) Anadolu B) Balkanlar C) İskandinavya

D) Kafkaslar E) Orta Asya

14. Her kültürün kendine ait maddi (somut) ve manevi (soyut) unsurları bulunur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türk kültürüne ait soyut unsurlardandır?

A) Kilim B) Çeşme C) Ahlak kuralları

D) Kervansaray E) Lale

Ephesus Akademi

12-D 13-C 14-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Kelime anlamı iki nehir arası demek olan Fırat ve Dicle Nehri arasında kurulan medeniyetlere Mezopotamya Medeniyetleri denilmektedir.

Mezopotamya medeniyetlerinin gelişmesinde aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olması etkili olmuştur?

A) Gür bitki örtüsüne

B) Sade yer şekillerine

C) Sıcak ve kurak rüzgârlara

D) Zengin yer altı kaynaklarına

E) Su kaynakları ve verimli tarım alanlarına

2. • And Dağları'nın yükseklerine kurulmuştur.
   • Güneş'in hareketlerini gözlemlemişlerdir.
   • Tarımda ileri teknolojik yöntemler kullanmışlardır.

Bazı özellikleri verilen uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mısır B) İnka C) Maya D) Çin E) Aztek

3. Avrupa kültürü Coğrafi Keşifler'e kadar sadece bulunduğu kıtada egemen iken Coğrafi Keşifler'den sonra dünyanın diğer bölgelerine yayılmıştır.

Bu durum üzerinde

I. Haçlı Seferleri,

II. ticaret ve sömürgecilik faaliyetleri,

III. Yeni Dünya'ya (Amerika kıtası) yapılan göçler

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

4. I. En fazla İslam kültüründen etkilenmiştir.

II. Komşu kültürleri askerî yönden etkilemiştir.

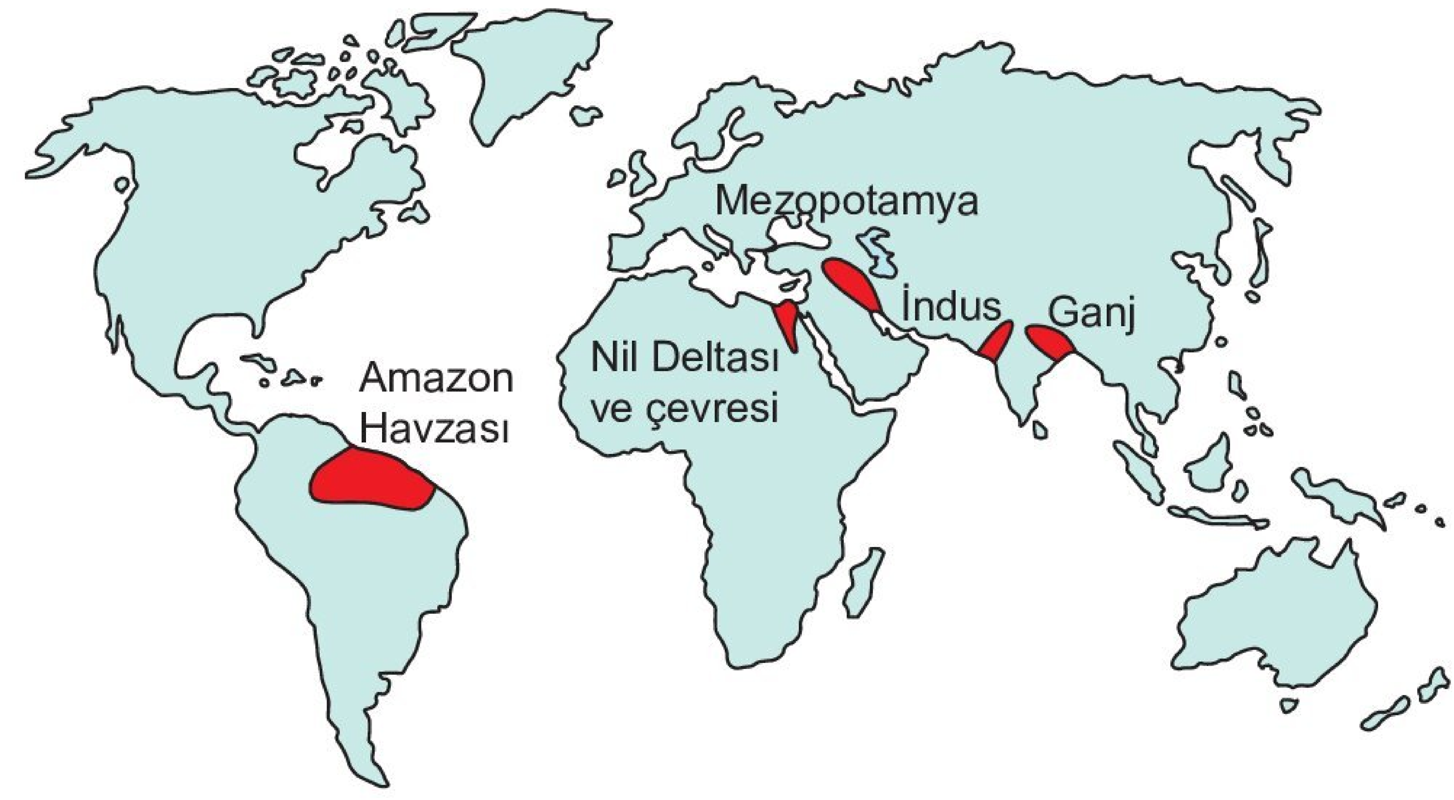
III. Kültür ocağında Çinliler ve Moğollar ile etkileşimi fazladır.

Türklerin farklı kültürlerle etkileşimiyle ilgili yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

Ephesus Akademi

5.

İlk yerleşim alanları verimli tarım alanları ve su kaynakları çevresinde kurulduğuna göre, haritada verilen yerlerden hangisinin bu ilk yerleşim yerlerinden biri olduğu söylenemez?

A) Nil Deltası

B) Mezopotamya

C) Amazon Havzası

D) Ganj Deltası ve Havzası

E) İndus Deltası ve Havzası

6. Tarım faaliyetlerine bağlı olarak yerleşik hayata geçilmesi ilk medeniyetlerin kurulmasında etkili olmuştur.

Buna göre ilk medeniyetlere ait yerleşim yerlerinin belirlenmesinde

I. elverişli iklim şartları,

II. önemli limanların varlığı,

III. verimli tarım topraklarının ve su kaynaklarının bulunması

unsurlarından hangisinin etkisi yoktur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

7. Dünyadaki ilk uygarlık ve yerleşimler tarım faaliyetlerine bağlı olarak akarsu boylarında ortaya çıkmıştır.

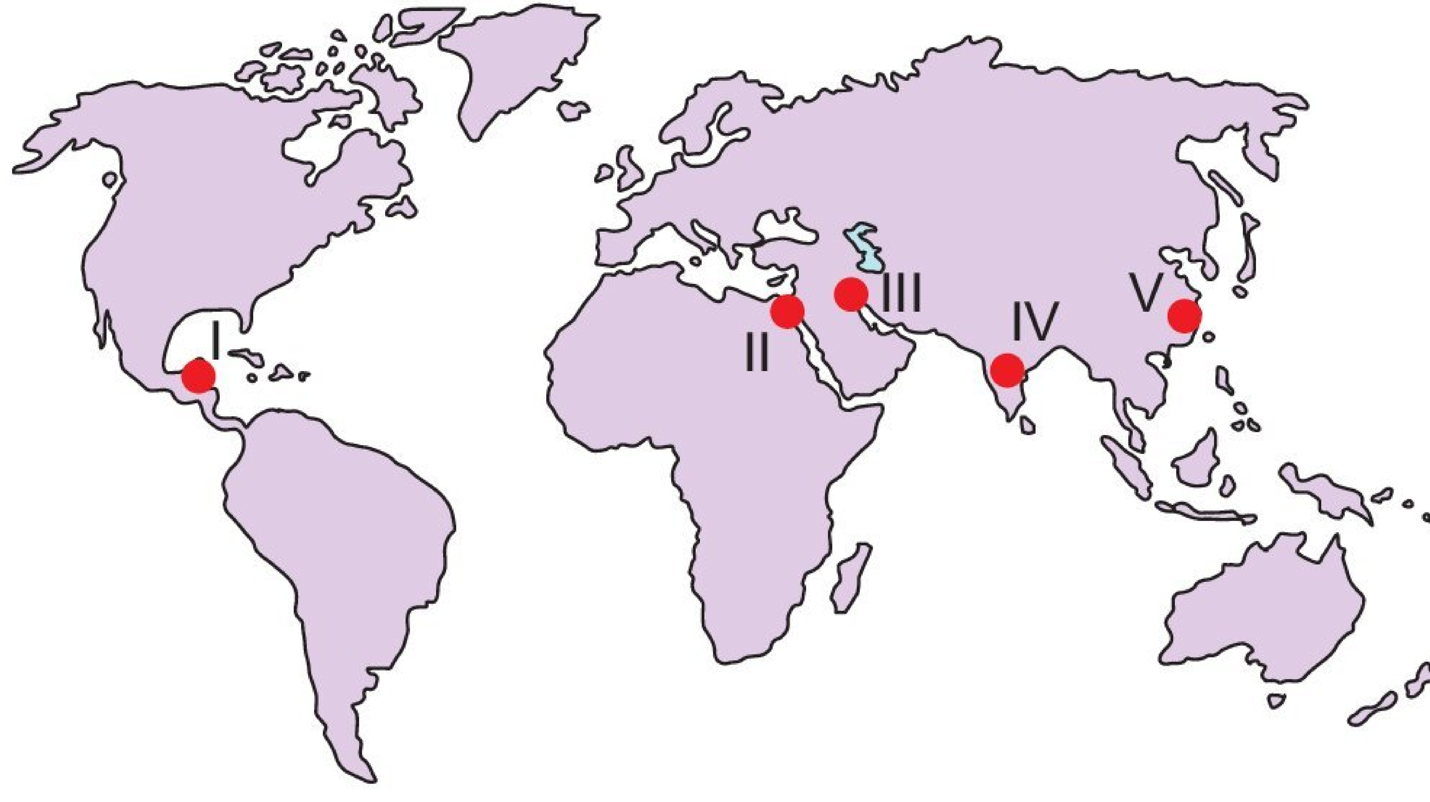
Buna göre aşağıdaki akarsu ve çevresinde kurulan uygarlık eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

	Akarsu	Uygarlık
A)	İndus	İnka
B)	Nil	Mısır
C)	Ganj	Hint
D)	Dicle	Mezopotamya
E)	Sarı Irmak	Çin

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8.

Haritada numaralandırılan medeniyetlerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I numaralı medeniyetin kendine ait takvimi ve piramiteri vardır.

B) II numaralı medeniyet tıp ve eczacılıkta gelişmiştir.

C) III numaralı medeniyette yapı malzemesi olarak daha çok kerpiç kullanıldığından mimari eserlerden günümüze pek fazla bir şey ulaşmamıştır.

D) IV numaralı medeniyetin dünya kültürüne olan en önemli katkısı yazıyı icat etmesidir.

E) V numaralı medeniyet kağıt, pusula, matbaa ve barutu icat etmiştir.

9. Orta Doğu'da ortaya çıkıp şekillenen bu kültür bölgesi kısa bir süre içinde Orta Asya, Avrupa ve Afrika'ya yayılmıştır. Bu yayılmada insanı merkeze alması, bilim, adalet, vb. özellikleri ön planda tutması etkili olmuştur.

Bazı özellikleri verilen kültür bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çin Kültür Bölgesi

B) Hint Kültür Bölgesi

C) İslam Kültür Bölgesi

D) Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi

E) Latin Amerika Kültür Bölgesi

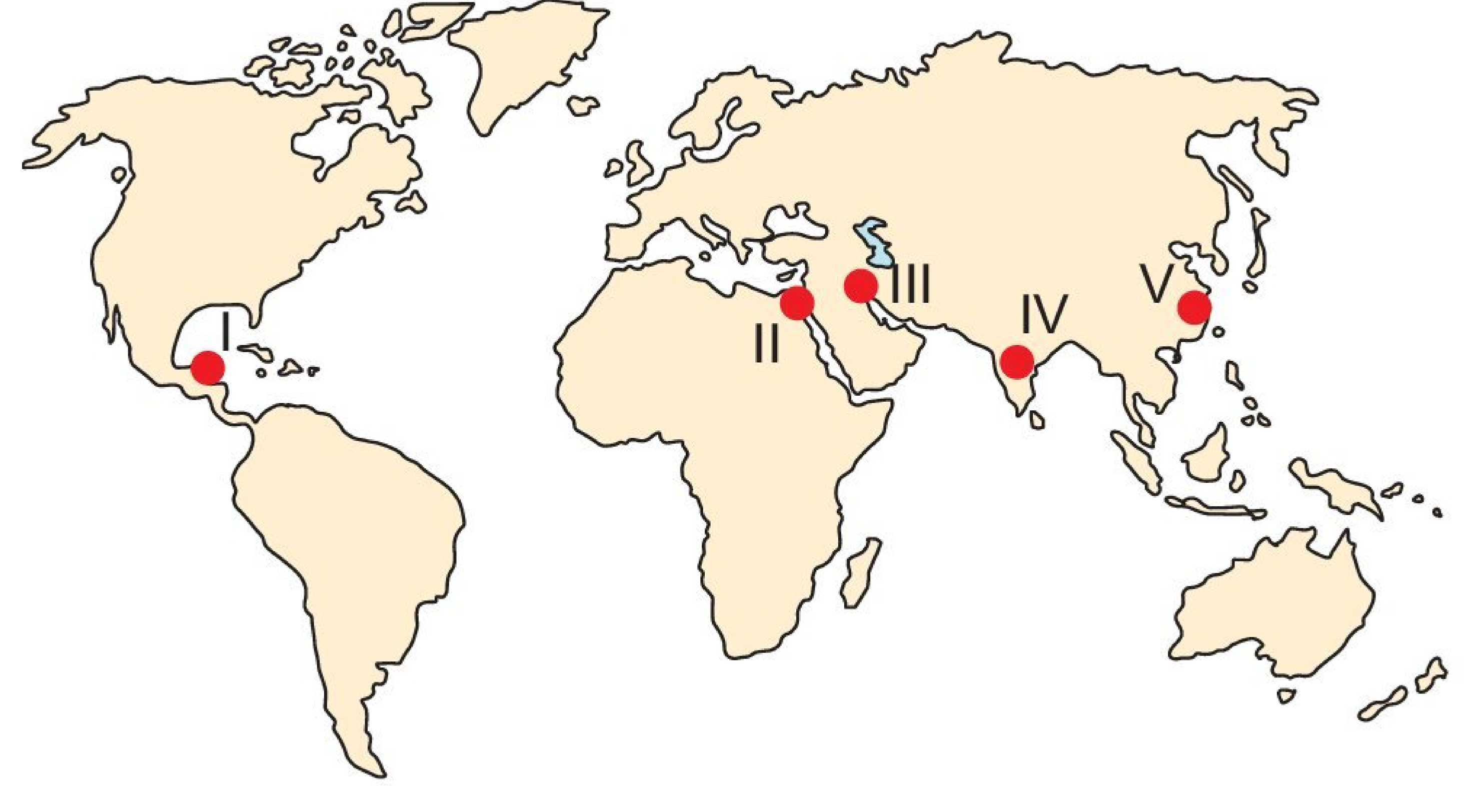
10. İlk uygarlıkların ortaya çıkmasında ve gelişmesinde tarım ve su kaynakları en önemli faktörlerdendir. Yüksek dağ yamaçlarına yerleşen ve burada Maçu Piçu (Machu Picchu) şehrini kuran bu uygarlık tarım alanı ihtiyacını dağ yamaçlarına yaptığı teraslarla, sulama ihtiyacını ise geliştirdikleri yöntemle alçak alanlardaki suyu dağın yamaçlarına taşıyarak çözmüşlerdir.

Hakkında bazı bilgiler verilen bu uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Maya B) Hint C) Mısır D) İnka E) Çin

Ephesus Akademi

11.
- Pirinç tarımı yaygın olarak yapılmaktadır.
- Baharat Yolu başlangıcında yer almaktadır.
- Çok sayıda dine ev sahipliği yapan bu medeniyette toplumu farklı sınıflara ayıran kast sistemi bulunmaktadır.

Bazı özellikleri verilen medeniyet harita üzerindeki numaralı alanların hangisinde yer alır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Latin Amerika kültür bölgesi hakkında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Katolik Hristiyan inancı yaygındır.

B) Kökeni Kuzey Avrupa kültürüne dayanmaktadır.

C) Çoğunlukla İspanyolca ve Portekizce konuşulan ülkelerden oluşur.

D) Orta ve Güney Amerika ile Karayip Adaları'ndaki ülkeler bu kültürün görüldüğü yerlerdir.

E) Avrupa kültürüne bağlı ortaya çıkmış fakat bununla birlikte kendine has yeni bir kültür oluşmuştur.

13.
- Etrafında gelişme gösterdikleri nehrin taşma zamanlarını hesaplamak amacıyla güneş takvimini geliştirmiş, taşkın sonrası tarla sınırlarını yeniden düzenlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarla geometrinin gelişmesine katkı sunmuştur.
- Etrafının çöl ve denizlerle çevrili olması, diğer medeniyetlerle etkileşimini azaltarak kendine özgü ve uzun ömürlü bir medeniyet olmasını sağlamıştır.
- Kendilerine özgü hiyeroglif adı verilen yazıyı kullanmışlardır.
- Tıp ve eczacılıkta önemli gelişmeler kaydetmişlerdir.

Hakkında bazı bilgiler verilen bu uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akdeniz B) Hint C) Mısır D) Mezopotamya E) İnka

1-E 2-B 3-E 4-E 5-C 6-B 7-A 8-D 9-C 10-D 11-D 12-B 13-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Mezopotamya uygarlıklarından Sümerlerin insanlığa bırakmış olduğu en önemli miras aşağıdakilerden hangisi olmuştur?**

A) Yazıyı icat etmeleri

B) Kral Yolu'nu yapmaları

C) Güneş saatini yapmaları

D) Kâğıt, barut, matbaa ve pusulayı icat etmeleri

E) Bataklıkları kurutarak tarım alanına çevirmeleri

2. Anadolu, çok sayıda farklı medeniyetin kurulup geliştiği bir bölge olduğu için medeniyetler beşiği olarak adlandırılmıştır.

Buna göre aşağıda verilen medeniyetlerden hangisinin Anadolu'daki etkisi diğerlerine göre daha az olduğu söylenebilir?

A) İyonlar B) Lidyalılar C) Sümerler

D) Hititler E) Frigler

3. **Türklerin tarih boyunca yaşadıkları yerler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki kültür bölgelerinden hangisiyle olan etkileşiminin diğerlerine göre daha az olduğu söylenebilir?**

A) Çin Kültür Bölgesi B) Slav Kültür Bölgesi

C) Batı Kültür Bölgesi D) Afrika Kültür Bölgesi

E) Pasifik Kültür Bölgesi

4. **Türklerin farklı kültürlerle etkileşimi hakkında aşağıda verilen yargılarından hangisi yanlıştır?**

A) Mısır'ın alınmasıyla Afrika kültürüyle olan etkileşim artmıştır.

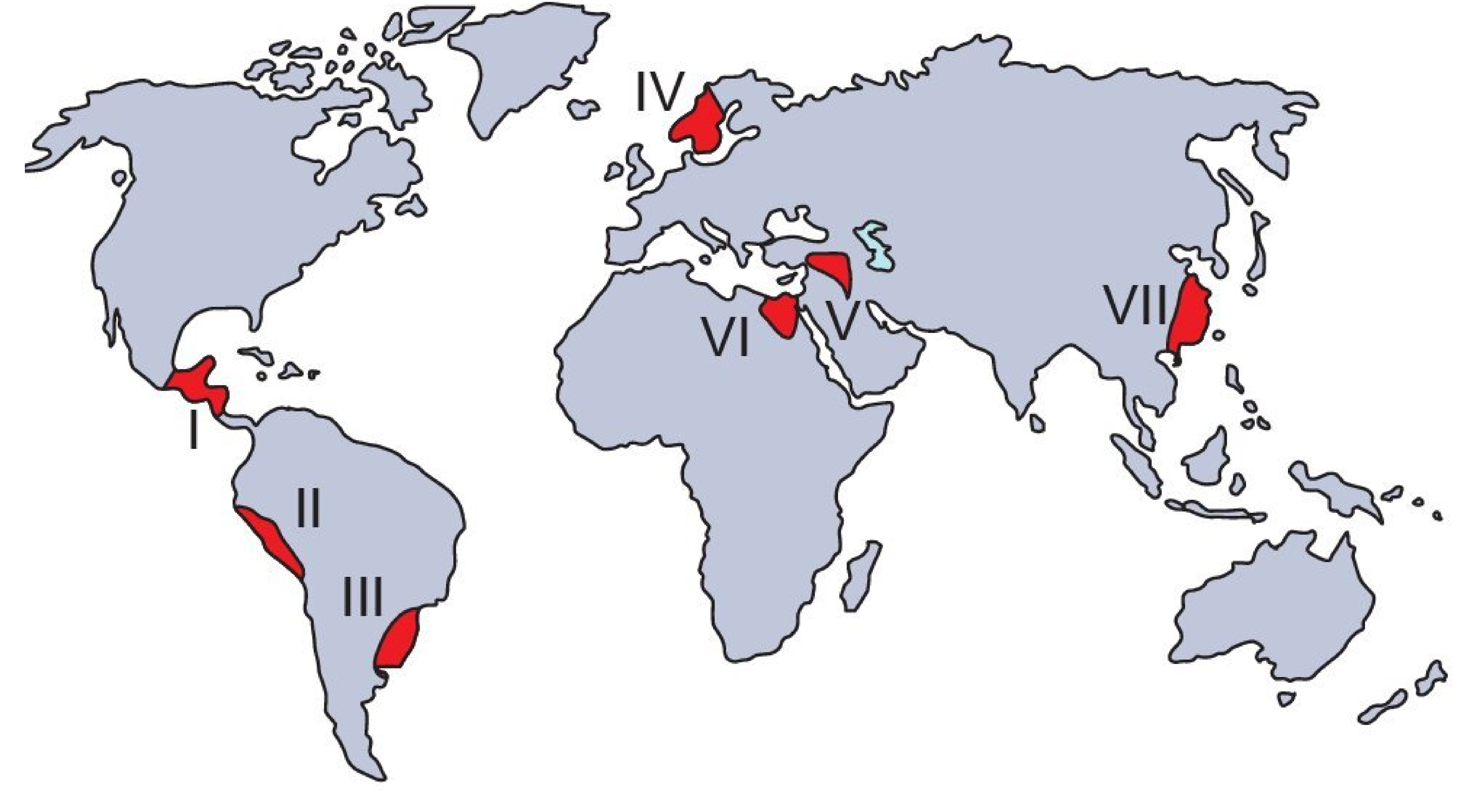
B) Avrupa kültürü ile etkileşim İstanbul'un fethi ile başlamıştır.

C) Talas Savaşı Türklerin İslam Kültürü ile etkileşiminde önemli bir yere sahiptir.

D) Kültür ocağı konumunda olan Orta Asya'da Çin ve Moğol kültürü ile etkileşimi fazladır.

E) Bulundukları bölgelerde hem komşu kültürleri etkilemiş hem de onlardan etkilenmiştir.

5.

Haritadaki numaralı alanlardan hangisinde ilk kültür merkezlerine ait bir yerleşmeye rastlanmaz?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV

D) IV ve V E) VI ve VII

6. Dünyadaki ilk kültür merkezleri genellikle akarsu boylarında ortaya çıkmıştır.

Aşağıdaki akarsulardan hangisi bunlardan biri değildir?

A) Nil B) Volga C) Fırat

D) İndus E) Ganj

7.
- Büyük Okyanus'da bulunan Melanezya, Mikronezya, Polinezya gibi binlerce adadan meydana gelen bir kültür bölgesidir.
- Dünyanın en az nüfuslu ve aynı zamanda diğer kültürlerden en az etkilenen kültür bölgesidir.
- İzole olmuş olan bu kültür Avrupalıların buraları keşfetmesiyle bu özelliğini kaybetmiştir.

Bazı özellikleri verilen kültür bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Afrika B) Batı (Avrupa) C) Çin

D) Pasifik E) Slav

8. Türk kültüründe görülen göçebe yaşam tarzı sanatına da yansımıştır. Göçebe yaşam tarzına uygun, küçük ve kolay taşınabilir eşyalar yapılarak kültüre ait özellikler bu eşyalara yansıtılmıştır. Bu eşyalardan bazıları Türklerin önemli simgeleri hâline gelmiştir.

Aşağıda verilen Türk kültürüne ait simgelerden hangisi bunlara örnek verilebilir?

A) Lale B) Kümbet C) Kilim

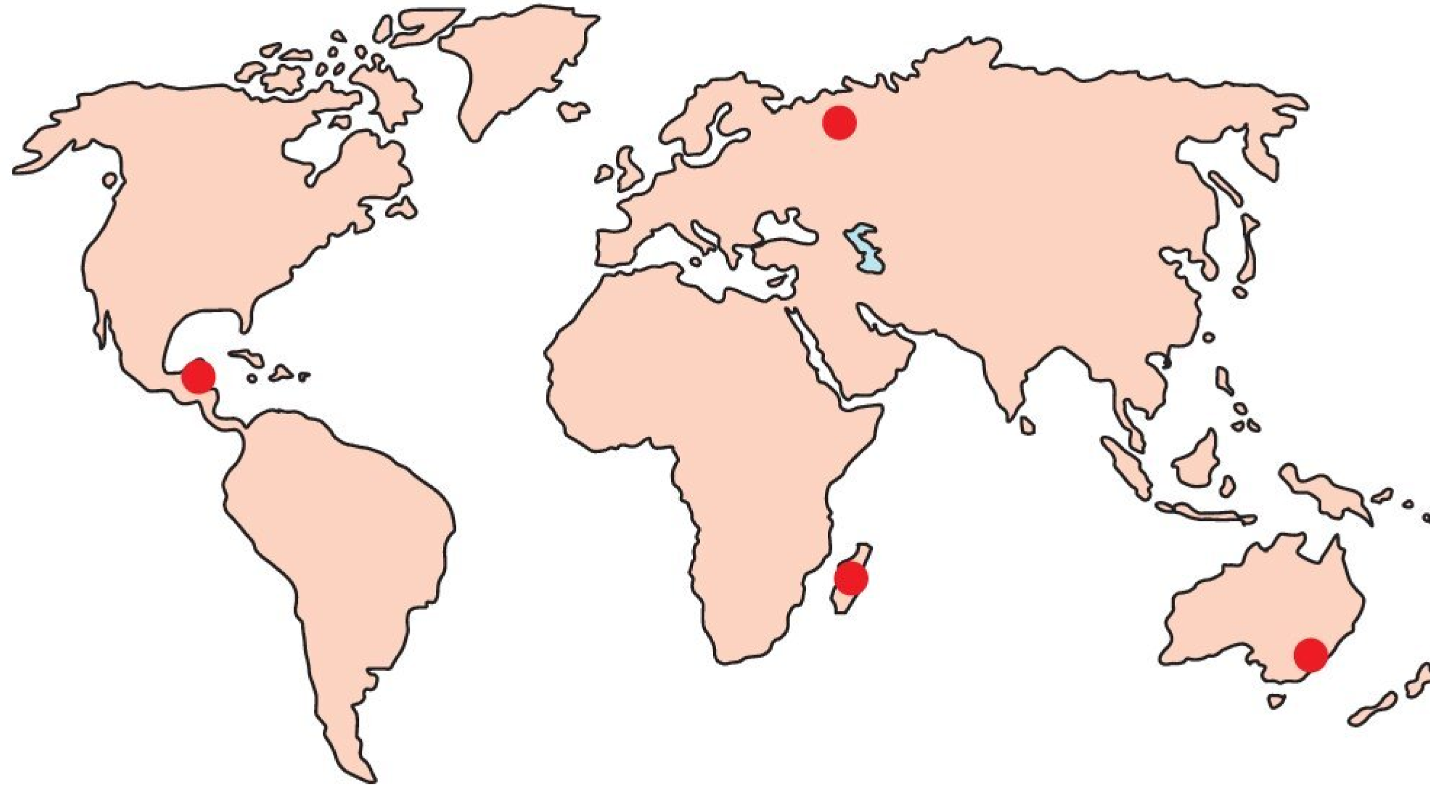
D) Külliye E) Minyatür

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Aşağıdaki harita bazı yerler işaretlenerek gösterilmiştir.

Haritada aşağıdaki kültür merkezlerinden hangisine ait bir yer <u>işaretlenmemiştir</u>?

A) Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi

B) Afrika Kültür Bölgesi

C) Latin Kültür Bölgesi

D) Slav Kültür Bölgesi

E) Hint Kültür Bölgesi

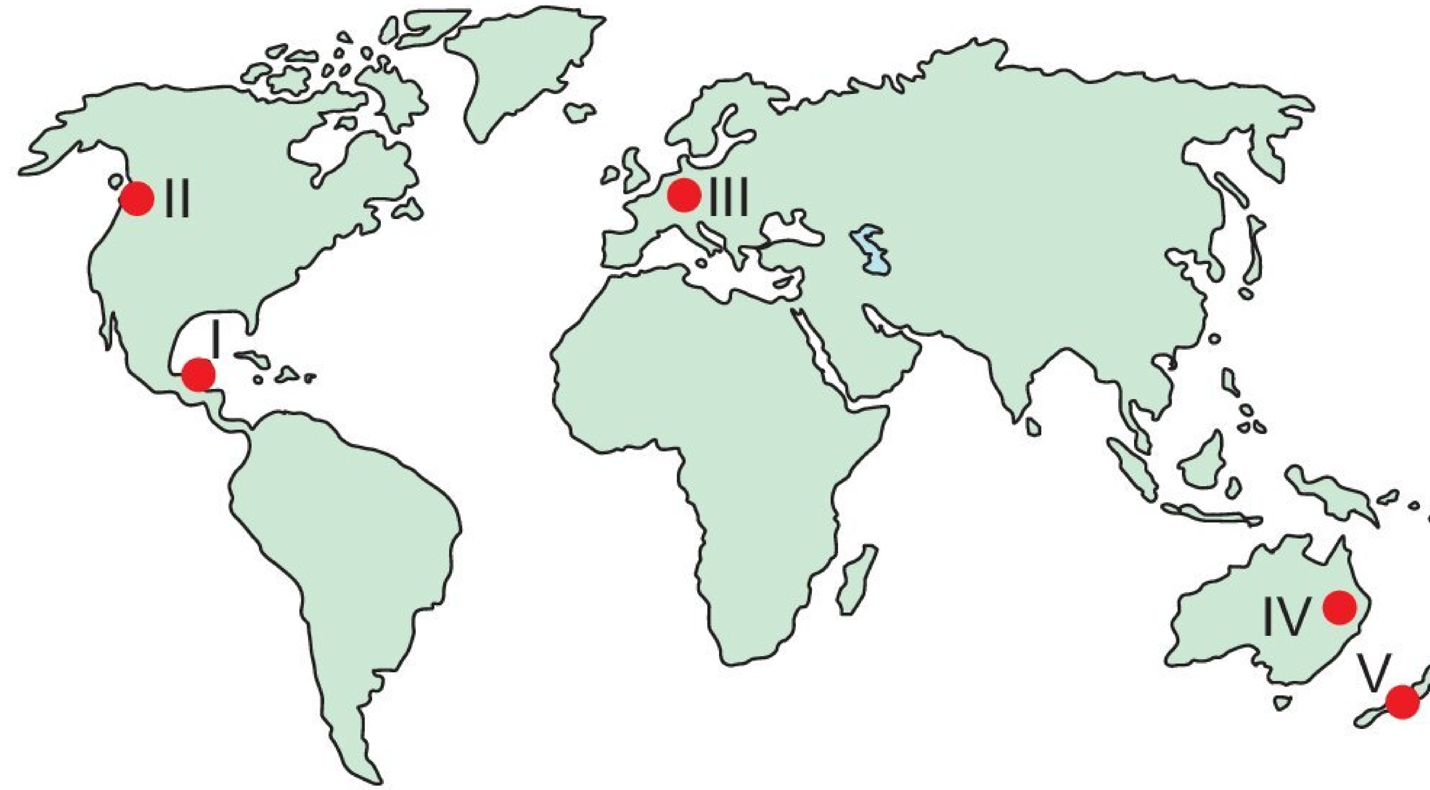
10. **Aşağıdaki uygarlıklardan hangisi diğerlerinden farklı bir kıtada kurulmuş ve gelişmiştir?**

A) Çin B) Maya C) Hitit D) Hint E) Mezopotamya

11. **Aşağıdakilerden hangisi eski çağlarda Anadolu'da kurulmuş olan uygarlıklardan biri <u>değildir</u>?**

A) İyonlar B) Aztekler C) Lidyalılar D) Hititler E) Urartular

12. Aşağıdaki harita bazı bölgeler numaralandırılarak gösterilmiştir.

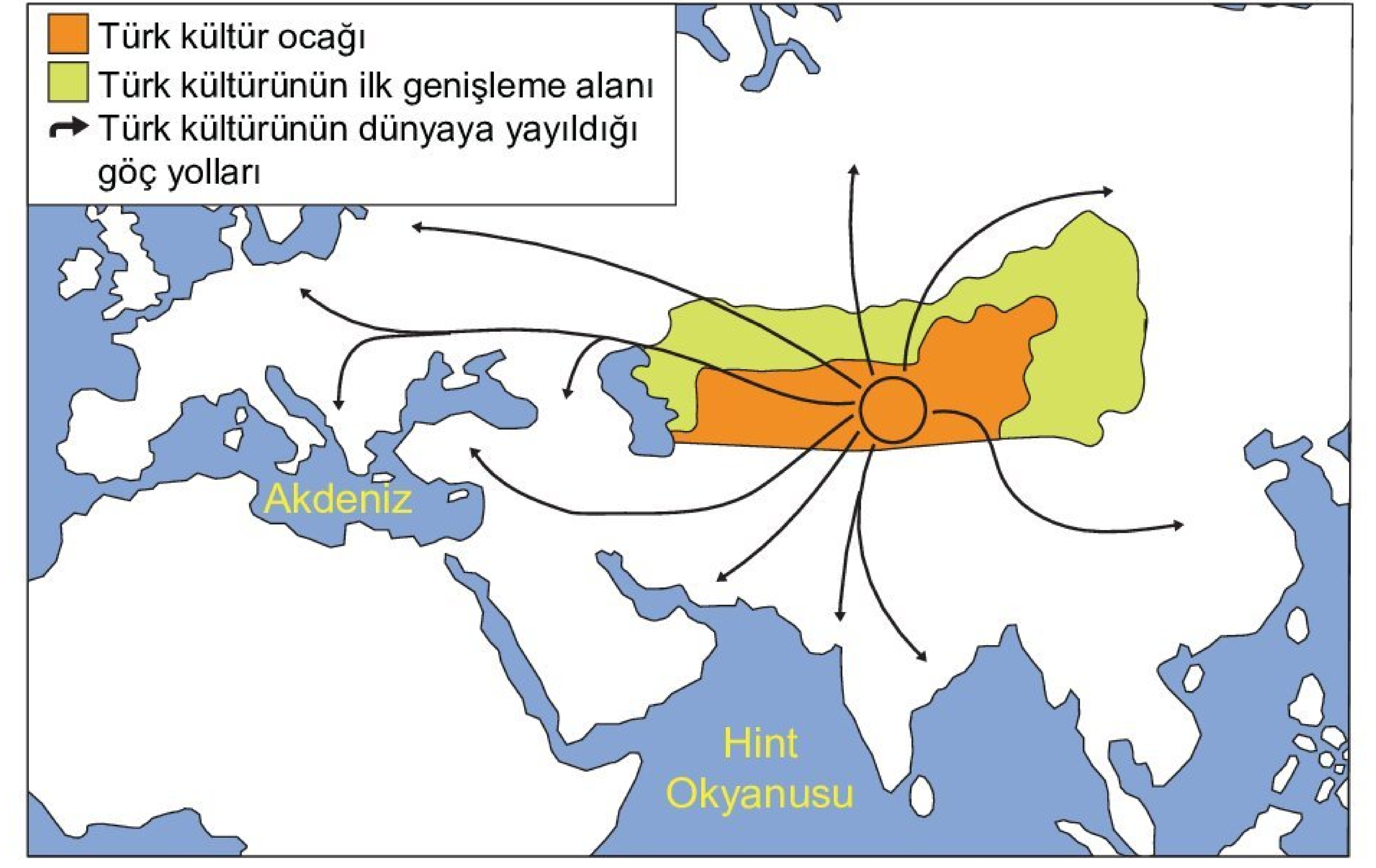

Haritadaki numaralı bölgelerden hangisi farklı bir kültür bölgesinde yer alır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

13.

Haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi Türk kültürünün yayıldığı alanlar arasında <u>yer almaz</u>?

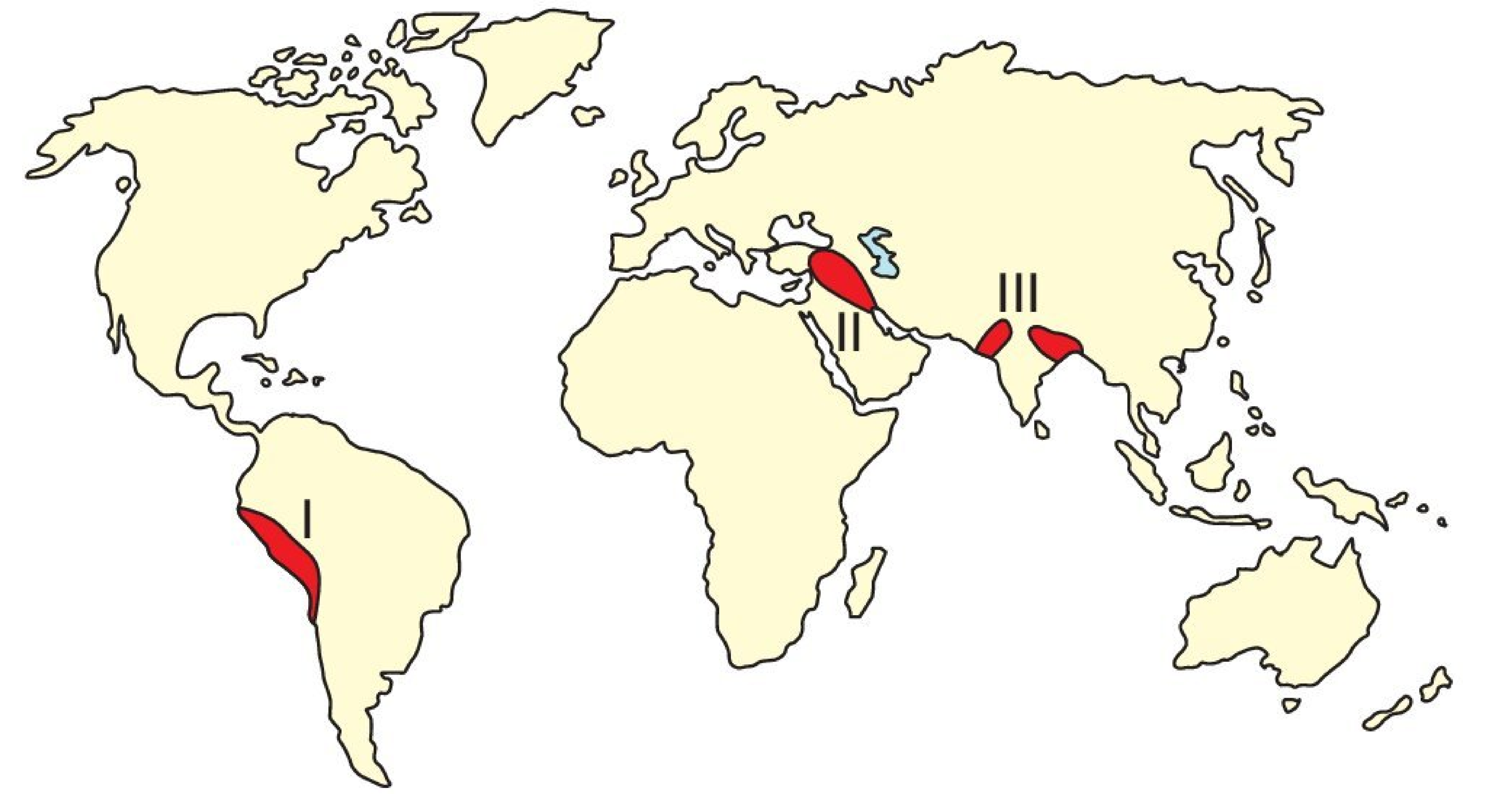
A) Kafkasya B) Sibirya C) Avustralya D) Mezopotamya E) Avrupa

14. I. Çin Kültür Bölgesi
II. Hint Kültür Bölgesi
III. İnka Kültür Bölgesi

Yukarıdaki kültür bölgelerinden hangileri Doğu Kültür Bölgesi'nin alt kültür bölgelerinden <u>değildir</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

15. Haritada ilk kültür merkezlerinden bazıları gösterilmiştir.

Bu kültür merkezleri aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II	III
A)	Maya	Mezopotamya	Hint
B)	İnka	Hint	Çin
C)	Aztek	Mısır	Çin
D)	İnka	Mezopotamya	Hint
E)	Maya	Hint	Mezopotamya

1-A 2-C 3-E 4-B 5-C 6-B 7-D 8-C 9-E 10-B 11-B 12-A 13-C 14-C 15-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki haritada bazı alanlar kırmızı renkle gösterilmiştir.

Bu haritada aşağıdaki büyük kültür bölgelerinden hangisini temsil eden bir alan yoktur?

A) İslam Kültür Bölgesi

B) Afrika Kültür Bölgesi

C) Slav-Rus Kültür Bölgesi

D) Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi

E) Latin Amerika Kültür Bölgesi

2. Haritada dünyadaki ilk şehir yerleşmelerinin kurulduğu bazı yerler kırmızı renkle gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu yerleşmelerin ortaya çıkmasında etkili olan temel faktörler arasında yer almaz?

A) Su kaynakları

B) Ilıman iklim şartları

C) Sosyal tabakalaşma

D) Verimli tarım alanları

E) Elverişli toprak yapısı

3. Aşağıdaki haritada büyük kültür bölgeleri içerisinde kalan bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangileri aynı kültür bölgesi içerisinde yer alır?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

4. Dünyanın en eski kültürlerinden olan Türk kültürü ilk olarak Orta Asya'da şekillenmiştir. Göçebe yaşam ve hayvancılık Türk kültürünün önemli iki ögesi olmuştur.

Bu iki ögenin ön plana çıkmasında aşağıda verilenlerden hangisinin etkisi daha fazla olmuştur?

A) İpek yolu
B) Dini inanış
C) Sosyal yapı
D) Coğrafi özellikler
E) Diğer kültürlere olan yakınlık

5. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinin kültürel özelliklerinin birbirine daha yakın olması beklenir?

A) I ve II
B) I ve V
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve V

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Aşağıdaki haritada ilk yerleşmelerin ve uygarlık merkezlerinin kurulduğu yerler kırmızı renkle gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi ilk yerleşmeler ve uygarlıkların kurulduğu yerlerin ortak özelliğidir?

A) Verimli tarım alanları ve su kaynaklarının olması

B) Yer şekillerinin dağlık ve engebeli olması

C) Zengin orman örtüsüyle kaplı olması

D) Sıcaklık ve yağışın fazla olması

E) Okyanus kıyısında yer alması

7. İlk kültür merkezlerinin ve uygarlıkların ortaya çıkmasında akarsuların ve verimli tarım arazilerinin büyük önemi vardır. Bu akarsuların bulunduğu alanlar geçmişten günümüze kadar önemini daima korumuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu akarsulara örnek olarak <u>gösterilemez</u>?

A) Sarı Irmak B) Kongo C) Nil D) İndus E) Fırat

8. Kapladığı alan bakımından dünyanın önemli kültür bölgelerinden birini oluşturan Avrupa Kültür Bölgesi, geçmişte sadece Avrupa kıtası ile sınırlı iken daha sonra Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'yı içine alarak genişlemiştir.

Bu kültür bölgesinin genişlemesinde

I. turizmin çeşitlenmesi,

II. ulaşımdaki gelişmeler,

III. tarımda makineleşme,

IV. uluslararası ticaretin artışı,

V. dünya nüfusunun artması

unsurlarından hangisi etkili olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki haritada ilk uygarlıkların ortaya çıktığı yerler kırmızı renkle gösterilmiştir.

İlk uygarlıkların bu yerlerde ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yarım küre B) Bitki örtüsü C) İklim özellikleri D) Yükselti E) Hidrografik yapı

Ephesus Akademi

10. Anadolu sahip olduğu coğrafi özelliklere bağlı olarak dünyadaki ilk yerleşim yerlerinin ve en eski uygarlıkların ortaya çıktığı bölgelerden biri olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun ortaya çıkmasındaki etkisi diğerlerine göre <u>daha azdır</u>?

A) İki önemli boğaza sahip olması

B) Yeterli su kaynaklarının olması

C) Verimli topraklara sahip olması

D) İklim koşullarının elverişli olması

E) Topografik çeşitliliğinin fazla olması

11. **Mezopotamya Uygarlıklarının ortaya çıkmasında**

I. verimli araziler,

II. önemli su kaynakları,

III. elverişli iklim koşulları,

IV. zengin yer altı kaynakları,

V. okyanusa kıyısının olmaması

unsurlarından hangileri etkili <u>olmamıştır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) IV ve V

1-B 2-C 3-B 4-D 5-A 6-A 7-B 8-B 9-C 10-A 11-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

KÜRESELLEŞEN DÜNYA

Terimler ve Kavramlar

- Küresel Ticaret
- Turizm
- Sanayi
- Küresel Örgüt
- Bölgesel Örgüt

Neler Öğreneceksiniz?

- Küresel ticareti
- Ülkeler arası etkileşimde turizmin rolünü
- Almanya'nın sanayileşme sürecini
- Farklı gelişmişlik seviyesindeki ülkelerde tarım-ekonomi ilişkisini
- Küresel ve bölgesel örgütleri

16. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Küresel Ticaret

Bir mal veya hizmetin kâr elde etmek amacıyla alım satımına yönelik etkinliklerin tümüne **ticaret** denir.

Eski çağlarda takas yöntemiyle yapılan ticaret paranın icadı ile kolaylaşmıştır.

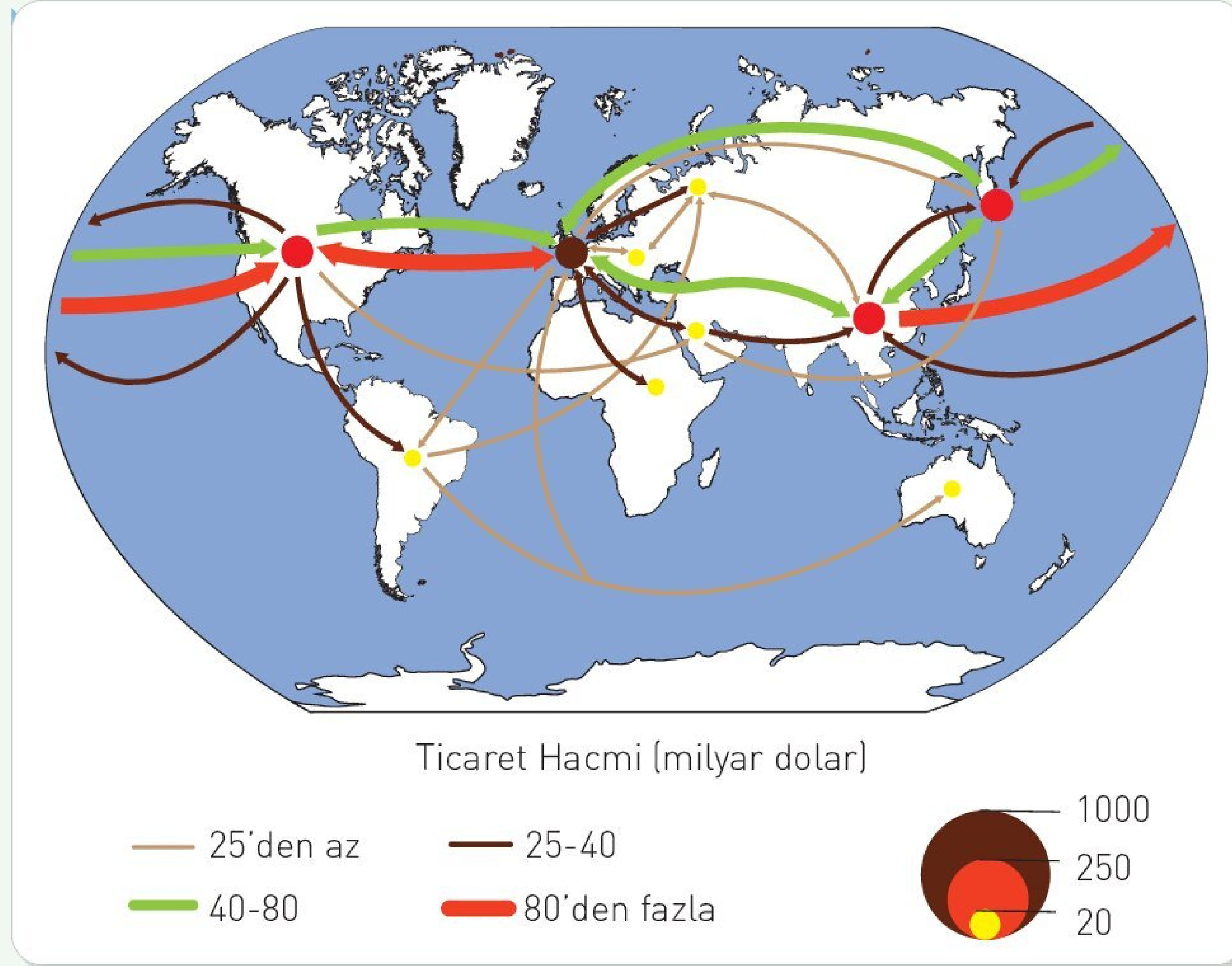
Ülkeler ve bölgeler arasında küresel ticaretin yapılabilmesi için ham madde, üretim ve pazar olmak üzere üç unsura ihtiyaç vardır.

Sanayi devrimi ile birlikte ticaretin hızla gelişmesi ham madde ve pazara duyulan ihtiyaç artmıştır.

Dünya üzerinde ham madde, sanayi kuruluşları ve pazar alanlarının farklı yerlerde bulunması ham madde, üretim ve pazar arasındaki ilişkiyi kuran **küresel ticareti** ortaya çıkarmıştır.

Küresel Ticaretin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler

- Ülkelerin ham madde kaynakları bakımından birbirinden farklılık göstermesi
- Ülkelerin üretim kapasitelerinin farklı olması
- Ülkelerin kendi üretemedikleri veya pahalıya ürettikleri ürünleri daha ucuza almak istemeleri
- Ülkelerin iç tüketimden daha fazla üretim yapması

1. Gelişmemiş ülkeler sahip oldukları ham maddeyi işleyemedikleri için gelişmiş ülkelere satar. Gelişmiş ülkeler ise aldıkları ham maddeyi işledikten sonra mamül madde olarak bu ülkelere satar.

Bu durumun ortaya çıkmasında ülkelerin

I. sermaye,

II. teknoloji,

III. nitelikli iş gücü

özelliklerinden hangilerinin farklı olması etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

Turizm

İnsanların dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla sürekli ikamet ettiği yerden başka bir yere geçici bir süre içinde yaptığı gezilere **turizm** denir.

- Hızlı nüfus artışı
- Ulaşım imkânlarının gelişmesi
- Eğitim ve iş toplantılarına katılma
- Tarihî ve dinî mekânları görme isteği
- Hafta sonu tatili kavramının oluşması
- Tanıtım ve reklam teknolojilerinin gelişmesi
- İnsanların gelir ve eğitim seviyesinin artması
- Farklı kültürleri ve doğal oluşumları görme isteği
- Hızlı sanayileşme ve kentleşme sonucunda ortaya çıkan sorunlar vb. nedenlerden dolayı turizm ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Turizm sonucunda küresel anlamda insanlar arası etkileşim artmıştır.

Ülke	Gelen turist sayısı (milyon)
1. Fransa	48,4
2. Meksika	31,9
3. İspanya	31,2
4. Türkiye	29,9
5. İtalya	26,9

Ülke	Turizm Geliri (milyar dolar)
1. ABD	72
2. İspanya	40
3. Fransa	34
4. İtalya	27
10. Türkiye	17

Ülkelere göre gelen turist sayıları ve turizm gelirleri (2021)

2. **Aşağıdakilerden hangisi turizmin sosyal ve kültürel etkilerinden biri değildir?**

A) Toplumun eğitim ve kültür seviyesini yükseltir.

B) Yabancı dil öğrenen kişi sayısının artmasını sağlar.

C) Farklı kültürdeki insanların birbirini tanımasını sağlar.

D) İstihdam oluşturarak farklı sektörlerin gelişimini sağlar.

E) Toplumlar arasında hoşgörü kültürünün gelişmesini sağlar.

Ephesus Akademi

1-E 2-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Sanayileşme Süreci: Almanya

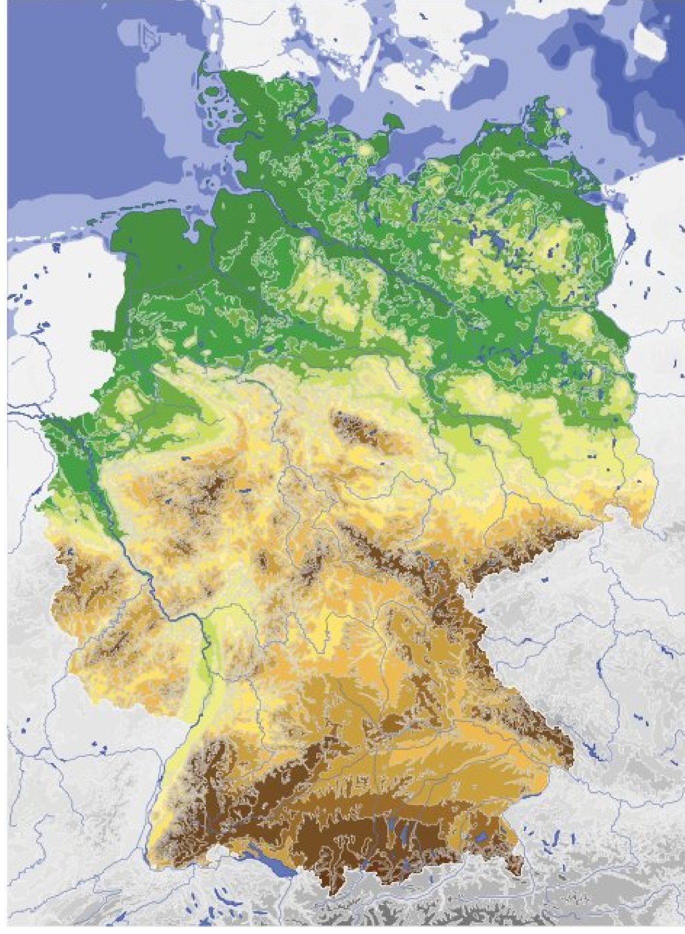
Orta Avrupa'da yer alan Almanya sanayileşmiş ülkelerdendir. Almanya 16 eyaletten oluşur. Ülke 3 Ekim 1990 tarihinde Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile birleşmiş ve sınırları genişlemiştir.

Resmi Adı:	Almanya Federal Cumhuriyeti
Yönetim Şekli:	Federal Cumhuriyet
Başkenti:	Berlin
Resmî Dili:	Almanca
Nüfusu:	83.517.046
Kişi Başına Düşen GSMH:	41.244$
Okuryazar Oranı:	%99,5
Yıllık Nüfus Artış Hızı:	% 0,3
Ortalama Yaşam Süresi:	81,9

Almanya'nın Doğal Özellikleri

- Genel olarak kuzeyden güneye doğru yükselti artar.
- Yeryüzü şekilleri bakımından Kuzey, Orta ve Güney Almanya olmak üzere 3 coğrafi bölgeye ayrılır.
- Ren Nehri ulaşım açısından oldukça elverişlidir.
- Almanya'da ülkenin kuzeyinde ılıman okyanusal iklim, orta ve güney kesimlerinde ise karasal iklim şartları hâkimdir.
- Ormanlar daha çok güneydeki dağlık alanlarda bulunur.

3. **Almanya ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Nüfus artış hızını artırıcı politika uygular.

B) Avrupa'da sanayileşme hareketini başlatan ilk ülkedir.

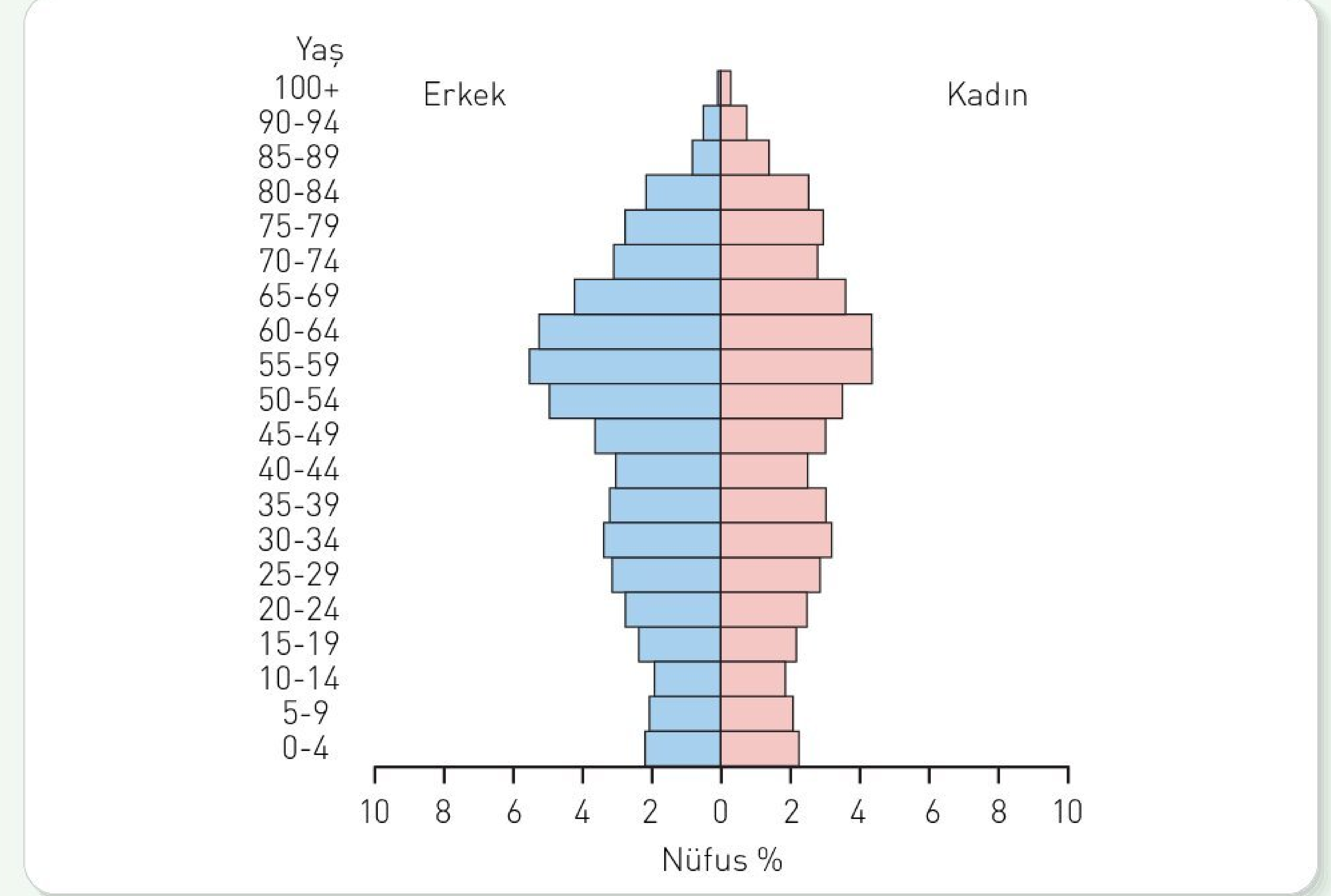
C) Sanayi faaliyetleri için gerekli olan ham maddeyi daha çok ithal eder.

D) Ülkenin ihtiyacı olan iş gücünün bir bölümü diğer ülkelerden karşılanır.

E) Almanya, günümüzde dünyanın dördüncü büyük ekonomisine sahiptir.

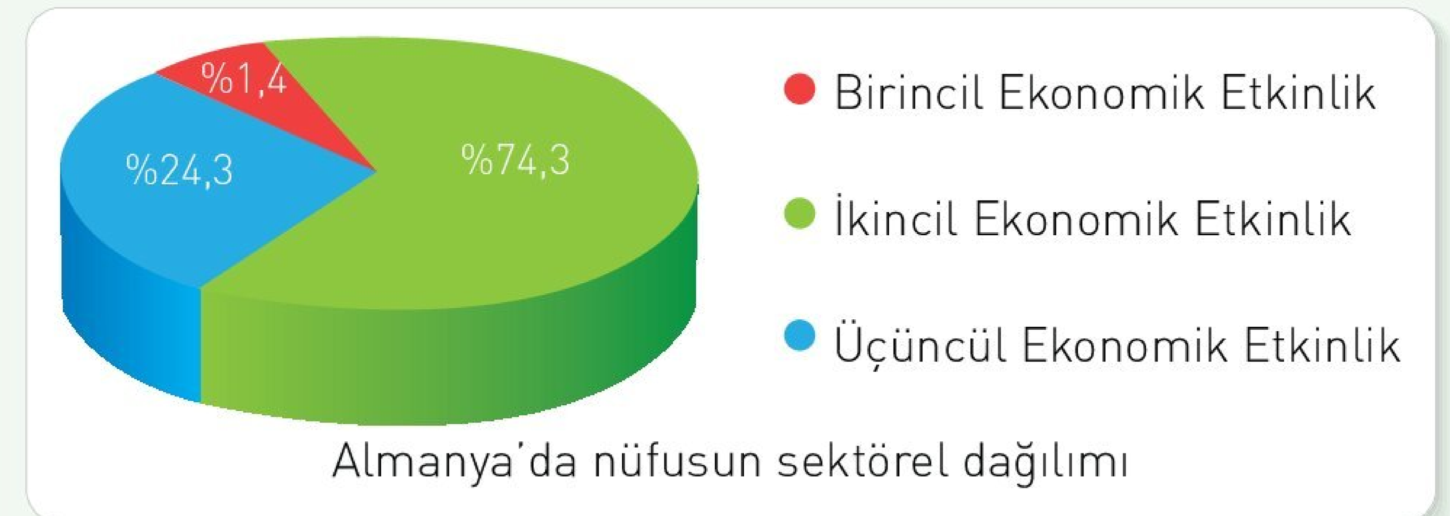
Almanya'nın Beşerî Özellikleri

- Almanya'nın nüfusu 2024 verilerine göre yaklaşık 83 milyondur.
- Nüfusun en yoğun olduğu alan Ruhr Havzası'dır.
- Nüfus artış hızı 2024 verilerine göre %0,1'dir.
- Almanya'nın dar tabanlı nüfus piramidi genç nüfus oranının az, yaşlı nüfus oranının fazla olduğunu gösterir.
- Almanya nüfusunun yaklaşık %86'sı şehirlerde yaşar.

Almanya'nın Ekonomik Özellikleri

- Ülkede tarımsal verim yüksektir.
- Tarım ve hayvancılık gelişmiştir.
- Ruhr bölgesindeki kömür yatakları sanayileşme sürecine ilk başlayan ülkelerden olmasını sağlamıştır.
- Almanya'da sanayileşme süreci 1824'ten sonra İngiltere'den ithal edilen makinelerin ve diğer ülkelerdeki teknolojinin taklit edilmesiyle başlamıştır.
- Almanya sanayileşme sürecinde yüksek gümrük vergileriyle üretimi korumuştur.
- Almanya günümüzde Avrupa'nın en büyük, dünyanın da dördüncü büyük ekonomisine sahiptir.
- Otomotiv, savunma, kimya ve elektronik sanayi gelişmiştir.

Almanya'da nüfusun sektörel dağılımı

4. **Almanya'nın sanayileşme sürecine aşağıda verilenlerden hangisinin katkısı <u>daha az</u> olmuştur?**

A) Gelişmiş kara yolu ağının

B) Ruhr Bölgesi'ndeki taş kömürünün

C) Akarsuların kanallarla limanlara bağlanmasının

D) İngiltere'den ithal edilen makinelerin taklit edilmesinin

E) Sanayileşmiş ülkelerden teknik bilgilerin transfer edilmesinin

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Tarım-Ekonomi İlişkisi: Fransa ve Somali

- Gelişmiş ülkelerde tarım, ülke ihtiyacını karşılamasının yanı sıra sanayi ham maddesi elde etmek ve ihracat amacıyla **entansif (modern)** yöntemlerle yapılır.
- Entansif yöntemde doğa koşullarının etkisi azdır.
- Tarımda makine kullanımının fazla olmasından dolayı insan gücüne duyulan ihtiyaç ve tarım sektöründe çalışanların oranı azdır.
- ABD, Hollanda ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerde entansif tarım yöntemleri uygulanır.
- Az gelişmiş ülkelerde tarım daha çok temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan **ekstansif (geleneksel)** yöntemlerle yapılır.
- Bu tür ülkelerde tarım genellikle doğa koşullarına bağlı olduğu için tarımsal üretimde dalgalanmalar görülür.
- Tarımda makineleşme az olduğu için insan ve hayvan gücünün kullanımı fazladır.
- Bu ülkelerde elde edilen verim düşüktür.
- Afganistan, Nijer, Kenya, Somali, Sudan gibi az gelişmiş ülkelerde **ekstansif** tarım yöntemleri uygulanır.

Fransa

- Fransa, Batı Avrupa'da yer alır. Ülkenin doğusunda İtalya, İsviçre ve Almanya; kuzeydoğusunda Lüksemburg ve Belçika; batısında İspanya, Andora ve Atlas Okyanusu, kuzeyinde Manş ve Kuzey denizleri bulunmaktadır.
- Fransa'nın ekonomisi büyük oranda hizmetler ve sanayi sektörüne dayanır.
- Entansif tarım yöntemleri uygulanan Fransa'da tarımsal üretimde doğadaki şartların etkisi az ve verim fazladır.

Somali

- Somali, Afrika'nın doğusunda yer alır. Ülkenin kuzeybatısında Cibuti, güneybatısında Kenya, kuzeyinde Aden Körfezi doğusunda Hint Okyanusu, batısında ise Etiyopya yer almaktadır.
- Somali'nin ekonomisi büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayanır.
- Tarım faaliyetlerinin ekstansif yöntemlerle yapıldığı Somali'de doğadaki şartların üretim üzerinde etkisi fazla ve verim düşüktür.

Ephesus Akademi

5. Hollanda, ABD, Fransa gibi gelişmiş ülkelerde tarım sektöründe çalışan nüfus çok az olmasına rağmen tarımsal üretim miktarının fazla olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tarım alanlarının fazla olması

B) Su kaynaklarının yaygın olması

C) Tarım arazilerinin verimli olması

D) İklim şartlarının tarıma elverişli olması

E) Tarımsal üretimde yüksek teknolojiden yararlanılması

Uluslararası Örgütler

Birinci ve İkinci Dünya savaşlarında çok sayıda can kaybı yaşanmış, telafisi olmayan maddi ve manevi zararlar meydana gelmiştir. Savaşların sonucunda ortaya çıkan bu sorunların çözümlenmesi ve tekrar yaşanmaması için uluslararası örgütler kurulmuştur.

Uluslararası Örgütler

Küresel Örgütler

- Birleşmiş Milletler (BM)
- İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
- Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)
- Grup 20 (G-20)
- Gelişen Sekiz Ülke (D-8)
- Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

Bölgesel Örgütler

- Avrupa Birliği (AB)
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)
- Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)
- Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)
- Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT-ECO)
- Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)

Çevreci Örgütler

- Yeşil Barış Örgütü (Greenpeace)
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)
- Avrupa Çevre Ajansı (EEA)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)

- 10-14 Eylül 1960'ta kurulmuştur.
- 13 üyeye sahiptir. (İran, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan, Venezuela, Kongo Cumhuriyeti, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Nijerya, Gabon, Angola, Ekvator Ginesi)

Merkezi
Viyana (Avusturya)

Ülke Sayısı
13

Türkiye üye değildir.

- OPEC'in amacı petrol fiyatlarını belirlemenin yanı sıra üye ülkelerin petrol politikalarını koordine etmektir.
- OPEC ülkeleri, ham petrol rezervlerinin üçte ikisini, doğal gaz rezervlerinin ise üçte birini elinde bulundurur.

6. Türkiye uluslararası örgütlerden bazılarında kurucu üye iken bazılarına ise sonradan üye olmuştur.

Buna göre aşağıdaki örgütlerden hangisi bunlardan biri değildir?

A) Birleşmiş Milletler (BM)

B) İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

C) Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)

D) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

Birleşmiş Milletler

- İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerin öncülüğünde savaş sonrası çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek amacıyla 24 Ekim 1945 tarihinde kurulmuştur.

Merkezi
New York (ABD)

Ülke Sayısı
193

Türkiye üyedir.

- Kurumun amacı; barışı tehlikeye sokacak durumlara karşı önlem almak, ülkeler arasında dostça ilişkiler geliştirmek, uluslararası anlamda ekonomik ve sosyal iş birliği sağlamaktadır.
- BM'nin ana organları; Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı ve BM Sekreterliği'dir.

Ephesus Akademi

NOT!

BM Güvenlik Konseyi'nin ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin oluşan 5 daimi üyesinin veto yetkisi vardır.

Fransa · İngiltere · Rusya · Çin · ABD · **FIRÇA**

Beş ana organ dışında Birleşmiş Milletler ile ilişkilendirilen uluslararası örgütler ve bunlara bağlı uzmanlık kuruluşlarından bazıları şunlardır;

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD)
- Uluslararası Para Fonu (IMF)
- Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
- Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO)
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
- Dünya Bankası (WB)
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)
- Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA)

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

- 1969 yılında İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) adıyla İsrail'in işgali altındaki Mescidi Aksa'nın (Kudüs) yakılmasına tepki üzerine kurulmuştur. 2011 yılında örgütün ismi İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) olarak değiştirilmiştir.

Merkezi
Cidde (Suudi Arabistan)

Ülke Sayısı
57

Türkiye üyedir

- İİT'nin 57 üye ülkesi bulunmaktadır.
- İİT'nin amacı, İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye ülkeler arasındaki iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmektir.

7. **Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi beş üyesinden biri değildir?**

A) Fransa B) Almanya C) İngiltere

D) Rusya E) Çin

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

Merkezi
Paris (Fransa)

Ülke Sayısı
38

Türkiye üyedir

- 30 Eylül 1961 tarihinde Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (OEEC) yerine geçmiştir.
- Paris merkezli küresel ve ekonomik bir örgüttür.
- OECD'nin başlıca amaçları şunlardır:

1. Üye ülkelere kendi kendine yetecek ekonomik gelişme ve istihdamı sağlamak,
2. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamak,
3. Uluslararası ticaretin yapılan taahhütlere bağlı kalınarak ve ayrımcılık uygulanmadan gelişmesini desteklemektedir.

G-20 (Group of 20)

Merkezi
Yeni Delhi (Hindistan)

Ülke Sayısı
21

Türkiye üyedir

- Dünyanın bazı bölgelerinde yaşanan finansal krizlere bağlı olarak kurulmuştur.
- Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin oluşturduğu ve küresel ekonomik kararların alındığı bir platformdur.
- G-20 uluslararası ekonomik iş birliğini artırmayı hedeflemektedir.
- G-20 ülkeleri seçilirken finans, jeostratejik konum, nüfus, bulunan bölgede önemli olma durumu gibi faktörler gözetilmiştir.
- G-20 üyeleri; Türkiye, ABD, İngiltere, Rusya, Japonya, Kanada, Almanya, Fransa, İtalya, Avustralya, Brezilya, Arjantin, Hindistan, Çin, Endonezya, Meksika, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore ile AB Komisyonu ve AB Konseyi üyeleridir.

Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

Merkezi
İstanbul (Türkiye)

Ülke Sayısı
8

Türkiye üyedir

- 15 Haziran 1997'de İstanbul'da kurulmuştur.
- D-8 üyesi ülkeler aynı zamanda İİT'ye de üyedir.
- Örgüte üye ülkeler; Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'dır.
- Kuruluş amacı üye ülkeler arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğini ön planda tutarak gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisindeki konumunu iyileştirmektir.

8. Aşağıda bazı örgütler ve bunların merkezlerinin bulunduğu şehirlerle ilgili yapılan eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) Avrupa Birliği – Brüksel

B) Birleşmiş Milletler – New York

C) İslam İşbirliği Teşkilatı – Mekke

D) Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü – Viyana

E) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü – Brüksel

Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO)

Merkezi
Brüksel (Belçika)

Ülke Sayısı
32

Türkiye üyedir

- 1949 yılında Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak için ABD öncülüğünde kurulan askerî bir örgüttür.
- Türkiye, Kore Savaşı'nda kazandığı başarılar sayesinde 1952 yılında NATO'ya üye olmuştur.
- NATO üye ülkelerden herhangi birine yapılan saldırıyı tüm üye ülkelere yapılmış olarak kabul etmektedir.
- NATO hukukun üstünlüğü ve özgürlükleri tanıyan devletlerin barış ve güvenliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Avrupa Birliği (AB)

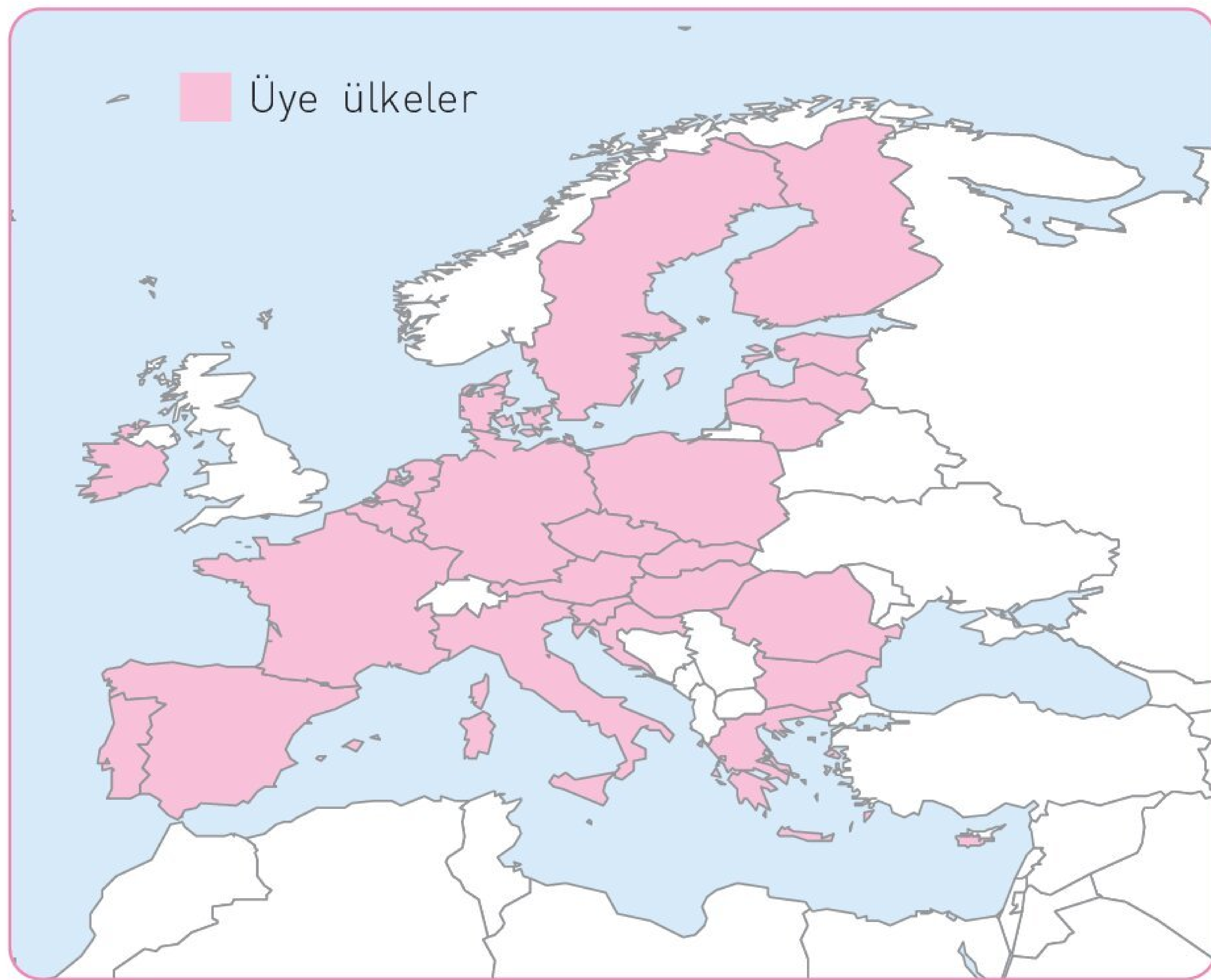

- Temeli 1951 yılında Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg tarafından imzalanan Paris Antlaşması kapsamındaki Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na dayanmaktadır.
- 1992 yılında Hollanda'nın Maastricht kentinde imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması'yla örgüt günümüzdeki ismini almıştır.
- 2020 yılında Birleşik Krallık AB'den ayrılmış böylece üye sayısı 27 olmuştur.

Merkezi
Brüksel (Belçika)

Ülke Sayısı
27

Türkiye üye değildir.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

- 1994 tarihinde kurulmuş bölgesel bir örgüttür.
- Topluluğa üye ülkeler; Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Moldova, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan, Rusya'dır.
- Bağımsız Devletler Topluluğu, siyasi bir örgüt olarak kurulmuş fakat zamanla üye ülkeler arasında yapılan ekonomik iş birliği ve ortaklık anlaşmalarıyla ekonomik bir özellikte kazanmıştır.

Merkezi
Minsk (Belarus)

Ülke Sayısı
9

Türkiye üye değildir.

9. Aşağıda bazı ülkelerle bu ülkelerin üye oldukları küresel veya bölgesel örgütler verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde bir ülke üye olmadığı bir örgütle birlikte verilmiştir?

	Ülke	Örgüt
A)	İngiltere	Avrupa Birliği
B)	Rusya	Bağımsız Devletler Topluluğu
C)	ABD	Birleşmiş Milletler
D)	Türkiye	NATO
E)	Nijerya	Gelişen Sekiz Ülke

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)

- 2003 yılında Pakistan'ın İslamabad şehrinde kurulmuştur.
- Türkiye, İran, Pakistan tarafından kurulan Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla diğer Türk devletlerinin de dahil olduğu ekonomik bir örgüttür.

Merkezi
Tahran (İran)

Ülke Sayısı
10

Türkiye üyedir

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

- 1992 tarihinde Türkiye'nin öncülüğünde kurulmuştur.
- Ekonomik bir örgüttür.
- Merkezi İstanbul'da bulunur.
- Örgütün kurucu üyeleri Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan ve Romanya; diğer üyeler ise Arnavutluk, Sırbistan ve Yunanistan'dır.
- KEİ Deklarasyonu'nda ilgili organizasyon, teşebbüs ve firmaların da katılımıyla (ulaştırma-haberleşme, bilişim, iktisadi ve ticari bilgi alışverişi, ürünlerin standardizasyon ve sertifikasyonu, enerji, madencilik, turizm, tarım ve tarıma dayalı sanayi, hayvansal ve sıhhi koruma, sağlık ve eczacılık, bilim ve teknoloji) alanlarında ortak projeler geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Merkezi
İstanbul (Türkiye)

Ülke Sayısı
13

Türkiye üyedir

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

10.

Yukarıdaki haritada Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na üye ülkeler renklendirilerek gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu örgüte üye ülkelerden biri değildir?

A) Rusya B) Ukrayna C) Polonya D) Azerbaycan E) Ermenistan

Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)

- 1994 yılında kurulan bölgesel ve ekonomik bir örgüttür.
- Kuzey Amerika Kıtası'nda yer alan Kanada, ABD ve Meksika üye ülkelerdir.
- Kuzey Amerika ülkelerinin ticari yatırımlarını artırmak ve bu ülkelerin ekonomik anlamda daha güçlü hâle gelmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Merkezi
Washington (ABD)

Ülke Sayısı
3

Türkiye üye değildir.

11. Aşağıda verilen NATO üyesi ülkelerden hangisi aynı zamanda NAFTA üyesidir?

A) Türkiye B) ABD C) Hollanda D) İngiltere E) İtalya

12. Türkiye bazı uluslararası veya bölgesel örgütlerin kuruluşunda aktif rol alarak kurucu üye olmuştur.

Bu yargıya destek sağlamak için aşağıdakilerden hangisi örnek verilebilir?

A) Avrupa Birliği (AB)

B) Petrol İhraç Eden Ülkeler (OPEC)

C) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

D) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

Siyasi Örgütler	Ekonomik Örgütler	Askerî Örgütler	Çevreci Örgütler
BM	OPEC	NATO	Greenpeace
İİT	OECD		WWF
BDT	NAFTA		UNEP
AB	ECO		APA
TDT	ECO		
	KEİ		
	G-20		
	D-8		

Ephesus Akademi

13. Aşağıdakilerden hangisi küresel çapta faaliyet gösteren örgütlerden biri değildir?

A) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

B) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

C) İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

D) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

E) Birleşmiş Milletler (BM)

14.
I. NATO'nun kurucu üyeleri arasında yer alır.
II. NATO'nun Türkiye'de çok sayıda askeri üssü bulunur.
III. Türkiye'nin NATO'ya üye olmasında Kore Savaşı'ndaki başarısı etkili olmuştur.

Türkiye ile NATO ilişkileri hakkında yukarıda verilen yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

10-C 11-B 12-E 13-B 14-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sanayileşmeyle artan üretime bağlı olarak ham madde talebi artmıştır. Bu durum ham madde ticaretinin gelişmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak günümüzde çeşitli ham madde ve üretim bölgeleri ortaya çıkmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yeterli ham maddeye sahip olmadığı halde önemli bir üretim merkezidir?

A) Rusya B) Somali C) Nijerya
D) Japonya E) ABD

2. **Küresel ticaret faaliyetlerinin ortaya çıkmasında**

I. bilim ve teknolojinin gelişmesi,
II. ham maddelerin dağılışının bölgelere veya ülkelere göre farklılık göstermesi,
III. ülkelerin kendi ihtiyaçlarını kendisi üretecek kaynaklara sahip olmaması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

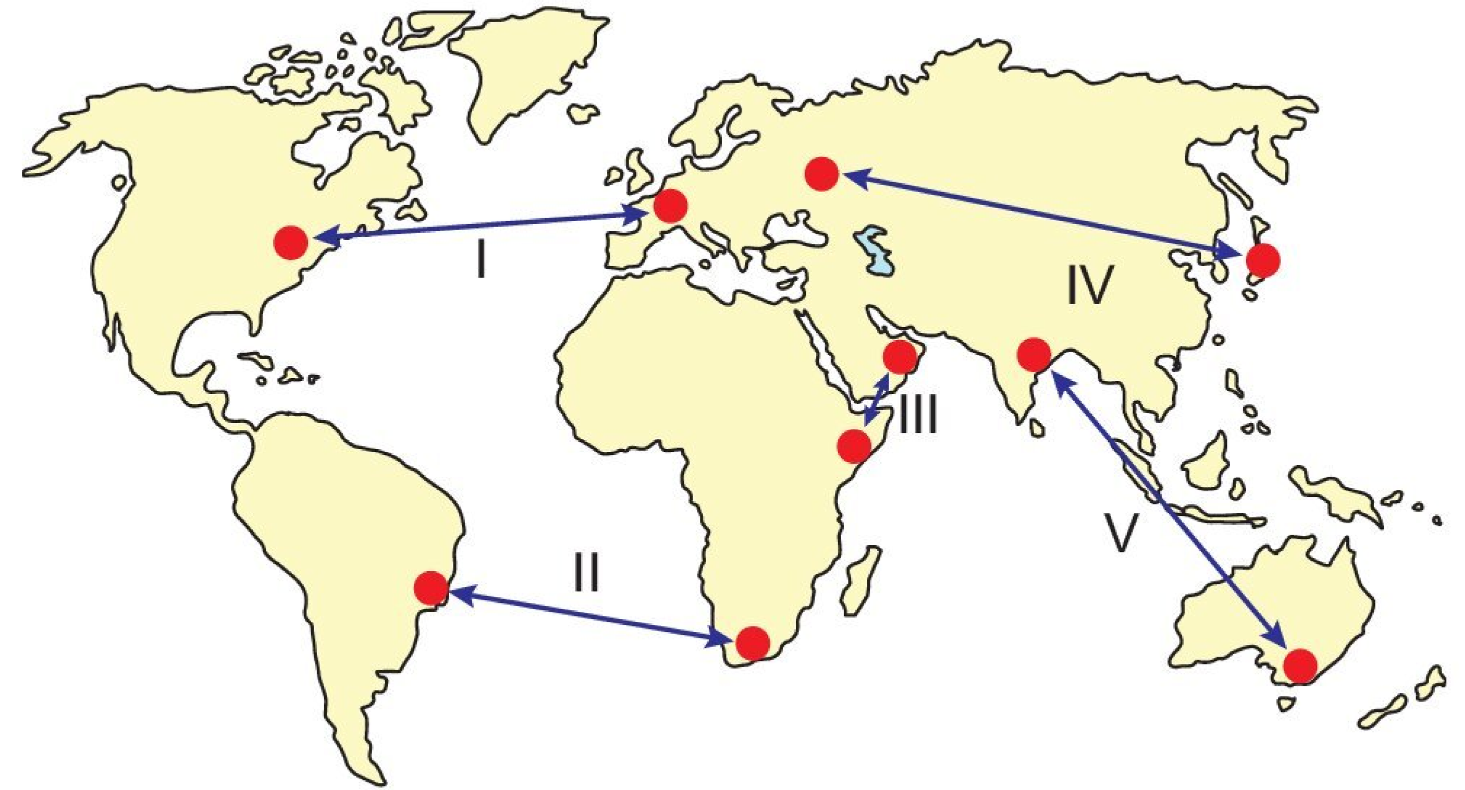
3. I. Ülkeye önemli bir döviz girdisi sağlayarak, dış ticaret açığının kapanmasında büyük pay sahibi olması
II. Turizm bölgelerinde yerli ve yabancı turist sayısının artmasıyla turistik tesis ihtiyacının karşılanması için doğal alanların tahribi, aşırı su kullanımı, orman yangınları, trafik, çevre ve ses kirliliği gibi sorunlar yaşanması
III. Turizm ile insanların kurdukları sosyal ilişkilerin toplumsal yapıyı etkilemesi

Yukarıda Türkiye'deki turizm politikalarının çevresel, kültürel ve ekonomik alandaki etkilerinden bazıları verilmiştir.

Bu etkilerin ait olduğu alanlarla ilgili yapılan aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

	Çevresel	Kültürel	Ekonomik
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	III	I
D)	II	I	III
E)	III	I	II

4. Küresel ticaret ağının yoğunluğu bölgelere göre farklılık gösterir.

Yukarıda numaralandırılarak gösterilen hatlardan hangisinde küresel ticaret yoğunluğu daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Fransa'nın tarım faaliyetleri ile ilgili olarak**

I. Tarım sektöründe çalışan nüfus oranı azdır.
II. Entansif tarım yöntemleri kullanıldığından verimlilik yüksektir.
III. Tarımda doğal koşulların etkisi fazla olduğundan üretim miktarında yaşanan dalgalanmalar fazladır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6. Bazı ülkelerin sahip oldukları doğal ve beşerî özelliklerin sanayileşme sürecine katkı sağladığı görülmektedir. İngiltere dünyada sanayileşme sürecinin başladığı ilk ülke olmuştur.

Buna göre İngiltere'nin sanayileşme sürecine aşağıdaki özelliklerinden hangisinin katkısı olmamıştır?

A) Ada ülkesi olması
B) Zengin kömür yataklarına sahip olması
C) Güçlü bir deniz ticaret filosuna sahip olması
D) Akarsularının üzerinde ulaşım yapılabilmesi
E) Hidroelektrik enerji potansiyelinin düşük olması

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması ile kurulmuştur. Bu örgütün temel hedefleri

- işsizliği azaltmak,
- üye ülkelerde yaşam standardını iyileştirmek,
- dünya ticaretinin gelişmesine destek vermektir.

Bu bilgilere göre OECD hakkında

I. Küresel bir örgüttür.
II. Üyeleri Avrupa ülkelerinden oluşur.
III. Ekonomik hedefler üzerine kurulmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

8. BM (Birleşmiş Milletler) 2. Dünya Savaşından sonra savaşı kazanan devletler öncülüğünde ülkeler arasında çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek amacıyla kurulmuştur. Örgütün genel amacı barışı tehlikeye sokacak durumlara karşı önlem almak, ülkeler arasında dostça ilişkileri geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda Birleşmiş Milletler bünyesinde beş ana organ ve farklı görevleri olan çok sayıda organ kurulmuştur.

Aşağıda verilen Birleşmiş Milletlerin beş ana organı ve bu organlara ait görev eşleştirilmelerinden hangisi yanlıştır?

A) Genel kurul → Yerel, bölgesel veya küresel sorunları görüşmek
B) Güvenlik Konseyi → BM'nin amaç ve ilkeleri çerçevesinde uluslararası barış ve güvenliği sağlamak
C) Genel Sekreterlik → Uluslararası barış ve güvenliğin tehlikeye düşebileceğini düşündüğü herhangi bir durumda askeri müdahale kararı almak
D) Uluslararası Adalet Divanı → BM tarafından tanınan ülkeler arasındaki uluslararası hukuka aykırı sorunları çözmek
E) Ekonomik ve Sosyal Konsey → Yaşam standartlarını yükseltmek, istihdamı artırmak ekonomik ve sosyal ilerleme ile kalkınmayı sağlamak

Ephesus Akademi

9. Aşağıdaki haritada Avrupa Birliği'ne üye olan ülkeler mavi renkle gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangileri Avrupa Birliği üyesi değildir?

A) Almanya-Danimarka – İtalya
B) Belçika – Hollanda – Lüksemburg
C) İspanya – Portekiz – İsveç
D) İngiltere – İsviçre – Norveç
E) Bulgaristan – Romanya – Polonya

10. Aşağıdaki tabloda A ve B harfleri ile gösterilen iki farklı ülkenin üye olduğu bazı örgütler ✓ simgesi ile gösterilmiştir.

	Ülkeler	
Örgütler	**A**	**B**
NATO	✓	
NAFTA	✓	
BM	✓	✓
KEİ		✓
BDT		✓

Tablodaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bu ülkeler aşağıdakilerden hangileri olabilir?

	A	B
A)	Rusya	Almanya
B)	ABD	Rusya
C)	Almanya	İngiltere
D)	Kanada	Hindistan
E)	Brezilya	Çin

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.
- Gelişmiş ülkelerde artan nüfus karşısında tarımsal üretimin artırılması amacına bağlı olarak ortaya çıkmıştır.
- Verimi artırmak için; ilaçlama, sulama, gübreleme ve kaliteli tohum kullanımı gibi çalışmalar yaygındır.
- İklim ve yer şekillerinin olumsuz etkilerine karşı alınan önlemler doğal koşulların üretime etkisini azaltmıştır.
- Üretimde dalgalanma azdır.

Aşağıdakilerden hangisi bazı özellikleri verilen bu tarım metodu ve onun uygulandığı ülkeye örnek olarak verilebilir?

A) Plantasyon- Brezilya

B) Ekstansif- Rusya

C) Entansif - Hollanda

D) Nadas - Somali

E) Polikültür - Meksika

2. **Fransa'da XX. yüzyılda tarımsal üretimde verim artışı yaşanmasında**

I. nadas alanlarının artması,

II. verimi fazla olan tohumların kullanımı,

III. organik tarım faaliyetlerinin öneminin artması,

IV. makineli tarım ve modern sulama tekniklerinin yaygınlaşması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

3. Almanya, doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olmadığı için sanayi faaliyetleri açısından gerekli ham maddelerin çoğunu dışarıdan almaktadır. Fakat sahip olduğu önemli ---- yatakları sayesinde sanayileşme sürecine ilk başlayan ülkelerden biri olmuştur.

Yukarıdaki parçada ---- ile boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

A) Doğal gaz B) Petrol C) Uranyum

D) Kömür E) Demir

Ephesus Akademi

4. **Sanayileşmenin uzun yıllar Sanayi Devrimi'nin başladığı yer olan İngiltere ile sınırlı kalmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İngiltere'nin makine ihracatını yasaklaması

B) O yıllarda kömürün sadece İngiltere'de çıkarılması

C) Makinelerin sadece tekstil sanayisinde kullanılması

D) İlk yapılan makinelerin iş güvenliği açısından tehlikeli olması

E) Londra tipi hava kirliliğine neden olmasından dolayı diğer ülkelerin mesafeli durması

5. Dünyada ortaya çıkan bazı sorunların çözümlenmesi ve tekrar yaşanmaması için küresel veya bölgesel çapta örgütler kurulmuştur.

Buna göre küresel ve bölgesel örgütlere verilen aşağıdaki örneklerden hangisi doğrudur?

	Küresel	Bölgesel
A)	Avrupa Birliği (AB)	Grup 20 (G-20)
B)	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)	Gelişen Sekiz Ülke (D-8)
C)	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)	İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)
D)	Birleşmiş Milletler (BM)	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)
E)	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD)	Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

6. 1969 yılında İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) olarak İsrail'in işgali altındaki Mescidi Aksa'nın yakılmasına tepki amaçlı kurulmuştur. Bu örgüt 2011 yılında isim değişikliği yaparak İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) adını almıştır.

Bu örgüt hakkında verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Uluslararası bir örgüttür.

B) Merkezi Suudi Arabistan'ın Mekke kentindedir.

C) Türkiye, kuruluşundan bu yana bu örgüte üyedir.

D) Türkiye bir süre dönem başkanlığını üstlenmiştir.

E) Amacı; İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üyeler arası iş birliğini güçlendirmektir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki şemada uluslararası örgütler faaliyet alanına göre sınıflandırılmıştır.

Buna göre aşağıda verilen örgütlerden hangisi farklı bir sınıflandırmada yer alır?

A) Birleşmiş Milletler (BM)

B) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

C) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

D) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

E) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

8. **Aşağıdakilerden hangisi günümüzde Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) üyesidir?**

A) Venezuela B) Rusya C) Katar

D) Mısır E) Suriye

9. • Dünya Bankası (WB)
• Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
• Uluslararası Para Fonu (IMF)

Yukarıda verilen kuruluşlar aşağıdaki örgütlerden hangisine bağlıdır?

A) Avrupa Birliği (AB)

B) Birleşmiş Milletler (BM)

C) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

D) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

E) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

10. **Türkiye'nin aşağıda verilen küresel ve bölgesel örgütlerden hangisi ile olan ticaret hacmi diğerlerinden daha fazladır?**

A) Avrupa Birliği (AB)

B) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

C) Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)

D) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

E) Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)

Ephesus Akademi

11. Aşağıdaki haritada Avrupa Birliği ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

Euro kullanan AB üyesi ülkeler
AB üyesi olmayan ülkeler
Euro kullanmayan AB üyesi ülkeler

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisi Avrupa Birliği (AB) üyesi olduğu halde günlük yaşamda euro yerine kendi para birimini kullanmaktadır?

A) İngiltere B) Norveç C) İsviçre

D) İsveç E) İspanya

12. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası askeri bir örgüttür?**

A) NATO B) BM C) OECD

D) BDT E) AB

13. Aşağıda bazı örgütler özeliklerine göre sınıflandırılmıştır.

	Küresel	Bölgesel
Siyasi	BM	AB
Askerî	NATO	NAFTA
Ekonomik	OPEC	KEİ
Çevreci	Greenpeace	OECD

Yapılan bu sınıflandırmada hangi örgütler yanlış kutucukta yer almaktadır?

A) BM-NATO B) NAFTA-OECD

C) AB-KEİ D) OPEC-BM

E) Greenpeace-AB

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Birleşmiş Milletlerin kuruluş amacı; dünya barışını tehlikeye düşürecek durumlara karşı önlem almak, ülkeler arasında barışçıl ilişkiler geliştirerek yine ülkeler arasında ekonomik ve sosyal iş birliğini sağlamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda Birleşmiş Milletler için çalışan bazı ana organları bulunur.

Aşağıdakilerden hangisi bu ana organlardan biri değildir?

A) Genel Kurul

B) Güvenlik Konseyi

C) Uluslararası Adalet Divanı

D) Ekonomik ve Sosyal Konsey

E) Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)

2. I. Avrupa Birliği
II. Bağımsız Devletler Topluluğu
III. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

Yukarıdaki örgütlerin hangilerinin amaçları arasında üye ülkelerin ekonomik iş birliğini artırmak ve ekonomik çıkarlarını korumak yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Bazı ülkeler; siyasi, askerî ve ekonomik açıdan iş birliği yaparak farklı örgütler kurmuşlardır. Bu örgütlerin bazıları üye ülkelerin ticari çıkarlarını korumak, ekonomik, bilimsel ve teknolojik iş birliğini artırmak gibi ortak amaçlara sahiptir.

İstanbul'da 1992 yılında bu amaçlar doğrultusunda kurulan örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

B) İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

C) Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

D) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

E) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

4. Aşağıda, bir küresel örgütün kuruluş amaçlarından bazıları verilmiştir.

- Dünyanın bazı bölgelerinde yaşanan finansal krizlere bağlı olarak 1999 yılında ABD ve Kanada Maliye bakanlarının öncülüğünde Washington'da kurulmuştur.
- Uluslararası ekonomik iş birliğini artırmayı hedeflemektedir.
- Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin oluşturduğu ve küresel ekonomik kararların alındığı bir platformdur.

Amaçları ve bazı özellikleri belirtilen bu örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

A) G-20 (Group of 20)

B) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

C) Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)

D) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

5.
- 1949 yılında Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak için ABD öncülüğünde 12 devletin katılımıyla kurulan askerî bir örgüttür.
- Merkezi Brüksel'de (Belçika) bulunan örgüt, üye ülkelerden herhangi birine yapılan saldırıyı tüm üye ülkelere yapılmış olarak kabul etmektedir.
- Hukukun üstünlüğü ve özgürlükleri tanıyan devletlerin barış ve güvenliğinin sağlanmasını hedeflemektedir.

Bazı özellikleri ve amaçları verilen bu küresel örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

B) Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

C) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

D) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

E) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

6. XX. yüzyılda yaşanan iki dünya savaşı ve ardından yaşanan soğuk savaş yılları ülkeleri bölgesel ve küresel çapta bir araya getirerek iş birliği yapmaya zorlamıştır. Bu iş birliği neticesinde dünyada farklı ülkelerin oluşturduğu küresel veya bölgesel ölçekli örgütler kurulmuştur.

Aşağıdaki örgütlerden hangisinin böyle bir sürecin sonunda kurulduğu söylenemez?

A) Avrupa Birliği B) Greenpeace

C) Birleşmiş Milletler D) NATO

E) Bağımsız Devletler Topluluğu

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. II. Dünya Savaşından sonra günümüze kadar olan dönemde bazı ülkeler ekonomik, askerî veya siyasal anlamda iş birliği yaparak üye ülkelerin çıkarlarını korumak veya ekonomik etkinliklerini artırmak amacıyla bazı örgütler kurmuşlardır. Bu amaçlarla kurulmuş örgütlere yeni ülkelerin katılımı veya bazı ülkelerin ayrılmasıyla sınırları değişmiştir.

Bu bağlamda aşağıdakilerden hangisinin sınırları diğerlerine göre <u>daha az</u> değişmiştir?

A) Avrupa Birliği (AB)

B) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

C) Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)

D) Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü (KEİ)

E) Kuzey Amerika Serbest Ticaret Birliği (NAFTA)

8. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin de üyesi olduğu bölgesel çaplı örgütlerden biridir?**

A) Avrupa Birliği (AB)

B) Birleşmiş Milletler (BM)

C) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

D) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)

E) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

9. Ülkeler çeşitli amaçlarla küresel veya bölgesel çaptaki örgütlere üye olmaktadır.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin üye olduğu uluslararası askeri, siyasi ve ekonomik örgüt sayısı diğerlerine göre <u>daha azdır</u>?

A) İsviçre B) Çin C) İsveç

D) Rusya E) ABD

10. Türkiye küresel veya bölgesel çaptaki çok sayıda örgüte üyedir.

Buna göre

I. Grup 20 (G-20)

II. Birleşmiş Milletler (BM)

III. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

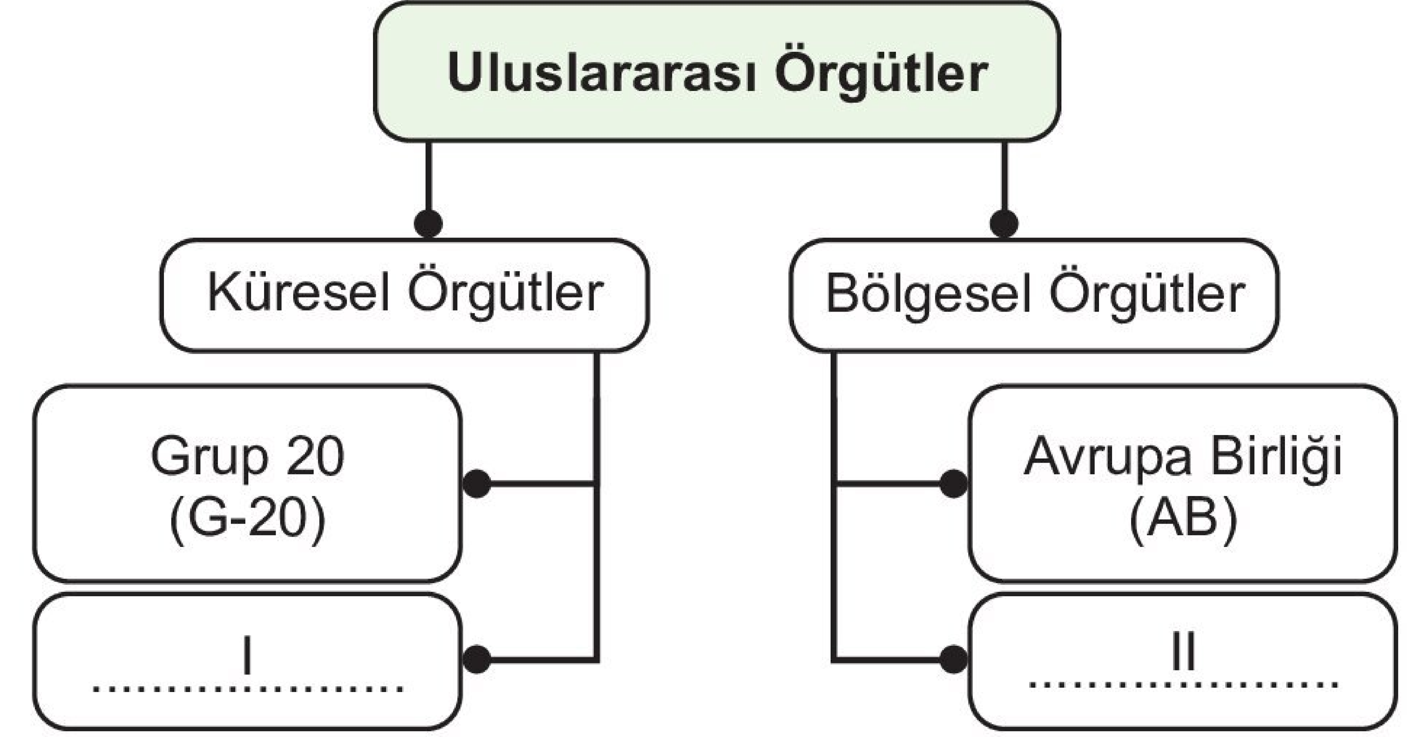
IV. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

V. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

örgütlerinden hangisi bunlardan biri <u>değildir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11. 20. yüzyılda yaşanan I ve II. Dünya savaşlarından sonra ortaya çıkan siyasi, askerî ve ekonomik sorunların tekrar yaşanmaması için küresel ve bölgesel örgütler kurulmuştur.

Yukarıdaki şemada boş bırakılan numaralı yerlere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

	I	II
A)	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)	İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)
B)	Gelişen Sekiz Ülke (D-8)	Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
C)	Kuzey Atlantik Antlaşması	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
D)	Birleşmiş Milletler (BM)	Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)
E)	Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)

12. Birleşmiş Milletlerin ana organlarından biri hakkında şu bilgiler verilmiştir.

- Barış ve güvenlik, silahlanma ve saldırganlara karşı önlem almakla görevlidir.
- 5 daimî ve her biri iki yıl süre için seçilen 10 geçici üyesi vardır. Daimî üyelerin karar almayı önleyen veto yetkisi vardır.
- Kararlarına uymayan ülkelere yaptırım uygulanabilir.

Bu özellikler aşağıdakilerden hangisine aittir?

A) Ekonomik ve Sosyal Konsey

B) Uluslararası Adalet Divanı

C) Güvenlik Konseyi

D) Dünya Bankası

E) Genel Kurul

Ephesus Akademi

1-E 2-C 3-D 4-A 5-C 6-B 7-E 8-D 9-A 10-C 11-D 12-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

JEOPOLİTİK
KONUM

Terimler ve Kavramlar

- Jeopolitik Konum
- Kültür Havzası
- Coğrafi Keşifler
- Coğrafi Konum
- Sömürgecilik

Neler Öğreneceksiniz?

- Kıtalar ve okyanusların konumsal önemindeki değişimini
- Coğrafi konumun bölgesel ve küresel etkilerini
- Tarihsel süreçte Türkiye'nin coğrafi konumunu
- Türkiye'nin jeopolitik konumunu

17. BÖLÜM

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Kıta ve Okyanusların Konumsal Önemi

Geçmişten günümüze siyasi gelişmeler, coğrafi keşifler, doğal kaynaklar, teknolojik yenilikler ve ulaşım alanındaki gelişmeler kıta ve okyanusların öneminin değişmesinde etkili olmuştur.

Coğrafi keşifler, doğal kaynakların varlığı, siyasi gelişmeler, ulaşım ve teknoloji alanındaki ilerlemeler bu değişime neden olan unsurlardır.

Kıta ve okyanusların önemindeki değişimlere örnekler:

Asya ve Avrupa Arasındaki Bağ: İpek ve Baharat Yolları

- Orta Çağ'ın sonlarına kadar ipek ve baharatın üretildiği Asya Kıtası ile bu ürünlerin pazarlandığı Avrupa kıtasını birbirine bağlayan ulaşım güzergâhında bulunan Hint Okyanusu ve Akdeniz, ticaret için oldukça önemliydi.
- Asya Kıtası'ndan yola çıkan ürünler Hint Okyanusu üzerinden deniz yoluyla önce Mısır'a ve Anadolu'ya sonra Akdeniz limanlarından Avrupa'ya ulaşmıştır.

Coğrafi Keşifler

Avrupalılar, ülkelerine ulaşan baharatlar ve değerli madenlere daha kısa yoldan ulaşabilmek için dönemin yöneticilerinden aldıkları desteklerle açık denizlere açılmışlardır. Bu amaçla harekete geçen Batılı denizciler Portekiz ve İspanya öncülüğünde, doğunun zenginliklerine ulaşmak için 15. yüzyıl sonlarında coğrafi keşifleri başlattılar.

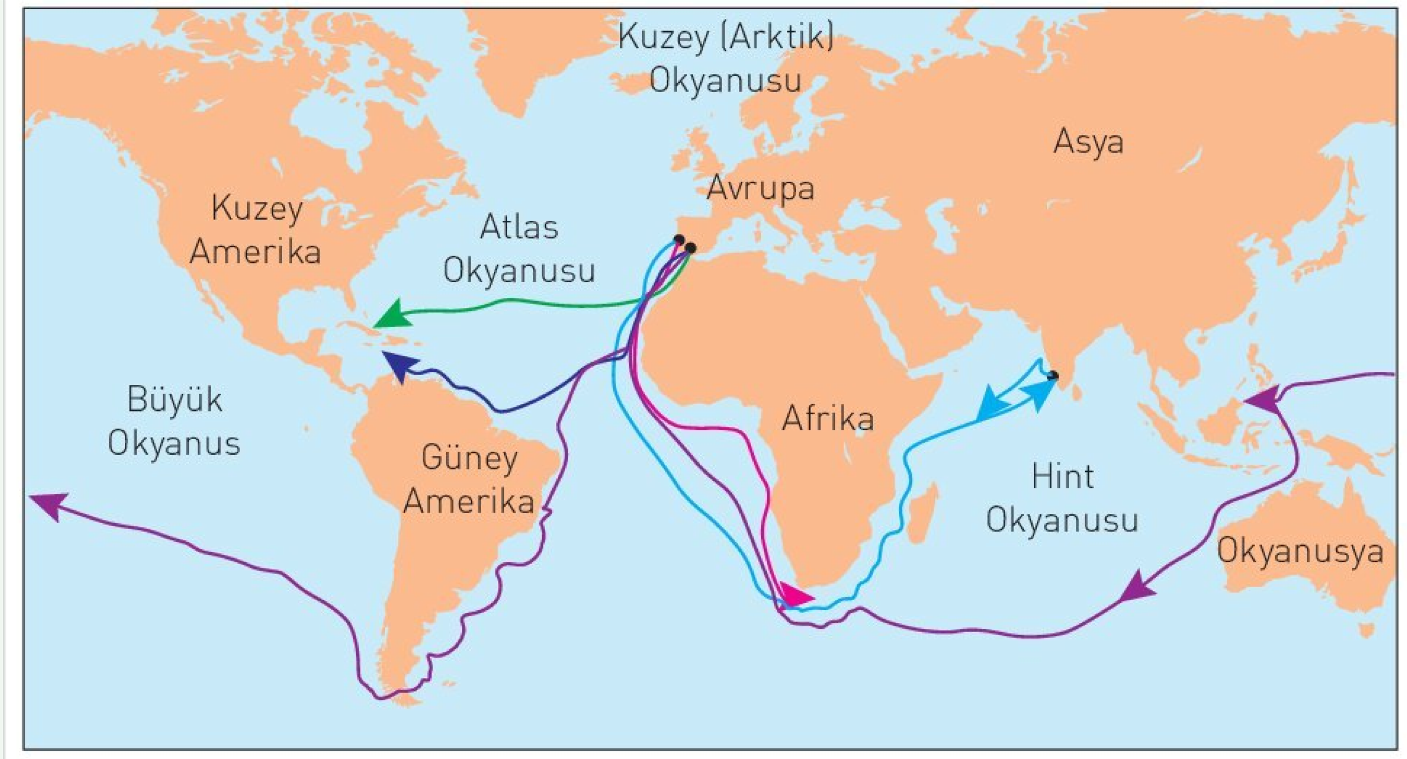
Kristof Kolomb'un, 1492 yılında ulaştığı Karayip Denizi'ndeki adaları Hint adaları olarak dünyaya duyurması Coğrafi Keşifler'in başlangıcı kabul edilir.

Amerigo Vespucci Kristof Kolomb'un duyurduğu bu yerin yeni bir kıta olduğunu dünyaya duyurmuş ve kıta onun adıyla anılmıştır.

Bartolomeu Dias, Afrika'nın güney ucunda bulunan Ümit Burnu'nu keşfetmiştir.

Vasco De Gama Ümit Burnu'nu aşarak Hint Okyanusu üzerinden Hindistan'a ulaşmıştır.

Ferdinand Magellan sürekli batıya giderek Dünya'nın etrafını dolaşabileceğini kanıtlamak için yola çıkmıştır. Filipin Adaları'nda yaptığı savaşta hayatını kaybetmiştir. Bunun üzerine ikinci kaptan olan Sebastian del Cano seferi tamamlamıştır.

Keşifler; ilerleyen süreçte Hollanda, Fransa, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinin katılımıyla daha geniş bir alana yayılmıştır. Bu durum, sömürgeciliğin hız kazanmasına neden olmuştur.

Coğrafi Keşiflerin Sonuçları

- Amerika, Avustralya, Antarktika, Grönland gibi yeni yerler bulunmuştur.
- Avrupalılar keşfedilen yerleri sömürgeleştirerek yeni pazarlar oluşturmuş ve Sanayi Devrimi'nin ortamını hazırlamışlardır.
- Avrupalılar, Çin ve Hindistan'a doğrudan ulaşabilecekleri yeni yollar bulmuş, böylece Atlas Okyanusu'ndaki limanların önemi artmıştır.
- Asya ve Avrupa arasında deniz ulaşımının sağlanacağı yeni güzergâhların ortaya çıkması Akdeniz limanlarının önemini yitirmesine neden olmuştur.
- Avrupa devletleri arasında sömürge rekabetinden dolayı savaşlar çıkmış, kilise ve din adamlarına duyulan güven azalmıştır.
- Ülkeler keşfettikleri bölgelerde merkezî yönetime bağlı ticaret merkezleri ve koloniler kurmuştur. Kurulan bu koloniler vasıtasıyla ham maddeler Batı'ya aktarılmış ve Avrupa ülkeleri ekonomik güç hâline gelmiştir.
- Yeni kıtalar, ırklar, uygarlıklar, hayvanlar ve bitkiler tanınmıştır.

Ephesus Akademi

1. I. İtalya
II. İspanya
III. Fransa
IV. Portekiz

Yukarıdaki ülkelerden hangileri coğrafi keşiflerin başlamasına öncülük eden ilk ülkeler olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Coğrafi Keşifler sonucunda Asya ve Avrupa arasında deniz ulaşımını sağlayan yeni güzergâhların ortaya çıkması ipek ve baharat ticareti sebebiyle gelişmiş olan bazı limanların önemini yitirmesine neden olmuştur.

Aşağıdaki denizlerden hangisinde yer alan limanlar bu duruma bağlı olarak daha fazla önem kaybetmiştir?

A) Akdeniz B) Karadeniz C) Baltık Denizi D) Manş Denizi E) Kuzey Denizi

1-D 2-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Yeni Su Yolları: Kanallar

İnsanlar tarafından açılan, gemilerin geçişine elverişli olan su yollarına **kanal** denir.

Doğal olan yani oluşumunda insan etkisi olmayan su yollarına **boğaz** denir.

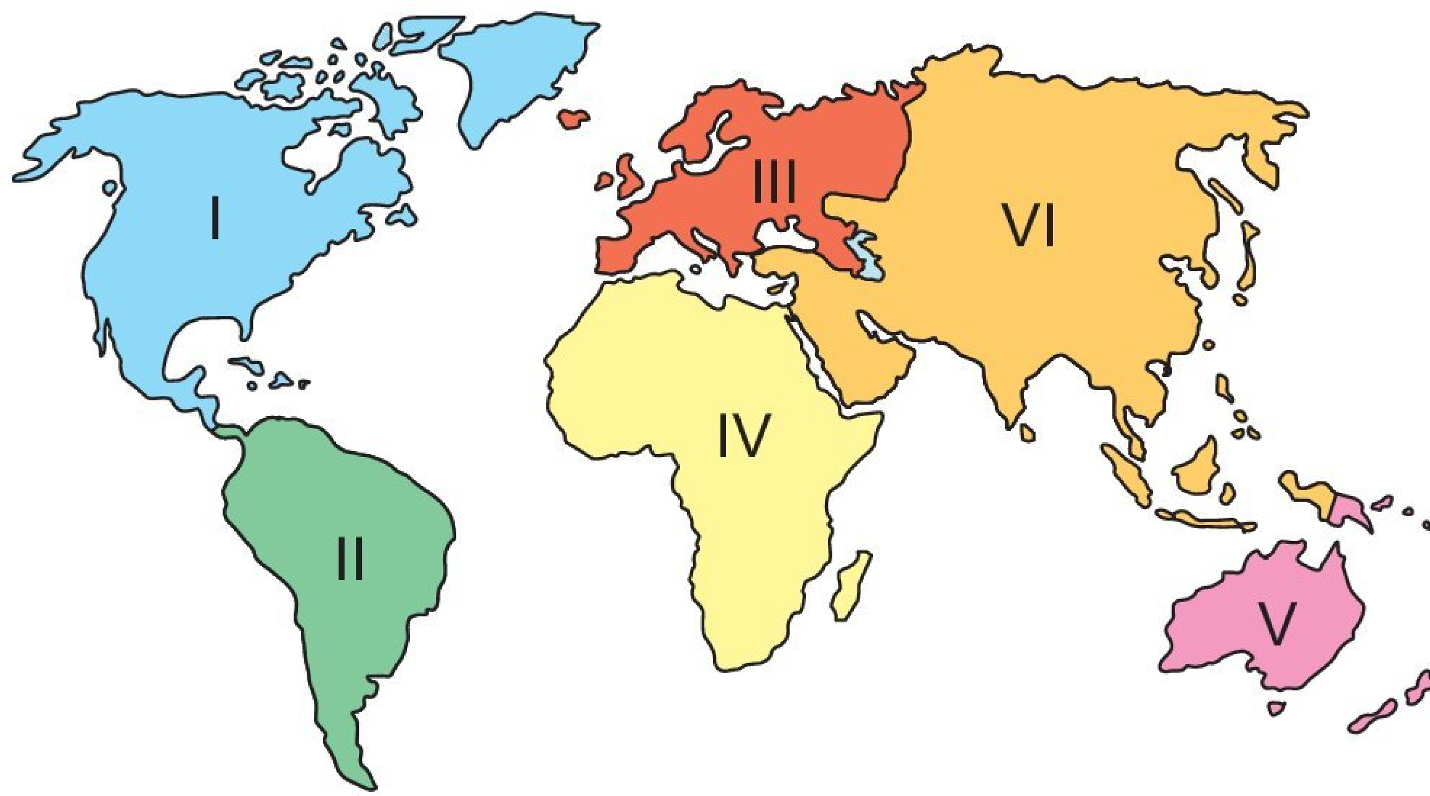
Kanallar yeni deniz yolu güzergâhlarının ortaya çıkmasına neden oldukları için kıtaların, denizlerin ve okyanusların öneminin değişmesine yol açarlar. Örneğin; coğrafi keşifler sonrası işlerliği azalan Akdeniz, Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla tekrar önemli hâle gelmiştir. Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştiren bu yapay su yolu, Güneydoğu Asya kıyılarını Hint Okyanusu ve Kızıldeniz üzerinden Akdeniz'e bağlamaktadır.

Boğazlar ve kanallar, ticari ilişkilerde önemli rol oynadığı gibi askerî açıdan da stratejik rol oynarlar.

Petrol, XX. yüzyıldan itibaren enerji ve ham madde kaynağı olarak kullanılan stratejik bir üründür. Dünya petrol rezervlerinin yaklaşık yarısı, Orta Doğu'da bulunmaktadır. Bu durum, gelişmiş ülkelerin petrol zengini bölgelere daha fazla ilgi göstermesine neden olmaktadır. Birçok devlet, bu bölgelere hâkim olma mücadelesi vermektedir.

Bu hâkimiyet mücadelesi; petrol sevkiyatında etkin şekilde kullanılan; Hürmüz Boğazı, Babülmendep Boğazı, Süveyş Kanalı, Malakka Boğazı gibi su yollarının jeopolitik öneminin artmasına neden olmaktadır.

3. Coğrafi keşiflerden önce varlığı bilinen kıtalara Eski Dünya, coğrafi keşiflerden sonra varlığından haberdar olunan kıtalara ise Yeni Dünya denir.

Buna göre haritada farklı renklerle gösterilen numaralı kıtalardan hangileri Yeni Dünya olarak adlandırılır?

A) I - II - III
B) I - II - V
C) II - III - V
D) II - IV - V
E) III - IV - V

Süveyş Kanalı

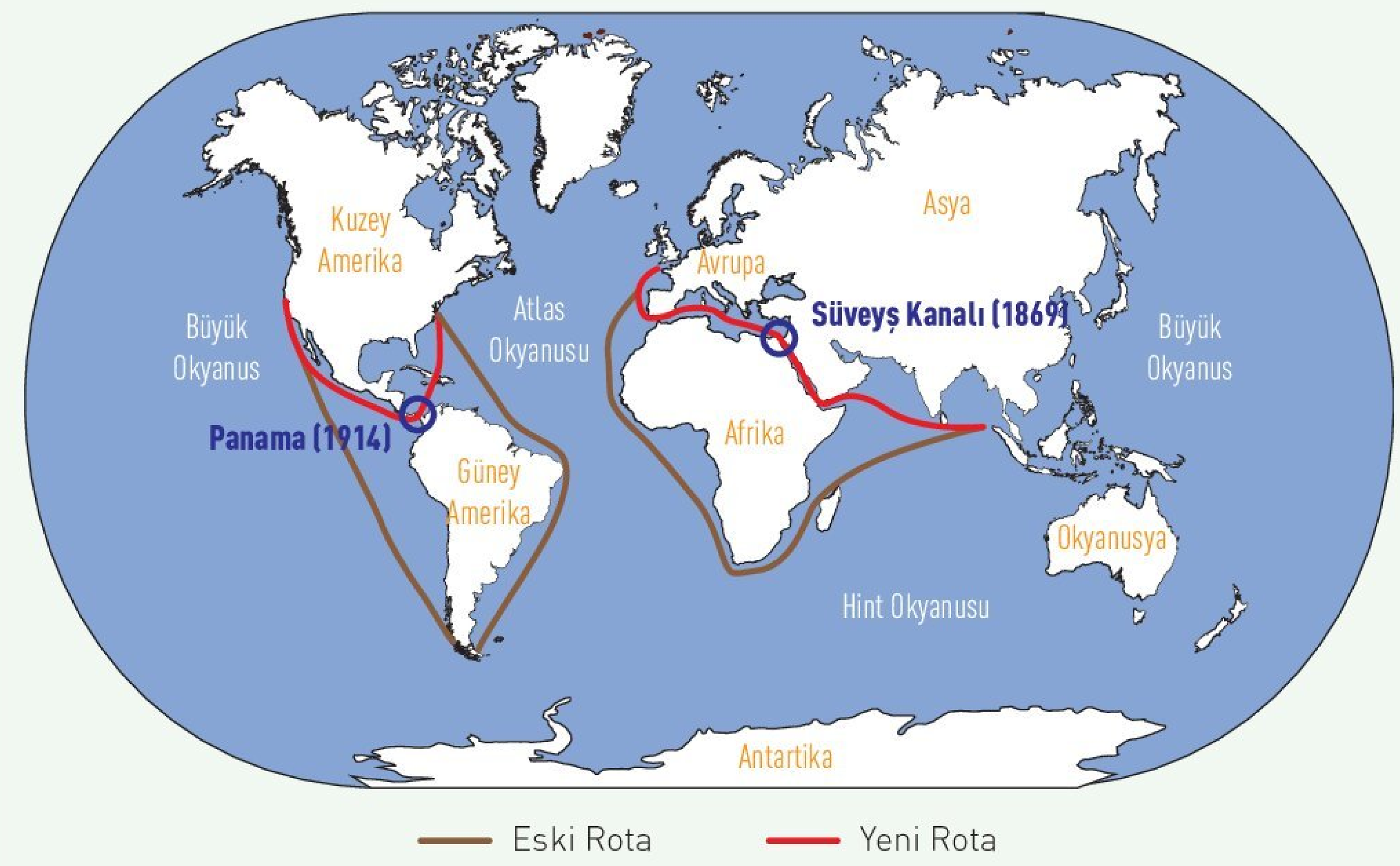
- Süveyş Kanalı Mısır'da yer alır.
- Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştirir.
- Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Güneydoğu Asya kıyıları, Hint Okyanusu ve Kızıldeniz üzerinden Akdeniz'e bağlanmış böylece Avrupa ile Güneydoğu Asya arasındaki deniz ulaşımı yaklaşık 6 bin km kısalmıştır.

Ephesus Akademi

- Kanalın açılmasıyla Cebelitarık Boğazı Akdeniz'in ve Babülmendep Boğazı Kızıldeniz'in tek çıkış noktası olma özelliğini kaybetmiştir.

Panama Kanalı

- Panama Kanalı, Orta Amerika'nın dar bir kesiminde Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanusu birbirine bağlar.
- Kanal açılmadan önce gemiler Güney Amerika Kıtası'nı dolaşıyor, Atlas Okyanusun'dan Büyük Okyanus'a geçmek için Macellan Boğazı'nı kullanıyordu.

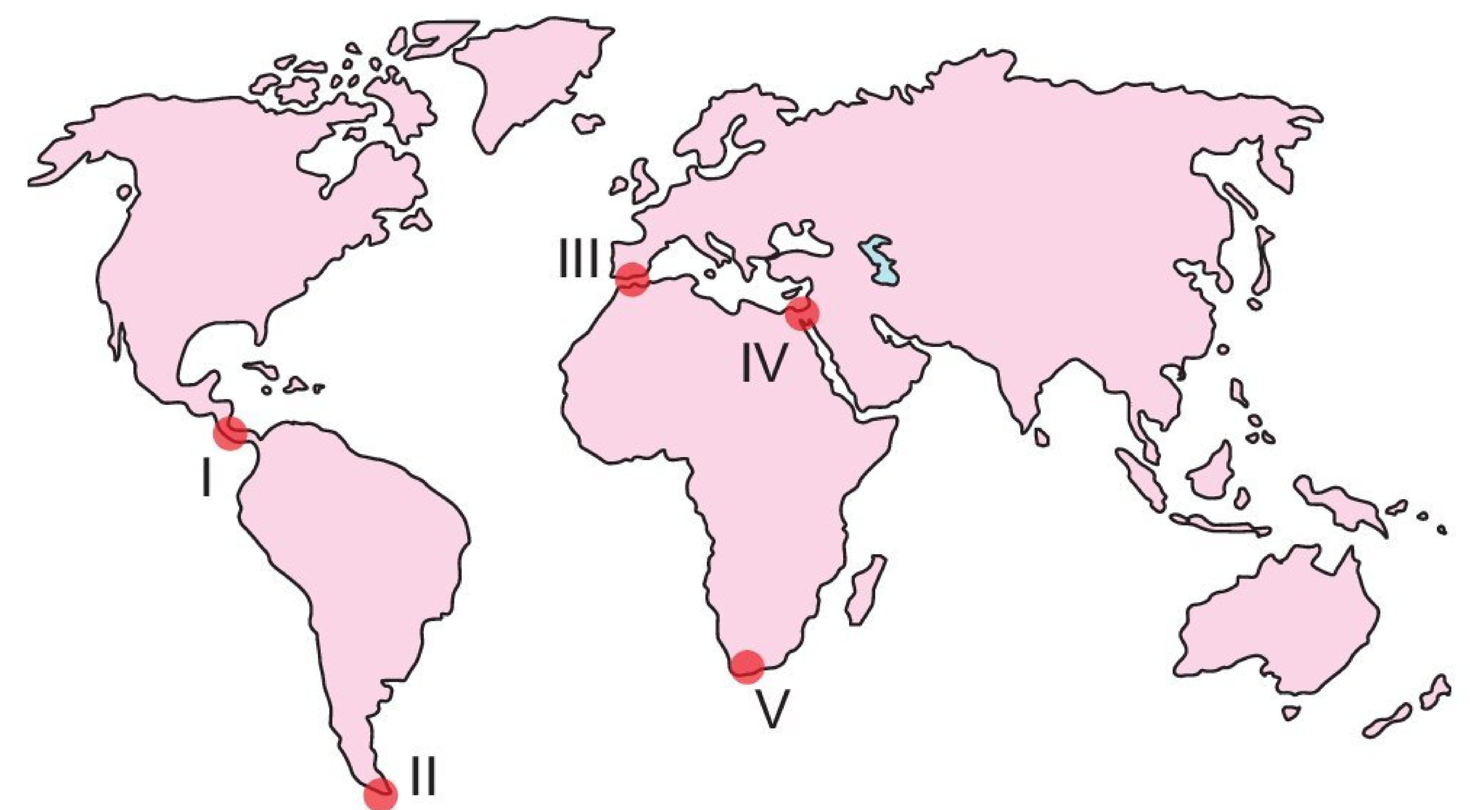
NOT!

Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Akdeniz limanları ve Cebelitarık Boğazı önem kazanırken Ümit Burnu önemini kaybetmiştir.

NOT!

Panama Kanalı'nın açılmasıyla Macellan Boğazı'nın önemi azalmıştır.

4. Coğrafi Keşifler sonucunda Asya ve Avrupa arasında deniz ulaşımının sağlanacağı yeni güzergâhlar ortaya çıkmıştır.

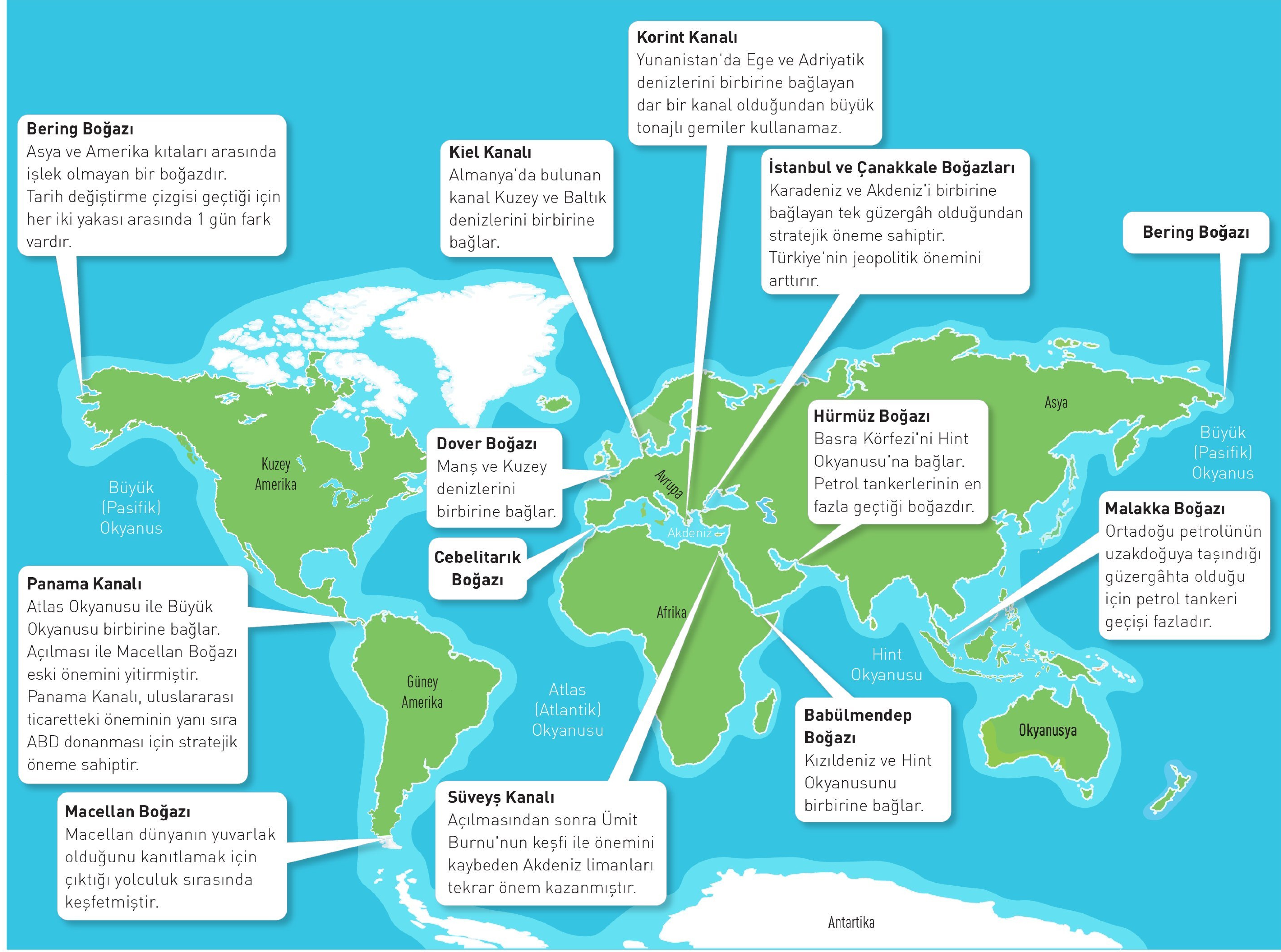
Haritadaki numaralı yerlerden hangileri yukarıda bahsedilen güzergâhlar üzerinde yer alırlar?

A) I ve II
B) II ve III
C) II ve V
D) III ve IV
E) IV ve V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Ülkelerin Konumunun Küresel ve Bölgesel Etkileri

Ülkelerin bölgesel ve küresel etki alanları coğrafi konumları ile yakından ilişkilidir. Coğrafi konuma bağlı olarak ülkelerin;

- iklim çeşitliliği,
- yeryüzü şekilleri
- mevcut kaynakları,
- okyanus veya denize kıyılarının bulunması

vb. özellikleri sosyal ve ekonomik kalkınmada önemli bir etkendir.

Tarihte su kaynakları, yeryüzü şekilleri ve iklim şartlarının elverişli olduğu alanlarda büyük medeniyetler kurulmuştur.

Sonuç olarak ülkelerin etki alanını belirleyen unsurlar, coğrafi konumlarına bağlı olarak farklılıklar gösterir. Avrupa'da ticari yoğunluk ve gelişen sanayi, Orta Doğu ve Hazar Havzası'ndaki ülkelerde enerji kaynakları, Güney Afrika'da altın, elmas gibi değerli madenlerin ön planda olması bu duruma örnek verilebilir.

Coğrafi Konuma Bağlı Bölgesel ve Küresel Etkiler

MISIR

Afrika Kıtası'nda yer alan Mısır'ın kuzeyinde Akdeniz, doğusunda Kızıldeniz bulunur.

Afrika'nın en büyük nehri olan Nil,ülke topraklarını boydan boya katederek denize döküldüğü yerde verimli delta ovası oluşturur.

Tarihi çağlar boyunca Mısır'daki uygarlıkların gelişiminde Akdeniz'e ve Hint Okyanusu'na açılan bir konumda olması etkili olmuştur.

Hint Okyanusu ile Akdeniz limanları arasında en kısa yolun Mısır'dan geçmesi bölgeyi önemli bir merkez hâline getirmiştir. Coğrafi Keşiflerden sonra konumsal önemini kaybeden Mısır, 1869'dan itibaren Süveyş Kanalı'nın ulaşıma açılmasıyla tekrar önem kazanmıştır.

5. **Aşağıdakilerden hangisi Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaz?**

A) Mısır ekonomisine katkı sağlamıştır.

B) Afrika ve Avrupa kıtalarını birbirinden ayırmıştır.

C) Akdeniz'in dünya ticaretindeki önemi artmıştır.

D) Akdeniz'den Hint Okyanusu'na olan ulaşım kolaylaşmıştır.

E) Akdeniz ülkeleri ile Güneydoğu Asya ülkeleri arasındaki deniz yolunu kısalmıştır.

Ephesus Akademi

ABD

Büyük Okyanus ve Atlas Okyanusu'na kıyısının bulunması, zengin yer altı ve yer üstü kaynakları ile dünyanın en büyük ekonomilerinden birine sahip olması ABD'yi küresel boyutta önemli bir ülke hâline getirmiştir.

JAPONYA

Bir ada ülkesi olan Japonya, Büyük Okyanus'a kıyısının bulunması, gelişmiş teknolojisi ve dünyanın en iyi ekonomilerinden birine sahip olması sayesinde, yeterli ham maddesi olmamasına rağmen küresel boyutta önem arz eden bir ülke hâline gelmiştir.

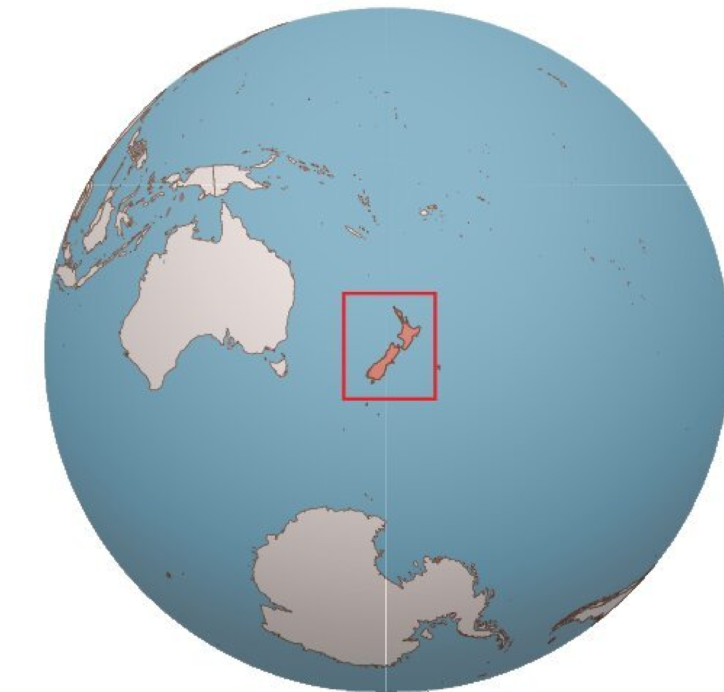
BOLİVYA

Deniz ve okyanuslara kıyısının bulunmaması, zengin yer altı kaynaklarına rağmen bunları işleyecek yeterli imkânının olmaması ve önemli ticaret merkezlerinin uzağında kalması Bolivya'nın etki alanı bakımından yerel boyutta kalmasına neden olmuştur.

YENİ ZELANDA

Bir ada ülkesi olması, Büyük Okyanus'a kıyısının bulunması, gelişmiş bir ekonomi ve tarımsal altyapıya sahip olması Yeni Zelanda'nın bölgesel düzeyde önem arz eden bir ülke hâline gelmesini sağlamıştır.

6. **Aşağıdaki ülkelerden hangisi yeterli ham madde ve enerji kaynağına sahip olmamasına rağmen yüksek teknolojisi ve coğrafi konumunun sağladığı avantajlar sayesinde gelişmiştir?**

A) Yeni Zelanda B) ABD C) Almanya

D) Japonya E) İngiltere

5-B 6-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

Bir ülkenin sahip olduğu coğrafi koşullar ve uluslararası siyasetteki etki gücüne **jeopolitik** denir.

Jeopolitik Konumu Belirleyen Unsurlar

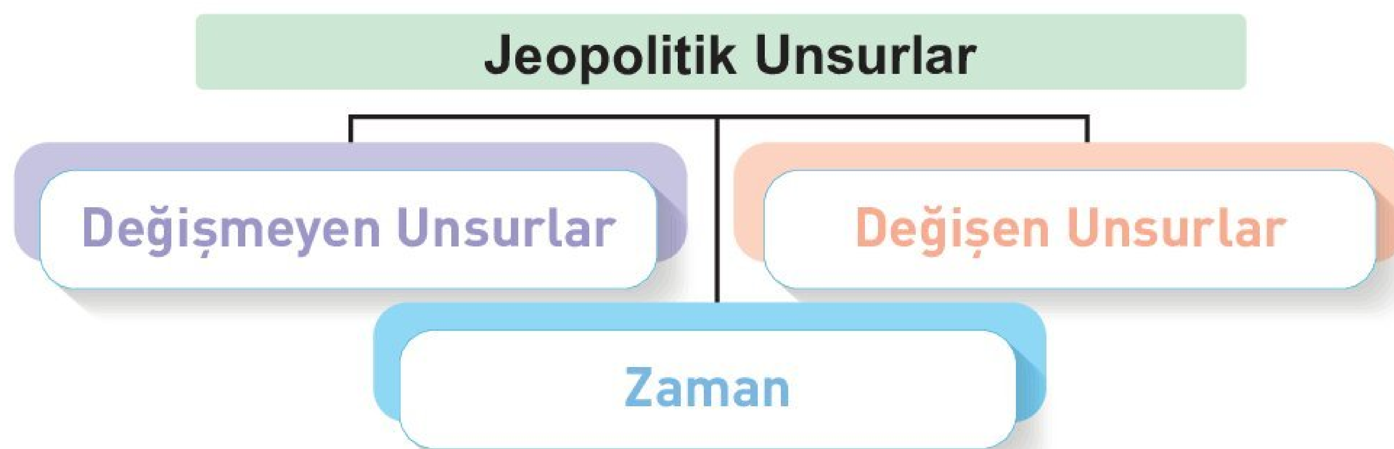
Jeopolitik Konumu Belirleyen Unsurlar

Değişmeyen Unsurlar
- Coğrafi konum
- İklim ve doğal bitki örtüsü
- Su
- Jeolojik özellikler
- Coğrafi bütünlük
- Stratejik kaynaklar
- Ülkelerin coğrafi şekli

Değişen Unsurlar
- Ekonomik değerler
- Politik değerler
- Bilimsel ve teknolojik değerler
- Askerî değerler

Zaman

7. Aşağıdaki şemada jeopolitik konumun unsurları verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi şemada diğerlerinden farklı bir sınıflandırmada yer alır?

A) Su
B) İklim
C) Coğrafi konum
D) Politik değerler
E) Jeolojik özellikler

- Türkiye; siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan Dünya'nın en önemli ülkelerinden biridir. Anadolu bu özelliğini tarihin ilk çağlarından beri korumaktadır.
- Türkiye'nin orta kuşakta yer alması dört mevsimin belirgin olarak yaşanmasına, yeryüzü şekillerinin kısa mesafelerde değişmesi iklim çeşitliliğine neden olmuştur. Bu durum farklı ürünlerin yetiştirilebilmesine olanak sağlamıştır.
- Ülkemizin güneyindeki komşu ülkelere göre zengin su kaynaklarına sahip olması jeopolitik önemini artırmıştır.
- Türkiye, üç büyük kıtanın kesişim noktasında yer alır. Karadeniz ve Akdeniz'i birbirine bağlayan stratejik öneme sahip İstanbul ve Çanakkale boğazları Türkiye'yi önemli bir ulaşım merkezi hâline getirmiştir.
- Hazar bölgesi ve Orta Doğu'da çıkarılan petrol ile doğal gazın dünya pazarına taşınmasında en kısa ve kârlı güzergâhlar ülkemizden geçmektedir.
- Önemli doğal gaz üreticilerinden Rusya bu kaynakların önemli bir bölümünü Türkiye üzerinden boru hatları ile dış pazara göndermektedir.
- Ülkemizin genç ve dinamik nüfusa sahip olması ve askerî gücü jeopolitik önemini artırır.
- Askerî açıdan güçlü olan Türkiye, bölgesel barışı ve güvenliği sağlamak amacıyla BM ve NATO'ya üyedir.

Ephesus Akademi

8. İlk çağlardan beri Anadolu'dan geçen kervan yolları alternatif güzergâhların ortaya çıkması ile önemini yitirmiştir. Bu nedenle ticaretin etkisiyle oluşan zengin bir dönem son bulmuştur.

Yukarıdaki paragrafta Anadolu'nun jeopolitik konumu etkileyen unsurlardan hangisine vurgu yapılmıştır?

A) Turizm
B) Ulaşım
C) Tarım
D) Yer şekilleri
E) Jeolojik özellikler

Kıbrıs Adası'nın Türkiye'nin Jeopolitik Konumuna Etkisi

- Kıbrıs'ın Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının arasında bulunması jeopotilik ve stratejik açıdan önem kazanmasını sağlamıştır.
- Kıbrıs Adası Türkiye'nin güney kıyılarının güvenliği için önemlidir.
- Kıbrıs, İskenderun ve Mersin limanlarının güvenliği ile Akdeniz ve Orta Doğu'daki ticari faaliyetler için de kilit bir konumdadır.

7-D 8-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'nin Jeopolitik Konumunun Bölgesel Etkileri

Türkiye'nin Asya, Avrupa, Afrika kıtalarının birbirine yaklaştığı sahada ve eski medeniyetlerin beşiği olan Akdeniz Havzası içinde yer alması Türkiye'ye önemli avantajlar sunmaktadır.

Anadolu bulunduğu coğrafi bölgede küresel güç merkezleri arasındaki dengeyi etkileyecek bir konuma sahiptir. Türkiye, coğrafi konumu ve bu konumundan kaynaklanan jeopolitik imkânları çerçevesinde bölgesel ve küresel düzeyde bazı jeopolitik bölgelerle iç içedir.

Kafkasya

Kafkasya, Türkiye'nin kuzeydoğusunda Karadeniz ile Hazar Denizi arasında bulunan bir bölgedir. Batısında Karadeniz, doğusunda Hazar Denizi, kuzey ve güneyinde yüksek dağlar yer alır.

Kafkasya; petrol, doğal gaz, demir, kömür gibi önemli yer altı kaynaklarına sahip bir bölgedir. Azerbaycan'ın Hazar Denizi kıyılarından çıkarılan petrol ve doğal gazın Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine pazarlanması amacıyla çeşitli boru hatları inşa edilmiştir.

Ayrıca tarihî İpek Yolu'nun tekrar canlandırılması için yapılan ve Çin ile İngiltere arasındaki demir yolu bağlantısını sağlayan Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu; Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde etkili olacaktır.

9. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Kafkasya olarak adlandırılan bölgede toprakları bulunmaz?**

A) Rusya
B) Gürcistan
C) Kazakistan
D) Ermenistan
E) Azerbaycan

Ephesus Akademi

Orta Doğu

Orta Doğu; Anadolu'nun güneyinden başlayarak Akdeniz'in doğu kıyıları, Mısır, Süveyş Kanalı, Kızıldeniz, Basra Körfezi ve İran arasında kalan bölgeyi kapsamaktadır.

Orta Doğu; ekonomik, politik, ideolojik, kültürel vb. anlaşmazlıkların sıkça yaşandığı bir bölgedir.

Bölgede yaşanan sorunların ancak ülkeler arası iş birliği ve diyalog yoluyla çözüleceğini düşünen Türkiye; bu kapsamda sosyal, kültürel ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde adımlar atılmasına öncülük etmektedir.

Balkanlar

Balkanlar, Avrupa kıtasının güneydoğusunda yer alan bir yarımadadır.

Balkan ülkeleri XIV. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı egemenliğine girmiş ve Balkan Savaşları neticesinde bölge Osmanlı hâkimiyetinden çıkmıştır.

Bölgede önemli miktarda Türk ve Müslüman nüfusu bulunmaktadır. Türkiye, tarihî ve kültürel bağlarından dolayı Balkan ülkelerine ve bu bölgenin istikrarına önem vermektedir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

10. Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Doğu'daki jeopolitik önemi üzerindeki etkisi diğerlerine göre daha fazla olmuştur?

A) Doğal limanlara sahip olması

B) İş gücü potansiyelinin yüksek olması

C) Küresel ve bölgesel çapta uluslararası örgütlere üye olması

D) İklim ve bitki örtüsü çeşitliliğinin fazla olması

E) Petrol ve doğal gazın boru hatlarıyla ülkemiz üzerinden dünya pazarına ulaştırılması

Orta Asya ve Türk Cumhuriyetleri

Orta Asya; dar anlamda SSCB'nin dağılması sonucu bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetlerinin (Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan) bulunduğu bölgeyi kapsarken geniş anlamda ise bölgenin sınırlarını Tacikistan, Afganistan, Pakistan'ın kuzeyi, Çin'in batısı (Doğu Türkistan ve Tibet), Moğolistan, Rusya'nın bir bölümü ve İran'ın kuzeydoğusu oluşturmaktadır.

Asya'nın deniz etkisine uzak iç kesimi olan bu bölge, aynı zamanda Türklerin ana yurdudur.

SSCB'nin dağılmasının ardından Türkiye ile bu bölgede yer alan Türk Cumhuriyetleri arasında siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler hız kazanmıştır.

11. Türkiye, coğrafi konumu ve bu konumundan kaynaklanan jeopolitik imkânları çerçevesinde bölgesel ve küresel düzeyde bazı jeopolitik bölgelerle iç içedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu bölgeler arasında yer aldığı söylenemez?

A) Balkanlar

B) Kafkasya

C) Orta Asya

D) Orta Doğu

E) Uzak Doğu

Gelecekte Türkiye'nin Jeopolitik Önemini Artıracak Çalışmalar

Önemli ulaşım yatırımlarından olan İstanbul Havalimanı'nın kıtalar arası ulaşıma sunacağı katkı sayesinde Türkiye'nin stratejik önemini artırması beklenmektedir.

Kanal İstanbul Projesi ile İstanbul Boğazı'na alternatif bir su yolu yapılarak deniz trafiğinin rahatlatılması öngörülmektedir.

1915 Çanakkale, Yavuz Sultan Selim ve Osmangazi köprüleri ile Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu'nun transit ticaretin gelişmesinde etkin rol oynayacağı öngörülmektedir.

Çin'den Avrupa'ya uzanan ve önemli bir bölümünün de Türkiye'den geçtiği İpek Yolu'nun, yapımı tamamlanan "**Demir İpek Yolu**" güzergâhı ile tekrar canlandırılması amaçlanmaktadır.

Ayrıca Türkiye, Hazar Denizi Havzası'nda üretilen petrolün **Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı(BTC)** ile Azerbaycan'ın Hazar Denizi'nde üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye, ardından Avrupa'ya taşınmasını sağlayacak olan **Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP).**

12. Aşağıdaki projelerden hangisinin Türkiye'nin jeopolitik önemini etkileyeceği söylenemez?

A) İstanbul Havalimanı

B) Demir İpek Yolu

C) Maltepe Sahil Parkı

D) TANAP

E) BTC petrol boru hattı

Türk kültür havzası

Türk kültürünün temeli, tarih boyunca yaşadığı tecrübelere ve coğrafi konumuna dayanmaktadır. Bu kültürün ortaya çıktığı bölge, aynı zamanda Türklerin ana yurdu olarak bilinen Orta Asya'dır. Buradan kaynağını alan Türk kültürü, önce Sibirya'ya daha sonra Afrika ve Balkanlara kadar geniş bir alana yayılmıştır.

Türkler, bulundukları coğrafyalarda kültürlerine ait izler taşıyan kervansaray, han, hamam, köprü, cami, medrese, imaret, çeşme gibi kalıcı ve tarihî niteliğe sahip birçok eserler bırakmışlardır.

13. Türk kültürü tarih boyunca çok geniş bir alanda etkili olduğu için farklı ülkelerde çok sayıda kalıcı eserler bırakmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu eserler arasında yer almaz?

A) Halep Kalesi (Suriye)

B) Tac Mahal (Hindistan)

C) Selimiye Camii (Edirne)

D) Galata Kulesi (İstanbul)

E) Mostar Köprüsü (Bosna Hersek)

Ephesus Akademi

10-E 11-E 12-C 13-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasetine etkisi anlamına gelen jeopolitik konum üzerinde değişen ve değişmeyen olmak üzere farklı unsurlar etkilidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi jeopolitik konum üzerinde etkili olan değişmeyen unsurlardan biri değildir?

A) Su kaynakları B) İklim özellikleri

C) Coğrafi konum D) Ekonomik değerler

E) Coğrafi bütünlük

2. Kanallar deniz yolu taşımacılığında oldukça önemlidir. Kanallar sayesinde deniz yolları kısaltılarak ulaşımda zamandan ve yakıttan büyük tasarruf sağlanmıştır. Ayrıca kanallar bulundukları ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olmuştur.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin böyle bir gelir kaynağı yoktur?

A) Panama B) Almanya C) Türkiye

D) Mısır E) Yunanistan

3. Orta Çağ boyunca ticaretin önemli bir unsuru olan İpek Yolu güzergâhının büyük bölümü karalar üzerindeyken Baharat Yolu çoğunlukla denizler üzerindeydi. Bu yollar, uzunca bir süre Arap ve Cenevizli tüccarların hâkimiyetinde kalmış, 14.yüzyılın sonlarına doğru ise büyük bölümü Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine geçmiştir. Asya'daki ipekli kumaşlar, baharat ve diğer değerli ürünler Avrupa'ya ulaştırılırken birçok defa el değiştiriyor ve güzergâh üzerindeki ülkelerin vergi talep ettiği bu ürünler Avrupa'ya pahalıya mal oluyordu.

Bu parçada anlatılan gelişmeler aşağıdaki olaylardan hangisinin ortaya çıkmasına neden olmuştur?

A) Süveyş Kanalı'nın yapılmasına

B) Akdeniz limanlarının önem kazanmasına

C) Avrupa ve Osmanlı arasındaki ticaretin artmasına

D) İpek ve Baharat yollarının öneminin daha fazla artmasına

E) Avrupalıların yeni yol arayışına girerek coğrafi keşifleri başlatmasına

Ephesus Akademi

4. **Türkiye'nin jeopolitik önemi üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha azdır?**

A) Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması

B) Stratejik öneme sahip iki boğaza sahip olması

C) Transit ticaret açısından önemli bir bölgede bulunması

D) Petrol ve doğal gaz rezervi fazla olan ülkelere yakın olması

E) Ekonomik ve siyasal güç merkezi olan Avrupa Birliği ülkelerine komşu olması

5. Orta Çağ boyunca Avrupa ile Asya arasındaki ticarette İpek ve Baharat yolları kullanılmaktaydı. Ancak ---- ile bu yollar eski önemini yitirmiştir.

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Süveyş Kanalı'nın açılması

B) Panama Kanalı'nın açılması

C) Ümit Burnu'nun keşfedilmesi

D) I. Dünya Savaşı'nın başlaması

E) II. Dünya Savaşı'nın başlaması

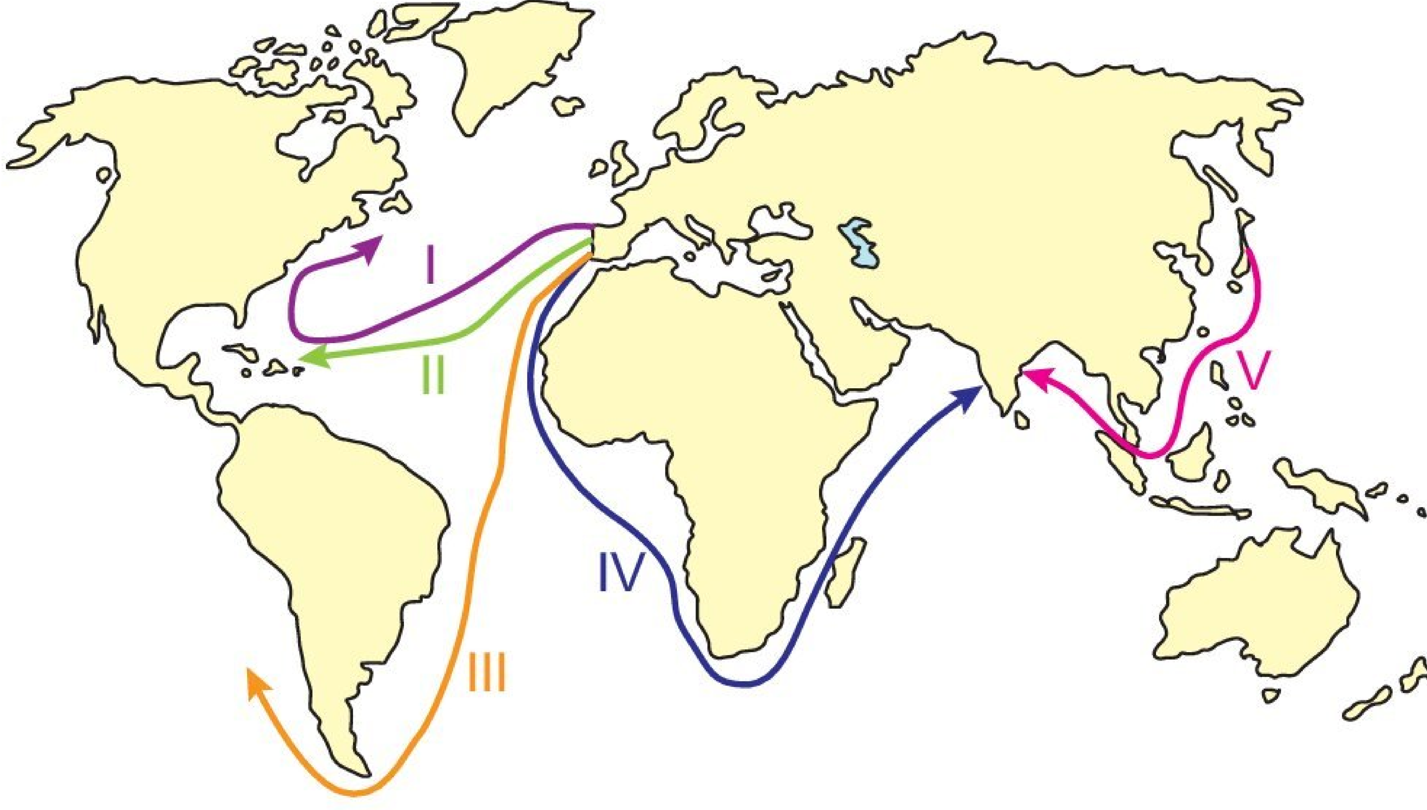
6.
- Avrupa ve Ortadoğu arasındaki transit ticaretin Türkiye üzerinden yapılması
- Hazar Denizi Havzasındaki doğal gaz ve petrolün Türkiye üzerinden Avrupa ve başka ülkelere taşınması

Bu durumların ortaya çıkma nedeni ve bu durumlardan etkilenen unsur aşağıdakilerden hangisidir?

	Neden	Etkilenen Unsur
A)	Göreceli konum	Mutlak konum
B)	Coğrafi konum	Jeopolitik konum
C)	İklim özellikleri	Yer şekilleri
D)	Jeopolitik konum	Göreceli konum
E)	Mutlak konum	Nüfus yoğunluğu

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Avrupalı denizcilerin doğuya giden yeni yollar bulmak amacıyla başlattıkları Coğrafi Keşifler İpek ve Baharat yollarının önemini azaltmıştır.

Buna göre haritadaki numaralı güzergâhlardan hangisi İpek ve Baharat yollarının eski önemini kaybetmesine neden olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Önemli boğaz ve kanallara sahip olan ülkelerin bu özellikleri sayesinde jeopolitik konumlarının önemi de artar.

Buna göre

I. ABD,
II. Mısır,
III. Rusya,
IV. Türkiye,
V. Panama

ülkelerinden hangilerinin jeopolitik konumu üzerinde böyle bir unsurun etkisi yoktur?

A) I ve III B) II ve III C) III ve IV D) III ve V E) IV ve V

9. **Süveyş Kanalı'nın jeopolitik değerini arttıran en önemli sebep aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mısır'ın Kızıldeniz ve Akdeniz kıyılarındaki şehirler arasında deniz ulaşımını kolaylaştırması
B) Kızıldeniz ile Karadeniz arasındaki deniz ulaşımını kolaylaştırması
C) Körfez ülkeleri ile Rusya arasındaki deniz yolunu kısaltması
D) Güney Asya ile Avrupa arasındaki deniz yolunu kısaltması
E) Akdeniz'deki gemi trafiğini artırması

10. Aşağıdaki haritada New York'tan Limaya yük taşıyan bir geminin eski ve yeni güzergâhları gösterilmiştir.

Eski güzergâh zamanla önemi yitirip yeni güzergâhın önem kazanmasında etkili olan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Coğrafi keşifler
B) Süveyş Kanalı'nın açılması
C) Panama Kanalı'nın açılması
D) Ümit Burnu'nun keşfedilmesi
E) Macellan Boğazı'nın keşfedilmesi

Ephesus Akademi

11. İnsanlar tarafından açılan, gemilerin geçişine elverişli olan su yollarına kanal denir. Kanallar genellikle denizleri veya okyanusları direk olarak birbirine bağlarken bazen de akarsuları birbirine bağlayarak denizle bağlantısı olmayan yerler için bu bağlantıyı sağlarlar.

Buna göre aşağıdaki kanallardan hangisi bu duruma örnek verilebilir?

A) Süveyş Kanalı B) Kiel Kanalı
C) Panama Kanalı D) Korint Kanalı
E) Don-Volga Kanalı

12. Tarihi süreçte yaşanan olaylar sonucunda bazı kıtalar, şehirler ve limanların önemi azalırken bazılarının önemi artmıştır.

Aşağıdaki olaylardan hangisi böyle bir olgunun yaşanmasına neden olmamıştır?

A) Coğrafi keşifler
B) Bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler
C) Panama ve Süveyş Kanalları'nın açılması
D) Dünya genelinde yaşanan küresel iklim değişikliği
E) Asya ile Avrupa arasındaki ticari bağlantıyı sağlayan İpek ve Baharat yolları

1-D 2-C 3-E 4-A 5-C 6-B 7-D 8-A 9-D 10-C 11-E 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasete etkisine jeopolitik konum denir.

Buna göre

I. ortalama yükseltisinin fazla olması,
II. bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi,
III. Eski Dünya Karaları'nın merkezinde bulunması,
IV. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması

özelliklerinden hangilerinin Türkiye'nin jeopolitik öneminin artmasında daha fazla etkisi olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. **Aşağıdakilerden hangisi coğrafi keşifler sonucunda ortaya çıkan durumlardan biri değildir?**

A) Yeni yerlerin ve yolların keşfedilmesi
B) Sömürgecilik faaliyetlerinin hızlanması
C) Avrupa'nın ekonomik yönden zayıflaması
D) Bazı ticaret yollarının önemini kaybetmesi
E) Atlas Okyanus kıyısındaki limanların önemi artarken Akdeniz limanlarının öneminin azalması

3. **TANAP ile Türkiye'den geçecek olan doğal gaz enerji nakil boru hattı sayesinde ülkemizde aşağıdakilerden hangisinde daha fazla değişiklik olması beklenmektedir?**

A) Jeopolitik öneminin artması
B) Kullanılan yenilenebilir enerjinin atması
C) Ulaşım ağının çeşitlenmesi ve gelişmesi
D) Sanayide üretilen ürün çeşitliliğinin artması
E) Boru hatlarının geçtiği illerin ekonomik gelirlerinin artması

4. **Aşağıdaki ülkelerden hangisinden yola çıkan bir geminin okyanuslara ulaşmak için kullanacağı tek güzergâh Türkiye karasuları değildir?**

A) Romanya B) Bulgaristan C) Gürcistan
D) Ukrayna E) Rusya

Ephesus Akademi

5. Türkiye jeopolitik iş birliğini geliştirmek amacıyla çeşitli uluslararası örgütlere üye olmuştur.

Buna göre

I. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO),
II. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT),
III. Birleşmiş Milletler (BM)

örgütlerinden hangileri bunlardan biri değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisi bir ülkenin jeopolitik özelliklerinin belirlenmesinde diğerlerinden daha fazla etkilidir?**

A) Volkanik dağların yaygın olması
B) Bitki örtüsünün ormanlardan oluşması
C) Ürettiği tarım ürünü çeşitliliğinin fazla olması
D) Hava kirliliğini azaltmak için çalışmalar yapılması
E) Önemli bir siyasi birliğe veya bölgeye yakın olması

7. **Aşağıdaki boğazlardan hangileri bulundukları denizin tek çıkış noktası iken Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla bu özelliğini kaybetmişlerdir?**

A) Cebelitarık - Hürmüz B) Bering - Hürmüz
C) Hürmüz - Macellan D) Macellan - Bering
E) Babülmendep - Cebelitarık

8. Aşağıdaki haritada bazı liman şehirleri gösterilmiştir.

Bu limanlardan hangisinin önemi Ümit Burnu'nun keşfi sonucunda azalırken, Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla tekrar artmıştır?

A) Santos B) Marsilya C) Dubai
D) Mumbai E) Tokyo

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

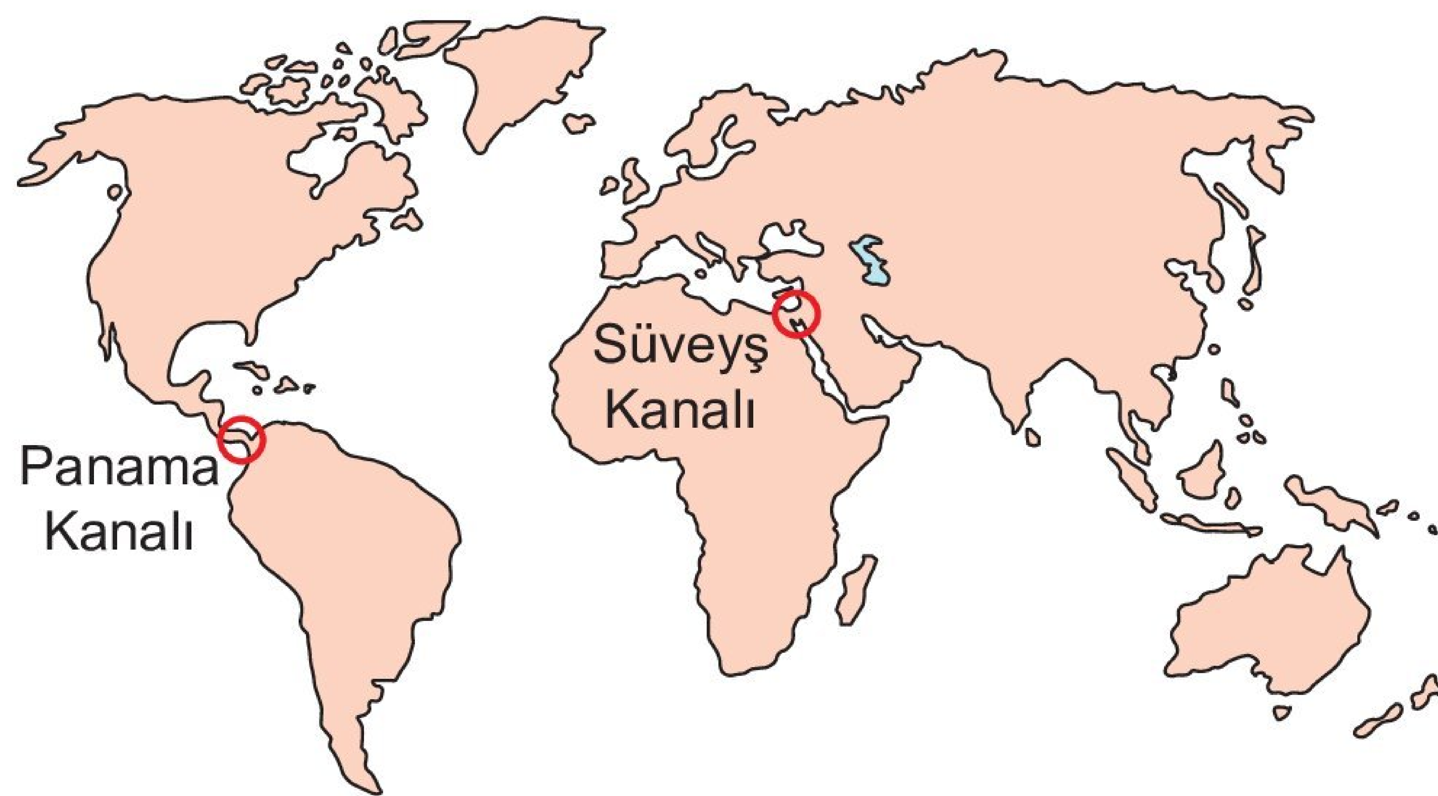
9. Aşağıdaki haritada coğrafi keşiflere öncülük yapan iki ülke numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada I ve II numaralarıyla gösterilen bu ülkeler aşağıdakilerin hangisidir?

	I	II
A)	İspanya	Portekiz
B)	İngiltere	Fransa
C)	Portekiz	İspanya
D)	Norveç	İsveç
E)	Belçika	Hollanda

10. Aşağıdaki haritada Panama ve Süveyş kanallarının yeri gösterilmiştir.

Aşağıda verilen ülkelerden hangileri arasında yapılacak deniz yolculuğunda en kısa güzergâh izlenmek istendiğinde bu kanallardan herhangi birinden geçilmesi zorunlu <u>değildir</u>?

A) Fas - Hindistan

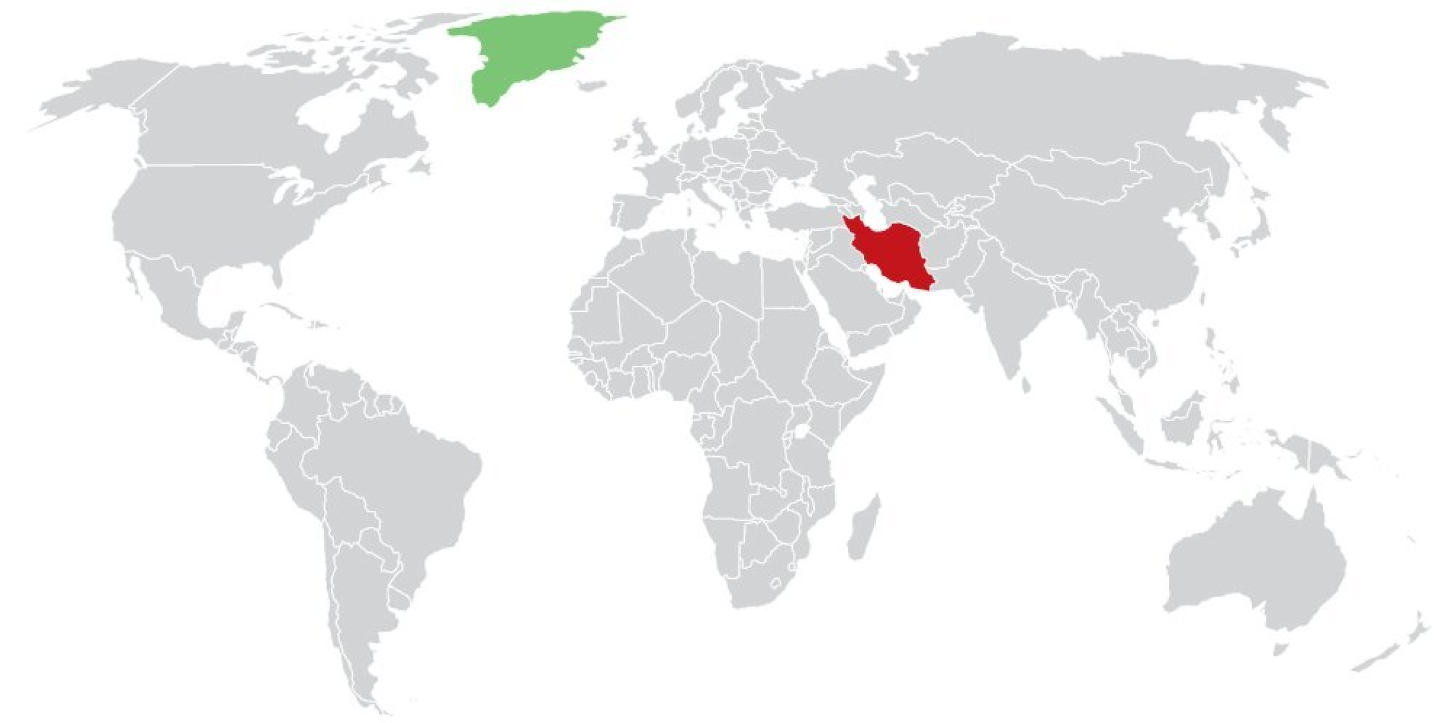
B) Venezuela - Şili

C) İtalya - Hindistan

D) İngiltere - Meksika

E) Yunanistan - Japonya

11. Aşağıdaki haritada iki farklı yer taranarak gösterilmiştir.

Bu iki yer arasındaki en kısa deniz yolu güzergâhı takip edildiğinde aşağıdaki boğaz ve kanalların hangisinden <u>geçilmez</u>?

A) Süveyş Kanalı
B) Kiel Kanalı
C) Cebelitarık Boğazı
D) Hürmüz Boğazı
E) Babülmendep Boğazı

12. İnsanlar tarafından açılan, gemilerin geçişine elverişli su yolları kanal olarak adlandırılır. Kanallar yeni deniz yolu güzergâhlarının ortaya çıkmasına neden olarak kıtaların, denizlerin ve okyanusların konumsal öneminin değişmesine yol açar.

Bu kanallardan biri olan Don- Volga kanalıyla ilgili

I. Rusya'da bulunmaktadır.

II. Karadeniz ve Hazar Denizi'ni direk olarak birbirine bağlar.

III. Don ve Volga nehirlerini birbirine bağlayarak Hazar Denizi ile Azak Denizi arasında su yolu ulaşımını sağlar.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

13. **2014 yılında yapımına başlanan ve 2015 yılında ulaşıma açılan Yeni Süveyş Kanalı'nın yapılmasının nedenleri arasında**

I. çift yönlü ulaşım ile gemilerin bekleme süresinin kısaltılmak ve geçiş hızlarını artırmak,

II. daha büyük tonajlı gemilerin geçişine imkân sağlamak,

III. Kızıldeniz'den Akdeniz'e geçen ve ekolojik dengeye zarar veren balon balığı gibi bazı deniz canlılarının geçişini engellemek

durumlarından hangileri bulunmaktadır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

Ephesus Akademi

1-E 2-C 3-A 4-E 5-B 6-E 7-E 8-B 9-C 10-D 11-B 12-C 13-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Dünya üzerinde yeni su yolları ve kanalların açılması, kıta ve okyanusların coğrafi konumsal öneminde yerel veya küresel düzeyde değişimlere neden olmaktadır.

Buna göre

I. Kiel,
II. Korint,
III. Süveyş,
IV. Panama,

kanallarından hangilerinin açılması diğerlerine göre daha küresel bir etkiye sahiptir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki haritada bazı su yolları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen su yollarından hangileri insan eliyle açılmamıştır?

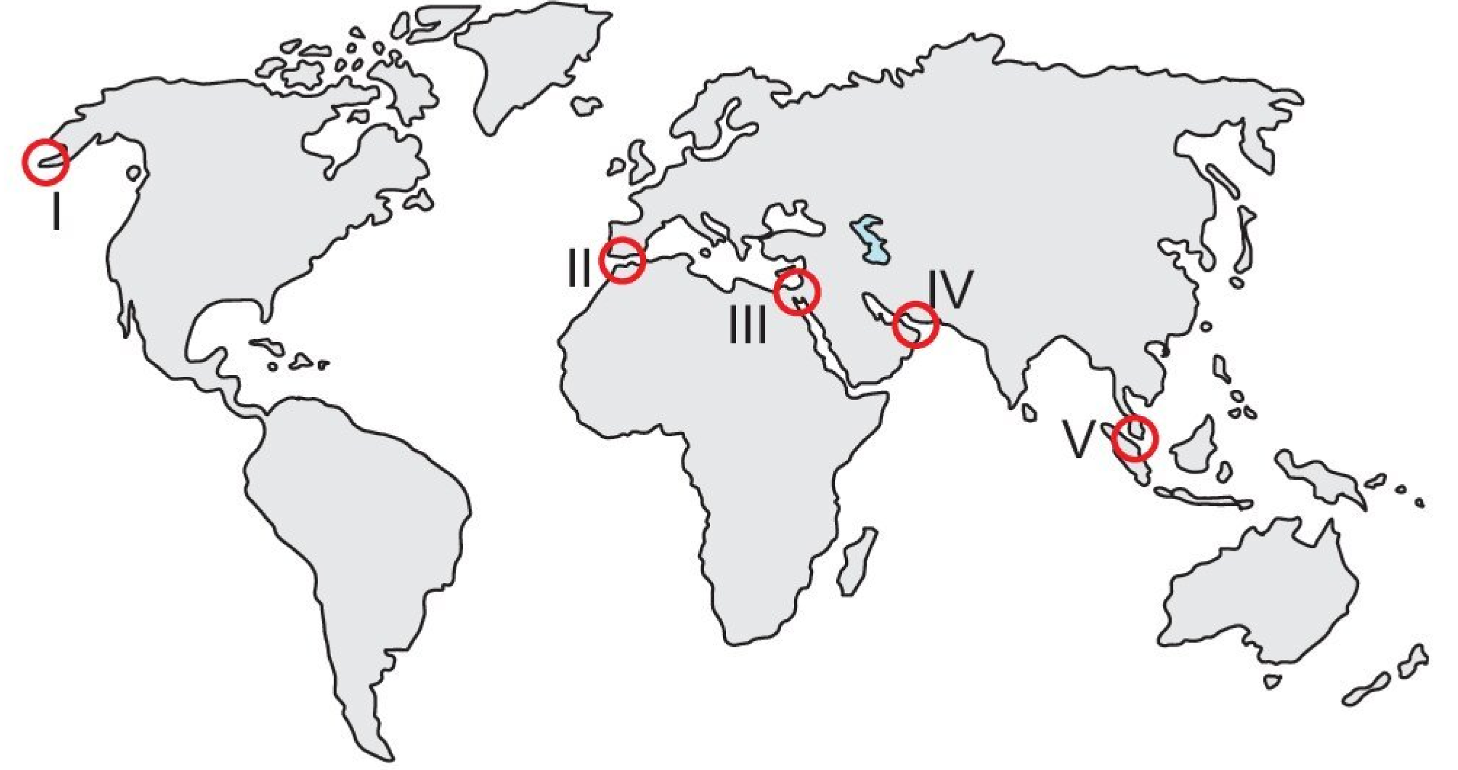
A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) III ve V

3. Deniz ve okyanusları birbirine bağlayan kanalların yapılması, dünya genelinde deniz ticaretinde kullanılan bazı su yollarının öneminin azalmasına ya da artmasına neden olmuştur.

Buna göre, Süveyş ve Panama kanallarının açılmasıyla deniz ticaretinde önem kaybeden su yolları aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Süveyş Kanalı İle Önem Kaybeden	Panama Kanalı İle Önem Kaybeden
A)	Cebelitarık Boğazı	Atlas Okyanusu
B)	Hint Okyanusu	Cebelitarık Boğazı
C)	Ümit Burnu	Macellan Boğazı
D)	Atlas Okyanusu	Büyük Okyanus
E)	Karadeniz	Akdeniz

4. Petrolün üretildiği alanlardan tüketildiği alanlara taşınırken kullanılan deniz yolu güzergâhlarında boğazlar ve kanallar büyük önem taşır.

Haritada numaralandırılan boğaz veya kanallardan hangisinin tankerlerle petrol taşımacılığında önemli bir güzergâh üzerinde yer aldığı söylenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

5. Akdeniz ile Hint Okyanusu arasındaki ulaşımı kısaltan bu su yolunun 29 Ekim 1888'de İstanbul'da Osmanlı Devleti'nin ev sahipliğinde bir araya gelen Fransa, İngiltere, Almanya, Rusya, İtalya, İspanya, Avusturya-Macaristan'ın imzaladığı İstanbul Antlaşması ile geçiş ilkeleri belirlenmiştir.

Günümüzde Mısır Devleti için önemli bir gelir kaynağı olan bu deniz yolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Süveyş Kanalı B) İstanbul Boğazı C) Hürmüz Boğazı D) Korint Kanalı E) Çanakkale Boğazı

6. İnsanlar tarafından gemilerin geçişi için yapılan su yolları, yeni ulaşım güzergâhlarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum sonucunda bazı eski ulaşım güzergâhlarının önemi azalmıştır.

Buna göre Süveyş Kanalı açıldıktan sonra aşağıdaki su yollarından hangisinin önemi azalmıştır?

A) Macellan Boğazı B) Ümit Burnu C) Cebelitarık Boğazı D) Dover Boğazı E) Malakka Boğazı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Su yollarından bazıları bulunduğu bölgenin deniz yolu ile tek çıkış noktası konumundadır.

Alternatif geçiş olanağı olmayan bu tip su yollarına

I. Dover,
II. Bering,
III. Malakka,
IV. Hürmüz,
V. Cebelitarık

boğazlarından hangisi örnek olarak verilebilir?

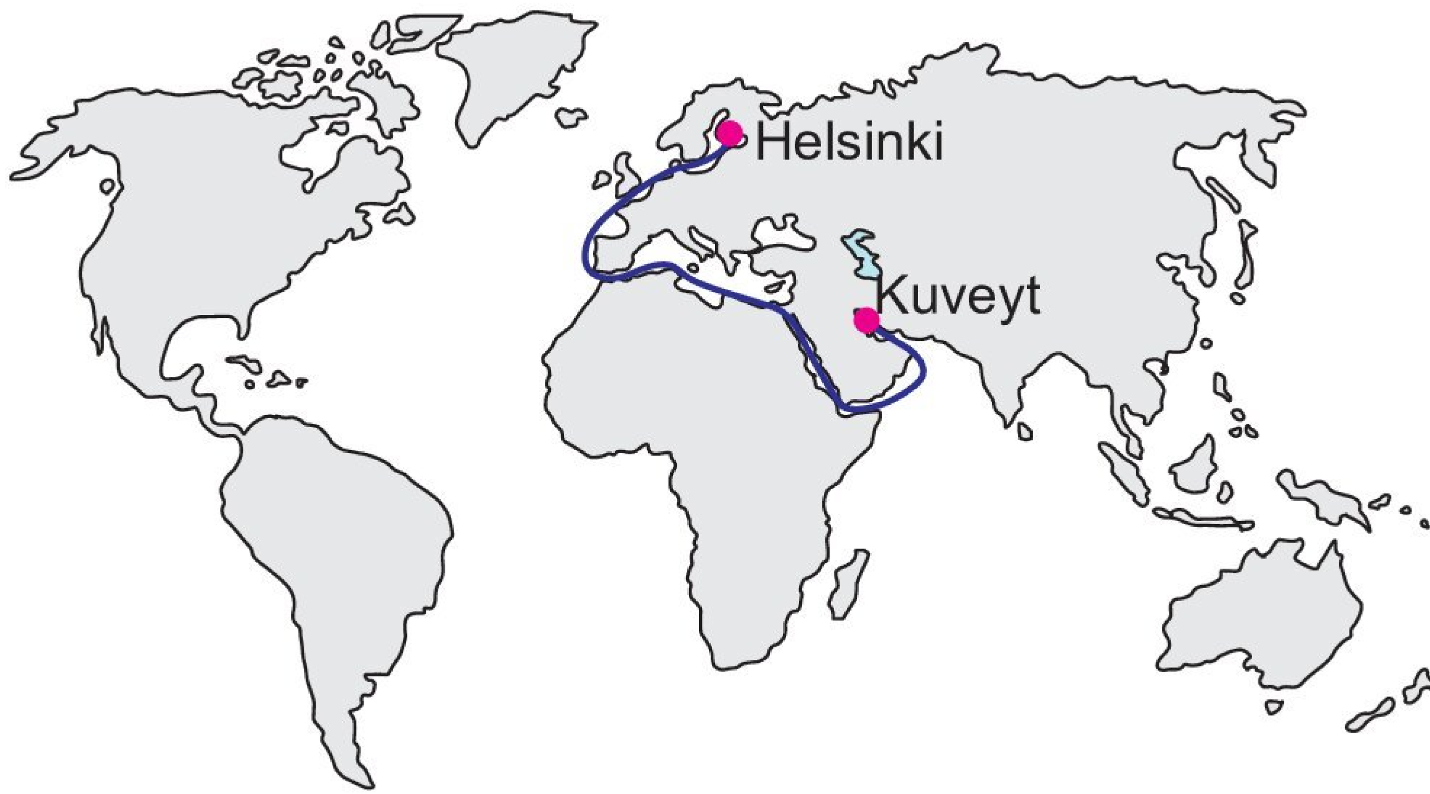
A) I B) II C) III D) IV E) V

8. I. İklim
II. Askerî güç
III. Coğrafi konum
IV. Ekonomik değerler

Yukarıdakilerden hangileri bir ülkenin jeopolitiğinin değişen unsurlarındandır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdaki haritada Kuveyt Limanı'ndan aldığı petrolü Helsinki Limanı'na götüren tankerin güzergâhı gösterilmiştir.

Buna göre haritada güzergâhı gösterilen tankerin sırayla geçtiği kanallar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kiel - Süveyş B) Süveyş - Kiel
C) Korint - Kiel D) Panama - Korint
E) Panama - Süveyş

10. Jeopolitik, bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasetine etkisidir.

Buna göre

I. önemli su yollarına sahip olması,
II. yer şekillerinin kısa mesafede değişmesi,
III. ulaşım hatlarının kavşak noktasında bulunması,
IV. uluslararası büyük örgütlere üyeliğinin bulunması

unsurlarından hangileri Türkiye'nin jeopolitik gücünü artıran etmenler arasında <u>yer almaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve IV E) III ve IV

11. İnsanlar tarafından denizleri birbirine bağlayarak gemilerin geçişi için yapılan kanallar

- istilacı deniz canlılarının yeni alanlara yayılması,
- farklı tuzluluk oranına sahip suların karışmasının ekosistemin dengesini bozması

gibi sorunlara neden olmaktadır.

Buna göre

I. Süveyş,
II. Korint,
III. Kiel

kanallarından hangilerinin bu tür sorunların ortaya çıkmasında böyle bir etkisi olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

12. Kıbrıs adası Türkiye için stratejik ve jeopolitik bakımdan büyük öneme sahiptir.

Kıbrıs Adası'nın Türkiye jeopolitiğine en önemli katkısı aşağıdaki alanlardan hangisinde olmaktadır?

A) Turizm gelirleri
B) Kültürel çeşitlilik
C) Uluslararası ilişkiler
D) Milli güvenlik ve savunma
E) Uçak ve gemiler için ikmal noktası olması

Ephesus Akademi

1-E 2-D 3-C 4-A 5-A 6-B 7-D 8-D 9-B 10-B 11-A 12-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜLKELER ARASI ETKİLEŞİM

Terimler ve Kavramlar

- Teknoloji
- Gelişmişlik Düzeyi
- Bilişim Teknolojileri
- İnovasyon
- Dijitalleşme
- İnsani Gelişim Endeksi
- Enerji Taşımacılığı
- Sınıraşan Su

Neler Öğreneceksiniz?

- Teknolojik gelişmelerin bölgeler ve ülkeler arası kültürel ve ekonomik etkileşimdeki rolünü
- Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri
- Dünyadaki başlıca enerji nakil hatlarını ve etkilerini
- Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirmeyi

18. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Teknolojik Gelişmelerin Kültürel ve Ekonomik Etkileri

Teknolojinin sanayi üretiminde kullanılması ve yeni tekniklerin uygulanması sonucu ürün kalitesi yükselmiş, üretim maliyetleri azalmış ve üretilen ihtiyaç fazlası mallar, ülkeleri farklı ülke ve bölge pazarlarına yönlendirmiştir.

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak ulaşımda yaşanan gelişmeler sayesinde insanlar denizaşırı ülkelere seyahat etmiş ve toplumlar arası kültür etkileşimi sağlanmış, dış ticaret hacmi gelişmiş ve turizm faaliyetleri canlanmıştır.

Teknoloji, ekonomik büyümenin sağlanmasında, sosyal ve kültürel değişimlerin yaşanmasında etkili olmuştur.

Genel ağ'ın yardımıyla dünyanın en uzak noktalarında yaşayan insanların bile iletişim kurup kültürel aktarım yapması sağlanmıştır.

Televizyon, internet vb. kitle iletişim araçları iletişim ve haberleşmenin yanı sıra tüketim alışkanlıklarını da etkilemektedir. Dünya genelinde benzer içeriğe sahip yayınları takip eden insanların ürün tercihlerinin de benzer olduğu görülmektedir.

Teknolojik gelişmelerin bir sonucu olan e-ticaret sayesinde üretilen herhangi bir ürünün Dünya'nın her yerine ulaşması sağlanır.

Müşteri memnuniyetiyle e-ticaret hacmi her geçen yıl artmaktadır.

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde, birçok sektörde zaman ve maliyetten tasarruf sağlanmaktadır.

1. Teknolojinin gelişmesinin sağlayacağı yararlar arasında

I. insan gücüne duyulan ihtiyacı azaltması ve buna bağlı olarak işsizliği artırması,

II. ticaretin küresel boyutlara ulaşmasını sağlaması,

III. bir bölgenin ekonomik gelişimini sağlaması,

IV. insan yaşamını kolaylaştırması

unsurlarından hangileri bulunmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) III ve IV

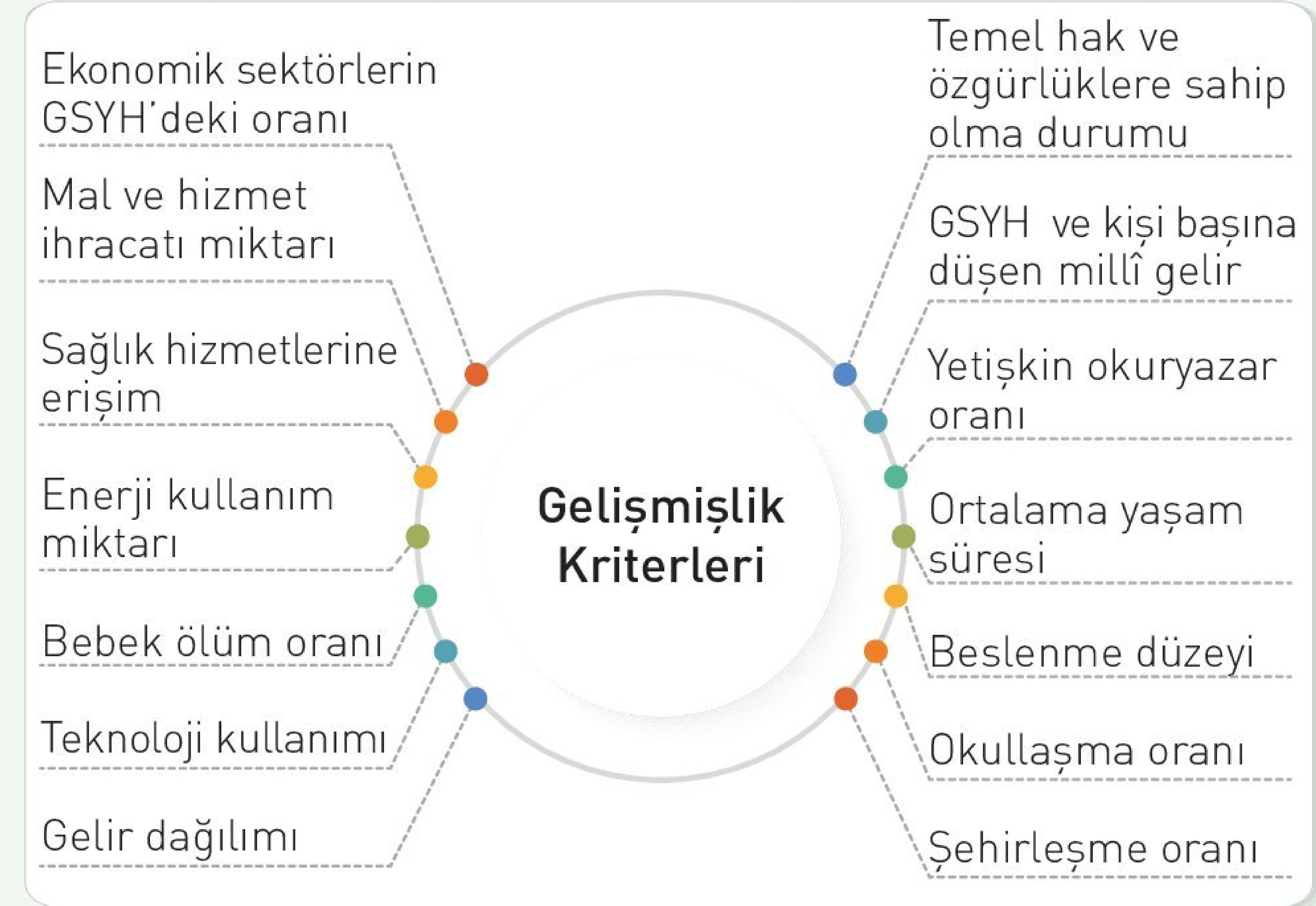
Bilişim teknolojilerinde, teknolojiyi üreten ülkeler kendi sosyokültürel özelliklerini ilgili teknolojiyi satın alan ülkelere transfer etmektedir.

Teknolojide yaşanan gelişmeler, yeni yaşam biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Örneğin 1970'li yıllarda yaygın olarak kullanılan TV ve radyo gibi iletişim araçları günümüzde yerini akıllı telefon, genel ağ vb. teknolojilere bırakmıştır.

Ephesus Akademi

Gelişmişlik Seviyesinin Belirlenmesinde Etkili Olan Faktörler

Sermaye, ham madde, teknoloji, pazar ve nitelikli iş gücüne sahip ülkeler gelişmiş ülkelerdir. Bu niteliklerin tamamını veya bir kısmını karşılayamayan ülkeler ise gelişmekte olan ülkelerdir. Gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörler

- Ülkelerin gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde genellikle ülkelerin ekonomik özellikleri dikkate alınır.
- Birleşmiş Milletlerin yaptığı sınıflamaya göre kişi başına düşen millî gelirin 1.000 ile 10.000 dolar arasında olduğu ülkeler gelişmekte olan ülke; 10.000 doların üzerinde olduğu ülkeler ise gelişmiş ülke olarak belirlenmiştir.
- Ülkelerin ekonomik özelliklerinin farklı olması üzerinde hem **doğal ortam şartları** (dağ, çöl, buzul, su kaynakları, tarım alanları vb.) hem de **beşerî faktörler** (eğitim, iş gücü, sermaye, teknoloji vb.) etkili olmaktadır.
- Üretimden pazarlamaya, yönetim ve organizasyondan dış ilişkilere kadar her alanda mevcut olan işleyişin üzerine yeni yaklaşımlar kazandırmaya **inovasyon (yenilik)** denir.
- İnovasyonun temel şartı, değişim ve yeniliktir. Bölgeler ve ülkeler, küresel ölçekte varlıklarını devam ettirip aynı zamanda fark oluşturabilmek için var olan işleyişe yenilikler katmalıdır. İnovasyon, günümüzde gelişmiş ülkelerin önemli dinamiklerinden biridir.
- Günümüzde bir ülkenin kalkınmasında inovasyon ekonomik büyümenin temeli olarak görülür.

2. Aşağıdaki ülkelerden hangisi küresel inovasyon endeksinde diğerlerine göre daha alt sıralarda yer alır?

A) İsviçre B) İsveç C) Japonya D) Kenya E) Malezya

1-A 2-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Özellikleri

New York-ABD

Mombasa-Kenya

Gelişmiş Ülke	Özellik	Gelişmekte Olan Ülke
Dengeli	Gelir dağılımı	Dengesiz
Fazla	Kişi başına düşen millî gelir	Az
Hizmet ve Sanayi	Nüfusun büyük bir bölümünün çalıştığı sektör	Tarım
Entansif	Tarım metodu	Ekstansif
Az	Tarım sektöründe çalışanların oranı	Fazla
Düşük	Nüfus artış hızı	Yüksek
Gelişmiş	Sağlık ve eğitim hizmetleri	Gelişmemiş
Yeterli	Altyapı	Yetersiz
Fazla	Araştırma geliştirme (AR-GE) faaliyetlerine ayrılan kaynak	Az
Düşük	Bebek ölüm oranları	Yüksek
Fazla	Kentsel nüfus	Az
Fazla	Nitelikli iş gücü	Az
Yüksek	Okuryazarlık oranı	Düşük
Fazla	Teknolojik imkânlar	Az
Çekirdek	Toplumun genel aile yapısı	Geniş
İthal eder	Ham maddeyi daha çok	İhraç eder
İhraç eder	Sanayi ürünlerini daha çok	İthal eder
Fazla	Enerji kullanım miktarı	Az
Uzun	Ortalama yaşam süresi	Kısa
Yüksek	Temel hak ve özgürlüklere sahip olma durumu	Düşük

Ephesus Akademi

3. **Ülkelerin gelişmişlik seviyelerin belirlenmesinde kullanılan**

I. Nitelikli iş gücü azdır.

II. Okur yazar oranı düşüktür.

III. Yıllık nüfus artış hızı düşüktür.

IV. Tarımsal üretimde doğal şartların etkisi azdır.

ölçütlerinin Hollanda ve Somali için yapılan aşağıdaki eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

	Hollanda	Somali
A)	I ve II	III ve IV
B)	I ve IV	II ve III
C)	II ve III	I ve IV
D)	III ve I	II ve IV
E)	III ve IV	I ve II

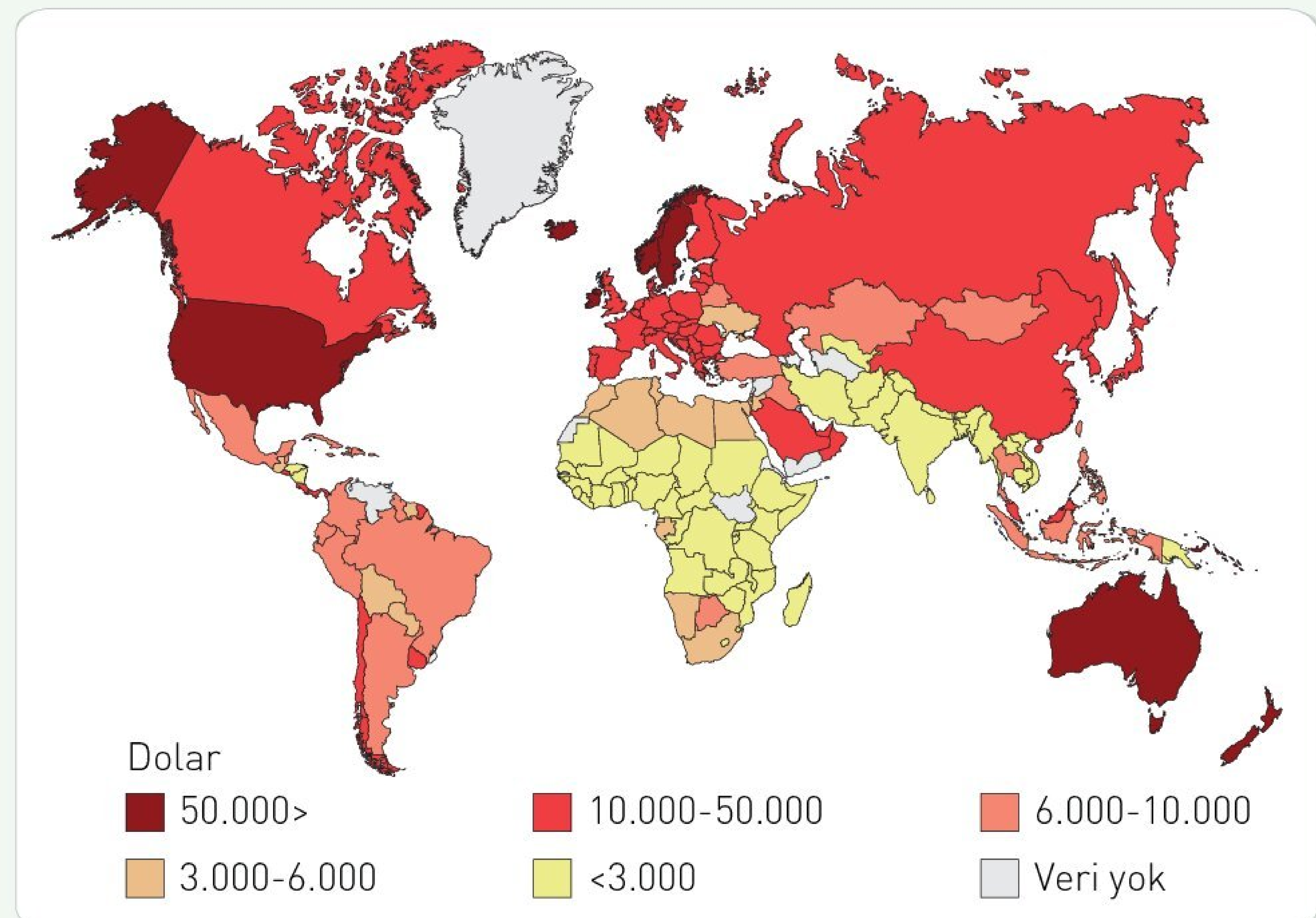
Ülkelerin Gelişmişlik Ölçütleri

Gayrisafi Millî Hasıla

- Bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin toplam değerine **gayri safi millî hasıla** denir (GSMH).
- GSMH bir ülkenin refah seviyesinin belirlenmesinde önemli bir ölçüttür.
- Ülkelerin refah seviyesinin artması için millî gelirin ülke içinde eşit bir dağılış göstermesi gerekir. Toplumun bir kesiminin geliri artarken diğer kesimin gelirinde sabitlik veya azalma varsa o ülkede refahtan söz edilemez.

İnsani Gelişme Endeksi

- İnsani Gelişme Endeksi'nde gelir düzeyinin yanında sağlık ve bilgi temel kıstas olarak kabul edilir.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) her yıl gelişmişliğin yalnızca ekonomik göstergelere göre ölçüldüğü yaklaşımlara alternatif olarak İnsani Gelişme Endeksi Raporu yayımlamaktadır.

Dünyada kişi başına düşen GSYH miktarı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

4. Aşağıdaki tabloda K ve L ile gösterilen iki farklı ülkeye ait bazı bilgiler verilmiştir.

Ülke	İnsani Gelişme Endeksi (0-1)	Kişi Başına Düşen Gayrisafi Millî Gelir (Dolar)
K	0,939	42.822
L	0,769	8.856

Tabloda verilen bilgiler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki yargılardan hangisinin yanlış olduğu söylenebilir?

A) L ülkesinde doğum oranı yüksektir.

B) K ülkesinde yaşlı nüfus oranı fazladır.

C) L ülkesinde okur yazar oranı düşüktür.

D) K ülkesinde tarımsal üretim ve verim azdır.

E) L ülkesinin ihracatında sanayi ürünlerinin payı azdır.

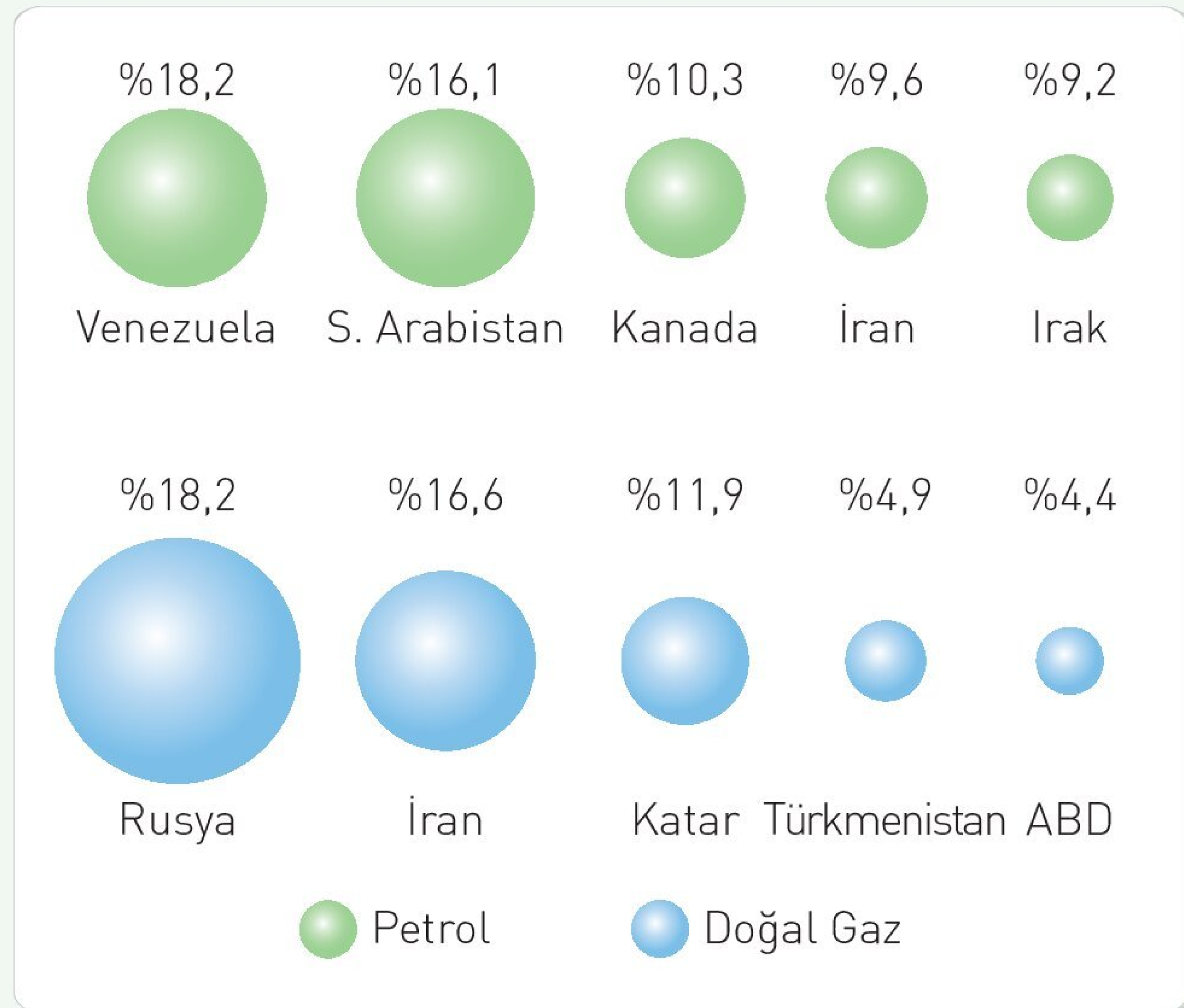
Ülkelerin Bölgesel ve Küresel Ölçekte Doğal Kaynak Potansiyeli

Doğal kaynaklar özellikle de petrol ve doğal gaz, ekonomik refahın yükselmesinde, büyümenin sürdürülebilmesinde ve fakirliğin azalmasında önemli bir etkendir.

ABD, Kanada, Norveç, Rusya gibi ülkeler doğal kaynaklarını bilinçli kullanarak ekonomik kalkınmalarına önemli katkılar sağlarlar.

Japonya ise yeterli doğal kaynaklara sahip olmamasına rağmen nitelikli iş gücü, sermaye ve ileri teknolojisi sayesinde dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biri olmuştur.

Sanayi ülkeleri doğal kaynaklara olan talebin karşılanması için petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara yönelmiştir.

Dünya'daki petrol ve doğal gaz rezervlerinin en çok olduğu ülkeler

Ephesus Akademi

Enerji Güzergâhları ve Etkileri

Enerji ülkelerin gelişimi için gerekli olan en temel ihtiyaçlardandır. Sanayi, konut, ulaşım, ticaret gibi sektörlerde yaygın olarak kullanılır.

Dünya'da tüketilen enerjinin %83,2'si petrol, doğal gaz, kömür gibi fosil yakıtlardan elde edilir.

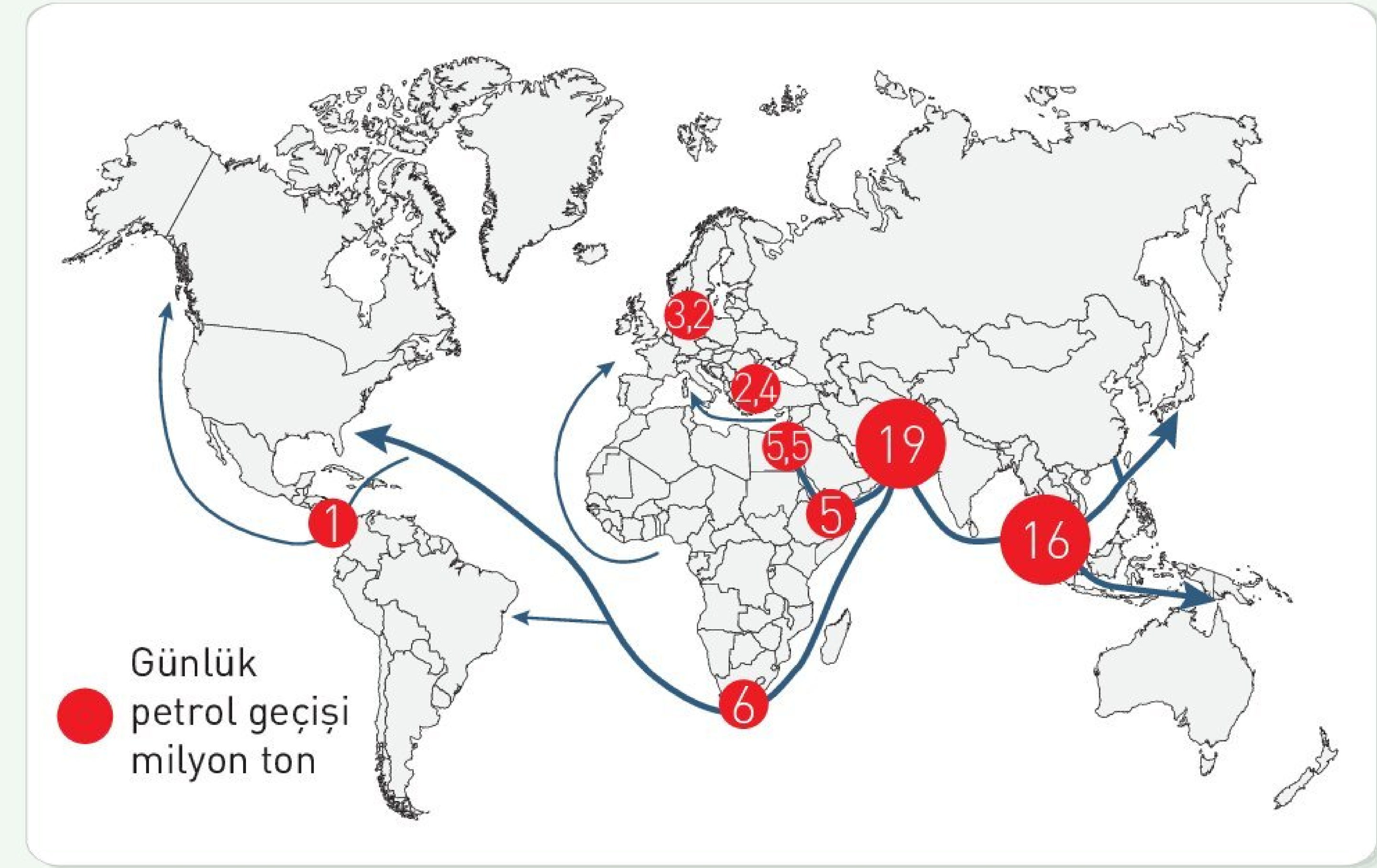
Dünya'da petrol ve doğal gaz çoğunlukla tankerler ve boru hatları yoluyla taşınır.

Petrol ve Doğal Gazın Deniz Yoluyla Taşınması

Dünya petrollerinin taşınması için kullanılan güzergâhlar stratejik ve ekonomik bir öneme sahiptir.

Bu güzergâhlar, taşımanın en yoğun olduğu yerden yoğunluğun daha az olduğu yere doğru;

- Hürmüz Boğazı
- Malakka Boğazı
- Süveyş Kanalı
- Bab-ül Mendeb Boğazı
- Ümit Burnu
- Kiel Kanalı
- İstanbul ve Çanakkale boğazları
- Panama Kanalı'dır.

5. Dünyada petrol taşımacılığında daha çok deniz yolu kullanılır. Bu nedenle tanker trafiğinin yoğun olduğu güzergâhlarda sık sık deniz kazaları olmakta ve bu durum çevreye büyük zarar vermektedir.

Buna göre aşağıdaki boğaz ve kanallardan hangisinde bu tip kazaların yaşanma riski diğerlerine göre daha azdır?

A) İstanbul Boğazı

B) Hürmüz Boğazı

C) Malakka Boğazı

D) Süveyş Kanalı

E) Macellan Boğazı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Petrolün Boru Hatları Yoluyla Taşınması

Boru hatları taşımacılığının güvenli olması, ayrıca yüksek miktarda ve sürekli taşıma kapasitesine sahip olması bakımından deniz yolu taşımacılığına göre daha avantajlıdır.

Fakat ülkeler arasında çıkan anlaşmazlıklar bu taşımacılıkta sorunlara neden olabilmektedir.

Başlıca Petrol Boru Hatları

- Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Boru Hattı (Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye)
- CPC Boru Hattı (Kazakistan-Rusya)
- Hazar Havzası Alternatif Boru Hatları
- Druzba Boru Hattı Sistemi (Doğu Sibirya-Pasifik Okyanus)

Başlıca Doğal Gaz Boru Hatları

- Yamal-Avrupa1 (Rusya-Türkiye-Avrupa)
- Ukrayna Boru Hatları
- Brotherhood
- Soyuz (Rusya-Kazakistan)
- Kuzey Akım (Rusya-Almanya)
- Mavi Akım (Rusya-Almanya)
- Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE)
- Yeşil Akım (Libya-İtalya)
- Langeled (Norveç-İngiltere)

Türkiye'deki Doğal Gaz Boru Hatları ve Projeleri

- Rusya-Türkiye Boru Hattı (Batı Hattı)
- Mavi Akım Boru Hattı
- Doğu Anadolu Ana İletim Hattı (İran-Türkiye)
- Bakü-Tiflis-Erzurum Boru Hattı
- Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Enterkonneksiyonu
- Trans-Anadolu Hattı (TANAP)
- Türk Akım Hattı

Enerji Koridoru Türkiye

Türkiye enerji kaynakları yönünden çok zengin olan Hazar Bölgesi, Orta Doğu ve Rusya'ya yakın olması ile jeostratejik bir önem kazanmaktadır.

Petrol ve doğal gaz kaynaklarının bulunduğu Asya ve Orta Doğu ile bu kaynaklar için çok büyük bir pazar olan Avrupa Kıtası arasında köprü görevi gören Türkiye, doğu ile batı arasında bir enerji koridoru olma yolundadır.

Ephesus Akademi

6. Petrol ve doğal gaz çıkarıldığı yerden tüketim bölgelerine boru hatları ve deniz yolu ile ulaştırılmaktadır. Petrol ve doğal gazın çıkartıldığı bölgenin deniz ve okyanuslara bağlantısı yok ise taşıma daha çok boru hatlarıyla yapılır.

Buna göre aşağıdaki petrol ve doğal gaz çıkartılan bölgelerin hangisinde boru hatları ile taşımacılık <u>daha fazladır</u>?

A) Meksika Körfezi
B) Hazar Havzası
C) Kuzey Afrika
D) Basra Körfezi
E) Hürmüz Boğazı

Çatışma Bölgeleri

İnsanlık tarihi boyunca ülkeler ve topluluklar arasında çatışmalar yaşanmış ve bu çatışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu bölgelere **çatışma bölgeleri** denir.

Doğal, beşerî, ekonomik ve siyasi nedenlere dayanan bu çalışmalar günümüzde uluslararası düzeyde yaşanmaktadır.

Yaşanan bu çatışmaların başlıca nedenleri şunlardır:

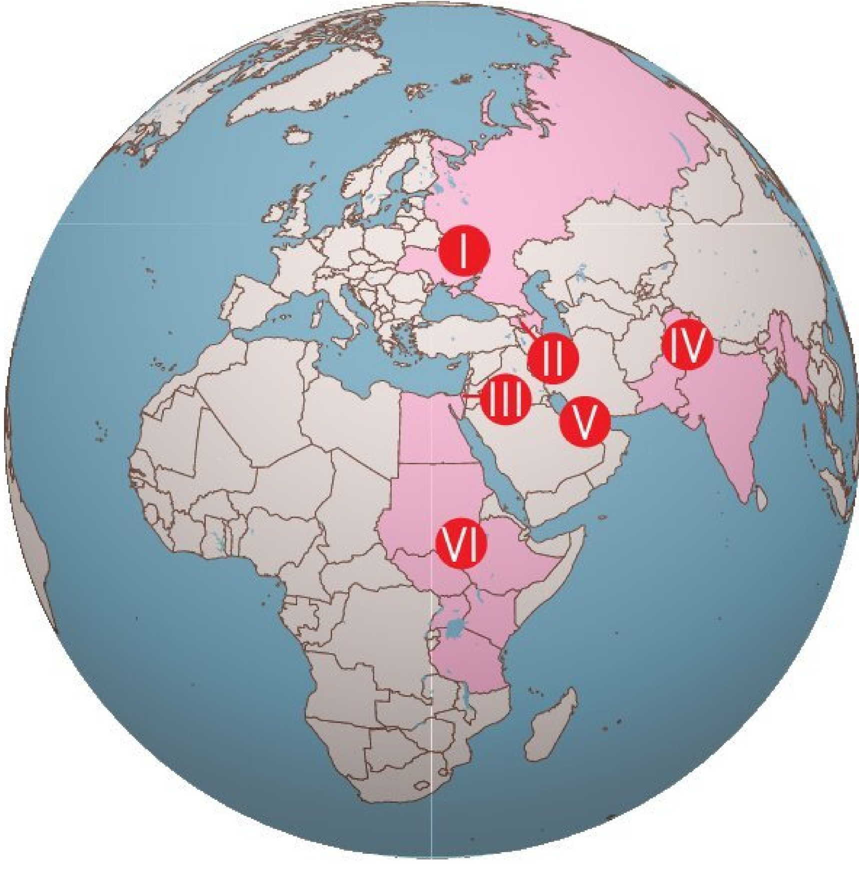
- Etnik yapı
- Su sorunu
- Sınır anlaşmazlıkları
- Din ve mezhep farklılıkları
- Önemli ulaşım yollarını ele geçirme çabaları
- Stratejik yer altı kaynaklarını elde etme isteği
- Küresel iklim değişikliğinin kaynaklar üzerindeki baskısı
- Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan sömürgecilik faaliyetleri
- Petrol, kömür ve doğal gaz gibi sınırlı fosil yakıtların kaynaklarını ele geçirme çabaları

7. I. Tarihi eserler
II. Çevre sorunları
III. Yer altı kaynakları
IV. Sınır anlaşmazlıkları

Yukarıda verilenlerden hangileri uluslararası çatışmalara neden olan faktörlerdendir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

I. Kırım ve Donbas: Batılı devletler ve Rusya Federasyonu arasındaki rekabet, 2014 yılında Kırım'ın Rusya tarafından yasa dışı ilhakı ve 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya ait Donbas Bölgesi'ni işgal etmesiyle artmıştır.

II. Dağlık Karabağ: Dağlık Karabağ, Azerbaycan'a ait tarihî bir bölgedir. Yaklaşık 30 yıl Ermenistan işgali altında kalan bölgenin 2020 yılında Azerbaycan tarafından gerçekleştirilen askerî operasyonla büyük kısmı kurtarılmıştır.

III. Kudüs: Kurulduğu 1948 yılından itibaren yayılmacı bir politika izleyen İsrail, Filistin başta olmak üzere bölgedeki ülkelerle sürekli çatışmaktadır. ABD'nin de desteğini alan İsrail, bütün semavi dinlerin kutsiyet atfettiği Kudüs'ü tek taraflı olarak başkent ilan etmiştir.

IV. Keşmir: Hindistan ve Pakistan'ın 1947'de bağımsızlıklarını kazanması ve İngiltere'nin bölgeden çekilmesinin ardından Keşmir, iki ülke arasında çözülemeyen bir mesele hâline gelmiştir.

V. Basra Körfezi: Dünyanın en zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarına sahip olan Basra Körfezi 'ndeki fosil yakıtların Hürmüz Boğazı aracılığı ile dünyaya ihraç edilmesi, bölgeyi uluslararası düzeyde önemli bir konuma taşımıştır. Stratejik konumu nedeniyle bu alan, küresel güçler ve bölge ülkeleri arasında hâkimiyet mücadelelerine ve zaman zaman çatışmalara sahne olmaktadır.

VI. Nil Nehri Havzası

8. Çatışma bölgelerindeki sorunların temelinde genellikle enerji kaynaklarının paylaşımındaki anlaşmazlıklar yatmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yargıya uygun bir örnektir?

A) Filistin Sorunu
B) Karabağ Sorunu
C) Kıbrıs Sorunu
D) Irak Sorunu
E) Ukrayna Sorunu

Sınır Aşan Sular Sorunu

Sınır aşan sular iki ya da daha fazla ülkenin topraklarını katederek akan sulardır. Bu tip nehirlerin sularının kullanımı nehrin geçtiği ülkeler arasında sorunlara neden olabilmektedir.

Dünya'da Sınır Aşan Su Sorunu Yaşanan Bazı Nehirler

Kolorado Nehri: Havzası, ABD ve Meksika sınırları içerinde yer alan Kolorado Nehri'nin sularının paylaşımında sorunlar ortaya çıkmaktadır. İki ülke arasında süren 44 yıllık görüşmeler sonunda havzadaki suların %95'i Amerika'ya, %5'i Meksika'ya verilmiştir.

Nil Nehri: Mısır ve Sudan, nehir sularının önemli bir kısmını kullanmaktadır. Etiyopya, Uganda, Kenya, Tanzanya, Zaire, Ruanda ve Burundi'nin ise nehir sularından çok az miktarda yararlanması sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Fırat ve Dicle Nehri: Türkiye, Dicle ve Fırat suları konusunu tüm boyutlarıyla ve bütüncül bir yaklaşımla havza ülkeleriyle görüşerek bu sorunu kolay bir şekilde aşmayı başarmıştır.

9. Küresel ısınmanın etkileri göz önünde bulundurulduğunda gelecekte aşağıdakilerden hangisine bağlı olarak oluşabilecek sorunları artırması beklenir?

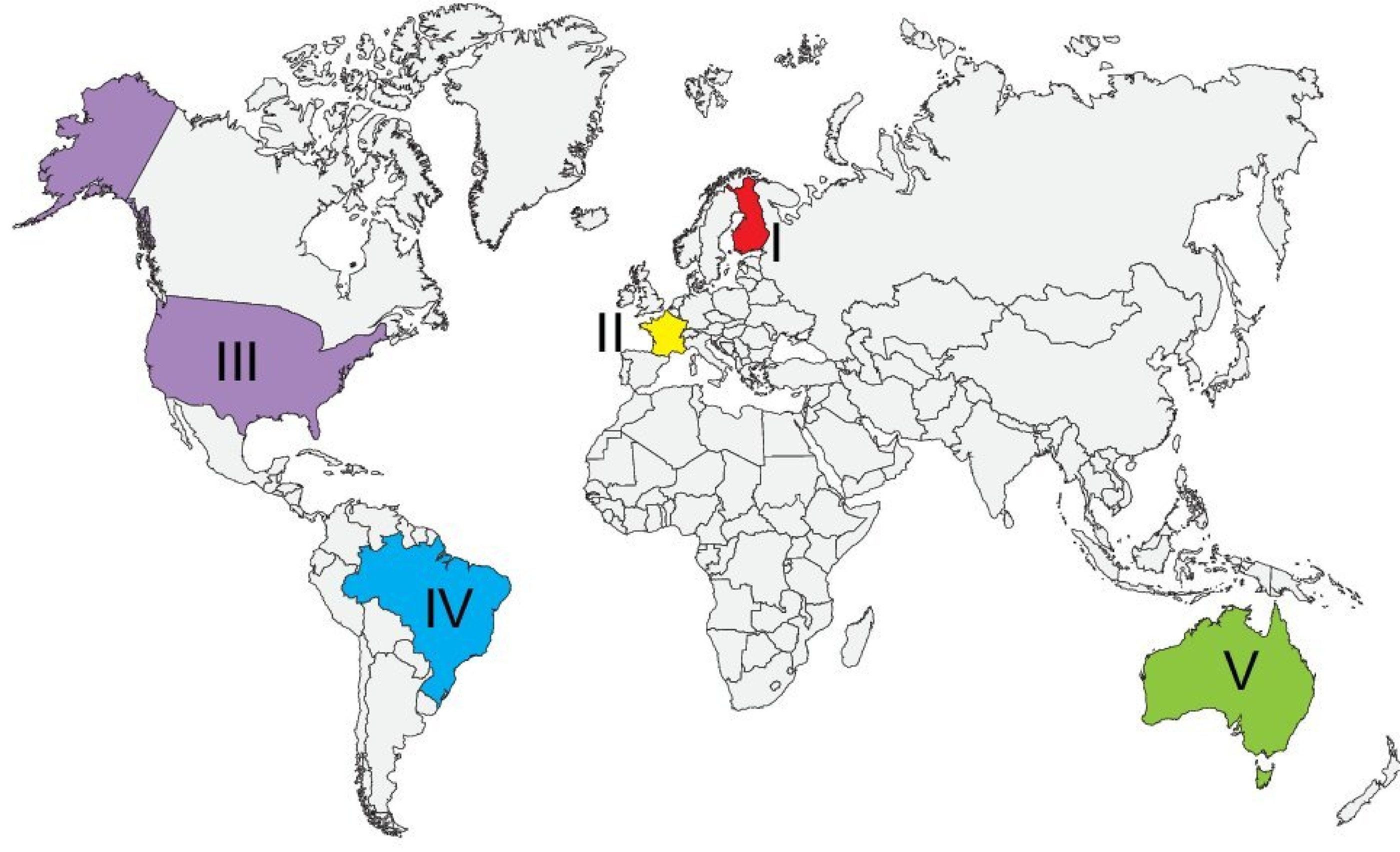
A) Petrolün kullanımı ve taşınması
B) Enerji kaynaklarının paylaşımı
C) Su kaynaklarının kullanımı
D) Boru hatlarının güvenliği
E) Sınır anlaşmazlıkları

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki haritada bazı ülkeler numaralarla gösterilmiştir.

Bu ülkelerden hangisinin insani gelişmişlik endeksi diğerlerinden daha düşüktür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. İnsanın çevresini değiştirmek, doğayı daha etkili kullanmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yararlandığı çeşitli teknikler teknoloji olarak adlandırılır. Teknolojik gelişmelerin sağlayacağı çok önemli yararlar vardır.

Buna göre

I. insan yaşamını kolaylaştırması,
II. kültürler arası etkileşimi kolaylaştırması,
III. yüz yüze olan sosyal ilişkileri azaltması,

unsurlarından hangileri bu yararlar arasında gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

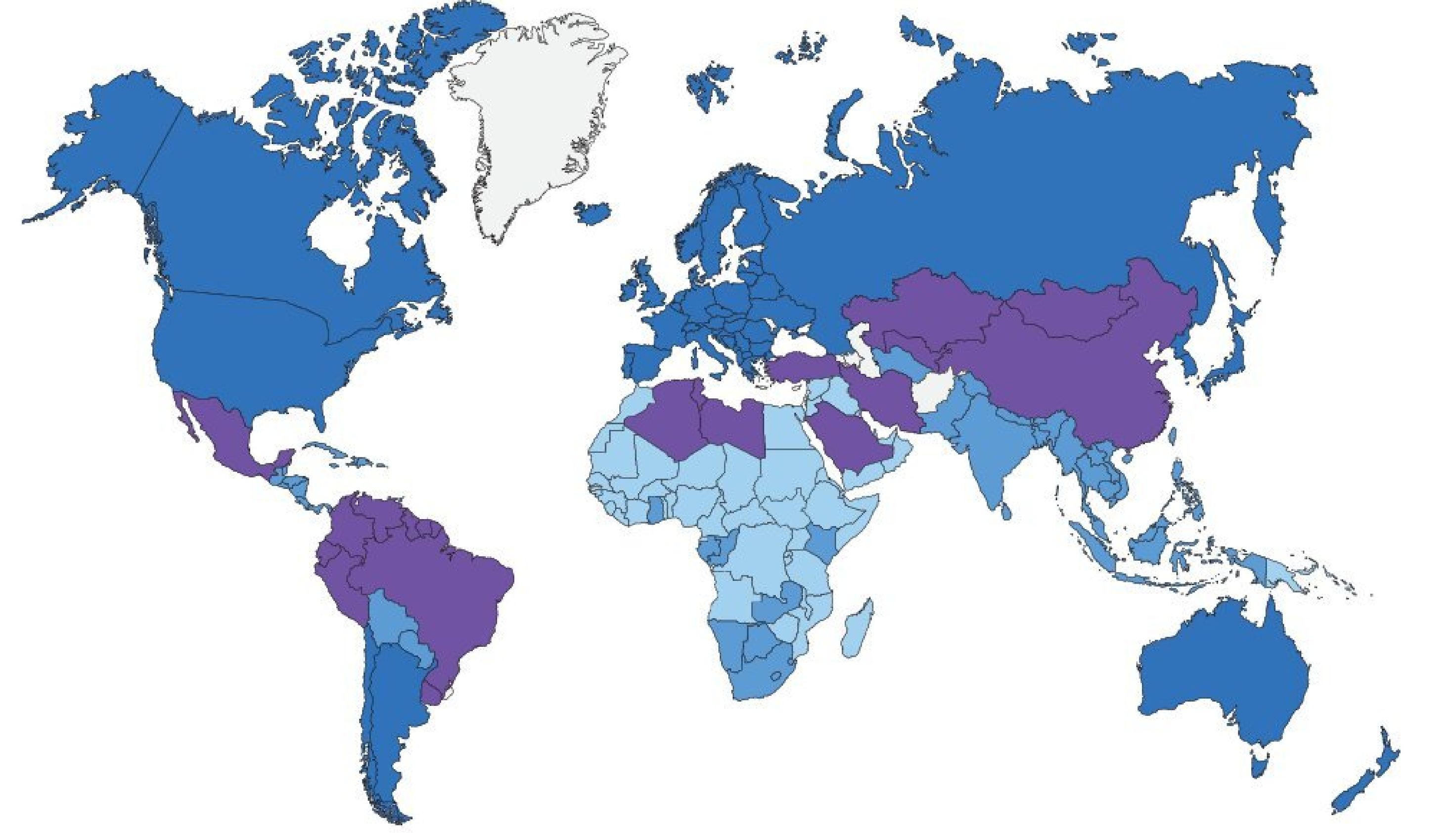
3. Teknolojik yeniliklerin gerisinde kalan ülkeler ham madde ve enerji kaynakları bakımından zengin olsalar bile ekonomik anlamda tam olarak gelişemedikleri gibi gelişmiş ülkelere ham madde kaynağı sağlamaktan ileri gidememişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yukarıda söz konusu olan ülkelerden biridir?

A) Japonya B) Nijerya C) Finlandiya D) İrlanda E) Çin

Ephesus Akademi

4. Aşağıdaki haritada ülkelerin gelişmişlik endeksleri gösterilmiştir.

Haritadaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda

I. Çin,
II. Kanada,
III. Hindistan,
IV. Avustralya

ülkelerinden hangilerinin çok yüksek insani gelişim endeksine sahip oldukları söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. I. Nitelikli iş gücü fazladır.
II. Eğitim seviyesi yüksektir.
III. Tarımda iklim şartlarına bağımlılık fazladır.

Ülkelerin gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde kullanılan kriterler göz önünde bulundurulduğunda yukarıdakilerden hangileri az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelere ait özellikler arasında yer almaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

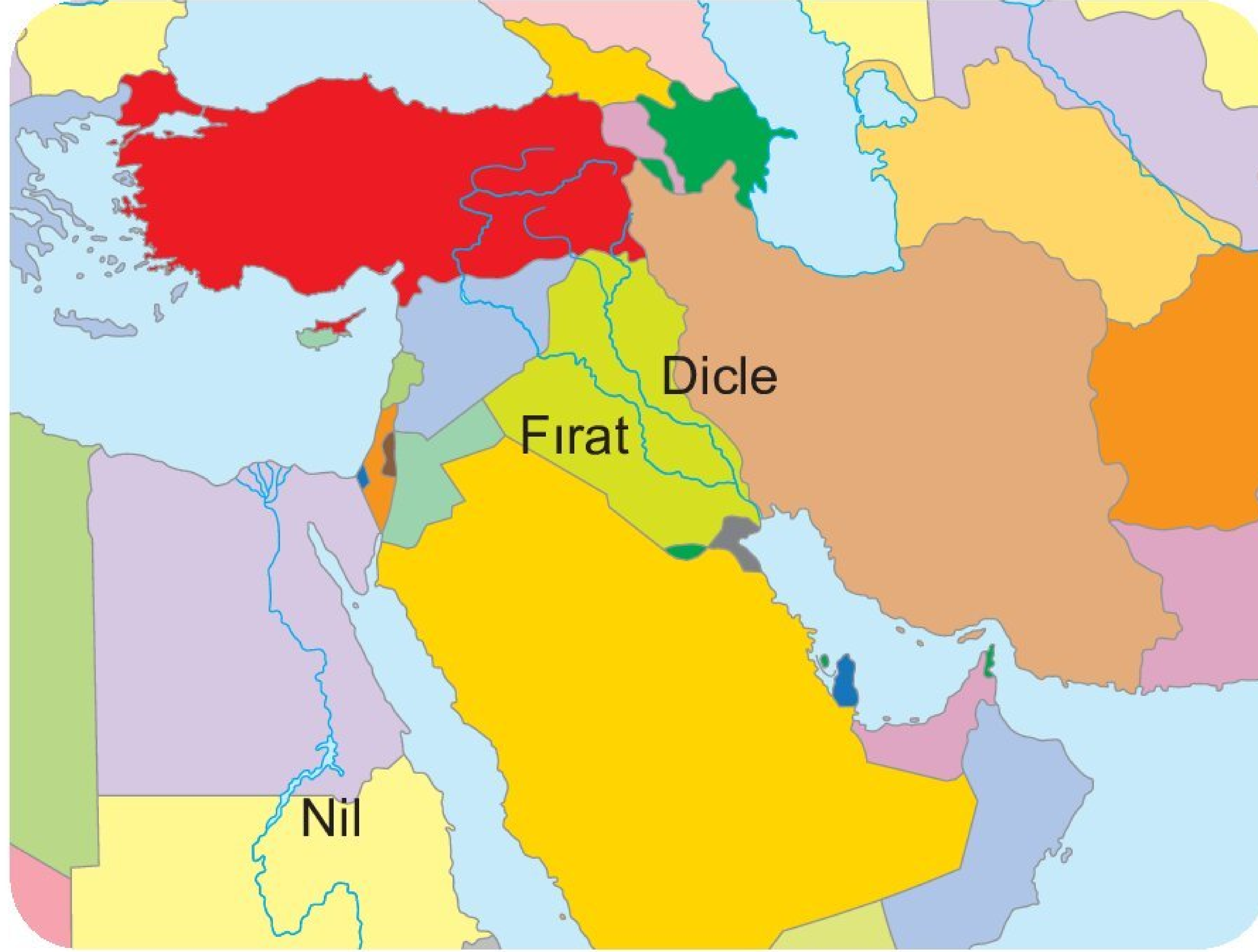
6. Genel ağ hizmetleri (internet) ile bilgiye ulaşmak gelişmiş ülkelerde daha kolay ve hızlı olmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu ülkelere örnek olarak verilebilir?

A) İsveç B) Çin C) İran D) Venezuela E) Kuzey Kore

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdaki haritada Fırat, Dicle ve Nil nehirlerinin geçtiği ülkeler gösterilmiştir.

Aşağıdaki ülkelerden hangileri bu nehirlerin sularının paylaşımında kendi aralarında sorun <u>yaşamaz</u>?

A) Mısır – Sudan

B) Suriye – Irak

C) Türkiye – İran

D) Irak – Türkiye

E) Türkiye – Suriye

8. I. Bazı ülkeler enerji ve ham madde kaynakları bakımından fakir olmalarına rağmen sermaye ve teknoloji bakımından ileri seviyede olmaları sayesinde gelişmişlerdir.

II. Bazı ülkeler yeterli enerji ve ham madde kaynakları bulunmasına rağmen sermaye, tecrübe ve teknoloji gibi unsurların yetersizliğinden dolayı yeterince gelişememişlerdir.

Buna göre I ve II numaralı ülkelere aşağıdakilerden hangisi doğru örnek olarak verilebilir?

	I	II
A)	Güney Afrika	Güney Kore
B)	İtalya	İrlanda
C)	Kanada	Hollanda
D)	Somali	Meksika
E)	Japonya	Nijerya

9. Uluslararası çatışmalara neden olan unsurlardan biri de su kaynaklarının paylaşımı ile ilgili sorunlardır. Bu sorunların yaşanmasının nedeni sınır aşan akarsulardır.

Buna göre aşağıdaki akarsuların hangisine bağlı olarak Türkiye'nin komşusu olan ülkelerle bir sorun yaşaması <u>beklenmez</u>?

A) Fırat B) Aras C) Kızılırmak

D) Dicle E) Meriç

10. Günümüzde uluslararası düzeyde yaşanan çatışmalar; doğal, beşerî, ekonomik ve siyasi nedenlere dayanmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin bunlardan birine dayanarak uluslararası çatışmalara neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Ekonomik krizler

B) Sınıraşan suların paylaşımı

C) Yer altı kaynakları paylaşımı

D) Enerji kaynakları ve nakil hatlarının kontrolü

E) Küresel iklim değişikliğinin kaynaklar üzerindeki baskısı

Ephesus Akademi

11. • Basra Körfezi'nin tek çıkış noktasıdır. Dünya'da petrol tanker trafiğinin en yoğun olduğu boğazdır.

• Akdeniz'in batı ucunu Atlas Okyanusu ile birleştirir. Ulaşım üzerindeki rolü itibariyle jeopolitik bakımdan önemli bir boğazdır.

• Yunanistan'da bulunur. Ege Denizi ile İyon Denizi'ni birbirine bağlar. Dar bir kanal olduğu için büyük tonajlı gemilerin geçişine uygun değildir.

• Kızıldeniz'i Akdeniz'e bağlayan yapay su yoludur. Yapılması ile birlikte Akdeniz limanlarının önemi artarken Ümit Burnu Yolu'nun önemi azalmıştır.

Bazı özellikleri verilen su yolları arasında aşağıdakilerden hangisi <u>yer almaz</u>?

A) Korint Kanalı B) Hürmüz Boğazı

C) Süveyş Kanalı D) Cebelitarık Boğazı

E) Bering Boğazı

1-D 2-C 3-B 4-D 5-D 6-A 7-C 8-E 9-C 10-A 11-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdaki sanayileşmiş ülkelerden hangisi doğal kaynak yönünden zengin değildir?**

A) Japonya B) İngiltere C) ABD
D) Kanada E) Rusya

2. **Aşağıdakilerden hangisi boru hattı enerji geçiş güzergâhı üzerinde yer alan ülkelerden biri değildir?**

A) Türkiye B) Suudi Arabistan
C) Gürcistan D) Azerbaycan
E) Ukrayna

3. I. Eğitim seviyesi
II. Nüfus yoğunluğu
III. Tarım ürünü çeşitliliği
IV. Genel ağ (internet) kullanımı

Yukarıda verilenlerden hangileri ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde kullanılan ölçütler arasında yer almaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

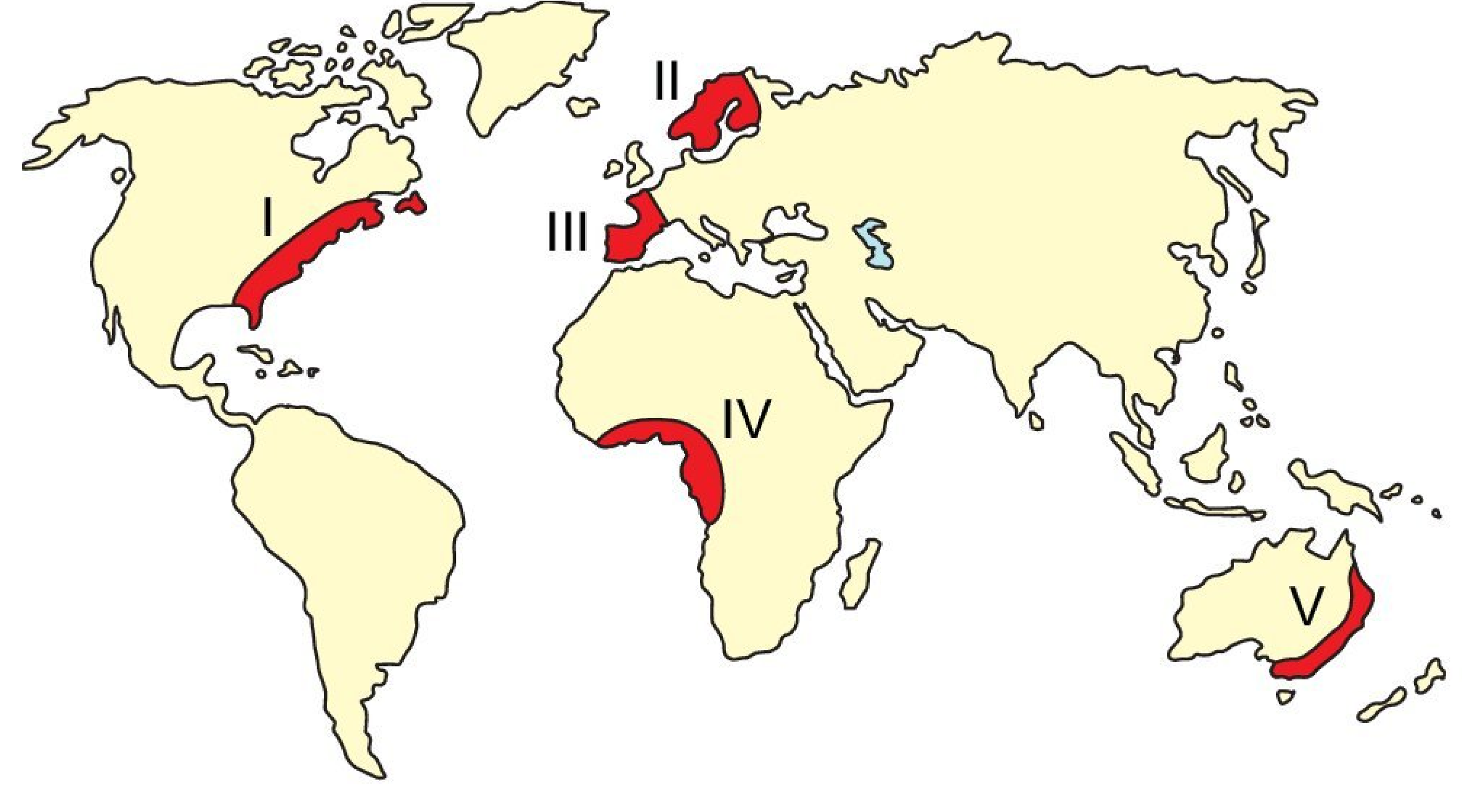
4. Aşağıdaki tabloda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ait bazı özelliklerle ilgili bilgiler verilmiştir.

	Özellikler	Gelişmiş Ülkeler	Gelişmekte Olan Ülkeler
I	Gelir dağılımı	Dengeli	Dengesiz
II	Nitelikli iş gücünün oranı	Fazla	Az
III	Kentsel nüfus oranı	Fazla	Az
IV	Çalışan nüfus oranının fazla olduğu sektör	Hizmet	Tarım
V	Tarımda kullanılan yöntem	Ekstansif	Enstansif

Buna göre tablodaki kaç numaralı bilgi yanlış verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. İnsani gelişim endeksi 0 ile 1 arasındaki sayılarla ifade edilir ve endeks değeri 1'e yaklaşması ülkenin gelişmişlik seviyesinin arttığının göstergesidir.

Buna göre haritadaki numaralı bölgelerin hangisinde insani gelişme endeksi değeri 1'e daha uzaktır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. İnovasyon; üretimden pazarlamaya, yönetim ve organizasyondan dış ilişkilere kadar her alanda mevcut olan işleyişin üzerine yeni yaklaşımlar kazandırmaktır. İnovasyonun olması için temel şart, değişim ve yeniliğin belirgin olmasıdır. İnovasyon, ulusal ekonomiler için rekabet gücü sağladığı için günümüzde gelişmiş ülkelerin önemli dinamiklerinden biridir.

Bu parçadaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerin hangisinde küresel inovasyon endeksinin daha yüksek olduğu söylenebilir?

A) Kenya B) Cezayir
C) Danimarka D) Senegal
E) Bangladeş

7. Coğrafi konumundan dolayı çok sayıda petrol ve doğal gaz boru hattının geçtiği Türkiye, bir enerji koridoru hâline gelmiştir. Dünyada enerjiye olan talebin hızla artması ise Türkiye'nin jeopolitik önemini daha fazla artırmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye üzerinden boru hatları ile petrol ve doğal gaz satışı yapan ülkelerden biri değildir?

A) Azerbaycan B) İran C) Rusya
D) Ukrayna E) Irak

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Ülkeler arasındaki uluslararası sorunlara neden olan olaylar doğal ve beşerî unsurlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır

Buna göre

I. Mısır-Sudan,

II. Filistin-İsrail,

III. Ukrayna-Rusya

arasında yaşanan sorunlardan hangilerinde doğal unsurların payı daha fazladır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

9. Sınır aşan sular iki ya da daha fazla ülkenin topraklarından geçen sulardır. Bu tip nehir sularının elektrik enerjisi ve eş zamanlı olarak tarımsal sulama amaçlı kullanımı nehrin geçtiği diğer ülkelerin tepki göstermesine neden olmaktadır.

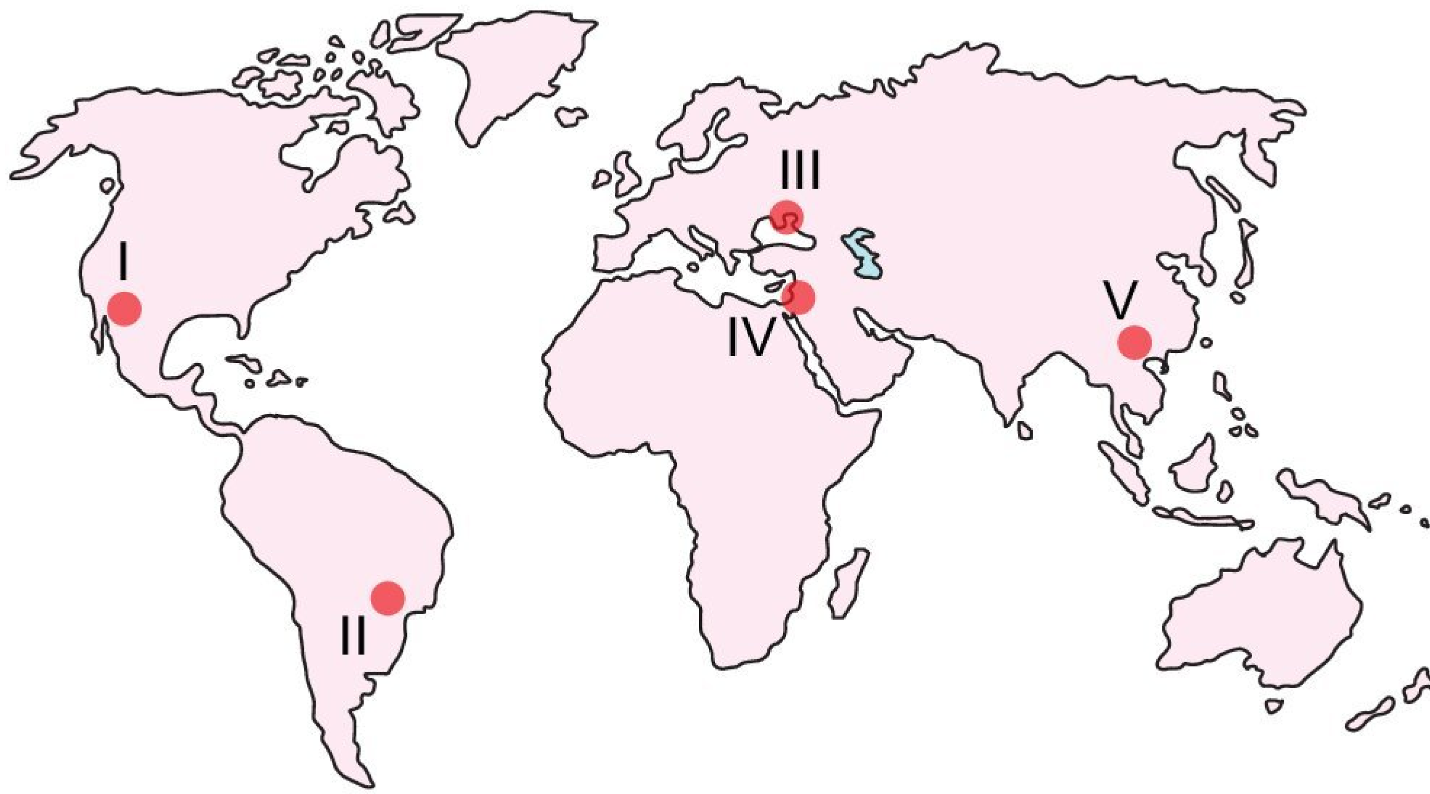
Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangileri arasında böyle bir sorun yaşanmamıştır?

A) Türkiye - Irak B) ABD - Meksika

C) Etiyopya - Mısır D) Sudan - Etiyopya

E) Ukrayna - Rusya

10. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

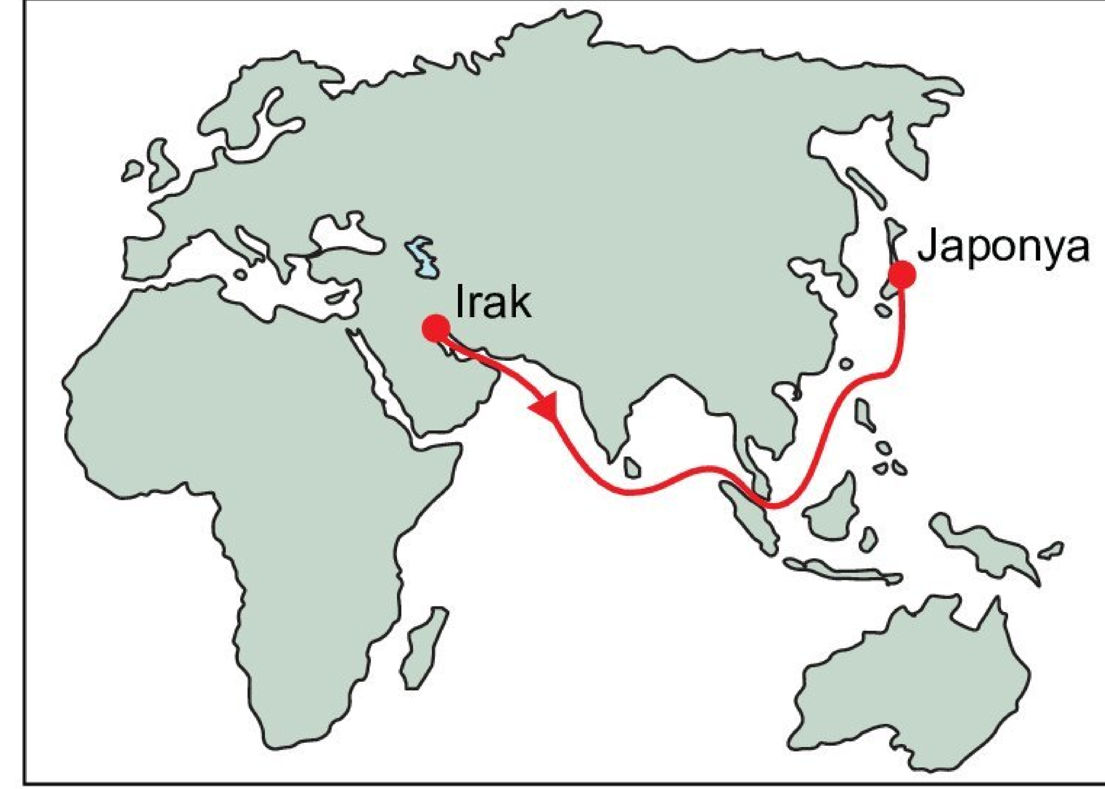

Buna göre yukarıda gösterilen yerlerden hangileri sıcak çatışmaların sık yaşandığı bölgelerdendir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV

D) III ve IV E) IV ve V

11. Aşağıdaki haritada Irak'tan Japonya'ya doğru yola çıkan ve en kısa rotayı takip eden bir tankerin güzergâhı gösterilmiştir.

Yukarıda verilen bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bu tankerin güzergâh boyunca sırayla geçtiği boğazlar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hürmüz-Babülmendep B) Malakka-Hürmüz

C) Babülmendep-Hürmüz D) Hürmüz-Malakka

E) Babülmendep-Malakka

Ephesus Akademi

12. Uluslararası çatışmalara neden olan unsurlardan biri de su kaynaklarının paylaşımı ile ilgili sorunlardır. Bu sorunların yaşanmasının nedeni sınır aşan akarsulardır.

Buna göre aşağıdaki akarsulardan hangisine bağlı olarak bu tür bir sorun yaşanmamıştır?

A) Kolorado B) Yenisey C) Nil

D) Dicle E) Fırat

13. **K ülkesi:** Yer altı kaynakları yönünden zengindir ve bu kaynaklarını ham madde olarak dışarı satarak karşılığında işlenmiş ürünler alır.

L ülkesi: Yer altı kaynakları yönünden fakirdir ve dışardan aldığı (ithalat) ham maddeyi işleyerek dışarı satar (ihracat).

Yukarıda bazı özellikleri verilen K ve L ülkeleriyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi kesinlikle doğrudur?

A) K ülkesi L'ye göre daha gelişmiştir.

B) K'nin nüfus yoğunluğu L'den fazladır.

C) L ülkesinde kişi başına düşen millî gelir K 'den yüksektir.

D) Temel hak ve özgürlükler K ülkesinde L'den daha geniştir.

E) L ülkesi teknolojik gelişmelerden K'ye göre daha az faydalanır.

1-A 2-B 3-C 4-E 5-D 6-C 7-D 8-A 9-E 10-D 11-D 12-B 13-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir ülkeye ait sektörlerin ekonomiye olan katkılarının son yirmi yıldaki dağılımının gösterildiği bir tablo incelendiğinde tarım sektörünün ekonomideki payı azalırken hizmet ve sanayi sektörlerinin paylarının arttığı görülmektedir.

Bu ülkenin sosyal ve ekonomik yapısıyla ilgili olarak

I. Enerji tüketimi artmaktadır.
II. Kentleşme oranı artmaktadır.
III. Tarımsal üretim miktarı azalmaktadır.
IV. Genel ağ kullanım oranı azalmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılır?

A) I ve II B) II ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

2. Ekonomik bakımdan yeterince gelişmemiş olan bazı ülkeler ham madde kaynaklarına sahip olmalarına rağmen sanayileri bunları işleyip mamul madde yapacak seviyede olmadığından dolayı, ihtiyaçları olan sanayi ürünlerini diğer ülkelerden satın almak zorunda kalırlar.

Gelişmemiş ve az gelişmiş bu ülkelerde görülen yukarıdaki durum üzerinde, aşağıda verilenlerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Nüfus miktarının az olması
B) Tarım ve mera alanlarının az olması
C) Doğal kaynaklarının yetersiz olması
D) Ülke yüzölçümlerinin çok küçük olması
E) Nitelikli insan gücü ve teknolojilerinin yetersiz olması

3. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütlerin bir kısmı ekonomik, bir kısmı da sosyal ve kültürel niteliklerle ilgilidir.

Buna göre

I. ülkelerin yer altı ve yer üstü kaynaklarının rezervi,
II. ihracata konu olan ürünlerin ekonomik değeri,
III. temel hak ve özgürlüklere sahip olma düzeyi,
IV. sağlık ve eğitim hizmetlerinin yeterliliği

unsurlarından hangileri bu ölçütlerden biri değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) III ve IV

Ephesus Akademi

4. Aşağıdaki tabloda üç farklı ülkeye ait nüfus artış hızı, araştırma geliştirme (AR-GE) çalışmalarına bütçeden ayrılan pay ve kırsal nüfus oranları verilmiştir.

	Ülkeler		
	X	Y	Z
Nüfus artış hızı (%)	0,1	4	1
Ar-Ge çalışmalarına bütçeden ayrılan pay (%)	3,2	0,1	1,1
Kırsal nüfus oranı (%)	2	62	14

Yalnızca tablodaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bu ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bu üç ülke arasında en gelişmiş ülke X'tir.
B) Bu üç ülke arasında en az gelişmiş ülke Y'dir.
C) Y ülkesinin gelişmişlik düzeyi, X ülkesinden daha düşüktür.
D) X ülkesinin gelişmişlik düzeyi, Z ülkesinden daha yüksektir.
E) Z ülkesinin gelişmişlik düzeyi, X ülkesinden yüksek Y ülkesinden düşüktür.

5. **Bir ülkeyle ilgili olarak**

I. Dış ticaret açığı azdır.
II. Sağlık hizmetleri gelişmiştir.
III. Gelişmiş ülkeler arasındadır.
IV. Ortalama yaşam süresi uzundur.
V. Dış satımda sanayi ürünlerinin payı fazladır.

özelliklerinden hangisi diğer dördünün sonucudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Doğal ve beşerî nedenlere bağlı olarak dünyanın farklı alanlarında çatışma bölgeleri oluşmuştur. Tarihi çağlar boyunca stratejik önemini koruyan Ortadoğu da bu bölgelerden biridir.

Buna göre aşağıdaki durumlarından hangisi, Türkiye ile Ortadoğu'daki bazı ülkeler arasında sorun yaşanmasına neden olabilmektedir?

A) Toprak paylaşımı,
B) Su kaynaklarının kullanımı,
C) Maden yataklarının paylaşımı,
D) Önemli ulaşım yollarının kontrolü,
E) Petrol ve doğal gaz kaynaklarının paylaşımı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Birleşmiş Milletlerin geliştirdiği insani gelişim endeksi ülkelerin gelişmişlik düzeyini belirleyen önemli ölçeklerden biridir. Bu endeks, ülkelerin beşerî ve ekonomik özellikleri dikkate alınarak hesaplanır.

İnsani Gelişim Endeksi (2023)			
Düşük (0,49-0)	**Orta (0,79-0,50)**	**Yüksek (0,89-0,80)**	**Çok Yüksek (1-0,90)**
Yemen	Mısır	Hırvatistan	İsviçre
Nijer	Kırgızistan	Çekya	Norveç
Çad	Irak	Portekiz	Danimarka
Eritre	Venezuela	Macaristan	Hollanda

Yukarıdaki tabloda, 2024 yılındaki insani gelişim endeksine göre yapılan sınıflamalarda yer alan bazı ülkeler gösterilmiştir.

Bir ülkenin insani gelişim endeksinin yükselmesi veya düşmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha azdır?

A) Okullaşma oranı

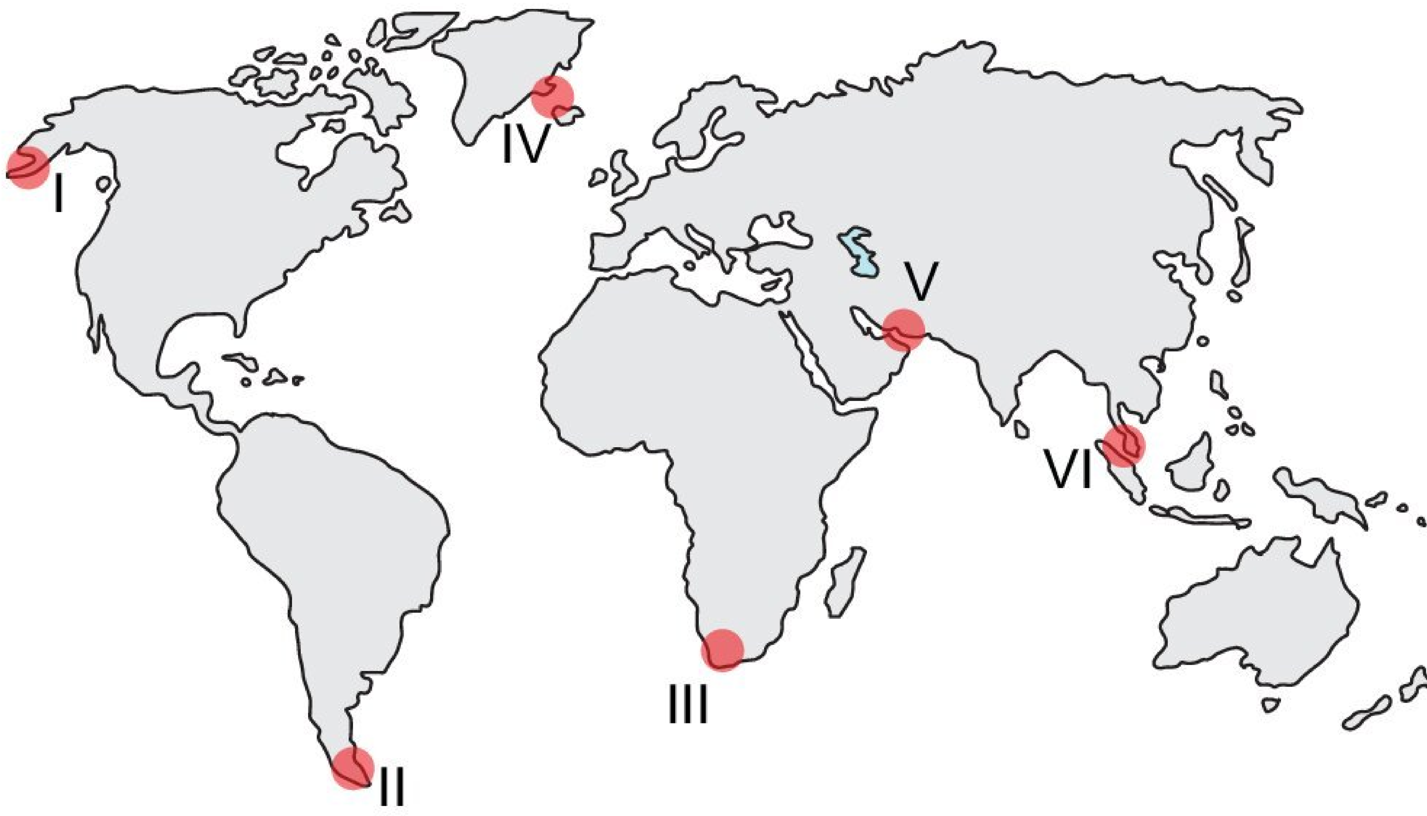
B) Okuryazar oranı

C) Ortalama yaşam süresi

D) Çalışma çağındaki nüfus

E) Kişi başına düşen milli gelir

8. Boğazlar ve kanallar, petrolün üretildiği yerlerden tüketildiği yerlere taşınırken kullanılan deniz yolu güzergâhları üzerinde önemli bir konuma sahiptirler.

Haritada numaralandırılan boğaz veya kanallardan hangileri önemli petrol taşıma güzergâhları üzerinde yer almaz?

A) I, II, III B) I, II, IV C) II, III, V

D) II, V, VI E) III, IV, VI

9. İnsanlar tarafından oluşturulan su yolları gemilerin geçişi için yeni ulaşım güzergâhları ortaya çıkarmıştır. Bu durum neticesinde bazı güzergâhların önemi azalmıştır.

Buna göre Panama Kanalı'nın açılması aşağıdaki su yollarından hangisinin önemini kaybetmesine neden olmuştur?

A) Cebelitarık Boğazı B) Macellan Boğazı

C) Dover Boğazı D) Malakka Boğazı

E) Bering Boğazı

10. Açılan yeni kanallar sayesinde kıta ve okyanusların konumlarının önemi yerel veya küresel ölçekte değişimlere neden olabilmektedir.

Buna göre

I. Don-Volga,

II. Panama,

III. Süveyş,

IV. Korint

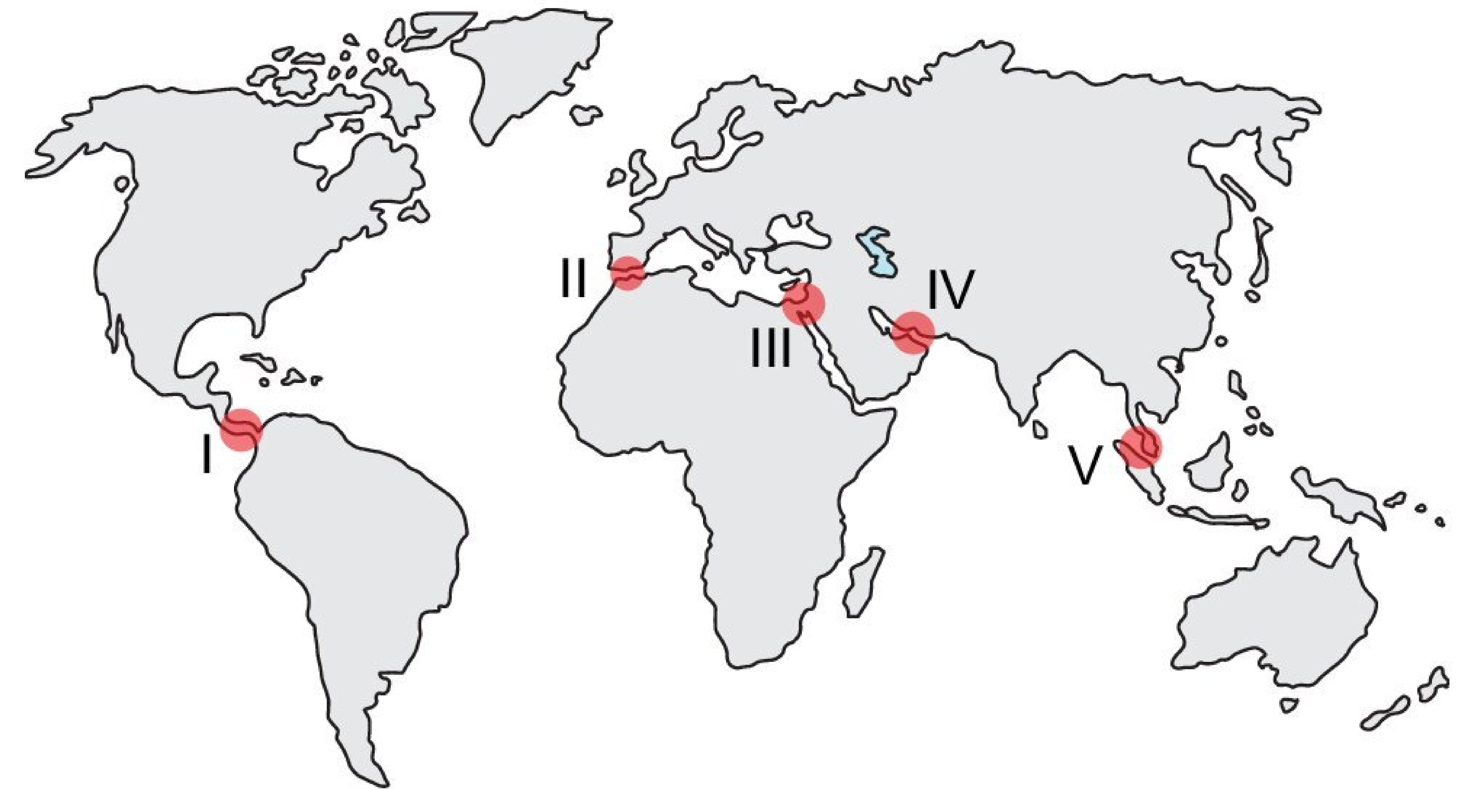
kanallarından hangilerinin açılması diğerlerine göre daha küresel bir etkiye sahip olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

11. Petrolün tankerle taşınmasında deniz yolunun kullanılması sonucu bazı kazalar ve buna bağlı çevre sorunları yaşanmaktadır. Bundan dolayı petrol taşıyan tanker trafiğinin yoğun olduğu bu su yollarında kaza riski de yüksektir.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu riskin diğerlerine göre daha az olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV

D) III ve V E) IV ve V

1-A 2-E 3-A 4-E 5-C 6-B 7-D 8-B 9-B 10-C 11-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜMÜ

Terimler ve Kavramlar

- Çevre Sorunları
- Kompostlama
- Atık
- Geri Dönüşüm
- Çevre Örgütü

Neler Öğreneceksiniz?

- Çevre sorunları ve sebeplerini
- Madenlerin ve enerji kaynaklarının çevresel etkilerini
- Doğal kaynakların tükenebilirliğini
- Küresel çevre sorunlarını
- Çevresel örgüt ve anlaşmaların çevrenin korunmasına etkilerini

19. BÖLÜM

Video Çözümleri için;

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Çevre Sorunları ve Türleri

Doğal süreçler veya beşerî faaliyetler sonucu çevrenin zarar görmesi, kirlenmesi ve doğadaki dengenin bozulmasına **çevre sorunu** denir. Çevre sorunları oluşum sebebine göre ikiye ayrılır.

Doğa Kökenli Çevre Sorunları: Doğanın işleyişi içinde meydana gelen volkanik patlama, tsunami, çığ, heyelan ve kuraklık gibi doğa olaylarının etkisiyle gelişen çevre sorunlarıdır. Örneğin volkanik patlamalar sırasında açığa çıkan lavlar bitki ve hayvanlara zarar verirken çıkan küller ve gazlar asit yağmurlarına yol açar.

Beşerî Kökenli Çevre Sorunları: İnsanların çeşitli faaliyetlerinin ortaya çıkardığı çevresel bozulmalardır.

Beşerî kaynaklı çevre sorunlarının oluşum nedenlerinin başlıcaları; nüfusun hızla artması, plansız kentleşme, sanayileşme, teknolojik gelişmeler, anız yakma, kimyasal ilaç ve gübrenin aşırı kullanımı gibi yanlış tarım uygulamaları, madencilik, fosil yakıtların kullanımı vb. faaliyetlerdir.

1. **Aşağıda verilenlerden hangisi beşerî kaynaklı çevre sorunlarının oluşum nedenlerinden biri değildir?**

A) Çarpık kentleşme
B) Sanayileşme
C) Anız yakma
D) Volkanik patlamalar
E) Fosil yakıtların kullanımı

1. Ormanların Tahribatı

Ormanların tarım alanı elde etmek, yerleşim alanı oluşturmak, sanayiye ham madde temin etmek, taş ve maden ocakları açmak gibi nedenlerle tahrip edilmesi çevreye zarar vermektedir. Bu zararlardan bazıları şunlardır:

- Yer altı sularının azalması
- Erozyon ve sellerin artması
- Oksijen üretiminin azalması
- Ekolojik dengenin bozulması

2. Çölleşme, Kuraklık ve Erozyon

Yağışın az, su kaynaklarının yetersiz, kurak mevsimin uzun sürdüğü ve bitki örtüsünün seyrek olduğu alanlarda çölleşme görülür. Kuraklığın oluşumunda buharlaşmanın yanında yer altı ve yer üstü sularının bilinçsiz tüketiminin de etkisi vardır.

Kuraklık ve çölleşmenin etkili olduğu alanlarda:

- Tarımsal üretim azalır.
- Toprak erozyonu hızlanır.
- Bitki ve hayvan türleri azalır.
- Yer altı su seviyesi alçalır ve su kıtlığı yaşanır.
- Kıtlık ve açlığa bağlı olarak göçlerde artış yaşanır.

3. Biyoçeşitlilikteki Azalma:

Doğal ortamda meydana gelen bozulmalar canlıların yaşam ortamına zarar vermekte ve türlerinin azalmasına neden olmaktadır.

4. Genetik Modifikasyon (GDO) ve Gıda Kirliliği

Tarımsal üretimin artırılması için bitki ve hayvanların DNA'sına yapılan genetik müdahaleler tarımsal ürünleri sağlıksız hâle getirmektedir. Ayrıca besinler, tarım ilaçları ve kirli sulardan geçen zararlı kimyasalların etkisiyle kirlenmektedir.

5. Çevre Kirliliği

Nüfusun hızla artması, kentleşme, sanayileşme, teknolojik gelişmeler, tarımsal faaliyetler, ulaşım, enerji üretimi ve fosil yakıtların kullanımı gibi faaliyetler sonucunda çevre kirliliği oluşmaktadır.

Başlıca Çevre Kirliliği Türleri

Su Kirliliği: Su kaynaklarının kullanımı sırasında suyun kendini yenileyebilme imkânı bulamayacak kadar yabancı maddelerin suya karışması sonucu oluşur.

Su kirliliğinin başlıca nedenleri şunlardır:

- Sanayi tesislerinden çıkan atıklar
- Deniz taşıtlarının atıkları ve yanmış yağları
- Evsel atıklar içerisinde yer alan deterjan ve yağlar
- Kanalizasyon sularının yer altı ve yer üstü sularına karışması
- Kimyasal gübre ve zirai ilaçların su kaynaklarına karışması
- Termik ve nükleer santraller ile demir-çelik fabrikalarında kullanılan yüksek sıcaklıktaki sular

Su kirliliğinin başlıca sonuçları şunlardır:

- Kötü kokuların oluşması
- Tarımda verimin azalması
- Sudan kaynaklanan hastalıkların artması
- Tarım ürünlerine zehirli kimyasalların karışması
- Su içerisinde yosun ve alg gibi canlıların çoğalması
- Suların kimyasal ve fiziksel özelliklerinin değişmesi

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

2. I. Zirai ilaçlar

II. Motorlu deniz taşıtları

III. Yer altı sularının azalması

IV. Tarım ürünlerine karışan kimyasal maddeler

Yukarıda verilenlerden hangileri su kaynaklarının kirlenmesine neden olur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Hava Kirliliği: Doğal ve insan kaynaklı nedenlerle açığa çıkan gaz veya katı hâldeki parçacıkların atmosferin doğal bileşimini değiştirmesiyle meydana gelir.

Hava kirliliğine; volkanik patlamalar, toz fırtınaları, orman yangınları, fosil yakıtlar, madencilik faaliyetleri ve metan gazı çıkaran atıklar neden olmaktadır.

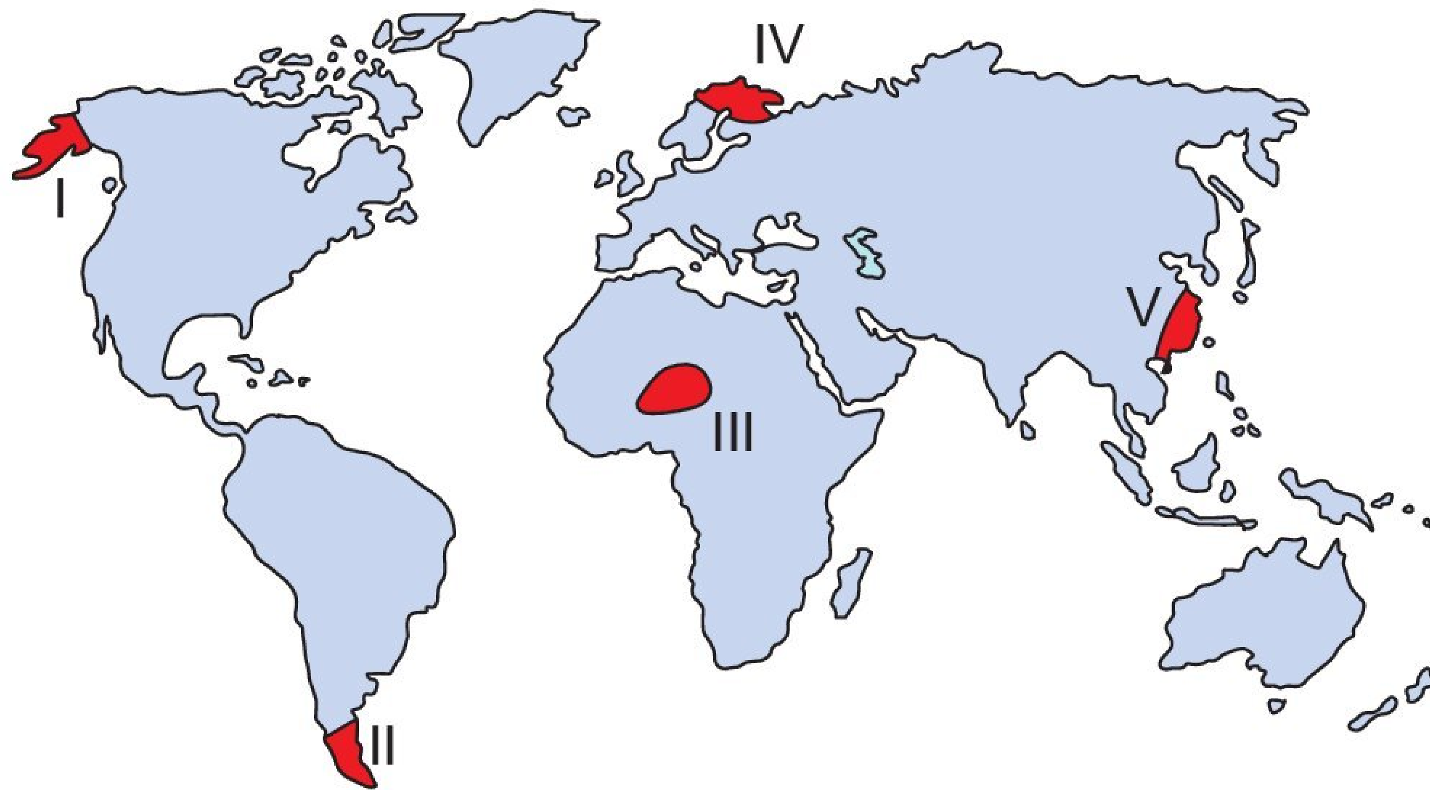
Hava kirliliği nedeniyle ortaya çıkan asit yağmurları, ozon tabakasının seyrelmesi ve atmosferin sera etkisinin artması gibi çevre sorunları küresel çapta etkilidir.

Solunum yolu hastalıklarına yol açan hava kirliliği büyük şehirler de önemli çevre sorunlarının başında gelir.

NOT!

Konutlar ve sanayi tesislerinden çıkan zehirli gazların sis ile birleşmesi sonucu oluşan hava kirliliğine **Londra tipi hava kirliliği**, büyük şehirlerde egzoz gazlarının sis ile birleşmesi sonucu oluşan hava kirliliğine ise **Los Angeles tipi hava kirliliği** denir.

3. Hızlı sanayileşmenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde gerekli önlemler alınmadığı takdirde hava kirliliği ciddi boyutlara ulaşmaktadır.

Buna göre haritada numaralandırılan bölgelerden hangisi yukarıda anlatılan duruma örnek olarak gösterilebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Işık Kirliliği: Işığın yanlış yer, miktar, yön ve zamanda kullanımı sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Işık kirliliğinin başlıca nedenleri şunlardır:

- Reklam ve tanıtım tabelaları
- Yerleşmelerin gelişerek büyümesi,
- Açık alanların, yolların, seraların ve tarihi eserlerin aydınlatılması

Işık kirliliğinin başlıca sonuçları şunlardır:

- Stres
- Canlıların göz sağlığını bozması
- Canlıların uyku düzenini bozması
- Göçmen kuşların yönünü kaybetmesine neden olması

Ses (Gürültü) Kirliliği: Gürültü kirliliği canlı yaşamına ve sağlığına zararlı olan seslerin tamamıdır.

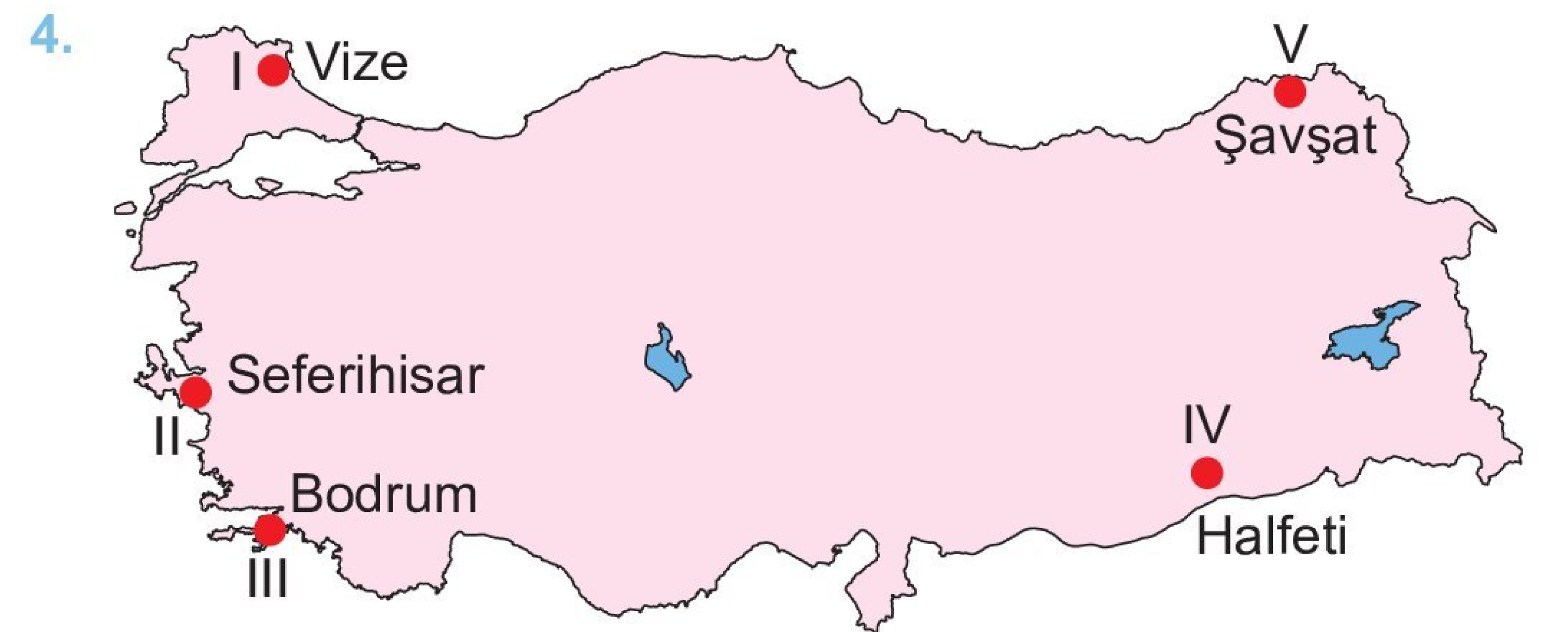
Ses kirliliğinin başlıca nedenleri şunlardır:

- İş makineleri
- Sokak düğünleri
- Eğlence mekanları
- Fabrikalardaki makineler
- Asker ve düğün konvoyları
- Çok seyircili spor müsabakaları
- Ulaşım araçlarının motor, korna ve egzoz sesleri

Ses kirliliğinin başlıca sonuçları şunlardır:

- Stres
- Dikkat dağınıklığı
- İş veriminin düşmesi
- Uyku düzeninin bozulması
- Geçici veya sürekli işitme kaybı
- Yüksek tansiyon, solunum ve dolaşım bozukluğu

4.

Yaz tatilini geçirmek için haritada numaralandırılan yerlerdeki şehir merkezlerine giden kişilerden hangisinin <u>daha fazla</u> ses ve ışık kirliliğine maruz kalması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

2-A 3-E 4-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Toprak Kirliliği: Beşerî faaliyetler sonucu toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik dengesinin bozulmasıyla oluşur.

Toprak kirliliğinin başlıca nedenleri şunlardır:

- Atıklar
- Erozyon
- Endüstri
- Asit yağmurları
- Tarım ilaçları ve gübreleri
- Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı
- Nükleer kazalar ve nükleer denemelerdir.

Toprak kirliliğinin başlıca sonuçları şunlardır:

- Çölleşmenin artması
- Erozyon şiddetinin artması
- Bitki örtüsünün tahrip olması
- Tarımsal üretim ve verimin azalması
- Doğal yaşam alanlarının daralması ve canlıların yaşamsal fonksiyonlarının tehlikeye girmesi

Besin Kirliliği: Bitkisel veya hayvansal gıdaların fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirlenmeye maruz kalarak besin değerini kaybetmesidir. Üç çeşit besin kirliliği vardır.

Fiziksel besin kirliliği; besinlerin içine metal parçaları, cam kırıkları vb. yabancı maddelerin girmesiyle oluşur.

Kimyasal besin kirliliği; besinlere içinde bulunduğu kaptan geçen kimyasallar, kimyasal gübreler, asit yağmurları, tarım ilaçları, ambalajlamada kullanılan malzemeler ve gıda katkı maddeleriyle oluşur.

Biyolojik besin kirliliği; besinlere zararlı böcekler, mikroorganizmalar ve parazitlerin bulaşmasıyla oluşur.

Radyoaktif Kirlilik: Radyoaktif maddelerin suya, toprağa ve havaya karışmasıyla gerçekleşen kirliliktir.

Radyoaktif kirliliğin başlıca nedenleri şunlardır:

- Nükleer denemeler ve nükleer santral kazaları
- Televizyon, bilgisayar, radyo vb. iletişim araçları ile röntgen ve tomografi türü tıbbi cihazlar

Elektromanyetik Kirlilik: Teknoloji ürünü elektronik cihazların, yüksek gerilim hatları ve baz istasyonlarının yaydığı elektromanyetik sinyallerin oluşturduğu kirliliktir.

Küresel Çevre Sorunları

Hızla yayılan ve dünyanın geniş alanlarında etkileri görülen çevre sorunlarına **küresel çevre sorunları** denir.

Atmosferin Sera Etkisi: İnsanların çeşitli etkinliklerine bağlı olarak ortaya çıkan sera etkisi yapan gazlar, yeryüzüne ulaşan güneş enerjisinin bir kısmının uzaya dönmesini engelleyerek ve dünyanın daha fazla ısınmasına neden olur.

Küresel ısınma ve iklim değişiklikleri sonucunda:

- Sel ve taşkınlar artar.
- Buzullar erir.
- Küresel çapta iklim değişiklikleri oluşur.
- Deniz suyu seviyesi ve sıcaklığı yükselir.
- Bazı kıyılar ve tarım alanları sular altında kalır.

Asit Yağmurları: Özellikle fosil yakıtların yanması sonucunda atmosfere yayılan çeşitli gazlar nemle birleşince aside dönüşerek yağışlarla birlikte yeryüzüne düşer.

Asit yağmurlarının bazı etkileri şunlardır:

- Suyun ve toprağın yapısı değişir.
- Bitki örtüsü, tarım ürünleri ve canlılar zarar görür.
- Yapılar ve tarihi eserler aşınarak özellikleri bozulur.

Ozon Seyrelmesi: Stratosferde yer alan ozon Güneş'ten gelen ve canlılar için zararlı olan ışınları süzen bir gazdır. Atmosfere yayılan kloroflorokarbon gazları ozon ile kimyasal reaksiyona girerek seyrelmesine neden olmaktadır. Bu durum canlılarda çeşitli hastalıklara neden olmaktadır.

Okyanus Kirliliği: Deniz kıyısındaki şehirlerden katı veya sıvı hâldeki atıkların okyanuslara bırakılması ve petrol sızıntıları bu kirliliğin temel nedenidir. Okyanusların kirlenmesi okyanus ekosistemine ve kıyı turizmine zarar vermektedir.

Ormansızlaşma: Tarım alanı açılması, orman yangınları, yerleşim alanının genişlemesi, ham madde temini için ormanların tahrip edilmesi küresel bir çevre sorunudur.

Biyoçeşitlilikteki Azalma: Kirlilik, doğal yaşam alanlarının yok olması, aşırı avlanma gibi nedenlerle canlı sayıları her geçen gün azalmakta ve bazı türlerin nesli tükenmektedir.

5. **Aşağıdakilerden hangisi küresel çevre sorunlarından biri değildir?**

A) Atmosferin sera etkisi
B) Işık kirliliği
C) Asit yağmurları
D) İklim değişikliği
E) Ozon seyrelmesi

6. Atmosfere salınan kükürt ve azot türü gazların, atmosferdeki nemle birleşip tepkimeye girmesiyle oluşan bu kirliliğe beşerî veya volkanik faaliyetler neden olabilmektedir.

Buna göre sözü edilen bu çevre sorunu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Su kirliliği
B) Besin kirliliği
C) Asit yağmurları
D) Elektromanyetik kirlilik
E) Radyoaktif kirlilik

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Madenler ve Enerji Kaynaklarının Kullanımının Çevresel Etkileri

Dünya'daki enerji ihtiyacının büyük bölümünün karşılandığı taş kömürü, linyit, petrol, doğal gaz gibi fosil yakıtların kullanımı çevre kirliliğine neden olmaktadır.

Termik Santrallerin Çevreye Etkisi

Fosil yakıtların termik santrallerde kullanılmasıyla çıkan gazlar, partiküller ve tozlar hava kirliliğine neden olur. Bunun sonucunda ise şu sonuçlar ortaya çıkar;

- Asit yağmurları oluşur.
- Solunum yolu rahatsızlıkları yaşanır.
- Küllerin toprak yüzeyini ve bitkilerin üzerini kaplaması sonucu tarım ürünlerinde verim kaybı yaşanır.
- Termik santrallerde soğutma, buhar elde etme, temizleme gibi amaçlarla kullanılan suların akarsu, göl ve yer altı sularına karışmasıyla su kaynaklarının kimyasal yapısı bozulur.

Petrolün Etkisi

Ulaşım, enerji üretimi, ısınma ve bazı sanayi ürünlerinin üretilmesi gibi alanlarda kullanılan petrolün çıkarılması, taşınması ve işlenmesi süreçlerinde önemli çevre sorunları yaşanmaktadır.

Nükleer Santrallerin Çevreye Etkisi

Nükleer santrallerde uranyum ve toryum gibi elementlerden enerji elde edildikten sonra oluşan atıklar radyoaktif özelliğe sahiptir. Uzun süre çevreye zarar verebilen nükleer atıkların, yer kabuğunun derinliklerine özel üretilmiş kaplar içerisinde gömülmesi gerekir.

Nükleer santrallerde önemli miktarda soğutma suyuna ihtiyaç duyulduğu için, genellikle su kaynaklarına yakın yerlerde kurulur. Nükleer santrallerdeki atık suların çevreye bırakılması su ekosistemlerinin zarar görmesine neden olmaktadır.

7. Nükleer enerji günümüzde özellikle gelişmiş ülkeler tarafından elektrik üretimi ve askeri amaçlar için kullanılmaktadır.

Bu ülkelerde nükleer enerji santrallerinin tercih edilmesi ve yaygınlaşmasında

I. havayı kirletmemesi,

II. kurulumunun ucuz olması,

III. ham maddesinin yenilenebilir olması,

IV. enerji üretim kapasitesinin yüksek olması

durumlarından hangilerinin etkisi olmamıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

Hidroelektrik Santrallerin (HES) Çevreye Etkisi

Hidroelektrik santrallerdeki faaliyetler esnasında zehirli atık oluşmadığından enerji üretiminde çevreyle ilgili önemli problemler oluşmaz. Fakat hidroelektrik santrallerin inşası ve su tutulması sırasında doğal yaşama zarar verilmektedir.

Ayrıca barajlı hidroelektrik santraller; tarım alanları, yerleşim yerleri, doğal, tarihî ve kültürel varlıkların su altında kalmasına neden olabilmektedir.

8. I. Karbon salınımının çok fazla olması

II. Üretilen elektriğin dağıtımının zor olması

III. Baraj havzasında yer alan kültür varlıkları, yerleşim ve tarım alanlarının su altında kalması

Durumlarından hangileri hidroelektrik santrallerin doğal ve beşerî ortamda neden olduğu sorunlardandır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

Güneş Enerjisinin (GES) Çevreye Etkisi

Temiz ve çevre dostu bir enerji kaynağı olan güneş enerjisi yenilenebilir enerji kaynakları arasında yer alır.

Fosil yakıtlara en iyi alternatiflerden biridir.

Günümüzde güneş enerjisi; konut ve seraların ısıtılması, sıcak su temini ve elektrik üretimi gibi alanlarda kullanılmaktadır.

Rüzgâr Enerjisinin Çevreye Etkisi

Rüzgârdan elde edilen enerji temiz ve çevre dostu bir enerjidir.

Rüzgârların esme yönünün düzenli olmaması, rüzgâr santralleri için geniş alanlara ihtiyaç duyulması, rüzgâr türbinlerinin gürültülü çalışması ve kuş ölümlerine neden olması rüzgâr enerjisinin olumsuzlukları arasında yer alır.

Son yıllarda özellikle gelişmiş ülkeler fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak için rüzgâr enerjisi santrallerine büyük yatırımlar yapmaktadır.

Jeotermal Enerjinin Çevreye Etkisi

Temiz ve yenilenebilir özelliğe sahip olan jeotermal enerji santrallerinden çevreye bırakılan zararlı gazlar ve içinde çözünmüş mineraller bulunduran sıcak sular, canlı yaşamını olumsuz etkilemektedir.

9. **Aşağıdaki enerji santrallerinden hangisinin asit yağmurlarının oluşmasındaki etkisi daha fazladır?**

A) Termik B) Nükleer C) Hidroelektrik D) Jeotermal E) Rüzgâr

7-C 8-C 9-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Biyokütle Enerjisinin Çevreye Etkisi

Yenilenebilir bir enerji kaynağı olan biyokütle enerjisi; tarımsal bitkiler, bitki atıkları, odun ve tomruk atıkları, hayvansal atıklar, şehirsel ve endüstriyel atıkların yakılması ile elde edilir.

Atıkların yakılması sırasında çıkan gazların çevreyi rahatsız edici olması bu enerji kaynağının olumsuz yanlarındandır.

Biyokütle enerjisi üretimiyle atıklar, enerji ve gübre üretimi amacıyla değerlendirilir. Bu sayede çevre kirliliğinin önlenmesine katkı sağlar.

Madencilik Faaliyetlerinin Çevreye Etkisi

Madencilik faaliyetleri çevreye ciddi anlamda zarar vermektedir. Özellikle açık ocak yöntemiyle yapılan madencilik faaliyetlerinin yer altı işletmeciliğine göre çevre üzerindeki olumsuz etkileri daha fazla olmaktadır.

Madencilik faaliyetlerinin neden olduğu çevresel sorunlar:

- Ormansızlaşma
- Trafik yoğunluğu
- Toprak erozyonu
- Hava, su ve gürültü kirliliği
- Katı atıkların oluşumu ve depolanması
- Patlatma ve hava şoklarından doğan sarsıntılar

10. **Aşağıdaki enerji kaynaklarının çevreye olan olumsuz etkilerinden hangisi yanlış verilmiştir?**

A) Nükleer enerji - Enerji üretimi sırasında havayı çok fazla kirletmesi

B) Jeotermal enerji - İçinde çözünmüş mineraller bulunan sıcak suların çevreye bırakılması

C) Rüzgâr enerjisi - Santrallerin geniş alanlara kurulması ve kuş ölümlerine neden olması

D) Biyokütle enerjisi - Enerji veriminin düşük olması ve yanma sırasında havaya çeşitli gazların karışması

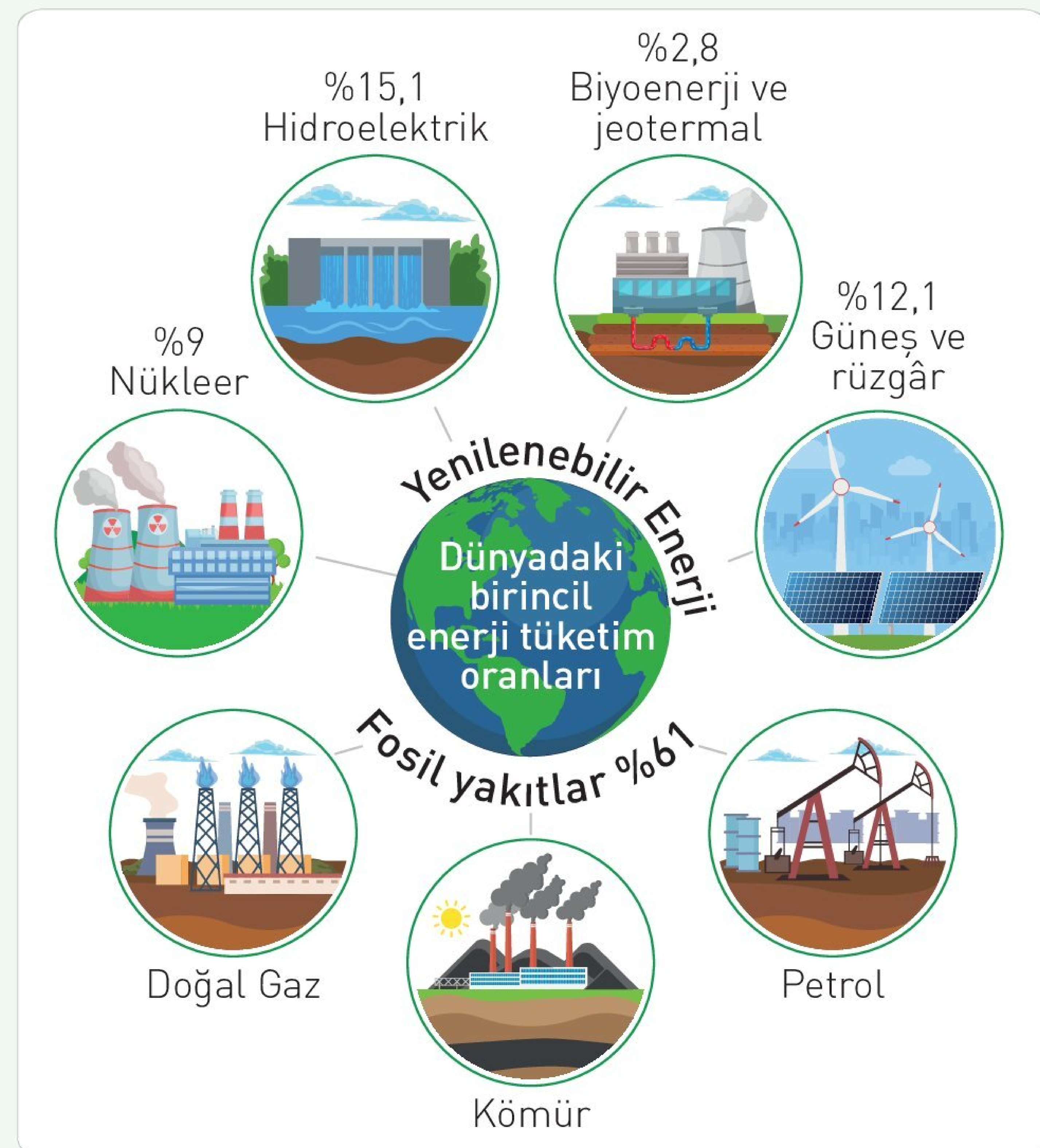
E) Hidroelektrik enerji - Doğal, tarihî ve kültürel varlıklar ile tarım ve yerleşim alanlarının sular altında kalması

Doğal Kaynakların Tükenebilirliliği ve Alternatif Kaynaklar

Dünyada ekonomik faaliyetler ve gelişen teknoloji nedeniyle enerjiye olan talep sürekli artmaktadır.

Günümüzde kullanılan enerjinin büyük bir bölümünün elde edildiği fosil yakıtlar rezerv yönünden sınırsız değildir. Bu durum, yenilenebilir enerji kaynaklarının önemini ortaya koymaktadır.

11. **Aşağıda verilen doğal kaynaklardan hangisinin enerji üretiminde kullanılması hava kirliliğine neden olmaz?**

A) Taş kömürü B) Linyit C) Hidrolik

D) Ormanlar E) Petrol

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Kömür: Oldukça geniş bir kullanım alanına sahip olan kömür tükenebilir enerji kaynağıdır.

ABD, Rusya, Çin, Avustralya, Hindistan, Almanya, Ukrayna, Kazakistan ve Güney Afrika Cumhuriyeti zengin kömür rezervine sahip ülkelerdir.

Petrol: Günümüzde dünyanın en değerli enerji kaynaklarından biri olan petrolün kullanım alanı çeşitlilik gösterir.

Dünyadaki petrol yataklarının yaklaşık yarısı Orta Doğu'dadır. Orta Doğu'yu sırasıyla Orta ve Güney Amerika, Kuzey Amerika, Hazar Havzası ve Afrika izler.

Petrol rezervi bakımından ilk sırada yer alan Venezuela'yı sırasıyla Suudi Arabistan, Kanada, İran, Irak, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri ve Rusya takip eder.

Doğal Gaz: Başta ısınma olmak üzere elektrik üretimi ve ulaşım alanında kullanılır.

Dünya doğal gaz rezervlerinin yaklaşık %42,7'si Orta Doğu'da yer alır. Ortadoğu'yu sırasıyla Hazar Havzası, Asya, Afrika, Kuzey Amerika ve Avrupa izler.

Nükleer Enerji: Nükleer enerjide verimlilik yüksektir. Başta elektrik üretimi olmakla birlikte tıp ve sanayide kullanılır.

Enerji üretimi sırasında çevre sorunlarına neden olan gazları açığa çıkarmaz. En önemli sorun ise yaşanabilecek sızıntılar ile radyoaktif atıkların yok edilmesi ve depolanmasıdır.

Uçak gemileri ve denizaltıların bazıları nükleer enerji ile hareket eder. Dünyadaki toplam nükleer enerjinin dörtte üçünü ABD, Fransa, Japonya, Almanya ve Güney Kore üretir.

12. Enerji kaynakları, kullanımlarına göre yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları olarak iki gruba ayrılır.

Buna göre aşağıda verilen enerji kaynaklarından hangisi farklı bir grupta yer alır?

A) Hidrolik B) Doğal gaz C) Güneş

D) Jeotermal E) Rüzgâr

Hidrolik Enerji: Suyun akış ve düşüş hızına bağlı olarak üretilen yenilenebilir enerjidir.

Bu enerjinin maliyetinin düşük olması nedeniyle kullanım oranı fazladır. Bu enerji kaynağı üretimi esnasında çevrenin asgari anlamda etkilenmesi ve yerli bir kaynak olması önemini artırmaktadır. Çin, Brezilya, Türkiye ve Norveç önemli potansiyele sahip ülkelerdir.

Biyokütle Enerjisi: Temiz bir enerji kaynağı olan biyokütle enerjisi ısınmadan ulaşıma birçok alanda kullanılmaktadır.

Kaynağını bitkiler, hayvansal atıklar, sanayi atıkları ile evlerdeki organik çöplerin oluşturduğu biyokütle enerjisi, çevre kirliliği sorununu çözmek için önemli bir alternatiftir.

Ephesus Akademi

13. Küresel ısınmaya neden olan sera gazlarının azaltılması için Hollanda'da tükettiği enerjinin önemli bir kısmını yenilenebilir enerji kaynaklarından kendi üreten konutlar yapılmaktadır.

Buna göre bu konutlarda

I. linyit,
II. güneş,
III. rüzgâr,
IV. doğal gaz

kaynaklarından hangilerinden elde edilen enerjinin daha yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

Okyanus ve Deniz Kökenli Enerji Kaynakları: Dalga, akıntı ve gelgitlerden oluşmaktadır. Üretilen enerji ekonomik olmadığı için kullanımı yaygın değildir.

Hidrojen: Hidrojenin kullanıldığı enerji sistemlerinde atık madde olarak sadece su buharı bırakılır. Üretim maliyeti yüksektir.

Hidrojen elde etmek için Brezilya'da nehirlerden, Arjantin'de rüzgârdan, Ekvator'a yakın bölgelerde Güneş'ten, Çin ve ABD'de ise kömürden istifade edilmektedir. Türkiye'de hidrojen enerjisi üretmek için jeotermal kaynaklar, rüzgâr ve Karadeniz'deki hidrojen sülfürden yararlanılır.

Jeotermal Enerji: Yer kabuğunun derinliklerindeki magmanın etkisiyle ısınan suların yeryüzüne çıkmasıyla meydana gelen jeotermal enerji düşük maliyetli ve çevreye verdiği zararın az olmasından dolayı tercih edilir.

Enerji potansiyeli bakımından ABD, Filipinler, Endonezya ve Meksika ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye ise sahip olduğu jeotermal potansiyeli bakımından sekizinci sıradadır.

14. Enerjinin temiz ve yenilenebilir kaynaklardan sağlanması çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin hava kirliliği gibi çevre sorunlarının oluşmasındaki etkisi daha azdır?

A) Demirin taş kömürü kullanılarak eritilmesi

B) Şehirlerde motorlu taşıt sayısının artması

C) Termik santrallerde linyit kömürü kullanılması

D) Enerji ham maddesi olarak petrolün tercih edilmesi

E) Elektrik üretiminde jeotermal enerjiden yararlanılması

12-B 13-C 14-E

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Doğal Kaynak Kullanımının Çevresel Etkileri

Doğayla etkileşim içinde bulunan insan, çevre tahribatında etkin rol oynamıştır. Bu tahribatın artarak devam etmesinde özellikle sanayileşme sürecinin ciddi etkileri söz konusudur.

Bu süreçte yürütülen ekonomi odaklı sanayileşme faaliyetleri, kentleşme, teknolojik gelişmeler, nüfus artışı vb. faktörler çevreye verilen zararın önceki dönemlere göre çok daha hızlı ilerlemesine neden olmuştur. İnsan eliyle gerçekleşen bu müdahaleler sonucu doğada telafisi mümkün olmayan hasarlar meydana gelmektedir.

Gelişmiş ülkelerin sahip olduğu teknoloji, çevreye yönelik yasal düzenlemeler ve toplumda oluşan çevre algısı sayesinde kaynak kullanımında çevresel faktörler dikkate alınmaktadır. Örneğin; İsveç'teki ormancılık politikalarının iki ana unsuru sürdürülebilir üretim ile biyoçeşitliliğin korunmasıdır.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kaynak kullanımında çevresel faktörlerin dikkate alınmadığı görülmektedir. Örneğin; Endonezya ve Brezilya son yıllarda sahip olduğu orman varlığının büyük bir bölümünü yeni tarım alanları açmak için kaybetmiştir.

Kazakistan ile Özbekistan arasında bulunan Aral Gölü, zamanla gölü besleyen Amu Derya (Ceyhun) ve Siri Derya (Seyhun) nehirlerinin sulama amaçlı aşırı kullanımı nedeniyle büyük oranda kurumuş ve çölleşmiştir.

Konya Ovası Projesi kapsamında Mavi Tünel ile Göksu Nehri'nin suları Konya Ovası'na akıtılmaktadır. Böylece bölgedeki yer altı sularının aşırı kullanımı sonucu oluşan tarım alanlarındaki çoraklaşma ve obruk oluşumlarının önlenmesi amaçlanmaktadır.

15. Aşağıdaki örneklerden hangisinin çevresel yönden daha sürdürülebilir ve biyoçeşitliliğe olumlu katkıları olduğu söylenemez?

A) Belçika'daki konutlarda yağmur sularının depolanması ve daha sonra sulama amaçlı kullanması

B) Almanya'da geri dönüşüm konteynırlarında plastik, kağıt ve cam gibi kullanılmış ürünlerin toplanması ve bunlardan yeni ürünler elde edilmesi

C) Türkiye'de orman yangınlarından sonra orman vasfını kaybeden alanlara turistik tesisler yapılarak ülkeye döviz girdisi sağlanması

D) Hollanda'da evlerdeki güneş panellerinde üretilen ihtiyaç fazlası elektriğin şirketler tarafından satın alınması

E) İsveç'de kağıt, mobilya vb. ürünlerin üretiminde kullanılan ahşap için kesilen her ağaç yerine üç fidan dikilmesi

Ephesus Akademi

Arazi Kullanımının Çevresel Etkileri

Arazilerin jeolojik, jeomorfolojik, bitki örtüsü, toprak ve su kaynakları gibi özelliklerinin dikkate alınarak kullanılmasına **arazi planlaması** denir.

Yanlış Arazi Kullanımı Örnekleri

- Tarıma açılması sonucunda azalan mera alanlarının aşırı otlatma nedeniyle tahrip olması
- Bataklık ve sulak alanların kurutularak tarım alanına dönüştürülmesi
- Dere ve akarsu yataklarının doldurularak yerleşime açılması
- Eğimli arazilerde artan tarımsal faaliyetlerin erozyonu hızlandırması
- Tarım alanlarının yerleşme, ulaşım, sanayi vb. amaç dışı kullanımı sonucu arazide bozulmaların yaşanması

Batan Şehir - Mexico City: Meksika'nın başkenti Mexico City'nin yılda ortalama 22 cm zemine doğru batması doğa ile uyumlu olmayan yanlış arazi kullanımından kaynaklanan bir sorundur.

Şehir, Texcoco (Tekskoko) Gölü'nün kurutulmasıyla göl tabanı üzerine kurulmuştur. Hızlı bir şekilde büyüyen ve yaklaşık 23 milyon nüfusa sahip Mexico City'de artan içme ve kullanma suyu ihtiyacının yer altı suyundan karşılanması şehrin batışını hızlandırmıştır. Düşen yer altı su seviyesiyle birlikte zeminin taşıma gücü azalmış; bazı yollar, binalar ve önemli yapılar yavaş yavaş toprağa gömülmeye başlamıştır.

Tropikal Ormanlarda Yok Oluş - Plantasyon Tarımı: Tropikal yağmur ormanlarının tahrip edilmesiyle oluşturulan geniş alanlarda tek bir ürünün (palmiye, kauçuk, muz vb.) üretildiği plantasyon tarımı Amazon ve Kongo havzalarında, Endonezya ve Malezya'da çevre sorunlarına neden olmaktadır.

Plantasyon tarımın sonucunda; erozyon, toprakta verim kaybı, karbon döngüsüne müdahale ve biyoçeşitliliğin azalması gibi çevresel sorunlar ortaya çıkmaktadır.

16. Aşağıdakilerden hangisi doğal kaynakların yanlış kullanımına örnek gösterilebilir?

A) Meralarda dönüşümlü otlatma yapılması

B) Tarım yapılan dik yamaçların teraslandırılması

C) Tarımda makine kullanımının yaygınlaştırılması

D) Yanan orman alanlarında ağaçlandırma yapılması

E) Sulak alanların kurutularak tarım alanına dönüştürülmesi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Doğal Çevrenin Sınırlılığı

İnsan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan çevre sorunları ve doğanın işleyişindeki bozulmalar doğal çevrenin sınırlarının olduğu ve bu sınırlar çerçevesinde üretim-tüketim faaliyetlerinin yürütülmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Bu anlayışa uygun olarak günümüzde **sürdürülebilir kalkınma modeli** (doğayla uyumlu kalkınma) ön plana çıkmıştır. Bahsedilen model, bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların imkânlarını da muhafaza etmeye yönelik çalışmaları kapsamaktadır

17. I. Çayır ve mera alanlarının ormanlara dönüştürülmesi
    II. Kâğıt üretimi için hızlı büyüyen ağaç türlerinin tercih edilmesi
    III. Yaşlı ve verimsiz ağaçların kesilerek yerlerine yenilerinin dikilmesi

Orman alanlarının sürdürülebilir kullanımı için yukarıda verilenlerden hangileri yapılmalıdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Doğal Kaynak Kullanımında Çevre Planlamasının Önemi

İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılamak ve refah seviyelerini yükseltmek için doğal kaynaklardan yararlanır.

Kaynakların, doğal ortam özellikleri dikkate alınmadan ve doğal kaynak yönetim planı yapılmadan kullanılması sonucu;

- doğadaki risklere (sel, taşkın, heyelan ve deprem gibi) maruz kalınması nedeniyle can ve mal kayıpları yaşanır,
- geri kazanılması mümkün olmayan doğal kaynak kayıpları ortaya çıkar,
- çevre sorunları yaşanır.

Çevre Planlamasıyla

- Doğal kaynak kayıpları önlenir.
- Çevre sorunları ve afet riski azalır.
- İnsanlar için sağlıklı bir yaşam ortamı oluşur.
- Doğal yaşam alanları ve biyoçeşitlilik korunur.
- Ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir olması sağlanır.
- Can ve mal kaybı önlenir, zaman ve para tasarrufu sağlanır.

Ephesus Akademi

Çevre Politikaları

Çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak alınan önlemler ve belirlenen ilkeler bütününe **çevre politikası** denir.

Çevre politikaları dört temel ilkeden oluşur;

1. Kirleten Öder İlkesi: Çevreye verilen zararın giderilmesi için yapılan uygulamaların maliyetinin kirleten tarafından karşılanmasıdır.

2. İhtiyat (ileriyi görme) İlkesi: Çevre sorunlarına neden olabilecek durumları önceden görebilmektir.

3. Önleme İlkesi: Beliren bir çevresel zararın oluşmadan engellenmesidir.

4. İş Birliği İlkesi: Çevre sorunlarının sınırları aşan küresel etkileri nedeniyle ülkeler arasında iş birliği yapılmasını benimser.

Çevre ve İnsan Sağlığı İçin Atıklardan Korunma

Katı, sıvı ve gaz olmak üzere üç çeşit atık vardır.

Sürekli artan tüketim eğilimi ile birlikte oluşan atıklar da hem miktarları hem de zararlı içerikleri nedeniyle çevre ve insan sağlığını tehdit etmektedir.

Katı atıkların önlem alınmadan çevreye gelişigüzel bırakılması **düzensiz (vahşi) depolama** olarak adlandırılır. Bu yöntem, yer altı ve yer üstü su kirliliğini, toprak kirliliğini, görüntü kirliliğini, koku, patlama, yangın tehlikesini, haşere ve zararlı böceklerin üremesini beraberinde getirir.

Atık yönetiminde amaç; üretilen atık miktarını azaltmak ve atıkların yok edilmesi işleminin çevreye, insana ve ekonomiye olumsuz etkilerini en aza indirmektir.

Geri Dönüşüm: Uygun olan atıkların yakma ve düzenli depolama alanlarına gönderilmeden işlenme sürecini içeren katı atık yönetim yaklaşımıdır.

18. **Aşağıdaki atıklardan hangisi geri dönüşümde kullanılamaz?**

A) Tıbbi atık B) Plastik şişe C) Cam şişe
D) Gazete kâğıdı E) Metal kutu

Yakma: Bu yöntem katı atıkların modern baca sistemlerinin kullanıldığı tesislerde yakılmasından ibarettir. Yakma sonucu oluşan kül, inşaat malzemesi olarak veya düzenli depolama alanlarının üzerini örtmede kullanılır.

Düzenli Depolama: Tabanın geçirimsiz hâle getirildiği depolarda gün sonunda atıkların üstünün toprak ile kapatıldığı alanlardır.

Kompostlama: Organik madde içerikli bitkisel atıkların bol oksijenli bir ortamda mikroorganizmalar tarafından parçalanarak gübre hâline getirildiği atık değerlendirme yöntemidir.

Tekrar Kullanım: Atıkları azaltmanın en etkili yolu atık maddelerin tekrar kullanımıdır.

17-E 18-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Çevresel Örgütler

Birleşmiş Milletler Çevre Programı

İklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı, kirlilik, atık vb. çevre sorunlarının nedenlerini incelemekte ve sürdürülebilir bir çevrenin tesisine çalışmaktadır.

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği

Biyoçeşitliliğin korunması, sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.

GREENPEACE

Küresel ısınma, ormansızlaşma, ticari balina avcılığı, aşırı avlanma, nükleer enerji ve silahlanma gibi birçok konuda eylemlerde bulunmaktadır.

Doğal Hayatı Koruma Vakfı

Doğa, insan ve iklimden kaynaklanan sorunları çözmeye çalışan bu yapının temel hedefi beşerî faaliyetler nedeniyle tehlike altında bulunan yerleri ve türleri korumaktır.

Yeryüzü Dostları

Çevreyi ve insan haklarını korumanın yanı sıra sürdürülebilir toplumlar inşa etmek için yerel, ulusal ve uluslararası kampanyalar düzenlemektedir.

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı

Erozyon ve çölleşmeye karşı yürüttüğü çalışmalarla ön plana çıkmaktadır. Ekosistemlerin korunması, ağaçlandırma, arazinin yanlış kullanımının önlenmesi gibi amaçları bulunmaktadır.

19. Doğal çevrenin korunması ve çevre sorunlarıyla mücadelede çözüm üreten örgütler; yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde faaliyet göstermektedir.

Buna göre aşağıdaki çevresel örgütlerden hangisinin faaliyetlerini küresel çapta yürüttüğü söylenemez?

A) TEMA

B) Greenpeace

C) Yeryüzü Dostları

D) Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)

E) Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN)

Ephesus Akademi

Çevresel Anlaşmalar

Çevre sorunlarının sınır ötesi etkileri, devletlerin birbirine karşı artan bağımlılığı çevre sorunları ile mücadelede iş birliği yapmanın gerekliliğini artırmaktadır.

1971 – Ramsar Sözleşmesi
Sulak alanların korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasını amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir. Sulak alanların bilinçli kullanılması, Ramsar'a uygun sulak alanlar belirlenerek bu alanların etkin şekilde yönetilmesi ve sınıraşan sulak alanlar ile ortak türler konusunda uluslararası iş birliği yapılması konularını içerir.

1972 – Stockholm Konferansı
Küresel çevre sorunlarının boyutları ve tehlikelerine dikkat çekerek tehdidin tüm insanlığa yönelik olduğunu ifade eden ilk konferanstır. Her insanın sağlıklı bir çevrede yaşama ve çevreyi korumaya ilişkin kararlara katılma hakkı olduğunu vurgulayan Stockholm Konferansının en önemli sonuçlarından biri UNEP'in oluşturulmasıdır.

1973 – Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaret Konvansiyonu (CITES)
Sözleşme, yabani hayvan ve bitki türlerinin ticaretinde bu canlıların yaşamlarının tehlikeye girmesini önlemeyi amaçlamaktadır.

1992 – Rio Konferansı
Konferans, ulusların çevreye duyarlı ve sürdürülebilir yönetim şekilleri benimsemeleri açısından önemli bir adım olmuştur. Konferans sırasında çevre konularının temelini oluşturan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (CBD), Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) imzaya açılmıştır.

1997 – Kyoto Protokolü
Küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle mücadele konusunda uluslararası bir sözleşme olan protokol, 1997 yılında imzalanmış ve 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Protokol, küresel iklim değişikliğinin önlenmesine yönelik Paris Anlaşması'nın devreye girmesiyle 2020'den sonra işlevini yitirmiştir.

1998 – Rotterdam Sözleşmesi
Sözleşme; bazı tehlikeli kimyasallarla ilgili bilgi alışverişini kolaylaştırmak, uluslararası ticarette karar verme süreci oluşturmak, bu tür kimyasalların insan sağlığına ve çevreye verebilecekleri olası zararları önleyerek çevreyle uyumlu şekilde kullanılmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

2015 – Paris Anlaşması
Anlaşma, küresel iklim değişikliği tehlikesine karşı küresel sosyoekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesini ve sıcaklık artışının Sanayi Devrimi öncesinde olduğu gibi 2 °C'un altında tutulmasını hedeflemektedir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Oluşumunda**
   - Aşırı otlatma
   - Aşırı sulama
   - Ormanların tahribi
   - Tarım alanlarının hatalı kullanımı
   - Nadas alanlarının geniş yer tutması

   unsurlarının etkili olduğu çevre sorunu aşağıdakilerden hangisidir?

   A) Erozyon ve çölleşme B) Ozon seyrelmesi C) Asit yağışları D) Sera etkisi E) Küresel ısınma

2. I. Stres
   II. İşitme kaybı
   III. Uyku düzeninde bozulma

   Olaylarından hangilerinin ışık ve ses kirliliğinin neden olduğu ortak sorunlar arasında yer aldığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

3. "İstanbul Boğazı'nda gemi trafiğinin yoğun ve kaza riskinin yüksek olmasından dolayı klavuz kaptan, bilgi hizmetleri ve kurtarma römorkörleri gibi hizmetler verilmekte böylece kaza riski en aza indirilmeye çalışılmaktadır. 2004 yılında Üsküdar sahiline doğru hızla sürüklenen 180 metrelik bir gemiyi römorkör kaptanı talimat beklemeden yaptığı müdahaleyle son anda durdurdu ve olası bir faciayı engelledi. Yoğun gemi trafiği ekosistemede zarar vermektedir. Zeytinburnunda denize atık madde döken bir Ro-Ro gemisine bu nedenle yaklaşık 13 milyon lira ceza kesildi."

   Basından

   Yukarıda verilen haberde çevre politikalarının temel ilkelerinden hangilerine yer verildiği söylenebilir?

   A) Önleme - İş birliği
   B) İş birliği - İhtiyat
   C) Önleme - Kirleten öder
   D) İş birliği - Kirleten öder
   E) İhtiyat - Önleme

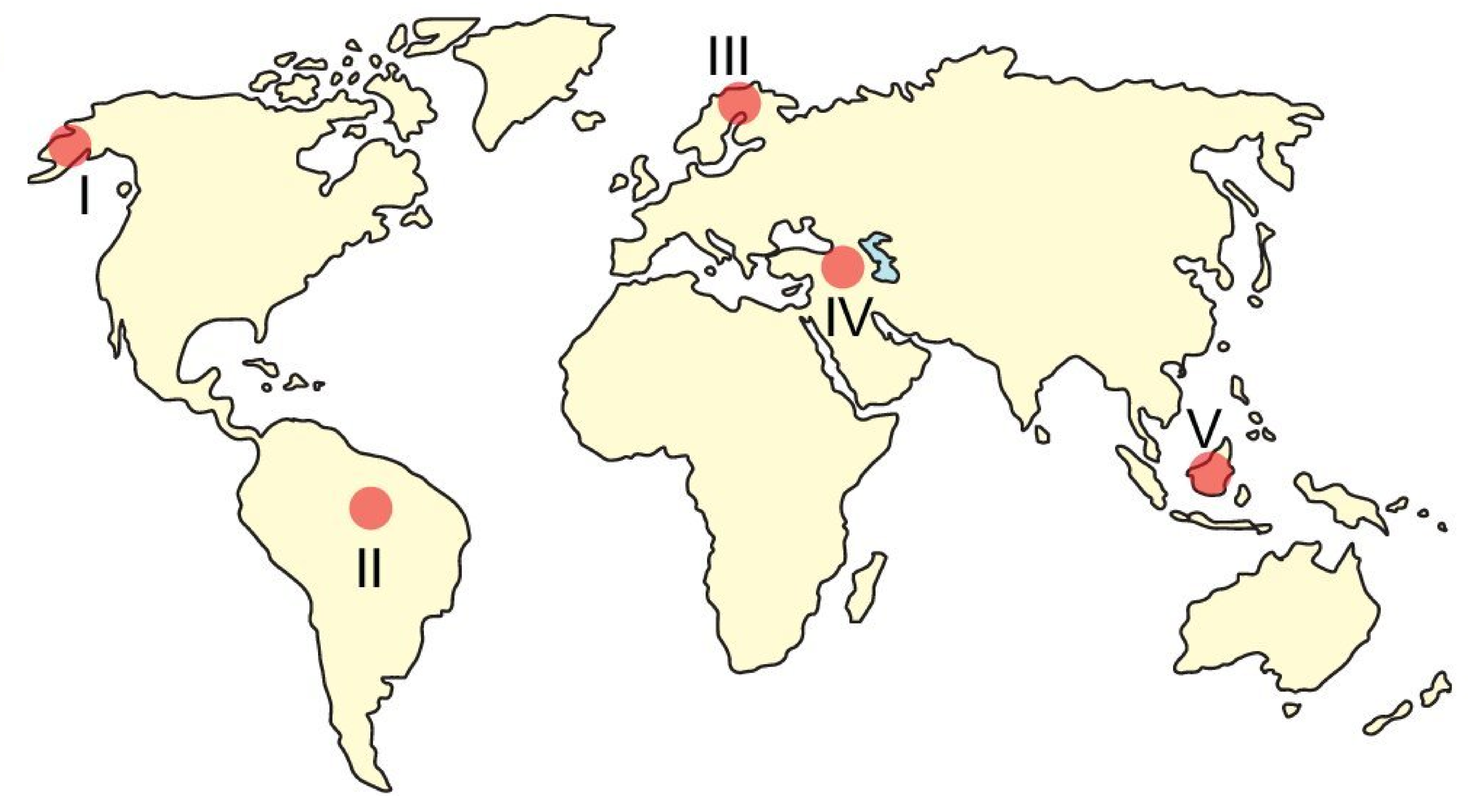
Ephesus Akademi

4. **Aşağıdakilerden hangisi toprağın hatalı kullanılmasıyla yaşanacak olan olumsuz sonuçlardan biri <u>değildir</u>?**

   A) Çölleşmenin artması
   B) Asit yağışlarının artması
   C) Erozyon şiddetinin artması
   D) Bitki örtüsünün tahrip olması
   E) Tarımsal üretim ve verimin azalması

5. **Aşağıdaki santrallerden hangisinin hava kirliliğine <u>daha fazla</u> neden olduğu söylenebilir?**

   A) Hidrolik B) Nükleer C) Jeotermal D) Rüzgâr E) Termik

6.

   Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri arttıkça doğal kaynakları daha sürdürülebilir bir şekilde kullandığı görülmektedir.

   Buna göre yukarıdaki haritada gösterilen alanlardan hangilerinde ormanların sürdürülebilir bir şekilde kullanıldığı söylenebilir?

   A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve V

7. **Aşağıdakilerden hangisinde meydana gelen artışın küresel ısınmaya neden olduğu <u>söylenemez</u>?**

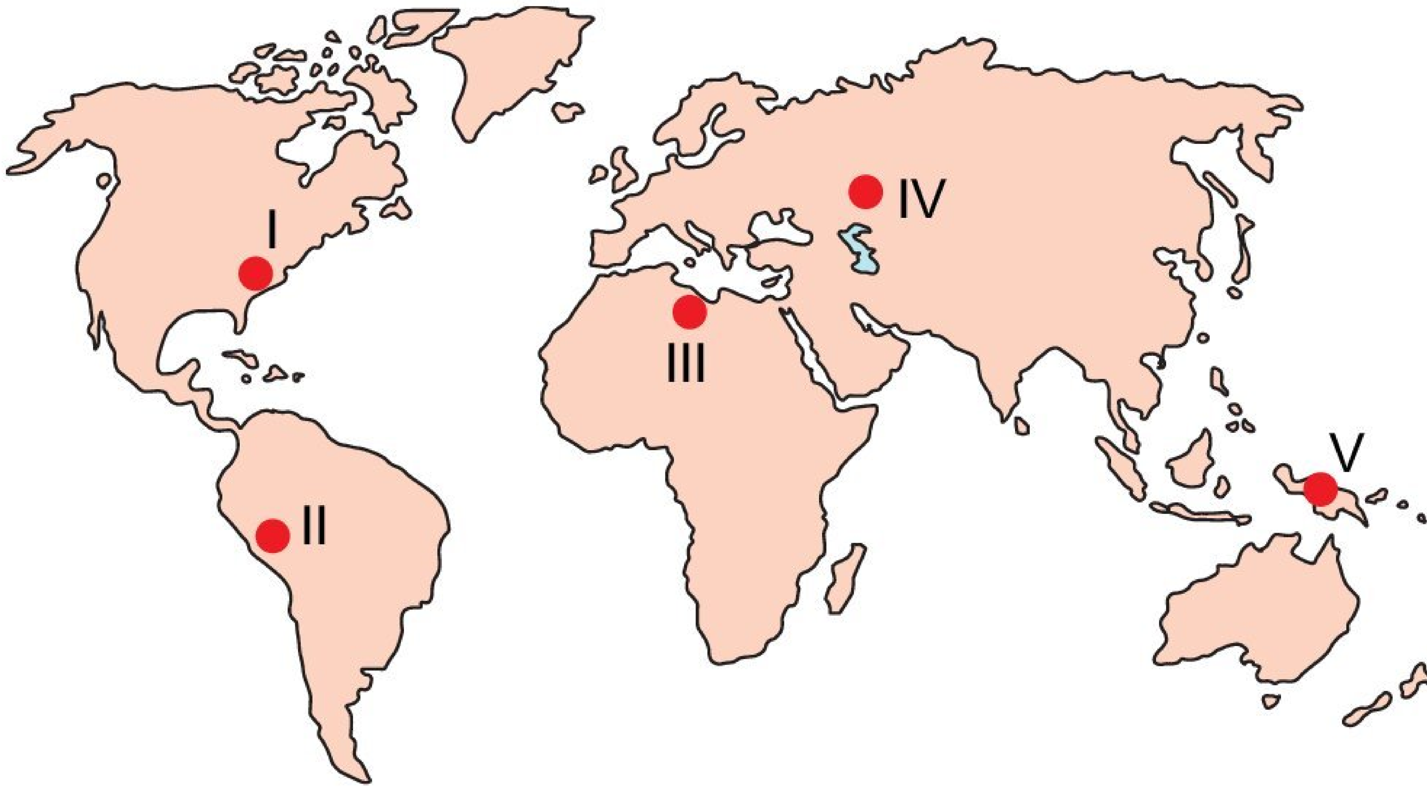
   A) Konutların ısıtılmasında linyit ve odun kullanımı
   B) Termik santrallerin enerji üretimindeki payı
   C) Demir çelik fabrikalarında kömür kullanımı
   D) Fosil yakıt kullanan araç sayısı
   E) Elektrikli taşıtların sayısı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. **Küresel ısınma ve iklim değişikliğine karşı mücadeleyi sağlamaya yönelik uluslararası çerçevede bir anlaşma olan Kyoto Protokolü'ne imza atan bir ülkenin aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisinin kullanımına sınırlandırma getirmesi beklenmektedir?**

A) Nükleer B) Güneş C) Hidrolik D) Rüzgâr E) Fosil yakıtlar

9. Ekolojik ayak izi; mal ve hizmetlerin üretilmesi için tüketilen su ve toprak gibi ekolojik kaynakların ölçüsüdür.

Buna göre ülkelerin sanayileşme durumları göz önünde bulundurulduğunda, haritadaki işaretli bölgelerden hangisinde ekolojik ayak izinin <u>daha büyük</u> olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Hava kirliliği, fosil yakıtların tüketimiyle havaya karışan zehirli gazlar sonucu oluşur. Özellikle sanayi devrimi ile Avrupa'da kömür kullanımı sonucu kirlilik daha da artmıştır. Bununla birlikte, konutlar ve sanayi tesislerinden çıkan zehirli gazların sis ile birleşmesiyle ....I....... tipi hava kirliliği oluşurken, şehirlerde egzoz gazlarının sisle birleşmesi sonucu ise ......II...... tipi hava kirliliği oluşmuştur.

Yukarıdaki paragrafta boş bırakılan numaralı yerlere aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

	I	II
A)	Los Angeles	Londra
B)	Paris	Manchester
C)	Londra	Los Angeles
D)	Manchester	Londra
E)	Los Angeles	Manchester

11. Taş ocaklarındaki patlamalar sırasında çıkan ani ve yüksek ses çevredeki insanların ve hayvanların korkmasına neden olurken patlamalardan sonra ortaya çıkan büyük miktardaki tozlar hayvanların ve insanların içtikleri sulara ve atmosfere karışarak çeşitli hastalıklara neden olmaktadır. Ayrıca faaliyetlerini durduran işletmelerin arazide gerekli iyileştirme çalışmalarını yapmamaları sonucu orman alanlarının yerini çıplak araziler almakta bu durum ise ekosistemde büyük zararlara yol açmaktadır.

Buna göre yukarıda verilen parçadan yararlanarak taş ocaklarının aşağıdaki kirlilik türlerinden hangisine neden olduğu sonucuna <u>ulaşılamaz</u>?

A) Gürültü B) Görüntü C) Su D) Elektromanyetik E) Hava

12. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile çevre bilincinin artması arasında doğru bir orantı vardır ve çevre bilinci geliştikçe atıkların geri dönüşüm yoluyla ekonomiye kazandırılması oranı da artmaktadır.

Buna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisinde atıkların geri dönüştürülme oranı <u>daha yüksektir</u>?

A) Endonezya B) İsviçre C) Çad D) Arjantin E) Meksika

Ephesus Akademi

13. Aşağıdaki tabloda doğal çevreyle ilgili bazı terimler tanımlanırken yanlışlık yapılmıştır.

I	Sürdürülebilir Kalkınma	Şimdiki kuşakların ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların imkânlarını tehlikeye atmadan karşılamasıdır.
II	Taşıma Kapasitesi	Arazilerin jeolojik, jeomorfolojik, bitki örtüsü, su kaynakları ve toprak gibi özelliklerinin dikkate alınarak kullanılmasına denir.
III	Ekolojik Açık	Ekolojik ayak izinin, ekolojik taşıma kapasitesini aşmasıdır.
IV	Ekolojik Ayak İzi	Mal ve hizmetlerin üretilmesi için tüketilen su ve toprak gibi ekolojik kaynakların ölçüsüdür.
V	Arazi planlaması	Bir alanın canlı yaşamını destekleyebileceği en fazla birey sayısıdır.

Buna göre, tablodaki kaç numaralı terimlerin yerleri birbiriyle değiştirilirse bu yanlışlık ortadan kaldırılmış olur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) III ve IV

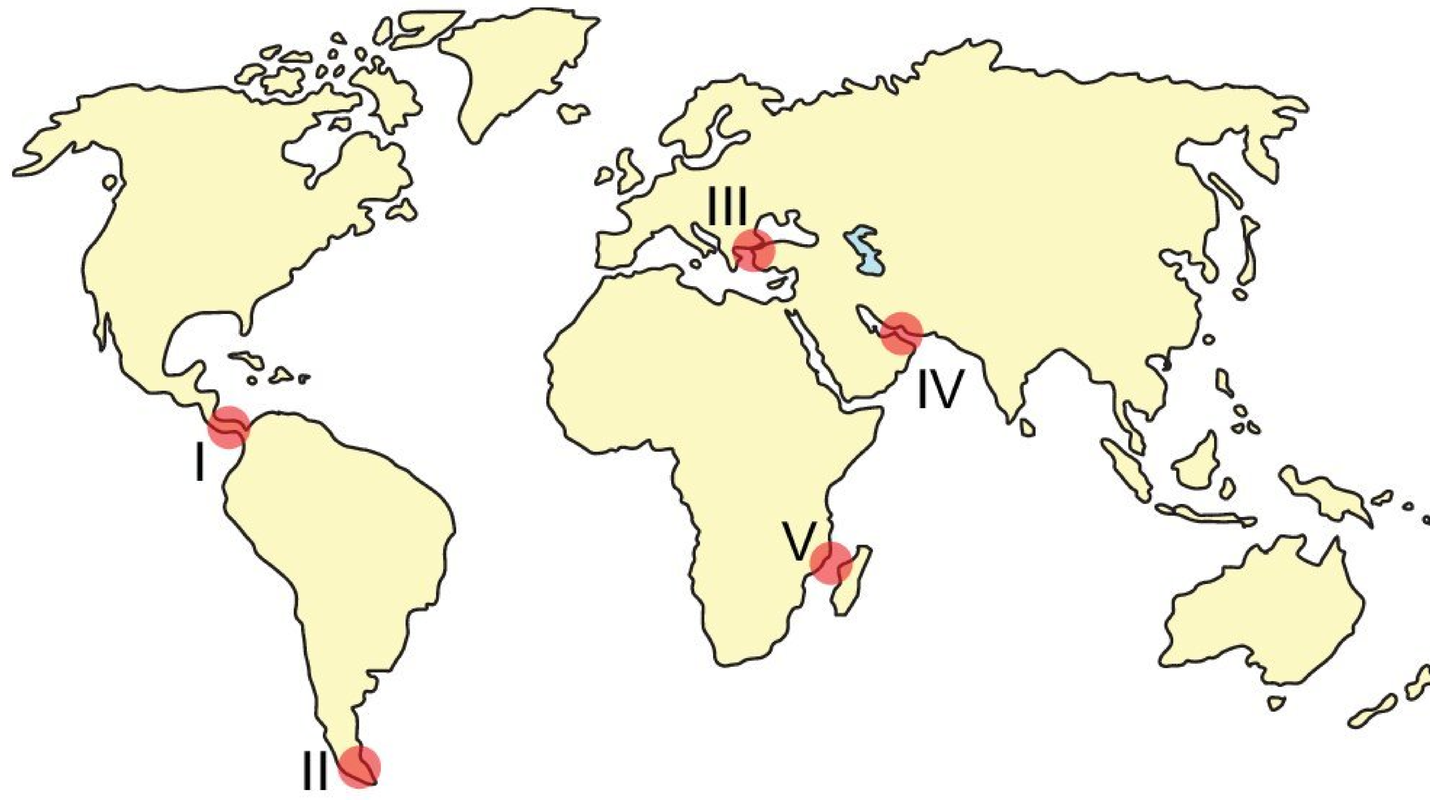
1-A 2-D 3-C 4-B 5-E 6-B 7-E 8-E 9-A 10-C 11-D 12-B 13-D

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Dünyada petrol taşımacılığında boru hatlarının payı her geçen yıl artsa da petrolün önemli bir kısmı tankerlerle taşınmaktadır. Petrolün üretim alanlarından tüketim alanlarına taşınması sırasında özellikle gemi trafiğinin yoğun olduğu alanlarda sık sık kazalar olmakta ve bu durum çevreye zarar vermektedir.

Buna göre yukarıda anlatılan durum haritadaki numaralı alanlardan hangisinde daha sık yaşanmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Ulaşım, enerji üretimi, ısınma ve bazı sanayi ürünlerinin üretilmesi gibi alanlarda kullanılan petrolün çıkarılması, taşınması ve işlenmesi süreçlerinde önemli çevre sorunları yaşanmaktadır.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi petrol taşımacılığının yol açtığı çevre sorunlarına örnek verilemez?

A) 2018 yılında Şangay açıklarında bir yük gemisiyle çarpışan ve petrol sızdıran tankerin batması

B) 2015 yılında Moskova'da petrol boru hattında meydana gelen sızıntı ve ardından yaşanan patlama sonucu petrolün çevreye yayılması

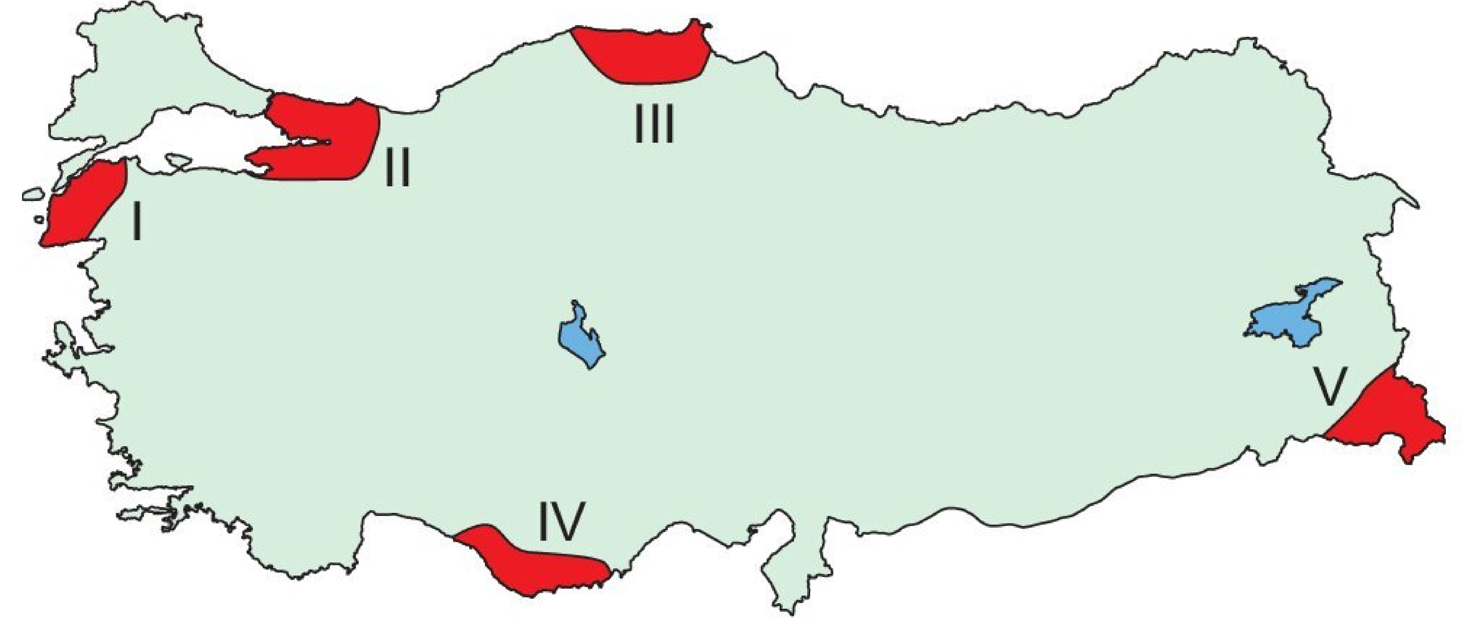
C) Hint Okyanusu'nun güneybatısındaki Mauritius'da karaya oturan petrol tankerinin ikiye bölünmesi sonucu petrolün kontrolsüz bir şekilde okyanusa yayılması

D) 1989 tarihinde bir tankerin Alaska Körfezi yakınlarında buzdağından kurtulmak isterken kayalıklara çarpması sonucu 306 bin varil ham petrol denize dökülmesi

E) 20 Nisan 2010'da bir açık deniz petrol platformunda meydana gelen patlamadan 87 gün sonra kapatılan petrol kuyusundan binlerce varil petrolün Meksika Körfezi'ne sızması

Ephesus Akademi

3. Aşağıdaki haritada bazı bölgeler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Sanayileşme ve nüfusun fazla olduğu yerlerde çevre sorunlarının ortaya çıkması daha kolay olduğuna göre haritada gösterilen bölgelerden hangisinde diğerlerine göre daha fazla çevre sorunu yaşanır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Havanın bileşimini değiştiren kirleticilerin doğal dengeye zarar verecek miktarda atmosferde bulunması sonucu hava kirliliği oluşur.

Bu çevre kirliliğinin ortaya çıkmasında

I. nükleer tesislerde enerji üretilmesi,
II. konutların ısıtılmasında fosil yakıtların kullanılması,
III. termik santrallerde doğal gaz yerine linyitin kullanılması,
IV. enerji ihtiyacının daha çok alternatif enerji kaynaklarından sağlanması

unsurlarından hangileri etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Atmosfere salınan sera gazlarının neden olduğu küresel iklim değişikliği sebebiyle pek çok sorun yaşanmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi küresel iklim değişikliği sonucunda oluşan çevre sorunlarından biri değildir?

A) Çölleşmenin daha geniş alanlara yayılması

B) Ani sağanak yağışların ve sellerin artması

C) Flora ve fauna türlerinde artış olması

D) Bazı kıyıların sular altında kalması

E) Kutuplardaki buzulların erimesi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Arazi planlaması ve kullanımı sırasında doğanın kendi içindeki işleyişi ve dengesi dikkate alınmalıdır. Doğal denge dikkate alınmadan yapılan arazi planlamaları ve kullanımlarında ciddi çevre sorunları ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun doğrudan ortaya çıkardığı sonuçlardan biri olduğu söylenemez?

A) Orman arazilerinin yerleşime açılması

B) Aşırı sulama sonucu tarım arazilerinin tuzlanması

C) Asit yağışları sonucu tarım arazilerinin verimsizleşmesi

D) Dere yataklarına dökülen molozlardan dolayı sellerin oluşması

E) Eğimli yamaçlara ev yapılırken yamaç dengesinin bozulması

7. Caretta caretta yavruları gece yumurtadan çıktıklarında dalga sesini ve ay ışığının sudaki yansıması olan yakamoz sayesinde denize ulaşırlar. Fakat son yıllarda hızla sayısı artan deniz kıyısındaki yerleşim ve tatil mekanlarının aydınlatma sistemleri ve yoğun gürültüsünden dolayı caretta carettaların yönlerini bulmakta zorlandıkları gözlemlenmiştir.

Aşağıdaki kirlilik türlerinden hangileri doğal yaşamda ortaya çıkan bu sorunun nedenidir?

A) Su ve besin

B) Toprak ve su

C) Besin ve radyoaktif

D) Işık ve ses (Gürültü)

E) Ses (Gürültü) ve toprak

8. Bitkisel ve hayvansal gıdalarda oluşan besin kirliliği kimyasal, fiziksel ve biyolojik olmak üzere üç şekilde oluşmaktadır.

Buna göre

I. fırtınalarla havaya savrulan materyallerin sebze ve meyvelerin içine girmesi,

II. zararlı haşereler, mikroorganizmalar ve parazitlerin besinlere bulaşması,

III. tarımda verimi artırmak için kullanılan suni gübrelerin tarım ürünlerine bulaşması,

IV. tabak, kaşık, çatal gibi malzemelerin yıkanmasında fazla deterjan kullanılması

olaylarından hangileri kimyasal besin kirliliğine neden olur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) III ve IV

Ephesus Akademi

9. **Aşağıdaki olaylardan hangisi ile birlikte dünyadaki çevre sorunlarında hızlı bir artış yaşanmaya başlamıştır?**

A) Coğrafi keşifler

B) Sanayi Devrimi

C) Makineli tarımın başlaması

D) Ateşin bulunması ve kullanılması

E) İnsanların yerleşik hayata geçmesi

10. **Aşağıda verilen sanayi tesisleri ve enerji santrallerinin kullandıkları enerji kaynakları göz önünde bulundurulduğunda hangisinin daha az hava kirliliğine neden olduğu söylenebilir?**

A) Linyitle çalışan bir termik santral

B) Toryumla çalışan bir nükleer santral

C) Taş kömürü kullanan bir demir çelik fabrikası

D) Doğal gaz ile elektrik üreten bir termik santral

E) Yer altından gelen sıcak sudan elektrik elde eden bir jeotermal santral

11. I. Sera ve konutların ısıtılmasında kullanılması

II. Enerji üretiminin iklim şartlarına bağlı olması

III. Elektrik üretim maaliyetinin düşük olması

Unsurlarından hangileri jeotermal ve güneş enerjisinin ortak özellikleri arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

12. • Bu uluslararası sözleşme ile su kuşlarının yaşama alanı olarak önemli sulak alanların korunması hedeflenmiştir.

• Sulak alanların bilinçli kullanılması amaçlanmıştır.

• Yeryüzünde bu sözleşme kapsamında koruma altına alınan binden fazla sulak alan bulunmaktadır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen ve doğal çevreyi korumayı hedefleyen sözleşme aşağıdaki kentlerden hangisinde imzalanmıştır?

A) Kyoto B) Ramsar C) Paris D) Rotterdam E) Stockholm

1-D 2-E 3-B 4-C 5-C 6-C 7-D 8-E 9-B 10-B 11-D 12-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdakilerden hangisi doğal olaylara bağlı olarak gelişen çevre sorunlarına örnek verilebilir?**

A) Orman ve meraların tarım alanına dönüştürülmesi

B) Fosil yakıtların kullanımı sonucunda havanın kirlenmesi

C) Heyelan sonucu yamaçlarda bulunan tarım alanlarının ortadan kalkması

D) Ilıman kuşak ormanlarında geniş yapraklı ağaçların kış aylarında yapraklarını dökmesi

E) Ekosistemde ayrıştırıcıların organik maddeleri inorganik maddelere dönüştürmesi

2. Çevre sorunlarının küresel boyutlara ulaşması insanları uluslararası çözüm arayışlarına yönlendirmiştir ve bu amaçla çeşitli uluslararası çevre anlaşmaları yapılmıştır.

Buna göre

I. sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması,

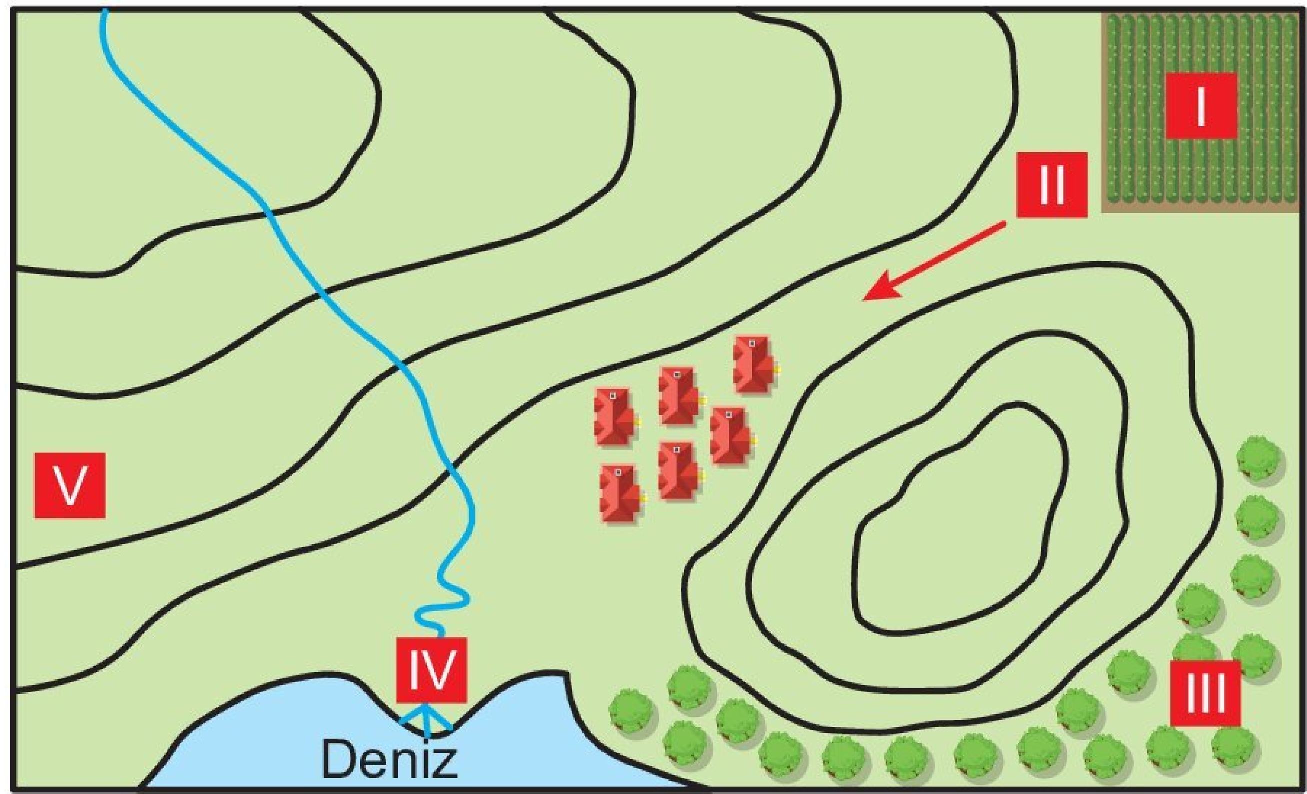
II. doğal kaynakların rezervinin artırılması,

III. havaya sera gazı salınımının azaltılması

hedeflerinden hangileri bu çevre anlaşmalarının amaçları arasında gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

3.

Arazi potansiyeline uygun olmayan kullanım yanlış arazi kullanımı olarak nitelendirilir.

Buna göre yukarıda topoğrafya haritası verilen alanda kurulması düşünülen bir termik santralin numaralı yerlerden hangisinde yapılması daha doğru bir arazi kullanımı olarak nitelendirilebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Ephesus Akademi

4. Enerji kaynakları, kullanım sürelerine göre tükenebilen ve tükenmeyen enerji kaynakları olarak ikiye ayrılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tükenebilen enerji kaynakları arasında yer alır?

A) Hidrojen B) Güneş C) Hidrolik D) Rüzgâr E) Kömür

5. Çevre sorunlarının önlenmesinde ülke yönetimlerinin sorumlulukları oldukça fazladır.

Buna göre

I. doğal alanların koruma altına alınması,

II. sağlıklı yerleşme alanlarının oluşturulması,

III. konutlarda enerji ve su fiyatlarının düşürülmesi

unsurlarından hangileri bu sorumluluklar arasında yer almaz?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

6. Fosil yakıtların kullanımı sonucunda atmosfere karışan sülfür ve azot oksit gibi kimyasal maddeler, su buharı ile birleşerek nitrik ve sülfürik aside dönüşür. Bunun sonucunda yeryüzüne asit yağışları olarak düşer.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi asit yağışlarının doğal çevreye olan etkilerine örnek gösterilemez?

A) Besin zinciri yolu ile insanları ve hayvanları olumsuz etkilemesi

B) Toprağın kimyasal ve biyolojik özelliklerini değiştirmesi

C) Yer üstü ve yer altı sularının pH'ın düşmesi

D) Tarihî eserleri tahrip etmesi

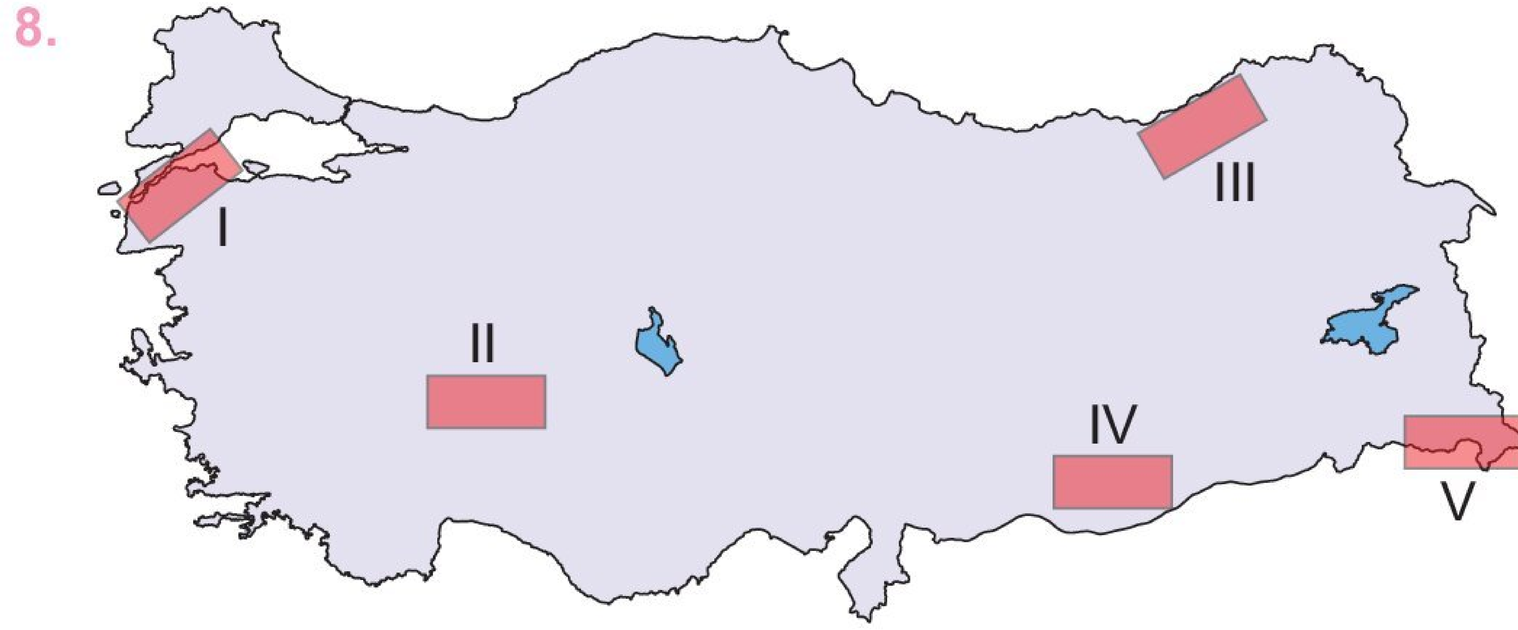
E) Bitkilerin zarar görmesi

7. Okyanus ve denizlerde meydana gelen gelgit akıntılarından elektrik üretmek mümkündür.

Buna göre aşağıda yer alan ülkelerden hangisine ait kıyılar bu enerji üretimine uygun değildir?

A) Portekiz B) Hollanda C) Fransa D) Kanada E) İtalya

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8.

Güneşlenme süresinin fazla olduğu alanlarda genellikle güneş enerjisinden daha fazla yararlanılmaktadır.

Buna göre haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde güneş enerjisi potansiyeli daha yüksektir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Mevcut doğal kaynakların planlı kullanımı sonucu sürdürülebilirliği sağlanır. Bu sürdürülebilirlik sayesinde ise bu kaynaklar gelecek nesillere aktarılabilir.

Bu kapsamda hazırlanan Konya Ovası Projesi'yle ilgili

I. Konya Ovası'ndaki obruk oluşumlarının azaltılması amaçlanmaktadır.

II. Hem yer altı suları beslenecek hem de sulama suyu temin edilecektir.

III. Kızılırmak'ın sularının bir kısmı Konya Ovası'na akıtılmaktadır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

10. Türkiye'de yaşanan çevre sorunları karşısında Çevre ve Orman, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yanı sıra bazı sivil toplum örgütleri de bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de çevre sorunlarının önlenmesi, doğal ve kültürel varlıkların korunması için çalışmalar yapan sivil kurumlar arasında yer almaz?

A) Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)

B) Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD)

C) Orman İşletmeleri Genel Müdürlüğü (OGM)

D) Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)

E) Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)

Ephesus Akademi

11. Yenilenebilir enerji kaynaklarından rüzgâr santralleri, bazı çevre sorunlarına neden olabilmektedir.

Buna göre

I. gürültü kirliliği oluşturması,

II. kuş ölümlerine neden olması,

III. küresel ısınmaya neden olması,

IV. enerji üretimi sırasında zararlı gazların açığa çıkması

olaylarından hangileri rüzgâr santrallerinin neden olduğu çevre sorunları arasında yer alır?

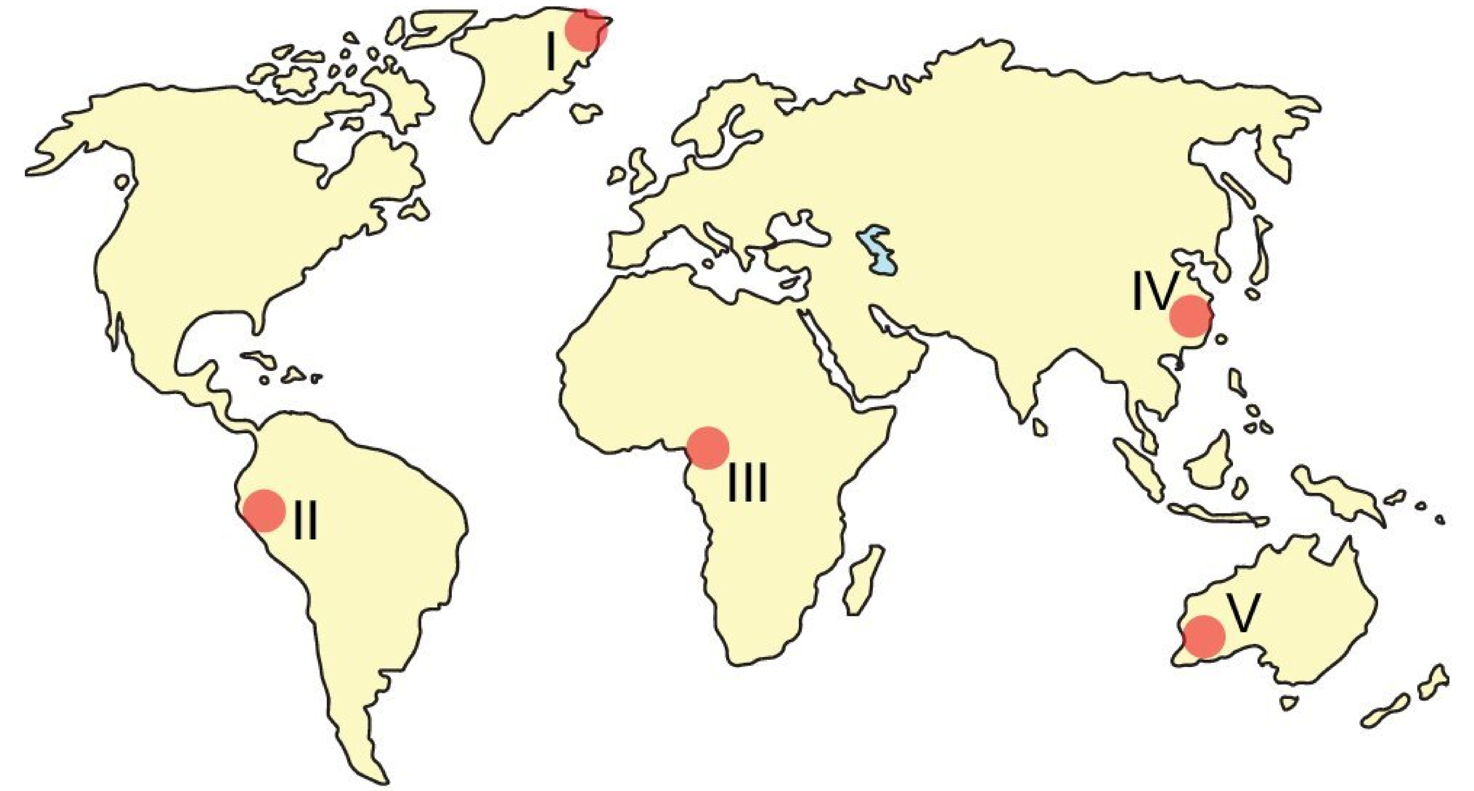
A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

12. Bazı kirlilik türleri dolaylı veya doğrudan diğer kirlilik türlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi toprak kirliliğine neden olmaz?

A) Su kirliliği B) Işık kirliliği C) Hava kirliliği D) Asit yağışları E) Nükleer sızıntı

13. Özellikle plansız sanayileşme ve nüfusun yoğun olduğu yerlerde ortaya çıkan sera etkisi yapan gazların etkisiyle oluşan küresel ısınma sonucunda ortaya çıkan çevre sorunlarından birisi de buzulların erimesidir.

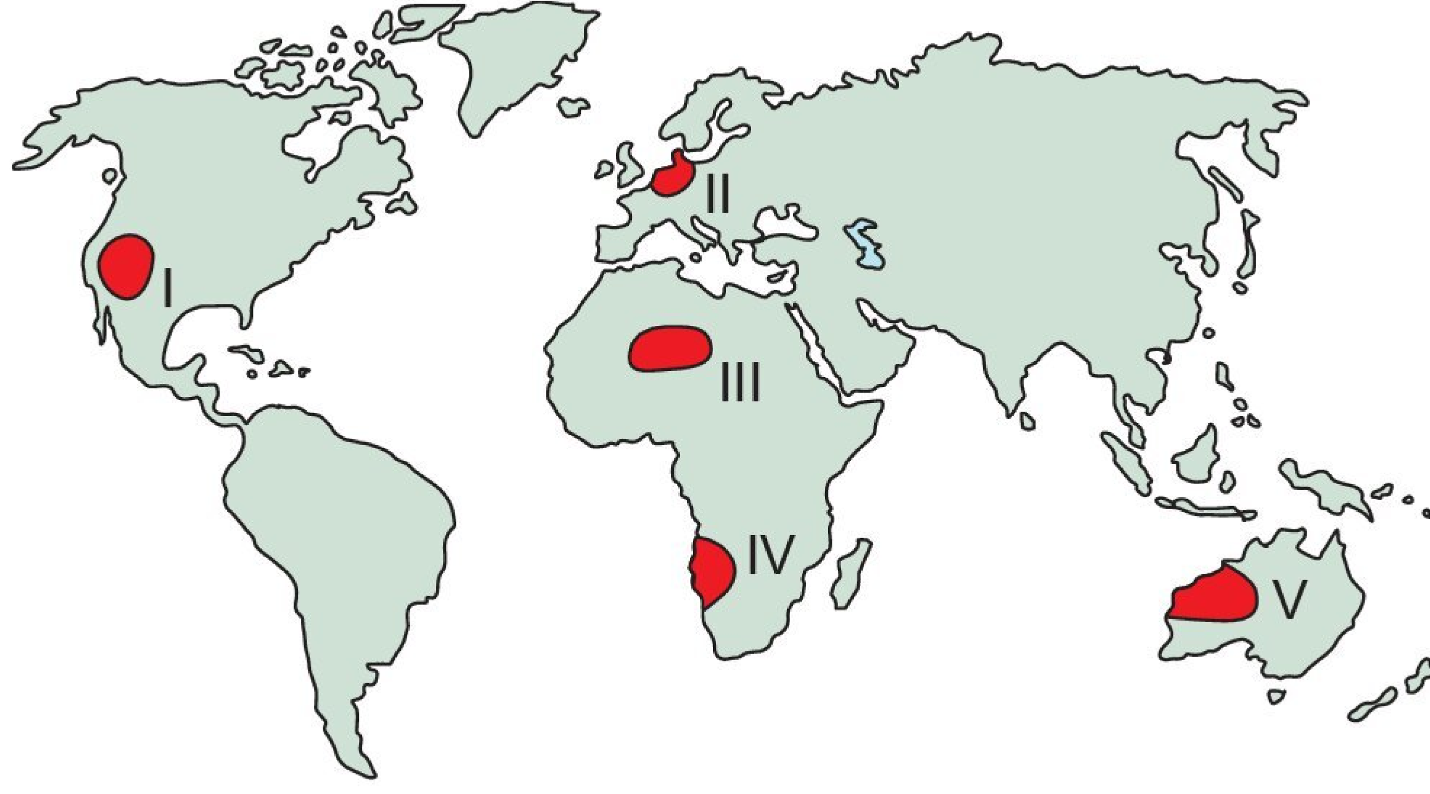
Buna göre haritada numaralandırılan alanlardan hangisinin küresel ısınmanın ortaya çıkmasındaki etkisi daha fazla iken, hangisi bu durumun yukarıda belirtilen olumsuz sonucundan daha fazla etkilenir?

	Etkisi fazla olan	Fazla etkilenen
A)	I	III
B)	II	IV
C)	III	V
D)	IV	I
E)	V	II

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

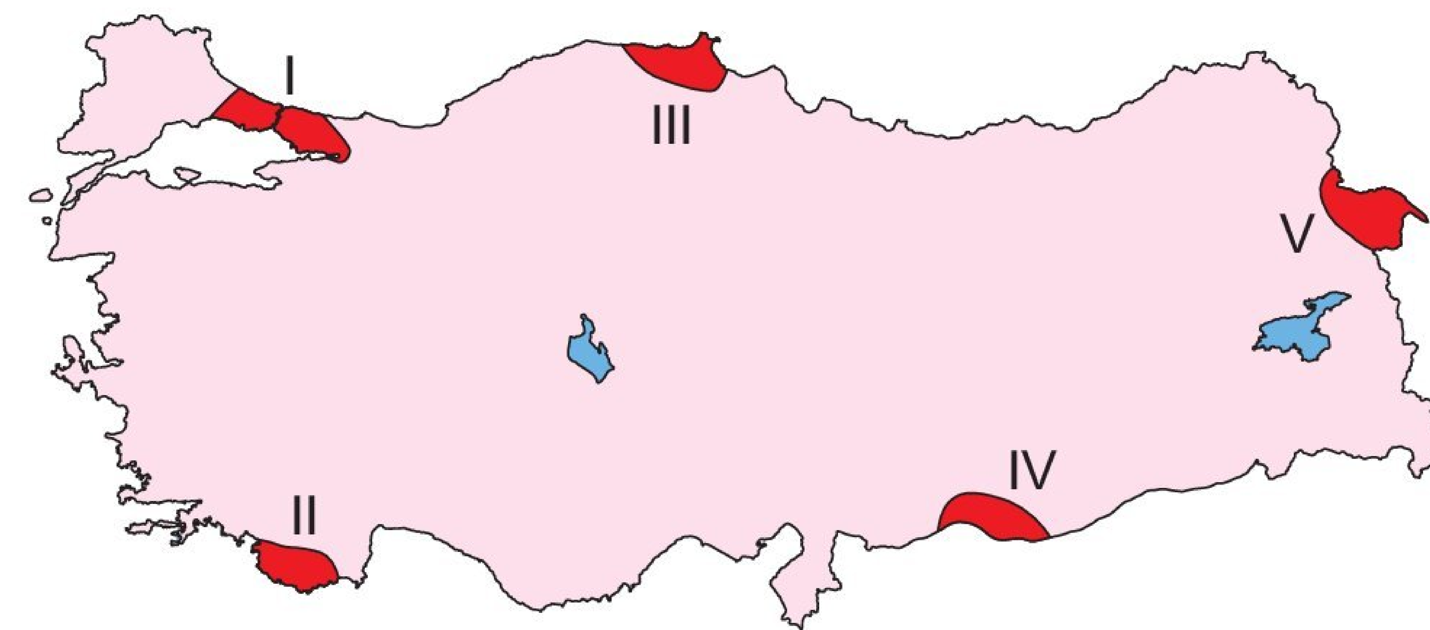

1.

Bulutluluk süresinin az olduğu yerlerde yenilenebilir (tükenmeyen) enerji kaynaklarından olan güneş enerjisi potansiyeli daha fazladır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde güneş enerjisi potansiyeli daha düşüktür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2.

Egzoz gazlarının sis ile birleşmesi sonucu oluşan hava kirliliğine Los Angeles tipi hava kirliliği denir.

Buna göre haritadaki kaç numaralı alanda bu kirlilik tipinin oluşma ihtimali daha yüksektir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Dünyada çok sayıda ülkede doğal gaz rezervi bulunmasına rağmen yüksek doğal gaz rezervine ve üretimine sahip olan ülkelerin dünya pazarındaki etkisi daha fazla olmaktadır.

Bu enerji kaynağının üretimi ve pazarlanmasında aşağıdaki ülkelerden hangisinin küresel etkisi daha fazladır?

A) Irak B) Nijerya C) Rusya

D) Güney Kore E) Meksika

4. Bazı ülkelerde kişi başına düşen ekolojik ayak izinin çok büyük olduğu görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun ortaya çıkmasındaki nedenlerden biri olamaz?

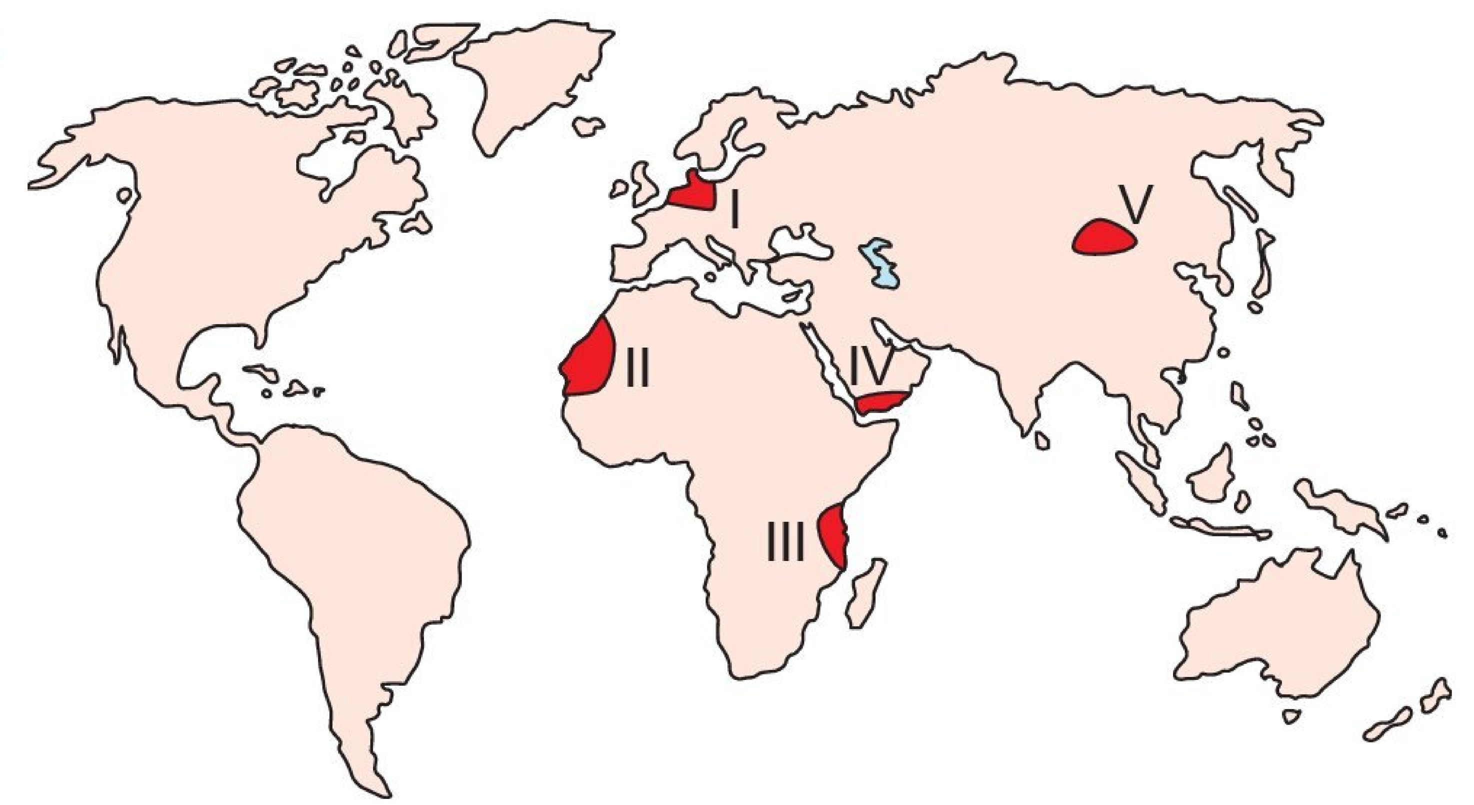
A) Yüksek tüketim alışkanlıkları

B) Toplu taşımanın yaygın olarak kullanılması

C) Konutlardaki ısı yalıtımının yetersiz olması

D) Yoğun tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapılması

E) Sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun yaşam tarzının benimsenmemiş olması

5.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi, genellikle doğadaki kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılmasıyla doğru orantılıdır. Örneğin; güneşlenme süresi daha az olan gelişmiş bir ülke güneşlenme süresi daha fazla olan gelişmemiş bir ülkeye göre güneş enerjisinden daha fazla yararlanır.

Buna göre haritadaki numaralı alanlardan hangisinde güneşlenme süresi az olmasına rağmen daha fazla yararlanılmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Konutların ve sanayi tesislerinin bacalarından çıkan zehirli gazların kış mevsiminde sis ile birleşmesi sonucu oluşan hava kirliliğine Londra tipi hava kirliliği denir.

Buna göre aşağıdaki şehirlerden hangisinde bu tip bir hava kirliliğinin oluşma ihtimali diğerlerine göre daha düşüktür?

A) Ereğli (Zonguldak) B) Karabük

C) Şanlıurfa D) Soma (Manisa)

E) Afşin-Elbistan (Kahramanmaraş)

Ephesus Akademi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Son dönemlerde artan çevre sorunlarını azaltmak için ülkeler birtakım uygulamalar yapmaktadır.

Buna göre artan çevre kirliliği ile ilgili alınabilecek önlemler arasında

I. ihtiyaç fazlası tüketimin azaltılması,

II. tek kullanımlık ürünlerin yaygınlaştırılması,

III. kullanılmış ürünlerde geri dönüşümün yaygınlaştırılması

uygulamalarından hangilerinin yer alması doğru olmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

8. Sulak alanların çeşitli nedenlerle kurutulması sonucu bazı sorunların ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi kurutulan alanlarda ortaya çıkan bu sorunlardan biri değildir?

A) Çoraklaşma yaşanması

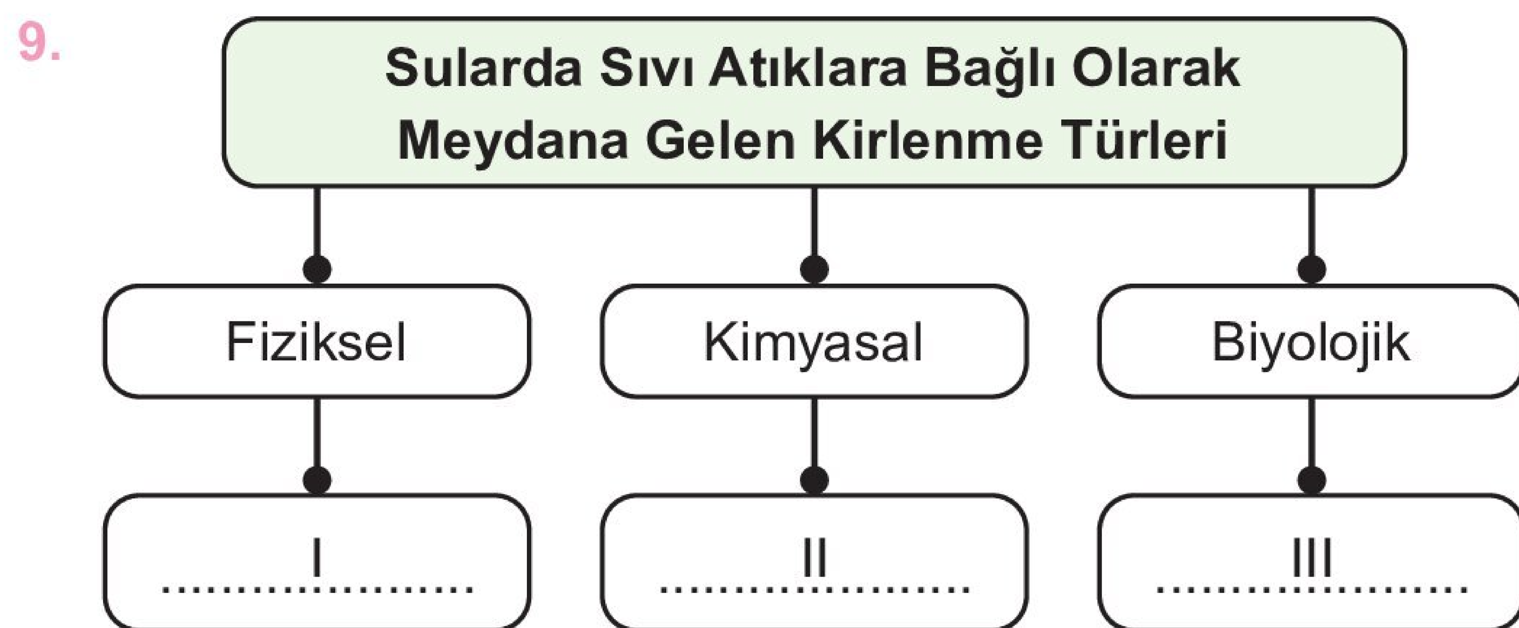
B) Erozyon riskinin artması

C) Tektonik depremlerin artması

D) Taban suyu seviyesinin düşmesi

E) Biyoçeşitliliğin tür zenginliğinin azalması

9.

Yukarıdaki şemada sularda sıvı atıklarla oluşan kirlenme türleri verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde şemadaki numaralandırılmış kirlilik türlerine neden olan unsurlar doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Tarım ilaçları	Toprak erozyonu	Hayvansal gübre
B)	Hayvansal gübre	Tarım ilaçları	Toprak erozyonu
C)	Hayvansal gübre	Toprak erozyonu	Tarım ilaçları
D)	Tarım ilaçları	Hayvansal gübre	Toprak erozyonu
E)	Toprak erozyonu	Tarım ilaçları	Hayvansal gübre

Ephesus Akademi

10. Dünya'nın enerji ihtiyacını karşılamak için farklı türde enerji kaynakları kullanılmaktadır. Fakat bu enerji kaynaklarının kullanıldığı enerji santrallerinden bazıları çevreyi olumsuz etkilemektedir. Bu santrallerinden biride yakıt olarak özellikle linyit ve taş kömürü kullanan termik santrallerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tip uygulamalara örnek olarak gösterilemez?

A) Asit yağışlarının oluşması

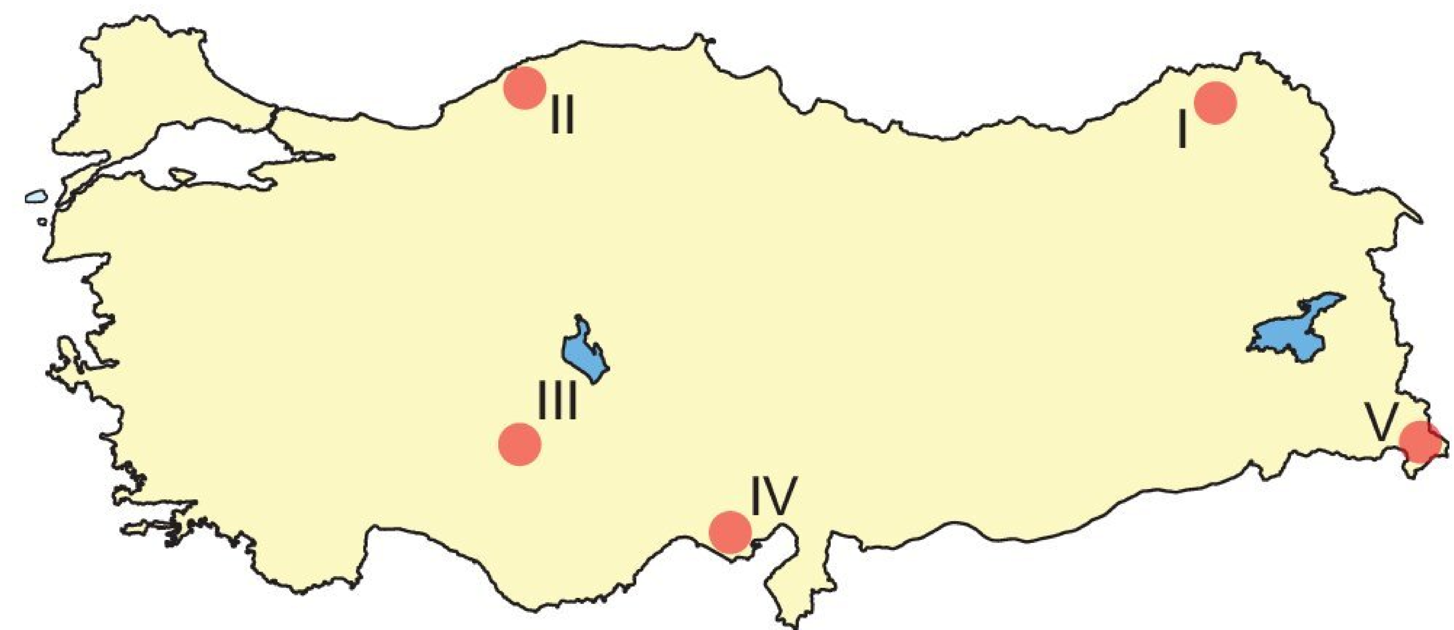
B) Su kaynaklarının kirlenmesi

C) Bitkilerin gelişiminin yavaşlaması

D) Tarım alanlarının verimsizleşmesi

E) Heyelan olaylarında artış yaşanması

11. Tarımda sulama amaçlı yer altı sularının aşırı kullanımı sonucunda yer altında boşluklar oluşmaktadır. Zamanla çöken bu boşluklar nedeniyle tarım alanlarında obruklar meydana gelmektedir.

Haritadaki numaralı yörelerin hangisinde yukarıda anlatılan durum ciddi bir tehdit oluşturmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Günümüzde enerji ihtiyacının büyük bir bölümünün elde edildiği fosil yakıtlar rezerv yönünden sınırsız değildir. Dünya genelinde enerji tüketimi sürekli artarken fosil yakıtların rezervi azalmaktadır.

Buna göre bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

A) Yenilenebilir enerjinin öneminin artmasına

B) Hizmet sektörünün ekonomideki payının artmasına

C) Fabrikaların işçi ücretlerinin ucuz olduğu ülkelere taşınmasına

D) Petrol ve taş kömürü yerine doğal gaz kullanımının artmasına

E) Topraksız tarım metodunun dünya genelinde yaygınlaşmasına

1-B 2-A 3-C 4-B 5-A 6-C 7-B 8-C 9-E 10-E 11-C 12-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Fosil yakıtların kullanımı Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar geçen süreçte sürekli artış göstermiştir. Bu durum ise doğal çevrenin bozulmasına sebep olmuştur. Fosil yakıtların kullanımından dolayı ortaya çıkan çevre sorunlarının küresel boyutlara ulaşması ile doğanın korunması gerektiği anlaşılmış ve bunun için bazı tedbirler alınmaya başlanmıştır.

Bu tedbirlere

- fabrika bacalarına filtre takılması,
- doğal gaz kullanımının artırılması,
- yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması

örnek olarak gösterilebilir.

Bu tedbirler, aşağıdaki çevre sorunlarından hangisinin önlenmesine daha fazla katkı yapmıştır?

A) Su kirliliği

B) Işık kirliliği

C) Hava kirliliği

D) Toprak kirliliği

E) Radyoaktif kirlilik

2. İnsan faaliyetleri sonucunda doğal sistemlerde oluşan değişimlerin ileride çok sayıda olumsuz olayın ortaya çıkmasına neden olması tahmin edilmektedir.

Buna göre

I. küresel ısınma nedeniyle buzulların hızla erimesi,

II. nüfusun hızla artmasından dolayı yerleşmelerin dikey yönlü büyümesi,

III. ormanların hızla tarım ve yerleşim alanlarına dönüştürülmesi,

IV. gelişen teknolojiye birlikte yeni nesil motorların ve araçların yapılması

faaliyetlerinden hangilerinin bu olumsuz olayların daha fazla ortaya çıkmasına neden olması beklenmektedir?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

Ephesus Akademi

3. Son yıllarda

- Bitkilerin erken çiçek açması
- Göl ve bataklıkların küçülmesi
- Göçmen kuşların göç dönemlerinin değişmesi
- İlkbaharın erken, sonbaharın ise geç başlaması

gibi çevre sorunları sık yaşanmaya başlanmıştır.

Buna göre bu sorunların yaşanmasındaki temel neden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dünya nüfusunun çoğalması

B) Tarım ilacı kullanımının yaygınlaşması

C) Atmosferin sera etkisinin artış göstermesi

D) Hidroelektrik santrallerin sayısının artması

E) Daha fazla maden yatağının işletmeye açılması

4. Çevre sorunlarının küresel boyutlara ulaşması sonucu ülkelerin ortak kararlar alması ve bunları uygulaması zorunluluk hâline gelmiştir. Fakat birtakım kaygılar nedeniyle alınan kararlar bazı ülkeler tarafından göz ardı edilmekte ve bu ülkeler çevreye zararlı faaliyetlerini sürdürmektedir. Bazı çevre örgütleri şiddet içermeyen eylemler ile bu ülkelerin tutumlarına karşı protestolar yapmaktadır.

Çevre örgütlerinin yapmış oldukları bu eylemlerin asıl amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanları çevre sorunlarına karşı bilinçlendirmek

B) Çevre sorunlarına sebep olan faaliyetleri engellemek

C) Uluslararası düzeyde çevresel iş birliğini tesis etmek

D) Doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak

E) Ülkelerin doğal çevrenin korunması konusunda politika üretmelerini sağlamak

5. Atıklar bazı işlemlerden geçirildikten sonra ikincil ham madde özelliği kazanır. Bu süreç geri dönüşüm olarak adlandırılır. Geri dönüşümün pek çok yararı bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir?

A) Çevre kirliliğini azaltması

B) Enerji tasarrufu sağlaması

C) Doğal kaynakları koruması

D) Ekonomiye katkı sağlaması

E) Yeni doğal kaynaklar üretmesi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. İnsan etkisi sonucunda doğal sistemlerde meydana gelen değişimler tüm canlıların yaşamını ciddi oranda etkilemektedir. Bu etkinin artarak devam etmesi durumunda ise doğal sistemlerde telafisi mümkün olmayan sorunların ortaya çıkacağı öngörülmektedir.

Buna göre

I. enerji üretiminde ve motorlu taşıtlarda fosil kaynakların kullanımının artması,

II. ihtiyaç duyulduğu kadar tüketim yapılması ve böylece israfın önlenmesi,

III. enerji verimliliği yüksek teknolojiler kullanılarak tasarruf yapılması,

IV. atıkların geri dönüştürülmeden yok edilmesi

unsurlarından hangileri gelecekte bu sorunların daha fazla ortaya çıkmasına neden olur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

7. Dünya genelinde küresel ısınmaya bağlı olarak oluşan mevsim normallerinin üzerindeki yüksek sıcaklıklar başta insanlar olmak üzere tüm canlıları etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun ortaya çıkardığı olumsuzluklar arasında yer almaz?

A) Tarımda verimliliğin düşmesi

B) Evsel enerji tüketiminin artması

C) Orman yangınları sayısının artması

D) Barajların su seviyelerinde düşüş yaşanması

E) Nöbetleşe ekim yapılan tarım alanlarının azalması

8. Kurak alanlardaki iklim değişiklikleri ve insan faaliyetlerinin etkisiyle toprakta ve ekolojik şartlarda bozulmalar meydana gelmektedir. Bu bozulmaların son safhası ise çölleşmedir. Çölleşme sonucunda ekolojik ve ekonomik anlamda çeşitli kayıplar yaşanır.

Aşağıdaki uygulamalardan hangisinin yapılması çölleşmeye karşı alınan önlemlerden biri olarak gösterilemez?

A) Otlak ve meraların ıslah edilmesi

B) Sazlık ve bataklık gibi alanların kurutulması

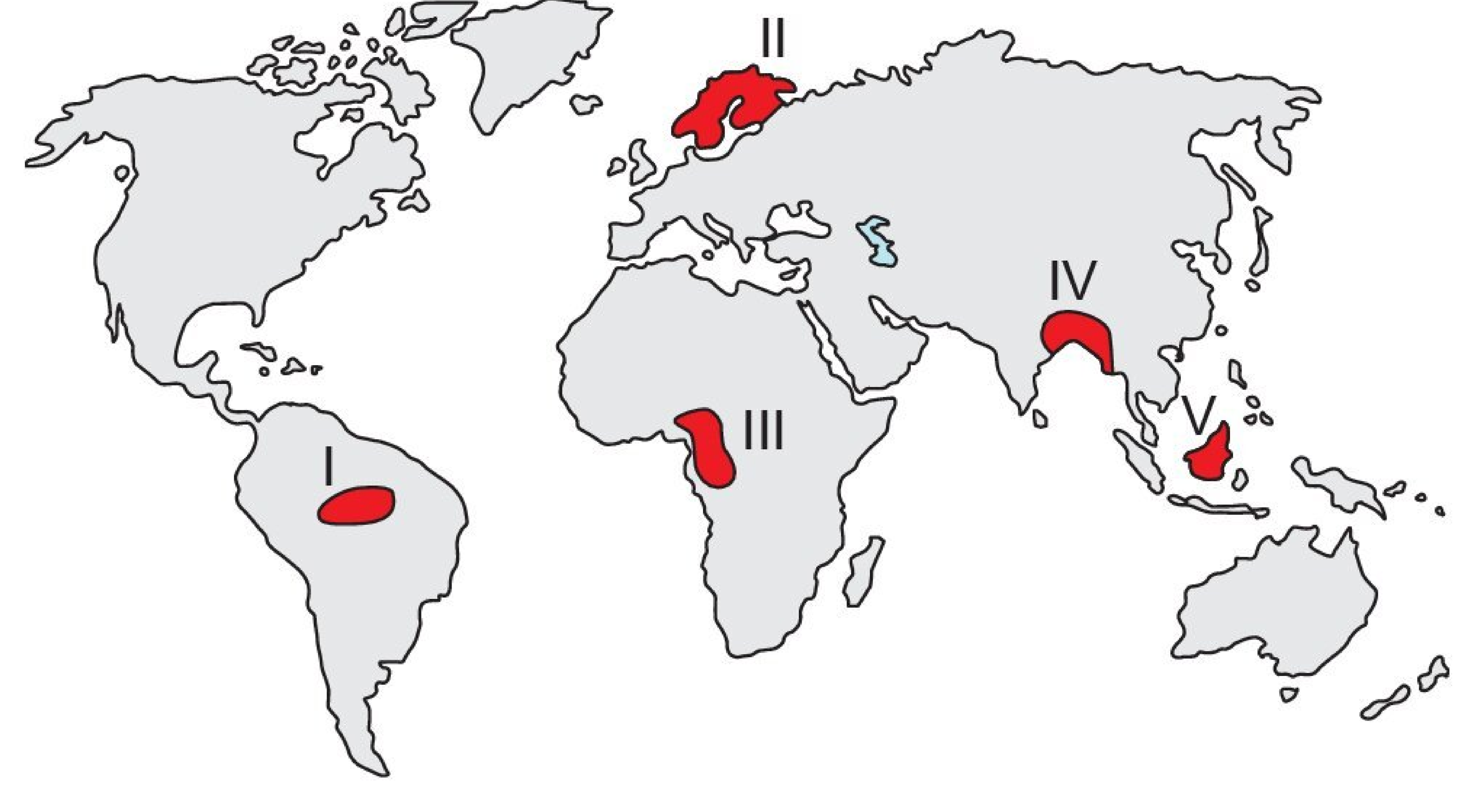
C) Yer altı suyu kullanımının kontrollü yapılması

D) Halkın çölleşmenin zararlarına yönelik bilinçlendirilmesi

E) Tarımda bölgenin iklimine elverişli ürünlerin yetiştirilmesi

Ephesus Akademi

9. Dünyadaki ormanların aşırı tahribatı orman alanlarının daralmasına ve buna bağlı olarak çeşitli çevre sorunlarının yaşanmasına neden olmaktadır.

Bu durum haritada numaralandırılan alanların hangisinde daha az görülür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Gelişmiş ülkeler; çevre sorunlarının önlenmesine yönelik etkili politikalar, yasal önlemler ve çeşitli uygulamalar geliştirerek küresel ekosistemin korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu uygulamalara örnek gösterilemez?

A) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı için düzenlemeler yapılması

B) Çevre sorunlarına karşı geliştirilen politikaların bütüncül ve geniş tabanlı katılıma dayalı olması

C) Koruma altında bulunan alanlardaki ekonomik değer taşıyan maden rezervlerinin işletilmesi

D) Kamu ve özel sektör ile toplumun her kesiminin çevre sorunlarına karşı sorumluluk almasının sağlanması

E) Kirleten öder ilkesi gereğince çevre sorunlarına neden olanlara yasal yaptırımların tavizsiz bir şekilde uygulanması

11. I. Tarım arazilerinin yerleşime açılması

II. Sulak alanların kurutulup tarım alanı yapılması

III. Meralarda planlı ve dönüşümlü otlatma yapılması

IV. Ormanlık arazileri gençleştirmek için bazı ağaçların kesilmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri yanlış arazi kullanım uygulamalarına örnek olarak gösterilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1-C 2-A 3-C 4-B 5-E 6-B 7-E 8-B 9-B 10-C 11-A

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. • Dünya genelinde yaşanan deniz seviyesindeki yükselmeler nedeniyle kıyı şeritleri ile yükseltisi az olan adaların su altında kalma riskinin ortaya çıkması
   • Kıyılardaki sulak alanların tuzlu su altında kalması
   • Deniz suyunun tatlı yer altı sularına karışarak bu suların tuzlanmasına yol açması

Bu olayların meydana gelmesinde aşağıda verilenlerden hangisi etkili olmuştur?

A) Ormanların yok edilmesi
B) Havanın kirlenmesi
C) Aşırı yağışlar
D) Küresel ısınma
E) Hidroelektrik santraller

2. Türkiye'de elektrik üretiminde kullanılan enerji kaynakları giderek çeşitlenmekte ve yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam enerji üretimindeki payı da yükselmektedir.

Buna göre günümüzde Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde <u>en fazla</u> paya sahip olan enerji kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Jeotermal enerji
B) Rüzgâr enerjisi
C) Biyoenerji
D) Güneş enerjisi
E) Hidrolik enerji

3. Sürdürülebilir kalkınma; planlı doğal kaynak kullanımı, geri dönüşümün benimsenerek çevrenin korunması ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarının dikkate alınması gibi politikaları kapsar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu kalkınma politikasına uygun bir yaklaşım <u>değildir</u>?

A) Kesilen ağaçların yerine yenisinin dikilmesi
B) Atık suların arıtılmadan doğaya salınmaması
C) Çöplerin türüne göre ayrıştırılıp depolanması
D) Fosil yakıt tüketimini artırıcı yönde politikaların uygulanması
E) Geri dönüşümün teşvik edilerek geri dönüşüm tesislerinin yaygınlaştırılması

Ephesus Akademi

4. Dünya nüfusunun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için doğal kaynakların kullanımı giderek artmaktadır. Bu durum sınırlı olan bu kaynakların korunarak daha verimli bir şekilde kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Koruma; ekosistemleri düzenli yöneterek, üretim ve tüketim dengesini koruyup sürekli ürün sağlamaktır.

Bu durumun gerçekleşmesinde

I. aşırı avlanmanın önüne geçilmesi,
II. tarımda biyolojik mücadelenin artırılması,
III. organik gübre kullanımının kısıtlandırılması

uygulamalarından hangilerinin olumlu yönde bir etkisi <u>olmaz</u>?

A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

5. Dünya genelinde yeni tarım alanları elde etmek için yapılan yanlış uygulamalardan birisi de göllerin kurutulmasıdır.

Aşağıdakilerden hangisi kurutulan bu alanlarda gözlemlenen sorunlar arasında <u>yer almaz</u>?

A) Nem oranında azalma
B) Rüzgâr erozyonunda artış
C) Ekolojik dengede bozulma
D) Yıllık yağış miktarında artış
E) Taban suyu seviyesinde azalma

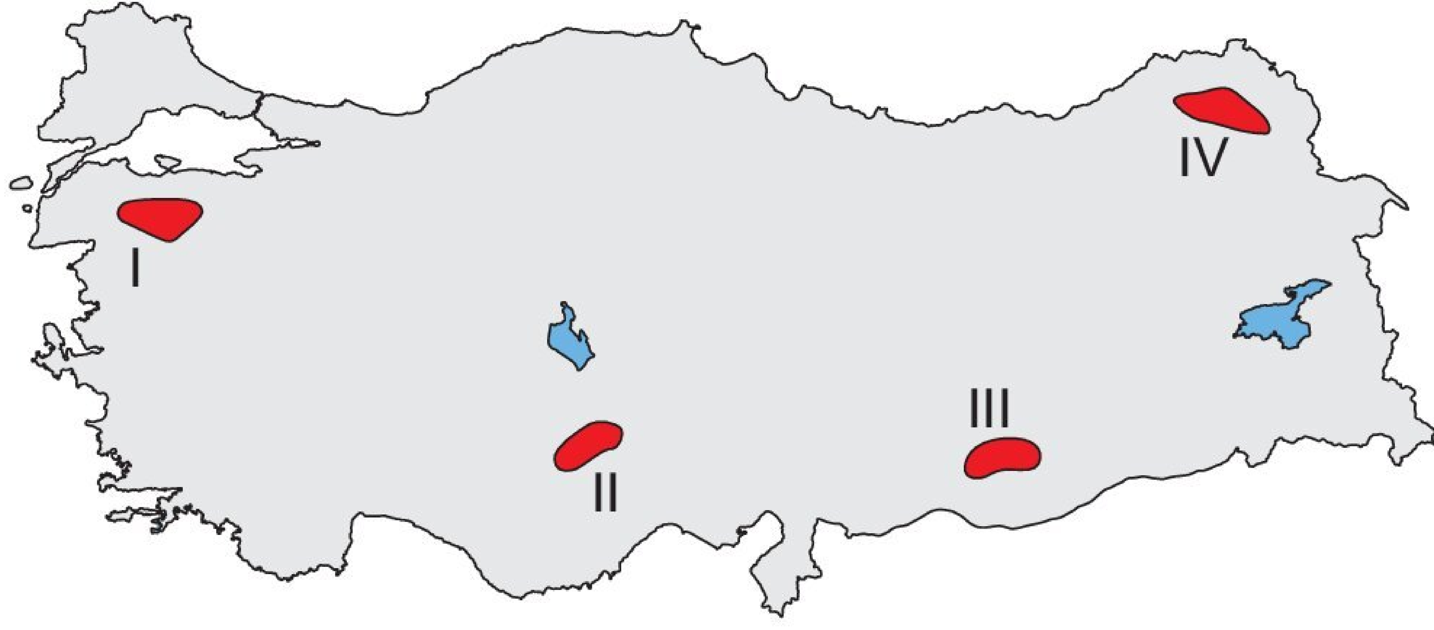
6. Dünya'yı Güneş'ten gelen ultraviyole (mor ötesi) ışınlara karşı koruyan ozon katmanı kloroflorokarbon gazları ile kimyasal reaksiyona girerek seyrelmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun ortaya çıkmasındaki etkisi <u>daha fazladır</u>?

A) Nükleer santrallerde meydana gelen sızıntılar
B) Pirinç tarımında oluşan metan oksitlenmesi
C) Hidroelektrik santrallerin sayısının artması
D) Kutuplardaki buzulların erimesi
E) Fosil yakıt kullanımın artması

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Türkiye'de son yıllarda küresel iklim değişikliği bazı alanlarda çölleşme riskinin artmasına neden olmaktadır.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu risk daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. **Aşağıdakilerden hangisi özellikle sanayinin ve trafik yoğunluğunun fazla olduğu büyük kentlerde görülen** "Londra" **ve** "Los Angeles" **gibi tipleri olan kirlilik türüdür?**

A) Ses kirliliği B) Hava kirliliği
C) Radyoaktif kirlilik D) Su kirliliği
E) Işık kirliliği

9. Günümüzde doğal çevrenin insanlar tarafından bilinçsizce ve aşırı kullanılması ekolojik dengeyi bozan en önemli faktörlerden biridir. Özellikle az gelişmiş bölgelerde ortaya çıkan bu durum ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Taşıma kapasitesi üzerindeki bu kullanım aşağıdaki alanların hangisinde daha belirgin olarak yaşanmaktadır?

A) Avrupa'da Alp Dağları'nda
B) İskandinav Yarımadası'nda
C) Kuzey Amerika'da Alaska'da
D) Afrika'da Büyük Sahra Çölü'nde
E) Orta Asya'da Aral Gölü ve çevresinde

10. Sanayileşme ile birlikte artan enerji ve ham madde ihtiyacı; doğal kaynakların aşırı tüketimine neden olmuştur. Bu durum ise pek çok çevre sorununu beraberinde getirmiş ve bu yüzden doğal kaynakların kullanımında sürdürülebilirlik yaklaşımı giderek daha önemli bir hâle gelmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi ortaya çıkan bu yaklaşıma örnek gösterilemez?

A) Binalarda ısı kaybını azaltmak için yalıtım yapılması
B) Enerji verimliliği hakkında toplumun her kesiminin bilinçlendirilmesi
C) Yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam enerji üretimindeki payının artırılması
D) Enerji ihtiyacının karşılanmasında fosil enerji kaynaklarının payının artırılması
E) Atıkların geri dönüşümde kullanılması amacıyla kaynağında birbirinden ayrılıp gruplandırılması

Ephesus Akademi

11. Nükleer santrallerin enerji üretimi sırasında hava kirliliğine olan etkisi azdır. Gelişmiş olan bazı ülkelerde yaygın olan bu santrallerde insan ihmaline veya şiddetli doğal afetlere bağlı olarak oluşan nükleer sızıntı ve patlamalar ise ciddi boyutlarda hava, su, toprak ve besin kirliliğine neden olmaktadır.

Buna göre haritada gösterilen numaralı alanlardan hangisinde bu şekilde oluşabilecek bir kirlilik riski diğerlerine göre daha yüksektir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

TÜRKİYE FİZİKİ HARİTASI

@M.G. @YildizlarLigi_2025PDF @KuasarNemesis

BULGARİSTAN
YUNANİSTAN
GÜRCİSTAN
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
NAHÇIVAN
İRAN
IRAK
SURİYE
KKTC
GKRY

KARADENİZ
MARMARA DENİZİ
EGE DENİZİ
AKDENİZ

EDİRNE, KIRKLARELİ, TEKİRDAĞ, İSTANBUL, ÇANAKKALE, BALIKESİR, BURSA, YALOVA, İZMİT, ADAPAZARI, BİLECİK, DÜZCE, BOLU, ZONGULDAK, BARTIN, KARABÜK, KASTAMONU, SİNOP, İZMİR, MANİSA, AYDIN, MUĞLA, DENİZLİ, UŞAK, KÜTAHYA, ESKİŞEHİR, AFYONKARAHİSAR, BURDUR, ISPARTA, ANTALYA, KONYA, KARAMAN, ANKARA, ÇANKIRI, ÇORUM, KIRIKKALE, KIRŞEHİR, AKSARAY, NEVŞEHİR, NİĞDE, MERSİN, ADANA, YOZGAT, AMASYA, SAMSUN, TOKAT, SİVAS, KAYSERİ, OSMANİYE, ANTAKYA, KAHRAMANMARAŞ, KİLİS, GAZİANTEP, ADIYAMAN, MALATYA, ŞANLIURFA, ORDU, GİRESUN, GÜMÜŞHANE, TRABZON, RİZE, BAYBURT, ERZİNCAN, TUNCELİ, ELAZIĞ, BİNGÖL, DİYARBAKIR, MARDİN, BATMAN, SİİRT, MUŞ, BİTLİS, ŞIRNAK, HAKKARİ, VAN, AĞRI, ERZURUM, ARTVİN, ARDAHAN, KARS, IĞDIR

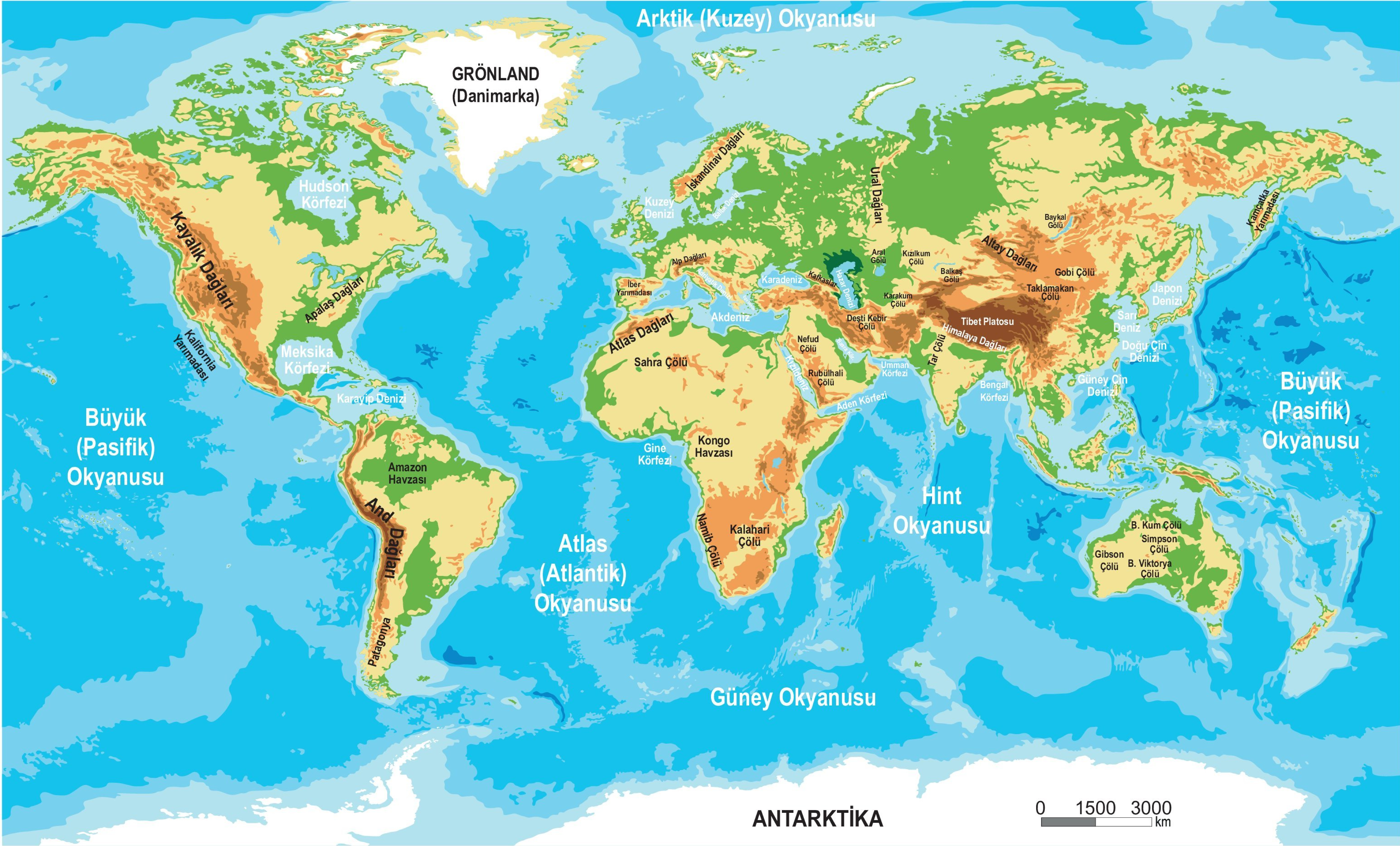
N W E S

50 0 50 100 150 km

İlçe Merkezleri
İl Merkezleri
İlçe sınırları
İl sınırları
Ülke sınırları

TÜRKİYE SİYASİ HARİTASI

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

DÜNYA FİZİKİ HARİTASI

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

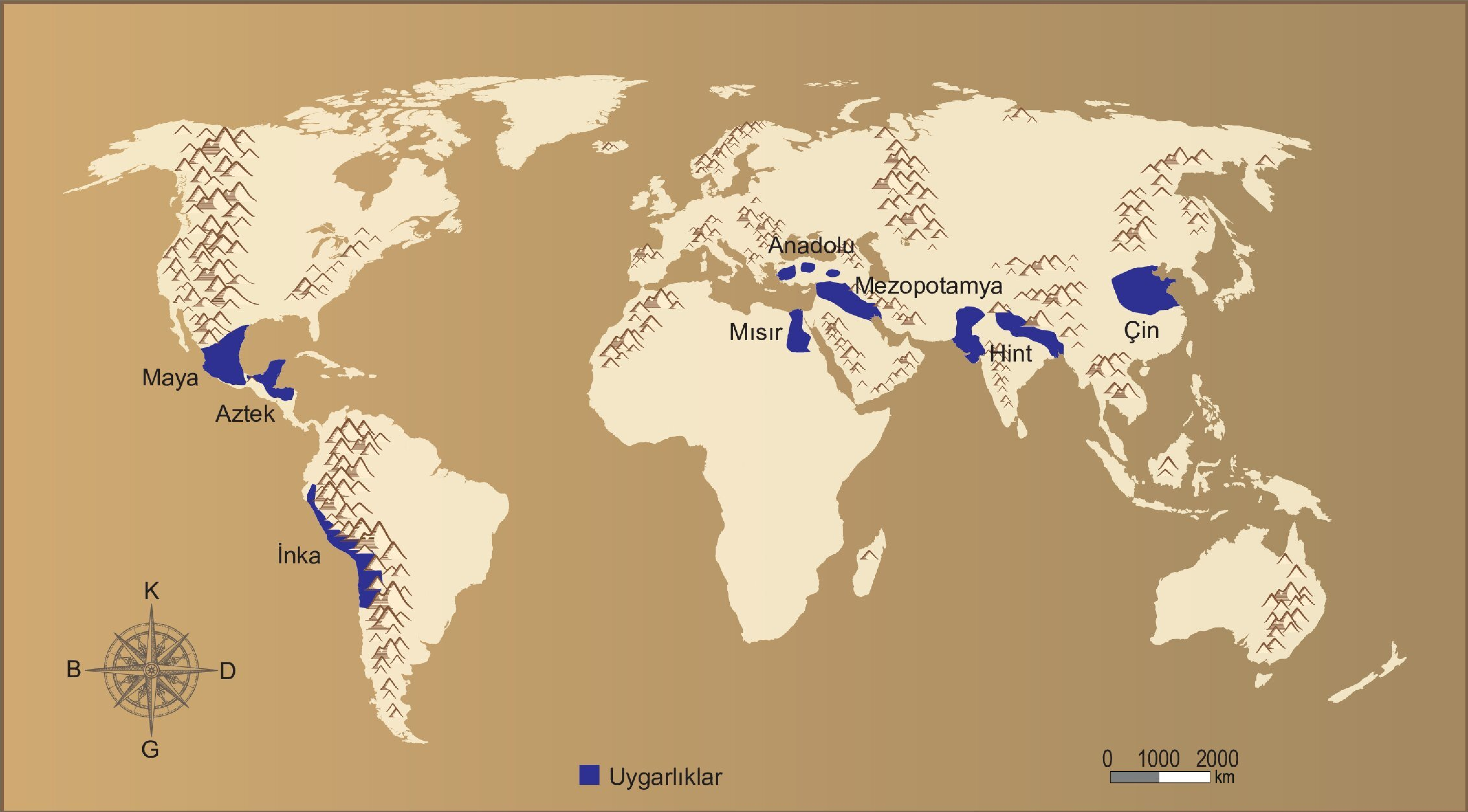

DÜNYA SİYASİ HARİTASI

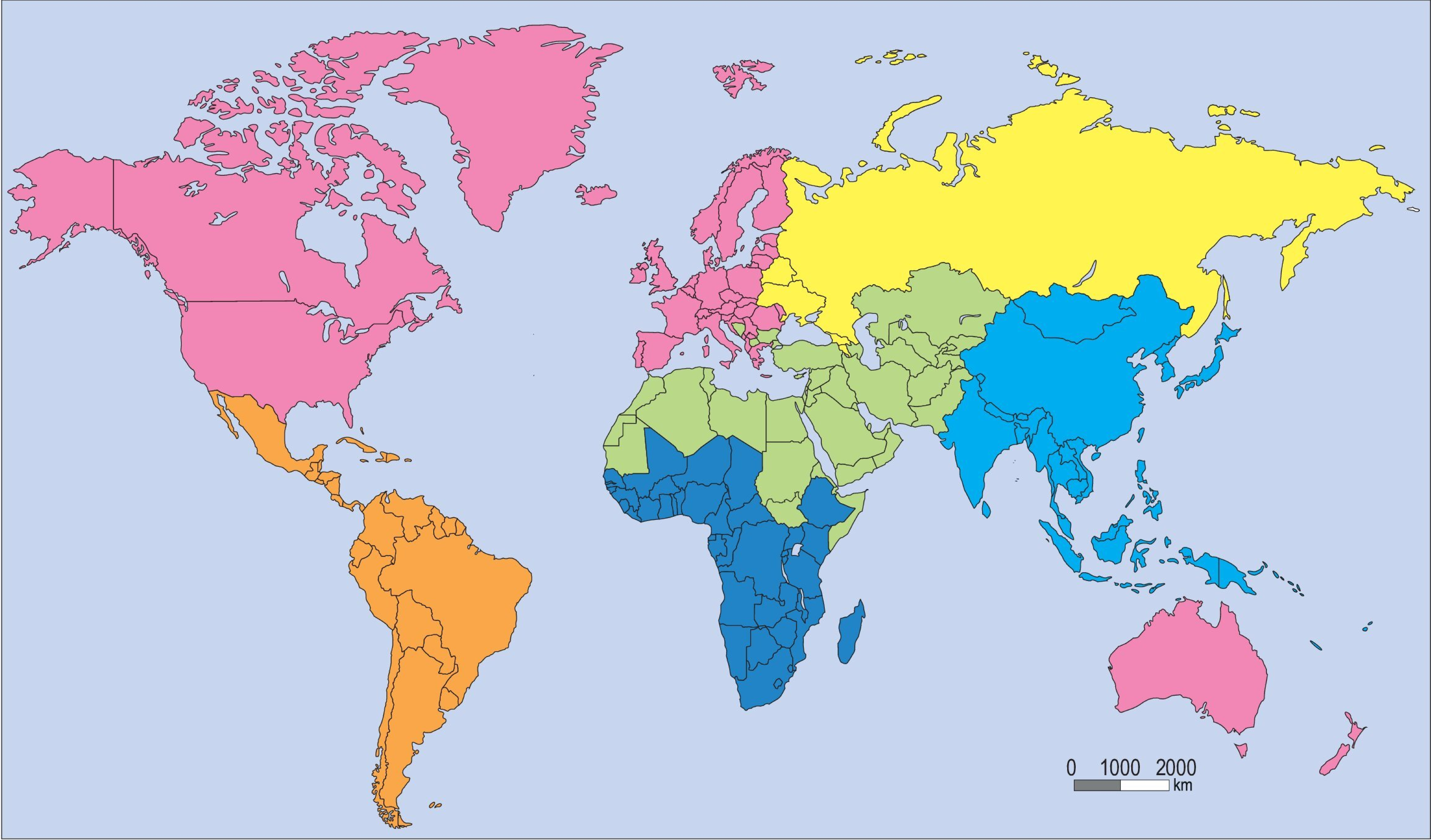

ÖNEMLİ BOĞAZ VE KANALLAR

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

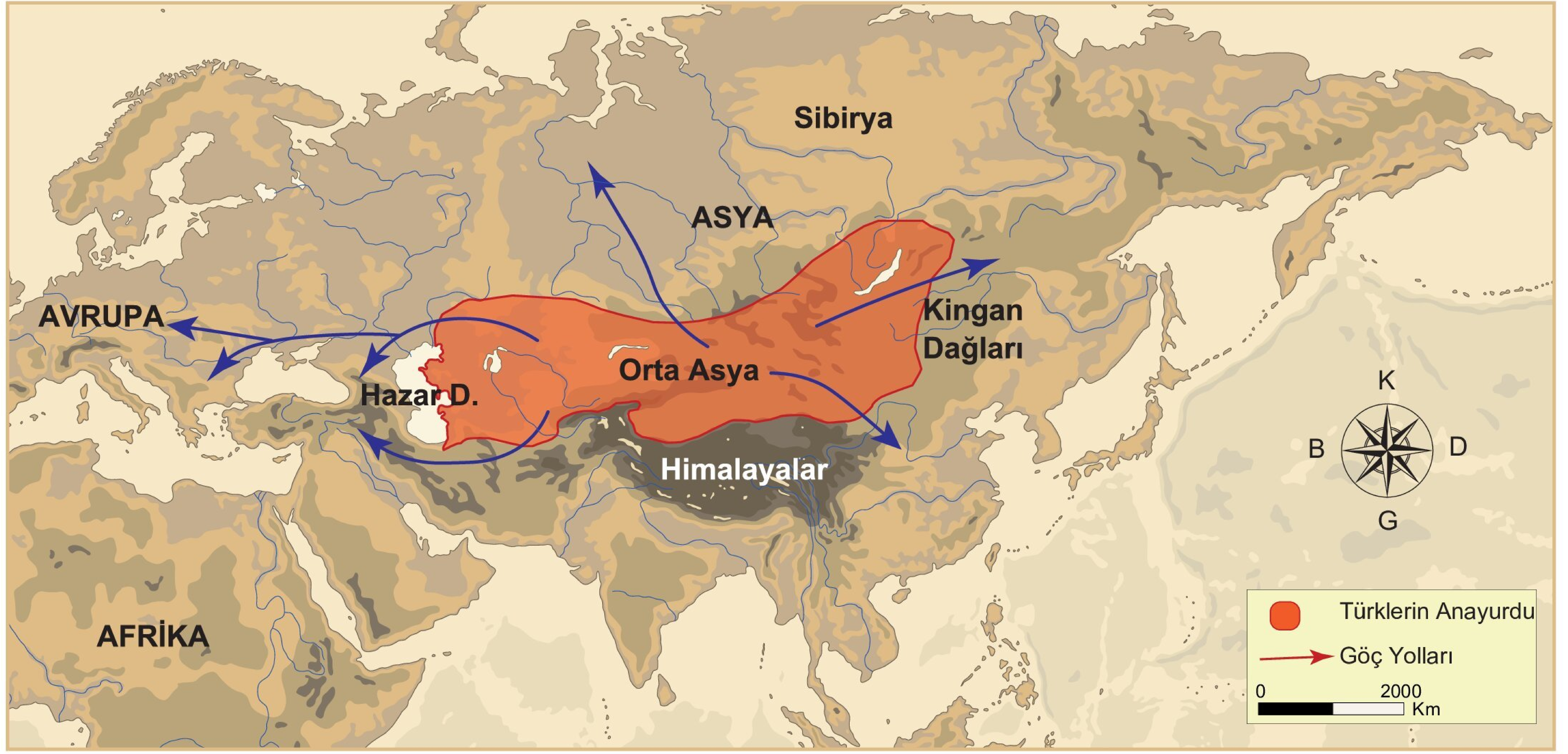

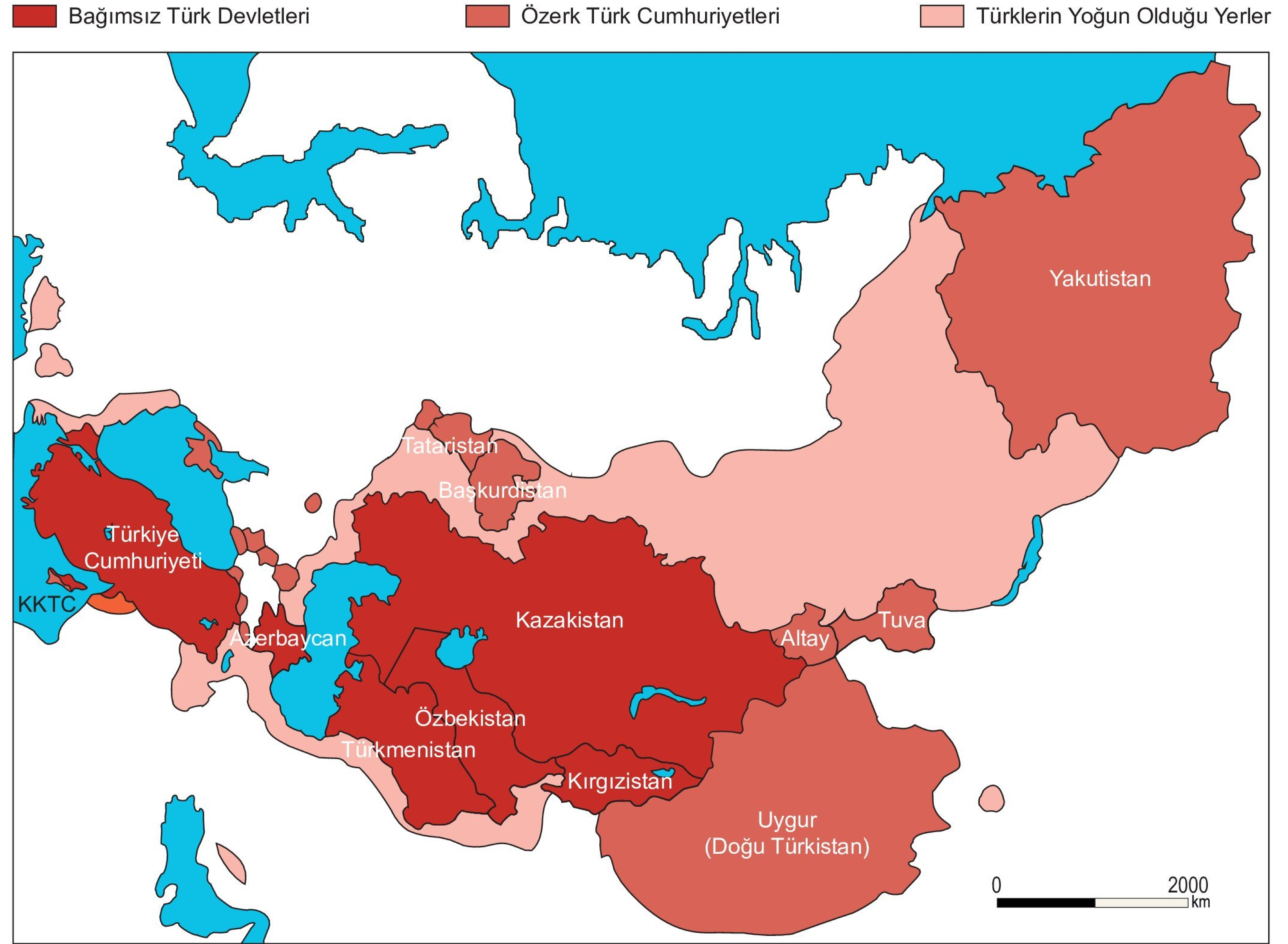
İlk Kültür Merkezleri Haritası

Dünya Kültür Bölgeleri Haritası

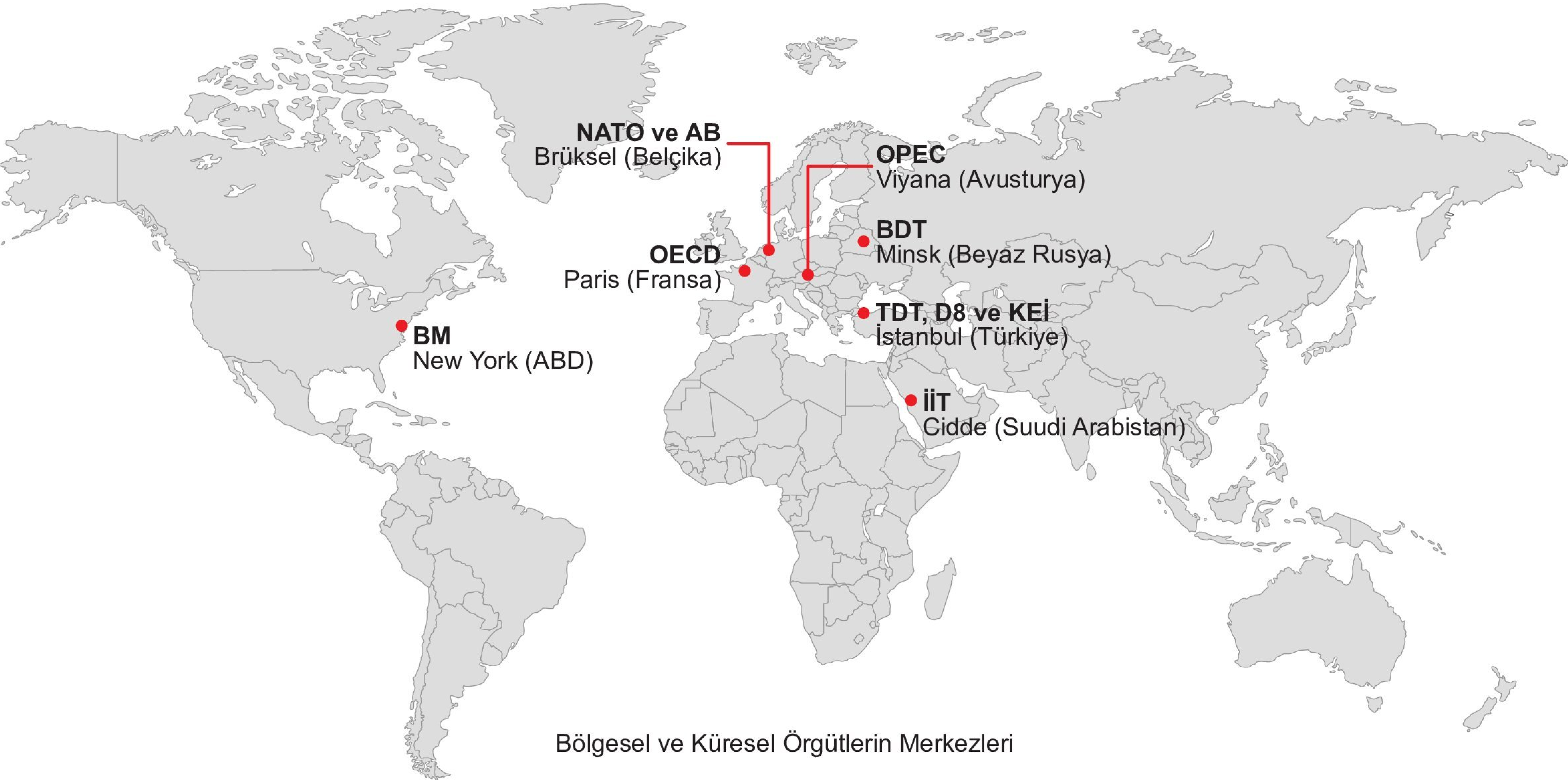
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

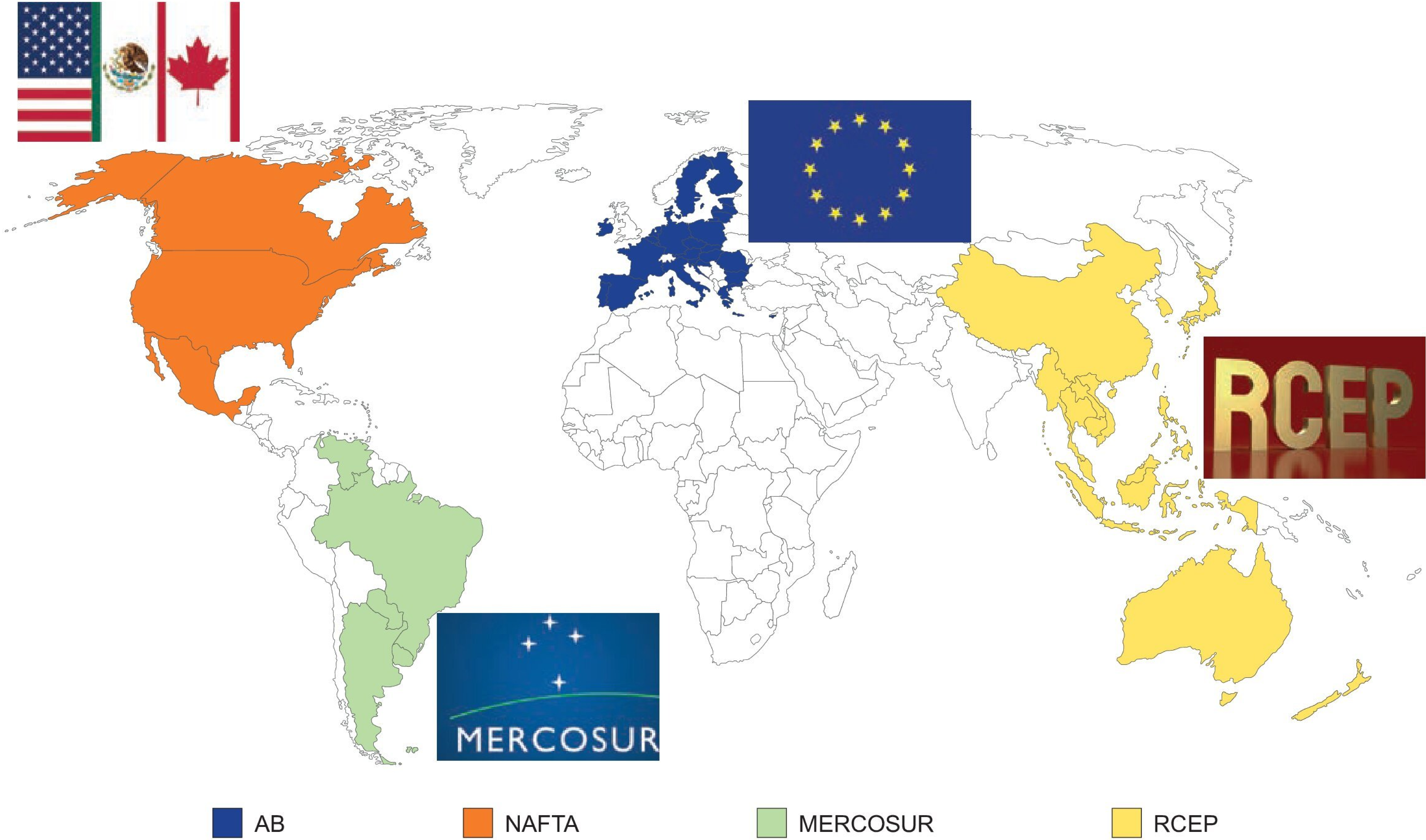

Türk Dünyası Haritası

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

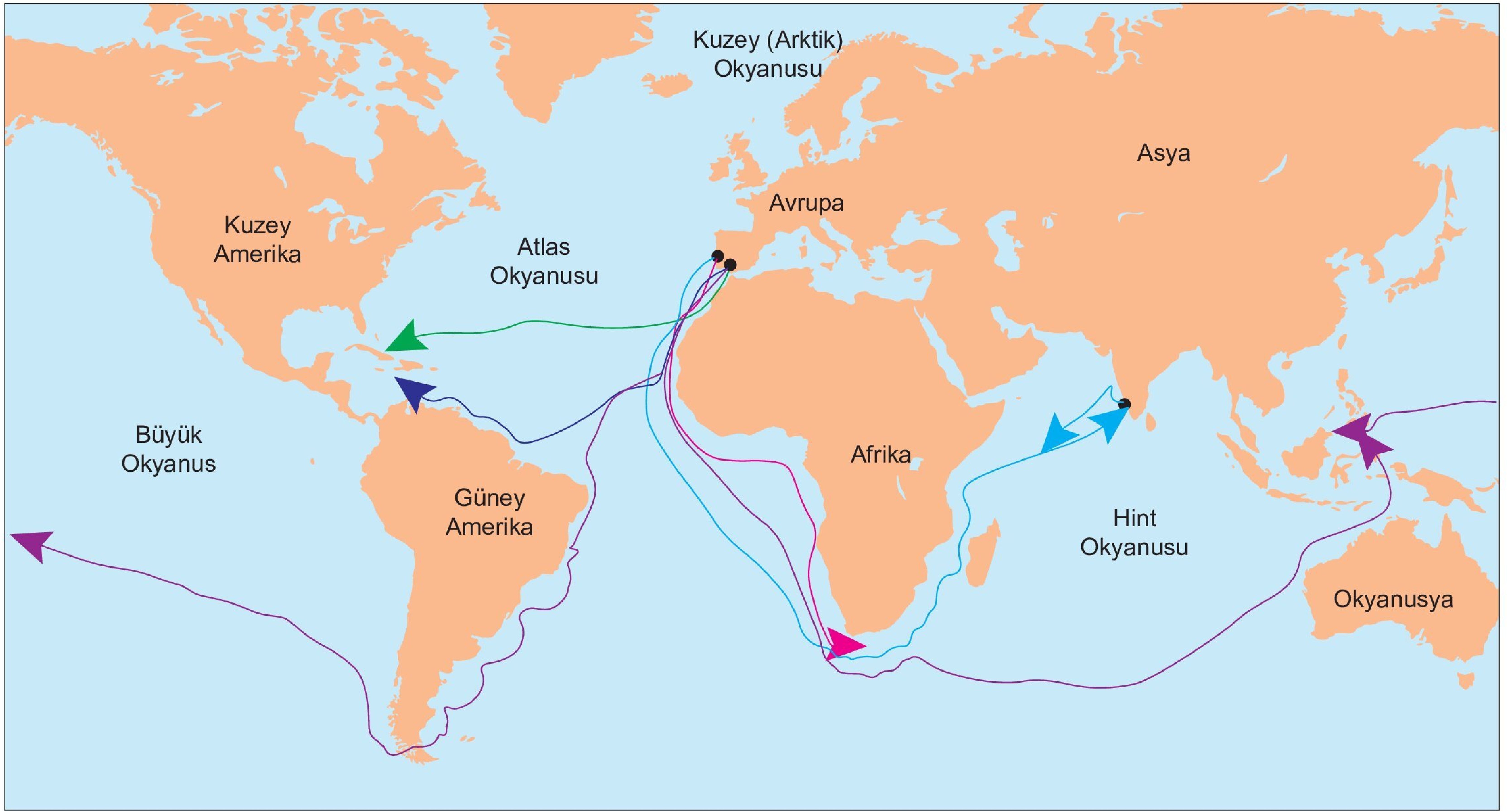

Bölgesel ve Küresel Örgütlerin Merkezleri

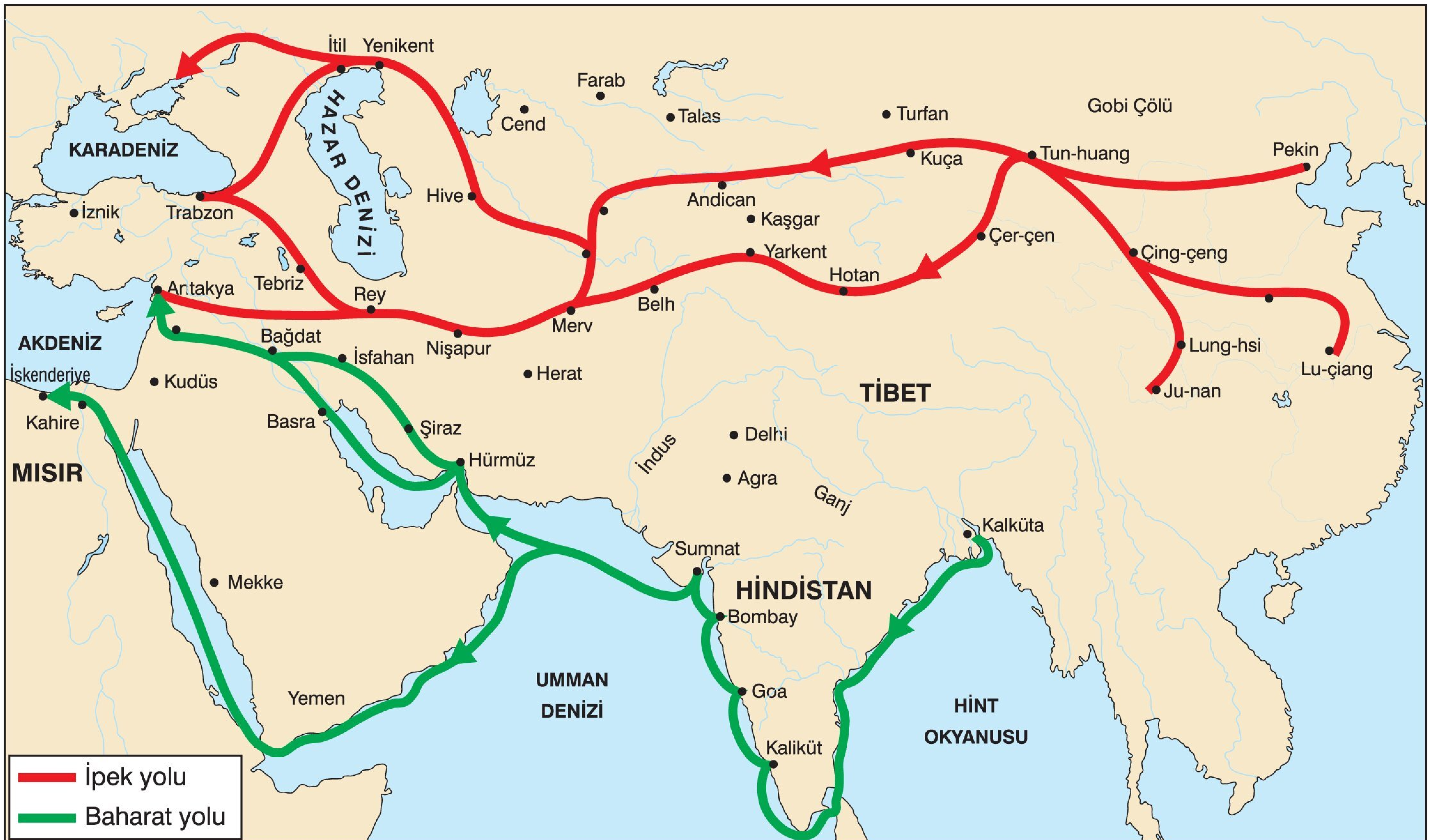
Dünyadaki Bölgesel Ticaret İşbirliği Örgütleri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

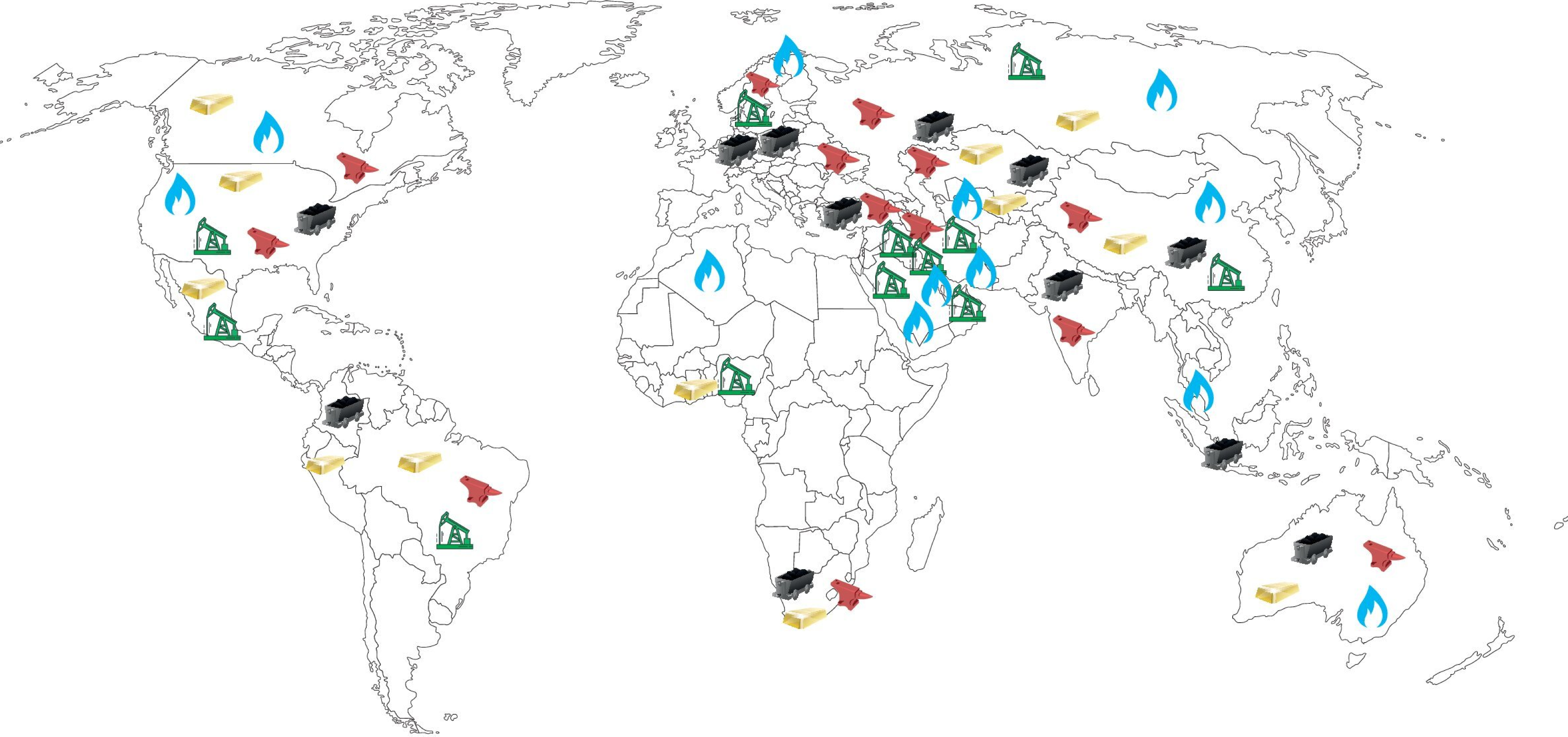
Bartolomeu Dias'ın Seyahati (1486)
Amerigo Vespucci'nin Seyahati (1507)
Vasco De Gama'nın Seyahati (1498)
Kristof Kolomb'un İlk Seyahati (1492-1493)
Ferdinand Magellan'ın Seyahati (1519-1522)

Coğrafi Keşifler

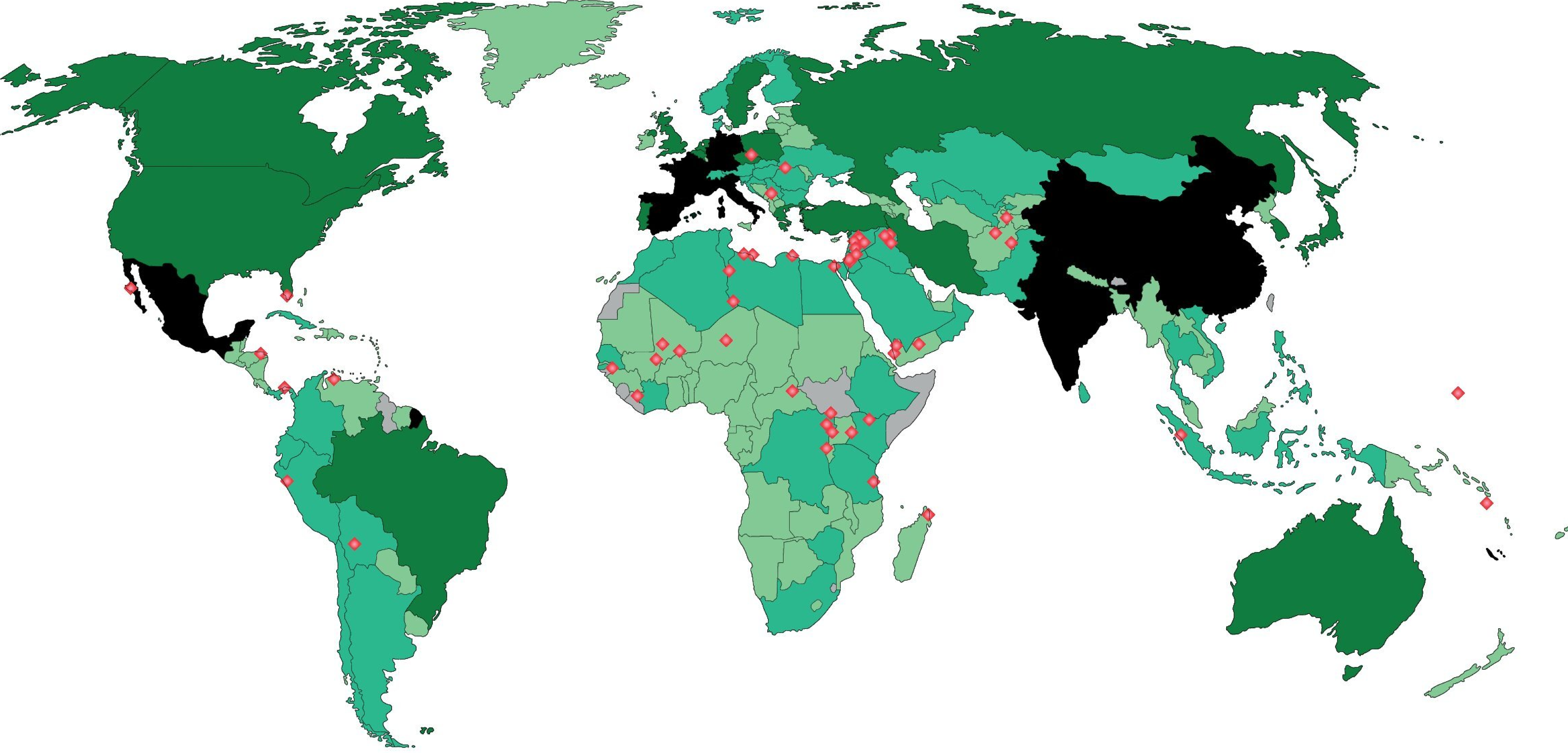

İpek ve Baharat Yolları

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Altın Demir Petrol vb. Üretim Alanları

UNESCO Dünya Mirası Sayıları

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye'de Serbest Ticaret Bölgeleri

Bölgesel Kalkınma Projeleri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKİYE'NİN UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTESİ'NDE YER ALAN VARLIKLARI

1	1985	Nevşehir	Göreme ve Kapadokya (Karma Miras Alanı)
2	1985	İstanbul	İstanbul'un Tarihî Alanları
3	1985	Sivas	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası
4	1986	Çorum	Hattuşa: Hitit Başkenti
5	1987	Adıyaman	Nemrut Dağı
6	1988	Denizli	Hieropolis-Pamukkale (Karma Miras Alanı)
7	1988	Muğla-Antalya	Xanthos -Letoon
8	1994	Karabük	Safranbolu Şehri
9	1998	Çanakkale	Truva Arkeolojik Alanı
10	2011	Edirne	Selimiye Camii ve Külliyesi
11	2012	Konya	Çatalhöyük Neolitik Alanı
12	2014	Bursa	Bursa ve Cumalıkızık
13	2014	İzmir	Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı
14	2015	Diyarbakır	Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı
15	2015	İzmir	Efes
16	2016	Kars	Ani Arkeolojik Alanı
17	2017	Aydın	Aphrodisias
18	2018	Şanlıurfa	Göbeklitepe
19	2021	Malatya	Arslantepe Höyüğü
20	2023	Ankara	Gordion
21	2023	Konya, Ankara, Eskişehir, Afyonkarahisar, Kastamonu	Anadolu'nun Ortaçağ Dönemi Ahşap Hipostil Camiileri (Eşrefoğlu Camii, Mahmut Bey Camii, Sivrihisar Camii, Afyon Ulu Camii, Arslanhane Camii)

TÜRKİYE'NİN GEÇİCİ LİSTEDE YER ALAN BAZI VARLIKLARI

Ahi Evran Türbesi
Kırşehir

Akdamar Anıt Müzesi
Van

Assos Arkeolojik Alanı
Çanakkale

Bodrum Kalesi
Muğla

Çanakkale ve Gelibolu I. Dünya Savaşı Alanları
Çanakkale

Hacıbayram Camii
Ankara

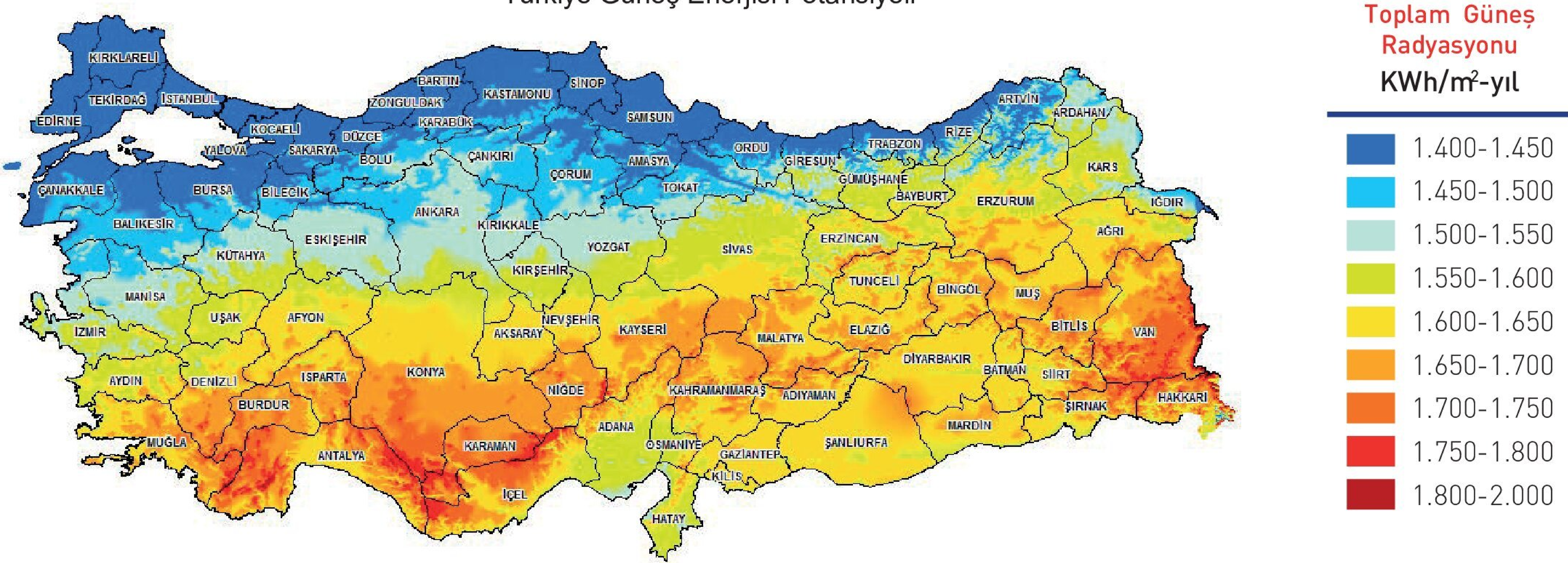
Hacı Bektaş Veli Külliyesi
Nevşehir

Sümela Manastırı
Trabzon

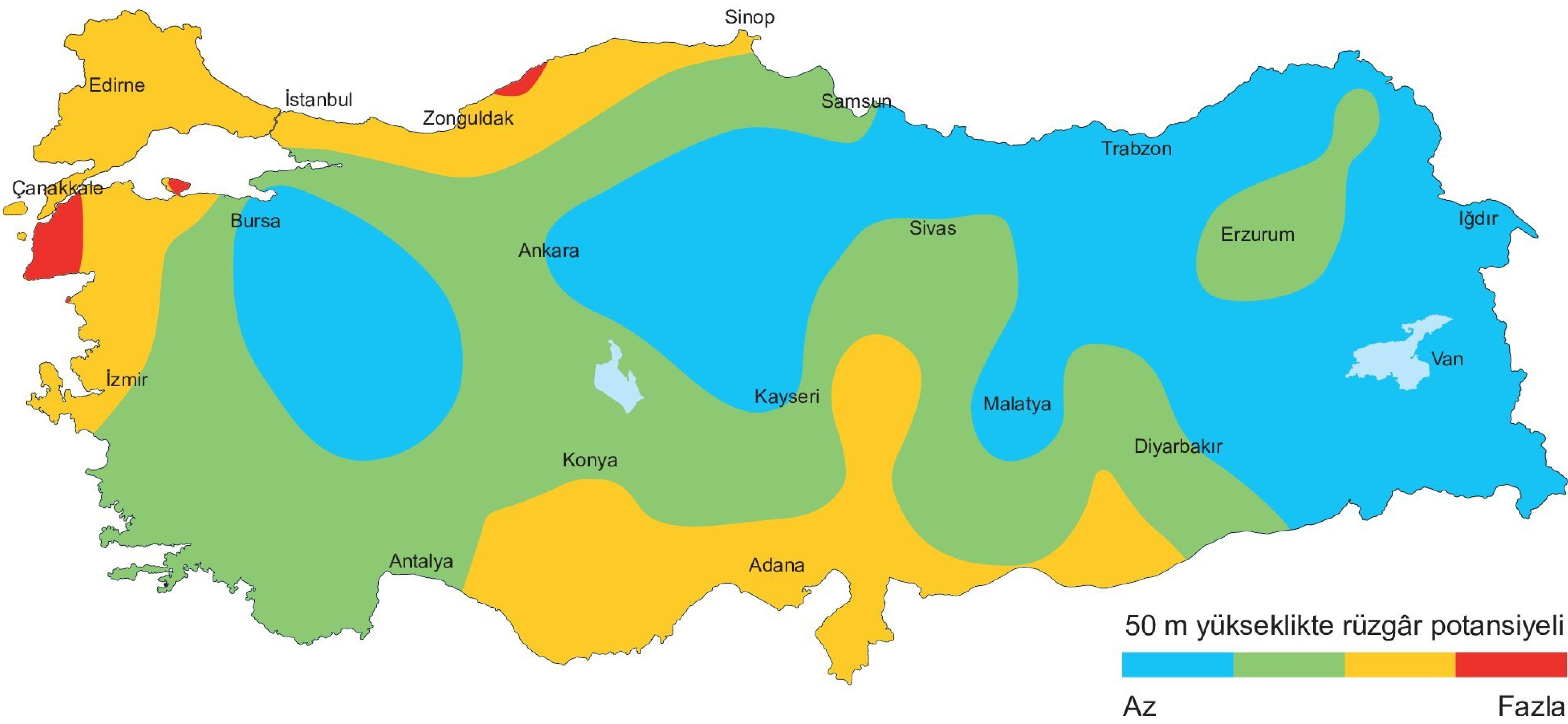
Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanı
Ankara-Konya-Aksaray

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli

Türkiye Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli

Jeotermal Kaynaklar

